1670

8
9 L
18

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ.

DE

POENITENTIÆ

VIRTVTE ET SACRAMENTO.

P. THOMÆ MLODZIANOWSKI,
POLONI, SOCIETATIS
IESV.

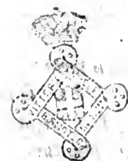

CRACOVIÆ,
Apud ALBERTVM SIEKIELOVIC, S. R. M. Typograph: Anno Domini, M. DC. LXX.

APPROBATIO.

VIdi & legi has PRÆLECTIONES THEOLOGICAS de POENITENTIA, conscriptas à Reuerendo admodum P. THOMA MŁODZIANOWSKI, SOCIETATIS IESV Theologo & Professore. Inueni omnia Doctrinæ Catholicæ conformia. Autoris, par, vt in álijs operibus, Studium & acumen ingenij; Difficultates Scholasticas pari claritatè proponit & examinat; aliena reijcit modestè, sua definit & confirmat solidè. Censeo proinde Opus dignissimum prælo & publica luce. Anno Domini, 1670. die 13. Aprilis.

HYACINTHVS LIBERIVS S. Th: D, Præpositus Ecclesiæ SS. Corporis CHRISTI, Canonicorum Regularium, Librorum in Diœc: Crac: Censor ORDINARIVS.

Mpr.

FACVLTAS.

R. P. Præpositi PROVINCIALIS per Poloniam, Societatis IESV.

ALEXANDER LORENCOWIC, Prouinciæ Polonæ SOCIETATIS IESV, PRÆPOSITVS PROVINCIALIS.

CVm PRÆLECTIONES THEOLOGICAS de Pœnitentia, P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI Nostræ Societatis Presbyteri, aliquot eiusdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint: potestate nobis facta ab Admodum Reuerendo Patre Nostro IOANNE PAVLO OLIVA præfatæ Societatis GENERALI Præposito, facultatem concedimus, vt typis mandentur, si ijs ad quos pertinet ita videbitur. In cuius rei testimonium, has literas manu nostra firmatas, Sigilloq; nostro munitas, damus. Cracouiæ 1. Septembr: 1669.

ALEXANDER LORENCOVIC, Præp: PROVINCIALIS Societatis JESV per Poloniam.

Mpr.

BEATISSIMÆ
QVIA
SINE POENITENTIA,
PRÆLECTIONES THEOLOGICAS
DE POENITENTIA.

abſoluebat

Suum Mancipium.

T. M. S. I.

TRACTATVS I.

DE POENITENTIÆ VIRTVTE.

Materiam de Pœnitentiæ virtute, & Sacramento, explanauit Sanctus Thomas hic, 3. par. à Quæst: 84. ad 90. Sed ad intuitiuam Theologiam in cœlum euocatus, incepit opus non finiit. Nostra præsens tractatio incipiet à virtute Pœnitentiæ, desinet in Sacramento.

DISPVTATIO I.

DE GENERICIS PRÆDICATIS POENITENTIÆ VIRTVTIS.

Explicabimus in præsenti Disputatione generica prædicata Pœnitentiæ virtutis: id vt fiat,

1. PRÆMITTO I. *Quid sit naturam rei explicare?* Quod dico non aliud esse, quàm interrogationem: *Quid est?* & responsionem, inter se commensurare, Id verò tali discursu proponi potest. Quidditas rei & natura rei, vt suppono ex Philosophicis
2. in idem recidunt, hinc explicare quidditatem rei, est explicare naturam rei; explicatur autem quidditas rei responsione ad interrogationem: quid est? vt etiam notum est ex Philosophia. Porrò si vel improportionatā vel diminutam aut superaddentem responsionem attuleris, adferes responsionem non commensuratam interrogationi: nam
3. improportionata non comensurantur. Et ita non comensuratur diameter quadrati, costæ quadrati, excessus etiam & defect⁹ comensurationem excludunt; si autem adferas responsionem non commensuratam interrogationi, adferes non veram, nam veritatem Aristoteles ad rationem mensuræ reducit.

Iam verò si proportionatè & commensurabiliter responderis, illa interrogatio desinet vlterius rogare, habebis enim possessionem responsionis, si 4.
desinet rogare, conquiescet iam Intellectus (ex merito vt suppono responsionis) si conquiescet Intellectus, veritatem iam assequetur, cùm nonnisi in hoc secundo entis prædicato plenè conquiescat, si assequetur veritatem, iam habebit explicatam rei naturam: quia veritas est conformitas cum objecto, ergò vlterius ex vltimo ad primum explicabitur natura rei verè, 5.
hoc est conformiter ad objectum, quando erit commensuratio inter interrogationem: Quid est? & responsionem.

PRÆMITTO 2. *Quot modis possit explicari natura rei?* Ad quod dico: Tot modis illam explicari quot modis responderetur ad interrogationem: Quid 6.
est? de quo discursus talis institui potest. Interrogatio *quid est?* naturam rei inquirit; vt dixi Præmisso 1. consequenter deposcet responsionem per naturam rei, hinc quot modis respondebis ad interrogationem: Quid est? tot modis explicabis naturam rei. Idem sic aliter proponitur. *Talis debet esse responsio* qualis interrogatio, nam si non erit talis, nonnisi materialiter erit responsio

7. sponsio, adeoque responsio non erit responsio, & ita v. g. si quæras vbi est Paulus? & respondeas: Est homo, erit nonnisi materialiter responsio, nam non erit formalis. cùm ad prædicamentum formatæ interrogationis de vbi, non possit responderi, nisi respondendo per prædicamentum vbi, *quodsi erit talis responsio* qualis interrogatio, ex prædicato, Talis qualis, orietur relatio similitudinis, nam talitas similitudinē importat. *Si orietur similitudo*, ex talitate interrogationis & responsionis, orietur relatio mutua, nam similitudinem impossibile est non esse mutuam, vt suppono ex cap. ad aliud. *quodsi erit illic mutuitas*, quoties erit interrogatio de natura rei seu *quid rei?*
8. toties debebit esse & responsio per prædicatum: quid est? & explicatio naturæ rei per naturam rei, nam hoc ipso non se mutuo haberent, si non toties explicaretur quidditas rei & natura rei, quoties respondetur per quidditatem & naturam rei. Quodsi vlterius quæras: Quot modis vel interrogatio de Quid rei, vel responsio per Quid rei fieri possit? Ad hoc responsum est jam in Logicis De numero Prædicabilium. Vel enim est Quid cum addito vel sine addito, si sit Quid cum addito erit differentia, si autem sit Quid sine addito, vel erit inadæquatum & erit Genus, vel adæquatum & erit Species; quia verò hæc adæquatio perficitur per Genus & Differentiam, quæ etiam duo respicit
9. Definitio, fit, vt respondere per Speciem sit respondere per Definitionem, consequenter tres erunt modi respondendi ad Quæstionem: Quid est? scilicet per Genus, Differentiam, & Complexum ex vtroque, hoc est Speciem.

EXPLICATVR 3. *Quomodo se habeat anima in formando conceptu natura rerū?* Et quidem potissima est difficultas quando formatur cōceptus vniuersalis naturæ rei abstractus à particularibus?

Explicat hunc modum, 1. parte D. 1. Num. 5. Antonius Perez.

DOCET inprimis ille Species constare multis speciebus particularibus heterogeneis, facileque esse Intellectui cum tota hac specie simul operari, sed difficilè esse operari nonnisi cum vna ejus particula: hinc rudiores tales entium gradus non distinguunt, 10.
v. g. rationem Entis & rationem substantiæ in àëre, deberent enim operari, non cum tota Specie, quàm habent de àëre quòd eis difficilè est.

DOCET deinde: Conuenire eas species in gradibus æq; vniuersalibus & se mutuo excitare, vt vno impetu prodeant ad vnum vehementiorem conceptum vnius gradus vniuersalis, cui postea imponitur nomen, quodque non potuissent facere singulæ partes speciei, faciunt omnes. *Hæc explicatio.*

NON Satisfacit 1. quia dictorum nullam adfert rationem, quæ enim est ratio vniuersalis, quòd cùm vna specie, difficilè sit operari, cum facilius 11.
sit exprimere clarè v. g: vnum, quàm decem. Non explicat, quid est hoc vltimas particulas specierū cōiungi, nec est ratio quod vltimæ particulæ specierum coniungi debeant, & quod nonnisi ita coniunctæ prodire in actum vehementiorem possint; quæ item est vehementia in fabricanda vniuersali ratione?

NON Satisfacit 2. quia quamuis & possit & debeat in speciebus illis vniuersalibus concedi virtualis quædam multiplicitas, non absimilis ei quam habet secunda operatio, quæ vnico realiter actu multiplici autem quoad formalitates, & prædicatum & subjectum & copulam attingit, tamen vniuer- 12.
saliter (vt videtur intendere præsens doctrina) realiter multiplicitatem specierum in formando v. g. conceptu animalis admittere, nulla est necessitas, immò est necessitas non ponendi eam multiplicitatem, nè multiplicentur entia sine necessitate, si enim indiuisibilis entitas specierum potest concurrere ad formandam cum Intellectu speciem expressam animalis, quæ importat vivens Sensitivum, ad quid ponetur multiplicitas realis? Deinde non repugnat ex genere suo vt species dentur tales, quarum singulæ natæ sint concurrere ad plures notitias, qualis agnoscuntur ordinariè à Theologis in Angelis saltem perfectioribu

13. ribus: ex alia parte non est ratio, semper has species ita realiter multiplices asserere, cur ergò tales esse asserentur?

NON Satisfacit 3. Quia vsus hic specierum heterogenearum, licet sustineri posset circa rationes vniuersales, quæ ratione nostra componuntur ex pluribus formalitatibus, tamen quî duæ heterogeneæ species concurrent, si repræsentari debeat nonnisi homogeneissima & simplicissima formalitas v.g: ratio abstracta ab ente concreto hoc est ipsa entitas?

EXPLICATVR quo modo habeat se Intellectus in formando conceptu vniuersali naturæ rei: nempè eo modo quo explicatum est in materia de vniuersalibus. Ibidem dicta sic vlterius
14. explano. Axioma vniuersale est: Nihil esse in Intellectu quin priùs fuerit in sensu, quod axioma si vt sonat accipiatur apertè falsum aliquid diceret, nam vel, & Angelos & DEVM non cognosceremus; vel vtrumque hoc objectum, sensibile esset; adeoque materiale: accipi itaque debet hoc axioma in hoc sensu: nihil esse in Intellectu, quod non fuerit in sensu; vel quoad se, vel quoad aliquid, ex quo noto processit Intellectus ad formandum conceptum eius, quod nunquam fuit in sensu, ita vt sensu cognitum sit, quasi remotè & inchoatiuè spectans ad notitiam sensu non percepti. Id autem ita perficitur. Producit v. g. vi-
15. siua completa per speciem visibilem impressam visionem materialem, illâ productâ, producitur in anima species materialis deseruiens sensui communi, ad cuius imitationem, producitur iteratò species impressa spiritualis, quæ ipsa complet ad productionem cognitionis spiritualis de eodem objecto saltem transacta cognitione materiali. Rursùs quia hæc notitia v. g. potest esse nonnisi particularis, instituere debet anima comparationē particularium inter se, aduertendo ad differendi & conueniendi rationes. quo posito, procedit vlterius anima ad formandam sibi speciem spiritualem impressam, quæ quia nec idealiter respicit proximè ad aliquid materiale vt species prima particularium; euadit remotior à materialitate; euadens remotior à materialitate, redditur perfectior, nam spiritualitas præ materialitate maiorem perfectionem ex genere suo fundat, hinc maior remotio à materialitate, maiorem fundat perfectionem, euadens autem perfectior & remotior à materia, euadit simul vniuersalior, & ita Angeli quò perfectiores, eò vniuersaliori cognitione objecta attingunt; & Deus qui perfectissimus est, vna vniuersali notitia, omnia comprehendit, Quod ipsum in hoc fundatur, quia in genere cognoscendi vniuersalitas noscendi, perfectionem arguit. Porrò quando Intellectus patiens; informatus iam est illa specie, tùm primum procedit ad formandam speciem expressam ipsius vniuersalis, quæ ipsa species expressa vniuersalis, est cognitio vniuersalis. Hoc totum in compendium sic colligitur. In formando conceptu vniuersali alicuius objecti, vtitur Intellectus specie impressa à se fabricata, quæ nec idealiter quidem respicit proximè aliquid materiale, eaque vtens fabricat conceptum vniuersalem rei seu Speciem expressam uniuersalem. Hæc omnia probata Suppono in Animasticis. *Ex his præmissis.* 16. 17.

Colligi debet, quod in explicanda natura Pœnitentiæ virtutis explicandũ sit: Quid sit illa? vt dixi Præm. 1. explicari autem nõ potest: Quid sit illa? nisi attingendo genus ipsius & differentiam vt explicui Præm: 2. vtriusque autem qua ratione formari debeat conceptus immediatè attigi. 18.

QVÆSTIO I.

An Pœnitentia sit virtus?

Non procedit quæstio vt notat S. Tho: hîc q. 85. a. 1. o, de Pœnitentia sumpta secundùm quod est passio appetitus sensitiui, nam sic intra limites passionis stat: nec item procedit de pænitentia pro sola illius complacentia sumpta, sed procedit de pænitentia in quantum stat in voluntate cum electione operante.

19. ## DIFFICVLTAS I.

Defenditur Pœnitentiam esse virtutem.

DICENDVM est, *Pœnitentiam esse virtutẽ* Est Conclusio S. Thomæ citati contra Hæreticos & Durandum, Caietanum; qui asserunt illam esse virtutem nonnisi secundùm quid.

PROB. 1. Author. S. Scripturæ; quæ pro medio obtinendæ salutis & remissionis peccatorum proponit pœnitentiam, vt Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis vita viuet & non morietur.* Idem sæpè docet Trid. quam certè commen-
20. dationem Pœnitentia non mereretur si non esset actio virtuosa.

PROB. 2. modo arguendi quem vocant mirabilem, cuius artificium in hoc stat, vt ex contradictoria quam tuetur respondens, eliciatur contradictoria, quam assumit probandam Argumentans, seu vt loquitur alicubi Perez citatus, vi cuius colligitur Conclusio ex ante opposito Conclusioni. Sic igitur formatur argumentum: Pœnitentia per te non est virtus, ergo pœnitentia per te est virtus. Prob. Consequentia ordinariè, reductione enthymematis in Syllogismum qui habebit hanc maiorem: Quod per te non est virtus, est per te virtus. Totum autem
21. hoc vlterius sic Prob. Quod est principium abolitivum & reparatiuum actionum naturæ Intellectuali dissonantium est per te virtus. Sed pœnitentia quæ per te nõ est virtus, est principium abolitivum actionum naturæ Intellectuali dissonantium. ergo pœnitentia quæ per te non est virtus, est per te virtus. Major prob. Quid enim est magis virtuosum, quam quod natum est tollere omne quod contraponitur virtuti, quales sunt actiones dissonæ naturæ Intellectuali? Minor autem Prob. suppositione, in qua procedit Conclusio quæ agit de taliter sumpta Pænitentia, nam in multis aliis suppositiobus potest non habere rationem virtutis, & in hac tantum hic & nunc suppositione disputatur: An scilicet sit virtus in quantum tollit illas actiones dissonas. 22.
Quod si velis directe illam majorem probare, Quod per te non est virtus per te est virtus, eundem medium terminum sic dispones. Quod per te est abolitiuum & reparatiuum actionum dissonantium naturæ intellectuali, est per te virtus. Sed quod per te non est virtus, est tale principium, dicis enim pænitentiam non esse virtutem, quæ tamen est tale principium, ergò quod per te non est virtus, est per te virtus. Sed ne in assumpta propositione. Quod est principium abolitiuum actionum peccaminosarum est virtus, alicui ratio dubitandi suboriatur, sic vlterius, Prob. si tale principium non esset virtus, & esset tale principium, 23.
principium abolitiuum actionum naturæ Intellectuali dissonantium quamuis non esset virtus, & non esset tale principium si nõ esset virtus: esset quidem vt tu supponis, non esset autem vt Prob. quia quod est principium abolitivum actionum naturæ intellectuali dissonantium, est principium actionum honestarum non compatibilium cum in honestate opposita, sed quod non est virtus non est principium actionum honestarum non compatibilium cum inhonestate opposita, nam sola virtus tales actiones principiat, vt notum est ex essentia virtutis, ergò quod non est virtus, non est prin- 24.
cipium abolitivum actionum naturæ Intellectuali dissonantium, ergò vlterius si pœnitentia non est virtus hoc ipso non esset tale principium. Est argumentũ in Camestres. Major autem Prob. quia honestum est, quod est causa honoris & honestatis habenti, honestum autem est naturæ Intellectuali, nihil dissonum suæ naturæ operari vel post positam dissonantiam actionem restitui in pristinum, quòd autem illud principium sit non compatibile cum turpitudine opposita, Prob. quia hoc ipso non esset abolitiuum dictæ turpitudinis si illam compateretur.

Circa modum hunc mirabilis Consequentiæ, duo NOTO. 1. Quod sæpè non tam probet consequentiam quam

25. quàm consequens, idque sæpè videre erit in aliquibus impressis vtentibus hoc modo arguendi ; quod vitium quomodo effugiatur vide de fide Tr: 1. Disp: 4. Quæst: 1. Diff: 1. Punct: 4.

NOTO 2. Quod hic modus inferendi in se non plus habeat, quàm ille tritus modus qui est per deductionem ad impossibile, idem enim est dicere : Quod Pœnitetia quæ per te nō est virtus, est per te virtus : ac dicere si pænitentia nō esset virtus, & non esset virtus & esset.

NOTO 3. Immeritò quis argueret hoc modo argumentandi peti principium, quia non accipit pro ratione quod negat respondens, neque enim dicit Pœnitentia est virtus, ergò falsum est, quod non sit virtus ; sed accipit quod ille concedit & quasi ex concesso arguit.

26. CONFIRMATVR 1. Si pænitentia nō esset virt⁹, vel nō esset virt⁹, quia pænitere est malū quid, vel quia pænitere non accedit ad perfectionem virtutis. Neutrūdici potest : nō primum, quia si esset malum, impossibile esset, abolere peccatū & reparare malū comissum, quod ipsum Prob. quia hoc ipsum quod aboleret, aboleri deberet, ipsum enim illud malum esset, & sicut si quod deberet dealbare denigraret ipsum dealbari deberet, & ipsum illud quod dealbare deberet si denigraret iteratò dealbari deberet, & sic in infinitum : ita & in præsenti si id quod deberet abo-

27. lere ipsum indigeret aboleri, essetque malum ; iteratò aboleri deberet . & sic in infinitū : donec deueniatur ad abolitiuum quod non indigeat aboleri, & hoc ipsum est illa quæsita pænitentia, quod autem possibile sit tale abolitiuum. Prob. & argumento negatiuo quia non implicat. & inuitatione Sacræ Scripturæ, & Conciliorum ; quæ nos ad impossibilia non inuitant. Non etiam potest dici Quod Pænitentia non accedat ad perfectionem virtutis quia tunc nonnisi aliquid non accedit ad perfectionē virtutis quando cōpatitur secum turpitudinem oppositam, habetque se nonnisi per modum inchoamenti, cui tamen superstrui adhuc posset ædificium mali vt patebit inductione, pænitentia autem non po- 28.
test stare cum turpitudine opposita vt ex dicendis inferetur.

CONF: 2. argumento S. Doctoris deducto ex textu Aristotelis: Pænitetia est habitus, secundum rectam rationem electivus, ergo est virtus. Consequentia Prob. nō tantū additione Majoris istius: Habitus secundum rectā rationē electiuus est virtus ; sed etiā sibi propria probatione quæ est sine probatione consequentiæ explicata Apprehensio sola identitatis inter definitionem & definitum, vt scilicet illud sit definitum virtutis cui competit definitio virtutis, quam tu cōpetere dixisti pænitētiæ concedēdo Antecedens. hoc autem principium de identitate inter definitionem & definitum est 29.
æque certum & clarum : atq; principium: Dici de omni, cui innititur bonitas consequentiæ, hinc sola illa apprehensio identitatis inter definionem & definitum mouebit assensum, non posita etiā explicata probatione consequentiæ. Quod autem Pænitentia sit habitus secundum rectam rationem Prob quia consonum est rationi auferre dissonantiam a ratione, quod illa facit.

PROB: 3. Conclusio Quia nihil deest pænitentiæ quominus sit virt⁹ vt patebit solutione argumentorum. Ex altera parte consistit in medio ; moderatur enim excessum dolendi & remissionem dolendi aufert. est item dispositio perfecti ad optimum, quia est 30.
principium optimæ operationis in genere pænitendi. Dicit denique oppositionem expulsiuam inhonesti, &c. similia.

DIFFICVLTAS II.

Soluitur principalis obiectio.

OBIICITVR I. Verecundia non est virtus, ergò nec pænitentia Ant. Prob. auth. Arist: 2. Eth. c. 7. & lib. 4. c. vltimo. Consequ: probatur. Ideò verecundia non est virtus quia supponit turpitudinem vt ait Aristot. Sed etiam pænitentia supponit. ergo etiam non est virtus. Respondetur confor-

31. conformiter ad mentem S. Tho. qui quæst. 85. ar. 1. ad 2. verecundiam dicit non esse virtutem quia supponit turpitudinem præsentem, non supponit autem præsentẽ pænitentia; quod ipsum sic explicatur. Præsentia alicuius turpitudinis duplex cogitari potest; Primò vel præsentia pura per modum termini aut objecti, & hæc præsentia non destruit rationem virtutis & ita v. g. affectus in DEO quo vult nè sit peccatum, est in Deo actus virtutis, Item actus quo ego credo Peccatum esse offensam DEI, est actus virtutis, imò etiam actus quo peccator in ipso instanti peccati humiliaret sese & peteret à Deo vt sibi in posterum det maiores vires resistendi, esset actus virtu-
32. tis & tamen hi omnes pro objecto saltem inadæquato respiciunt peccatum, in quibus tamen est reuera inclusa ratio virtutis. Cuius vlterior hæc est ratio 1. quia objectum vel terminus actionis intentionalis non allinit imperfectiones suas ipsi actui, alias esset imperfecta cognitio Angelica vel Diuina noscens Asinum, & cognitio demonstrans errorem non esset scientifica. Porrò quod attinet ad hanc præsentiam per modum termini aut objecti, eam præsentialitatem turpitudinis objecti, & verecundia & pænitentia dicit. Præter hanc autem præsentialitatem per modum termini & objecti, est alia præsentialitas
33. formalis & præsentialitas compatibilitatis qua ratione frigus & calor in gradibus remissis non excludunt suas præsentialitates per compatibilitatem. Et hæc præsentialitas compatibilitatis destruit rationem virtutis, ad eum modum quo desineret esse scientia, & non haberet formalitatem virtutis Intellectûs, si compateretur secum errorem oppositum. Quia verò verecundia ex genere suo & ex definitione sua non importat hoc, vt non compatiatur secum turpitudinem oppositam, sed se habet sicut complacentia simplex in bono, fit vt verecundia ex genere suo non sit virtus. E contra, quia pænitentia ex genere suo & definitiuè importat incompatibilitatem præsentis
inhonestatis, fit vt pænitentia ex gene- 34.
re suo sit virtus, non sit autem verecundia. Quod ex genere suo verecundia non dicat incompatibilitatem cum præsenti inhonestate vt dixi, petitur ex definitione eius, quæ est esse timorem infamiæ propter turpe factum: potest autem quis timere infamiam & tamen malè operari, volendo quærere modos occultandi suum peccatum. E contra pænitentia definitiuè est Principium abolitiuum actionum dissonantium naturæ intellectuali, & si non diceret incompatibilitatem hoc ipso non esset principium abolitiuum. Quod si hanc ipsam definitionem Pænitentiæ neges, illa ex inferius dicendis Colligetur, & quan-
tum sufficit ad præsens Probari de- 35.
bet vt probari solent aliæ definitiones, in quibus probandis duplex est methodus. Inductio, nam si neges hominem esse animal rationale: inductione id notificatur. vt v. g. Petrus est homo & tamen est animal rationale. Ioannes item & sic de reliquis ergo & homo est animal; Sic etiam in præsenti Actus detestationis abolet peccatum commissum, nam *voluisse peccasse* cum *vellem non peccasse* non se compatiuntur. Actus propositi abolet peccatum comittendum, & actus quo dico: volo hic & nunc non peccare; tollit præsentem voluntatem peccati, & isti omnes actus sunt Pænitentiæ,
ergò apparet quod etiam pænitentia 36.
vt sic, sit principium abolitiuũ peccati.

Alia methodo Probantur definitiones nempè pro fundamento ponendo quod talis definitio non implicet, & ex alia parte nulli conuenire potest nisi huic definito v.g. dicẽdo animal rationale non implicat contradictionem, & hoc animal nullum aliud est nisi homo, ergò necessariò homo est animal rationale, nam definitiones definito necessario conueniunt. Hanc methodum ad præsens applica. Non implicat abolitiuum actionum dissonantium naturæ intellectuali, & hoc non aliud est nisi pænitentia, ergò pænitentia erit dictum abolitiuum.

ADDO, Casu quo v. g. verecundia

retrahat

37. retrahat à peccato id esse illi nonnisi per accidens idque propter duo: nam inprimis definitiuè non dicit incompatibilitatem cum peccato, est enim purè timor infamiæ ex inhonesta actione vt jam dixi, si ergò aliquis desistat à peccato ob verecundiam, per accidens id verecundiæ erit. Deinde ex alio titulo per accidens est verecundiæ si non sequatur peccatum, quia id fit non præcisè vi motiui quod respicit, sed potiùs vi determinationis liberæ, eò quòd positâ verecundiâ, postea libertas pro sui dominio determinat se ad non peccandum ad eum modum quo aliquis ad sonum lyræ choreis præcinentem, commouetur ad contemptum mundi; musica enim illa non est ordi-
38. nata ad hunc effectum sed voluntas ex illa occasione assumit sibi aliud motivum contemptùs mundi, qui contemptus deberet referri potiùs in libertatis plenam determinationem, quàm in illius motiui merita. Quodsi per accidens hoc est illi verecundiæ expellere inhonestatem non potest illa expulsio accidentaria constituere verecundiam in statu virtutis & per se honesti actus. E contra autem quando positis actibus pænitentiæ interdum non sequeretur expulsio peccati, id fieret vel quia actus illi sunt nonnisi simplicis complacentiæ, vel quia nouo motiuo refellitur motiuum præcedens pænitentiæ, hoc autem pænitentiam
39. à ratione virtutis deijcere, non potest. Tùm quia eodem iure etiã & aliæ virtutes aratione virtutum deijci deberent, nam etjam cùm alijs virtutibus idem euenire potest: Tùm quia quantum est ex illis actibus nati sunt pugnare cum peccato nõ autem cum aliquo nonnisi connexo & separabili à peccato, qualis est infamia quàm formidat verecundia. Cæterùm verecundia quæ esset Timor, vt ita dicam Infamiæ apud DEVM, est virtus, quia quousq; stat & non refellitur alio motiuo impedit esse peccati.

Plures responsiones ad hoc argumentũ refert & impugnat Lugo D. 1. num. 2. Sed insuper solet ab alijs.

RESPONDERI 2. Ideò verecundiam non esse virtutem, quia potest 40.
stare cùm peccato. Hæc responsio si vt sonat accipiatur.

NON Satisfacit. Tùm quia etiam timor gehennæ potest stare, cùm peccato & tamen timor ille potest esse actus virtutis. Tùm quia hoc ipsum indiget explicari: cur verecundia possit stare cum peccato, non possit pænitentia? Tùm quia etiam actus oppositi in sententia aliquorum possunt secum stare, nec tamen per hoc deijcientur à statu virtutis. Si ergo vt sonat accipiatur responsio non est plena.

RESPONDET 3. Pontius D. 45. hîc, ad quam etjam responsionem inclinauit ante illum Salaz: loqui scilicet Aristotelem de verecundia quæ est passio, non verò actus elicitus nulla
autem passio orta ex turpitudine potest esse virtus formaliter, quia omnis actus virtutis debet esse liber, nulla autem passio potest esse libera. Hæc responsio. 41.

NON Satisfacit 1. Quia non dat rationem Cur Aristoteles de verecundia hîc loquatur prout passio non autem prout actus elicitus est?

NON Satisfacit 2. Quia non explicat An verecundia prout actus elicitus est, sit virtus vel non? quia etiam timor prout passio est prout item facit trepidare corpus non est virtus, & tamen de cætero timor est virtus. Item ipsa pænitentia vt dicit S. Tho. art. cit. inquantum habet corporalem trans-
mutationem non est virtus: & tamen absolutè est virtus. quid ergò dicet de illo actu elicito verecundiæ Pontius? Si dicet illum esse virtuosum? contradicet Aristoteli. Si autem dicet non esse virtuosum? redibit argumentum. 42.

NON Satisfacit 3. Quia licet de ratione meriti sit ratio liberi, non tamen de ratione virtutis vt sic: certè enim DEVS necessariò detestatur peccatum, & tamen illam detestationem in DEO apprehendimus tanquam actum virtutis.

RESPONDET 4. Dicastillo ex Vasquez Non ideò verecundiam non esse virtutem, quia supponit turpe factúm

43. ctum, sed quia verecundia est timor infamiæ, proueniens ex motiuo propriæ æstimationis & honoris: siue talis affectus excedat mensuram rationis; siue non, affectusque ille etiam mediocris non magis inclinat ad malum quam ad bonum. De ratione autem virtutis est, vt ex objecto suo sit bona & nunquam circa obiectum illius censetur nimius affectus. Pænitentia verò quamuis supponat peccatum, semper est actus laudabilis, neque vnquam censeri potest nimius pænitentiæ affectus. Auctoritatem verò Aristotelis, dicit cum Vasquez, non esse curandam, quia nititur falso fundamento, scilicet quòd nemo sit virtuosus nisi qui omnes virtutes habet, qui autem omnes virtu-
44. tes habet non est cur verecundetur. *Hac responsio.*

NON Satisfacit 1. Quia immerito contrariatur auth. Aristotelis, & si ille errauit, saltem non errauit S. Thom: qui hîc Citato art: dicit verecundiam non esse virtutem quia supponit turpe factum: Aristoteles etiam ipse, quantumuis censuisset de viro probo illum debere habere omnes virtutes, id non officit, nam pro præsenti non videtur loqui ex hoc fundaméto. Loca autem quæ recitat Dicastillo benè explicari possunt quod scilicet viri probi pudor esse non possit ex eo, quia per actionem dignam pudore, circa actiones morales, distruitur ratio viri probi, si-
45. cut qui in DEO est, peccatum non facit, si enim illud facit, in DEO non est. Alius etiam locus non plus dicit, quàm quòd verecundia non sit virtus, dicit enim absurdum esse, si te virum probum existimes si erubescas quòd turpe egeris. Sed in his locis nihil dicitur de connexione omnium virtutum inter se. Quanquam de coniunctione omnium virtutum non est error Aristotelicus sed Stoicus.

NON Satisfacit 2. Quia supponit doctrinam falsam, quasi scilicet nunquam censeatur nimius affectus circa formale obiectū honestatis; certè enim liberalitas est virtus quæ versatur circa gratuitam largitionem bonorum tanquam circa formale, & tamen excessus in gratuita largitione bonorum destruit rationem virtutis vocaturque Prodigalitas. Rursùs habitus scientifici, sunt virtutes Intellectûs, & tamen in illis, excessu peccari potest, addendo prædicatum excedens vel definitioni vel argumento. Denique communis Philosophia semper supponit quod virtus in medio sit & actiones per excessum vel defectum procedentes moderetur: idque expressè S. Tho: hîc docet in o. dùm probat Pænitentiam esse habitum virtutis, quia est habitus cum recta ratione electiuus, idque ideò quia facit vt aliquis doleat eo modo, quo dolendum est, & assumat moderatum dolorem. Quî ergò supponet Dicastillo quod circa ipsam rationem formalē honesti obje- 47.
cti non detur nimius affectus? quod si dicas: hoc ipso quia nimius est, jam non est circa illud formale: dicam & ego: hoc ipso quia verecundia esset nimius affectus, non esset etiam circa obiectum verecundiæ. Et insuper negabo nimium affectum non posse esse circa idem formale licet non modo debito illi formali procedendo.

NON Satisfacit 3. Quia non est ratio cur moderatè appetere vt luceat lux nostra coram hominibus non possit esse virtus, & tamen tunc inuolueretur propria æstimatio licet in illa non sistatur. Item Quamuis verecundia stare possit cum turpitudine opposita, tamen magis jam incli- 84.
nat ad bonum quam ad malum, est enim timor adeòque fuga aliqua, & cum sit timor ex malo, est aliqua licet imperfecta fuga mali. Cur ergo crescere non poterit ad perfectam fugam, adeoque ad conditionem virtutis?

DIFFICVLTAS II.

Solutio aliarum obiectionum.

OBIJCIES 2. Pænitentia non seruat conditiones virtutis, ergò non est virtus. Antecedens Probatur: Nulla virtus supponit exclusionem aliûs, pænitentia supponit exclusionem Innocentiæ ergò &c.

RESPON-

49. RESPONDETVR Distinguendo Majorem: Nulla virtus supponit exclusionem aliûs, quæ sit ratione ipsius virtutis: Cócedo Majorem. Nulla virtus supponit exclusionem aliûs, ratione extremi circa quod versatur. Nego Majorem. Distinctaq; Minori. Nego Cósequétiam. Vt explicetur distinctio.

SVPPONO De ratione virtutis non esse, vt si vna attendat vni extremo, alia non possit dari, quæ attendat alteri: nam fieri potest, vt vtrumq; extremum exerceatur laudabili & honesta actione. sic v. g. vnum extremum est Comestio, & alterum extremum est Noncomestio; & vtrumque extremum exerceri potest laudabili actione, consequenter & principia illarum
50. dari poterunt, adeoque virtutes. & ita circa comestionem potest dari virtus frugalitatis; & circa noncomestionem virtus ieiunandi: cùm tamen frugalem esse, non sit ieiunare, nam ieiunare dicit non comestionem, frugalitas autem temperatam comestionem. Item potest exerceri honesta actio vsu corporum; & huius actionis virtus regulatiua est castitas matrimonialis, potest etiam exerceri honesta actio in non vsu corporum: & huius principium datur virginitas. Idemque est reperire in multis alijs virtutibus. *Hoc supposito.*

INFERRI debet: Quòd duplices sint virtutes, quædam sunt quæ at-
51. tendunt extremis quorum vtrumque exerceri potest honesta actione, & tales sunt huius conditionis, vt quamuis se inter se compatiantur, quantum est ex illis, ratione ipsius virtutis, nihilominùs extrema illarum non se compatiuntur. Et sic virtus Castitatis matrimonialis potest stare, cum Virginitate non permixto corporis sexu, vt inquit Ambrosius, sed custodito mentis affectu. Potest item virtus frugalitatis stare cum virtute ieiunandi, virtus liberalitatis cum paupertate. &c. similia, licet extrema illarum non se compatiantur. Ex quo deduces: quòd possit stare virtus Innocentiæ, cum virtute Pœnitentiæ, vt patet in infantibus qui habent vtriusque virtutis habitum infusum, licet postea ratione 52.
extremorum, non se compatiantur quæ sunt: habuisse, non habuisse peccatum. Rursus aliæ sunt virtutes, quæ circa sua objecta ita versantur, vt opposita illis obiecta, non possint exerceri honesta actione, & tales virtutes, se simpliciter compati debent, nec vllo casu supponere sui exclusionem, & sic v. g. Amor Dei; stat cum quibuscunque virtutum extremis, & illa cum extremo Amoris Dei, quia oppositum extremum, quod est odibilitas DEI, non potest vnquam exerceri honesta actione. Porrò cum extremum, quod est procedere secundùm suppositionem peccati possit, exerceri actione honesta hoc est Pœ-
nitentiæ vt dixi, procedere etiam non 53.
secundùm suppositionem peccati. potest exerceri, actione virtutis innocentiæ, fit vt illis extremis non se compatientibus, compatiantur se tamen virtutes, circa illa extrema versantes. cópatiantur inquam, quantum est ex illis.

INSTABIS I. Quod conditio virtutis sit, vt haberi possit, quin peccetur, Pœnitentia autem acquiri non potest quin peccetur.

RESPONDETVR, Non hoc sensu Pœnitentia acquiri non potest, quin peccetur, quasi aliquis actum Pœnitentiæ exercendo peccet, id enim destrueret rationem virtutis, sed hoc sensu Pœnitentia acquiri non
potest, quin peccetur: quòd scilicet procedat Pœnitentia ex suppositione peccati. sed id nego destruere rationem virtutis. Quando autem Durandus dicit: quòd si Pœnitentia esset virtus specialis, tunc qui peccaret & postea resurgeret, foret studiosior, eòque maiori laude dignior; quando inquam ita instat; facilè est dicere: per se loquendo id non sequi. nam si commisit peccatum per hoc ipsum demeritus est, & non profecit adeoque nec fuit studiosior in augmento actuum gratiosorum. Qui autem non commisit peccatum, quantum est ex vi statûs quem retinuit. potuit proficere in augmento talium actuum, per accidensque futurum est, si non 54.
profece-

55. profecerit: in virtutibus autem non attenditur ad ea quæ fiunt per accidens.

INSTABIS 2. Conditio virtutis est: non supponere subjectum sub sibi contrario; Pœnitentia autem supponit peccatum in peccatore; peccatum autem vt potè malum, est contrarium virtuti. Quî ergò Pœnitentia erit virtus?

RESPONDETVR Nullam virtutem supponere subjectum sub sibi contrario, hoc est, quòd nulla sit quæ non tollat quantum est ex illa malum ad quod tollendum ordinatur. sed falsum est, quòd nulla supponat, subjectum sub sibi contrario, quasi nulla supponat malum quod debeat tollere, nam restitutio est actus virtutis, & tamen supponit ablationem alieni.

56. ADDO Propriè loquendo Pœnitentiæ non est contrarium peccatum, sed potiùs Impœnitentia, quam non est necesse præcessisse. Vnde vlterius.

COLLIGES Pœnitentiam supponere peccatum tanquàm objectum circa quod versatur, & tanquàm terminum à se destruendum, eo modo quo forma supponit priuationem tanquam terminum à se formaliter destruendum, sed non supponit tanquam vel partem sui compositiuam, aut tanquam principium sui productivùm: & sicut voluntas DEI volentis dare gratiam peccatori, supponit peccatum tanquàm objectum misericordiæ, &

57. tanquam terminum mediâ gratia destruendum, illa tamen misericordia est actus virtutis in Deo. sic etiam in præsenti.

INSTABIS 3. Saltem Pœnitentia est ex suppositione peccati. Ergo non est virtus; nam virtus debet esse per se expetibilis.

RESPONSVM jam est, in quo sensu Pœnitentia procedat ex suppositione peccati. Quòd autem dicitur Pœnitentiam debere esse per se expetibilem, non hunc reddit sensum, quasi virtus debeat supponere malum tanquam terminum tollendum vt iam dixi, sed debet esse per se expetibilis; hoc est habens motivum tale, quod in seipso iucludat honestatem dignam amore, 58. id autem conuenit virtuti, est enim objectum hoc dignum amore, destruere objecta digna odio adeoque pœnitere. Et hæc per se expetibilitas fundat vlteriùs in sui exercitio delectationem, non quidem affectiuam & sensibilem, nam ieiunare, ieiunandi est virtus: & tamen cum amaritudine sæpe exercetur, sed fundat delectationem appretiatiuam, secundùm quam operans afficitur magis exercito opere, quàm fuisset affectus actione, quæ esset opposita peccaminosè illi suo operi, ipsaque conscientia rectefactorum est illi gaudium & merces. Commodiùsq; sic explicabitur: In quo stet delectatio orta ex hac virtute, non verò vt explicat illam Martinus Perez, hîc 59. Disp. 4. Sect: 1. Dum dicit omnem habitum operari cum delectatione, quatenus delectatio significat alacritatem, facilitatem, & opponitur difficultati; reuera enim virtus infusa Pænitentiæ, est virtus; & tamen sæpissimè exercetur non cum alacritate & facilitate. imò non est natus habitus infusus supernaturalis adferre facilitatem, vt suppono ex istis quæ docentur in materia, de Supernaturalitate in communi. Ex sensu autem in quo concessimus Pœnitentiam esse ex suppositione peccati; non sequitur, quòd Pœnitentia inclinet ad peccandum: nam inclinat ad suos actus non absolutè efficaciter, sed conditionatè efficaciter. 60. ad eum modum, quo iustitia restitutiva, inclinat efficaciter ad reddendum alienum, supposita ablatione, non inclinat tamen ad accipiendum alienum. Quod vlteriùs ex eo oritur, quia cùm vtraque hæc virtus ordinetur ad abolitionem termini, in cuius remedium ordinatur, quî desiderabit illum non aboleri, sed poni? & licet quidem Medicus interdum desideret efficaciter morbos possitq; toxicum propinare, vt vocetur curaturus; id tamen simpliciter reprehensibile est, cùmque ars medicinæ non sit virtus moralis, poterit tales affectus compati, positoque, quòd ars medicinæ foret virtus moralis, quia ipsa ægrotatio non est quid dissonum naturæ Intellectuali,

61. li, quâ tali, poterit aliquo casu honesta actione intendi ægrotatio. Jam autem Pœnitentia, est virtus, ex dictis, moralis; peccatum autem est semper dissonum naturæ Intellectuali quá tali, consequenter, nunquam ad peccatum inclinabit pœnitentia; non enim potest inclinare virtus, ad actionem dissonam naturæ Intellectuali, quâ tali.

OBIJCIES 3. Virtutis objectum, debet esse bonum; objectum autem Pœnitentiæ, est malum: hoc est peccatum.

RESPONDETVR Huic objectioni fusiùs, vbi agitur; An possint dari actus meræ fugæ in voluntate? pronunc suffecerit dicere: Habitum

62. vnumquemqué idem habere objectum, quod & actus illius, consequenterqué idem dicendum esse de Habitu Pœnitentiæ, actus autem pœnitentiæ respiciunt proximè non peccatum, vt fortè imaginatur objectio, sed honestatem abolendi actiones dissonas naturæ Intellectuali. & quo ex fundamento iustitia restitutiua erit virtus, ex eodem fundamento decidetur Pœnitentiam esse virtutem. Idem alio modo sic soluitur. virtutis pœnitentiæ objectum esse, malum destruendum.

OBIJCIES 4. Virtus non vult DEVM non esse. pœnitentia vult DEVM non esse, ergo non est virtus. Minor Probatur. Vult aliquid impossi-

63. bile, ergo vult Deum non esse. Antecedens est certum, vult enim vt peccatum quod præterijt, non sit. Consequentia Probatur, quia DEVS dicit essentialem connexionem cum creaturis, ita vt ex possibilibus vnâ redditâ impossibili, vel ex impossibilibus vnâ redditâ possibili, DEVS redderetur impossibilis.

RESPONDERI Solet: quòd voluntas tendat in illud impossibile, circumscribendo illud conditione possibilitatis, & quòd possit aliquis affectu positiuo excludere exprimereque se id velle; & non velle, vt desinat DEVS. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT. Tum quia qui dicunt ex impossibili transire ali-

quid in possibile, circumscribunt illud 64.
conditione possibilitatis, & tamen hoc non obstante sequitur, vi illius suppositionis desinere Deum. Ergo idem hîc dicendum est. Tum quia circumscribere illud impossibile conditione possibilitatis, hoc ipsum est, quod deijcit DEVM ad conditionem desinendi, nam si non circumscriberetur possibilitate, maneret in statu impossibilitatis, status autem impossibilitatis stat cum esse DEI, sed extractum impossibile extra suum statum, hoc ipso deijcit Deum ad conditionem desinendi, planè ac si reuera statum impossibilitatis, impossibile illud mutaret. Tum quia factâ illâ exceptione per affectũ, qui vellet non præterijsse peccatum, si id fieri possit, saluo Dei esse; & non 65.
tolleretur DEI essentia & tolleretur: non tolleretur quidem vt supponitur, tolleretur autem: quia illa exclusione posita, reuera impossibile appetitur vt sit, nempe, vt præteritum non præterierit. Ergo nec facit quominus Deus intelligatur desinere esse, nam ex vi impossibilis, facti possibilis, sequitur Dei non esse. Et sicut dum oppositi supponunt rem impossibilem reddi possibilem, quantumuis dicerent se per hanc suppositionem nolle destruere esse Dei. arguerentur tamen destrure esse Dei illa suppositione, sic & in præsenti. Tum quia ponamus pœnitentem, exclusiuam illam non facere, vt de facto nullus vel Doctorum, vel 66.
indoctorum expertus est, se illam ordinariè facere, numquidné dicendi erunt voluisse Dei non esse, cum dicebant: *Vellem non peccasse.*

RESPONDERI debet ad hanc objectionem conformiter ad principia vniuscuiusq; Philosophica. Qui connexionem talem non tenuerunt: illos non premit Objectio. In nostris principijs Negatur Minor. Probationi illius, negatur Cõsequentia. Illa autẽ propositio: Deus dicit essentialem connexione, cum creaturis. Distinguitur: DEVS dicit essentialem connexionem cum creaturis, attenditurq; in illo actu, *vellem non peccasse*, ad hanc connexionem. Nego. Et non attenditur in illo

actu

67. actu ad hanc connexionem, Concedo. Ergo tunc redditur impossibilis Deus, Nego Conf. Et ratio est, quia quamuis Deus dicat essentialem connexionem cum possibilitate creaturarum, ex hoc in præsenti non potest inferri, quòd creatura velit eo casu Deum desinere, quod ipsum Probatur. Quia intantum nonnisi sequitur, Impossibili reddito possibili desinere DEVM esse, inquantum ponitur suppositio in eo statu, ex quo sequitur desinentia Diuini esse, nam in re ipsa nunquam impossibile potest fieri possibile, vel è contra. Sed id merè est ex nostris suppositionibus. Porrò hæc desinentia Diuini esse intantum sequitur vi suppositionis, inquantum attenditur in illa
68. suppositione ad connexionem DEI cum possibilibus vel impossibilibus, extra enim hanc suppositionem, non est fundamentum intelligendi Deum desinere esse, cùm sola illa suppositio fundet illam conceptionem nostram, quæ ex illo fundamento oritur, vt concipiat Deum desinere. quia verò dum peccator dicit: vellem non peccasse, non attendit ad connexionem essentialem DEI cum possibilibus vel impossibilibus, non ponitur iam talis suppositio ex vi cuius deberet Deus intelligi desinere esse. Cæterum per hoc non negatur, quòd cum vult peccator aliquid impossibile sub illa conditione possibilitatis, quòd postea for-
69. mari possit suppositio, vi cuius consideretur connexio essentialis Dei cum possibilibus vel impossibilibus: eruique doctrina, quòd si præteritum redderetur non præteritum, desineret Deus esse, sed in illo affectu: *vellem non peccasse,* ad hoc non attenditur vti iam dixi.

OBIJCITVR 5. Pœnitentia non est abolitiua actionum naturæ intellectuali dissonantium, ergò non est virtus, hoc enim solo titulo dicitur esse virtus. Antecedens Probatur, quia non potest absolutè pœnitens dicere: *Nolo peccare,* quomodo enim vellet absolutè non peccare voluntas, cum iam præterierit peccatum, ergò id debet velle nonnisi sub conditione. Quodsi non potest id velle aliter, quàm sub 70.
conditione, sequitur, quòd non sit abolitiua actionum naturæ Intellectuali dissonantium. Quod ipsum Probatur. Quia velle sub conditione aliquid impossibile, vel est velle coniungere cum præteritione peccati, negationem præteritionis, vel velle habere potestatem, vt peccatum illud non fuerit quod fuit? sic autem velle, non est velle efficaciter, quia est velle sub conditione impossibili, & simul in suppositione tollente seipsam; ad eum modũ, quo non vult efficaciter dare Petro Paulus centum, si Chimæram comederit; nec vult efficaciter abolere peccatum, qui dicit in suppositione tollente seipsam; Si hoc non honestum, esset honestum, facerem illud. Hanc Obje- 71.
ctionem variè solvunt Auctores, tractantq; de ea sub hoc titulo: An actus detestationis peccati præteriti, sit Absolutus, an Condionatus? efficaxné, an inefficax?

RESPONDETVR ad Objectionem. Negando Antecedens. negando item, quòd, si dicat conditionatè voluntas, *vellem non peccasse,* quòd id velit inefficaciter. quis autem sit sensus istius actus? infra dicetur. Instantijs in oppositum adlatis: Negatur consequentia. Quia qui dicit Dabo tibi centum si Chimæram comederis, non vult illud impossibile sub conditione alicuius possibilitatis; & quamuis id vellet sub conditione possibilitatis, nec dum 72.
vellet efficaciter dare centum, nam ille actus non esset illius energiæ, vi cuius determinaretur volens, ad quærendum media dandi centum. Iam autem qui dicit, *vellem non peccasse,* vult aliquid impossibile, sed sub conditione possibilitatis; nec vult illud in suppositione tollente seipsam; & insuper est ille actus talis energiæ, vi cuius determinatur homo ad quærenda media abolendi peccati, & omninò abstinendi ab eodem. Et quamuis non sit efficax ille actus in hoc, vt faciat præteritum non præterijsse; est tamen efficax *Imprimis*; Quia peccato non retractato quod iam præteriit, opponit actum cum quo impossibile est stare habitualem

73. lem voluntatem peccandi. Item est efficax ille actus in ordine ad præsens tempus, determinat enim quousquè non refellitur, vt homo non ponat volitionem peccandi. *Deniquè* est efficax ad tempus futurum, quia ponit talem actum qui quousquè non retractetur, occupatam tenet voluntatem, nè velit peccare. Vt hæc omnia commodius intelligantur erit.

Punctum Difficultatis I.

74. *Supponuntur quædam ad hunc actum :* Vellem non peccasse, *explicandum.*

SVPPONO I. Contra Vasquez, posse dari aliquos actus voluntatis conditionatos. Cuius plura loca refert Lugo & Dicastillo in præsenti.

RATIO 1. Suppositi est: Auctoritas S. Tho: quem citat Lugo, quòd sit 1. 2. q. 13. ar: 3. ad 1. Correxit autem eundem Dicastillo quod sit art. 4. & de facto non est nisi art: 5. ad 1. Vbi cùm dixisset : voluntatem Completam esse de possibili ; Incompletam, etiam de impossibili. subdit illam esse talem, *qua scilicet,* inquit, *aliquis vellet illud si esset possibile.*

75. RATIO 2. est. Quia id ex nullo fundamento repugnat, vt patebit solutione paritatis objectæ à Vasquez, & si voluntas Diuina potest aliquid velle sub conditione, vt cùm vult omnes homines saluos fieri, multo magis creata voluntas poterit aliquid velle sub conditione.

RATIO 3. est. Datur in voluntate vis persequendi objectum, prout proponitur ab intellectu, quia si semel habeat hanc vim, non est ratio, cur non habeat illam semper. 1. ex quo fundamento colligitur dari appetitum rationalem, qui est voluntas, ex eodem fundamento colligetur, habere voluntatem, vim proportionandæ appetitionis illi propositioni, vt notum 76. est reflectentibus ad Animastica. Cùm ergo habeat Intellectus vim proponendi aliquid sub conditione, tanquam bonum ; subnecti etiam debet illi propositioni appetitio rationalis, volens illud bonum sub conditione.

ADDO Experimur nos elicere tales actus : *vellem non peccasse,* quos actus si negaueris esse voluntatis, dicam & ego nullam dari volitionem : & cum dico volo deambulare ; dicam actum hunc esse intellectûs, non voluntatis.

Nequè valet si dicas cum Vasquez: Viderem, audirem, &c. non sunt actus conditionati potentiæ visiuæ vel auditiuæ, sed merè actus Intellectûs, ergo & actus hic, quo dico : *vellem non* 77. *peccasse,* non erit actus voluntatis sed intellectûs. Non inquam valet si id dicas. Quia non ex eo solo sequitur, posse aliquid oculum videre, quia Intellectus proponit videri debere, in hoc enim dependet oculus, vt objectũ sit visibile, dependet item à præsentia objecti, lumine, debitâ distantiâ &c. & non à solo Intellectu proponente. E contra autem, voluntas in suo operari, depēdet à solo Intellectu præsentante objectum, modò aliunde supponatur paratus Dei concursus, & quia intellectus proponit objecta conditionata, poterit etiam illa appetere voluntas. In idem recidit, quod Alij dicunt : Sensus nonnisi circa præsentia 78. versari, modumquè illorum agendi esse nonnisi ad præsentia, quod autem præsens est, conditionatum non est, iam autem voluntas non est determinata, vt sit nonnisi circa præsentia, aliàs non posset vnquam desiderare, desiderium enim, est non præsentium. Consule Dicastillo Disp. 1. nu. 232. Vbi ostendit ex doctrina ipsiusmet Vasquez, dari in voluntate, actus conditionatos. Ex hoc supposito quod ille actus : *vellem non peccasse,* posset esse actus voluntatis.

SVPPONO 2. Quomodo voluntas se habeat dum intendit aliquid sub conditione. Tripliciter potest aliquid intendere voluntas sub conditione.

79. tione. 1. Non ponendo actum illa conditione significatum, vt cum dicit: vellem tibi dare librum si peteres. quo casu, actus sub illa conditione significatus, est volitio dandi, quæ tunc non est, sed esset si peteret, estque volitio quæ habet pro objecto volitionem conditionatam, estque exprimibilis his verbis: volo quod vellem.

2. Potest intendere aliquid voluntas, & quidem efficaciter, ponendo ipsum actum illa conditione significatum, sed non intendendo objectum absolutè, sed sub conditione, exprimibilem tamen per particulam Volo. v. g. volo tibi dare librum si petieris. Quo casu, vult dare librum absolutè, habetque pro objecto dationem libri, li-
80. cet illi dationi opponat conditionem, quæ est petitio, quæ conditio non est sed esset.

3. Potest intendere aliquid voluntas & quidem efficaciter, idque ponendo ipsum actum illa conditione significatum, ita tamen vt ille actus exprimi non possit aliter, quàm per particulam *Vellem*, v. g. vellem te, qui es simplex Parochus, facere Papam; estque hic actus similis in omnibus secundo; tantùm in hoc dissimilis est, quòd nonnisi optatiuè exprimi possit. Hic tertius actus est circa aliquid volenti non possibile. Secundus autem est circa aliquid volenti possibile. Et hoc tertio modo procedit
81. ille actus: *Vellem non peccasse*, vt id meliùs intelligatur.

SVPPONO 3. Actum conditionatum ex parte objecti, in re autem ipsa elicitum, posse esse vel circa conditionem possibilem, vel circa conditionem impossibilem; si sit circa possibilem conditionem, potest vt iam prædixi, exprimi per particulam, *volo*. Si autem sit circa conditionem impossibilem, exprimi non potest aliter, quàm per particulam *vellem*.

SVPPONO 4. Cur circa impossibilia non possit voluntas versari nisi per actum exprimibilem per particulam *vellem*? Idque declaro discursu desumpto ex S. Tho: 1. 2. quæst. 13. ar. 4. o. Particula *Volo*, est signum & nota absolutè efficacis voluntatis, 82.
nam velleitates non exprimuntur per paticulam *Volo*, sed per particulam *Vellem*. Porrò tum est efficax voluntas, quando trahit secum electionem mediorum, nam simplex appetentia finis, tunc promouet operantem ad volendum efficaciter, quando promouet ad electionem vt Suppono ex Animasticis. Iam verò Electio intantum est, inquantum possunt poni media, seu actiones ad consecutionem finis, ordinatæ; quia verò actiones non sunt nisi possibilium: hoc enim ipso impossibile, non esset tale, si fieri posset. hinc fit, vt & electiones non sint nisi possibilium, adeoque & volitiones simpliciter efficaces, quæ perficiuntur electione non sunt nisi 83.
possibilium, ac quod exinde consequitur, fit vt nonnisi volitiones possibilium, per particulam *Volo* exprimi possint. Quia verò, peccatum quod præterijt, non potest fieri vt non præterierit, nec potest simpliciter fieri vt non fuerit, fit vt volitio quæ intendit (in sensibus explicandis) ne præterierit peccatum, exprimi aliter non possit, quam per particulam *Vellem*. Idem probatur alio discursu, desumpto ex eodem S. Tho: Tunc est electio, quando est assumptio eorum, per quæ quis possit consequi finem. vt notum est, noscenti naturam electionis. quòd si tunc est electio, cùm est assumptio eorum, per quæ quis possit consequi fi- 84.
nem, fit vt tunc fiat hæc electio, quando assumuntur possibilia, nam per impossibile nemo consequitur finem, habet se enim consecutio finis sicut Conclusio, & sicut Conclusio de possibili non sequitur ex impossibili, ita nec consecutio finis sequitur post medium impossibile. quia verò actus versans circa finem tunc nonnisi exprimi possit per particulam *Volo* quando est finis efficaciter obtinendus; qui cum medio impossibili obtineri non possit, fit vt medio impossibili assumpto, seu voluntate, circa impossile versante, actus illius exprimi non possit per particulam *Volo*, sed per particulam *Vellem*.

SVPPONO 5. Quomodo se habeat

85. habeat voluntas exprimibilis per particulam *Vellem* circa objectum imposibile. Et hîc pensandum est, in qua sit classe illa conditio impossibilis? 1. Aliqua sunt impossibilia in re & præsentata vt imposibilia, & talia non merentur vllum prosecutionis actum, quia non ostenditur objectum illo modo esse bonum. 2. Aliqua sunt imposibilia in re, præsentata tamen, vt posibilia. Et talia possunt terminare actum voluntatis. Rursus imposibilia in re, præsentata tamen, vt posibilia, sunt duplicia, vel enim sunt imposibilia ex principijs intrinsecis, adeoquè vel physicè, vel metaphysicè etiam impossibilia. Et alia sunt imposibilia ex principijs extrinsecis,
86. adeoque nonnisi moraliter. Et ita verbi gratia rem factam fieri infectam, repugnat ex principijs intrinsecis, Plebeium autem fieri Regem, repugnat nonnisi ex principijs extrinsecis. Porrò, actus conditionatus circa objectum imposibile, siue ex principijs intrinsecis, siue extrinsecis, dupliciter fieri potest. 1. Vt sit talis qui notet energiam, vim, posse, secundùm quod extendat sese actus, vel ad aliqua in illo objecto imposibili inclusa posibilia: vel ad alia quæ sunt connexa cum illo objecto; quæ tamen voluntas operari posit. Et sic cùm dico: vellem te facere immortalē si possem. Hic actus est circa imposibile physicè:
87. habet tamen energiam efficacis, quia efficaciter vouet plures annos, qui in immortalitate includuntur, & determinat ad quærenda media retinendæ sanitatis amici. Aliùs etiam modi, potest poni actus circa imposibile objectum, siue ex principijs intrinsecis, siue extrinsecis, qui energiam talem non habet, vt si dicerem; vellem tibi reconciliari si Chimæram occideres.

QVOD si quæras, quæ sit nota inuestigandi actus habentis, vel non habentis dictam energiam? Id ex duplici principio colligetur. Imprimis ex ipsa experientia elicientis. si enim eliciens ex vi actûs eliciti, sentiat se moueri ad media &c. erit actus dictæ energiæ. Deinde exinde colligetur: An actus habeat dictam energiam? Quia actus 88.
qui est energicus, illam conditionem imposibilem, vt posibilem appetit, & pro sequitur, actus autem qui non est energicus, refutat potiùs illam conditionem & non appetit, sciensq; non euenturam applaudit sibi tacitè, quòd non sit secuturus euentus, quem sub illa conditione, dicebat se velle.

Punctum Difficultatis II.

Explicatur Natura huius actus: Vellem non peccasse.

EX suppositis, explicatur natura huius actûs: *Vellem non peccasse.* Actus 89.
ille: *Vellem non peccasse* est actus voluntatis vt dixi, Supposito 1. & quamuis sit actus sub conditione, de facto tamen exercetur vt dixi supposito. 2. Exercetur autem sub conditione, quia cùm sit circa imposibile, aliter quàm sub conditione exerceri non potest: vt dixi sup. 3. & 4.

Quia tamen est ille actus circa impossibile, vestitum conditione posibilitatis, poterit adhuc esse talis energiæ & de facto est, vt ex vi illius determinetur pœnitens, ad abolendum peccatum, tam præteritum, quam præsens, quàm futurum vt dixi sup. 5. Vt autem explicetur: Quomodo ille actus 90.
sit in suppositione imposibili non tamen tollente seipsam?

SVPPONO Quid sit suppositio imposibilis tollens seipsam, & repeto ea quæ dixi in Corollario Dialectico circa primam operationem, & Dico: non per hoc suppositionem imposibilem esse tollentem seipsam, quia inuoluit duo contradictoria; imò illa inuoluere debet. Si enim suppositio imposibilis est, hoc ipso quia imposibilis est, debet inuoluere duo contradictoria; nam omne imposibile saltem secundo essentialiter inuoluit duo contradictoria. Itaq; non in hoc stat suppositio tollens seipsam, quia inuoluit duo contradictoria; sed quia idem

91. idem sub eadem formalitate, & immediatè, quod affirmabatur, negatur; ita, vt in suppositione impossibili licitum sit imò & debitum, in re idem, affirmare & negare, sed non sub eadem formalitate, nec immediatè nec per locum intrinsecum. Hinc hæc suppositio v. g. Si homo non esset homo, esset animal Rationale. est suppositio tollens seipsam, negatur enim formaliter & immediatè homo de homine. Quod si dicas: si homo per impossibile esset leo, rugiret; suppositio non tollit seipsam; quantumuis reuera si homo esset leo, hoc ipso non esset homo. Hunc modum explicandi suppositionem impossibilem olim dictum reperio apud Dicastillo hic
92. D. 4. num. 77. coinciditque cum mente Durandi, qui eam suppositionem appellat non tantùm impossibilem, sed etiam, incompossibilem. Ad aliud etiam reflectendum est, nè suppositio impossibilis tollat seipsam, vt supponat aliquam propositionem veram, quæ assumi possit ad faciendum argumentum. & sic hæc propositio: Si homo esset leo, rugiret. est suppositio non tollens seipsam, quia supponit hanc veram: Omnis leo rugit. Hoc supposito: Accedamus iam ad explicandum: quis sit sensus istius actus: *Vellem non peccasse.*

PRIMVS sensus hujus actus; *Vellem non peccasse* est iste; si essem consti-
93. tutus in illa circumstantia, in qua proximè liberum mihi fuit non peccasse, sed eram indifferens ad vtrumque, non determinarem me ad peccatum, quamuis postea proximè determinârim me ad peccatum, malèq; egerim. Quo in casu, quòd suppositio nō tollat seipsā. sic explicatur. Hæc voluntas: *Vellem non peccasse*, potest primò comparari ad instans præteritum, in quo intelligitur commissum esse peccatum, & sic importat suppositionem impossibilem tollentem seipsam, quia importat vt præteritum non sit præteritum, idemque formaliter quod affirmat negat; adeoque illa comparatio ad instans præteritum, facit suppositionem impossibilem tollentem seipsam. 2. Potest comparari ad instans in quo pro- 94.
ximè liberum fuit creaturæ determinare sese ad hanc vel illam partem; & pro illo instanti nondum intelligitur creatura determinasse sese ad peccatum. Hinc si dicat se nolle peccare, non idem formaliter, quod affirmatum est, negabit, affirmat enim nonnisi statum illum indeterminationis, & negat seu non vult statum determinationis, quam habet in præsenti. Nihilominùs hæc suppositio est de facto impossibilis, quia de facto subsecuta est determinatio. Insuper ille actus erit retractativus, quia totus processus illius actus, non clauditur sola relatione ad instans illud primum, sed simul completur dolorosa agnitione eius culpæ, quæ postea est commissa. 95.

SECVNDVS sensus est illius propositionis: *Vellem non peccasse*: vellem quòd suppositio peccati non fuisset; vel vellem quòd actio dissona naturæ intellectuali, à parte rei posita non fuisset, quomodò autem hic sensus non procedat in suppositione impossibili tollente seipsam? inde colligetur: Possum comparare præteritionem cum non præteritione, eamque quæ fuit, velle, non fuisse, & sic erit suppositio impossibilis tollens seipsam. Et 2. possum non comparare præteritionem cum non præteritione, sed supponere vnam nonnisi illius partem, quamuis in re ipsa detur etiam alia eaque opposita. Quo posito non erit 96.
suppositio tollens seipsam, quia non est suppositio nisi vnius partis: suppositio autem impossibilis debet esse inter duos terminos, quorum vnus tollat alius tollatur, & quamuis in re sit etiam alia pars, non tamen supponitur intentionaliter, habetque se pro suppositione illa intentionali planè, ac si non esset, & cùm suppositio tollens seipsam, debeat esse pro statu intentionali, inter duos terminos intentionaliter repræsentatos, hic autem nonnisi vna pars intentionaliter repræsentatur, hoc enim nonnisi solum dico: vellem, quòd suppositio peccati non fuisset. fit vt illa suppositio impossibilis non tollat seipsam. Et sicut

97. cut cum dico : si homo esset leo, rugiret. non attendo in leone ad non esse hominis in eo inclusum, ad quod si attenderem, fieret suppositio impossibilis tollens seipsam, sic etiam in præsenti, attendo ad hoc solum, quod velit ne fieret suppositio peccati, & non attendo quod fuerit.

Et sicut cum dico : vtinam Petrus non discessisset, non volo vt discessio non sit discessio, sed mere attendo ad negandam suppositionem discessus, quamuis reuera peractus sit discessus; sic etiam in præsenti : non volo vt præteritio peccati sit non præteritio, sed mere attendo ad negandam suppositionem peccati. Est tamen ille sensus qui involuit aliquid impossibile

98. quia reuera datur à parte rei suppositio peccati transacti.

NOTO, In omnibus his, quando vsurpatur, quod Pœnitentia & actus illius retractativus exprimibilis per *Vellem non peccasse* sit abolitivus peccati, ly abolitivum non sumitur pro satisfactiuo condignè, censeo enim nullum actum puræ creaturæ posse esse satisfactivum pro peccato condignè. Sed ly abolitivum sumi debet pro eo, quod est oppositum voluntati peccaminosæ, pro quacunq; differentia temporis. indubiè autem ille actus est oppositus voluntati peccandi.

99. ## Punctum Difficultatis III.

Sensus eiusdem actûs; ab alijs adlati, impugnantur.

EXPLICANT I. Aliqui quod hujus actus *Vellem non peccasse* sit iste sensus : Vellem conjungere præteritionem peccati cum negatione præteritionis. Hæc responsio firmari posset ex illis, quæ Lugo in gratiam illius, Disp. 4. num. 15. addit : Quod scilicet possibilis sit talis actus. Quia licet adhuc posita illa conditione objectum maneat intrinsecè impossibile, non tamen repugnat, quod ali- 100.
quid intrinsecè impossibile ametur sub conditione possibilitatis ; quid enim prohibet vt ego dicam : Si ego possem facere duo contradictoria simul, id facerem ad falsificandum regulam summulisticam. Cujus vlterior hæc ratio adferri potest. Quia sicut sufficit bonitas non absoluta sed conditionata ad amandum, ita sufficit ad hoc ipsum possibilitas sub conditione. Addit Lugo hunc actum fore parum vtilem, quia tum terminaretur ad præteritionem & negationem præteritionis. Vellet enim ex vna parte peccatum fuisse ; & ex alia, vellet illud non fuisse ; quod non videtur sufficere, vt voluntas simpliciter auertatur à peccato, ad eum modum, quo 101.
non videtur sufficienter auerti à peccato præterito, qui diceret : vellem peccare & non peccare. *Hæc Responsio cum præsenti doctrina Lugonis*

NON SATISFACIT I. Quia procedit in suppositione impossibili tollente seipsam, vult enim, præteritionem, & non vult, quia procedit in suppositione hac, vt quod formaliter & immediatè affirmabatur, idem formaliter & immediatè negetur : & sicut si nihil proponeret Intellectus, nihil vellet voluntas; sic nec potest velle negationem peccati in suppositione tollente seipsam, quia illa suppositio est talis, ex qua Intellectus non possit procedere ad proponendam 102.
nolitionem peccati.

NON SATISFACIT 2. Quia rationes pro possibilitate talis actus adlatæ, non conuincunt. Nam si sint duo contradictoria, quæ fundant suppositionem tollentem seipsam negabitur facilè : quod possit aliquis velle illa facere ad fallificandam regulam summulisticam. Deinde non potest aliquis ita dicere : Vellem facere duo contradictoria, ad falsificandam regulam Summulisticam, & simul non facere; ad falsificandam. vult enim falsificare eandem. Ergo etiam non poterit dicere : Vellem conjungere præterionem cum negatione præteritionis ; est enim etiam hic supposito tollens seipsam.

 NON

103. NON SATISFACIT 3. Quia suppositа possibilitate dicti actûs, immeritò dicit illum non fore vtilem. Quod ipsum Probatur. Quia immeritò dicit Lugo quòd is, qui vellet negationem præteritionis cum præteritione conjungere, vellet præteritionem, quia illius actus, non alius est sensus, quàm hic: Nollem quod præterijt, fuisse. Hic autem actus non vult præteritionem; ergo neque ille prior.

EXPLICAT 2. Lugo Disp. 4. num. 16. quod huius actus: *Vellem non peccasse*, sensus sit: Si ego haberem nunc potentiam, vt peccatum illud nō fuisset, id facerē, per quod nō vult voluntas conjungere præteritionem peccati, cum non præteritione,
104. sed vult simpliciter, quòd non fuisset illud peccatum. Illustratque instantiâ: Quia habeo nunc de facto potentiam, quòd non fuerit in Deo vnquam præscientia absoluta de meo peccato hodierno.

ADDIT Illam voluntatem non esse imprudentem, quia licet feratur in objectum sub conditione impossibili, ipsum tamen objectum secundùm se, posita illa conditione possibilitatis, esset vndequaque, & bonum & possibile. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT 1. Quia non explicat: quî ista suppositio ita sit impossibilis vt non tollat seipsam,
105. nam ly vellē facere si possem vt quod fuit non fuerit. idem formaliter & immediatè negat, quod in alia parte suppositionis erat positum.

NON SATISFACIT 2. Quia actus detestatiui non est iste sensus per Lugonē: vellem conjungere cum peccato præterito negationem præteritionis si possem. ergo neque est iste sensus: Si ego nunc haberem potentiam vt peccatum illud non fuisset: id facerem. Probatur Consequentia. Quia hæ propositiones synonimicè sibi æquiualent. Certè enim termino: si possem, æquiualet terminus: si haberem potestatem. & huic termino coniungerem cum præteritione negationem præteritionis, æquiualet terminus: facerem nè fuisset. Quod ipsum 106.
Probatur, quia illud facerem nè fuisset. idem est, ac: vellem facere, vt quod fuit & supponitur fuisse non fuerit. hoc autem ipsum idem est, ac velle cum præteritione, seu cum eo quod fuit & supponitur fuisse, coniungere negationem præteritionis faciendo videlicet nè fuerit.

NON SATISFACIT 3. Quia illa instantia de Scientia Diuina, non conuincit. Nam ante hodiernam meam operationem, ex vna parte hodierna mea operatio non præcessit, sed tota stat *in* & *pro* hodie. ex alia parte præscientia Diuina non antecedit nisi duratione meam operationem sed supponit. quam determinare vt sic vel ita supponat, est in mea libertate situm. 107.
Consequenter quidquid connexum est cum illa operatione, totum stat *in hodiè*. E contra præteritum iam præcessit & præsupponitur illi actui, quo dico: *Vellem non peccasse*, non est item in mea libertate præteritum facere hodie: nec stat in mea potestate totum illud quod præterijt. Hinc fit vt non possim facere, quod non præterierit præteritum; possum autem facere nè Deus cognosceret, quod cognouit.

EXPLICAT 3. Dicastillo hîc Disp. 1. num. 254. & ex illo Rolmer dicitq; Prædicti actus sensum esse hunc: Displicet, me peccasse. Hinc.

DOCET 1. De peccato præterito esse displicentiam absolutam. 108.

DOCET 2 Hunc actum displicentiæ, non esse actum qui significetur per illa verba: si possem facere vt peccatum non fuisset id facerem. Rationem dat, quia peccatum hominis, Deo displicet, & antequam fiat & quando patratur, & potest facere Deus vt non fiat, & quamuis sibi in illo displiceat Deus, non tamen hæc displicentia Diuina explicatur per hoc: vellem facere, nè fiat, si possem.

DOCET 3. Displicentiam tantam esse posse offensæ DEI, ac talem, vt ea existente non possit simul esse affectus voluntatis erga peccatum, adeò vt si res esset integra & non extitisset peccatum, faceret vt non existeret

109. steret aut exstitisset. *Hæc doctrina*.

NON SATISFACIT 1. Quia quantumuis possit elici actus displicentiæ, quo dicatur: Displicet mihi actio præterita, nihilominùs potest elici hic alius: *Vellem non peccasse*, quæ enim implicantia in tali actu, quem præcipuè experimur nos elicere? Quòd si affirmat illum elici posse? debebit assignari sensus illius legitimus. Jam autem eius Actus qui optatiuè & conditionaliter exprimitur; non potest esse sensus, nisi optativus & conditionalis, vt ita intercedat proportio inter explicatum & explicationem. Non ergo actus illius: *Vellem non peccasse*, poterit esse sensus absolutus. Quod autem addit Rosmer:

110. Illum actum per suam informationem ita afficere subjectum vt reuera tale peccatum non fuisset præteritum si exstitisset, quando fuit peccatum, id nō conuincit. Tum quia tota hic est difficultas de sensu istorum verborum: *Vellem non peccasse*, non autem de illa informatione qua & quàm efficaci informet ille actus voluntatem. Tum quia si actus detestationis creaturæ mensurari debet ex displicentia Diuina vt illum mensurat Rosmer; sicut displicentia Diuina præsens, circa præsens vel præteritum peccatum non debet per hoc explicari, quòd si illam Deus haberet, peccatum non fieret, verè

111. enim fit vel factum est quamtumuis sibi in illo Deus, titulo sanctitatis displicuerit; ita & displicentia creaturæ de peccato præterito non debet ita explicari, quòd non fieret si fuisset tunc voluntas quæ nunc est. Tum quia tam impossibile est voluntatem, quæ nunc est & opposita illi fuit, tunc fuisse: quàm est impossibile, quod præterijt, non præterjisse. Ergo si Rosmer non est contentus, dicere hujus propositionis: *Vellem non peccasse*, sensum esse: vellem vt præteritum non esset præteritum; nec debet dicere quòd illud *Vellem non peccasse*. sit explicabile: si habuissem tunc voluntatem, quam nunc habeo non peccassem.

NON SATISFACIT 2. Quia tandem tota hæc illius doctrina deuoluitur ad ea quæ jam sunt dicta. 112. Nam numero citato explicas, quid sit retractatio? dicit: Retractatio est talis actus vt actum illum priorem peccati destrueret & faceret vt non fuisset si id fieri posset. Quod idem planè est, ac Facerem si possem nè fuisset. Deinde quod dicit ex vi illius actus si res fuisset integra, non esset à me commissum peccatum, sensum reddit ab illo impugnatum. Nam ly: si res fuisset integra, idem est Synonimicè, ac si diceret: si non præterjisset. Et, ly: non esset à me commissum, idem est, ac: non facerem nunc.

NON SATISFACIT 3. Quia illud quod affertur de displicentia Diuina in præsenti locum non habet. 113. Duplex enim cogitari potest displicentia. 1. Inefficax. Et hæc non attendit ad posse quia nec respicit media. 2. Displicentia efficax. Et hæc necessariò respicit media. cùm in ratione efficacis compleatur ordine illo ad media. Porrò Deus cum sit causa prima & Uniuersalis, propter titulum causæ primæ, non semper efficaciter absolutè detestatur peccatum vt non fiat à creatura, quia vult illam liberè operari. Si autem illi absolutè efficaciter displiceret peccatum, deberet exhibere concursum ad peccatum; adeòque impedire libertatem suæ creaturæ. Quia verò displicentia Creaturæ pœnitentis efficax est, 114. hinc ad media reflectere debet, & per posse saltem conditionatum exprimi, Quia autem interdum displicentia Diuina; in peccato est inefficax, & non respiciens de se media, nec debet explicari per Ly: possem. Quanquam etiam displicentia Diuina, quam habet de peccato potest explicari sic: Vellem facere, nè fiat peccatum si possem, cum addito saluo titulo Causæ primæ, Quando autem Deus habet absolutam & efficacem displicentiam peccati, non exprimetur illius displicentia per ly possem, quia quod vult efficaciter, absolutè potest. Nego tamen etiam in DEO displicentiam peccati præteriti exprimi non posse per Ly: si possem

115. si possem. licet displicentia absolutè peccati, ita non exprimatur. Certè enim etiam posse Dei ad auferendam suppositionem præteriti non extenditur nisi sub conditione.

QVÆSTIO II.

De Specialitate Ordineq́ Pœnitentiæ virtutis; &, An illa sit de linea Iustitiæ.

QVÆRES I. *An Pœnitentia sit specialis virtus?*

ASSERO 1. *Pœnitentiam non esse specialem virtutem in causando.* No-

116. mine specialis virtutis in causando (si daretur) veniret illa virtus quæ non nisi sub vno principali motiuo actus suos exerceret, & non posset mouere saltem imperatiuè ad actus specie & motiuo principali distinctos. Hac notione vocis posita.

RATIO Asserti est. Quia nulla virtus est specialis in causando. Ergo neque Pœnitentia. Antecedens Probatur. Quia nulla virtus est, quæ non habeat vim imperandi aliis virtutibus vt ponant actus illis proportionatos. Ergo nulla est specialis in causando. Id enim venit nomine talis virtutis. Antecedens proximum probatur imprimis inductione. Nam Charitas

117. potest imperare jeiunium. Et virtus jeiunandi, potest imperare virtuti caritatis; vt scilicet offerat id jeiunium ob amorem. Idem Antecedens exinde Probatur. Quia nulla est virtus ita sibi sufficiens vt possit sola se contra omnes inhonestates tutari, & decorare sese & actus suos quibuslibet ornamentis moralibus. Idem Antecedens sic Probatur. Quæro de hac vniuersali: Omnis virtus respicit omnia motiua. Et: Nulla virtus respicit omnia motiua, quæ harum duarum sit vera, quæ falsa? debet autem alterutra esse vera, vel alterutra falsa. Nam in materia necessariâ vniuersalis alterutra vera est, & ita cum dico: Omnis homo est Rationalis, vel: Nullus homo est Rationalis. prima est vera, secunda falsa. quæro itaque: illarum duarum priorum quæ sit vera? si prima affirmatiua? ergo nulla est virtus specialis in causando. non enim haberet quod specialiter causaret: cum continendo omnia motiua, possit ex omnibus quoscunque actus principiare; consequenter habebit se sicut Sol, qui cum sit causa vniuersalis plura causat. Si autem negatiua est vera? Ergo nulla erit virtus specialis in causando, quia non poterit sola elicere actus illorum omnium, nec tamen desunt virtutes, quæ illos actus eliciant. 118.

ASSERO 2. *Pœnitentiam esse specialem virtutem in essendo.*

RATIO est, quia illa virtus est specialis in essendo, quæ habeat speciale motiuum sibi proprium, hoc enim intelligitur nomine specialis virtutis in essendo. Quòd autem pœnitentia habeat speciale motivum innui supra & probabitur inferiùs. Licet autem aliæ etiam virtutes possint detestari peccatum; quia tamen id faciunt ex motiuis propriis & non ex motiuo pœnitentiæ, bene in pœnitentia saluari poterit specialitas virtutis. 119.

ASSERO 3. *Virtutem pœnitentiæ infusam, esse simplicem qualitatem.*

RATIO Tum quia nulla est necessitas multiplicandi illam per entitates & plures qualitates speciales. Tum quia virtutes infusæ habent se per modum potentiarum, potentiæ autem vnitatem amant & ita non datur nisi vnus Intellectus. Vna potentia visiua &c. Tum quia Amor inquantum est principium afficiendi bono, & inquantum est principium odiendi odium illius boni; est eadem indiuisibilis qualitas quæ appellatur Charitas infusa. Ergo idem in præsenti dicendum. Ponendo autem Pœnitentiam esse simplicem qualitatem non excludo gradualem intensionem, sed quòd nullus gradus sit, qui ad quoscunque actus concurrere per modum potentiæ non possit. 120.

QVÆRES 2. *An Pœnitentia sit virtus naturalis an supernaturalis?*

ASSERO

121. ASSERO I. *Posse dari Pœnitentiam naturalem nullo modo respicientem Deum.*

RATIO Asserti est. Quia potest aliquis non aduertere ad aliud, quàm ad præcisam turpitudinem peccati. Ergo & detestari illud. Ergo & dolere de illo.

ASSERO 2. *Posse dari Pœnitentiam quæ respiciat Deum & tamen sit in entitate naturalis.*

RATIO Asserti est. Tum quia possumus amare Deum tanquam summum bonum actu nonnisi naturali, aliàs sciremus nos eligere actum supernaturalem amoris, adeóque nos non esse dignos odio, quia in eo in quo Charitas Dei manet non est peccatum, Ergo & pœnitere possumus propter Deum, actu nonnisi naturali.
122. Et certè potest ratio naturalis si nō demonstrare, saltem persuadere probabilissimè: Deum displicere sibi in peccato. Et, quòd peccaminosa actione offenditur. Cur ergo propositionem illam non poterit sequi actus in entitate naturalis? Denique supernaturalitas actûs non desumitur ex motiuo. Ergo fieri poterit, vt aliquis actus respiciat Deum pro motiuo, & tamen sit in entitate naturalis.

DICES Antiquos Philosophos nunquam meminisse pœnitentiæ; Nullo ergo fundamento, dicetur dari posse pœnitentiam naturalem.

RESPONDEO Argumentum hoc
123. nihil concludere, nunquidnè quia antiqui Philosophi Trinitatem non agnouerunt, illâ reuelatâ, non poterit circa illam fieri actus naturalis? Deinde quamvis illi multa de virtutibus disputârint, non est tamen necesse, quòd de omnibus; quia sicut in multis naturalibus errârunt, ita & multa naturalia poterant ignorare. Rursus argumentum est ab auctoritate negatiua. & sicut nullibi illam impugnarunt, ita & nullibi defenderunt. Cur ergo, ex hoc secundo, inferetur illam non dari? & non inferetur ex primo, dari? Denique dici potest agnitam esse à quibusdam clarè, dicit enim Ouidius.

Sæpe leuant pœnas irataque Numina reddunt,
Cum bene peccati pœnituisse vident. 124.

Ex prædictis assertis: Inferes futuram fuisse pœnitentiam etiam in statu puræ naturæ, hoc enim probant rationes adlatæ.

ASSERO 3. *Pœnitentiam, quæ nunc est sicut oportet ad salutem, esse supernaturalem.*

RATIO est auctoritas Tridentini Sess: 6. Can: 3. *Si quis dixerit sine præueniente Spiritus Sancti inspiratione atquè eius adiutorio, hominem Credere, Sperare, Diligere, aut Pænitere posse, sicut oportet, vt ei Iustificationis gratia conferatur, anathema sit.* Vbi Tridentinum æqualiter loquitur de Pœnitentia ac de Caritate; quæ cum in entitate sit supernaturalis, consimilis supernaturalitas concedi debebit etiam Pœnitentiæ, in ordine ad consequendam Iustificationem. Additur huic auctoritati congruentia. Quia Pœnitentia, est dispositio ad gratiam supernaturalem. vt agnoscit Ecclesia. Ergo debet esse supernaturalis; nam dispositiones, proportionatæ esse debent ei, ad quod disponunt. 125.

QVÆRES 3. *An Pœnitentia sit Iustitia?*

ASSERO I. *Pœnitentiam Theologicam non esse virtutem Iustitiæ rigorosè.*

Quia interim supponitur inter Deum & creaturam nullam intercedere iustitiam rigorosam.

ASSERO 2. *Pœnitentiam, ex vi sui motiui formalis, quoad id quod dicit clarè, & expresè, non esse vllam etiam latiori modo sumendam Iustitiam.* 126.

QVIA, vt inferiùs dicam, tractando de objecto formali, nullam dicit clarè & expresè æqualitatem Pœnitentia. Et sicut non dicitur latiori modo intercedere Injustitia quando duæ chordæ secum dissonant, ità nec intercedit clarè & expresè Injustitia, cum peccatum dissonum Deo ponitur, ad quod abolendum procedit Pœnitentia.

ASSERO 3. *Pœnitentiam secundùm ea quæ in re dicit & implicitè esse latiori modo Iustitiam*

RATIO est, quia versatur circa actio-

127. actiones, quæ suo modo, sunt factæ contra jus Dei & debitum creaturæ; easque abolere nititur, adeoque, in re loquendo, reducere ad eam quam potest recompensationem.

ASSERO 4. *Pœnitentiam in quantum est latiori modo Iustitia non posse reuocari commodè ad Iustitiam distributiuam.*

RATIO est, quia Justitia distributiua attendit ad proportionem geometricam, seu proportionem proportionum, ad quam non attendit Pœnitentia. Quia si attenderet? tunc quæ est proportio culpæ ad pœnitentes, ea deberet esse proportio Pœnitentiæ ad eosdem. Atq; ita qui haberet culpam vt decem intensam, & alter vt centum,

128. tunc habens culpam vt centum, si pœniteret vt decem, non satisfaceret pro culpa, quod falsum est. Rursus Iustitia distributiua non potest esse nisi vnius respectu plurium, potest autem esse vnius nonnisi Pœnitentia respectu Dei.

ASSERO 5. *Commodiùs reuocari posse Pœnitentiam ad Iustitiam commutatiuam.*

RATIO quia hæc est vnius ad vnum, & quia videtur quasi commutatio intercedere; quia pœnitẽs tradit actus suos Pœnitentiæ, & Deus cedit iure auersionis. Proportio etiam intercedit cum satisfactione humana, satisfactio autem humana est quædam species commutatiuæ justitiæ. Quan-

129. quam habet etiam proportionem ad Justitiam vindicatiuam, licet non rigorosam: inquantum enim assumit pœnam (vt Pœnitentia verbaliter accepta pœnæ tenentia est) vindicat in se actiones suas, estq; pœnitens sui quodammodo & Iudex & Reus.

QVÆSTIO III.

An Pœnitentia sit virtus Theologica?

ASSERO I. *Pœnitentiam non esse virtutem Theologicam.*

RATIO est. Tum quia sensus communis Theologorum, tres nonnisi agnoscit; idque exclusiuè quoad alias. Tum quia virtus quæ pro formali non dicit Deum, imò nec pro materiali, non potest esse Theologica; Theologica enim virtus definitiuè, pro formali saltem, debet dicere Deum. Quod autem Pœnitentia pro formali non dicat Deum, infra probabitur. imò cum detestatur peccatum propter Devm, non detestatur tanquam propter motivum formale, hoc enim spectat ad amorem, sed propter Deum hoc est propter finem cui debetur detestatio. Tum quia si pœnitentia esset virtus Theologica, ex eo esset, quia respiciendo dissonantiam operationis ad Deum prout est natura Intellectualis respicit aliquid connexum 131. cum Deo, sed id non arguit rationem virtutis Theologicæ, certè enim Religio respicit honestatem cultus supremæ excellentiæ, quæ honestas respicit Deum. Obedientia item ergà Deum, respicit honestatem subdendi sese Dei dominio; & tamen vtrumq; hoc, non est virtus Theologica. Fundatur autem totum hoc vlteriùs, in hoc principio: Quia ad virtutem Theologicam requiritur vt nihil creatum formale illius sit. Consonantia autem actionum nostrarum ad Deum, prout est natura Intellectualis, honestas obediendi & colendi &c. Sunt aliquid creatum, & sicut Conclusio sequitur debiliorem partem, restringitque per- 132. fectius ad gradum imperfectioris: Ita, & aliquid creatum quod est motivum formale; quamuis illud inuoluat aliquo modo Deum, restringet illud motivum ad rationem Creati. Nec potest assumi pro principio; quod aliquid connexum cum Deitate, tanquam cum connotato, statuat rem in ratione Diuinæ, & in ratione motiui formaliter Diuini; aliàs creatura quæ dicit pro termino suæ Relationis Transcendentalis Deum, esset aliquid Diuinum; non tantùm terminatiuè, sed intrinsecè: & quòd pro formali respiceret Creaturam, esset virtus Theologica: quia respiceret id quod dicit connexionem essentialem cum Deo.

ADDO

133. ADDO Commodiùs per nos saluari: quî Pœnitentia non sit virtus Theologica, quàm saluetur per hos, qui pro formali, assignant æqualitatem ad jus Diuinum, quâ Diuinum. Quia illa æqualitas, quæ importat aliquid creatum, videtur esse in illorum principijs pro materiali; jus autem Diuinum, quâ Diuinum, pro formali: quod ipsum jus Diuinum, est ipse Deus. & tamen Virtutes Morales, non debent dicere pro formali rationem aliquam Diuinam.

ASSERO 2. *Pœnitentia vt sic, nè pro connotato quidem, importat aliquid Diuinum.*

RATIO est. Quia hoc ipso, non esset Pœnitentia vt sic. non enim es-
134. set quid commune ad pœnitentiam pro peccato philosophico, cùm illud dicat negationem respectûs ad Deum.

ASSERO 3. *Theologicè acceptam Pœnitentiã importare Deũ pro connotato.*

Quia tollit peccatum quod commissum est contra Deum, & per hoc solum constituitur in ratione Pœnitentiæ Theologicæ, quia tollit peccatum commissum contra Deum.

DICES I. Pœnitentia saltem quoad aliquos actus, respicit Deum. Ergo saltem respectu illorum actuum, erit virtus Theologica. Antecedens Probatur. Quia vult satisfacere Deo. vult item, illum habere placatum. jam autem illum placatum esse, est aliquid
135. increatum. est enim actus, voluntatis Diuinæ, acceptantis satisfactionem, & condonantis offensam. Actus enim ille Dei, est ipsemet Deus.

RESPONDEO Pœnitentiam quoad aliquos actus respicere Deum pro connotato, importato ab jis quæ per se respicit; sed non respicit Deum, tanquam motivum formale. Et ita quando creatura vult satisfacere DEO, intendit satisfactionem. quæ pro connotato, vel si mavis dicere, pro fine *Cui* fit satisfactio, respicit Deum. Ad eum modum, quo Religio, dum cultum Deo; & Obedientia, dum obsequium eidem præstat, intendunt directè actionem suam, Deum autem cui hæc fiunt, respiciunt tanquam finem *Cui*. Quando autem Pœnitentia vult 136.
habere Deum placatum, ly placatum dupliciter accipi poterit. 1. pro actione placante Deum. Et hæc est quid creatum, nec potest habitum, qui hoc esse placatum respicit, eleuare, ad conditionem habitus Theologici. 2. Potest accipi pro ipso interno actu Diuino, dicente se non irasci, & hunc actum non intendit Pœnitentia sub præcisa ratione Diuini, sed sub motiuo sibi proprio ad ponendam scilicet desinentiam habitualis peccati, quæ completè haberi non potest, nisi Deo remittente offensam. Breuiter: vult illum actum sub formalitate tollendæ dissonantiæ habitualis, sed non præcisè sub formalitate Deitatis.

INSTABIS, Quamvis Deus non- 137.
nisi pro connotato respiciatur à Pœnitentia, non dejiciet hoc Pænitentiam à conditione virtutis Theologicæ. Quod ipsum Probatur. Imprimis, quia etiam spes pro connotato respicit aliquid creatum. Nam respicit Deum bonum nobis. vbi ly Nobis, creatum aliquid importat. Item cum amor Dei, vult Deo bona, extrinseca ipsi Deo, eo casu nonnisi pro connotato respicitur Deus: & tamen tunc verè elicitur actus virtutis Theologicæ. Ergo quamtumuis Pœnitentia, nonnisi pro connotato, Deum respiciat; poterit esse virtus Theologica.

RESPONDEO Negando Consequentiam. Quia quando amor Dei re- 138.
spicit bona extrinseca Deo, non stat in hoc præcisè & vltimatè. quia illud bonum est extrinsecum Deo, sed totus ille actus resoluitur vltimò in ipsum Deum, in se bonum, & dignum omni possibili bono. Jam autem actus, quo vult peccator, sibi Deum placatum: inquantum est actus Pœnitentiæ, vltimò non resoluitur in aliquid increatum; sed in aliquid creatum. nempe, vt peccatum sibi non imputetur; habeatur pro non facto; deleatur à gratia, &c. similia. Quod autem attinet ad actum Spei paritas adlata potius est pro nobis: quia connotata nonnisi ratio creaturæ a Spe non dejicit Spem à ratione virtutis Theologicæ. Ergo

139. cæ. Ergo nec tantum connotata ratio Deitatis, à Pœnitentia attollet eandem ad rationem habitus Theologici. Rursus quando Pœnitentia respicit Deum placatum ; non attendit ad esse Diuinum, tanquam motiuum formale, sed attendit ad tollendum peccatum commissum, vultque Deum habere placatum, vt ponatur illa sublatio, quam solam tanquam sibi propriam respicit Pœnitentia.

DICES 2. Fides respicit Deum reuelantem, & tamen saluatur in fide ratio Fidei Theologicæ. Ergo etiam cum respicit Pœnitentia Deum condonantem, saluari poterit in ea ratio habitus Theologici.

RESPONDEO adferendo imprimis
140. disparitatem in sententia quæ censet nō posse condonari peccatum sine infusione gratiæ. In hac sententia disparitas erit : Quia quando Fides respicit Deum reuelantem respicit non reuelationem passiuam, sed actiuam quæ est ipsemet Deus, jam autem quando respicit Pœnitentia DEVM condonantem, non respicit condonationem actiuam, sed passiuam ; quæ est quid creatum ; nempe ipsa gratia quâ exercetur prædicta condonatio. Id ipsum vlterius in hoc fundatur. Quia si Fides respiceret reuelationem passiuam quæ est signum aliquod creatum manifestatiuum Dei attestantis, hoc ipso Fides deficeret à suo formali, primò &
141. per se intento ; respiceret enim aliquid increatum ; jam autem si respiciat Pœnitentia condonationem passiuam, connotantem Deum, à quo fit 142.
illa condonatio, non deficiet per hoc à suo formali, de quo infra. & interim non probatur formale illius debere esse aliquid Diuinum quà tale. Alia autem disparitas in principijs sententiæ non requirentis ad condonationem infusionem gratiæ, hæc assignari potest. Quia Deum reuelantem ita respicit Fides, vt illum solum pro motiuo formali & ratione *propter quam* habeat. jam autem Deum condonantem respicit Pœnitentia sub formalitate tollendi peccati commissi. Denique quia Fides respicit Deum reuelantem, pro motiuo habendo reuelationem actiuam, adeoque Diuinum quid, in eo ipso sistendo ; jam autem Pœnitentia, respicit Deum placatum 143.
non sistendo in hoc ipso, sed inquantum esse placatum Deum, ordinatur ad abolitionem peccati.

DICES 3. Pœnitentia non vult Deum propter condonationem. Ergo falsum est, quod illum respiciat pro materiali.

RESPONDEO Pœnitentiam non velle DEVM propter condonationem, hoc est ordinando Deum ad condonationem, tanquam ad vltimum finem, nam hoc esset inordinatum, Ultimi enim finis qualis est Deus, implicat statuere alium ultimum finem, vt probaui in Ethica. Vult tamen Deum propter condonationem restringendo Deitatem formalitate aliqua creata, 144.
qualis est formalitas tollendi peccati.

DISPV-

1. # DISPVTATIO II.

De Differentia Pœnitentiæ virtutis.

SVb hoc titulo tractabitur de Objecto Formali Pœnitentiæ. Itemque de Materiali. Sed hujus tractatio postponetur illi priori, plura enim quæ priori Disputatione tractavimus exin. de lucem accipient. quî enim intelligitur quòd Pœnitentia, ex definitione sua, sit abolitiva peccati : quòd sit specialis virtus : quòd nonnisi moralis : non habitâ notitiâ de Formali Pœnitentiæ ? Dandum itaq; fuit connexioni Quæstionum vt ordo cæteroqui vsitatior, tantillum invertere-
2. tur. Sic

QVÆSTIO I.

De Obiecto Formali Pœnitentiæ.

Plures sententias de hoc puncto post alios recitat Lugo Disp. 2. à sect. 1. & Dicastillo. Disp. 1. nu: 27. Nos principaliores attingemus.

DIFFICVLTAS I.

3. #### *An Æqualitas vel Inæqualitas ad ius Diuinum sit obiectum formale Pœnitentiæ virtutis?*

AFfirmat Vasquez, quem etiam sequitur Dicastillo, citatus nu: 34. & Bertholdus nu: 7. estquè communis, quæ scilicet actuum Pœnitentiæ, qui appellantur prosecutionis, objectum formale, assignat Æqualitatem ad jus Diuinum, vt alij addunt secundùm quod Diuinum est; seu, adæquatio ad exigentiam Dei quâ Deus est, Actuum autem fugæ, objectum assignant, Inæqualitatem ad idem jus; quanquam ipse Dicastillo in processu discurrendi, impingit in secundam sententiam ; de qua inferiùs.

DICENDVM est. Æqualitatem ad jus Diuinum nō esse Objectum Formale Pœnitentiæ quoad actus prosecutionis. nec item actuum fugæ eiusdem Pœnitentiæ Objectum Formale esse Inæqualitatem ad idem jus. Probatur 1. Formale Pœnitentiæ Objectum non debet deficere ab hac conditione objecti formalis, quæ est : primò, & per se intendi. Sed illa Æqualitas vel Inæqualitas ad jus Diuinum, deficit in conditione, quæ est, primò per se intendi. Ergo illa Æqualitas vel 5.
Inæqualitas ad jus Diuinum, non est formale Pœnitentiæ. Major Probatur, quia formale debet esse primò intentum in quocunq; habitu. Quod ipsum Probatur. Tum quia objectum formale habet se sicut differentiæ in compositis seu Metaphysicis seu physicis. Nam sicut differentiæ faciunt differre & specificari compositum, ita & Obiecta Formalia, faciunt differre & specificari habitus. Jam autē differētiæ & metaphysicæ & physicæ specificatiuæ vltimò, semper habent rationem primi. Et ita risibilitas non est differentia hominis, quia non est primum quid, nam illâ prior rationalitas. Tum quia eandem Maiorem suadet indu- 6.
ctio. Ita enim veritas v. g. Logicæ non est formale Logicæ ; quia non primò intenditur, sed fluit ex rectitudine. Rursus in Ædificatoria, pulchritudo domûs non est formale Architectonicæ ; quia non primò per se intenditur, sed fluit ex commoda & regulata totius ædificij structura. & cætera similia. Tum quia formale objectum debet esse per modum differentiæ ponibilis in definitione habitûs, jam autem definitiones debent constare prædicatis Primis quæ sint radix reliquorum, & simul vltimis in methodo resolutiua. Probatur Minor. Sed Æqualitas vel Inæqualitas ad jus Diuinum, deficit in conditione, quæ est, primò

7. primò & per se intendi ab habitu Pœnitentiæ. Et inprimis agamus de actibus fugæ. Illud primò per se intendit fugere Pœnitentia, quod primò per se constituit objectum quod fugit in ratione odibilis, auersabilis &c. sicut enim Ars Medicinæ, illud primò fugit, quod primò opponitur sanitati, quam vult reinducere. ita & primò Pœnitentia fugiet id, quod primò constituit illud malum, quòd vellet Pœnitentia reparare. & sicut duæ parallelæ, ita se habent, vt prima primis, secunda secundis opponantur, idque procedendo consequenter, etiam in infinitum; nam parallelæ etiam in infinitum productæ nunquam inter se conuenient. Ita & habitus fugæ si comparetur ad id
8. quod fugitur, hoc est peccatum, illud primò fugiet, quod primò constituit illud objectum, quod fugitur. Cuius ipsi⁹ hæc vlterior ratio assignati potest. Quia objectum fugæ debet habere aliquid, per quod primò constituatur in ratione objecti fugæ seu mali. Ergo & habitus natus auersari illud malum, debet auersari illud primò, quod primò illud malum constituit in ratione mali. sicut enim auersatur simpliciter malum, quia simpliciter malum est, ita & primò debet auersari, quod primò constituit malum in ratione mali. Sed Inæqualitas ad jus Diuinum, non constituit primò & per se, id objectum, in ratione auersabilis, quod auersari
9. nata est Pœnitentia. Quod ipsum Probatur. Quia quod auersari nata est Pœnitentia, per omnes Patres est peccatum, supponitque id claré Trident: Sess: 14. cap. 1. Vbi necessitatem Pœnitentiæ deducit, ex necessitate habitûs, qui opponatur peccato. Sed peccatum non constituitur in ratione peccati per Inæqualitatem ad jus Diuinum. Quod ipsum Probatur. Tum quia etiam Oppositi, in materia de Peccatis non adferunt dictam Inæqualitatem pro primo essentiali conceptu peccati. Tum quia nemo rigorosè loquendo, est iniustus erga seipsum. Ergo rigorosè loquendo, respectu Dei nullum erit rigorosum peccatum, & tamen agnoscuntur aliquæ actiones ita peccaminosæ, vt si per impossibile eas Deus committeret, rigorosè peccaret. Tum quia huius ipsius, quòd aliquid sit contra jus Diuinum, vlterior ratio non quidem in ratione iustitiali, sed in ratione auersabilis à pœnitentia dari potest; quia dicit rationem dissonantiæ ad naturam intellectualem adeoque ad Deum secundùm quod, natura Intellectualis est. 10.

PROBATVR Conclusio II. Pœnitentia Philosophica pro peccato philosophicè accepto quando peragitur, non auersatur primò per se differentialiter peccatum, sub formalitate Inæqualitatis Philosophicæ. Ergo neque Pœnitentia Theologica, auersabitur peccatum, sub ratione Inæqualitatis Theologicæ. Probatur Consequentia. 11.
Quia hæ Pœnitentiæ, non differunt, nisi secundùm præcisam rationem Philosophici & Theologici; sicut & ipsa peccata. debebunt ergo conuenire in ratione motiui, & tantùm differre in ratione Philosophici & Theologici. Antecedens autem Probatur: Quia si per impossibile non esset Deus, nec vlla alia creatura præter peccantem, posset rigorose adhuc committi peccatum philosophicum, & tamen tunc nulla esset Inæqualitas rigorosa, nam hæc vt suppono ex materia de Iustitia debet esse inter distincta realiter.

PROBATVR III. Quia si nihil obsit sub ea formalitate assignandum est Formale Pœnitentiæ, quæ non 12.
importet aliquam rationem, quæ illi propriè rigorosè, non conuenit, nam si formale est. propriissimè conuenire debet. Sed ratio Inæqualitatis ad jus Diuinum, nō est ratio propriè & rigorosè conueniens Pœnitentiæ. Quod ipsum Probatur. Tum consensu oppositum sentientium, qui docent inter Deum & Creaturam non intercedere rigorosam Iustitiam. Tum quia id probatum est in materia de Iustitia.

OBJICIES I. Æqualitas ad jus Diuinum, secundùm quod Diuinum; est finis intrinsecus Pœnitentiæ. Est enim quod intenditur ab actibus illius. & ita intenditur vt inter illam & proximam Pœnitentiæ materiam, pariter

13. riter nihil mediet, atquè in Logica, nihil mediat inter operationes Intellectûs & earum rectitudinem. Ergo dicta Æqualitas erit objectum differentiale Pœnitentiæ.

RESPONDEO Conformiter ad fundamenta præjacta, quòd scilicet illa Æqualitas sit finis intrinsecus non primò per se intentus; & quòd sit finis intrinsec⁹ quodammodo, quia peccatū saltem impropriè est dicta Inæqualitas cum jure Diuino; sed non est Inæqualitas formaliter & primò per se. Ex alio principio eadem Objectio solui potest, quod etiam Ad Confirmationem Cõclusionis adferri potest: Pœnitentiæ scilicet objectum, non posse esse idem cum objecto Iustitiæ vt sic, alias pœ-
14. nitentia esset Iustitia vt sic, essetquè per modum generis ad Religionem, Obedientiam, &c. hæ enim virtutes sunt aliquæ species Iustitiæ. Quòd si Pœnitentiæ objectum, non debet esse objectum iustitiæ vt sic; nec erit Pœnitentiæ objectum, jus Diuinum quà Diuinum; hoc enim jus Diuinum quà Diuinum est objectum justitiæ vt sic. Nam sicut Iustitia talis, respicit jus tale; ita Iustitia vt sic (suppone Theologica) respiciet jus Diuinum vt sic. Vnde ex vi huius principij, neganda est hæc propositio: quòd æqualitas ad jus Diuinum vt sic, sit finis intrinsecus Pœnitentiæ.

INSTABIS I. Omnis virtus
15. ad alterum, formaliter prosequitur Æqualitatem ad jus alterius, cùm nonnisi hac obtenta, faciat nos rectè habentes ad alterum. Ergo etiam Pœnitentia, cùm sit quædam virtus ad alterum; hoc est ad Deum: prosequitur Æqualitatem ad jus Diuinum.

RESPONSVM jam est, quòd Id quod est virtus ad alterum propriè & rigorosè, respiciat Æqualitatem primò, & per se; Pœnitentia autem non est rigorosè ad alterum, sufficietquè vt nonnisi in re illam Æqualitatem attendat, quamuis non primò per se. In idem recidet si dicas: quòd est ad alterum, alteritate iustitiali prosequitur Æqualitatem ad jus alterius. Sic Religio, Obedientia, est ad alterum: neque tamen Religio pri- 16.
mò per se respicit Æqualitatem. quod idem dicendum de Obedientia, proportionaliterq; applicandum ad Pœnitentiam.

INSTABIS II. Æqualitas debita iuri Diuino, secundùm quod est absolutè & irrestrictè Diuinum, est quædam honestas, per se laudabilis per seque expetibilis. debet ergo formalisare aliquam ad Deum virtutem. cùmquè non formaliset aliam, formalisabit Pœnitentiam.

RESPONSVM est jus Diuinum vt sic, formalisare Iustitiam Diuinam vt sic. Ex alio principio eidem Instantiæ respondetur, quòd illa Æqualitas sit per se laudabilis, hoc est, non per accidens participans laudabilitatem: 17.
sed non est per se laudabilis, quasi debeat non esse appetibilis gratia aliûs vel per attributionem ad aliud, siue tanquam ad genericum illius prædicatum, siue tanquam ad aliquid in re coincidens. Et certè multa in Scientijs per reductionem ad objectum formale, considerantur; quantumvis non accidat illis considerari ab illa Scientia; sic etiam Æqualitas ad jus Diuinum vt sic, attribui poterit ad Pœnitentiam, licet non sit vltimò differentiale prædicatum & finis primò intentus ejusdem.

OBJICIT II. Pœnitentia, non solùm seruare, & reparare debet Æqualitatem, Diuini dominij, vel excel- 18.
lentiæ, vel beneficentiæ &c. sed vniuersaliter Æqualitatem ad omne jus Diuinum. Ergo debet Uniuersaliter jus illud considerare. Ad eum modum, quo Metaphysica quia non solùm considerat hominem, vel solùm corpus, sed omne ens: fit vt Metaphysica respiciat pro objecto ens, quà ens.

RESPONDEO Æqualitatem hanc quoad rationem non vltimam specificandi, respicere Pœnitentiam; sed non respicere primò per se. De Metaphysica autem alia est ratio: quia nullus datur alius habitus, qui consideret ens quà ens, & nulla formalitas prior, ad quam primò & per se attendere

19. dere possit Metaphysica. Iam autem Æqualitatem ad jus Diuinum: quà tale, respicere poterit Iustitia generica, & Pœnitentia pro sua parte, potest habere aliquid aliud quod primò, per se intendat.

OBJICIT III. Omnes actus Pœnitentiæ versantur, circa restaurationem, aut conseruationem juris Diuini; tanquam circa objectum distinctiuum Pœnitentiæ à cæteris virtutibus. Ergo illud erit formale; nam de ratione formalis est, vt omnes talis virtutis actus versentur circa illud tanquam circa objectum distinctiuum. Antecedens Probatur. Si aliquis actus non versaretur circa prædictum objectum, maximè non versaretur satisfactio;
20. jam autem etiam hæc versatur, quia accipitur ex desiderio satisfaciendi juri Diuino læso. Quòd autem Pœnitentia versetur circa illud jus, tanquam circa objectnm distinctiuum, Probatur. Quia per hoc distinguitur ab alijs virtutibus. nam Charitas, v. g. odit peccatum, non quia est Deo injuriosum vt sic, sed quia auertit à bonitate Diuina, & sic de alijs.

RESPONSVM jam est, Omnes actus Pœnitentiæ quodammodo versari circa reparationem aut conseruationem juris Diuini. Est enim contra jus Diuinum omne peccatum, committitque saltem latiori modo dictam injuriam; sed ad illud jus Diuinum,
21. non attendunt primò & per se omnes actus Pœnitentiæ. Dictum item est, quòd jus Diuinum quà Diuinũ spectet ad rationem genericam Iustitiæ, de qua specialis tractatio non habetur, quia nullam particularem consideratione habet quæ nosci non possit & deduci, ex tractatu de alijs virtutibus. Et sicut non explicamus Iustitiam vt sic, quæ respiciat jus humanum quà humanum, eò quòd sic sumptæ Iustitiæ, aliunde notitia peti possit; sic etiam eodem titulo non habet Iustitia vt sic, respiciens jus Diuinum quà Diuinum peculiarem considerationem.

Neq; valet, si dicas: Iustitiã vt sic, esse virtutem generalem; si enim ly generale accipias pro ratione superiori prædicabili de pluribus, in hoc sensu erit 22. virtus generalis. Si autem ly generale accipias pro conflato ex pluribus particularibus virtutibus, non erit sic generalis, habebit enim speciale suum motivum & objectum, hoc est jus Diuinum vt sic.

DIFFICVLTAS II.

Vtrum Formale Pœnitentiæ, sit Bonum Pacis cum Deo? vel Compensatio?

AFfirmat Lugo Disp. 2. num. 49. & cum eo Rosmer.

SVPPONVNT Vterque I. Per omne peccatum, præberi DEO rationabile fundamentum odij, & indignationis, contra peccatum, vel grauis 23. vel leuis. Huic fundamento indignationis, opponitur Æqualitas moralis, quæ stat in hoc: nè homo habeat Deum rationabiliter offensum, hæc autem Æqualitas est Bonum Pacis.

SVPPONVNT II. Dupliciter posse intelligi: quòd Pœnitentia intendat Bonum Pacis cum Deo. Primò quòd intendat Deum non habere Amicum. Secundò quòd intendat DEVM non habere Inimicum. Quæ duo sunt distincta; nam possem ego velle, nè auersus sit à me Paulus, adeoque 24. illum non offendere, & possum tamen non desiderare, vt sit mihi amicus. Et ad hanc pacem attendit Pœnitentia.

SVPPONVNT III. Æqualitatem hanc moralem, non esse rigorosè Iustitiam, nec Inæqualitem esse rigorosè Injustitiam; sed esse solum offensam, quæ potest esse sine injuria: nam si amicus obnixè petat à me librum, quo vnicè indigeo; offendo amicum non illum dando, & tamen non facio illi injuriam, alioqui tenerer ad restitutionem; per hoc tamen non negant offensam & injuriam in eandem entitatem coincidere posse. Contra sic explicatam Conclusionem.

DICENDVM est. I. *Formale Pœni-*

25. *Pœnitentiæ, non esse dictam Æqualitatem, & intentionem Boni Pacis cum Deo.*

PROBATVR I. Argumento jam facto; quod in præsenti applicari etiam debet. Quia scilicet Bonum Pacis, non est quid primò per se intentum, à Pœnitentia, nam etiam peccatum, in ratione peccati, non constituitur primò per se, quòd ab illo Deus auertatur, & quòd impediat pacem cum Deo. Quærendum enim restabit: Cur ab eo Deus auertatur? Et, cur impediat pacem? Illud autem quod pro ratione adferetur, erit ratio primò constituens peccatum. Quòd autem rationem primò constitutiuam peccati, differentialiter respiciat actus fugæ Pœnitentiæ, jam est supra ostensum.

26. PROBATVR II. Si Bonum Pacis esset objectum Formale Pœnitentiæ, vera esset hæc Uniuersalis: Nullus est actus Pœnitentiæ, qui non respiciat Bonum Pacis; (loquendo de actibus prosecutior[illegible] [illegible]ormale habitûs, omnes actus [illegible]s respiciunt? Si enim illo form[illegible] non informarentur, hoc ipso non essent habitûs actus. Sed falsa est illa vniuersalis. quia, vera est hæc particularis: Datur actus Pœnitentiæ qui non respicit Bonum Pacis. Ergo illa vniuersalis negatiua, vt constat ex Dialecticis, erit falsa. Antecedens Probatur. Si ego dicerem quamtumuis per impossibile propter meum peccatum

27. Deus non fuisset à me auersus, nihilominus ex sola dissonantia illius ad Deum, detestor illud & retracto, verè hic actus esset Pœnitentiæ; nec illum à ratione actûs pœnitentialis, quisquam sine petitione principij eximere potest; & tamen ille actus non respiceret formalem hanc rationem, quod est peccatum auertere à DEO. Ergo dabitur aliquis actus Pœnitentiæ, qui non respicit auersionem, consequenter nec intendit per se Bonum Pacis; & tamen erit actus Pœnitentiæ.

PROBATVR III. Et supponitur, quòd esse objectum auersionis Diuinæ; & esse peccatum quà tale, sint formalitates conceptu nostro saltem formali præscindibiles: hoc enim quod est 28.
objectum auersionis, est quid posterius, sequens ex conditione peccati; adferri enim potest pro ratione, hanc actionem, esse dignam auersione Diuina, quia est peccaminosa; quando autem dicam: ideo aliquid esse peccatum, quia Deus ab illo auertitur, erit ratiocinatio similis illi. Ideò Petrus est homo, quia est risibilis. Rursus in humanis prius est aliquid esse malum, & postea causare auersionem. Hinc auersus, si ex illo quæratur; quare hanc actionem auersetur? redditurus est pro ratione malitiam operis. Quòd si id est in humanis offensis; cur non idem reperitur in peccato? Ex hoc autem deducitur. Rationem offensæ 29.
& peccati, præscindi posse, priusque esse rationem peccati, quàm offensæ, vel causatiui auersionis. Hoc posito; Quæro: Vel illam rationem manentem, post præcisam formalitatem offensæ, vel inquam, potest adhuc respicere Pœnitentia, versarique circa illam, retenta formalitate Pœnitentiæ; vel non potest? si potest? Ergo apparet, quòd auersionem non respiciat differentialiter, quia nullus habitus manet, sublato suo differentiali. Quòd si tunc non poterit versari circa illud objectum, pœnitentia? quæritur: cur non? modò reddatur ratio sine petitione principij. Insuper in oppositum ratio est. Quia omni illi, cui 30.
conuenit esse peccatum, opponitur Pœnitentia. Sed illi actioni conuenit esse peccatum, vt jam suppositio probauit. Ergo illi per actus fugæ opponere se potest Pœnitentia; adeoque illud præcisum à formalitate offensæ, erit objectum Pœnitentiæ.

RESPONDEBIS Fore tunc Pœnitentiam specie distinctam.

CONTRA est. Quæro? an sit futura distincta in ratione Pœnitentiæ, quæ respicit peccatum, quà peccatum est? Vel quà respicit objectum auersionis à Deo? Si primum.? Quæro: In quo sit futura illa specifica differentia Pœnitentiæ in versando circa peccatum quà peccatum est? cum

vtrobiq;

31. vtrobiqué respiciatur dissonantia v. g. ad Deum quâ naturâ intellectualis est: Si autem est differentia nonnisi in hoc, quia tunc non respicit peccatum, secundùm quod illud objectum auersionis est? hoc quidem verum est. Sed de hoc quæritur; Cur respicientia peccati sub tali formalitate, sit talis ratio, qua mutata, non sit futura eadem specie Pœnitentia.

DICENDVM est II. *Bonum Compensationis non esse objectum formale Pœnitentiæ.*

PROBARI solet I. ex Lugone. Illud motivum compensationis includit peccatum, adeoqué est inhonestum. Ergo non est formale Pœnitentiæ, quæ est quid honestum.

32. Antecedens Probatur. Quia orta illa bonitas, & honestas, consistit in bonitate Compensationis, vt Compensatio est. Ergo componitur intrinsecè ex illis, ex quibus componitur compensatio vt talis est. Compensatio autem vt Compensatio, includit offensam præteritam; & actionem præsentem obsequij. Ergo virtus, quæ afficitur ad hanc honestatem, necesse est vt afficiatur ad vtramque partem illius complexi; altera enim sola, prout condistincta ab altera, non est Compensatio adæquata.

RESPONDET ipse de Lugo huic argumento num: 36. retorquetqué illud, circa objectum Iustitiæ vindicatiuæ in Deo, quæ habet pro objecto

33. honestatem punitionis; quæ non est sola bonitas tormenti, secundùm se; sed includit tormentum vt malum illius qui peccauit; atque adeo videtur includere ipsum peccatum præteritum. Concedit vlteriùs: quòd Deus habeat affectum ad illud totum complexum, & ad omnes eius partes, non ad singulas seorsim, sed prout conjunctæ cum alijs, componunt illud totum, quod est punitio peccati. Ex hoc tamen non sequitur, quòd Deus amet simpliciter peccatum præteritum, seu quod habeat etiam aliquem affectum erga illud; non enim est necesse, quòd qui vult vel amat aliquid propter bonitatem specialem illius, eodem genere affectûs amet bonitatem ipsam, quæ mouet ad amorem. Ad eum modum, quo potest aliquis amare Petrum sapientem, non tamen eodem amore amare Sapientiam Petri, nam amore amicitiæ amat Petrum & non sapientiam. Et certè potest Deus gaudere de peccato præterito, per simplicem complacentiam & affectū. vnde etiam exclamat Ecclesia: O felix culpa! quæ talem, ac tantum, habuit Redemptorem! *Hæc Responsio.* 34.

NON SATISFACIT. Tum quia major sanctitas Dei, saluatur; si nullo modo ponatur in Deo complacentia actûs, vel amor peccati. Tum quia impossibile est, vt DEVS habeat aliquem inefficacem affectum vt non sit. Ergo etiam impossibile est vt habeat aliquem affectum inefficacem ad peccatum: cùm non magis connectatur cum suo esse quàm cum sua sanctitate, cui esse, opponitur non esse, & sanctitati, peccatum. Concedi tamen potest in Deo, immo & debet, inefficax voluntas impeditionis peccati, titulo causæ primæ. Sed ex hoc non sequitur, concedi debere, inefficacem amorem peccati: hæc enim duo valde diuersa sunt. Ad eum modum, quo diuersa sunt: ly: *Nolo impedire*, & ly: *Vellem vt facias.* primum requirit conditio causæ primæ; secundum requirit ejus sanctitas. Tum quia nulla est necessitas redigendi sese ad has angustias, vt fusiùs, si Deo cordi fuerit, infra ostendetur; vbi probabitur, peccatum non esse partem intrinsecam, Sacramenti pœnitentiæ; imò vel ex hoc solo medio termino rejici debet, nè appingatur Deo amor peccati. 35. 36.

RESPONDETVR huic argumento Retorquendo illud de appetitu Medicinæ in ægroto: An scilicet tunc appetens Medicinam quà Medicinam reparatiuam, appetat ægritudinem è quæ medicina reparatiua intelligi non potest sine ægritudine. Item: An qui appetit inducere formam in materiam, quia est priuata formâ, appetat priuationem formæ? sed de his instantijs fusiùs postea. Directè ad argumentum dici potest: Negando Antecedens.

37. dens. Ad probationem illius dicitur: quòd includat quidem Compensatio offensam, sed non quâ partem sui componentem; sed potius tanquam aliquid extrinsecum intrinsecè requisitum; vt loquor in materia de Connotatis. idque adhuc à se destruibile. Negoq;, quòd virtus quæ afficitur illi Cōpensationi, debeat affici illi extrinseco, quod destruit, hoc ipso enim, quia illud destruit non afficitur illi; immo si afficeretur, sequerentur duo contradictoria, scilicet affici & non affici. affici, vt supponitur, non affici autem, quia nemo afficitur ei, quod destruit; & infectum vult. positaque veritate eorum, quæ dicunt Oppositi, impossibilis esset detestatio peccati præteriti
38. quâ talis; quia detestatio deberet illud semper quoquo modo velle, adeoq; & ipsa detestatio indigeret detestatione. Illa autem Ecclesiæ locutio non est nisi figurata; nec significat Ecclesiam complacere sibi in culpa; sed quòd gaudeat se liberatam à culpa tam insigni medio. Felicitas autem culpæ, est desinere esse culpam. Vel certè in hoc sensu intelligi debet: quòd infelix fuisset nisi eam Christus redemisset, quia nonnisi tali posita redemptione remitti condignè potuit. *Hinc aliter*.

PROBATVR II. Conclusio. Quia scilicet primò & per se nec formalitatem iniuriæ nec formalitatem
39. offensæ nititur abolere Pœnitentia; cùm neutra harum formalitatum, primò constituat peccatum, cuius tamen deletionem, primò respicit Pœnitentia.

PROBATVR III: Quia posset aliquis dicere: Doleo quia feci rem dissonam Deo, prout natura Intellectualis est. Quo casu, eliceret actum Pœnitentiæ, cur non enim? & tamen non attenderet ad offensam nec ad iniuriam, quia nec attenderet ad jus Dei in meas operationes, nec ad Sanctissimam eius dignitatem, quâ invitâ, eueniunt peccata. Ergo apparet, quòd illa Compensatio, non sit Formale Pœnitentiæ, cùm actus illius aliquis non illud respiciat; & tamen omnes actus alicuius habitus respiciunt formale illius habitûs. 40.

ALIQVI longè aliter quam proponat hæc secunda Conclusio defendunt: Quòd bonum Compensationis respiciat Pœnitentia; docentque, quòd dolere de peccatis, non spectet ad pœnitentiam, inquantum attendit ad bonum Compensationis. hanc fusè doctrinam alij impugnant. Suffecerit dicere: Quòd ad eandem virtutem spectet, & dolere de opposito illius; & curare nè fiat. sicut ad eandem Iustitiam restitutiuam spectat; & detestari injuriam; & curare nè inferatur. Adde SS. PP. ejusmodi nobis proposuisse pœnitentiam, quæ sit principium dolendi de commissis; essetq; hoc multiplicare sine necessitate virtutes, esset enim necesse adstruere virtu- 41.
tem, quæ ex communi motiuo doleret de peccatis, & tamen non esset pœnitentia; quia ad hanc; vt tu dicis, non spectat dolere de commisso peccato. Legantur impressi.

Soluuntur Obiectiones.

OBJICIT I. Lugo Quia S. Tho: hîc q. 85. ar. 3. o. dicit Pœnitentiam esse, ad destructionem peccati, inquantum est offensa Dei. &, in 4. Dist. 14. q. 1. ar. 1. q. 3. ad Vltimum, dicit: Debere esse alicuius virtutis, vt homo Deum placet, quem peccando offendit. Qua Phrasi vti- 42.
tur etiam Ecclesia, in Oratione: *Deus qui culpa offenderis* &c.

RESPONDEO Eodem loco Sanctū Thomam meminisse recompensationis; meminisse etiam Iustitiæ; ad quam certè iniuria spectat. & tamen, ex eo loco, non infert Lugo, vel recompensationem; vel sublationem peccati, quà injuria est; esse de formali Pœnitentiæ. Cur ergo inferet, de formali illius esse, nonnisi sublationem offensæ? Directè autem explicari potest hic locus & alii similes: quòd docet S. Thomas de peccato destruendo, secundùm quod est a parte rei; nam a parte rei peccatum est, & offensa & suo modo injuria, & diminutio

43. nuntio bonorum Diuinorum. vultque ostendere: quòd Pœnitentia Theologica, moueat se ad destructionem peccati, non Philosophici, sed inquantum est offensa Dei; non determinando: an illa offensa sit primò essentialis conceptus peccati; adeoque primum id quod tollere nata sit, etiam per ordiné ad nostros conceptus, Pœnitentia?

OBJICIT II. Idem: Datur inter homines virtus, quæ inclinat ad habendam pacem ad inuicem. Laudabile enim est: neminem habere offensum; nec rationabiliter auersum. Ergo etiam debet dari similis virtus hominis, ad Deum, hæc autem virtus non potest meliori nomine appellari, propter prædictas auctoritates quam Pœnitentia.

44. RESPONDEO; quid euincant Auctoritates? dictum est supra. Ad paritatem adlatam: Negatur Consequentia. Disparitas est. quia non ex eo ipso, quia est aliquis vir probus moraliter, hoc ipso habet pacem cum alijs; nec hoc ipso. jam est habilis vt alij ab illo non auertantur; debet ergo dari in humanis aliud principium, quæsitiuum pacis; quòd principium appellari potest studiositas parandæ pacis, quæ studiositas, importat quandam suauitatem agendi; industrias excogitandi; modos placendi alijs; ipsamque compositionem morum, tractiuam ad affici. Sed id respectu Dei

45. locum non habet, nam si sis vir probus, hoc est si seruaueris mandata, habebis jam pacē fundamentalem cum Deo. si autem arripias consilia; majora adhuc præsidia retinendæ pacis nancisceris. & si exerceas opera super erogationis, penitiùs te in Dei gratiam, adeoque pacem cum eo, insinuabis. Data ergo speciali virtute inter homines, quæsitiua Boni Pacis cum alijs, non erit necesse, dari specialem virtutem, ad habendam pacem cum Deo, quæ hoc ipso habetur, si seruentur mandata &c.

ADDO: Etiam hoc concesso, quòd detur specialis virtus respectu Dei: attendens ad Bonum Pacis, numquidné iam illa virtus non dico vocabulariter, sed verè erit pœnitentia? 46. numquid iste qui suauitate agendi reddit sibi alios non inaddictos censetur esse pœnitens? ad quam autem virtutem spectet quæsitio pacis cum Deo; mox attingetur.

INSTAT Rosmer: Possibilis est talis virtus. Ergo datur. Quia si possibilis sit, nullum est fundamentum negandi quod de facto detur.

RESPONDEO non ex eo præcisé, quia potest dari habitus aliquis virtutis, inferri debet, jam illum dari; quia potest dari habitus consimilis spei viatorum, qui primò per se inclinet ad sperandum bona alijs, qualis in Beatis ordinarié ponitur, & tamen modò de facto talis habitus non datur, sed volitionem, sperandi bona alijs, principiat 47. indiuisibilis habitus spei. Rursus posset dari habitus, primò inclinatiuus ad odiendum odium Dei; & nihilominùs talis habitus non datur, sed nonnisi habitus Charitatis, qui & amat Deum, & odit odium illius. Non ergo præcise ex eo, quia potest aliquis habitus dari, inferri debet defacto illum dari. Sed illatio tunc tenet, quando non potest referri principium actuum illorum, in aliquem habitum, de quo alias sine controuersia constat, ita enim satisfiet illi regulæ; quòd sicut entia ita & habitus non sint multiplicandi sine necessitatate, scilicet non ponendo condistinctum habitum, nisi tunc cùm alius habitus, idem præstare non 48. potest. Iam autem hæc virtus, quæ est nolendi Deum habere offensum; potest bene reuocari ad charitatem, quia nolle habere Deum auersum, est inchoatiuè, & dispositiuè, amicitia; eò quòd sit talis rationis, vt si sit in subjecto, quod est capax, & appetens amicitiæ; hoc ipso disponat ad amicitiam. Et certè sicut ad eandem virtutem spectat, amare amorem amati boni, & odisse odium amati boni: ita ad eandem virtutem spectat: velle habere amicum Deum; &, nolle illum habere auersum. Et sicut dispositiones præcedunt formam; ita hanc formam, velle habere amicum Deum; præcedit tanquam dispositio, discontentum

49. tentum esse illius auersione. Et licet sub hac formalitate, quòd peccatum sit malum Dei, quæ formalitas spectat ad charitatem, non ita clarè eluceat, quòd ad illam spectet detestari peccatum, inquantum reddit Deum auersum; nihilominùs inquantum Charitas est quæsitiua amicitiæ cum Deo, sequitur, quòd etiam quærere debeat, nè illum habeat inaddictum, seu auersum; sed potiùs addictum seu conuersum per amorem.

POTEST Responderi aliter eidem difficultati; Concedendo, quòd hoc quod est non habere Deum auersum, si attendatur præcisè explicatio Lugonis, in re spectet ad Pœnitentiam; & in re Bonum Pacis, esse formale illius.

50. Negando tamen, quòd primò & per se per ordinem ad nostras intentiones, sit differentiale objectum Pœnitentiæ Bonum Pacis.

NOTARI potest contra hanc sententiam, quod sicut Lugo condistinguit hæc: habere aliquem amicum, &, habere non auersum: ita condistingui posse: habere Deum non auersum; &, habere eum illo pacem. quia etiam in humanis, ista sunt condistincta. & ita Polonos habere pacem, cum Tartaris aliud est, & aliud non habere auersos à se Lusitanos. fundaturque in hoc: quòd habere pacem, aliquam positiuam moralitatem significat, indicatque quandam communicationem, quæ in præciso titulo,

51. non esse auersi, non elucet. Ergo etiam respectu Dei, aliud erit nos cum illo habere pacem; & aliud, nō habere illum auersum. quærendumque restabit: quid ex his duobus Pœnitentiæ conueniat? Quod si dicas: hæc bene ad inuicem reuocari posse in humanis: dicemus & nos non habere Deum auersum, reuocari posse ad habitum Caritatis, Obseruantiæ mandatorum, & in re, ad ipsam Pœnitentiam.

OBJICIT III. quidam: Virtus reconciliatiua Dei cum homine, habet pro objecto formali prosecutionis Bonum Pacis cum Deo; Pœnitentia est virtus reconciliatiua. Ergo. Major est certa. quia hæc est natura virtutis reconciliatiuæ alicuius cum aliquo, vt ex auerso, faciat non auersum rationabiliter, adeoque conciliet pacem. Minor quoque patet. quia cum esse reconciliatiuum hominis cum Deo, sit valdè honestum, & necessarium; spectare debebit ad habitum alicuius virtutis specialis; & cum non alius in hunc finem commodior assignetur habitus, quàm virtus Pœnitentiæ specialis; sequitur ad Pœnitentiam pertinere reconciliationē dictam. 52.

RESPONDEO virtutem primò per se reconciliatiuam habere pro Objecto Bonum Pacis cum Deo; Pœnitentia autem quamuis in re sit virtus reconciliatiua cum Deo, non tamen primò per se, est reconciliatiua; quia datur prior formalitas in Pœnitentia, quàm esse reconciliatiuam. immò potest stare ratio pœnitentiæ sine formalitate reconciliationis: vti jam dictum est: Consulantur dicta. Si etiam spectetur probatio Minoris vt sonat; dici potest: quòd reconciliatio, sub præcisa formalitate, nè habeatur Devs auersus, spectet ad virtutem amoris, & amicitiæ cum Deo; nam non habere aliquem auersum, est, vt jam dixi, inchoata & præsuppositiuè amicitia; inchoamenta autem & præsupposita amicitiæ, ad eandem amicitiam ordinantur, tanquam ad objectum attributionis. Ad eum modum, quo dispositiones ad formam reuocantur, vel ad totum. Addo: Si esse placatum, apprehendatur sub formalitate Dei boni in se; spectabit ad virtutem Caritatis. si apprehendatur, sub formalitate Dei boni nobis; reuocabitur ad spem; accedente præcipuè formalitate arduitatis. Vel, ad maximum, habebit se, sicut aliquid consequens ex possesso sine Pœnitentiæ; nam præhabita remissione peccati, quam intendit Pœnitentia, consequitur, vt Deus sit placatus, & non auersus. Ad eum modum, quo ex commoda ad habitandum compositione partium, sequitur pulchritudo domûs, quæ non est formale objectum Architectonicæ, sed nonnisi sequens ab objectum eiusdem. 53. 54.

INSTABIS: Virtuti, quæ attendit

55. tendit ad Bonum Pacis, tribuuntur omnia, quæ tribuuntur Pœnitentiæ. plangit enim, & dolet de peccatis, & prouidet, nè ista pax malè agendo turbetur. Ergo Pænitentia attendit ad illam pacem.

RESPONDI jam Pœnitentiam, in re attendere ad istam pacem, sed non primò per se; diceretque posset pœnitentia: Ego jam feci satis officio, & inhonestatem peccati quâ talis, expuli honestate actionis oppositâ. vt autem Deus sit placatus, vellem hoc, sed non est mei officij, curet id charitas.

DIFFICVLTAS III.

56. *Quodnam sit Obiectum Formale Pænitentiæ?*

Explicanda jam venit nostra Sententia, à qua lucem accipient hactenus dicta. jam sit.

Punctum Difficultatis I.

Premittuntur aliqua.

PRÆMITTO I. *Formale Pænitentiæ Objectum tradi non posse bene, nisi per prædicatum, importans & re-*
57. *spiciens rationem, & formalitatem peccati seu destruendi, seu vitandi.*

RATIO est. Tum quia: omnes SS. PP. per ordinem ad peccatum Pœnitentiam definiunt. Suffecerit Diuus Gregor. qui hom. 34. in Euang. & lib. 9. Regi: epist: 39. *Pænitentia,* inquit, *est, peccata præterita plangere, & plangendo iterum non committere.* Idem supponit Trid: Sess: 14. cap. 1. dum ait *Fuit,* inquit, *quidem Pænitentia, vniuersis hominibus qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quouis tempore* &c. *necessaria.* Vbi necessitatem ejus ex ordine ad tollendum peccatum colligit. Tum quia: sublatâ Pœnitentiâ, nulla alia virtus est, quæ se peccato qua tali opponat; immo intantum reliquæ se opponunt, inquantum saltem latiori 58.
modo, participant rationem Pœnitentiæ.

PRÆMITTO II. *Plures esse in peccato formalitates,* sed inquantum ad præsens spectat, tres potissimum. 1. Formalitas Offensæ. 2. Injuriæ. 3. Peccati, quâ peccatum est. posse autem has formalitates distingui. ratio est. Tum quia: de facto tradentur distincti illarum, conceptus. Tum quia: etiam in Creatis distinguuntur ista, nam non ex eo, quia alius manet offensus, hoc ipso habet injuriam; & habendo injuriam, jusque prosequendo vt illi satisfiat justitialiter, potest tamen hoc ipso non auerti nec irasci. Jam autem ipsa ratio peccati, adhuc est condistincta; quia potest aliquis, 59.
aliqua actione non offendi, vt si non curet siue fiat illa actio, siue non fiat; si item illud ad se non pertineat, vel si non sit inuitus vt fiat. potest item non injuriari illâ; & tamen illa actio poterit in se esse defectuosa moraliter. Sic lutulenta facies Domini, non est injuria nec offensa mancipij, & tamen in genere morum, est quid defectuosum. Quòd si in Creatis, hæ formalitates sunt condistinctæ, facile colligi potest, quòd conceptus vnius secundùm rationes communes spectatus, non sit conceptus aliûs; adeoque quòd etiam in peccato hæ formalitates, ratione nostra distingui possint. Tum quia præsumptio est communis: 60.
distincta hæc esse. & cùm synonima non sint, tam diuersas appellationes non habuissent, nisi persuasione comuni diuersitas inter hæc fuisset agnita.

PRÆMITTO III. *Quis sit formandus Conceptus, de dictis tribus formalitatibus?* Et quidem incipiendo à formalitate Injuriæ, ea sic concipi poterit. Injuria est aliquid oppositum justo. Justum autem, apud Aristotelem idem est, quod æquale. Æquale autem est, cuius neutrum extremum minus habet. Porrò in Justitia tunc est Æqualitas, quando juri alterius commensuratur operatio debita, & quando habens jus non habet minus quàm jure deposcat. Fit autem Injuria,

61. juria, quando hoc, quod debitum est juri alterius, non soluitur: peccatum itaque intantum erit Injuria, inquantum non satisfit juri Diuino, quod habet in nostras operationes; & quando eæ & tales non soluuntur quales sunt, Deo debitæ. Quod attinet ad formalitatem Offensæ, illa sic explicari potest: Offensa non est nisi per ordinem ad alium, tolle alium, quem offendes? & si alius non offendetur, non erit Offensa actualis. si autem non est offensus, sed poterat offendi; erit offensa æquiualenter seu virtualiter. Porrò hæc Offensa, quæ est ad aliud, requirit tria: Objectum displicentiæ; Actum displicendi, si sit actualis Offensa; & insuper Titulum Dignitatis exigentis, nè fieret illud Objectum displicentiæ.
62. Et certè solâ displicentiâ, non stat Offensa; potest enim subditus displicere sibi, vt dixi, in actione Domini, nec tamen ea offendi, dicereque: quid ad me spectat? præter ergo objectum & actum displicentiæ, Offensa importat in eo qui offenditur titulum indignè ferendi; quòd hoc vel illud, actum fuerit. idque ob interesse, vt vocant, suæ dignitatis, seu suæ personæ. Vnde dicit meritũ & dignitatẽ in offenso, nè actio illa fieret, cui merito & titulo opposuit sese offendens, sua actione. Quod denique attinet ad formalitatem peccati, illam per se explicare spectat ad materiam de Actibus humanis & pec-
63. catis, nunc supponendo potiùs, quàm probando: dicitur peccatum in ratione peccati constitui Dissonantia ad naturam Intellectualem. Hoc ipsum vt explicetur.

PRÆMITTO IV. *Nec præcisa formalitate Injuriæ, nec præcisa formalitate Offensæ primò essentialiter constitui peccatum?* Rationem jam innui, quia non ideo aliquid est malum quia Deum offendit. sed ideo offendit quia est malum; quod etiam in simili probatum ex offensa creatâ. Item non ideo aliquid est malum, quia ad illud exigendum, jus non potest habere Deus, sed ideo non potest habere jus ad illud exigendum, quia est malum. Ergo apparet rationem mali primò essentialiter non stare in formalitate Offensæ, vel Injuriæ. Cum ratio mali, pro ratione reddi possit Offensæ & Injuriæ. His præmissis. 64.

PRÆMITTO V. *Explicationem illius, quod est primò essentialiter constitutiuum peccati; & dico*: In omnibus illud est primò constitutiuum alicujus, quod est vltimum resolutorium, omnium aliorum prædicatorum; adeoque principium & radix reliquorum. Et ita risibilitas, non est primò essentialis conceptus hominis; quia resoluitur, in admiratiuitate; quæ est radix risibilitatis. bene enim dico: ideò hominem esse risibilem, quia est admiratiuus. Admiratiuitas item, non est primò essentialis conceptus hominis, quia resoluitur in rationali- 65.
tatem radicaliter acceptam; quâ, quia in homine, per ordinem ad nostros conceptus, nihil reperitur prius, quod habeat rationem vltimò differentialis; fit vt illa sit primò essentialis conceptus differentialis. dixi rationalitate radicaliter sumpta, non haberi prius, quod habeat rationem vltimò differendi. Certè enim sensitiuitas, est quid prius rationalitate, sed non in linea vltimò diuersificandi. Porrò, quia esse dissonum naturæ Intellectuali, est in peccato prima radix reliquorum prædicatorum, & resolutorium illorum; fit, vt illa dissonantia, sit primò differentialis conceptus peccati.
Quòd autem prædicta dissonantia sit 66.
prima radix reliquorum prædicatorum, & resolutorium vltimum, jam dictum est. Et insuper, breuiter ex inde colligitur. Si enim quæras: Cur Deus detestetur peccatum? respondebitur: quia illo offenditur & læditur. Si quæras. Cur illo offenditur, & læditur? Respondebitur: quia est malum, & indignum Deo, &c. Si autem quæras: Cur est malum? Responderi bene poteris: quia dicit dissonantiam ad naturam Intellectualem. Si autem quæras: quare dicit dissonantiam ad naturam Intellectualem? jam non est aliquem priorem conceptum adferre ex rationibus nobis notis. Et sicut ex rationibus, nobis

67. bis notis, nihil est in homine, prius rationalitate, quod habeat rationem differentiæ; itemq; sicut in ipsa præcisè natura intellectuali, nihil est prius ipsa natura Intellectuali; ita & esse dissonum naturæ Intellectuali, est tale, vt non sit in peccato ex fomalitabus nobis notis, prior alia, quæ possit habere rationem resolutiui reliquorum prædicatorum, & rationem differentialis formalitatis. Sed supposita explicatione terminorum; Inductione nonnisi notificari debet. Ad eum modum, quo rationalitas in homine supposita notificatione terminorum, nonnisi inductione ostenditur qualis est, v. g. inductio: Furtum est peccatum, dissonat enim naturæ Intellectuali,
68. li, accipere tanquam tuum, quod non est tuum. Mendacium item, est peccatum; quia dissonat naturæ Intellectuali, aliter dicere, & aliter sentire. Si ergo inductio ostendit peccata in particulari, esse dissona naturæ Intellectuali, etiam peccatum vt sic, erit dissonum naturæ Intellectuali. Quod si quæras explicationem terminorum: Quid sit dissonantia ad naturam intellectualem? Si eam explicatam velis per terminos non figuratos? nihil aliud dicit quàm indecens aliquid, nec conueniens excellentiæ naturæ intellectualis. Et sicut non conuenit principi actio seruilis aut puerilis, hæcque actio dissonat dignitati illius; ita omne
69. peccatum habet disconuenientiam ad naturam intellectualem. Quod si prædictam dissonantiam notificatam velis terminis figuratis? sicut dissonantiam in Musica, facit sonus chordæ non contemperatæ, sicut contemperari exigit natura melodiæ; ita & actio tunc est dissona moraliter, cùm non ita attemperatur & componitur, prout illam componi & attemperari exigit natura intellectualis. & sicut stridor qui serra fabri ferrarij fit, dissonat auribus, hominique inassueto horrorem quendam adfert, multoque majorem si sint delicatæ aures, sic peccatum, delicatissimæ (si corruptelam demas) naturæ intellectuali, horrorem incutere natum est. Restringendo autem peccatum ad rationem Theologici peccati; dices illud stare, in dissonantia ad Deum, prout natura intellectualis est. *His præmissis.* Sit. 70.

Punctum Difficultatis II.

Quid tenendum?

DICENDVM est I. *Pœnitentia Theologica, pro formali actuum fugæ, dicit dissonantiam actuum, Deo, prout natura Intellectualis est*, ita vt illud formaliter nata sit fugere Pœnitentia Theologica, quòd dissonat Deo, prout est natura Intellectualis. 71.

PROBATVR I. Argumento negatiuo: Pœnitentia non respicit pro formali actuum fugæ, Inæqualitatem, vel Offensam; nec quidquam aliud. Ergo respicit Dissonantiam prædictam cùm in illa reperiri nihil possit, quòd illam dejiciat à ratione Formalis Objecti Pœnitentiæ, secundùm quod illa principiat actus fugæ,

PROBATVR II. Illud est Objectum Formale Pœnitentiæ, quoad actus fugæ, quod pro vltimo resolutorio, potest adferri: Cur Pœnitentia fugiat aliquid in suo genere, vt jam probatum est. idque tum ex eo, quia in alijs virtutibus illud est Formale Virtutis, quoad actus fugæ, quod pro 72. vltimo resolutorio, adferri potest: Cur virtus fugiat sibi oppositum. & ita formale est Temperantiæ quoad actus fugæ circa gulam, Inhonestas excessus in vsu ciborum; qui ipse excessus est vltimum resolutorium, cur fugiat gulam Temperantia. virtus item Religionis pro formali actuum fugæ habet inhonestatem derogandi excellentiæ Diuinæ, quæ ipsa inhonestas, est vltimum resolutorium; cur Religio fugiat despectum Dei. Tum quia: sicut se habet forma in Physicis, vel differentia in Metaphysicis, ita Formale Objectum in virtutibus; in physicis autem est illud forma, in quod vltimò differentialiter resoluitur compositum,

73. positum. idemque dicitur de differentia Metaphysica. Ergo & in virtutibus illud erit formale actuum fugæ, quod est vltimum resolutorium: Cur virtus fugiat hoc vel illud objectum. Denique finis virtutis, est formale illius. Ergo debet esse & vltimum resolutorium; nam vltra finem sicut & vltra vltimum, non proceditur vlterius. Sed dissonantia ad Deum, tanquam ad naturam Intellectualem, est istud resolutorium. Tum quia: nullum aliud potest ostendi resolutorium. Tum quia: assignato huic resolutorio nihil opponi potest. Tum quia si quæratur: Cur pœnitens auersetur peccatum furti? Respondebitur; quia est offensa Dei. quæram: Cur est offen-
74. sa? Respondebitur: quia est Deus inuitus vt fiat. quæram: Cur est inuitus? Respondebitur: quia est Sanctus, & Sanctitas illius non Permittit vt quidquam mali velit, aut quod illi meritò displicere possit. quæram: Cur peccatum sit talis offensa? &c. hujusque non alia potest dari ratio, nisi ipsa Dissonantia ad Deum, vt natura Intellectualis est. Quod argumentum proportionaliter de Injuria alijsque proponi debet.

PROBATVR III. Quia si dissonantia dicta, est primò essentialis Conceptus peccati, videtur magis consequenter assignari pro Objecto Pœnitentiæ, quoad actus fugæ vide plura
75. vbi de moralitate objectiva.

DICENDVM II. *Pœnitentia, quoad actus prosecutionis versatur, tanquam circa suum formale, circa Consonantiam actuum, Deo, prout natura Intellectualis est.*

PROBATVR Actuum fugæ objectum in Pœnitētia est Dissonantia &c. Ergo actuum prosecutionis erit Consonantia. nam contrariorum, contraria debent esse objecta. Et sicut Temperantia, pro objecto fugæ habet excessum in cibo v. g. ita actuum prosecutionis qui sunt contrarij actibus fugæ, contrarium debet esse objectum; nempe moderatio in vsu ciborum. Sed

DVBITARI adhuc posset. Quænam sit ratio attributionis; ad quam 76. scilicet & actus prosecutionis & actus fugæ referantur in Pœnitentia? Debere autem eam rationem assignari, probari posset: quia scilicet vnius virtutis vnum debet esse objectum saltem per attributionem. Sed huic difficultati, sufficienter occurri posset, assignando pro formali attributionis, nonnisi ipsum Formale actuum prosecutionis. Cuius ratio hæc reddi posset: Quia imprimis in alijs virtutibus, nonnisi Formale actuum prosecutionis assignatur pro objecto. v.g. communiter dicitur: Objectum Religionis, esse Cultum Diuinum. Deinde etiam in Scientijs, non est necesse quærere nomen commune objecto, & oppositis objecti; sed illud sufficienter reuocatur ad 77. objectum, eò quòd contrariorum eadem sit scientia. Hinc & in Logica, sola rectitudo assignatur pró objecto, nec est necesse, quærere aliquam rationem communem rectitudinis & irrectitudinis; ita & in præsenti, non esset necesse, quærere aliquam communem rationem, áctibus prosecutionis & fugæ in Pænitentia, sed sufficeret tradere solum objectum formale actuum prosecutionis. Nihilominùs tale objectum posse assignari, scilicet actiones quæ dicant habitudinem ad Deum prout est natura Intellectualis. Maximè tamen, attendi debet ad actus fugæ in Pœnitentia, quia primò intendit abolitionem peccati, primaq; ejus 78. ratio est, esse remeditatiuam.

Punctum Difficultatis III.

Soluuntur Obiectiones.

OBJICIES I. Objectum Pœnitentiæ debet assignari tale, quod ostendat illam esse specialem virtutē. Sed dictum objectum non est tale. Quod ipsum Probatur: Quia inhonestatem dissonantiæ actionum ad Deum, vel honestatem consonantiæ, respicere possunt bene aliæ virtutes, nam vna-

79. vnaquæque & prosequitur suam honestatem & refugit oppositam sibi inhonestatem.

RESPONDEO quòd virtutes aliæ respiciant quidem honestatem dictæ consonantiæ & inhonestatem dissonantiæ sed non sub hoc nomine sed nec sub ratione vniuersali & irrestricta; sed attendendo specialiter ad particulares rationes & contractas, iisque solis mouentur, & sic Temperantia non respicit suum objectum secundùm præcisam rationem hanc, quæ est consonantia ad naturam intellectualem, sed propter particularem honestatem in moderatione inclusam.

INSTABIS I. Pœnitentia per responsionem adlatam respicit irre-
80. strictam rationem quæ est in honestate Consonantiæ actionum ad Deum, & irrestrictam rationem inhonestatis dissonantiæ. Ergo hoc ipso non est virtus specialis, assignatur enim illi pro objecto, irrestricta ratio.

RESPONDEO, quòd ratio irrestricti objecti, possit stare cum specialitate virtutis, vti mox explicabitur. Suffecerit dicere: quòd irrestricta ratio objecti, possit esse Formale specialis virtutis, si illa ratio sit appropriata illi virtuti, & non merum conflatum ex motiuis particulariũ virtutum. Quamvis autem Pœnitentia debeat contrariari omni peccato; non est necesse, vt contrarietur ex rationibus particu-
81. laribus singularum virtutum: sed sufficit vt contrarietur ex ratione sibi propria, quantumvis, vt dixi, extensibili ad singula peccata; Et sic detestari potest peccatum Intemperantiæ non sub formalitate inhonestatis Intemperantiæ, sed hanc ipsam formalitatem circumscribendò per hoc, quia Intemperantia, est quid dissonum Deo, prout est natura intellectualis.

INSTABIS II. Illa irrestricta ratio respiciendi honestatem Consonantiæ &c. quantumvis sit propria solius Pœnitentiæ, necdum potest constituere Pœnitentiam in esse virtutis specialis. Ergo prædicta consonantia, quantùmvis approprietur pœnitentiæ, non erit Pœnitentiæ Objectum.

Antecedens Probatur: Velle respicere 82.
honestatem virtutis, quà virtutis, non potest constituere virtutem aliquam specialem; aliàs nulla esset vnqnam virtus, quæ non foret specialis. Ergo neque honestas dictæ Consonantiæ constituet Pœnitentiam in ratione virtutis specialis:

RESPONDEO Etiam illam virtutem quæ respicit honestatem vt sic, esse adhuc specialem; potest tamen dari aliqua virtus non specialis, qualis est justitia, quæ est conflatum omniũ virtutum. In quo autem stet specialitas virtutis? & vnde desumenda sit? hoc discursu proponitur.

Quotiescunq; virtus habet appropriatum sibi motiuum, quo reliquæ virtutes non mouentur, quantumuis illud 83.
motiuum sit vniuersale, & irrestrictum, adhuc erit virtus specialis; idque probat Inductio. Nam v. g. Religio, respicit honestatem cultûs vt sic Diuini; quæ ratio est vniuersals & irrestricta in ratione cultûs. Quia tamẽ Religio procedit per appropriatum sibi motiuum, fit vt Religio sit adhuc specialis virtus. Rursus Metaphysica est specialis scientia, quamvis consideret irrestrictam rationem Entis quà Entis. quia procedit sub sibi proprio scibilitatis modo; ita & habitus virtutum, quamuis moueantur aliqua irrestricta honestate, modò sit illis appropriata, saluabit in illis specialitatem virtutis; neque enim apparet, Cur si semel vniuersa- 84.
le motiuum & irrestrictum potest stare cum virtutis specialitate, non possit stare semper? Non destruit itaque specialitatem virtutis, habere motiuum irrestrictum, sed destruit habere motiuum commune cum alijs, & conflatum ex particularibus. Et sic v. g. Iustitia, inquantum dicit complexionem omnium virtutum, non est virtus particularis, quia non habet motiuum sibi proprium, sed conflatum ex particularibus virtutibus. Jam verò quia ratio honestatis vt sic; ratio item Consonantiæ ad Deum, prout est natura intellectualis, cùm non sint rationes conflatæ ex particularibus, sed sunt nonnisi rationes vniuersales, & irre-
strictæ

85. strictæ, fit vt in istis duabus rationibus & in alijs similibus, possit bene saluari ratio specialis virtutis. specialis inquam per appropriationem motiui, licet non specialis per restrictionem motiui. Supposito autem quòd ratio honestatis vt sic, possit esse specialis virtutis objectum, restaret quærere: An de facto detur virtus, & specialis habitus de facto & re ipsa infusus, respiciens honestatem vt sic? Et quidem si quæratur: An detur talis virtus, in ordine naturali? facile est respondere: ante omne exercitium actuum ex motiuo honestatis vt sic, non dari virtutem naturalem habitualem respicientem honestatem vt sic. Ratio est quia nullæ virtutes naturales dan-
86. tur in nobis nisi quas exercitio acquirimus. Si quis tamen se exerceret in actibus, ex motiuo honestatis vt sic, eliciendis; posset sibi in ordine naturali talem virtutem parare. Sed si procedat difficultas de habitu virtutis supernaturali infuso, respiciente honestatem vt sic; non improbabiliter negari posset, infundi de facto nobis talem habitum: quia eos nonnisi de facto habitus dari dicere debemus, quos dari meminerunt Patres & Concilia; non meminerunt autem habitûs virtutis, solam præcisè rationem honestatis vt sic, spectantis. Nec videtur fuisse necessitas ponendi talis habitûs, quia homines vt plurimum
87. operantur, secundùm motiua particulariũ honestatum. Nec autem dicas: Ex eodem fundamento dici posse, quòd nè Pœnitentia quidem detur, obstabit enim auctoritas Patrum & Conciliorum, dari Pœnitentiæ habitum affirmantium. Quod autem illius sit Objectum? restrictané an irrestricta honestas? jam decernere muneris erit Theologici. Ad eum modum, quo docent Patres dari Fidei habitum: An verò illius objectum sit sola veritas Diuina? subjectum est Disputationi Scholasticæ.

OBJICIES II. Objectum, actuum prosecutionis Pœnitentiæ, non debet esse idem, quod virtutis vt sic. Nam virtus vt sic, non est Pœnitentia vt sic. Sed Objectum virtutis vt sic, 88.
est Consonantia ad naturam Intellectualem. quod enim aliud? Ergo.

RESPONDEO Objectum virtutis vt sic, esse honestatem vt sic operationum; jam autem restricta ratio honestatis, per Consonantiam ad naturam Intellectualem modò infra explicando, spectat ad Pœnitentiam. Et sicut honestatem virtutis vt sic, restringit sibi Charitas, per formalitatem Boni in se, ad quam attendit; ita honestatem vt sic, restringit sibi Pœnitentia, per formalitatem Consonantiæ ad naturam Intellectualem. Addo: Cùm Pœnitentia, opponatur cuicunque peccato, debet habere amplissimum Objectum; & cùm ratio inhonestatis, includatur in omni peccato, 89.
debet pœnitentia ad illam attendere.

INSTABIS: Adhuc probari posse: quòd idem sit objectum virtutis vt sic; & Pœnitentiæ; imò quòd Objectum Pœnitentiæ, sit vniuersalius, objecto virtutis vt sic. Nam si quæratur: Quid est actus Justitiæ? respondebis: Est actus virtutis. Si quæratur: Cur sit actus virtutis? Respondebis: quia est honesta & laudabilis actio, non compatibilis cum vitio. Si vlteriùs quæras: vnde proueniat, quòd sic operari ad destructionem vitij, sit res laudabilis? pro ratione adferri potest, quia taliter operari, est Consonum naturæ intellectuali. Ergo illa Consonantia est, quid superius. Ergo & Pœni- 90.
tentia, quæ illam Consonantiam respicit, erit aliquid prius virtute, quod est absurdum.

RESPONDEO imprimis, retorquẽdo Argumentũ: pone enim, quòd Offensa vel Injuria Dei, sit Formale Pœnitentiæ; tamen Pœnitentia erit virtus. Ergo quid inferius virtute, & tamen non esset inferius; quia pro ratione, cur hoc sit honestum? Respondi posset: quia est æquale Iuri Diuino, & adfert Bonum Pacis cum Deo. Directè autem ad difficultatem Respondeo duplici via. Imprimis, Concedendo: quòd diuerso respectu Pœnitentia, sit inferius quid, virtute, inquantum scilicet, est ejus species: & quòd diuerso respectu,

91. respectu, sit aliquid æquale, inquantum scilicet respicit peccatum; vel reparando factum, vel conseruando nè fiat. Idque ideo, quia peccatum, oppositum immediatè virtuti; quæcunque enim actio virtuosa, potest habere sibi oppositam peccaminosam. Non ergo minus patebit actio mala, quàm virtus. Consequenter ob hanc causam, æquè latè patebit Pœnitentia ac virtus. Aliâ viâ Responderi potest, eidem Argumento: quòd Pœnitentia respiciat Consonantiam, per modum principij reparatiui & medicinalis; jam autem virtus respicit Consonantiam, secundùm rationem honestatis, non ex suppositione peccati procedentem. Deinde dici posset, quòd
92. quando redditur pro ratione honestatis vt sic, Consonantia &c. non redditur ratio à priori & formalis, quare sit honestas? sed potius: quare non sit peccaminosa: eò quòd nulla virtus sit, peccare, immo omnis virtus est, non peccare.

OBJICIES III. Si vera sit Conclusio? sequitur, quòd nihil aliud sit pænitere quàm conformari rationi.

RESPONDETVR multos quidem Patres de Pœnitentia egisse, tanquàm de ea, quæ nos facit viuere, secundùm rationem; & facit, nè viuamus *sicut equus & mulus, quibus non est Intellectus*. Possetque dici pœnitere, esse conformari rationi, non vtcun-
93. que, sed aboliciuè, reparatiuè &c. Tamen absolutè loquendo, pænitere, non est præcisè conformari rationi. Ratio: Quia ipsum peccatum, formaliter non constituitur eo, quod est non conformari dictaminibus rationis. Ergo neque pænitere, primò formaliter, erit tollere facta, contra dictamen rationis. Vis consequentiæ jam est probata ante. Antecedens Probatur? Quia adhuc quærere restat: Cur peccatum, non possit dictari à ratione? Quod ipsum benè resolui potest in id, quia est dissonum naturæ Intellectuali. Ergo apparet, quòd in illa præcisè dictamina, vltimò non resoluatur peccatum, tanquàm in aliquid primò essentialiter constitutiuũ peccati. Rursus non potest dici quòd peccatum Theologicè, constituatur eo, quia est 94.
difforme dictaminibus, & mandatis Diuinis; restabit enim quærere: Cur peccatum sit tale quòd a Deo mandari non possit, & esse secundùm dictamina Diuina? Ergo neque peccatum vt sic, stat difformitate ad dictamina rationis. licet medijs his dictaminibus innotescat, quod aliquid sit dissonum Naturæ intellectuali.

ADDO. Quod sicut veritas prima in dicendo actiua, applicatur nobis in fide, reuelatione passiuâ, & manifestatiuâ interioris Diuini conceptus, quæ tamen ipsa manifestatio vt potè aliquid Creatum, non potest esse vltimò resolutiua actûs, innitentis veritati increatæ, vt dictum in materia de 95.
fide. Ita etiam in præsenti, Dissonantiam peccati ad Deum, prout natura Intellectualis est, applicant nobis dictamina Diuina, & mandata facta; ita tamen, vt vltimum resolutorium malitiæ, non sistat in oppositione ad mandata. Et certè peccatum quod natura sua est malum, non ideò est malum quia prohibetur; sed ideo prohibetur, quia est malum. Ex quo vlterius

COLLIGES. Quòd Formale Pœnitentiæ quoad actus fugæ, non sit inhonestas, actuum contra Deum, prout est regula humanarum actionum; nam hæc ipsa regula, potest vlterius resolui in aliud: quærendum enim restabit: Cur peccatum non possit 96.
esse secundùm Deum, prout est regula humanarum actionum. Nè autem Dissonantia illa, quam dicit peccatum ad Deum, sit Dissonantia mortuo quodam modo, faciunt mandata Diuina, quæ vitali modo, hoc est imperijs Diuinis, & mandatis, explicant & applicant nobis Dissonantiam illam ad Deum prout est natura Intellectualis.

OBJICIES IV. Nemo ita Formale Obiectum explicuit Pœnitentiæ. Jam autem Formalia virtutum, debent explicari, per rationes nobis cognitas.

RESPONDEO hanc sententiam notam esse in principijs, inquantum scilicet per Dissonantiam dictam, explica-

97. explicatum fuit à pluribus peccatum. Fuit item in re cognita, quia peccatum, quod est vel Injuria vel Offensa Dei, in re habet Dissonantiam intimatam, licet fortè quoad aliquid & modum applicandi, nondum ista sententia invaluerit.

INSTABIS Formale virtutis Pœnitentiæ; debet assignari tale, cujus Concilia meminerint & Patres; Dissonantiæ autem prædictæ, non meminerunt.

RESPONDEO quod Patres mentionem fecerint in re de prædicta Dissonantia, inquantum docuerunt, Pœnitentiam respicere peccata. Ad Scholasticos autem spectat, indagare rationem primò constitutiuam pecca-
98. ti, ex eaque inferre, quid pro formali respiciat Pœnitentia. Meminerunt item sufficienter Patres Dissonantiæ peccati ad Deum; inquantum dixerunt: peccatorem facere, quantum est ex illo, peccando, nè Deus sit: quæ autem major Dissonantia chordæ cogitari posset quam si sonus faceret non esse eum, cui dissonat? Quando autem Concilia supponunt, supposito peccato, esse Pœnitentiam simpliciter necessariam; loquuntur, vt bene inquit Lugo hîc, Disput. 2. numero 65. de Pœnitentia communiter sumpta, prout comprehendit, quemcunque actum doloris efficacis, ex motiuo sufficienti ad Contritionem
99. vel Attritionem; non verò loquuntur de Pœnitentia stricta, & prout hîc de illa. Quod attinet ad Tridentinum. Illud videtur meminisse nostri Objecti Sess: 14. cap. 4. dum meminit Doloris, orti ex turpitudine peccati; quem condistinguit à Dolore, orto ex metu gehennæ & pænarum; turpitudo autem radicalis stat in Dissonantia explicata.

ADDO: Quamuis Scriptura, & Patres, non meminissent prædictæ Dissonantiæ, posset tamen illa constitui pro Formali peccati, adeoq; pro Formali actuum pænitentialium; quia consuetudo Scripturæ est, non tractare ea quæ intrinseca rei sunt. & ita ostenditur in materia de Incarnatione: Primò decretam esse Incarnationem 100.
propter intrinsecam excellentiam vnionis, quam potiùs supponebat quàm explicabat Scriptura.

OBJICITVR V. Multi actus Pœnitentiæ, non attendunt ad Consonantiam vel Dissonantiam prædictam. Ergo illa non erit Objectum.

RESPONDEO Nullum actum imperatum, attendere ad prædictam Consonantiam vel Dissonantiam, attendere tamen omnes elicitos. Quando autem censent aliqui, de ratione Objecti virtutis esse, vt apportet difficultatem, quam non videtur apportare Consonantia ad naturam intellectualem.

RESPONDERI facile potest; speculatiuè, esse facile regulare omnes 101.
actiones, secundùm Consonantiam ad naturam intellectualem; sed in praxi id difficultatem adferre.

QVÆSTIO II.

De Obiecto Materiali Pœnitentiæ.

Assignari debet Objectum Materiale, tam Actuum Prosecutionis, quàm Actuum Fugæ pœnitentialium; idque tam secundùm quod est Pœnitentia Reparatiua peccati commissi; quàm secundùm quod est Conseruatiua, nè fiat peccatum. Vt id totum 102.
expediatur. Sit

DIFFICVLTAS I.

Præmittuntur quædam & inferuntur.

PRÆMITTO I. *Quomodo sit procedendum in assignandis Objectis virtutum moralium & practicarum*: Atque Inprimis Obseruari debet, nè illis assignetur actio vt sic honesta; quia virtutes si sunt practicæ, debent habere tale Objectum, quod in praxim reducere possint; adeoque, circa illud practicè versari; jam autem non est

103. praxis circa rationes cummunes, hæ enim speculantium sunt. Obseruandum *deinde*; Quamuis virtutum practicarum non debeat pro materiali assignari actio vt sic, nihilominus debent assignari in particluari actiones per modum vnius. Ratio est. quia sic illas assignari nihil obstat; & ex alia parte, est ita necessarium, vt saluetur vnitas quædam habitus practici. Et sicut etiam in Mæchanicis, pro Objecto assignantur particularia, prout cadunt in vnam quandam rationem formæ artificialis; ita & in alijs practicis habitibus, idem & præstat, & debet fieri. Obseruandum 3. rationem illam vnius, in actionibus quas exercet habitus practicus, debere peti ex Formali. Ra-
104. tio: quia Formale, sicut speciem, ita & vnitatem debet dare scientiæ; procedit autem de Formali Attributionis; nam in principijs, in Logica, datis: Illud solùm est, quod vnitatem dat, & solùm specificat, vt ibidem explicatum est.

PRÆMITTO II. *Si attendatur ad Actus Prosecutionis, Materiale illorum erunt actiones honestæ*, quibus adde Formale, jam explicatum; Nempe, inquantum dicunt Consonantiam ad Deum, vt natura intellectualis est. Quod ipsum Formale, aptari debet proportionaliter ad Pœnitentiam Philosophicam, quæ respicit Dissonantiam ad naturam intellectualem, sisten-
105. do præcisè in ordine naturæ. Aptari item debet ad Pœnitentiam abstrahentem à Theologica & Philosophica, dicendo nimirum, quod pro Objecto illius, sint actiones honestæ, prout dicunt Consonantiam ad naturam intellectualem vt sic. Si autem attendatur ad Actus Fugæ: hi duplices possunt esse; vel Actus Fugæ præteriti peccati, adeoque retractatiui vel detestatiui; aut possunt considerari Actus Fugæ futuri, vel ponibilis peccati; & hi Actus respiciunt pro Objecto, actiones, inquantum possent dicere explicatam Dissonantiam. Quia verò Actus Fugæ, æquiualenter est actus Prosecutionis, & sunt in bonum virtutis; fit vt ipsos Actus non fugiat Pœnitentia sed prosequatur, & illis ipsis quos 106.
prosequitur, tanquam bonis sibi, fugiat peccatum.

PRÆMITTO III. *Objectum Immediatum Materiale Pœnitentiæ prout est principium Actuum fugæ.* quà talis, non sunt actiones honestæ seu *non est Objectū Materiale ipsa fuga intentionalis*:

RATIO est: Quia illud est Objectum Fugæ Pœnitentialis, quod fugit Pœnitentia sub suo Formali: sed non fugit illas actiones sub suo Formali, sed peccatum. Ergo illud est Materiale Objectum, & non ipsa fuga.

PRÆMITTO IV. Accipiendo Pœnitentiam, pro eo quod fugit, seu pro principio elicitiuo Actuum fugæ. sic sumpta Pœnitentia, imme- 107.
diatius Respicit actiones, quas elicit, & quibus coniungit suum Formale.

RATIO est. Quia actiones illas nullo alio mediante appetit Pœnitentia, & illis nonnisi mediantibus, & tanquam ratione formali fugiendi, seu exercitio Fugæ, ipsum postea peccatum fugit.

PRÆMITTO V. Regulam vniuersalem dignoscendi, an aliquid sit materiale Objectum Pœnitentiæ, hanc esse: An illi conjungi possit Formale Pœnitentiæ; terminareque actum retractationis, doloris, detestationis, &c. *Ex quo Præmisso.*

INFERES I. Mortale Peccatum esse Objectum Materiale Pœni- 108.
tentiæ; quia circa illud sub Formali sibi proprio potest versari Pœnitentia.

INFERES II. Idem dicendum esse de veniali. Quia quamvis grauem turpitudinem non adferat, adfert tamen leuem.

INFERES III. Originale non posse quidem retractationis actum fundare, quia retractatio supponit esse aliquid à me quà tali tractatum; quis enim retractat dictum quod nunquam dixit? potest tamen fundare actum detestationis, odij &c. Huc transferenda erunt proportionaliter ea quæ dicentur de peccato alieno.

DIFFICVLTAS II.

Peccatum

109. Peccatum Habituale: & Reatus pœnæ: imperfectiones. sunt ne Materiale Obiectum Pœnitentiæ.

Quoad Primum.

ASSERO I. *Peccatum habituale, inquantum dicit actionem peccaminosam, quæ præteryt, & insuper conseruationem sui, in voluntate non retractante, fundat actum & Detestationis & Retractationis.* Retractationis inquam, quia tractatum est à peccante; Detestationis autem, quia importat in se Dissonantiam ad naturam intellectualem.

110. ASSERO II. *Peccatum habituale, inquantum dicit negationem condonationis exhibitæ à Deo, non potest fundare actum Retractationis absolutæ.* Ratio est quia id nemo retractat, quod non tractauit: & quod in sua potestate non est ponere, absolutè loquendo: non est autem in potestate creaturæ absolutè loquendo, positio Condonationis Diuinæ; est enim actus Dei liber ab illo ponibilis.

ASSERO III. *Peccatum habituale vt dicit negationem condonationis exhibitæ, potest fundare actum Retractationis conditionatæ.*

RATIO est quia si possum rationabiliter dicere: Si possem vellem,

111. Deum amare, ita, sicut ille se amat. Et hic actus, hunc sensum reddit: vellem ponere actum tam perfectum amoris, quàm ponat Deus, si possem. Si inquam id rationabiliter possem dicere, cur non possum dicere rationabiliter; vellem si possem, condonare mihi nomine Dei, omnia peccata; & ita me purum illi sistere? Efficacia autem huius actus debet proportionaliter defendi, ad efficaciam jam defensam illius actus; *Vellem non peccasse.*

ASSERO IV. *Peccatum habituale inquantum dicit negationem abolitionis ponendæ à creatura, intantum cadit sub retractationem absolutam.*

Quia est in potestate creaturæ, gratia Dei adiutæ, ponere illam abolitionem, consequenter habetur etiam à 112. creatura fundamentum retractationis absolutæ.

ASSERO V. *Quod dictum est de mortali, proportionaliter dicendum esse de venialibus.*

RATIO: quia etiam venialia dicunt aliquam veram Dissonantiam ad naturam intellectualem, licet leuem.

Quoad Secundùm.

ASSERO I. *Pœnas satisfactorias diuerso respectu esse Obiectum Prosecutionis; & diuerso respectu, Objectum Fugæ. Quod sint objectum prosecutionis.*

RATIO est. Tum quia sunt in eodem ordine, in quo sunt Actus Detestationis, qui ipsi non sunt Objectum 113. Fugæ, vt dixi, sed Prosecutionis. Tum quia eiusdem virtutis est, intendere finem, & prosequi media; Cùm ergo Pœnitentia intendat abolere culpam, & in ordine ad hoc, prosint pœnæ satisfactoriæ tanquam media; poterit bene pœnitentia, illa media prosequi. *Quod autem pœnæ sint diuerso respectu Objectum Fugæ.*

RATIO est. Quia de facto sunt malum aliquod; inquantum scilicet pœna quà talis circumstantionatur, & reponitur in formalitate pœnæ peccato commisso debitæ. Hinc & Attritio, quæ est Actus Fugæ à peccato, bene pro Formali respicere potest, metum pœnarum. 114.

ASSERO II. *Reatum pœnæ accipiendo per debito subeundi tales pœnas orto ex peccato; in hoc sensu, reatus pœnæ, est Objectum Fugæ & Detestationis.*

RATIO est. Quia est quasi effectus necessario connexus cum peccato; & malæ arboris malus fructus. Ergo ad plenitudinem & complementum Pœnitentiæ, spectabit detestari illum reatum.

ASSERO III. *Accipiendo reatum pœnæ pro vindicatiua seu ira Dei quā meretur homo in ordine ad pœnas, etiam dimissâ culpâ remanentes, non est absolutè dicendum: quod ita sumptus reatus, sit Objectum Detestationis:* Ratio. Tum quia ita sumptus reatus pro ira Dei inuoluit

115. uoluit actum Iustitiæ Diuinæ, nos volentis punire; nihil autem Diuinum potest esse objectum Detestationis: si enim Diuinum est? bonum est; si bonum est? sub detestationem non cadit. Tum quia potest intercedere approbatio Intellectualis, quâ approbetur ille actu; Diuinus; Cur ergo pœnitentia non poterit subnectere suum actum, qui sit prosecutio, immo & appetitus, vt Deus in pœnitente puniat, quàm grauissimè sua scelera, secundùm dictum Augustini: *Hic vre hic seca.* Tum quia. In illa ira Dei, sunt duæ formalitates; formalitas actûs Diuini: & formalitas nostræ actionis, merentis pænâm. prior formalitas non meretur detestationem; posterior meretur.

116. Ergo absolutè non est dicendum, & sine distinctione: quòd reatus pænæ sumptus pro ira DEI, sit objectum nonnisi Fugæ. Illustrari hoc posset instantiâ ductâ ex Iustitia Diuina vindicatiua; quæ refugit peccatum quòd punit, nihilominus, ipse vindicans non refugit suum actum, sed nonnisi occasionem vindictæ detestatur, ita & in præsenti. Dixi: Absolutè loquendo. quia potest fundare aliquem actum fugæ; inquantùm scilicet malum est creaturæ, ira Dei. & comparando illam ad peccatum, à quo circumstantionatur.

Quoad Tertium.

117. ASSERO I. *Quod imperfectiones, secundùm quod sunt præcisa formalitas, non positiui actûs perfectiones; adeoquè, secundùm quod sunt imperfectiones negatiuæ; non sunt vllo modo Objectũ Fugæ pœnitentialis.* Tum quia actus v. g. Attritionis, in se spectatus, est quem prosequitur, non fugit pœnitentia; & tamen est quid imperfectum negatiuè; non enim est ita perfectus actus, atque Contritio. Tum quia etiam in ipsa Beatissima Virgine, fuerunt aliqui actus, qui non omnes erant perfectissimi; erant enim aliqui qui non erant Caritas, & tamen actus charitatis, ex genere suo sunt perfectissimi. Immo, non spectata dignitate operum Christi, oriundâ ex dignitate 118. operantis, sed ex ipso Objecto Formali, non fuerunt omnes æque perfectæ actiones; & tamen Christus Dominus, nihil tale commisit, quòd indigeret Pœnitentiâ. Ergo apparet, quòd imperfectiones negatiuæ, non sint Objectum Materiale Pœnitentiæ. Tum quia ostenditur in meteria de Incarnatione: Probabile esse, quòd Deus non necessitetur semper ad optimum; & quòd non faciat semper id, quod absolutè & extra omnes circumstantias perfectissimum est; & tamen nulli actus in Deo sunt, de quibus DEVS pœnitere possit. Ergo præcisa Formalitas, non positi actus perfectioris, non potest fundare, & esse Objectum Pœnitentiæ. 119.

ASSERO II. *Imperfectiones etiam secundùm quod sunt defectus aliqui, non accedentes tamen ad gradum culpæ venialis; adeoq; Imperfectiones positiuæ: qualis est, in Religiosis, transgressio Regularum, non obligantium etiam ad veniale. tales inquam Imperfectiones, non sunt immediatum Objectum Pœnitentiæ.*

Quia, vt supponitur, non sunt illæ actiones, naturæ intellectuali quà tali dissonæ; hoc enim ipso jam essent illæ actiones peccata. Ergo nec sunt immediatum Objectum Pænitentiæ: quia hæc, vt suppono ex dictis, pro Formali, respicit in actibus Fugæ prædictam Dissonantiam, quæ quando applicari non potest alicui Objecto, signum est illud Objectum, non esse Materiale Pœnitentiæ. 120.

ASSERO III. *Prædictas Imperfectiones positiuas, esse Objectum mediatũ, & propter aliud.*

RATIO, quia scilicet ejusdem virtutis est, auersari malum; &; auersari disponentia ad malum. Ad plenitudinem enim virtutis spectat, etiam dispositiones mali, auersari. talium autem dispositionum vim, habent Imperfectiones positiuæ duplici ex capite. Imprimis quia habilitant Subjectum ad malas resolutiones. Deinde, quia erga tales non est ita liberalis DEVS.

Neque dicas: quòd Imperfectiones positiuæ

121. positiuæ non sint Objectum Pœnitentiæ Sacramentalis; adeoque quòd nec possint esse Objectum Pœnitentiæ virtutis. Non inquam valet si id dicas. dispar enim est ratio de Pœnitentia Sacramentali: nam illa includit Absolutionem Sacramentalem, quæ ipsa est a peccatis. Et quia Imperfectiones, vt supponitur, non sunt peccata, cadere Absolutio in illas præcisè non potest; essetq; absurdum dicere: Absoluo te à peccatis, si non habuit peccata. Tale autem nullum absurdum est, quòd Pœnitentia, pro Objecto mediato respiciat Imperfectiones positiuas.

DIFFICVLTAS III.

122.

An Actus materialiter Malus, sit Materiale Pœnitentiæ Objectum?

SEnsus tituli est: An peccatum factum sine aduertentia ad Offensam Diuinam, sit Materiale Pœnitentiæ Objectum? Quòd sit Objectum Materiale Pœnitentiæ Philosophicæ: ex dictis colligitur. Nam Philosophica Pœnitentia, non attendit ad Offensam Diuinam. Sed difficultas est: An tale peccatum sit Objectum Materiale Pœnitentiæ Theologicæ?

123. DICENDVM est I. *Actum materialiter malum, quantumvis fiat sine aduertentia ad turpitudinem Theologici; adhuc esse Objectum Materiale Pœnitentiæ radicaliter.*

PROBATVR I. Quia in actione peccaminosa materialiter, independenter a turpitudine Theologica peccati, adhuc est radix peccati formaliter, & origo: Cur aduertentiâ positâ, fuisset formaliter & proximè detestabile, à pœnitentia Theologica. Adhuc enim in illo Objecto, quòd appellamus materialiter peccatum, reperitur aliquid plus, quàm reperiatur in præcisa Imperfectione negatiua. Ergo independenter ab aduertentia, & turpitudine Theologicâ; adhuc actus ille materialiter malus, erit radicaliter detestabilis. 124.

PROBATVR II. Illa aduertentia, non facit malum, sed aduertit esse malum. Versatur enim circa actiones, vt excubiæ; quæ non faciunt hostem, aut periculum, sed ad illud aduertunt. Ergo apparet independenter ab aduertentia, dari in ipso Objecto malitiam radicalem; & ratione illius radicalis malitiæ, poterit illa actio esse, Materiale Objectum Pœnitentiæ, vt dicimus radicaliter.

PROBATVR III. Quia si quæreretur ex ipsa aduertentia: quare mendacium est peccatum? Responderet aduertentia: quia ego aduerti illud esse malum & turpe. Restabit quærere: quod fundamentum fuerit aduertendi hoc esse malum? & tunc redire debebit aduertentia, & recurrere ad malitiam radicalem. Ergo illa malitia radicalis, datur independenter ab aduertentia. Ergo & independenter ab aduertentia, est radicaliter Objectum Pœnitentiæ, sicut & malum est radicaliter; In idem recidet si dicas. vel habet aliquid in se, v. g. peccatum mortale materialiter acceptum, quod non habet defectus, vel imperfectio negatiua: vel non habet aliquid? Si non habet? quod fundamentum habebit aduertentia, dictandi hoc esse grauiter malum, & disordinatum? Si autem habebit fundamentum illius dictationis? Ergo habetur radix malitiæ, ratione cuius poterit spectare aliquomodo ad Objectum Pœnitentiæ etiam præcisâ aduertentiâ. Vnde vlterius 125. 126.

COLLIGES. Illam malitiam propriè, proximè, & immediatè, esse detestabilem radicaliter; si per ly, propriè; non intelligas metaphoricam aliquam malitiæ radicem; sed non erit propriè detestabile, si per ly propriè intelligas, vltimò completam rationem peccati. Item erit proximè detestabile, hoc est non propter aliud, quod vlterius radicem illam mali constituat; sed non erit proximè detestabile, hoc est, habens completam suæ detestabilitatis rationem; consequenter

127. ter immediatè illud poterit detestari Pœnitentia, tanquam radicaliter malum; sed non immediatè, tanquam aliquid in ratione peccati completum, hæc enim completio habetur ab aduertentia.

DICENDVM est II. *Actus Materialiter malus non est Objectum Pœnitentiæ vltimò completum.*

PROBATVR I. Quia omne peccatum completum in ratione peccati, debet esse actus moralis & humanus; vt suppono ex materia, de Actibus humanis & Peccatis. Ergo debet fieri cum aduertentia. Nam hæc, vt suppono ex materia, de actibus humanis; fundat moralitatem. Ergo sine aduertentia actus, non est vltimò

128. completum Pœnitentiæ Objectum. Nam hoc in Pœnitentia, quæ procedit ex suppositione peccati, debet esse complete peccatum? Et certe in rebus moralibus, prima excusatio est; Ignorans feci, consequenter absque aduertentia. Quæ excusatio non valeret, si sine aduertentia haberetur ratio vltimò completa Objecti Pœnitentialis.

PROBATVR II. Quia Objectum, in re reuelatum, nisi proponatur ab Ecclesia, non est in ordine ad nos reuelatum. Ergo & actus nisi proponatur ab aduertentia malitia illius, non erit, in ordine ad nos, Objectum, in ratione peccati vltimò completum;

129. pariter enim se ista habent.

PROBATVR III. Quia aduertentia, vel requiritur ad constituendum peccatum tanquam pars essentialis vel tanquam conditio sine qua non quocunque modo requiratur, sequitur, si illa desit, non haberi rationem completam peccati. Ad eum modum, quo non habetur principium completum agendi; deficiente, vel comprincipio, vel conditione, & applicatione requisita; licet alia incompletio oriatur, ex defectu principij; alia, ex defectu conditionis.

Hanc totam Quæstionem de actu materialiter malo, proponit Martinus Perez Disp. 1. Sect: 5. de solo actu externo. An scilicet ille sit Objectum Materiale virtutis Pœnitentiæ? Jam 130.
autem commodiùs examinatur Quæstio hæc, vt à nobis factum est; nam ille propriè est act⁹ materialiter malus; qui potest de materialiter malo, transire ad formaliter malum; hoc autem non habet actus externus, qui semper est nonnisi de nominatiuè malus; consequenter, semper nonnisi reductiuè, & denominatiuè spectans ad Pœnitentiam.

OBJICIES I. Aliæ virtutes independenter ab aduertentia, habent completam rationem in suis objectis, v. g. in ordine ad Actus Fugæ. Et ita Justitia detestatur furtum, etiam sine aduertentia factum; estque principium restituendi, etiam sine aduertentia ablati. Temperantia item, detesta- 131.
tur etiam casualem comestionem carnium die veneris &c. Ergo etiam Pœtentia, independenter ab aduertentia, habebit in peccato completam rationem detestabilitatis.

RESPONDET I. Dicastillo negando. Antecedens nam v. g. malitia indecentiæ in esu carnium prohibitarum; itemque v. g. in ebrietate inclusa, quam odio habet Temperantia, non est effectus ipse alienationis v. g. sensuum, & vsûs rationis; sed exhibitio voluntaria causæ, scilicet immoderata potatio; quia hæc dissonat rationi, & prohibetur, nec posset prohiberi præscindendo à voluntario; voluntarium autem esse non potest, præ- 132.
cisâ aduertentiâ. *Hæc Responsio.*

NON SATISFACIT I. Quia, stando in exemplo ebrietatis, quod vrget Dicastillo: possumus distinguere in illo, turbationem sensuum, quasi effectum; nimiam potationem, quasi causam; & ipsam aduertentiam. Et quidem facile est dicere: quòd immediatè Temperantia non auersatur illum effectum; nam ex eo, quia effectus est, est quid posterius causâ, quæ mediat ad positionem illius. adeoque etiam nonnisi mediatam detestabilitatem habebit. Sed redit difficultas: Cur ipse ille effectus, & ipsa illa causa, non sint absolutè detestabilia, cùm illis etiam competat radicalis & fundamentalis malitia?

NON

133. NON SATISFACIT II. Quia quamvis nonnisi voluntaria ebrietas prohibeatur, non sequitur, quòd in illo prohibitionis objecto, non sit inclusa radicalis & fundamentalis malitia; idque vniuersaliter est verum de illis, quæ non ideo sunt mala, quia prohibentur; sed ideò prohibentur, quia sunt mala. Immo proportionaliter de hac malitia participant etiam ea, quæ ratione prohibitionis euadunt mala; nam in illis, etiam præcisâ aduertentiâ, est quædam radicalis malitia! nam independenter ab aduertentia, est in objecto malitia; malitia inquam faciendi contra prohibitonem. Quod si hæc dicunt radicalem malitiam? redibit quæstio: Cur indepen-
134. denter ab aduertentia, non sint illa objecta detestabilia?

NON SATISFACIT III. Quia tandem idem Dicastillo dicit, quòd independenter ab aduertentia ebrietas v. g. habeat malitiam physicam: quod idem est, ac dicere: Habet malitiam radicalem. Consequenter nihil docet contra nos.

RESPONDET II. Lugo: Quidquid sit de alijs virtutibus, disparitatem esse de Pœnitentia; quia seclusà aduertentià, non manet ratio Offensæ Divinæ, quàm detestatur Pœnitentia. Aliæ enim virtutes, præscindendo ab aduertentia vel in aduertentia, inveniunt formalem malitiam, quam odio
135. habeant. talem rationem invenit Temperantia in ebrietate, indecentiam cum Natura rationali: Pœnitentia autem est virtus reflexa, quæ odit malitiam Offensæ quà talis, quæ ipsa Offensa, non potest esse sine aduertentia. Et sicut, si poneretur aliqua virtus, cujus proprium munus esset, prohibere nè homo operetur contra conscientiam; hæc virtus nullum actum posset detestari, nisi factum cum aduertentia, alioquin detestaretur aliquid, quod non esset nata detestari, cùm esset nata detestari nonnisi facta, contra conscientiam; sic etiam in præsenti, Pœnitentia detestari non potest, quod non est Offensa Divina. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia: si Temperantia in ebrietate non vo- 136.
luntaria, invenit quod detestetur; hoc est, Indecentiam ad naturam intellectualem. Cur eadem Indecentia non fundabit sufficientur Objectum Pœnitentiæ? Nego enim, quòd Pœnitentia attendat ad formalem nonnisi rationem Offensæ; & quòd attendere non possit ad id, quod est radicaliter Offensa. Tum quia etiam virtus, quæ detestaretur nonnisi ea, quæ sunt contra conscientiam, posset detestari ea, quæ, independenter à conscientia actuali, nata sunt radicaliter esse contra eandem. Cur ergo idem non faciet Pœnitentia? quam restringere ad id, vt nonnisi detestari possit ea, quæ formaliter sunt Offensa; esset velle multiplicare entia sine necessitate. deberet 137.
enim dari alius habitus Pœnitentiæ, qui detestaretur & id quod formaliter, & id quod radicaliter malum est.

RESPONDETVR itaque secundùm datas Conclusiones; dicique potest: quòd independenter ab aduertentia, reperiatur in ebrietate v. g. radicalis malitia, & detestabilitas. Independenter autem ab aduertentia, ebrietas non habet completam rationem malitiæ, detestabilem à Temperantia. Ratio peti debet ex dictis, pro secunda Conclusione. Quia scilicet aduertentia, necessaria est ad completam malitiam ebrietatis, detestandæ à Temperantia, quæ supponitur tunc non haberi. 138.

OBJICIES II. Non est usitatum, denominare aliquod objectum radicaliter, seu fundamentaliter, alicujus virtutis, & scientiæ: quia aliàs peccatum Philosophicum, posset dici radicaliter, seu fundamentaliter, Theologicum; consequenter peccatum Philosophicum non distingueretur adæquatè à Theologico, & Pœnitentia Philosophica, à Theologica.

RESPONDETVR Tritam esse quæstionem: In quonam, sita sit radicalis malitia peccati; seu moralitas objectiua peccati? Quam quia habet actus moraliter malus; est enim ipsa Dissonantia ad naturam intellectualem, quæ illi competit; fit, vt possit dici

139. dici radicaliter malus, seu radicaliter peccaminosus; hocque sensu à nobis vsurpatur. Et quia similis radicalitas in alijs materijs, non est obuia; fit vt alijs materijs, non dicatur aliquid esse radicaliter objectum. Peccatum Philosophicum non potest dici radicaliter Theologicum: quia in suis prædicatis, nihil Theologicum involuit; potest autem dici radicaliter malum; quia hæc radicalis malitia, stat in Dissonantia, cujus prædicata habet peccatum Philosophicum. Certum est enim peccatum Philosophicum, & Theologicum, adæquaté non distingui; quia rationes dividentes idem genus siue analogum, siue vnivocum, nunquam adæquaté distinguuntur.

140. Ratione ergo formalitatum distinguuntur, non ratione radicalis malitiæ, hoc est Dissonantiæ ad naturam Intellectualem.

OBJICIES III. Radicalis malitia posset tribui, non tantum actibus malis materialiter, sed ipsi entitati creatæ; eo enim ipso quod sit Entitas intellectualis creata, est defectuosa & peccabilis; quæ defectibilitas fundatur in ipso Esse creato: proinde potest quis detestari ipsam Entitatem creatam Sanctorum, & Beatissimæ.

RESPONDETVR Negando sequelam. Quia hæc radicalis malitia, stat in Dissonantia ad naturam &c. quam in suis prædicatis non dicit creatura intellectualis.

141. INSTABIS Sequitur eundem actum devotionis, esse radicaliter malum, & detestabilem. Nam idem actus deuotionis actualis, si esset contra præceptum, esset actus inobedientiæ. Ad eum modum, quo actus materialiter malus, dicitur esse radicaliter malus, quia idem in individuo, si cum aduertentia exerceretur, esset malus.

RESPONDETVR. Hanc sequelam procedere ex alia acceptione radicalis malitiæ. Nomine enim radicis malitiæ venit hîc Dissonantia ad naturam intellectualem, quam non dicit actus devotionis; casu autem quo prohiberetur, non haberet radicalem detestabilitatem intrinsecam: quia nec esset intrinsecè malus; sed malitiam nonnisi ratione extrinsecæ prohibitionis; nec ita se habet actus materialiter malus; quia ipse quoad sua intrinseca, jam habet rationem malitiæ radicalis, quam aduertentia præsupponit in Objecto. 142.

SVPPONVNT hæc omnia duo. Primum: Actus dissonus naturæ Intellectuali dicit radicalem malitiam, hæc enim est acceptio hujus Termini. Actus autem materialiter malus, est dissonus naturæ Intellectuali. Ergo &c. Secundum: si Pœnitentia respicit Dissonantiam ad naturam intellectualem in peccato, cum ea reperiatur in actu materialiter malo, illum etiam respiciet, licét cum restrictione, vt dixi.

QVÆSTIO III. 143.

An Peccata aliqua sint obiectum materiale Pœnitentiæ?

NOn est difficultas: An peccata aliena, possint esse interdum Objectum alicuius virtutis? Quia posset aliquis detestari peccata proximi, inquantum sunt impeditiva ejus spei, quæ habetur de salute proximi; qui actus spectabit ad spem. Nec item est difficultas: An peccata aliena cadant sub penitentiam, inquantum est virtus retractativa? Nam proprié nihil retractatur, quod non est tracta- 144. tum: peccatum autem alienum, nec facit quisquam, nec tractat. Non nego tamen etiam circa peccatum alienum, posse haberi actum conditionalis retractationis; vt notum est ex dictis supra. Est ergo in hoc Difficultas: An motivo formali, quod respicit Pœnitentia, subjici possint peccata aliena, adeoq;, esse Materiale Objectum ejusdem?

DICENDVM est. *Aliena peccata esse Objectum Materiale Pœnitentiæ Theologicæ.* Ita post Suarez, Lugo. cum alijs hîc, Disp. 3. num. 26. Martinus Perez hîc, Disp. 1. Sect. 10. Konink contra Decastillo hîc, Disp. 1. n. 155.

PROBATVR I. Sub Objectum

145. Pœnitentiæ vt sic, cadit omne peccatum. Ergo sub Objectum Pœnitentiæ Theologicæ, cadit omne peccatum Theologicum. Ergo falsa erit hæc particularis : Aliquod peccatum Theologicum non cadit sub Objectnm Pœnitentiæ Theologicæ. Ergo vlteriùs, falsa erit hæc : Peccatum alienum non cadit sub Objectum Pœnitentiæ. Antecedens primum Probatur. Quia aliàs præter Pœnitentiam, quæ agnoscitur, deberet assignari alius habitus Universalior, qui respiceret omne peccatum, seu peccatum vt sic. præcipuè quia posset illud respicere, sub motivo sibi appropriato. hoc autem esset multiplicare entia. Deinde sub Objectum Pœnitentiæ vt sic, non potest cadere
146. aliquod tantùm peccatum. quia aliàs Objectum & habitus non adæquarentur. Pœnitentia enim esset vt sic, & non respiceret peccatum vt sic, tanquam Objectum. Cùm ergo supponatur in Antecedenti Pœnitentia vt sic, & de illa procedat Antecedens; fit vt peccatum vt sic, debeat esse ejus Objectum. Denique possibilis est Pœnitentia vt sic, respiciens peccatum vt sic. Ergo non debet negari Pœnitentiam vt sic, respicere peccatum vt sic. Consequentia Probatur, paritate rationis, & ijsdem rationibus, quibus immediatè probatum est antecedens.

PROBATVR II. Illud omne respicit Pœnitentia, ad quod respici-
147. endum est nata. Sed etiam ad aliena peccata respicienda est nata. Quia si non esset nata, respicere peccata aliena, non esset nata id facere, vel ex eo : quod motiuum formale illius, non posset se extendere ad peccata aliena. Vel ex eo: quia ipse habitus de se esset restrictus, nonnisi ad hæc v. g. detestanda peccata. Neutrum dici potest. Nam peccatum etiam alienum, verè est dissonum Deo secundùm quod est natura intellectualis. Ergo motiuum hoc extendit se etiam ad peccatum alienum. Rursus, non est determinatus habitus Pœnitentiæ, qui est in Paulo, nonnisi ad detestanda peccata Pauli : quia hic ipse numero habitus, potuisset in alia rerum serie poni in Petro. Ergo si in Petro 148.
positus potuisset detestari peccata Petri : etiam positus in Paulo detestari poterit peccata Petri. Habet se in hoc consimiliter habitus Pœnitentiæ, eductus ex potentia obedientiali Petri. qui potuisset educi ex potentia Pauli, sicut albedo, quæ est posita in Petro, potuisset poni in Paulo. & sicut albedo, in Petro existens, non potest dealbare nisi Petrum; sic etiam existens habitus Pœnitentiæ in Petro, non potest esse principium actuum pœnitendi, nisi in Petro. Nihilominùs sicut Petrus, non est subjectum alienum albedini Pauli, illudque informare posset; ita & peccata Pauli non sunt subjectum alienum, & improportionatum, habitûs pœnitentiæ in Petro po- 149.
siti, poteritque sub Formali eodem, detestari peccata aliena.

RESPONDEBIS. Sicut albedo, posita in Petro, non dealbat Paulum, nec ad illum se extendit; ita nec habitus Pœnitentiæ, extendet se, ad peccata aliena.

CONTRA. Albedo Petri, & habitus Pœnitentiæ, in Petro positus, in hoc sunt paria; quòd sicut albedo Petri, non dealbat Paulum, ita nec Habitus Pœnitentiæ in Petro, est Principium elicitivum actuum Pauli. Sicut enim quòd non dealbat Paulum illa albedo, inde oritur : quia deest vnio. ita nè sit Principium elicitiuum actuum Pauli, ille Habitus, facit defectus 150.
vnionis, & quia ille habitus, non est eductus ex hac Potentia. Hoc tamen non obstante, potest Habitus Pœnitentiæ Petri, detestari in Petro peccata Pauli : quia nihil obest ; vniuersalitasque motivi, quo movetur Pœnitentia, extendit se, etiam ad peccata Pauli ; multa autem obsunt, nè albedo Petri dealbet Paulum : Nam illa albedo, deberet bilocari ; vel non vnita, tribuere effectum suum formalem ; quod absurdum est. redibitque paritas : Paulus est subjectum informabile albedine Petri. Ergo & peccata aliena, erunt sub motivo eodem detestabilia, ab Habitu Pœnitentiæ, v. g. Petri.

151. PROBATVR III. Communiter, à pari: Eadem Fides Theologica credit, credenti posse dari beatitudinē, & alijs à credente. Eadem Spes sperat speranti, & alijs à sperante beatitudinem. Eadem Charitas, & sibi bonum amat, quod est Deus, & proximo. Ergo etiam, eadem Pœnitentia, poterit detestari peccatum pœnitentis, & aliûs à pœnitente.

RESPONDET Dicastillo: Negando Antecedens, rationemq; dat: quia quando moueor ad desiderandum v. g. alteri bonum; vel moueor, quia ipsi alteri bonum est? & tunc est actus beneuolentiæ erga proximum. vel moueor ad desiderandum illud bonum, ex complacentia DEI? & erit actus
152. Charitatis erga Deum. vel deniqué moueri possum ad illud desiderandum, ex complacentia mei? & tunc ad quam virtutem pertinebit illa complacentia, discerni debebit ex motiuo, ex quo mihi placet; nunquam tamen erit locus illi generali complacentiæ, qualem adstruit Conclusio. Idq; ideo: Quia illa Iustitia, quâ alius est justus, non est materia circa quam ego exercere possim. actum Justitiæ.

CONTRA est: Tum quia hoc ipsum negatur, quòd justitia, quâ alius justus est, non sit materia, circa quam ego exercere possim actum justitiæ. Tum quia licet ex allatis formalitatibus à Dicastillo, optando alteri v. g.
153. justitiam, non optem eam, ex motiuo formali justitiæ; sed inquirere restat: Cur optari non possit ex præcisa honestate justitiæ? quo casu non esset ratio: Cur operans non tenderet in suam, & alienam justitiam ex eodem motiuo? Tum quia per Dicastillo, ex complacentia mei, possum mihi optare bonum & alteri. Ergo ex complacentia in honestate virtutis, possum illam & mihi, & alteri velle.

OBJICIT I. Dicastillo: si honestas intenta à Pœnitentia, est ejusdem rationis in pœnitente ac alijs? vel in eo sensu, est ejus rationis, quòd tale malum morale peccanti, est ipsius peccatum; quale malum morale fuit peccatum ejus, dum illud haberet antequam pœniteret? Et hæc con- 154.
sideratio ad præsens non facit. vel in eo sensu est ejusdem rationis dicta honestas Pœnitentiæ: quòd peccatum aliûs, respectu mei, habeat eandem comparationem, atque peccatum meum, respectu mei? & hoc falsum est. Nam constituit illum peccatorem, peccatum illius, me non constituit.

RESPONDETVR ex alio sensu eandem esse honestatem, intentam a Pœnitentia, siue in pænitente siue in alijs; quòd scilicet possit ex eodem motiuo formali, vtrique subjecto intendi,

OBJICIT II. Idem: Non dicitur esse abstinens, qui vult alios jejunare; nec humilis, qui vult alios esse humiles; aliàs deberent dici je- 155.
junare Angeli: volunt enim, vt nos jejunemus. & superbus Princeps, deberet dici humilis; quia vult suos subditos esse humiles. Multis huic objectioni respondet Lugo à nu. 26. Consulatur.

REPSONDETVR ad Difficultatē: Dupliciter posse aliquem optare alicui bonum aliquod. vel ex præcisa ratione honestatis virtutis; vel præcise, ex amore benevolentiæ. Sic ebriosus, potest optare alteri, nè inebrietur, ex præcisa ratione honestatis inclusæ in Temperantia. vel potest optare nè inebrietur; quia illum amat; velletque, nè pecuniam, in potu abliguriat. Hoc secundo modo qui optat nè 156.
alius inebrietur, sed vt sit temperans, non hoc ipso debet dici optans, esse etiam virtuosè temperans. Ad illum autem priorem modum optandi, quod attinet; quando scilicet amatur alicui bonum ex præcisa ratione honestatis; id adhuc dupliciter fieri potest: Vel enim est subjectum capax illius honestatis? vel incapax? sic v. g. Angelus est incapax virtutis jejunandi, capax homo. Rursus incapacitas hæc, vel est per se, qualis est in Angelo nè dicatur jejunans? vel per accidens, vt in valde ebrioso nè dicatur temperans? Hoc posito. Respondetur ad objectionem: Omnem illum non dici v. g. abstinentem, qui non ex præcisa hone-
state

157. state abstinentiæ, vult aliũm esse abstinentem. secus si ex præcisa honestate abstinentiæ, id vellet; & si supponatur subjectum capax illius denominationis, & nec per se, nec per accidens impeditum, ad illam denominationem habendam. Supponimus enim virtuosè temperantem eum dici, qui habet possessionem Temperantiæ in seipso, & nisi illam habeat, erit subjectum per accidens impeditum, ad habendam denominationem temperantis.

OBJICIT III. Idem: Potest detestatio peccati alieni, pro diuersitate motiui, spectare ad alias virtutes.

RESPONDEO. Posse quidem id fieri, sed insuper posse etiam fieri illam
158. detestationem, ex motiuo appropriato Pœnitentiæ; & si potest fieri, ex motiuo appropriato aliarum virtutum, cur non fiet ex motiuo Pœnitentiæ?

Neque valet quod dicit idem: non esse scilicet ejusdem rationis motiuum, & rationem objectiuam mali, sub qua quis sibi malum apprehendit, peccatum alterius. Nam illa ratio mali, quam quis inuenit in peccato proprio, est, quatenùs est malum operanti offendisse Deum; hoc autem non inuenitur in peccato alieno, comparatione ducta ad ipsum pœnitentem. *Non inquam valet*. quia id quod affert, probat tantum: quòd non semper sit ejusdem
159. rationis motiuum, in detestatione peccati proprij, & alieni; sed non probat ex eodem præcisè motiuo pœnitentiali, vtriuslibet detestabilia non esse peccata.

Tractandum hîc fuerat: An peccatum jam dimissum, possit esse Materiale Pœnitentiæ. sed id commodiùs resoluetur, vbi tractabimus: An peccata dimissa, sint materia Confessionis? *Ex his*. Colliges, Id quod jam sæpius intimatum est: Objectum conflatum ex Materiali & Formali, actuum prosecutionis pœnitentialis, & quidē Theologicè, esse Actiones honestas, prout conformes ad Deum, secundùm quod est natura intellectualis; procedentes secundùm suppositionem peccati, seu remediatiuè, reparatiuè &c. 160.
procedentis.

Quod si quæras: de objecto Pœnitentiæ quoad actus Fugæ? vel accipis eam pro principio elicitiuo actuum fugiendi. & sic habet pro Objecto immediato actiones honestas, prout fugiunt Dissonantiam ad Deum secundùm quod est natura intellectualis. Vbi vlteriùs Vides: Ipsum peccatum, futurum nonnisi mediatum & remotum Objectum ita acceptæ Pœnitentiæ. Si autem accipis Pœnitentiam, per ordinem simpliciter ad id quod fugit? pro immediato Objecto respicit peccata prout sunt actiones dissonæ Deo, secundùm quod est natura intellectualis.

NOTO hîc vt Conficiatur Defi- 161.
nitio Pœnitentiæ virtutis, commodiùs id fieri posse per ordinem ad id, quod fugit Pœnitentia; adeoque, accipiendo Pœnitentiam, in ordine ad actus Fugæ.

RATIO est: Quia etiam medicinæ Remediatiuæ & curatiuæ definitio, commodius traditur, per ordinem ad ægritudinem, quam tollit; est enim tale medicamentum, medicamentum ægritudinis depulsiuum; quantumvis, possit habere etiam denominationem Conseruantis bonas dispositiones, & humores, vel spiritꝰ sanitati seruientes. Ita etiam, cùm Pœnitentia sit virtus remediativa, commodiùs ejus Definitio tradetur, per ordinem ad peccatum, 162.
cui remediatur. Quod autem Pœnitentia sit virtus remediativa; communis apprehensio probat; & suadet discursus, qui redditur pro ratione numeri septenarij Sacramentorum. Vbi cùm acceditur ad Pœnitentiæ Sacramentum, dicitur, illud constitui debuisse, vt esset principium restituendi sese ad vitam spiritualem, & depellendi ægritudines ab anima.

Neque valet quòd aliæ virtutes primò non sint depulsiuæ, oppositæ turpitudinis, sed suæ honestatis, collatiuæ; quia etiam alia entia, non sunt primò essentialiter Relatiua, vt suppono ex Logica, & tamen ipsa Relatio, est primò essentialiter relatiua; ita etiam potest

 test

136. test dari virtus, primò essentialiter remediatiua. quid enim implicat? Et hæc erit Pœnitentia. *Hoc ergo supposito.*

DICI potest, *Pœnitentiam esse Virtutem Abolitiuam, reparatiuam, remediatiuam, peccati, prout est Dissonum Deo, secundùm quod est natura Intellectualis.* Quod si velis, proportionaliter ad alias virtutes, eandem definire, quæ definiuntur per ordinem ad actus prosecutionis. Dices: *illam esse* 107.
virtutem reparatiuam & principiatiuam actuum, secundùm quod consonant Deo, prout natura Intellectualis est. Addo autem ly *Reparatiua* propter ea, quæ suo loco de Subjecto Pœnitentiæ dicentur.

DISPV-

1. # DISPVTATIO III. 4.

De objecto remoto Pœnitentiæ; seu, de Peccato Remissibili.

TRactauimus jam, de Materiali Pœnitẽtiæ Objecto immediato; nunc tractabimus de mediato. Et hoc Objectum, est peccatum, quod respiciunt tam actus Prosecutionis; dixi enim illos procedere secundùm suppositionem peccati. quàm actus Fugæ, vt jam dictum est. Nè verò, consideratio peccati esset nimis ampla; restringitur ad prædicatum Remissibilis. Hinc
2. agimus de illo, prout Remissibili. Pars hujus materiæ, spectat ad materiam de Iustificatione, & alia ad materiam de peccatis. nihilominùs ex vsu Auctorum grauium, huc etiam potest transferri. Est quidem consuetudo, de remissione peccati agere, tractando de effectibus Pœnitentiæ, sed quia exinde infra tractanda lucem accipient, hîc commodiùs subnectetur. Cum autem Media, exsecutione priora sint fine; etiam consideratio Mediorum, ad remissionem peccati ponendam, procedet, & postea subsequetur ipse terminus intentus, qui est peccati Remissio, vel peccatum remissum.

3. ### QVÆSTIO I.

De Medijs Remissionis Peccati.

Tria hîc examinabuntur. Necessitas, ponendi actûs nostri, vt remittatur peccatum, & Necessitas infundendæ Gratiæ: & Necessitas favoris Dei, seu condonationis extrinsecæ.

DIFFICVLTAS I.

An sine vllo actu peccatoris, possit remitti peccatum?

SIne vllo actu peccatoris, non posse remitti peccatum, pauci docent; hoc est Dominicus Sotus: in 4. Dist. 15 ar. 2. Petrus de Soto: lect. 4. de Pœnitentia. Conradus 1. 2. qu. 112. ad 1. Citat Ripalda pro hac sententia Becanum, De Iustificatione Catholi: cap. 3. num. 28. qui tamen oppositum sentit; & illo capite, non habet nisi numeros 6. & vltimò mentem suam in oppositum aperit. Citat etiam Lorcam, sed eum pro opposita, citat post alios Ouiedo. Affirmant plures: Suarez Vasquez Lugo, Ripalda: Disp. vltima Se: 24. & plures alij cum Ouiedo: de Iustificatione Cont: 2. Pun. 9. quibus accessit Esparza de Iustificatione quæst. 11. Rosmer ------- & alij est autem quæstio de adulto pœnitente. nam infantibus infunditur gratia in Baptismo, Iustificanturque sine vllo actu. 5.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur argumenta Affirmantis Sententiæ. 6.

I. Argumentum est Vasquez: DEVS potest infundere peccatori habitum gratiæ, absque vlla dispositione. Ergo & remittere peccatum absque vlla dispositione. Probatur Antecedens ab eodem: Nam vt aliqua forma, vel denominatio, quæ est in subjecto producta, impediat contrariæ productionẽ; aut debet esse talis naturæ, quæ nunquam amitti vllo modo possit; aut debet à potentiori agente conseruari., veluti si potentius agens, conseruet frigus contra actiuitatem caloris, non posset tunc à minùs potente, introduci calor. Nihil autem horum est in præsenti; nam & status peccati suapte

7. suapte natura amitti & destrui potest, & à nullo potentiori conseruatur peccatum. vt patet : Ergo.

RESPONDETVR dicendo: quòd independenter ab omni dispositione possit infundi gratia. An autem sit remittendum peccatum : Cùm distinctione respondendum esset : Si enim nomine remissionis peccati, intelligatur, quòd Deus nunc testetur amorem suum ad creaturam, & ad eam se conuertat ? in isto sensu remittetur peccatum, quantumvis nullus intercesserit actus pœnitentis. Sed non remittetur, inquantum remissio dicit etiam conuersionem creaturæ ad Deum ; & inquantum dicit abolitionem volitionis habitualis, seu abolitionem eius,

8. quod est voluisse peccasse. Deinde ad probationem dici potest : Retorquendo argumentum. Nam eo instanti, quo Petrus peccat, per Vasquez, non potest ei infundi gratia. item, secundùm communiorem sententiam, non potest determinari subjectum à Deo, ad habendum simul actum amoris, & odij, circa idem objectum ; & tamen nec à potentiori agente, conseruatur v. g. odium ; nec est forma, naturâ suâ inamissibilis. Quod si id referas in id : quia scilicet peccatum, vel amor, est in talibus circumstantijs, in quibus illi tolli non competit ; & quòd circumstantiæ sint, sicut agens fortius impeditiuum, nè tunc ponatur

9. gratia, vel v. g. amor ; idem inpræsenti dicere poteris, quòd non remissio peccati si non ponatur retractatio conseruetur à circumstantijs, scilicet non positæ illius retractationis, quæ circumstantiæ possunt appellari agens fortius, saltem per accommodationem. Vel dici poterit : Naturam esse peccati, vt nisi retractetur, remitti non possit ; remissione, vi cujus non tantùm Deus dicatur conuerti ad Creaturam, sed etiam Creatura conuertere sese ad Deum, adeoque, nisi accedat retractatio, non esse amissibilem hanc formam ; quæ est non esse conuersum ad Deum : licet, non accedente retractatione, possit infundi gratia, esseque Deus conuersus ad Creaturam.

Suppono etiam ex dicendis aliàs, posse infundi gratiam & non remitti peccatum. Hinc concesso Antecedenti, Negatur Consequentia. 10.

II. Argumentum est Ouiedi citati ; Peccatum actuale præteritum permanet secundùm esse suum habituale tantum in obligatione satisfaciendi, sed debitum etiam voluntariè contractum, potest à persona offensa, seu a creditore, remitti, sine voluntate debitoris. Ergo, id in quo habitualiter remanet peccatum actuale præteritum, potest auferri sine voluntate peccatoris. Ergo potest sine tali voluntate remitti peccatum. Quòd si inter homines, remissio debiti, indiget perfici, per acceptationem debitoris sicut, donatio, per acceptationem Donatarij ; respectu Dei donantis, talis acceptatio necessaria non est. idq; ob titulum supremi Dominij, quod habet in voluntates creatas, ac proinde, vt illius remissio efficaciam habeat, acceptatione non indiget. 11.

RESPONDEO negando Antecedens. Quod etiam multi Doctorum negant, vt videbitur agendo de essentia peccati habitualis. In nostris principijs inter alia, manet peccatum habituale, inquantum conseruatur in aliquo sui ; hoc est in voluntate conseruante permanentiam moralem peccati transacti ; quæ conseruatio exercetur non retractatione. Quod attinet ad Instantiam ; dici potest ; Debitum voluntariè contractum, posse à creditore remitti, remissione tali, non quâ dicatur actu soluisse, & satisfecisse iuri alteriùs, sed quâ dicatur alter, exercuisse cum illo actum clementiæ, amoris, liberalitatis &c. Et sicut in solutionibus, aliud est creditorem cessisse jure, & aliud actu debitorem soluisse ; etiamsi enim nihil solutum fuerit, potest alius cedere juri suo. ita & in præsenti. Aliud est, Deum testari suam amicitiam, & transferre creaturam, in habentem participationem supernaturalem naturæ Diuinæ ; hocq; fieri poterit, sine vllo actu creaturæ. Et aliud, creaturam esse conuersam ad Deum, & auersam à peccato : hoc enim 12.

negatur

13. negatur fieri posse, sine vllo actu peccatoris.

Nequé valet, si dicas ? Correlativa hæc esse. Debitum remittit creditor. Ergo alius nihil debet. Nam valet quidem : Creditor remittit, ergo nihil illi debetur. sed hæc nihil valet : creditor remittit, Ergo debitor soluit. Et sicut, valet quidem dicere : Petrus amat Paulum, Ergo Paulus amatur à Petro. Non tamen valet dicere : Ergo Paulus amat Petrum. Sic etiam quantumvis DEVS collatione, gratiæ, exerceat amorem erga creaturam, & non se auertat ab illa; non sequetur tamen, quòd sine suo vllo actu, conuertatur creatura ad Deum, & non sit auersa à Deo.

14. Quod autem dicit, respectu Dei donantis, talem acceptationem non esse necessariam, eò quod sit supremus Dominus; id tantùm in eo sensu verum est, quia potest mouere creaturam, immo & necessitare, vt ponat suum actum conuersionis. Ad eum modum, quo fortior, potest adigere alium, si nolet ad se conuerti, vt conuertatur; sic etiam inpræsenti, quia potest Deus facere vt se liberè conuertat peccator; imò & necessitare, vt se conuertat; ideo habet dominium nostrarum voluntatum, sed non in hoc sensu habet dominium, quasi possit Deus facere, vt sine voluntate propria, censeatur velle hoc creatura, quod Deus vult, adeoque censeatur, conuertere sese ad Deum, & auertere à creatura, quamtumvis nihil velit : censeatur inquam id habere ex eo præcisè, quia Deus vult. Et sicut quando Prædeterminantes saluant ex eo libertatem, in prædeterminatione, quia scilicet Deus habet in sua potestate actiones nostras liberas, ita vt debeant poni eo modo, quo poni illas vult Deus, vult autem poni, cum prædeterminatione, liberum consensum; dicimus illos contradictoria dicere vt ostensum in prima parte. Sic & in præsenti, implicat, vt ex eo, quia Deus vult creaturam esse auersam à creatura, & conuersam ad se, hoc ipso etiam sine vllo suo actu possit esse, creatura rationalis auersa à creatura, & conuersa ad Deum vt infra probabitur. 16.

INSTAT I. Ouiedo : Eo ipso, quòd cesset homo à peccato, status peccati, jam illi non est voluntarius actualiter, vel virtualiter; quia voluntarium virtuale, non est sine aliquo voluntario actuali.

RESPONDEO Esse illic voluntarium virtuale in causa; quia scilicet posita est auersio à Deo, & conuersio ad creaturam, quæ est causa illius habitualis peccati, quòd remitti deberet, auersioq; illa submoueri conuersione, quæ est in potestate peccatoris, supposità gratià Diuinà. Rursus, quamvis peccatori, status ille peccati, non sit voluntarius adæquatè, & subjectus plenè dominio illius, est tamen, supposita libertate, subjectus ille 17. status inadæquatè voluntati peccatoris, inquantum in illius libertate est, non conuersio ad Deum, quà etiam stat habituale peccatum. Deinde virtuale voluntarium, sicut & virtualis intentio, non requirit actum præsentem, sufficit præteritus; consequenter, & status ille peccati, poterit dici virtualiter voluntarius.

INSTAT II. Peccatum habituale, vel dicit essentialiter, tanquam constitutiuam peccati habitualis, negationem retractationis; idque tanquam rationem formalem adæquatam ? vel dicit negationem retractationis, tanquam rationem inadæquatam ? aut ad minimum essentialiter includit talem negationem retractationis ? Non potest dici, peccatum habituale consistere in tali negatione. quia 18. eà ablatà absque vllo alio, auferretur peccatum; proinde posità attritione, quæ est quædam retractatio commissi peccati, auferretur jam habituale peccatum. Nec potest dici, essentiam dicti peccati, saltem inadæquatè, vel tanquam aliquid essentiale, dicere negationem retractationis; ob eandem rationem : quia ablato aliquo constitutiuo inadæquato, vel aliquo essentiali, tota essentia aufertur; sicut ablatà tantùm materia, etiamsi forma permaneat, & è contra, compo-

19. compositum aufertur. Quodsi negatio retractationis, est extra essentiam peccati habitualis, debet dari aliud constitutiuum illius; quod quodcunq; erit, non erit tale, quod auferri non possit, etiam negatione retractationis permanente.

RESPONDEO Imprimis, quòd in negatione retractationis inadæquatè idque adhuc ex consequenti consistat peccatum habituale; illâ tamen sublatâ, nec dum aufertur peccatum completè; quia illius completa ablatio, dicit constitutionem subjecti, insuper in esse amati à DEO, & in esse ejus ad quem conuersus est Deus; quod esse descriptum, quia est bonum quoddam, debet esse ex integra causa, adeoque
20. ex suppositione positorum omnium, ad hoc prærequisitorum. Et licet quidem desinat totum, vel vnâ parte ablata; si tamen illa desitio totius, sit fundata in aliquo bono ponendo, nisi ponantur omnes partes illius, nec illud bonum ponetur: consequenter nec ponetur desitio adæquata illius totius, fundata in positione boni succedentis. Nam vt scitum est, Bonum est ex integra causa.

In idem recidet, si dicas: Ablationem alicujus partis, adferre destructionem totius, si destructio totius, sit malum quoddam, non verò, si sit bonum quoddam. Vel si vis dicere? dixeris: ablatâ vnâ parte positivâ, auferri
21. totum positiuum, sed ablatâ vnâ parte negationis, non est necesse auferri aliam partem negationis. Sic v. g. si quis sit pauper ægrotans, hoc est dicens negationem, & sanitatis & diuitiarum, ablatâ negatione sanitatis, non auferetur hoc ipso negatio diuitiarum; potest enim idem esse sanus, & non esse diues. Idem etiam in præsenti dici potest, Peccatum habituale esse totum quoddam negativum, adeoque ablata vna negationis parte, v. g. negatione retractationis, non erit necesse, auferri totum hoc negativum, quod est peccatum habituale. Tota ergo responsio in hoc stat: Quia desitio totius positiui, est desitio in non esse, adeoque in malum, quod est ex singulis, defecti- 22.
bus; hinc sublatâ vel vnicâ parte, desinet totum positivum: desitio autem totius negativi, est desitio per esse; nam non esse non desinit nisi per esse: si desitio totius negatiui, est per esse, est in esse, adeoque in bonum, quod debet esse ex integra causa, adeoque ex esse positiuo vtriusque partis.

Deinde ex alio principio respondèri potest eidem Argumento: Quòd scilicet negatio retractationis, non sit quidem adæquatè constitutivum peccati habitualis, nec inadæquatè per modum partis; sed quòd sit connotatum necessarium, non tamen primò imperfectum, nec se solo constituens habituale peccatum: sed insuper, esse necessarium, nè DEVS, conseruet jus 23.
quod habet ad offendi, commisso peccato; quod jus exercet negatione condonationis. Proportionaliter ad præjacta aptatur hæc Responsio: quòd habituale peccatum, dupliciter considerari possit: vel inquantum dicit Deum non conuersum ad creaturam, & sic non respicit actum non retractationis creaturæ, sed negationem conuersionis Dei ad creaturam. Vel considerari potest, inquantum peccatum habituale dicit negationem conuersionis creaturæ ad Deum; & sic importat negationem retractationis creaturæ ad Deum; & sic importat negationem retractationis, fundatam in actu præterito peccati, gratiæ expulsi- 24.
ui. Sublata itaq; negatione retractationis, propter positam retractationem reddetur creatura conuersa ad Deum, si sit retractatio, qualem pro eo statu requirit Deus, hoc est, si sit pro præsenti statu, facta Contritio, vel Attritio jungatur Sacramento. Si autem sit retractatio, non qualis requiritur; hoc est, si sit Attritio sine Sacramento, erit nonnisi inadæquata, inchota, & imperfecta conuersio.

NOTO hic, In peccato perpetrato duo considerari posse: Primò permanentiam moralem voluntatis in peccato facto, & hæc moralis permanentia peccati, stat in hoc præcisè: voluisse peccasse, ad quod sequitur non retractasse

25. retractasse. Et hæc per manentia moralis, tollitur actu, qui sit noluisse peccasse. Secundò, In peccato perpetrato considerari potest offensio Dei; & hæc non potest tolli ab vlla creatura, secundùm rigorem justitiæ; potest tamen, si ponatur requisitus à Deo actus, tolli de congruo; hoc est, vel per actum Amoris, vel actum Contritionis extra Sacramentum; cum Sacramento autem potest tolli, per actum Attritionis. Suppono autem hîc, hos actus requisitos esse, inquantum sunt supernaturalis ordinis.

III. Argumentum est Suarez hîc, Disp. 9 Se: 2. Actus peccatoris non requiritur ad remissionem peccati, tanquam forma per seipsam, formaliter
26. excludens culpam; sed tanquam dispositio congrua; & ex natura rei, simul etiam, & ex Diuina ordinatione; non repugnat autem, Deum conferre effectum formalem, sine prævia dispositione ad formam.

RESPONDEO Actum peccatoris, esse nonnisi dispositionem, ad justificationem, inquantum justificatio dicit conversionem Dei, ad creaturam, quam exercet qualitate supernaturali infusâ, quæ appellatur Gratia; & ad hoc non est necessaria retractatio. Sed non est mera dispositio ad justificationem retractatio, inquantum justificatio dicit conversionem Creaturæ, ad Deum, & aversionem à creatura; &
27. inquantum justificatio, dicit depulsionem eorum prædicatorum, quæ in actu inhonesto, ante perpetrato, continebantur. Quamvis autem aliquis diceret, quòd actualis conuersio creaturæ, sit dispositio, sed necessariò prærequisita; necdum sequeretur, sine illa, absolutè loquendo, posse perfici justificationem; dantur enim talia necessaria prærequisita, quæ nec Deus quidem supplere potest: & ita ratio fundandi in relatione; modalitas item, quam aliqui ponunt pro dispositione, aut pro Connotato ad vnionem; negatio item distantiæ, requisita ad formalitatem Ubi; & tamen hæc omnia suppleri à DEO non possunt. immo quantumvis Dominus Deus possit facere, vt inter effectum, & principale 28.
agens, intercipiatur distantia, vi cujus agatur in effectum, non transmittendo virtutem per medium, quæ distantia potest appellari distantia loci; nihilominùs non potest Deus facere, vt intercipiatur distantia inter ipsum passum, & ipsam virtutem; & tamen illa indistantia, est nonnisi prærequisitum agendi, & non ratio vltima. Dabuntur ergo aliqua prærequisita, quæ tamen nè Deus quidem supplere possit. Porrò talis necessitas posset poni in hoc prærequisito, quod est creaturam se convertere ad Deum.

Proponuntur reliqua Argumenta. 29.

IV. ARGVMENTVM est comune fere omnibus, quod contra responsionem hactenus vsurpatam, & vsurpandam, sic formari posset: Etiam in parvulis, datur aversio à Deo, in Capite, hoc est, Adamo; & tamen illa aversio tollitur in illis, sine vllo actu, dum illis confertur Baptismus, & in Baptismo gratia. Ergo & aversio, quæ est in peccato actuali, tolli poterit sola infusione gratiæ.

RESPONDI Jam, quòd etiam in adultis, absolutè non sit necessarius proprius actus ad hoc, vt infundatur gratia. Quod autem attinet ad paritatem adlatam; Illa pluribus vjis solui 30.
potest. *Inprimis*, Quia aversio illa inclusa in peccato originali, nihil aliud est, quam actualis disobedientia Adam; in cujus pænam decreuit Deus, se non daturum gratiam ejus posteris; & cùm non sit actualis aversio posterorum; bene poterit tolli sine vllo illorum actu & conuersione. E contra, quia peccatum proprium, & actuale, est propria actualis aversio à Creatore tolli non poterit, nisi per propriam & actualem conuersionem. Nec potest ostendi vllum absurdum in eo, quòd peccatum in voluntate Adami, tanquam Capitis factum, tollatur etiam sine vlla actuali voluntate, sicut commissum est sine vlla etiam actuali volun-

51. voluntate. Imò proportionatum est,
vt contractum sine vlla voluntate
actuali posterorum peccatum, tol-
latur etiam sine vlla actuali illo-
rum voluntate; est autem absur-
dum, vt ex infra dicendis patebit, pec-
catum actu, per propriam voluntatem
commissum, tolli & auferri, sine pro-
pria actuali volitione. absurdumque
est, expelli hoc, quod est voluisse pec-
casse propria voluntate, expelli in-
quàm per aliud, & non per noluisse
peccasse.

Deinde, cùm per aliquos peccati ori-
ginalis permanentia in posteris, non sit
alia in re, quàm negatio justitiæ Origi-
nalis, in pænam peccati Adami. Ergo
cùm hæc tollatur infusione Iustitiæ Ori-
52. ginalis (negatio enim gratiæ tollitur
infusione gratiæ) bene etiam dicetur,
sine vllo actu, plenam justificationem
ab Originali haberi. Sed quia actualis
peccati perpetrati permanentia, quam
habet moralem, non stat in sola ne-
gatione gratiæ; sed etiam dicit, auer-
sionem a Deo transactam, & negatio-
nem conuersionis ad eundem; fit vt
nondum tollatur dictum peccatum so-
la infusione gratiæ; sed sicut negatio
gratiæ tollitur positione gratiæ, ita
& negatio conuersionis, tolli debet,
positione conuersionis. *Rursus* ex eo
etiam non conuincit Argumentum:
Quia diuersa est natura permanentiæ
peccati Originalis; & diuersa perma-
53. nentiæ, peccati proprij habitualis. ali-
ud enim pro recto & connotato dicit
vtraque permanentia; ex qua diuer-
sitate colligitur: vnum posse remitti,
sine vllo actu proprio, quantumvis ali-
ud non possit, sine tali actu remitti.

Quod ipsum sic explanatur: Origi-
nalis peccati permanentia in posteris,
pro Connotato dicit disobedientiam
Adami, & conuersionem ad creatu-
ram, cujus tamen Adami voluntati,
fuerunt alligatæ nostræ voluntates, &
simul in recto, seu pro absoluto, dicit
in nobis negationem gratiæ in pænam
illius peccati; vnde etiam definitiuè
peccatum Originale est; Carentia Iu-
stitiæ Originalis, vel, Carentia Iustifi-
cationis, in pœnam peccati Adami,
cui erant nostræ voluntates alligatæ. 34.
Jam verò illud connotatum, hoc est
disobedientia Adami, non est in nobis,
sed in alio & ad aliud. Vnde etiam
tolli debuit non nostra actuali volun-
tate, sed in voluntate Adami, cui cum
post peccatum infundebatur gratia, &
remittebatur peccatum, necesse fuit
retractare suam actionem. Absolu-
tum autem, quod dicit permanentia
Originalis in posteris, est negatio gra-
tiæ justificantis denegatæ in pænam
auersionis, quam fecit Caput, & nos in
illo, cujus voluntati eramus alligati.
Porrò, si actio illa auersionis actualis
est, nonnisi connotata à nobis, non
debuit in nobis tolli; non enim erat
in nobis, sed in alio; si non est necesse
illam tolli in nobis, non est necesse 35.
nos conuerti, conuersione nostra actu-
ali, quæ sit in nobis. Quia tamen in
nobis, est etiam absolutum illud, quod
est pœna & effectus illius auersionis in
alio actualiter præcedentis, hic effe-
ctus in nobis tolli debet: quæ pæna
& effectus, qui est negatio gratiæ,
tolli debebit positione gratiæ; nam ne-
gatio A, non potest tolli nisi positio-
ne A: jam autem peccati nobis actu
commissi permanentia habitualis, con-
notat in nobis actionem præteritam, &
simul etiam dicit in recto negationem
gratiæ in nobis, cumq; vtrumque hoc
in nobis sit & non in alio habitualiter,
hinc fit vt vtrumque hoc, tolli in no-
bis debeat, & sublata negatione gra- 36.
tiæ, per positionem gratiæ, tolli adhuc
debebit, voluisse peccasse, per positio-
nem: Noluissem peccasse.

Hactenus dicta de peccato Origi-
nali. In nostris principijs, pauló ali-
ter proponi deberent; sed placuit di-
sparitatem dare, quæ esset conformis
ad principia eorum, qui Originale, se-
cundùm phrasim Patrum explicant per
Carentiam Iustitiæ Originalis, nè ad
ferendo disparitatem, noua difficulta-
te responderetur. Facile autem erit
colligere, quid sit in nostris principijs
dicendum? ex ijs, quæ adferentur tra-
ctando de peccato habituali.

Sed insuper, ad adlatam paritatem
aliter? Respondeo *Inprimis*: ex aucto-
ritate

37. ritate Patrum. Nam in Tridentino (qui locus inferiùs stabilietur) docetur Iustificationem adultorum, fieri per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum; & quia voluntarium, non est sine vllo actu; nec Iustificatio illorum fiet, sine vllo actu. Jam autem non dicit Iustificationem parvulorum, fieri per voluntariam susceptionem gratiæ. *Deinde* Auersio, & Conuersio, debent inter se proportionari; cùmque Auersio Originalis, sit Auersio nonnisi in Capite, & non est Auersio exercita, in & ab ipsismet, v. g. infantibus; etiam Conuersio illa, nonnisi in Capite poni debuit, & non est necesse illam poni in ipsismet pôsteris. poteſtquè dici Conuersio hæc facta esse in Capite Christo Domino, qui ap-
38. pellatur Caput hominum & Angelorum, & simul mundum sanctificans in se. Et sicut nostræ voluntates, erant alligatæ Adamo; ita & nomen nostrum, seu vt nomine nostro fieret satisfactio à Christo Domino, erat quædam adligatio nostrorum nominum, quæ, vt saluaretur, (in materia de Incarnatione supponitur) Redemptorem debuisse esse hominem; quantumvis hæc alligatio, præter alia, in hoc diuersæ sit rationis, quia exsecutio illius alligationis voluntatum nostrarum in malum, extemplo habet effectum ex quo nascimur, effectum autem illum, quòd nomine nostro oblata sit satis-
39. factio, est necesse nonnisi adhibita Sacramenti Baptismi, vel in re, vel in voto, susceptione, perfici. Hæc disparitas fundamentum habet in S. Th. 1. 2. q. 113 ar. 3. ad 1. Verba sunt S. Doctoris. *Sicut peccatum Originale, à quo justificamur non propria voluntate ad eos peruenit, sed per carnalem originem, ita etiam per spiritualem regenerationem à Christo in eos gratia deriuatur. Deniquè* dici posset; distinguendum esse Antecedens. Sine vllo actu tollitur Auersio Originalis, Iustificatione, quâ dicatur se Deus conuertere ad parvulum. Concedo Antecedens. Justificatione, quâ dicatur esse conuersus peccator. Nego. Auersio etiam ipsa distingui deberet: sunt enim parvuli auersi à Deo in capite, sed non auersio-
40. ne per exhibitionem proprij actus dissoni Deo. De hoc proposito sic discurrit Augustinus de peccat: & meritis, lib. 1. cap. 19. *Dicet aliquis, quomodo ergo & ipsi vocantur in pænitentia? nunquid tantillus posset aliquid pœnitere? Huic Respondetur: Si propterea Pœnitentes dicendi non sunt, quia sensum Pœnitendi nondum habent; nec fideles dicendi sunt, quia similiter sensum credendi nondum habent. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestantium quodammodo profitentur? Cur non priùs pœnitentes habentur, cùm per eorundem verba gestantium, Diabolo, & huic seculo, renuntiare monstrantur? Totum hoc in spe fit, vi Sacramenti, & Diuinæ Gratiæ, quam Dominus donauit Ecclesiæ.* En 41.
Augustinum actum fidelis & pœnitentis, reuocantem, in actum alterius.

V. Argumentum est ex ijs quæ adfert Esparza. Subjectum, quod præeunte idonea dispositione, recipit connaturaliter aliquam formam, ejusque effectum formalem, necesse est, vt secundùm se præcisè consideratum, habeat incompletionem respectu ejusdem formæ; peccator autem adultus, prævia dispositione supernaturali, recipit gratiam habitualem. Ergo idem secundùm se consideratus, habet incompletionem ad eandem, At virtus Omnipotentis Dei, potest explere incompletionem creaturarũ, operando supernaturaliter. Ergo & Deus 42.
infundere gratiam adulto, sine vlla dispositione.

RESPONDEO Concedendo primum Syllogismum totum. Concedendo item subsumpti Antecedens; Consequens autem distinguo: quòd scilicet adulto, infundi possit gratia, sine vlla dispositione, vi cujus DEVS conuertatur ad creaturam, idque exerceat collatione gratiæ. Sed ex hac infusione non fieri, vt per illam præcisè reddatur Creatura conuersa ad Deum, & auersa à creatura. Negatur item, quòd ad hoc, vt dicatur aliquis conuersus, habeat incompletionem, vt id fiat per aliam formam, quàm per actum proprium.

43. INSTAT I. Esparza: Quando aliquis ad Sacramentum accedit nonnisi attritus, accedente gratia Sanctificante, ex vi Sacramenti, redditur perfectè justus, & recedens à priori auersione, & conuersus perfectè ad Deum. Ergo gratia habitualis, continet in se, & communicat ei, qui prius erat peccator, perfectam cessationem, prioris auersionis à Deo.

RESPONDETVR quòd quando homo redditur, justus vi Sacramenti, cùm nonnisi fuerit attritus; redditur in hoc sensu perfectè conuersus: quia scilicet Deus, se ad illum conuertit, non conuertendus vi solius Attritionis, non redditur tamen conuers' perfectè, in hoc sensu; quasi actus illius,
44. per hoc reddatur melior in se, & perfectior in se, semper enim manet in se, cum prædicatis Attritionis: consequenter gratia habitualis continebit in se perfectam conuersionem, non quòd actum illius suppleat; nec quòd addat illi aliqua prædicata intrinseca; sed juuando nonnisi illum. Quòd si inquiras: Cur sine vllo actu, non possit plenè justificari pœnitens? & tamen possit justificari sola Attritione cum Sacramento. Ratio reddi potest ex dictis: Quia cùm justificatur sola Attritione cum Sacramento, ostenditur conuersio illius ad Deum, & ostenditur: quî depellantur prædicata inhonestatis, inclusa in actu peccaminoso
45. perpetrato, qnod ostendi non potest: quî fiat sine actu peccatoris?

INSTAT II. Idem: Substantia quælibet rationalis, independenter ab omni sua appetitione elicita, & libera electione, est intrinsecè secùndùm suam naturam ordinata, ad vltimum suum finem. Ergo independenter ab omni sua dispositione, informabilis per formam, inclinativam in vltimum finem. estquè proinde capax, suscipiendi effectum proprium talis formæ, dummodo non habeat in se actualiter inclinationem, ac deordinationem contrariam. Consequentia Probatur: Quia vnumquodque secundùm suam substantiam, est capax formæ, & effectus formalis, perficientis ordinationem, & inclinationem intrinsecam; si 46.
non sit impeditum per formam contrariam, actualiter sibi inexsistentem; talis autem est habitualis gratia, & ex peccato habituali nihil remanet actu inclinans in contrarium, ac deordinans.

RESPONDETVR Conformiter ad jam dicta: Concedendo totum. Quia non negatur: posse sine vlla dispositione infundi gratiam à Deo, quæ est inclinatiua ad vltimum finem, per quam Dominus Deus conuertat se ad creaturam. sed negatur: illâ gratiâ, conuertendam esse actu, ex parte sua, creaturam ad Deum, tanquam ad vltimum finem; & depulsuram inhonestatem disordinationis, inclusam in eo, quod est voluisse peccasse: quæ li- 47.
cet non maneat physicè simpliciter, manet tamen physico maraliter, vt postea explicabitur. Deinde, quamvis vnaquæquè substantia, sit capax formæ & effectûs formalis, perficientis ordinationem suam intrinsecam, id tamen verum est, si cætera sint paria. Et sic, v. g. ordinatur homo ad amandum bonum, numquidnè in ordine ad hoc perfici potest a Deo, vt sine vllo suo actu dicatur amare Deum? æquè autem repugnat, sine vlio actu amare Deum, atque sine vllo actu esse conuersum ad Deum ex parte sui.

INSTAT III. Justificatio remissioque peccati, in hoc essentialiter stat, quòd homo permanenter ac habi- 48.
tualiter ordinetur ad vltimum suum finem; hoc autem habetur per gratiam habitualem, & non per aliquem actum justificati, alias dispositio peccatoris, non solum esset dispositio, sed & forma partialiter justificans.

RESPONDETVR: Per gratiam habitualem independenter ab actu proprio habitualiter in hoc sensu conuerti peccatorem, quia scilicet illâ positâ, habetur principium, vi cujus, se conuertere possit ad Deum; sed non habetur habitualis Conuersio, vi cujus, dicatur se jam conuertisse ad Deum. Porrò Iustificatio accepta prout eam accipit Tridentinum pro conuersione Dei ad creaturam, habetur sine vllo

actu,

49. actu. Sed nego haberi posse Iustificationem sine vllo actu, si sumatur etiam pro conuersione creaturæ ad Deum; non repugnat autem illam conuersionem, diuerso respectu esse dispositionem, ad justificationem, (sumptam scilicet pro conuersione Dei ad creaturam) & diuerso respectu, esse quādam formam depulsivam peccati. Ad eum modum, quo formæ substantiales partiales, habent rationem dispositionum, & formarum; imò & omnes formæ accidentales, ita sunt dispositiones, vt simul sint formæ.

VI. Argumentum est Tanneri, Disp. 6. de gratia Dub. 4. Gratia sanctificans seipsa justificat hominem, ipsa conuersione actuali, in genere
50. causæ formalis, minimè concurrente, vt videre est in Trid. Sess: 6. can. 7. ad quid ergo requiretur actus proprius?

RESPONDEO quòd justificatio, prout justificatio est, dicta talis. sine addito, importet conuersionem Dei ad creaturam, quam Deus exercet infusione gratiæ; & hæc habetur sine vllo actu, sed tantùm negatur: Iustificationem, sumptam etiam pro conuersione creaturæ ad Deum, haberi posse, sine vllo actu. hinc, vt jam innui: docet Trid. perfici justificationem per *voluntariam* susceptionem gratiæ.

INSTAT Idem: Remissio peccati, non est opus peccatoris sed opus Dei. Ergo per se non pendet à volun-
51. tate peccatoris.

RESPONDI jam: Remissionem peccati, inquantum dicit conuersionem Dei ad creaturam, esse opus Dei; conuersionem autem creaturæ ad Deum, esse opus peccatoris, gratia Dei adjuti; vt in simili dicit Augustinus: *Non ego solus, nec gratia Dei sola, sed gratia Dei mecum.* Quando autem dicit Ripalda citatus: posse hominem remittere offensam sibi irrogatam, quin offendens illam retractet; id jam supra explicatum est, quòd scilicet tum sine vllo actu offendentis remittenda sit offensa, remissione, quâ reddatur offensus conuersus ad offendentem; sed non potest homo remittere offensam, sine vllo actu offendentis, quâ remissione reddatur offendens, conuersus ad offensum. 52.

VII. Argumentum est Commune, cum aliquibus paritatibus. Si mortale peccatoris, implicat remitti, sine actu illius? vel id implicat ex ratione mortalis? vel ex ratione mortalis talis? vel aliunde? Nullo ex his modo implicat. Non primo; Quia de facto Originale, parvulis remittitur, sine vllo eorundem actu. Non etiam ex vi mortalis talis: Quia in hoc nulla est implicantia.

RESPONDEO Quæ sit implicantia, nè actuale peccatum remittatur in sensu inculcato, sine vllo actu, colligi poterit ex dictis, & infra dicetur. Cur autem Originale, sine vllo actu, remitti possit: explicatum supra.

I. Paritas est. Si peccator aliquis, ad vnionem hypostaticam assumeretur, hoc ipso justificaretur formaliter. Et, si aliquis in mortali, ad visionem raperetur, hoc ipso formaliter justificaretur. 53.

RESPONDEO Si vnioni hypostaticæ addatur Amor, sequens visionem beatificam, debitam vnito hypostaticè, tunc justificaretur peccator, ita vt simul dicendus esset, esse conuersus ad Deum. præciso autem amore, justificaretur nonnisi, conuersione Dei ad eundem. Idemqué dicendum est, si raperetur ad visionem. Et nè dicatur ille Deus peccator ratione naturæ, quæ peccauit, necesse foret omninò dari illi actum retractationis. Sed de hoc inferiùs, aliquid enucleatiùs. Vbi de subjecto Pœnitentiæ virtutis., & de ipso objecto difficultatis. Videatur Materia de Incarnatione. 54.

II. PARITAS est: Potest dormiens in mortali, justificari per Martyrium sibi voluntarium, ex præcedente somnum affectu, sine vlla de eodem peccato Pœnitentia.

RESPONDEO Negando, talem, sine vlla de peccato pœnitentia, fore Martyrem. Est Conclusio satis communis, vt videre est, apud Koninck, qu. 66. num. 140. Et Ratio est, quia non firmiùs promittitur peccati remissio, martyrio afficiendis, quàm baptizandis;

55. zandis; & tamen baptizandi, tenentur elicere actum, ad minimum Attritionis, de suis peccatis; quam Attritionem ita elevat quodammodo, Martyrium atque eadem eleuatur à Sacramento.

III. PARITAS est ex Rosmer: votum, itemque juramentum, tam est essentialiter voluntarium, quam sit peccatum, & tamen potest relaxari absq; vlla retractatione vouentis, aut juratis; immo, si actus propriæ Conuersionis, sit necessarius ad justificationem, ille solus justificare posset. quod ipsum Probatur alia Paritate. Quia voluntas consecrandi, & applicandi Missam, desinit perseuerare moraliter, per hoc præcisè, quòd Sacerdos mutet suam

56. voluntatem. Ergo etiam peccatum, per hoc præcisè destruetur, quòd peccator retractet suam voluntatem; & tamen id falsum est.

RESPONDEO quod quando fit relaxatio voti, vel juramenti, quantum est ex parte relaxantis, ille exhibet favorem; non sequitur tamen quod is qui relaxatur, censeatur se auertere à suo voto, & conuertere se ad suam libertatem, pristinam; sic etiam potest Deus, ex parte sua conuertere se ad creaturam, eamque conuersionem infusione gratiæ exercere, independenter à conuersione illius, necdum tamen tunc erit & denominabitur creatura conuersa. Quod attinet

57. ad illam Paritatem de Intentione conficiendi Sacramentum. Negatur Consequentia. Quia intentio, v. g. consecrandi, non stat alio; quàm voluntate consecrandi; jam autem remissio peccati, non stat sola retractatione; sed etiam conuersione Dei ad creaturam. vt jam inculcatum est, quæ tamen non habetur præcisè posita retractatione peccatoris.

Punctum Difficultatis II.

Proponuntur Argumenta Sententiæ Negatiuæ.

I. ARGUMENTUM est. Si absque vllo actu peccatoris, posset illi remitti peccatum; eo casu. & remittetur peccatum, & non remitteretur. remitteretur quidem: quia infunderetur gratia, non remitteretur autem; quia tamdiu peccatum non remittitur, quamdiu manet habitualiter; tamdiu autem manet habitualiter, quamdiu non retractatur. 58.

RESPONDET quidam ex Lugone citato Disp. 7. num. 110. & ex Ripalda citato, num. 365. Duplici sensu dici posse, quòd peccatum habituale maneat. *Primò*, Quatenùs actio, quæ fuit physicè, & jam præterijt, ita prudentum judicio, reddit exosum odibilemque Deo, ac si actu esset. *Secundò*, Quatenus peccantis voluntatem, ita, prudentum judicio affectam constituit, vt si de facto peccator interrogaretur: approbaret quod facit. Priori modo habituale peccatum, tamdiu manet, quamdiu non remittitur; secundo autem modo, eò vsque manet, quousq; non retractetur. Et quidem priori modo manens, maculat peccatorem; non item manens secundo modo; non enim odio quisquam habetur, propter id, quod solùm posita conditione committeret. Deinde, hæc permanentia secunda, solùm est, judicio prudentum, probabilis; fortè enim, quantumvis interrogaretur, non complaceret sibi in illo peccato. *Hæc Responsio.* 59.

60. NON SATISFACIT I. Quia non diuidit adæquatè permanentiam peccati habitualis. Nam præter illas duas acceptiones, est hæc permanentia peccati habitualis, primariæ vt ita dicam, considerationis; quòd scilicet, eadem actio, quæ præterijt, censeatur moraliter manere, & seruare habitualiter peccatorem auersum à Deo, & conuersum ad creaturam: quòd quidem priùs est, quam illum esse odibilem Deo, vel paratum complacere sibi in peccato. Hinc illa priori acceptione sublatâ per Dei condonationem, restabit adhuc tollenda hæc alia; hæc autem permanentia, stat in hoc: quòd est voluisse peccasse; id autem

non

61. non apparet, quî tolli possit, quàm per, *vellem non peccasse,* adeoque per proprium actum.

NON SATISFACIT II. Quia si posterior acceptio pecccati, quam recenset responsio, non esset solùm hypothetica, reuera commacularet animam; nam ex eo solo præcisè, non illam commaculat, quia est intra ordinem conditionatorum, quæ nihil ponunt in esse. Ergo illa non retractatio, & permanentia habitualis peccati, tertio loco numerata, cùm non sit quid mere conditionatum; est enim auersio à Deo habitualis, planè atque si actu exerceretur; maculabit animam, quæ non apparet quî tolli possit, sine mutatione voluntatis per a-
62. ctum? Deinde ea quæ sunt conditionata, duplicia sunt: Alia, quæ non fundantur supra aliquid absolutum exercitum, vel præsens, vel præteritum; & talia non fundant titulum laudabilitatis; vel vituperabilitatis. & Ratio est, quia neque in se, neque in aliquo sui, de potentia transierunt in actum. Alia autem sunt hypothetica quæ habent aliquod absolutum fundamentum, vt cùm transacta intentione baptizandi baptizaturus, si interrogaretur, paratus esset respondere: quòd velit baptizare. Tale esse conditionatum, potest mereri laudem vel vituperium. Ergo etiam & hypothetica illa approbatio peccati, fundata super
63. præteritam volitionem peccati, erit vituperabilis; quæ tamen, vt dictum in responsione est, tolli non potest, sine retractatione propria, adeoq; sine illa, nec habitualis vituperabilitas peccati, tolli poterit.

NON SATISFACIT III. Quia, quantumvis respondere posset is, qui non retractauit peccatum, pro contrario; adeoque non complacere sibi in peccato: id tamen non est ex vi dispositionis, quam habet titulo peccati transacti & non revocati. Ergo prudenter, ex vi illius status, formari debet judicium approbatoriæ voluntatis, contra quàm assumebat responsio; quantumvis autem prudenti judicio humano, non satis appareat, quomodo responsurus esset peccator si re- 64.
sponsio spectetur in illamet ipsa, hoc enim solus Deus nouit scientià conditionalium, apparet tamen, quid responsurus esset, attendendo præcisè ad statum, quem habet non retractati peccati, vi cujus, & stando in illo, deberet approbare peccatum.

RESPONDET II. Rosmer ex Ripalda, & ex de Lugo, notatque Aliquam rem tripliciter posse permanere. I. Permanentiâ habituali, quasi physicâ. II. Permanentiâ morali. III. Permanentiâ virtuali. Virtualis permanentia stat voluntate præteritâ, non retractatâ. Sic is, qui habuit animum occidendi alium, tamdiu censetur in illo permanere, quamdiu non retractat. Virtualis autem permanentia est, ra- 65.
tione cujus aliquid producitur, aut fit. Perseuerantia autem Moralis est, quatenus res ita se habet in ordine ad denominandum subjectum, ac si physicè præsens esset. Jam verò fieri potest, vt aliquid permaneat moraliter, quamvis non permaneat habitualiter, quasi physicè; & è contra, potest permanere habitualiter, & non virtualiter. Illustrat id exemplo voti: Si enim Pontifex dispenset in voto, ignorante vouente, non manet moraliter votum, in ordine ad eosdem effectus, quos causaret non dispensatum, manet tamen habitualiter, quia non est retractatum: è contra si non dispensaret Pontifex, & vouens retractaret, per- 66.
maneret moraliter, non habitualiter. sic etiam in præsenti, quando Deus condonat peccatum non retractatum, peccatum permanet habitualiter, non tamen permanebit moraliter, in ordine ad reddendum hominem odio dignum: si verò sit retractatum, & non condonatum, permanebit moraliter, non habitualiter. *Hæc Responsio.*

NON SATISFACIT I. Quia ex ea clarè colligitur: peccatum habituale manere, si non retractetur. nè verò recurrat ad hoc, quia non manet moraliter, Deo condonante offensam. Contra erit. quia permanentia illa habitualis quasi physica, reddit vel laudabilem, vel odio dignum illum statum;

67. ſtatum; nam laude eſt digna, non re-
tractata voluntas vivendi bene; &
odio digna, non retractata voluntas
occidendi alium. Cur ergo pecca-
tum non ſequetur hanc claſſem odio
digni, titulo ſolius permanentiæ ha-
bitualis, quam tamen agnoſcunt præ-
dicti, tolli non poſſe, niſi retractatio-
ne? Ergo niſi ponatur retractatio, erit
adhuc Objectum illud, odio dignum
Divino.

NON SATISFACIT II. Præci-
ſa hæc formalitas non revocandi pec-
catum, eſt odio digna. eſt enim habi-
tualis continuatio ejuſdem actionis
pravæ, & retentio ſtatus mali. Ergo
cùm, dicto caſu, maneat habitualiter
peccatum, manet objectum odio Dei
68. dignum, quouſque non tollatur illa
habitualitas, quam reſponſio aſſumit
non auferri niſi retractatione.

NON SATISFACIT III. Quia
vt ex decurſu patebit, hæc triplex di-
viſio permanentiæ, patitur ſuas diffi-
cultates.

RESPONDETVR III. Eidem
Argumento: ſine vllo actu remitten-
dum eſſe illud peccatum, remiſſione,
quâ dicatur DEVS ſe convertere ad
creaturam; non verò remiſſione, quâ
ipſa creatura ſe convertat ad Deum.

II. ARGVMENTVM eſt ex va-
riis Paritatibus.

I. Paritas eſt. Non poteſt DEVS
creaturam reddere averſam à ſe, ſine
69. vllo actu peccatoris. Ergo neque
converſam.

RESPONDETUR Communiter.
Eſſe creaturam averſam à Deo, eſt fieri
peccatorem; Deus autem neminem
poteſt facere peccatorem; hoc enim
repugnat Deo, jam autem converti ad
Deum eſt bonum aliquod, adeoquè, ſi
cætera ſint paria, tale, quod à Deo re-
duci poſſit in actum.

II. PARITAS eſt. Actus bonus
præteritus, reddit hominem habitua-
liter bonum, dum non retractatur, nec
ejus bonitas habitualis tolli poteſt,
voluntate extrinſeca alterius. Ergo
& actus malus præteritus, reddet ho-
minem habitualiter malum, nec ejus
habitualitas tolletur voluntate extrin-
ſeca alterius.

RESPONDET Ripalda citatus re- 71.
torquendo Argumentum. Sed retor-
ſiones, ſunt potius propoſitiones diffi-
cultatum non connexarum. Retor-
quet autem ſic: Bonitas habitualis,
actus præteriti, non exſtinguitur ſuper-
venienti peccato, quin redeat integra,
ſupervenienti gratia. Ergo nec gra-
tia habitualis, exſtinguetur per pecca-
tum ſuperveniens, quin redeant omnia
peccata. Extrinſeca item Dei prohi-
bitio, reddit ex actu indifferente, ma-
lum; neque tamen poteſt reddere bo-
num. Obſequium item exhibitum
Principi, non tollitur ſola voluntate
principis. Ergo nec Offenſa. Itaq;
inter bonitatem & malitiam habitua-
lem, non eſt adæquata proportio. Di-
ſparitatem autem vniverſaliter aſſi- 72.
gnat: quia ſcilicet perſeverantia mo-
ralis malitiæ, poteſt pendere à volun-
tate alterius, ex qua non pendet boni-
tas, Addit Deum contra malitiam
moralem, duplicem habere poteſta-
tem: & vindicativam, & remiſſivam.
reſpectu autem bonæ operationis, ha-
bet poteſtatem nonniſi remunerati-
vam. *Hæc Reſponſio.*

NON SATISFACIT I. Quia, vt
jam dixi, hæ retorſiones, excepta vlti-
mâ, non tam ſunt retorſiones, quàm
propoſitiones difficultatum, non con-
nexarum; quid enim habet ad præ-
ſens reviviſcentia boni, vel reditus mali
operis? quid item: an actio indiffe-
rens poſſit reddi mala? &c. quod au- 73.
tem recurrit iſta oſtendere, quòd non
æquè ſe habeant, opera bona & mala,
id ad præſens non facit; non enim
paritas illa vult omnimodam ſimilitu-
dinem boni & mali, ponendi vel au-
ferendi. Illa retorſio de principe con-
donante offenſam, facit ad præſens ſed
ex dictis ſupra ſolvitur.

NON SATISFACIT II. Quia
redit paritas: Non poteſt bonitas a-
ctûs, pendere à voluntate aliûs, vt tol-
latur alio volente. Ergo nec mali-
tia tolli poterit, alio volente.

NON SATISFACIT III. Non
habet Deus reſpectu operis boni vo-
luntatem duplicem remunerandi, &
ponendi volitionem independenter à
voluntate.

74. voluntate. Ergo nec habebit duplicem voluntatem, vindicatiuam & remissiuam peccati, independenter à voluntate, vi cujus censeatur pænitens, jam non velle habitualiter peccatum.

RESPONDETVR aliter. Quòd etiam peccatum habituale, sine vlla retractatione remitti non possit, ita, vt dicatur conuertere sese creatura ad Deum, sicut etiam imputari non potest actus bonus, si illum non eliciat voluntas. Et sicut potest dari præmium actûs boni, sine vllo actu; ita & infundi gratia, sine antecedenti retractatione, sed non dicetur tunc peccator conuertere se ad Deum.

III. ARGVMENTVM est. Si sine vllo actu peccatoris, posset illi infundi
75. gratia, tunc æquales in malitia, possent ita constitui, vt vnus diligatur, & alter odio habeatur. Nam vterque esset non retractans, & tamen alteri non retractanti, infusâ gratiâ, hoc ipso afficeretur Deus.

RESPONDETVR In suppositione, in qua proceditur, non fore illos æquales simpliciter, quia alterutri infunderetur gratia, quæ eum redderet Deo amabilem. Jamque ille cui infunderetur gratia, non haberet malum Dei à se auersi, consequenter, non esset æqualis in malo alteri, à quo Deus auersus.

76. Punctum Difficultatis III.

Deciditur Quæstio.

PRÆMITTO I. *Conuersionem Creaturæ ad Deum, significare actum vitalem Creaturæ rationalis, quo se ad Deum conuertit.*

RATIO I. Quia per Conuersionem Creaturæ ad Deum, talem actum intelligit Scriptura. Sic 1. Petr. 2. *Conuersi estis nunc ad pastorem, & Episcopum animarum vestrarum.* Vbi loquitur Apostolus, de fide credentium, & illorum patientiâ, & virtutibus, ad quas illos exhortatur Princeps Apostolorum.

RATIO II. est: Quia quando 77.
S. Thomas dicit, Hominem, in primo vsu rationis, obligari, vt se conuertat ad Deum. ly Conuersio, significat illic actum vitalem, & non infusionem gratiæ, quæ saltem in paruulis Christianorum supponitur præcedere.

RATIO III. est: Quia Conuersio Creatoris, ad Creaturam, significat actum Dei vitalem; Conuersio item vel physica naturalis, qualis est dum luna conuertit se ad solem; vel physica moralis, qua oratione dicitur Ecclesiastes conuertere orationem ad Auditores, &c. important motum conuersi. Ergo etiam Conuersio voluntatis creatæ, erit motus ejusdem.

Neque valet quod dicit Aliquis: quòd, si sit homo auersus à sole, sufficit vt sol se ad illum conuertat, non 78.
verò vt ille se conuertat ad solem. non valet inquam, quia quòd dicitur esse hominem illum conuersum ad solem, id abusiuè, & impropriè dicitur: nam posset negare ille homo, quod se ad solem conuerterit; posset autem dicere . Sol est ad me conuersus, non ego ad illum; ille me quæsijt, non ego illum. Et alias dum sol incipit illustrare fenestram vesperi, quam non illustrabat mane, dici deberet fenestra cum domo conuertisse sese ad solem, quod nemo dicet; sed solùm conuertisse se solem versùs fenestram. Deinde hæc Conuersio materialis, stat nonnisi in tali collocatione partium, quæ 79.
habetur siue solus sol se conuertat, siue etiam conuertat se domus, non talis autem, vt ita dicam, erit Constitutio peccatoris, siue ille proprio actu se cõuertat, siuè non; consequenter non habebit rationem conuersi, nisi proprio actu se in hoc statu constituat. Deniquè in conuersione materiali hominis, duo spectari possunt: Primò ipse terminus & Vbi. hoc cùm non sit quid vitale, potest sine vllo actu vitali haberi, adeoque etiam parieti conuenire. Et aliud est ipse motus, siue vitalis, siue ab extrinseco, conuersivus; hic non potest haberi, nec denominatio ab illo oriunda, sine vllo actu.

PRÆMITTO II. *Aliud esse, Deum esse*

80. *esse conuersum ad Creaturam, & aliud, Creaturam esse conuersam ad Deum.*

RATIO præmissi colligi potest, ex dictis. & insuper ista est: Quia scilicet Conuersio Dei ad Creaturam, importat actum liberum Diuinum; Conuersio autem Creaturæ ad Deum, importat actum creatum; certum autem est, non idem esse actum liberum Diuinum, & actum liberum creatum.

PRÆMITTO III. *Possibile esse separari hæc duo: scilicet, Deum esse conuersum ad Creaturam; & hanc esse conuersam ad Deum.* Vt etiam innuit Lugo, Disp. 5. num. 67.

RATIO I. Præmissi est: Quia id non implicat contradictionem. Et certè, non implicat, vt posito, quòd actus
81. Contritionis non sit forma justificans, ponatur Contritio in anima, & tamen non infundatur illi forma justificans gratia. Ergo jam poterit esse Contritio, quæ est Conuersio Creaturæ ad Deum, & non poni gratia, quâ Deus per communem sententiam, exercet Conuersionem sui ad Creaturam: Ex alia etiam parte, fieri potest separatio, quia Oppositi docent, sine vlla actuali Conuersione, posse fieri infusionem gratiæ, qua exercet Deus suam Conuersionem ad Creaturam. Ergo jam ista duo sunt separabilia.

RATIO II. est: Quia Conuersio Dei ad Creaturam, dicit actum DEI liberum; & Conuersio Creaturæ ad
82. Deum, dicit actum liberum creaturæ. Cur ergo hæ duæ libertates vna necessariò conuenire debent?

RATIO III. est: à pari. Quia in physicis, potest vnus conuertere sese ad alium, & non alius ad illum, potest vnus esse addictus alteri, & non alter illi, &c. Cur ergo idem etiam in præsenti fieri non poterit. Et saltem ex ratione generica, Conuersio vnius, non est Conuersio alterius; consequenter etiam in Conuersione justificatiua, distingui ea debebunt.

PRÆMITTO IV. *In justificatione Iusti completa, vtrumque hoc perfici debet, vt scilicet & Deus ad Creaturam, & Creatura ad Deum conuertatur.*

RATIO I. est: Quia ordinariè Scriptura, quotiescunque de Iustifica- 83.
tione loquitur, vtriusque illius Conuersionis meminit. Clarus est ille locus Ezech. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Item Ierem: *Si conuersa fuerit gens illa, conuertar & ego, & miserebor.* Significat hoc & illa emphasis Christi Domini, qua vult sibi aperiri, quod est creaturam conuerti ad Deum; & promittit se mansionem facturum, quod est Deum conuertere sese ad creaturam; quæ Conuersio exercetur permanentia infusæ gratiæ.

RATIO II. est: Quia Tridentinum Sess: 6. cap. 7. describens justificationem, dicit de ea: quòd sit peccatorum Remissio, & sanctificatio, & renouatio interioris hominis per volun-
tariam susceptionem gratiæ, & dono- 84.
rum. Vbi Concilium conjungit infusioni gratiæ voluntariam susceptionem. Et licet quidem meminerit illic Tridentinum, etiam aliorum donorum, quæ tamen ad complendam Iustificationem non spectant, id non obest; quia verba Conciliorum, vt sonant, sunt accipienda, nisi aliquid obstet; obest autem dicere: quòd Iustificationem intrinsecè illa dona compleant; non enim apparet, vnde habeant oppositionem depulsiuam peccati, cùm sint mere nonnisi principia supernaturalia actuum. nihil autem obest dicere: compleri Iustificationem, in suo genere, per conuersionem Creaturæ ad Deum; non quidem, 85.
vt compleat, tanquam pars formæ justificationis rigorosè, & antonomasticè acceptæ; hæc enim ex Tridentino est sola gratia; sed vt compleat, tanquam forma ex habitualiter non conuerso, seu potiùs, habitualiter auerso, reddens formaliter conuersum. Et sicut cum dicitur homo in communibus principijs reddi amans, per vitalem receptionem amoris, & vitalitas quæ stat in motu ab intrinseco, & receptio amoris, erit necessaria ad hoc perficiendum. ita cùm dicitur per voluntariam susceptionem gratiæ, justificari hominem, & voluntarietas & gratia, erunt de necessitate justificationis.

RATIO

86. RATIO III. est, communis apprehensio justificationis, ita vt nemo etiam ex Oppositis, qui absolutè pronuntiant posse infundi gratiam, sine actuali retractatione, dicat eo casu non conuerti simul peccatorem ad Deum.

PRÆMITTO V. *Conclusionem à nobis ponendam, procedere de justificatione, remissione peccati, conuersione, &c. vi cujus, & Creatura sit conuersa ad Deum, & Deus ad Creaturam.* Et qui, positionem nonnisi vnius partis, requireret; v. g. nonnisi conuersionem Dei ad Creaturam; hic contraueniret præmisso 4. sed non puncto Conclusionis. In hoc enim totus punctus difficultatis stat: an sine vllo actu peccatoris, possit ille justificari, justificatio-
87. ne, quæ reddat, & Deum conuersum ad peccatorem, & peccatorem conuersum ad Deum?

DICENDVM est I. *Possiblie esse peccatum, quod sit impossibile actu remitti, sine vllo actu peccatoris.* Probatur. Quia possibile est Deum dicere: Nolo tota æternitate remittere peccatum, sine retractatione peccatoris. Ergo erit impossibile actu illud remitti, sine vllo actu peccatoris; impossibile enim est illud fieri actu, quod Deus decrevit non facere tota æternitate. Dixi autem *actu*: quia illud peccatum, quantum est ex illo, etsi tale decretum non intercessisset, potuisset remitti.

DICENDVM est II. *Accipiendo*
88. *Remissionem peccati, Iustificationem, &c. pro sola Conuersione Dei ad Creaturam, hac potest haberi sine omni actu peccatoris.*

PROBATVR I. Omnibus argumentis adlatis Puncto primo.

PROBATVR II. Argumento Negativo; Quia scilicet id non implicat. Ex alia parte, ponit Deum in libertate amandi, dominio suorum infundendorum donorum, quæ omnia si non obsit implicantia, tribuenda sunt Deo.

PROBATVR III. Potest Deus ponere gratiam in lapide. Ergo & in peccatore, non retractante Offensam.

DICENDVM est III. *Accipiendo Remissionem peccati, Iustificationem &c. pro Conuersione etiam peccatoris ad* 89.
Deum, & auersione à Creatura, hac non potest haberi sine omni actu. Habet hæc conclusio fundamentum in Auctoritatibus.

Prima sit S. Thomæ hîc Quæst. 86. ar. 2. o. verba S. Doctoris sunt hæc: *Offensa peccati mortalis, procedit ex hoc, quòd voluntas hominis, est auersa à Deo, per Conuersionem ad aliquod bonum commutabile. Vnde requiritur ad Remissionem Diuinæ Offensæ, quòd voluntas hominis, sic immutetur, vt conuertatur ad Deum, cum detestatione Conuersionis prædictæ, & proposito emendæ. quod pertinet ad rationem Pœnitentiæ secundùm quòd est virtus. Et ideo impossibile est, quòd peccatum alicui remittatur, sine Pœnitentia, secundùm quod est virtus.* Neque valet si ly *Im-* 90.
possibile explices, per ly *de lege ordinaria*, quia impossibile, tunc per ly *Ordinariâ potentiâ*, explicari debet, quando in oppositum vrget conuictiva ratio. alias cùm dicitur, esse impossibile Deum producere Chymeras; intelligendum esset, *de lege ordinaria*, nulla autem conuictiua ratio vrget, quòd possit fieri justificatio sine vllo actu peccatoris, vi cujus, etiam homo sit conuersus ad Deum. Pro eadem Assertione stat alibi idem S. Tho. 1. 2. quæst. 113. ar. 1. & magis 3. Vbi ad 2. dicit: *Donum gratiæ, justificantis præcipuè, ordinat hominem ad bonum, quod est obiectum voluntatis; & ideo ad ipsum movetur homo per motum voluntatis.* Ex 91.
quo loco sic potest confici argumentum. Justificatio est ordinatio hominis ad bonum, per motum voluntatis. Sed impossibile est, esse ordinationem hominis ad bonum, per motum voluntatis, sine vllo actu voluntatis. Ergo impossibile est, sine vllo actu voluntatis esse justificationem.

SEDVNDA auctoritas sit S. Augustini & aliorum Patrum, quas videre erit infra, vbi agetur: An contritio sit forma justificans? Cito aliquas nonnisi S. Augustini auctoritates, quas ad manum licet habere. Explicans illud Psal. 33. *Accedite ad eum, & illuminamini*, inquit: *vt autem accedas & illumineris, displiceant tibi tenebræ tuæ, damna*

92. *quod es, vt merearis esse quod non es; es iniquus, esse debes justus. Nunquam Iustitiam percepturus es, si adhuc tibi placeat iniquitas.* Ita loquitur expositione in Psal. 99. ly autem, *Nunquam*, videtur extendi ad omne possibile tempus. Et in Psal. 102, inquit: *Non sit ante oculos tuos delectatio præteriti, sed sit ante oculos tuos damnatio peccati; damnatio à se, remissio à Deo.* Vbi S. Augustinus ad justificationem æquè requirit remissionem à Deo, & damnationem à peccatore. Subdit. *Quanta* inquit, *ergo miseria est, longè esse ab eo, qui vbiq; est? esto ergo similis pietate, & diligens cogitatione.* En S. Augustinus conjunctionem cum Deo, quæ fit in justificatione tribuit cogitationi diligenti. In Psalm.
93. autem 103. *Ergo anima decora esse non potest, nisi confessa fuerit fæditatem ei, qui semper pulcher.* Vbi S. Augustinus negationi confessionis, subnectit, non posse esse justificatam, quia nec habentem decoram animam. Similia sunt in Psal. 84. Vbi ait de conuersione. *Quid ergo hoc tibi præstitisti tu, o homo! vt quia conuersus es ad Deum, merearis misericordiam ipsius? quia autem conuersi non sunt, non sunt adepti misericordiam, sed inuenerunt iram.* Huic loco, & antecedentibus, alijsque Patrum Auctoritatibus, inde efficacia additur: Quia Oppositi, ex similibus locutionibus, quæ important donationem gratiæ, colligunt: Impossibile esse justificari
94. hominem, sine gratia. Cur ergo non colligent; impossibile esse eundem justistificari, sine Conuersione sua actuali?

TERTIA Auctoritas est Tridentini jam citati, quod dicit nos justificari, per voluntariam susceptionem gratiæ; qui locus supra, & propositus & defensus est.

PROBATVR I Conclusio. Impossibile est transire, à contradictorio, ad contradictorium, sine sufficienti mutatione. vt ostensum est, in materia de Distinctione Modali; vbi contra Recentiorum responsiones, hoc principium abundè propugnatum est. Ergo etiam, à non esse conuersi ad Deum, ad esse conuersi, transiri non potest, sine sufficienti mutatione. Sed 95.
nisi ponatur aliquis retractationis actus in peccatore, non ostendetur sufficiens mutatio. Ergo ille actus poni debet. Subsumpti Antecedens Probatur. Quia si esset aliqua sufficiens mutatio, illa esset positio gratiæ in peccatore, quamvis sine vllo illius actu. Sed hæc non est sufficiens mutatio. Quod ipsum Probatur. Possibile est Deum esse conuersum ad Creaturam, & non esse Creaturam conuersam ad Deum. vt dixi in Præmitto 3. Ergo etiam possibile erit infundi illi gratiam, qua exercet Deus sui Conuersionem ad Creaturam, & nondum Creaturam esse conuersam ad Deum. Ergo infusio gratiæ non est sufficiens mutatio, per quam transeatur, à non 96.
esse conuersi ad Deum, ad esse conuersi ad Deum.

RESPONDEBIS I. Dupliciter accipi posse conuersionem, *Primò*, Pro ipso actu vitali. Deinde pro habituali Conuersione, quæ sit qualitas conuersiua Creaturæ ad Deum; & hæc sola posterior requiritur ad justificationem; sufficienterq; habetur, per meram infusionem gratiæ.

CONTRA est I. Quia habitualis Conuersio, vt jam prædictum est, non potest alium habere sensum, nisi vnum ex his duobus. *Primò*, Quòd jam se conuerterit peccator ad Deum, nec Conuersionem retractârit. *Secundò*, Quòd habeat in se principium eliciti- 97.
vum Conuersionis; ad eum modum, quo habitualis amor, stat vel in non retractato amore, vel in habitu seu principio amoris. Priori modo accepta Conuersio habitualis, non est tunc, cùm supponitur nullum actum proprium elicere paccator, & antecedentes peccatū Conuersiones jam sunt retractatæ per odium Dei positum. Secundo autem modo Conuersio habitualis tunc datur, sed non est sufficiens ad hoc, vt dicatur peccator, à non esse conuersi, transire ad esse conersi, quia tantùm transit, à non esse habentis principium elicitivum Conuersionis, ad esse habentis principium eliciti vum Conuersionis; hîc autem non quæritur,

98. tur, de principio ad Conuersionem, sed de Conuersione.

CONTRA II. Quamvis habitualis Conuersio, sufficiens sit ad justificationem, Nego tamen sufficientem esse solam istam, quæ stat in posse conuerti. sicut enim tunc non debet esse posse justificari, ita & non debet esse posse conuerti, sed esse conuersum actu; quod non explicatur qui fiat sola infusione gratiæ. Hinc sic vlterius restauratur Argumentum: Impossibile est transire à contradictorio, ad contradictorium, sine sufficienti mutatione. Ergo & ad esse conuersi &c. Sed mutatio quæ est per infusionẽ habitûs conuersiui; vel habitualis, vt tu dicis, Conuersionis; non est talis. quia
99. potest poni habitus conuersiuus, & nondum esse Creatura conuersa ad Deum, sed tantùm potens conuerti. Et sicut non sufficit posse poni gratiam, sed est necesse illam poni; ita ad justificationem, non sufficit posse poni Conuersionem Creaturæ, sed est necesse illam poni.

CONTRA III. Quia illa infusio gratiæ, vel reddit etiam Creaturam pro sua parte conuersam ad Deum? vel non reddit? si non reddit? Ergo non respondes ad propositum. Si autem reddit conuersam? Contra est quia non implicat contradictionem, poni gratiam, & illam habitualem Conuersionem; & tamen peccato-
100. rem, non esse conuersum. Hæc tertia probatio, solo modo proponendi, differt à secunda.

RESPONDET II. Quidam: nisi ponatur aliquis actus retractationis, non ostenditur sufficiens mutatio in transitu, à non esse conuerti, ad esse conuersi; si ly *Conuerti ad Deum* sit aliquid positivum; secus si ly *Conuerti ad Deum*, sit aliqnid negativum, seu non positivum, quòd scilicet aliquis auersus â Deo per peccatum, non sit nec censeatur auersus habitualiter.

CONTRA. Tum quia, redit Argumentum, per quid transitur à non esse conuersi negatiuè, ad esse conuersi negatiuè? non ipsa infusione gratiæ; quia possibile est, vt illâ infusâ, maneat adhuc positiuè auersus peccator. 101.
vel si hoc negas, ostendis Conuersionem negativam, tenentem se à parte gratiæ. Hic autem quæritur de Conuersione, tenente se à parte peccatoris; non repugnat autem vt posita positiva & negativa Conuersione peccatoris ad Deum, tenente se à parte gratiæ, non sit Conuersio, & positiva & negativa peccatoris, tenens se à parte peccatoris; curque hoc non posset esse, vt positâ gratiâ non sit dicta negativa conuersio? hoc probari debuisset. Cujus tamen nulla adfertur ratio, de quo tamen est Quæstio. Et certè positiva Conuersio peccatoris ad Deum, non potest stare in sola infusione gratiæ, sed requirit per respondentem positivitatem actûs, qui se te- 102.
neat à parte ipsius peccatoris. Ergo & negativa Conuersio peccatoris ad Deum, non potest stare in sola infusione gratiæ sed requiret negationem, quæ se teneat ex parte ipsiusmet peccatoris, & ratione illius sit, in quo ergo illa stat? Tum quia negativa ista Conuersio, vel est mera non auersio actualis à Deo? qualis habetur, quando post transactum peccatum nihil homo cogitat de peccando; & hæc non est sufficiens pro præsenti, cùm habeatur etiam tunc, cùm non est gratia & justificatio. Rursus, vel ista negativa Conuersio, sic sumpta, est pura omissio libera? si pura omissio libera? hæc non datur. si non pura omissio libera? 103.
Ergo fit ratione actus alicujus, adeoq; nec erit conuersio peccatoris sine vllo illius actu. vel ista negativa Conuersio erit à parte gratiæ, & de hoc non procedit nostra quæstio; quia gratia ex sua parte, & positivè conuertit ad Deum, & negatiuvè, quia non auertit. Sed est quæstio: quomodo gratiâ etiam negativè conuertente, hoc ipso reddatur etiam peccator pro sua parte negatiuè conuersus? reditq; factum argumentum. Posita illa negativa conuersione, tenente se à parte gratiæ, quæ non auertit à Deo, cur non sit possibile peccatorem à sua parte, non dicere negationem auersionis à Deo? Tum quia: suppono quod

 prius

104. prius naturâ, ponatur peccatum, & posterius, tollatur gratia. secundùm illud, quod Deus, neminem deserat, nisi ipse prius deseratur. Pro illo ergo priori quo intelligitur peccatum, intelligitur etiam gratia; & tamen non intelligitur negativa conversio ad Deum : quia non aversio à Deo, & aversio à Deo, nullo instanti possunt secum cointelligi. Ergo apparet negativam hanc conversionem non haberi à gratia, siquidem illâ, pro illo priori, habitâ, non habetur conversio negativa. Rursus sine vlla infusione gratiæ, potest remitti peccatum, adeoque fieri peccator negatiuè conuersus. Item in statu puræ naturæ. Ergo hæc negativa Conuersio non habetur à
105. gratia.

RESPONDET III. Hoc loco propriè non esse transitum, à non esse conuersi ad Deum, ad esse conuersi; sed potiùs ab esse auersi à Deo, ad non esse auersi.

CONTRA. Quia redit Argumentum: quomodo transeatur ab vno contradictorio ad aliud ?

RESPONDET IV. Radicaliter, seu fundamentaliter conuersus redditur homo infusione gratiæ, formaliter autem non auersione, seu negatione auersionis; quæ negatio auersionis est aliquid morale, & ad infusionem gratiæ consequitur : ita vt tunc non reddatur homo, ex auerso conuersus,
106. sed ex auerso non auersus.

CONTRA. Tum quia; de hoc ipso quæritur : quomodo transeatur ad hanc negationem auersionis ? Tum quia, de hoc ipso quæritur: quomodo non possit esse simul gratia, & carentia negationis auersionis à Deo ? Tum quia, non potest ex auerso, reddi conuersus, nisi aliquo positiuo de linea voluntatis. Ergo & non auersus non potest reddi, nisi per aliquod negatiuum, quod tamen sit de linea voluntatis, & vt dixi non potest includi in ipsa gratia.

RESPONDET V. Nihil esse faciliùs, quàm hîc ostendere mutationem.

CONTRA. Quæritur quæ illa sit?

PROBATVR II. Si sine vllo actu peccatoris, infusâ gratiâ, redde脂 107.
retur hoc ipso peccator conuersus ad Deum, & non solus Deus conuersus ad peccatorem; & redderetur conuersus, & non redderetur; redderetur quidem conuersus, vt supponitur; non redderetur autem, vt probatur. Quia, vel redderetur conuersus actu suo vitali; vel infusione qualitatis; neutro ex his modo redderetur conuersus. Non priori; quia supponitur nullum exercuisse actum. Non posteriori modo; quod ipsum probatur. Quia Conuersio actualis, vel semel perficitur actu nostro vitali, per se loquendo; ergo jam à nullo, quod vitale non est, produci potest, cum vi denominandi. Ergo nec productâ illâ infusâ qualitate, denominabitur peccator conuer- 108.
sus. sic v. g, producat Deus qualitatem, quæ est amor Petri, mihiq; illam infundat, illa qualitas non me denominabit amantem Petri. Item humanitas Christi Domini, non potest reddi sciens scientia increatâ. Denique si Petrus & Paulus penetrarent sese ad invicem; itemque Gabriel & Michael, nihilominus vnus non redderetur intelligens intellectione aliûs. Quod totum in hoc fundatur : quia nulla denominatio petibilis ab actu vitali, si non producatur ab intrinseco potest denominare subjectum. Ergo & ratio conuersi, cùm sit vel semel per se desumibilis ab actu vitali, non potest cum vi denominandi haberi ab extrin- 109.
seco sibi indita qualitate. Quod ipsum vlteriùs fundatur, in hoc principio : Quia denominatio ab actu vitali oriunda, petitur ab eo, quod est ab intrinseco. si petitur ab eo quod est ab intrinseco; à nullo quod intrinsecum non est suppleri potest. proficisceretur enim ab eo, à quo petit non proficisci, cùm petat proficisci nonnisi ab intrinseco.

Nequè valet, si dicas : hanc denominationem conuersi, proficisci quidem interdum ab intrinseco, sed non semper; dicam enim; etiam denominatione intelligentis, volentis &c, proficisci quidem ab intrinseco, sed non semper; posse aliunde suppleri & oriri.

Nequè

110. Neque valet si dicas: quòd infusio gratiæ denominet Deum amantem quæ tamen est quid illi extrinsecum; non inquam valet si id dicas, quia exhibitio gratiæ, denominat Deum amantem, eo modo, quo, signum vel affectus denominare potest, nam in re, Deus denominatur amans, à suo actu interno; ad quam denominationem amantis, censetur transire in circumstantia exhibitionis gratiæ.

Punctum Difficultatis IV.

111. *Probatur vlterius, & Defenditur Conclusio.*

CONfirmatur Conclusio I. Fieri potest in humanis, vt Petrus conuertatur ad Paulum per amorem, nec amor Petri reddat Paulum conuersum ad Petrum. Ergo etiam in his supernaturalibus, idem dicendum.

NEQ; Valet si dicas: quòd amor Petri; nihil producat in Paulo, adeoq; non reddat illum conuersum. Quia pone, quòd Diuinitus transferatur amor ille in Paulum; pone item, quòd aliquid producat, v. g. Species ad sui amorem requisitas; numquidné ex hoc præcisè dici debebit jam amari à
112. Paulo Petrus? Quid ergo tu speciale ostendis in gratia, vi cujus infusi, oritur, indispensabiliter denominatio conuersi in habente gratiam?

CONFIRMATVR II. Duplex est sententia inter Auctores: Quidam enim censent, quòd Diuinitus stare possint secum, peccatum & gratia. Ergo etiam stare secum possent saltem Diuinitus, gratia, & hoc, quod est Petrum non esse conuersum ad Deum, quantumvis Deus conuertatur ad Petrum. Ergo aliud quid erit conuerti Petrum. Ergo vt vrgebatur, non sufficienter explicabitur, per quid sine vllo actu proprio, censeatur reddi, ex non conuerso ad Deum, conuersus ad Deum? Alij autem negant posse secum stare. Contra illos sic formabitur 113.
Argumentum: Bona est hæc illatio, Potest stare gratia, quamvis homo non retractet voluntatem peccaminosam. Ergo etiam poterit stare gratia, cum peccato. Ergo bona etiam erit hæc illatio: si per te non potest stare gratia cum peccato, nec stare poterit justificatio, sine retractatione. quomodo autem est retractatio sine vllo actu?

CONFIRMATVR III. Eo casu, quo sine vllo actu peccatoris, remittitur peccatũ, vel tollitur peccatum habituale, vel non tollitur? si non tollitur? quî dicetur justificari? si autem tollitur tunc peccatum habituale? Contra erit: quia tolli peccatum habituale, est tolli peccatum non retractatum; sicut enim voluntas habitualis, est vo- 114.
luntas non retractata; ita & peccatum habituale, est peccatum non retractatum, saltem ex consequenti. sed tunc non tollitur peccatum non retractatum, si scilicet nullus ponatur actus, vt supponebat Rolmer; & fundatur in hoc: quia positio actûs vitalis non retractati, non potest tolli, nisi alio vitali actu retractante; illa enim non retractatio, est negatio actûs vitalis. Ergo tolli non potest, nisi positione actûs vitalis. Ad eum modum, quo negatio Intellectionis, non tollitur, nisi Intellectione.

Deinde, quamvis peccatum habituale, non stet solo defectu retractationis, immo, quamvis illud non ingre- 115.
deretur, illa ipsa duratio in peccato, ejusque non retractatio, est inhonesta formaliter; per quid ergo formaliter tolletur? Nam si dicas: Quòd si nullus ponatur actus pœnitentis retractivus, mansurum sit quidem peccatum habitualiter, sed non moraliter; si inquam id dicas. Contra erit: Quia & non manebit moraliter, & manebit; non manebit quidem, vt dicis, manebit autem, quia illa ipsa duratio non retractati peccati, est inhonesta, & vituperio digna; est enim quasi, vt ita dicam, peccaminosæ actionis reproductio & continuatio moralis. onibus

PROBATVR III. Ratie aptaquas Esparza objecit sibi, illisqu ATIO uit solutiones. I. R

116. I. RATIO est. Ex peccato actuali præterito, manet habitualiter ratio voluntariæ auersionis à Deo, quousq; non retractetur; & repugnat metaphysicè, vt auferatur per vllam alicujus alterius voluntatem. Ergo etiam manet ratio peccati, nec potest auferri, per solam Dei voluntatem, præcipuè cùm ratio peccati, sit indistincta à ratione voluntariæ auersionis à Deo. Antecedens Probatur. Quia voluntarium, est ab intrinseco essentialiter. Ergo repugnat, vt quod est voluntarium, & potest permanere vt tale respectu alicujus, desinat esse tale, & reddatur non voluntarium respectu ejusdem, per solam voluntatem alterius.

RESPONDIT Esparza: Fieri qui-
117. dem naturaliter non posse, vt quod fuit aliquando liberè volitum, non sit habitualiter deinde voluntarium, quousque non retractetur per actum contrarium. at fieri supernaturaliter potest, vt cesset, atque reuocetur habitualiter prior ratio voluntarij, Deo infundente habitum incompossibilem, cum ratihabitione actus præteriti, & perfectè dispositivum animi, ad actum contrarium, datâ occasione. Hujus rationem dat. Quia Deus dominatur voluntati creatæ, non minùs quam causis necessarijs, ideoque Diuinitus fieri potest, vt nulla præeunte dispositione, ex parte peccatoris, infundatur ipsi habitus incompossibilis, cum actu, simili ei,
118. qui præcessit.

CONTRA I. est: Quia hæc Responsio non satis explicat: an repugnet metaphysicè, actum voluntatis tolli, ab alio, quàm ab actu voluntatis; vel non repugnet metaphysicè? si non repugnet metaphysicè? redibunt Argumenta superiùs facta. Et insuper probatur ex eo, Quia alligatio voluntatis, vt ipse loquitur, ad vnam partem, non potest formaliter haberi ab alio, quàm ab actu voluntatis; sicut nec alligatio Intellectûs, per assensum, haberi potest ab alio, quàm ab actu Intellectûs. ergo & alligatio voluntatis ad non voluisse peccasse, quæ dat sublationem præteritæ voluntatis, non poterit ab alio haberi, quàm ab actu proprio. Si autem id repugnet 119.
Metaphysicè: Ergo immeritò dicit, naturaliter id tantum fieri non posse. Deinde Concedo posse Deum infundere qualitatem, quæ sit impossibilis cum ratihabitione actûs mali præteriti; sed quærere restat: Cur gratia sit talis qualitas? Denique etiam concesso, quòd gratia sit incompossibilis cum ratihabitione actus præteriti peccaminosi, & inpeditiva, nè ad illam prosiliatur; sed quî illa gratia ad hoc extendetur, vt reddat ex non conuerso conuersum; ex auerso, non auersum? sicut potest quidem dari qualitas impeditiva, nè homo ponat actum intellectionis; sed non potest poni qualitas, vi cujus homo reddatur intelligens, sine vllo actu, ita nec poni poterit qualitas, vi 120.
cujus homo dicatur conuersus, sine vllo actu. Et certè, illo casu concesso, non ponetur Effectus Formalis, sine forma; vel denominatio vitalis, sine actu vitali; quod tamen contingeret, si sine vllo actu redderetur homo conuersus. Concedo interim gratiam esse qualitatem dispositiuam animi, idque infallibiliter ad actum contrarium peccato, sed vnde illa qualitas erit infallibiliter adiutiua, (independenter ab actu, ad quem disponit) denominationis conuersi?

CONTRA II. Quia recurrere in præsenti ad id, quòd Deus dominetur voluntati creatæ, nihil euincit. Quod ipsum Probatur: Quia ex eo, 121.
quòd Deus dominetur voluntati creatæ, inferri quidem potest, vt si non egi, agam: sed inferri non potest, vt si non agam, censear agere. Ergo etiam inferri non potest, vt si me proprio actu non conuerti ad Deum, censear conuersus ad Deum. Rursus Dominium Dei, non prodest vt possim reddi amans, sine vllo amore. Ergo nec potest efficere, vt reddar conuersus, sine vlla conuersione propria

CONTRA III. Quia, vt jam dictum est, nullæ denominationes vitales, haberi possunt, fine vllo actu proprio; & si semel, esse conuersum, est quid vitale, metaphysicè repugnabit, sine vllo actu haberi conuersionem.

RESPON-

122. RESPONDEBIS: Posse hominem habere diuitias, & proprio actu, & si ab alio ditetur. Cur ergo etiam conuersio non potest haberi, à proprio actu, & ab habitu infuso? Rursus, potest aliquis accedere ad locum A, & proprio motu, & si in illo loco A ponatur, hinc poterit aliquis esse conuersus, & proprio actu, & qualitate infusâ.

CONTRA dicam etiam; Posse nos intelligentes, & volentes, non tantùm proprio actu reddi. Deinde, disparitas magna est: Quia hoc, quod est me esse diuitem, non est vnquam denominatio vitalis; sed est id, quod acquiritur operatione aliqua vitali; esse autem me conuersum, est
123. vel semel actus meus vitalis, & ab illo denominor. Denique: In accessu duo spectari possunt; Imprimis, Possessio præsentialitatis, seu Ubi, siue illud sit modale, siue formalitas; & hæc non est vitalis; adeoque acquisibilis sine vitalitate. Jam autem conuersio peccatoris, est quid saltem semel vitale, adeoq; semper. Rursus, in accessu spectari potest ipsa motio, & hæc numquam potest esse non vitalis; nec potest dari qualitas, quæ sit accessus, sine vllo motu. Et ita nec potest dari conuersio, quæ sit sine vllo motu.

Neque valet si dicas vlteriùs: Posse aliquid moueri ab intrinseco, & ab ex-
124. trinseco; vt fit in motu projectorum, motu tractionis, &c. Ergo & conuersio potest esse, & ab intrinseco, & ab extrinseco. Non inquam valet, si id dicas: Quia Imprimis retorquebo Argumentum dicamque: Posse nos reddi intelligentes, & volentes, etiam ab extrinseco. Deinde, quando dicimur moueri ab extrinseco, non aliud intelligitur, quàm nos succesiuè acquirere, alias & alias præsentialitates; quæ acquisitio præsentialitatum, non est denominatio vitalis, adeoque petibilis ab extrinseco: jam autem, esse peccatorem conuersum, est denominatio vitalis, adeoque non petibilis ab extrinseco.

II. RATIO apud eundem est: Quia repugnat actu justificari, & non 125.
desistere ab actu peccandi. Ergo repugnat peccatum habituale Iustificari, quin justificatus desistat habitualiter peccare; repugnat autem, vt qui est habitualiter peccator, desinat peccare habitualiter, quin retractet propriâ libertate priorem actum; quia qui semel voluit actu, semper vult habitualiter idem, dum non succedit actualis retractatio.

RESPONDET Esparza: In hoc esse discrimen, quòd peccatum actuale cessare non possit, quin peccator, vel liberè, vel necessariò suspendat suam actionem; peccatum verò habituale, cessare potest, per solam actionem alterius; quia conceptus ejus adæquatus non consistit in solo actu 126.
præterito, & in carentia actûs contrarij, sed indefectu contrariæ animi dispositionis habitualis, quæ per solam Diuinam operationem induci potest, eminenterque retractatur.

CONTRA I. est: Quia redit paritas assumpta: Peccatum actuale cessare non potest, nisi peccator, vel liberè, vel necessariò suspendat suum actum tamen ab intrinseco. Ergo nec peccatum habituale cessare potest aliter, quàm ab intrinseco. Item, sublatio peccati actualis, non consistit in contraria dispositione, per solam Diuinam operationem inducibili. Ergo nec peccatum habituale, cessare poterit, per solam contrariam dispo- 127.
sitionem, inducibilem à Deo. Deinde, Concesso, quòd peccatum habituale non stet adæquatè in solo actu præterito; stat tamen in esse auersi à Deo; sicut justificatio in esse conuersi. quî ergo habebitur hoc esse conuersi, sine vllo actu, per solam dispositionem inducibilem à Deo? Rursus sicut ille negat peccatum habituale stare adæquatè in solo actu præterito, moraliter manente, dicemus etiam non stare in contraria illa dispositione inducibili à Deo. Denique, redit quod ante proposui: Non apparet quî contraria illa dispositio possit adferre denominationem conuersi? sicut nulla dispositio adfert denominationem intelligentis,

128. telligentis, sine vllo actu; dispositioque illa poterit facere, nè peccetur de novo; sed cur faciet conuersum?

CONTRA II. Quia redeunt Argumenta facta: quî scilicet ratio conuersi, quæ est denominatio vitalis, possit haberi, Deo contrariam dispositionem inducente?

CONTRA III. Quia non apparet, quî saluari possit illa eminentialis retractatio? nam non potest aliquis reddi eminenter intelligens, sine vllo actu. Ergo nec poterit reddi eminenter conuersus, sine vllo actu.

III. RATIO est quam ille 6. loco ponit: Iustificatio sine vlla dispositione ponenda, seu liberans hominem ab onere sese disponendi, est majus
129. Dei beneficium, quàm si justificetur, præuia dispotione; repugnat autem justificatio magis benefica ex parte Dei, quàm quæ de facto datur. Tum quia illa, quæ de facto est, est summum præmium meritorum Christi Domini, præmium autem summi ac infiniti meriti, oportet esse opus summæ perfectionis. Tum quia: ab Augustino appellatur maximum opus Dei. Ergo si sine vlla retractatione, adeoque dispositione peccatoris, fieri posset justificatio, foret illa majus Dei beneficium. Ergo talis justificatio, sine retractatione, est impossibilis; quia est impossibilis justificatio, quæ sit dignior & majus Dei beneficium, pro præ-
130. senti.

Hoc Argumentum in seipso spectatum, non vrget in nostris principijs; sed vrget in principijs illorum qui censent esse impossibilem Creaturam, perfectiorem his, quæ de facto dantur; licet imperfectiores dari possent. Sed quicquid sit de hac doctrina, ex alio etiam capite Argumentum non concludit. Quia vt dictum in materia de Incarnatione non est de facto datum summum præmium meritis Christi Domini, nec esse vllum possibile, excepto casu, quo alia persona Trinitatis, assumeret naturam creatam. Quando autem Augustinus Iustificationem dicit esse summum præmium, id intelligi debet comparatiuè ad hæc, quæ de facto, & quidem in vita dantur; quia etiam visio beatifica, datur 131.
nobis in præmium meritorum Christi Domini; & tamen majus est quid justificatione, vt pote finis ejusdem. Videamus sensum de hoc argumento prædicti Auctoris. Itaque

RESPONDET Esparza: Justificationem conjunctam dispositioni peccatoris, majus esse absolutè beneficium. Rationem dat; quia actus disponentes, sunt per se boni, & persectiui, peccatoris, vtrumque est donum Dei, magisque manifestatur potentia Dei, faciendo hominem cooperatorem sibi in opere justificationis, quam faciendo eandem per se solum. Et rationem dat. quia causa adæquata alterius causæ & effectus, simul, plus 132.
communicat de sua perfectione, quam si causaret eundem effectum per se solam. atq; potentia cujusque causæ, eò magis manifestatur, quò plus communicat alijs de sua perfectione. Congruit igitur magis dignitati meritorum Christi Domini, vt illi rependatur justificatio adulti, conjuncta cum ejusdem dispositione prævia, quàm sine ipsa; ostenditurque in hoc, summa absolutè ostensio potentiæ Dei, vt justificatoris. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT I. Quia hîc intentio arguentis est, solùm quærere de dignitate ipsius justificationis, & non dispositionis; quæ dignior esset, si à solo Deo produceretur; ad 133.
ejus productionem, non concurrentibus dispositionibus; & sic dignior est productio v. g. Angeli, quam formæ ignis. Ergo etiam in præsenti idem dicendum, & per hoc non redderetur dignior productio Angeli, si ad illam, per possibile, vel per impossibile, concurrerent aliquæ dispositiones.

NON SATISFACIT II. Quia destructis dispositionibus organi videndi, major est dignitas restitutæ visionis, & majus circa non videntem miraculum, si producatur independenter à dispositionibus. Item major est dignitas actionis creatiuæ, quàm eductiuæ; quia illa prior procedit minùs dependendo à pluribus; & vniuer-

134. vniuersaliter, quicunq; effectus à paucioribus causis dependet, & ex alia parte non dejicitur per ignobilitatem prædicatorum intrinsecorum, ille effectus est nobilior, vt patuit instantiâ adlatâ de Angelo. Ergo idem in præsenti dicendum.

NON SATISFACIT III. Quotiescunque de excellentijs res est, tunc attendendum est ad excellentiam principalis. Sed ipsa gratia producenda, est hoc principale. Ergo ad excellentiam illius, est attendendum. Major autem foret illius excellentia, si sola produceretur, vt jam probaui, immediatè à solo Deo. Et si attendatur, quia hîc plura dignificantur meritis Christi Domini, nempe etiam dispositiones, hæc dignitas, major tantum
135. foret extensiuè: tamen si comparetur hæc dignificatio dispositionum, & dignificatio ipsius gratiæ; major hæc foret solo Deo illam producente, quam quæ oriretur, ex dignificatione etiam dispositionum, & sic melius est, principem esse excellentiùs formosum, solum, quam illum quidem esse vtcunq; formosum, & simul vtcunq; famulum formosum, idque vniuersaliter verum est, quoties minùs principalium dignitas, non est dignificatiua magis principalis, vt bene vestiti famuli, dignificant Dominum. Jam autem dignificatio hæc dispositionum, non attollit justificationem, quam primò
136. per se intendit Christus Dominus; nec attolletur dignitas Christi, quæ prouenit ex dignitate à se dignificatorum; major aute erit, dignitas justificationis, a Christo dignificatæ, si exigat independenter à dispositionibus produci.

OBIJCIES I. Ad Iustificationem sufficit sola Conuersio DEI ad hominem. Ergo immeritò ponitur tertia Conclusio.

RESPONDETVR: Ad Iustificationem adulti sufficere solã Conuersione Dei ad hominem positam in suis prærequisitis. Et sicut sufficit quidem ad esse hominis anima & corpus, nihilominùs ad hoc esse hominis, requiritur etiam organizatio debita, sine qua non est, nec dicitur completè homo.

Item, ad esse filij adoptivi, sufficit gratia & natura Intellectualis; quia tamen hæc gratia in Christo Domino, non ponitur cum debitis prærequisitis, non denominat illum filium adoptiuum. Jam autem si ponatur gratia sine Conuersione peccatoris, ponitur sine debito prærequisito. Deinde, negari potest Antecedens. quia si Creaturâ non conuersâ ad Deum, fieret justificatio; fieret, vt dictum est, manente peccato habituali; manente disordinatione habituali voluntatis, &c. quæ omnia sunt contra mentem Patrum, vt vidimus supra. Denique, si tu ad justificationem non requiris conuersionem peccatoris, nobiscum non disputas; quia nostra Conclusio procedit contra eos, qui docent eo casu reddi hominem conuersum ad Deum. 137.

138.

Neque valet si dicas, nos facere tantùm quæstionem de voce; de re enim est quæstio, quærere: An denominationes vitales, possint haberi, sine vllo motu denominati? Item de re est quæstio: An disordinatio voluntatis, moraliter permanens ex actu præterito, tolli possit alio, quam actu proprio &c. quæ quæstiones non sunt de voce.

OBJICIES II. Non potest esse major Conuersio Creaturæ rationalis ad Deum, quam esse ejus filium, hoc autem habetur sola infusione gratiæ.

RESPONDETVR Passiuam conuersionem, vi cujus Deus supernaturaliter communicet sese Creaturæ puræ, non posse esse majorem in hac vita, & pro præsenti rerum ordine, quàm infusa gratia; posse tamen esse majorem actiuam, vi cujus, pro sua parte, illa etiam, se conuertat ad Deum. Nego etiam, quòd si adulto infundatur gratia, non retractanti peccatum, sit ille futurus Filius Dei. 139.

OBJICIES III. ex Esparza: sola habitualis amicitia, est absolutè & simpliciter amicitia: quæ consistit in habitu amoris mutui. & hic habitus, constituit amicum eum, cui inest, etiam pro tempore, pro quo actualiter non amat.

RESPONDETVR habitualem amicitiam,

140. tiam, denominare etiam pro eo tempore, pro quo actualiter non exercetur amor, si præcesserit conuersio vtriusque partis; si autem sit conuersio nonnisi vnius partis, nego tum fore amicitiam mutuam.

INSTAT idem I. Deus potest infundere homini dispositionem permanentem ad bene operandum, etiam meliorem, quàm quæ ab homine acquiri posset per suos actus. Ergo fieri potest, vt fiat amicus Dei, tametsi nullum prius exercuerit Actum.

RESPONSVM Jam est: infusione illâ denominandam Creaturam, ad quam se Deus conuertit; sed non denominandam, quæ se conuerterit ad Deum. Et sicut Deus sola sua acti-
141. uitate, non potest nobis infundere dispositionem intellectionis, quæ denominet intelligentem; sic nec poterit infundere dispositionem conuersionis, quæ denominet conuersum.

INSTAT idem II. Potentia Dei potest infundere habitum, perinde incompossibilem cum actu vitij, atqué est incompossibilis cum eodem actus virtutis, per quem proinde habitum, homo sit determinatus ad honestatem, non minùs, quàm per actum intentiuum honestatis.

RESPONDETVR Retorquendo Argumentum, quòd scilicet potentia Dei perinde possit infundere habitum incompossibilem cum actu non scien-
142. di, atqué est incompossibilis cum eodem actu non sciendi, vel non cognoscendi, actus sciendi, vel cognoscendi. & tamen non potest facere, vt sit aliquis intelligens sine vllo actu. Directè autem responderi potest: Infusione illius habitûs denominandam Creaturam eam, ad quam se Deus conuertit: sed non denominandam eam, ad quam se creatura conuerterit; nam hæc denominatio sine vllo actu peccatoris haberi non potest.

INSTARI potest III. Non solùm is vocatur sciens, qui actu nouit; sed etiam is qui habitualiter nouit; & doctus non tantùm is vocatur, qui didicit; sed etiam cui Deus infunderet illo nō discente habitum. Ergo etiā & conuersus poterit dici, cui Deus infunderet gratiam, illo non conuertente se actu, poteriq; ille dici conuersus ad Deum. 143.

RESPONDETVR habitualiter noscentem vocari scientem, ratione actûs scientiæ qui præterijt; quod si nunquam exiuit in actum, sed illi est habitus aliunde infusus, vocabitur sciens potentiâ. Rursus esse doctum, quantum ad præsens, duo dicit. Noscere habitualiter, & possidere species habitumqué scientiæ; illud prius est vitale, nec habetur sine vllo actu: secundum, non est vitale, potestqué à Deo infundi. Jam autem esse conuersum, vt vidimus, est quid vitale.

QVÆRI hîc posset. *An casu quo Deus sese converteret ad Creaturam, & non Creatura ad Deum, deberet dici peccator justificatus absolutè?* Sed id resolui debet proportionaliter ad hanc 144.
aliam quæstionem: An si miraculosè, conseruaretur gratia cum peccato, dicenda foret illa Creatura Deo grata? quando autem in nostra suppositione, ad Creaturam dicitur conuersus Deus, non facit hunc sensum: quòd non oderit auersionem illam à peccatore non retractatam; sed facit hunc sensum: quòd remiserit & cassârit jus ad offendi, quod habuit; propter quod rationabiliter à Deo retentum, merebatur Creatura habere Deum auersum.

Punctum Difficultatis V. 145.

Argumenta Aliorum.

OBJICIT I. Quidam. Quando ex communi fere omnium sententia, Martyri dormienti, & in peccato mortali existenti, infunditur gratia sine vllo actus illius. vel ille adhuc est auersus à Deo, vel non? si est auersus à Deo habitualiter? Ergo adhuc peccator erit habitualiter cum gratiâ; imò & in æterna Beatitudine. Hoc autem est inconueniens. Sequela ostenditur. Quia peccatum, inquantum est malum, in ratione moris, primariò & principaliter, imò intrinsecè dicit auersionem à Deo, & conuersionem ad Creatu-

146. Creaturam. quo posito, jam peccatum manet in illo Martyre, quoad totam suam intrinsecam malitiam; & solum non manet quoad aliquid extrinsecum, videlicet quoad auersionem Dei à peccatore.

RESPONDETVR Formabilem esse Syllogismum, cuius Major & Minor sint de fide, & tamen ostendant Martyri dormienti adulto, non infundi gratiam, sine vllo actu illius; qui syllogismus est hic. Nulli adulto, sine proprio motu & actu, infunditur justificationis gratia. est definitum in Tridentino de Iustificatione. Nam dicitur anathema esse, qui dicit: quòd in justificationis opere, mere passiuè nos habeamus. Definitur nos justifi-
147. cari per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum; docuitque Augustinus in illa propositione. *Creare te potui sine te, saluare te non possum sine te.* Omni Martyri dormienti adulto, quãdo infunditur gratia Martyrij, infunditur gratia Iustificationis: tres enim sunt Baptismi species, *Maioremq; charitatem nemo habet &c.* Ergo nulli Martyri dormienti adulto, quando infunditur gratia Matyrij, infunditur sine vllo actu illius. Deinde, vel procedit Argumentum de actu, vel de possibili? si de actu? nunquam infundetur gratia Martyrij, nisi saltem imperfectè conuerso: quia nec gratia baptismalis infunditur aliter. Si de possibili?
148. dico talem Martyrem, sine vllo actu suo fore justificatum; ita vt dicatur Deus ad illum esse conuersus, non ille ad Deum. non ergò jam hæc ratio valebit, sed alia danda erit. Dico possibile esse vt cum peccato illo habituali, habeat gratiam Martyrij. Dico esse possibile vt etiam cum visione habeat illud peccatum, si simul non amet. si verò amet quamuis amore necessario, manebit iam conuersus: quia adhuc vitaliter operans. Imò ad Martyrium in eo qui peccauit mortaliter, requiri actum Contritionis, docuit Palud. Alen. Can. Bann. Less. Sylu: post illos Bass. V. Martyrium. Sufficere tamen Attritionem docuit Henriq: Kon: Suar: qui tamen tom. 3. in 3. p. d. 24. S. 2. cum posu- 149.
isset Conclusione prima, per se requiri Contritionem; Conclusione 2. ponit sufficere Attritionem. Conclusione 3. excusat Martyrem ab Attritione ob inaduertentiam naturalem. Sed §. *Secundò igitur*: appellat hanc Conclusionem non esse certam, sed satis dubiam. Non ergo potest dici, quòd sit communis sententia, talem Martyrem Iustificandum, sine omni actu. Saltem enim debet habere voluntatem patiendi Martyrium, quam virtualem Contritionem appellant Docti, apud eundem Suar:

OBJICIT II. Idem. Quando aliquis elicit actum Attritionis, in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ; vel est adhuc habitualiter auersus à Deo, vel 150.
non? si non est habitualiter auersus? Ergo jam non habet habituale peccatum? Ergo vlterius, nec Deus erit auersus ab illo: qui enim non est à Deo auersus; nec Deus ab illo est auersus. consequenter justificabitur ante absolutionem, quod est contra fidem. vel dicitur adhuc auersus? Ergo dum absoluitur, & infunditur illi gratia, adhuc erit auersus à Deo, propter mortale quod commisit. Quod ipsum Probatur. quia stante actu Attritionis ante absolutionem, est auersus à Deo. Ergo & posita absolutione, erit auersus: quia absolutio, & infusio grãtiæ, non est actus peccatoris.

RESPONDETVR Talem pecca- 151.
torem non esse tunc habitualiter auersum, sed imperfectè, adeoque habere tunc adhuc habituale peccatum. quia malum est ex singulis defectib⁹. quando autem illi infunditur gratia, imperfectio illa, in ordine ad consecutionem gratiæ, suppletur à Deo infundente gratiam; licet hoc ipsum non sit de fide, vt alibi notaui. Hoc tamen est, & de fide. & secundùm Metaphysicam; de fide, inquam, quod actus Attritionis non sit æqualis actui Amoris, & quòd non sit æqué perfecta Conuersio ad Deum. Et secundùm Metaphysicam, quæ docet esse impossibile, vt vnus actus secundùm rationem suam specificam, transeat in alium

152. um actum secundùm rationem eius specificam. Cæterùm positâ Iustificatione, vterque sunt pares, contritus & attritus, in habere gratiam Iustificationis, & non habere peccatum habituale. Licet imperfectiori modo veniat ad habendam gratiam, qui est solùm attritus. Et certè, cùm ex fide constet, esse imperfectam conuersionem ad Deum, Attritionem, quod ille dicet de illa, cùm accedit absolutio, Idem nos.

INSTAT Quòd impertinenter se ad remissionem peccati habeat actus proprius; procedit id de possibili, non de eo quod modò est.

RESPONDETVR In principijs arguentis hoc non posse dici; quia lo-
153. quitur de Attritione, quam est de fide, nõ auferre de facto peccatum mortale habituale; & tamen possibile fuit, etiam cum illa non stare (licet fortè non nisi de congruo) peccatum habituale.

OBJICIT III. Idem: Posito, quòd Petrus sit per actum aliquem à me irrationabiliter auersus, & me injuriauerit, si actus Petri retractans priorem actum, non est ex se & natura sua talis, vt secundùm rectam rationem, censeatur Petrus ad me conuersus absolutè & simpliciter, sed tantùm id haberet ex mea liberalitate & fauore, certè propter hunc actum, non censeretur Petrus ad me conuersus absolutè & simpliciter, sed ego potiùs
154. ad illum. Ergo similiter actus Attritionis, imò & Contritionis elicitus, cùm pondus habeat ex liberalitate & fauore illum acceptantis Dei, & ex naturâ rei sit insufficiens, non potest dici absolutè & simpliciter vi illius peccator conuersus ad DEVM, sed magis Deus ad illum. Et sicut qui debet millionem & offert Creditori vnum obolum, si Creditor id ex fauore, & liberalitate acceptet; non potest dici talis debitor soluere debitum. Ergo & in præsenti idem.

RESPONDETVR in præsenti duo condistinguenda sunt. Imprimis sublatio auersionis, & sublatio injuriæ, acquisitioque alicuius fauoris, & doni. vt Attritio (licet modo imperfecto) & Contritio, sit sublatio 155.
auersionis Creaturæ à Deo, ad hoc non indiget acceptatione: quia hæc sublatio non aliud est, nisi prædicata actûs, opposita prædicatis aliûs actûs moraliter durantis, & ad hoc nec Contritio nec Attritio indiget acceptatione. Si non indiget acceptatione? verè erit illis conuersus peccator, & non dicetur tunc Deus tantùm, conuerti, de quo erat difficultas. Rursus potest considerari sublatio injuriæ seu Offensæ, acquisitioque doni alicujus. Ad hanc dico indigere acceptatione, licet diuerso modo, vt dictum in materia de Merito. Quia verò sublatio injuriæ, & acquisitio illa doni, primò stat remissione à Deo, & illius datione, fit, vt in illa sublatione injuriæ, & 156.
doni acquisitione, potius Deus, quam nos agamus. Vnde etiam dici potest conuersionem ad Deum, stare in indiuisibili, adeoque perfici etiam Attritione; est enim oppositio prædicatorum actûs, prædicatis peccati. Sed modum ejus esse, non in indiuisibili consistentem, consequenter non tantùm Contritione, sed & Attritione perfici potest.

INSTAT I. Impertines est ad remissionem peccati, actus proprius peccatoris.

RESPONDETVR. Est de fide oppositum: quia est de fide, nos adultos in negotio salutis, non habere nos mere passiuè, justificarique nos volunta- 157.
ria susceptione gratiæ.

INSTAT II. Est de fide id, solùm in præsenti ordine.

RESPONDETVR Etiam discursus oppositorum procedit de præsenti ordine: quia procedit de Attritione, non abolente mortale, cum in alio ordine abolere illud posset, modo alibi explicato. Et sicut damnabilis esset hæc propositio: Impertinens est, ad ablationem culpæ mortalis satisfactio Christi, quamuis in alio ordine potuerit auferri, & non sanguine Christi; ita damnabilis est hæc propositio? Impertinens est ad remissionem peccati actus proprius peccatoris, licet poneret quis in alio rerum ordine posse sine vllo actu remitti peccatum. INSTAT

158. INSTAT III. Alia hæc est propositio: Omnis homo est albus. Et alia: Omnis homo contentus in hoc Musæo, est albus. Ita vt vnâ manente verâ, quæ est restricta; altera vniuersalis sit falsa; ita differunt inter se. Quoties peccatum non est retractatum, toties peccatum manet. Et, Quoties secundùm præsentem statum, & quidem ordinariè, peccatum non est retractatum, toties peccatum manet. hæc posterior est vera, prior falsa.

RESPONDETVR Terminos hîc positos non esse eosdem, cùm terminis positis in Prima Instantia, quibus solis diximus oppositum esse de fide. Deinde, Nego, si procedat hæc propositio de adultis, esse illam falsam:
159. Quoties peccatum in adulto non est retractatum, toties peccatum manet.

DIFFICVLTAS II.

An Infusio Gratiæ, sit medium necessarium Remissionis peccati?

HVnc titulum sic alij proponunt: An sine infusione gratiæ, possit perfici Remissio? In qua quæstione diuisi sunt Auctores. Affirmat Suarez, Disp. 9. Se: 4. Tann: Disp. 6. de Gratia. n. 84. Koninck, Disp. 2. Dub.
160. 10. Ouiedo de Iust: Contr: 4. nu. 77. Ripalda. De Ente supernaturali, lib. 6. Sect: 21 Lugo, Rosmer, & alij. Negat Vasquez, Disp. 206. cap. 2. Dicastillo Disp. 1. num. 306. Esparza de Iust. quæst. 8. & alij.

DICENDVM est I. *Accipiendo remissionem peccati, & Iustificationem, pro constitutione intrinseca in esse Filij Adoptiui, implicat id fieri sine infusione Gratiæ.* Hanc sententiam, in re tenet Scotus, in 4. Dis. 1. qu. 6. §. *Ad Argumentum* vbi dicit in Iustificatione, duplicem esse mutationem: vnam priuatiuam; quâ fit ex inimico non inimicus. Et aliam positiuam, quâ fit ex indigno, dignus. Et hanc negat posse fieri, sine infusa forma, secus sentit de priori.

PROBATVR I. Conclusio: sine 161.
infusione gratiæ, Iustificatus peccator, & esset intrinsecè constitutus in esse Filij Dei, & non esset intrinsecè constitutus: esset constitutus, vt supponitur; non esset autem constitutus, vt Probatur. Quia esse constitutum intrinsecè in esse filij Dei, est habere rationem constitutiuam, in esse filij Dei hæc enim synonima sunt. Sed non infusâ gratiâ, nemo haberet rationem constitutiuam intrinsecè in esse filij Dei. Ergo non infusâ gratiâ, nemo constituitur in esse filij Dei. Minor Probatur: Quia ratio constitutiua intrinsecè in esse filij Dei, est participatio specialis naturæ Diuinæ. Sed hæc specialis participatio sine gratia infusa non habetur; quia ista participatio 162.
naturæ Diuinæ, vel est definitiuè gratia; vel aliquid essentialiter illi annexum, vt videre est in pluribus Tridentini, & Augustini locutionibus, fundatis in illo scripturæ dicto, quæ nos dicit admitti, in Consortium naturæ Diuinæ.

PROBATVR II. Impossibile est haberi effectum formalem primarium, sine ipsa forma; quia aliàs haberetur sine seipso; cum enim effectus formalis, sit ipsa forma, & subjectum aptum, vnita; si haberetur effectus formalis sine forma, haberetur sine seipso. Ergo etiam impossibile est, habere esse constitutum intrinsecè filij Dei, sine gratia. quia gratiæ effectus 163.
formalis, est illud constitutum. Hoc idem sic aliter proponitur. Nunc de facto habetur hic effectus à gratia. Ergo impossibile est, illum haberi ab alio quam à gratia; sicut impossibile est aliquid dealbari, sine albedine. & si daretur albedo specie distincta a nostrate, nihilominùs deberet esse albedo, vt dealbaret; ita si nunc à gratia habetur esse filij Dei, non poterit haberi nisi a gratia, quantumvis fortassis specie distincta.

PROBATVR 3. Auctoritate S. Thomæ qui 1. 2. q. 113. ar. 2. o. in ait. *Non posse intelligi remissionem culpæ, si non adsit infusio gratiæ.* quæ auctoritas illius, si non possit intelligi in sensu Con-

170. impossibile namque est vt remoueatur ab aliquo cæcitas, aut tenebræ, non inducto visu vel luce. eademque est ratio de quovis malo, quia omne malum consistit in priuatione boni, quæ non tollitur nisi per ipsum bonum. IV. Ergo Diuina non illatio mali est essentialiter inseparabilis à collatione boni oppositi, quælibet autem collatio boni, essentialiter est effectus alicujus amoris Diuini, conferentis illud. Ergo consequenter, suspensio odij, & iræ Diuinæ, conceptæ propter peccatum, est remissio peccati, essentialiter inseparabilis à dilectione, & amore collatiuo boni ablati, propter peccatum.

CONTRA I. Quia rigorosè
171. loquendo, prima propositio: Amor est voluntas intentiua boni. si reddat hunc sensum: Amor intendit versaturque circa bonum, ei, sub præcisa ratione boni, inhærendo; est vera. Sed ex ea non sequitur, debere quid quam conferri amato ab amante. Potest item dicta propositio hunc sensum facere: quòd Omnis amor sit voluntas practica, effectiua, intendens collationem boni, & ex hoc sensu sequitur: si Deus amat hominem, quòd debeat illi conferre, v. g. bonum gratiæ. sed nego hunc sensum esse legitimum. & nego omnem amorem habere hanc intentionem boni. Inde vlteriùs, nego ex vi remissionis peccati, debere
172. descendere Deum ad intentionem collatiuam boni; nisi fortè ad collatiuam hujus boni negatiui, quod est, non habere Deum offensum. Et licet impossibile sit, in ijs quæ sunt secundùm exigentiam naturalem, vt si non insit bonum exigentiam, hoc ipso insit malum illi oppositum, vt probant illæ instantiæ de cæcitate: tamen possibile est in ijs, quæ sunt bonum alicujus, sed supposito fauore alteriùs, vt bonum non adsit, nec tamen inficiatur malo opposito. Ad eum modum, quo non est malum huic vel illi, non esse Regem Poloniæ, qui titulus libera electione confertur; & tamen non habet hoc bonum, quod est excellentia Regalitatis Polonæ.

ADVERTI hîc etiam debet, 174.
quod possit bene concedi: non infusa gratiâ, manere malum hoc, non infusæ gratiæ; sed nego manere malum hoc, quod est habere Deum offensum; cum non probent Oppositi, sine infusione gratiæ, non posse Deum reddi inoffensum Creaturæ.

CONTRA II. Transeat interim prima & secunda propositio. sed negatur tertia. Nam in statu puræ naturæ, qui possibilis fuit, non fuisset malum peccati, inquantum dicit actionem peccaminosam, quæ actu priuat gratia; numquidnè pro illo statu, intelligi debuisset hoc ipso poni bonum supernaturale, infusæ gratiæ? Quodsi dicas: Gratiam non esse bonum puræ naturæ? dicam & ego: non esse 175.
bonum peccatoris gratiam, in statu, in quo ei Deus manet tantùm non offensus, licet sit bonum peccatoris, inquantum intelligitur illi Deus positiuè affectus, & inquantum intelligitur peccator, in esse Filij DEI adoptiui constitutus. Rursus potest in Creatis esse alteri non offensus, neque tamen per hoc esse jam illius amicus. potest item esse non offensus, neque tamen tenebitur propterea conferre aliquid amico. Ergo apparet, quòd esse non offensi, non inferat ex sua ratione, esse amici aut largitoris. Item non implicat contradictionem, vt Deus spoliet justificatum Paulum gratiâ; subtrahatque concursum conseruatiuum illius. quo casu, non habebit bo- 176.
num, gratiæ numquidnè jam habiturus est malum, & peccatum, quod tollit illa gratia? Concedo item: Omne malum consistere in priuatione boni, quantumvis etiam de hoc non immeritò dubitetur, quia ægritudo est malum quoddam, non tamen consistens præcisè in priuatione boni, sed in exorbitantia humorum. sed posito, quòd omne malum consistat in priuatione boni, eo casu cui remitteret Deus offensam, & non infunderet gratiam, haberet malum priuationis gratiæ, sed non haberet malum Dei à se auersi. Denique posset Dñus Deus simpliciter auferre pœnas, adeoque non

177. non ponere illationem mali, nec tamen per hoc ponere & conferre illi bonum oppositum positiuum ; nam immunitas à pœnis, est bonum nonnisi merè negatiuum, sicut furi non flagellari à judice. Et hæ omnes Instantiæ probant, quòd si alicui adsit negatio boni oppositi, non hoc ipso debeat inesse malum, vel è conuerso; nisi nomine mali intelligas præcisè negationem illius boni.

CONTRA III. Quia immeritò negat inferius, quòd quantumvis Creatura possit esse alteri non offensa, quin sit amica ; immeritò inquam negat, idem fieri posse inter Deum & Creaturam. cur non enim? nam quod dicit : Nonnisi in offendente respe-
178. ctu Dei posse esse mutationem, per quam intelligatur Deus transire ab esse offensi, ad non esse offensi. sed nego mutationem hanc debere fieri per gratiam, in quo est punctus. nego item, quòd etiam in Diuinis contingere non possit, Cessatio odij, sine vlla collatione boni oppositi. nego item, quòd remissio Diuina, debeat semper transferre nonnisi in amicum; concessoque quòd odium sit indistinctum à voluntate intentiua mali ; itemque amor à voluntate intentiua boni; nego tamen, quòd non detur inter hæc medium, nempe . nec intendere malnm, nec intendere bonum, sed negatiuè se habere.

179. *Continuatur Probatio.*

PROBARI Solet II. à pari. Quia potest Offensa inter homines deleri solâ extrinsecâ condonatione. Ergo etiam & Offensa quæ intercedit inter Deum & Creaturam, poterit remitti, per condonationem extrinsecam sine infusione gratiæ.

RESPONDET I. Meracius; Quòd condonatio inter homines non remittat Offensam, sed solùm pœnam, & obligationem ad illam ; hæc enim sola, & non illa, est dependens à voluntate hominis ; nam si offensa esset ab ejus voluntate dependens, etiam in ipso instanti in quo offensa committetur, posset remitti.

CONTRA I. est. Quia si in 180.
condonatione humana remittere Offensam non spectat ad condonantem, eò quòd sequeretur in eodem istanti fieri posse, & Offensam & remissionem ; ex eodem argumento dici posset : ad Deum non spectare remittere offensam, quia alias posset remittere eandem, eo quo fit instanti. Quòd si Dicas : Obstare. Quia infundi deberet gratia. hoc ipsum est in quæstione, petisque principium.

CONTRA II. Quia rediret paritas : Cur in humanis possit remitti obligatio ad pœnam, sine mutatione intrinseca ? & cur non possit remitti offensa ? Quando autem addunt Aliqui, quòd Diuina condonatio requirat sui acceptationem. id impri- 181.
mis falsum est, & quantumvis verum foret ; cur id fieri non posset, independenter ab omni infusione gratiæ justificantis ?

CONTRA III. Quia in offensa duo spectari possunt. I. Auersio ipsius offensi. II. Malitia intrinseca actionis, quæ meretur illam offensam. Secundum istud, nec Diuina, nec humana condonatio abolet ; quia semel malum, semper est malum. De priori autem formalitate loquendo, non est ratio : Cur tam homo, quam Deus, auersionem non possint deponere per condonationem extrinsecam.

RESPONDETVR II. commu- 182.
niter : Quòd homo offensam passus ; possit in propria voluntate, realem & sufficientem suscipere mutationem, Deus autem non potest in propria. Deinde quia homo ex non offenso, fit offensus formaliter, per sui mutationem, seu per mentis suæ auersionem intraneam ; ita è conuerso, sui mutatione, auersæq; mentis suæ conuersione, fieri debet ex offenso non offensus. contra autem, Deus sicut non mentis suæ mutatione fit ex non offenso offensus, sed mutatione sibi extrinsecâ, & offendenti intrinsecâ ; ita ex offenso fieri debet non offensus, non mentis suæ mutatione, sibi intrinsecâ, sed mutatione offendentis.

CON-

183. CONTRA est. Tum quia fortè nollent hoc transferri, quod non possit justificatio peccatoris adulti fieri, sine proprio actu, cùm offensa facta fuerit proprio actu, & tamen assumunt. Quia per mutationem intrinsecam peccatoris, factus est Deus offensus, etiam reddi debere non offensum per intrinsecam mutationem, eamque completam infusione gratiæ. Sed quidquid sit de hoc assumpto. Responsio intentum non euincit. Concedatur interim, quòd ista mutatio debeat fieri extra Deum, sed inde non sequitur; quòd jam fieri non possit, sine infusione gratiæ. quod tamen hîc principaliter intenditur. Tum quia vt ait Suarez citat. Sect: 4. Quidquid

184. potest humana voluntas rectè velle, per plures actus, & mutationes eorum, potest voluntas Diuina, excellentiori modo, velle ex æternitate, simplicissimo actu, cum respectu & determinatione libera, ad diuersa tempora, poterit ergo pro tali tempore permittere offensam, pro altero remittere. sed de hoc infra. Tum quia ostendetur inferiùs: quî Deus sine infusione gratiæ, transire possit ab esse offensi, ad esse non offensi?

CONFIRMATVR Conclusio: In statu puræ naturæ, potuisset Deus remittere offensam sine infusione gratiæ. Ergo etiam & pro statu gratiæ, poterit idem præstare, sine infusione

185. gratiæ.

RESPONDET I. Esparza: Ad nullum vnquam opus, indiget Deus, pluribus, vel paucioribus, ex parte sua, solùm enim indiget determinatione, ex parte suæ voluntatis; cæterùm ex parte operis, & subjecti, circa quod operatur, pluribus eget, ad remouendum majus malum, quàm minus, vt ad remouendam cæcitatem, quàm ad amouendam lippitudinem? peccatum autem hominis eleuati ad finem supernaturalem, est intrinsecè deterius, quàm peccatum exsistentis in pura natura, quia illud est contemptiuum Dei, vt auctoris supernaturalis, & impeditiuum itidem gratiæ supernaturalis; istud verò, est contemptivum Dei, solùm vt auctoris natura- 176.
lis, & impeditivum dilectionis itidem naturalis. Opus igitur est effectu præstantiori, pro remissione, & deletione peccati, in statu eleuationis.

CONTRA I. Concedo Deum, ex parte sua, numquam pluribus, aut paucioribus indigere, ad aliquid ponendum, sed non nisi ex parte operis & subjecti. Concedo interim excellentioribus, & pluribus indigere, ad justificationem hominis, in statu gratiæ; sed nego, quòd hæc excellentia importet positionem gratiæ; potest enim v. g. importare solam positionē actus retractatiui supernaturalis, cum circumstantia decreti Diuini, inferiùs explicandam. Rursus, potest etiam quædam excellentia extrinseca, in ipsa 187.
condonatione poni, quia excellentius bonum est, quod majus malum expellit, expelleret autem illa condonatio peccatum commissum, in statu gratiæ, quod supponitur esse majus.

CONTRA II. Quia ex vi huius responsionis sequitur: non esse necessariam infusionem gratiæ, ad saluandum transitum à non esse offensi ad esse offensi, sed solùm ad saluandam excellentiam remissionis. Cur ergo sine hac excellentia, quæ deberet esse ratione gratiæ, transire Deus non posset ad esse non offensi?

CONTRA III. Quia licet sit necessaria gratia ad remissionem, quæ constituat hominem in esse, statu, & 188.
conditione supernaturali: Cur tamen sine eo, quòd constituatur, in hoc statu tam excellenti, remitti ei peccatum non poterit? non enim apparet: Cur ex parte subjecti, pluribus indigeat condonatio peccati, pro statu gratiæ remissi, si illa remissio non debeat eum ponere in statu gratiæ, sed in simili omninò statu, qualem habuisset in pura natura. Hinc paritas sic restitui potest: Peccatum commissum contra Deum vt auctorem naturæ, potest remitti sine vllo superaddito, quod sit æqualis ordinis statui illi naturæ. Ergo etiam peccatum commissum contra Deum vt auctorem supernaturalium, remitti poterit pro statu gra-

tu gra-

189. tu gratiæ, sine vlla infusione qualitatis supernaturalis, æqualis statui gratiæ, adeoque sine infusione gratiæ.

Et certè, quamvis hoc, quod est esse Deum amicum, pro statu naturæ, & pro statu gratiæ, sint omnino inæqualia; tamen negatio offensæ, pro vtroque statu, non apparet vnde debeat esse diuersa, excepta diuersitate petibili ex terminis. Imò videtur peti principium in responsione; assumit enim, quòd sit necesse ad tollendum peccatum contemptiuum Dei, vt auctoris supernaturalis, poni effectum præstantiorem; si enim per effectum intelligit gratiam, petit principium. si autem per effectum intelligit effectum impropriissimè dictum, hoc est aliquid

190. positum à voluntate Diuina, præstantiùs extrinsecè, quàm poneretur ad remissionem peccati, pro statu puræ naturæ; id quidem verum est. sed cur illud præstantius, non poterit esse ipsa condonatio extrinseca præstantior in ordine ad nos, quia maioris mali depulsiua?

RESPONDERI solet II. Quòd etiam in statu puræ naturæ, danda fuisset qualitas gratificatiua Creaturæ, pro illo statu, quantumvis esset ordinis naturalis.

CONTRA I. est: Quia videtur arbitrariè asseri ista qualitas, ægreque illius asserendæ fundamentum in Classicis haberi posset.

191. CONTRA II. Non implicat, vt eam qualitatem auferat Deus à Creatura; tunc quæro: Illâ ablatâ, poteritnè adhuc Creatura peccare; vel non poterit? si non poterit? Cur? immo reddetur impeccabilis defectu ejus, quod illam deberet facere non peccatricem. Si autem illa qualitate ablata, poterit adhuc illa Creatura peccare? cur à Deo non poterit reduci ad pristinum statum? reddique talis, cui Deus non sit offensus? quo tamen casu, non esset necesse illi infundi. qualitatem gratificatiuam, cum in ante illam non habuerit. Ergo siquidem spoliatus gratiâ posset peccare, etiam posset ad illum statum reduci, sine infusione qualitatis. Ergo vlteriùs infusio illius qualitatis, non est de ne- 192.
cessitate, vt Deus ab esse offensi, transeat ad esse non offensi.

NEQ; valet si dicas: Illo casu quem supponit instantia, actu non auferendam qualitatem gratificatiuam, poni tamen actionem, quæ, quantum est de se, illam auferret; nam eodem jure dici posset: Diuinam condonationem, quantum est ex illa, esse collatiuam gratiæ; licet possit illa haberi sine actuali illius collatione, posseq; sine illa perfici remissionem, vt sine gratiæ ablatione, etiam per primum peccatum, poni potest ratio offensæ.

CONTRA III. Quia esse offensum non stat formaliter in hoc, vt Deus tollat illam qualitatem, in ordine naturali, vel gratiæ; estquè quid po- 193.
sterius offensa. Ergo neque Deum, non esse offensum, stabit formaliter in positione illius qualitatis. Ergo positio illius, in neutro statu est necessaria ad hoc, vt Deus censeatur, ab esse offensi, transire in statum non offensi; præcipuè, quia inferiùs ostendetur sufficiens mutatio ad hunc transitum. etiam sine infusione gratiæ.

PROBATVR III. Quoties aliqua causa adiuuat aliam, tribuendo illi vires agendi, eamque confortando; toties illũ effectum potest ponere sola, nisi specialis repugnantia adsit, orta ex ipsa exigentia effectûs, petentis nonnisi à duabus causis produci: quomodo v. g. petit produci actus 194.
vitalis; & quomodo petit haberi omnis effectus formalis primarius. Sed condonatio Diuina, est talis, quæ nisi adesset, nec veniale, nec mortale. per gratiam remitteretur, vt infra probabitur. Ergo illam remissionem poterit se solâ ponere condonatio Diuina. Major Probatur Inductione. Nam scriptor peritus, dirigens manum imperiti, potest formare characteres per seipsum; & Deus in alijs materijs, potest facere per seipsum, quod facit per causas secundas, exceptis dictis limitationibus. Et ratio est. quia si potest adjuuare, & tribuere vim agendi alteri, supponitur continere in sua vi, illum effectum: cur ergo

195. ergo ad illum producendum non procedet?

Punctum Difficultatis I.

Soluitur Principalis Obiectio.

OBJICITVR I. Argumentum commune, quo & supra, & in materia de modis, vsi sumus. Cùm à Deo peccatum remittitur, transit Deus ab offenso, ad non offensum. Atqui hunc transitum fieri implicat, absque vlla peccatoris reali mutatione. Ergo. Minor Probatur. Implicat fieri
196. transitum, à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione, atqui si fieret transitus, ab esse offensi, ad non esse offensi, sine peccatoris reali mutatione; fieret sine sufficienti mutatione. Ergo. Minor, in qua est difficultas. Probatur inquisitione: quæ nam scilicet foret mutatio sufficiens?

RESPONDETVR I. hoc Argumentum vt sonat propositum, non impetere Conclusionem à nobis datam; quia nostra Conclusio procedebat de eo, quòd remitti possit peccatum, sine infusione gratiæ; de qua nihil agit præsens Argumentum. Porrò mutatio sufficiens (vt illa assigne-
187. tur Argumento paulò aliter proponibili) vi cujus intelligatur transire Deus ab esse offensi, ad non esse offensi, est actus proprius peccatoris, detestativus peccati; non vtcunq; sumptus, sed in circumstantia in qua Deus decerneret se depositurum Offensam, quotiescunque retractaret peccator, sicut oportet ad salutem, peccatum. Et sicut positis actionibus Sacramentalibus, ponitur gratia; idque ex vi decreti Diuini, volentis illas assumere ad productionem gratiæ, quantumvis illæ actiones se solis non exigerent producere gratiam; ita posset facere decretum, de subjungenda sua condonatione, quotiescunque peccator, vt oportet, retractaret peccatum, quamvis illa retractatio, se sola, non 198.
exigeret, poni condonationem Diuinam.

RESPONDETVR II. Quamvis Deus non alligaret suam condonationem, ad actum retractationis, nec per illam tanquam per mutatiotem sufficientem transire vellet ad esse non offensi, posset poni aliâ sufficiens mutatio; si scilicet reuelatione promulgaret, quòd tot vel tot exactis annis pœnarum, vellet desinere pœnas, & simul ex misericordiæ suæ abysso remitteret offensam. quo casu sufficiens mutatio, vt Deus transeat ab esse offensi, ad esse non offensi, esset negatio pœnarum, alligata certo tempori in circumstantia decreti Diuini. Quod ipsum sic vlteriùs Illustratur: Quia, quid im- 199.
plicat vt dicat Deus: volo eo vsque irasci pro peccatis, quovsque puniam? quo casu, ab esse irati, ad non esse irati, transiret Deus actu suo, in circumstantia negationis punitionis. Et sicut, ab esse non irati, ad esse irati transijt positione punitionis, ita ad non esse irati, transire poterit negatione punitionis. Item poterit esse Iris, & non esse signum Dei placandi, nec jam punituri diluuio mundum, transijitque ad esse signi per decretum Diuinum, vi cujus infertur negatio diluuij. Cur etiàm quantumvis possit esse negatio pœnarum, & non esse negatio offensæ Diuinæ, cur inquam negatio pœnarum, in circumstantia 200.
decreti Diuini, non erit sufficiens mutatio, vt Deus transeat ad esse non offensi? Rursus poterat esse infusio gratiæ per Oppositos, & non esse abolitiua venialis, nisi accedat intentio abolendi veniale; cur non etiam accedente intentione Diuina, remittendæ offensæ, si desinant pœnæ, cur inquam non erit sufficiens mutatio desinentia pœnarum, in circumstantia illius intentionis, & decreti Diuini? Hoc totum in hunc breuem discursum colligi potest. Non implicat vt vna eademque res ratione diuersi decreti & temporis, sit sufficiens mutatio, vi cujus dicatur Deus, à pluribus etiam contradictorijs, transire ad alia; vt pa-

ter

201. tet instantijs adlatis, & inferiùs declarabitur. Quod si fieri potest vt idem ratione diuersi decreti & temporis, sit sufficiens mutatio, poterit Deus negatione pœnarum, transire & ad esse non punientis, & ad esse non offensi.

RESPONDERI potest III. (quam Responsionem, tractando hanc materiam, antequam tractassem materiam de Deo, appellaueram supererogatoriam, eò quòd per priores duas, commodè satisfiat Argumento) Cui responsioni alacritatem quandam addere possunt verba Suarij; qui cæteroqui modestus Auctor, & bene noscens vim Principij hujus Modalistici, nihilominùs hæc formalia enunciat: Ratio illa prior de mutatione, num-
202. quam me multum mouere potuit, quia optime & sine difficultate intelligo, Deum sine vlla sui mutatione, posse efficere hanc *formalem* mutationem in homine. Subditque inferiùs: quomodo? volente id scilicet voluntate Diuina excellentiori modo. Difficultas tantùm est in explicando illo excellentiori modo. Quod vt fiat

SVPPONO I. Quòd actus Diuinus liber, quantumvis respiciat aliquam circumstantiam extrinsecam, nihilominùs illâ circumstantiâ non componitur; quia aliàs aliquo creato componeretur increatum, & actus vitalis componeretur aliquo non vi-
203. tali. Tota itaque exigentia illius extrinseci connotati, non est in ordine ad componendum actum Diuinum liberum, sed nonnisi ad circumstantionandum.

SVPPONO II. Quòd illa circumstantia, & illud connotatum extrinsecum, sit adinuentum nonnisi ex eo, quòd nesciamus, quî saluanda sit contingentia, quæ est innexa omni actui libero, est enim de ratione liberi indifferentia, adeoque posse esse, & non esse. Ex alia parte cùm actus Dei liber, sit Diuinus, si est Diuinus? est necessarius; quia de ratione esse Diuini, est necessitas essendi. vt ergo saluaretur indifferentia, & necessitas in actibus liberis Diuinis, & vt formaremus aliquem de ijs conceptum, sal- 204.
uantem & necessitatem essendi, & in differentiam; dicimus, in recto & entitatiuè actum Diuinum, esse necessarium; ratione autem connotati, quòd posset adesse & abesse, indifferentem esse; Deo fortassis ex suæ Sapientiæ abysso, longè alium de sua libertate formante conceptum. Hinc si posset alia circumstantionatio reperiri bene illam posset connotare, & ab illa circumstantionari actus Dei liber.

SVPPONO III. Duplices nos posse imaginari actus Diuinos liberos; alios quidem efficientes & productiuos; alios autem non productiuos. his qui sunt productiui, pro circumstantia, est necesse assignare aliquam Creaturam, quia illâ non assi 205.
gnatâ, & essent productiui, & non essent; essent. quia tales supponuntur esse; & non essent productiui. quia nihil producerent; producere enim deberent, in supposita materia, aliquid creatum illis actib' respondens. Cæterùm actibus Diuinis non productiuis, non debet respondere aliquid creatum, sed potiùs negatio creati, qualis respondet actui Dei libero, nolenti millionem mundorum.

SVPPONO IV. Actus Diuini liberi tam productiui, quàm non productiui, intendum primò respiciunt & important aliquid creatum, vel negationem creati; ita, vt id quod circumstantionat actum liberum, primò 206.
per se, sit aliquid creatum, vel negatio creati. Interdum verò illi actus, respiciunt & important proimò per se, aliquid increatum connotans creaturam, ita vt id, quod primò per se circumstantionat illum actum, sit aliquid increatum. sic v. g. actus quo Deus vult producere mundum, primò respicit & importat mundum. actus verò, quo Deus dicit: Nolo in hoc mundo tantum esse prædestinatos, respicit primò per se aliquid Diuinum, nempe negationem volitionis Diuinæ efficacis de salute singulorum. Item cùm Deus dicit: volo decernere creationem mundi, propter gloriam Christi Domini; hic actus primò respicit volun-

207. voluntatem Diuinam decernentem, quæ connotat aliquid creatum, hoc est gloriam Christi & ipsum Christum.

SVPPONO V. Quotiescunq; actus Diuinus liber, primò respicit & importat aliquid incrementum, hoc est, alium actum Diuinum liberum, tunc vna eademque Entitas creata, siue negatio entis creati potest esse sufficiens mutatio plurium, ratione nostra actuum Diuinorum; & attendi debet ad solos actus, quasi reuera plures in se essent. Illustratur hoc instantiâ certâ, in sententia aliquorum oppositum sentientium: nam decreta est Incarnatio, in principijs plurium ex ipsis, ob triplex motiuum, hoc est: Excellentiam mysterij intrinsecam,
208. Dignitatem Capitis. Bonitatem Redemptoris. En voluntatem Diuinam, & actus illos tres voluntatis Diuinæ, circumstantionat eadem entitas vnionis hypostaticæ. Item quando Deus dicit: volo non prædestinare Cainum, negatio prædestinationis, potest esse sufficiens mutatio, ratione cujus, ex pluribus motiuis, adeoque per eosdem auctores; pluribus etiam ratione nostra actibus Diuinis liberis, possit illam velle voluntas Diuina respondentibus pluribus motiuis & finibus circumstantionalis ab eadem negatione salutis. Rursus eadem gratia si detur intentione abolendi veniale, per Oppositos est illius abolitiua; si
209. non detur, non est abolitiua. vbi intentionem abolendi, vel non abolendi, circumstantionat eadem entitas gratiæ. *His suppositis.* Ille excellentior volendi modus de quo innuit Suarez sic explicari potest.

Vna eademque indiuisibilis entitas Deitatis, ex infinitate suæ perfectionis, hoc habet: vt æquiualeat distinctis realiter, præstando hoc totum, salua identitate, quod præstant in creatis, duo distincta realiter. Et ita v. g. Diuina essentia, æquiualet distinctis realiter. v. g. ei quod cōmunicatur, & ei, quod non cōmunicatur; ei quod producitur; & ei, quod non producitur. Et sicut in creatis communicato vno, non est necesse communicari aliud distinctum realiter, producto item 211.
vno, non est necesse produci aliud distinctum realiter: ita beneficio illius æquiualentiæ, sine vlla pluralitate & imperfectione, potest communicari essentia, non communicata paternitate, quæ illi identificatur realiter. & producta filiatione, potest non produci essentia, quæ est illi identificata realiter. Sic etiam ex infinitate perfectionis, Diuina essentia, æquiualet pluribus actibus, v. g. actui necessario, & actui libero. itemque pluribus actibus necessarijs, & pluribus actibus liberis, vi cujus æquiualentiæ, habet hoc, vt sine vlla pluralitate, possit hoc præstare, quod præstarent actus distincti realiter. Quia verò si in Deo poneretur actus Dei liber distinctus re- 212.
aliter, illemet ipse esset sufficiens mutatio, ratione cujus transiret Deus, ab esse offensi, ad non esse offensi; ita beneficio illius æquiualentiæ ad actus liberos distinctos realiter, habet hoc vt sine vlla sui mutatione, pluralitate, imperfectione, per solam æquiualentiam ad actus distinctos realiter, & per æquiualentiam ad mutationē sine mutatione, transire possit ab esse offensi, ad esse non offensi, seclusis imperfectionibus & mutatione. Quia verò imperfectio est in actu libero, Contingentia; illâ exclusâ, determinat sibi necessitatem essendi, seu vt actus liber sit entitatiuè necessarius. è contra quia est perfectio, non velle 213.
necessariò, quod non est volibile necessariò; determinat sibi infinita perfectio essendi, vt non velit necessariò, sed liberè, quod non est volibile necessariò. Rursus, quia in actibus liberis, imperfectio est pluralitas, & mutatio; illam excludit esse Diuinum, in quo sicut est esse vnum & immutabile, ita & operari est vnum & immutabile. è contra autem, quia est perfectio, hoc posse facere, quod facerent actus distincti realiter; item est perfectio. esse sufficientem rationem transeundi, ab esse offensi, ad esse non offensi. Item est perfectio, sine vlla mutatione facere hoc, quod faceret mutatio. Item, est perfectio conti-

214. continere se solâ & sua entitate, actus ratione distinctos, planè ac si reuera plures essent actus. Denique perfectio est, id habere per æquiualentiam ad terminandum, ac si desineret esse, novusq; succederet actus, cùm omninò sit nec possit desinere esse, nec novus illi succedat actus. cùm inquam hæc omnia perfectio sint; fit, vt illam perfectionem totam determinet sibi plenitudo, & infinitas essendi, Diuina.

Hoc totum ad præsens applicando, & totum discursum in compendium redigendo; Dici potest: Transire Deum, ab esse offensi, ad esse non offensi, per actum suum æquiualentem actui nouo, sine vlla nouitate. & per æqui-
216. ualentiam ad faciendum, quod faceret desinentia actûs offensæ, sine vlla desinentia. Ne verò objiciatur nobis: insuetum hunc esse explicandi modum. illius fundamentum haberi potest, in Ripalda, tom. 2. de ente Sup. Dis. vltima Sect: 22. nu: 303. in fine: plura vide in 1. parte de actu Dei libero.

ADDO I. Quia quæri adhuc potest, quòd possit esse entitas Diuina & non habere æquiualentiam v. g. ad esse non offensi, sed potiùs ad esse offensi; per quid ergo transibit ad esse non offensi? Ad quod vt respondeatur, præ oculis habendum est, quòd, sicut datur æquiualentia, in ordine ad
215. plures actus; ita datur æquiualentia, sine vlla pluralitate, imperfectione, mutatione, ad ipsum transitum, pro hac potius æquiualentiæ parte, quàm pro alia æquiualentiæ parte. Et sicut, si Deus per aliquid distinctum realiter, transiret ad esse æquiualentis non offenso, sufficiens tunc haberetur mutatio; ita sine vlla mutatione transit à non esse æquiualentis offenso, ad esse æquiualentis offenso, per transitum æquiualentem, seu per æquiualentiam ad mutationem, sine mutatione, ita vt admittatur, & æquiualentia ad plures actus, & æquiualentia ad ipsum transitum, & mutationem, sine imperfectione transitûs & mutationis.

ADDO II. Posito actu, quo Deus dicat. Non offendor Creaturæ, 216.
consurgit formalitas in Creatura, quasi à posteriori, & effectus prioris, quòd jam sit ea, cui Deus non offenditur. Quòdsi quæras: Vnde consurgat? Responderi potest: vi actûs Diuini, quo Deus dicit se non offendi Creaturæ. Quod siquæras? Per quid Deus veniat ad hunc actum? Responderi potest: quia actus, quo dicit se non offendi, terminatur ad negationem prioris actus, cujus negatio, non est quidem realiter, sed in ordine ad terminandum sequentem hunc, ratione nostra actum, & alligatum posteriori differentiæ temporis, ita se habet planè, ac si verè desijsset. Quod si vlteriùs quæras: vnde hoc fiat? ad duo attendi debet. Imprimis ad ti- 217.
tulum libertatis, cui liberum est remittere suam offensam. Deinde ad titulum æquiualentiæ explicatæ, idque ita, quia quamuis ab æterno Deus habuerit æquiualentiam ad esse non offensi, non tamen de nominatus est semper non offensus, sed transijt ad denominandum in tempore per æquiualentiam ad actus elicitos nonnisi in tempore. Et sicut si haberet actus nonnisi in tempore, nonnisi in tempore denominaretur non offensus; ita ob æquiualentiam ad actus, nonnisi in tempore, transit ad esse habentis denominationem non offensi, transit inquam nonnisi in tempore. 218.

ADDO III. Quotiescunque actus Dei liber, respicit aliquid creatum positivum, toties debet illi respondere pro circumstantia aliquid positivum creatum; vt colligi potest ex Supp. 3. & 4. Item: Quotiescunque actus Dei liber respicit aliquam negationem Creaturæ, actus ille circumstantionari debet a negatione; vt colligi debet ex dictis suppositis; nec recurri in explicatione actus liberi ad solam præcisè æquiualentiam hactenus delineatam, sed ad illam recurri debet nonnisi tunc, cùm actus Dei liber primò per se, respicit alium actum liberum. Probari autem debet bonitas hujus explicationis, duobus princi-

219. principijs, vtroque negatiuo. Imprimis, quia contra hanc explicationem nullum inconueniens objici potest. Deinde, quia omnis perfectio quæ non implicat contradictionem, estque melior ipsa, quam non ipsa, Deo tribui debet; jam autem æquiualentia, vi cujus Deus sortiri possit denominationem, quæ aliàs sine mutatione haberi non potest, est quædam perfectio non implicans, tribui ergo Deo debebit.

Punctum Difficultatis II.

220. *Soluuntur Instantiæ, pro eadem Obiectione, factæ.*

INSTABIS I. In Deo non potest esse actus liber, cui non respondeat ex parte Creaturæ aliqua mutatio, proportionata decreto Dei. Ergo idem dicendum, cùm ex offenso Deus transit, in non offensum. hæc autem mutatio non potest esse alia, nisi gratia infusa.

RESPONDETVR. Antecedens esse verum, cùm actus liber primò per se respicit aliquid creatum: sed esse falsum, si actus liber respiciat primò per se aliquid increatum. Concesso,
221. quòd actui libero in Creatura respondere deberet mutatio; hæc independenter ab infusione gratiæ ostendi posset, in positione actûs liberi, vel desitione pœnarum, alterutri horum, alligante Deo decretum condonandi.

INSTAT II. Aliquis. nempe P. Martinus Olszewski, Sac. Theologiæ Doctor, Vir solidissimè doctus, & in impugnando rarâ excellentiâ insignis: Impossibile est voluntatem Diuinam. nunc offendi, nunc non offendi, nulla in objecto facta mutatione; cùm enim in Deo, quicunq; actus liber, sit in re necessarius, & non potest esse alius & alius, nisi ratione aliûs & aliûs objecti seu termini, consequenter nè quidem concipi potest alius, si objectum prorsus sit invariatum. 222.

RESPONDI iam. Variationem ratione objecti fore ratione actûs detestatiui, vel negationis pœnarum, si his Deus alligaret decretum condonandæ offensæ. Conformiter autem ad phrasim vsurpatam dici posset: Impossibile esse Diuinam voluntatem, nunc offendi, nunc non offendi, nullâ in objecto factâ mutatione, & non suppositâ æquiualentiâ ad actus distinctos realiter, & æquiualentiâ ad præstandum sine mutatione, quod præstaret mutatio. possibile tamen hoc erit, suppositâ æquiualentiâ ad actus distinctos realiter, & æquiualentiâ, ad præstandum sine mutatione, quod præstaret mutatio. Sicut ergo, si 223. essent in Deo noui actus realiter, nullâ in objecto factâ mutatione, posset Deus reddi nunc offensus, nunc non offensus; ita sine vlla mutatione, per solam æquiualentiam ad actus distinctos realiter, & per æquiualentiam, ad mutationem, idem præstari poterit. Vel dic actum Dei liberum primò per se respicientem aliquid creatum, non posse esse alium, nisi ratione aliûs & aliûs objecti creati; secus tamen si actus Dei liber primò per se respiciat aliquid increatum; vt · Nolo offendi. respicit negationem actus Diuini, quo offendebatur creaturæ, iuxta dicta superiùs.

INSTAT III. Idem. Nullo 224. modo Theologicè percipitur: Quomodo Deus in primo rationis signo indifferens ad velle, & non velle hunc quem de facto voluit mundum, transierit ad velle eundem; nisi Diuina volitio intelligatur terminata ad mundi futuritionem; adeoque nisi intelligatur terminata ad mundum aliter se ex parte sua habentem, quàm haberet in primo signo rationis, in quo, ad fore & non fore, indifferens erat. Ergo etiam nullo modo percipi potest, quomodo Deus, qui Petro in ante fuit offensus, jam nunc non offendatur; nisi Diuina volitio intelligatur terminata ad Petrum, aliter se ex parte sua habentem. Et sicut Deus non alio

225. transiuit ab indifferentia volendi mundum, ad determinationem volendi mundum, quàm prorsus eodem & immutabili necessariæ voluntatis actu, terminato ad objectum, aliter atque aliter se habens, ita & in præsenti idem dicendum.

RESPONDI Jam, & ostendi Mutationem in objecto, ratione actus retractativi, vel negationis pœnarum, si alterutri horum, Deus decreuisset adnectere suam condonationem. Hoc est, formando tale decretum : quando condonabo culpam, nemo punietur. Conformiter autem ad responsionem tertiam, Negatur Consequentia. Disparitas est, quia prior ille actus Diuinus, est producti-
226. vus, respiciensque primò per se aliquid creatum, consequenter illi respondere debet esse productum & creatum, vt ita respicienti, id quod respicitur, proportionetur. Et cum illud productum, illudque creatum sit formalis mutationis capax, debuit in illo poni mutatio; sed in præsenti actus Diuinus, quo dicit: Nolo offendi, primò per se, non respicit Creaturam, sed negationem actûs offensæ respicitque aliquid in se, hoc est, positionem actûs, quo dicat se non offendi, quamuis postea hic actus importet aliquid creatum, vt dixi addito secundo, consequenter hic respiciente vno actu libero alium actum liberum,
227. non erit necesse, vt aliquid formaliter in objecto creato mutetur, excepto hoc, quòd subiectum reddendum sit non inuisum, sed sufficiet æquivalentia terminandi, talis, qualis daretur si de facto mutaretur Deus. Potest hoc illustrari exemplo à creatis deducto; in quibus interdum est necesse, sequi mutationem immediatè extra volentem, interdum non est necesse sequi; nam cùm dicit Petrus: efficaciter volo Paulo dare centum, impossibile est velle id efficaciter, quin respondeat centum, quod est extra volentem; & tamen potest dicere : volo condonare offensam, quin ponatur aliquid extra condonantem. sic etiam in præsenti non potest Deus dicere : volo producere mundum, non responden- 228.
te immediatè mundo, qui est extra Deum ; potest tamen dicere : volo condonare offensam, quin responde-at immediatè aliquid extra Deum, qui per æquiualentiam ad mutationem sine mutatione, id præstare potest, quod præstaret, si intrinsecè mutaretur per actum, qui sit volitio condonandi.

Eadem disparitas sic aliter proponi potest : quia si voluntati Diuinæ, volenti liberè producere mundum non responderet mundus productus, & esset illa voluntas producendi mundi, & non esset. esset, vt supponitur; non esset autem, quia illi non responderet mundus quoad produci : jam vero Deo volente condonare offen- 229.
sam responderet condonatio, quæ esset ipsemet actus Diuin⁹; responderet autem titulo æquivalentiæ, vi cujus habeat hoc, vt sine vlla mutatione & inceptione, id incipiat condonare, in certa differentia temporis, quod non condonauit ante; planè ac si tunc primùm, & de nouo, & cum mutatione sui, condonaret & inciperet esse.

INSTAT IV. Idem. Sequitur ex Responsionibus datis, quod voluntas Diuina in idem volibile, quantumvis ex parte sua prorsus invariatum, aliter, atque aliter, feratur; hoc autem dici non potest, quia Diuinus Intellectus, in idem intelligibile inuariatum, ex parte sua non potest, aliter 230.
& aliter ferri, nunc scilicet assentiendo, nunc dissentiendo. Et sicut esset defectus in Diuino intelligere, si de eodem intelligibili prorsus invariato, nunc haberet assensum, nunc dissensum. Ergo erit etiam defectus in voluntate, si nunc ponatur offensa, nunc non ponatur, invariato manente objecto; & sicut à rectissimo Intellectu, omne v. g. affirmabile, si sit invariatum, semper affirmari debet, ita & à rectissima voluntate, semper debet odio haberi, quod semel odio habitum est, si sit invariatum objectum, libertasque voluntatis Diuinæ, non in hoc stabit, quòd possit idem invariatum objectum, nunc amare, nunc

231. nunc odisse; sed in eo, quòd possit objectum non amabile, pro libitu amare, faciendo illud amabile.

RESPONDI Jam, quòd ostendatur illic objectum variatum, ratione retractationis, vel negationis poenarum in circumstantia decreti Diuini. sed conformiter ad phrasim vsurpatam, Negatur Consequentia. Disparitas an aequam adferatur. Retorqueri potest Argumentum. Cur Intellectus creatus, eidem invariato objecto, non possit nunc assentiri, nunc dissentiri, & tamen manente invariato suo inimico, potest voluntas creata, nunc illi offendi, nunc non offendi, etiam rationabilem offensam, propter dictamina Euangelij deponendo? Di-
233. sparitas autem directè haec assignatur: Quia cognitione, quae sit assensus, vel dissensus, est necesse vel conjungere, cum objecto, vel disjungere praedicatū ab objecto. si ergo nihil est variatum disjunxitque Intellectus verè praedicatum ab objecto, non poterit illud conjungere assentiendo, quia non potest conjungere nisi praedicatum quod inest, reuera autem non inest sicut & ante. & si inesset illud praedicatum, cùm non infuerit ante, reuera variatum esset objectum. Quodsi non sit Intellectio assensus & dissensus, sed simplex apprehensio, idem sequitur; quia bonum Intellectûs est verum: verum autem dicit conformitatem cum
234. objecto. si ergo objectum eodem modo se habet quo ante qui aliter apprehendetur verè, aliter inquam quam ante? Cùm autem voluntas possit non respicere bonitatem in objecto, neque illâ moueri, sed aliunde quaesitâ & praesentatâ sibi bonitate, hinc manente etiam objecto invariato, aliunde quaesitâ bonitate potest allici voluntas ad illud amandum quod antea non amauit, non quòd velit amare malum, quod est malum, & quod antea, quia malum est, noluit amare; sed quòd respiciat potiùs ad praesentatam, & aliunde quaesitam bonitatem, & honestatem, in ponendo actu. Tota itaque breuiter disparitas desumitur ex modo tendendi vtriusque potentiae: quia scilicet Intellectus non 235.
potest adsciscere aliunde scibilitatem objecto invariato, nec potest adsciscere aliunde albedinem & dicere album, quod non est album. jam autem voluntas aliunde quaesitâ honestate, in actu ponendo, sibique praesentatâ, potest ferri in objectum in se invariatum.

Quod autem additur: In eo stare libertatem Diuinam quod possit facere bonum quod antea erat malum. id quidem verum est, sed non in hoc solo stat libertas Dei; cùm possit stare etiam in gratuita condonatione, positâ, vel in circumstantia mutationum explicatarum, vel titulo aequiualentiae. & nihilominùs absque infusione gratiae. 236.

INSTAT V. Idem, praecipue contra responsionem secundam: Temporis mutatio, est generalis & indifferens circumstantia, tam ad esse ingrati, quàm ad esse grati; deberetq; esse continuus à quovis contradictorio in aliud fluxus, sicut est continua in tempore fluentia.

RESPONDETVR. Temporis quidem mutationem secundùm se spectatam, esse generalem, & si illa sola praecisè foret mensura transitûs ad contradictoria, deberet esse perpetuus fluxus à contradictorijs ad contradictoria, quamtumvis spectata haec circumstantia temporis, cum alligatione ad certum illius terminum; alligatione 237.
inquam decreti Diuini, non erit jam generalis circumstantia, sicut non est generalis circumstantia, cum à non esse satisfacientis plenè, in purgatorio, ad esse satisfacientis plenè, transit anima per negationem poenarum, quarum durationem alligauit Deus certo tempori; ita & in praesenti.

INSTAT VI. Idem, Non majorem esse mutationem, quae fit ratione mutationis in tempore, vt aliquis transeat à non esse grati, ad esse grati; atque est passeris extra scholam saltatio.

RESPONDETVR. Non sola hîc temporis circumstantia ponitur, sed cum alligatione decreti Diuini ad eandem,

238. eandem, vnà cum negatione pænarum. Et ficut percuſſionem Regis Syriæ, alligàrat Deus percuſſioni terræ; ſic etiam poterat alligaſſe decreto, ſuæ voluntatis impletionem, certæ differentiæ temporis, vt alligat condonationem pœnarum Purgatorij.

INSTAT VII. Dicaſtillo. Homo ex peccato præterito non dicitur maculatus, & dignus pœnà pro tali tempore, ſed abſolutè pro omni, neque per voluntatem Dei, ſed abſolutè ante omnem Dei voluntatem. Ergo non poteſt Deus lapſu temporis, acceſſu voluntatis, talem maculam tollere; veluti non poteſt tollere denominationes ex forma aliqua intrinſeca, vel
239. extrinſeca, non poteſt inquam tollere ſolà ſuà voluntate, & lapſu temporis.

RESPONDETVR. Hæc difficultas intentum non convincit; Nam imprimis procedit contra principia Vaſquez, cui ille adhæret; nam ſi quid probat, probat etiam obligationem ad pœnam, cum tempore remitti non poſſe; pro omni enim tempore ex natura rerum meretur mortale pœnam æternam. Docet item Vaſquez, ad arbitrium Dei, ſine infuſione gratiæ remitti Originale. Directè autem ad punctum Difficultatis dicitur: quòd in poteſtate peccantis vel ipſius Dei non ſit, vt id quod malum eſt, malum non ſit; adeoquè ſolà ſuà
240. voluntate id tollere non poteſt. eſt autem in poteſtate condonantis Dei, vel Creaturæ, auferre offenſam ſuam gratuitò, & liberaliter condonando eandem. Unde ſoluitur etiam paritas, deſumpta à formis; Nam denominationes oriundæ à formis intrinſecis, vel extrinſecis, dum ſunt, non ſubſunt voluntati Diuinæ vel humanæ, nam nec Deus poteſt facere, vt non ſit nigrum, dum eſt nigrum, quod eſt nigrum: jam autem eſt in poteſtate offenſi remittere ſuam offenſam.

ADDO Ex ſuppoſita doctrina, non ſequi: quòd à non eſſe vniti, ad eſſe vniti; à non eſſe agentis, ad eſſe agentis tranſiri poſſit, ſine vlla modalitate, aut per ſolam æquiualentiam actuum Diuinorum; nam alligatio de- 241.
creti, reſpicit aliquid creatum ponendum; non poſſet autem oſtendi: quid poneretur determinatè. jam autem voluntas condonandi, non eſt decretum productiuum, transferreque ad creaturas ſimilem æquiualentiam actuum, qualem conceſſimus in Diuinis, eſt inuehere immutabilitatem in creaturis, rationem actus puri, & per paritatem arguendi, etiam myſterium Trinitatis in creatis.

Punctum Difficultatis III.

Obiectiones reliquæ ſoluuntur. 242.

OBJICIT II. Vaſquez, appellatque argumentum evidentem ratiocinationem. & ad illam ſupponit præter obligationem pœnæ, dari adhuc maculam peccati, nam oppoſitum eſt in doctrina Baij in Prop. 53. damnata. Rurſus macula etiam, & dignitas ſeu meritum pœnæ diſtinguuntur; non enim homo ideo dicitur eſſe maculatus, quòd ſit dignus pœnà, ſed potiùs, ex eo quia maculatus eſt, cenſetur eſſe dignus pœnà. Unde docet ſola condonatione poſſe remitti obligationem ad pœnam. ſed ſolà condonatione non poſſe remitti maculam, ſic Probat. Aut. ho- 243.
mo præteritâ jam actione peccati ſemel commiſſi manet maculatus, injuſtus & dignus pœnâ æternâ, ex natura peccati, aut ex ſola lege & voluntate Dei, imputantis peccatum? ſed non ex imputatione Dei. Ergo ex natura ipſiuſmet peccati. Probatur Minor: Quia non ideo dicitur maculatus, & dignus pœnâ, quia Deus vult ipſum ita manere, ſed quia ipſe peccauit, nec explicari poteſt: quî homo, ex ſola imputatione Dei, conſtitui poſſit peccator?

RESPONDETVR. Duæ illæ formalitates peccati, quæ ſunt macula & dignitas ad pœnam, vel poſſunt ſpectari ſecundùm malitiam objectiuam, vel

244. vel possunt spectari secundum mora-
lem permanentiam, & in aliquo sui.
spectantur secundùm malitiam, obje-
ctiuam & in se, inquantum dicunt Dis-
sonantiam actionis, & v. g. conne-
xionem amoris cum objecto odibili,
vel connexionem odij cum objecto
amabili, sub palliatis rationibus. 2.
Possunt illæ duæ formalitates specta-
ri in sui morali permanentia & in ali-
quo sui, hoc est, in effectu; causant
enim auersionem Dei, faciunt illum
offendi &c. formalitates illæ secun-
dùm malitiam objectivam spectatæ,
non subsunt libertati condonationis
Diuinæ, non tantùm independenter
ab infusione gratiæ, sed etiam positâ
infusione gratiæ; nam nec gratia po-
265. test facere, vt objectiuè malum non
sit objectiuè malum, quia impossibile
est idem esse, & non esse; consequen-
ter impossibile est, vt quod est pecca-
tum, non sit peccatum. Quodsi illæ
formalitates spectentur in aliquo sui,
hoc est, in permanentia morali, & in
hoc effectu qui est reddere Deum a-
uersum & infensum; reddere item De-
um proximè potentem respondere
pœnâ ad dignitatem pœnæ; sic sum-
pta macula & dignitas tolli possunt &
quidem dupliciter: vel constitutione
pœnitentis etiam in gradu filij adopti-
ui; hocquè fieri non poterit sine in-
fusione gratiæ. Vel pura remissione
offensæ; & hoc poterit fieri sola ex-
246. trinseca condonatione, qualem hîc
defendimus, & qualem non posse dari,
Argumentum Vasquez non euincit.
Neq. valet si dicas: Eligendas esse
opiniones quæ maximè distant ab hæ-
reticis; magis autem distabitur à sen-
tentia hæretica, quæ justificationem
refert in imputatam justitiam. nihil
inquam valet si dicas: quia debemus
eligere opiniones magis ab Hæreticis
distantes, si cætera sint paria; bene
enim aduertit Ripalda, magis distare-
mus ab Hæreticis si diceremus impli-
care vt in Eucharistia sit simul panis
& corpus Christi, & tamen hoc nemo
tenet. magis item distaremus à semi-
Pelagianis, si negaremus dari scienti-
am conditionatorum; item si negare-
mus possibilem esse Creaturam ab æ- 247.
terno, magis distaremus ab Arianis;
& tamen vtrumque hoc posterius viri
docti tenent. Veritas autem fidei non
indiget fulciri falsis. abest autē longè
hæc sententia Suarij, ab illa imputatio-
ne hæretica, quia error illorum in hoc
stat, quòd etiam defacto noluerint
concedere justificari nos per infusio-
nem gratiæ. Deinde quia defacto
dicebant nos semper post peccatum
esse maculatos, manere dignos pœnâ
æternâ, & quòd in nobis maneat sem-
per peccatum, Deus tamen, inquiunt,
illud non punit, & ita se gerit cum
homine, acsi peccatum in illo non
esset, imputando nobis justitiam
Christi. De hoc puncto fusè Suarez
citat. plusquam per paginam, à n. 16. 248.
OBJCIT III. Esparza: Inju-
ria homini ab homine illata, nequit
remitti absque mutatione offendentis,
uel offensi. Ergo & injuria Deo il-
lata ab homine, non potest remitti abs-
què mutatione alterutrius, sed hæc
impossibilis est ex parte Dei. Ergo.
Deinde effectus præcipuus peccati,
quod est injuria erga Deum, est priua-
tio gratiæ, voluntas autem sola homi-
nis, non potest impedire hunc effe-
ctum, nec compensare ad æqualita-
tem injuriam Dei grauem. Ergo neces-
saria erit voluntas impeditiva priva-
tionis gratiæ, quod non aliter fieri po-
test, quàm per infusionem gratiæ, quæ
sola mutat peccatorem, mutatione 249.
necessariâ ad deletionem peccati.
RESPONDI iam. Mutationem
posse intercedere ratione actûs super-
naturalis retractatiui, qui actus non
tollet quidem effectum qui est nega-
tio gratiæ, tollet tamen moralem per-
manentiam, quæ tunc beneficio re-
tractationis auferetur, Deo præcipuè,
retractatione positâ, actum condona-
tionis exhibente. Et licet retracta-
tio, non compenset ad æqualitatem,
id non obstat. nam sufficit accedere
tunc condonationem Diuinam; nam
etiam infusâ gratiâ non satisfit ad æ-
qualitatem, & tamen perficitur remis-
sio peccati, accedente condonatione
Diuinâ. Conformiter autem ad vsur-
patam

250. patam phrasim dici potest: Interuenire tunc in Deo aliquid æquiualenter præstans, quod præstaret mutatio; quæ æquiualentia, cum non possit haberi in creatis, imò, vt dixi, debet non haberi; potest autem haberi in Diuinis, adeoq; habetur. Hinc ratione ejus saluatur quomodo Deus remittat offensam.

INSTAT idem. Nequit remitti & deleri peccatum, manente malo, quod induxit vel ipsum peccatum, vel odium, quod habet Deus in peccatum, alias nullum bonum foret illa remissio, aut valdè contemnendum: cùm tamen debeat injuriæ remissio multum æstimari, si fiat à persona insigni; mala autem quæ sunt inducta per peccatum vel odium Dei in illud,
251. sunt plura, nec apparet quî tollantur sine infusione gratiæ; quale malum est auersio a Deo, offensa ad versus eundem, inimicitia cum eodem, vilitas peccatoris, &c. Item priuatio gratiæ, & juris ad gloriam &c.

RESPONDETVR. quòd sine infusione gratiæ, aliqua mala non tollantur, inter alia negatio constitutionis in esse filij adoptiui; consequenter illa remissio sine infusione gratiæ, non esset perfecta & absoluta; & licet non foret digna tantâ gratitudine, quantâ remissio simul cum filiatione, tamen mereretur magnam gratitudinem, sicut reus læsæ Majestatis ipsam condonationem multum æstimat,
252. quantumuis non addatur illi euectio in dignitates. mala autem, quæ tollit extrinseca condonatio, est auersio Dei, quæ tollitur per illam conuersionem Dei. tollitur offensa per remissionem. & cùm ante male illi voluerit Deus, fueritque peccatori offensus, tollitur hoc malum, dum redditur Deus non offensus.

Ad plura autem quæ ex eodem adferri possent soluenda, habeatur præ oculis. I. Amare positiuè seu amore stante in communicatione bonorũ, manifestatâ ad inuicem, est velle alicui bonum; potest autem aliquis amari à Deo nonnisi negatiuè, quia scilicet Deus est illi non offensus. Et tali non est necesse, vt Deus conferat aliquod positivum bonum præter hoc 253. bonum, quod est ipsamet condonatio. II. Licet repugnet duos inæqualiter positiuè dilectos, non esse inæquales in bonis, possunt tamen duo inæqualiter amari negatiuè, nec tamen alteruter plus donorum habere. sicut etiam in creatis possunt aliqui inæqualiter amari, quin vnus plus præ alio recipiat bonorum v. g. pecuniæ. III. Sufficere, vt tales quos Deus diligit, ex consequenti sint inæquales, hoc autem consequens potest dici, quòd sit formalitas non inuisi Deo, & formalitas objecti Deo non ingrati. Illa autem propositio: Nullum est DEI donum distinctum ab omni forma justificante, quod ratione suæ bonitatis non sit conferibile 254. peccatori, illa inquam propositio supponit talem esse gratiam, quod dubium est. Et posito etiam, quòd gratia esset incompossibilis cum peccato, verum id esset, quòd nullum Dei donum intrinsecum sit incompossibile cum peccato, exceptâ gratiâ; falsum tamen esset quòd non esset possibile donum extrinsecum, incompossibile cum peccato, qualem incompossibilitatem dicit condonatio extrinseca. Sed adhuc

INSTAT Vasquez: si semel admittatur possibilis remissio peccati extrinseca, numquam jam fieri poterit illa per infusionem gratiæ, præcedet enim pro priori condonatio, quæ re 255. mittet peccatum, jamque ad remissionem & justificationem peccatoris, nonnisi concomitanter se habebit infusio gratiæ.

RESPONDETVR. Pro priori naturæ, priùs intelligitur Deus non offensus, & postea amicus; sicut pro priori intelligitur, priùs Paulus non offensus Ioanni, & pro posteriori positiuè amicus, si antea fuit inimicus. Cæterùm tamen, quia justificatio absoluta, dicit constitutionem in esse filij Dei, & ad hanc nonnisi per gratiam, tanquam per formam peruenitur. fit vt ad sic sumptum genus justificationis, non se habeat gratia merè concomitanter.

DIFFI-

256. ## DIFFICVLTAS III.

De Medio abolendi peccata, quod est Fauor DEI, vel Condonatio Extrinseca.

PRÆMITTO I. *Connaturaliter pugnare inter se gratiam & peccatum.* Quia Tridentinum Sess. 6. c. 7. Causam formalem nostræ justificationis dicit esse gratiam; omnis autem forma, dicit repugnantiam suo contrario; vt patet inductione. & fundatur in hoc: quia vnaquæque forma, sicut habet vim informãdi subjectum, ita habet jus deposcendi conseruatio-
257. nem sui, vt ita exerceat id, quod exercere nata est. Et quia suæ conseruationi obest opposita forma, singulæ debent habere exigentiam, vt contrarium illi tollatur. Deinde, talis qualitas, quæ connaturaliter pugnet cum peccato, non est impossibilis; & talem esse de facto gratiam, vel ipse communis sensus DD. suadet.

Neque valet si dicas cum Coninck Disp. 21. de Char. à num. 96. sequi inde necessitandum Deum ad amandum hominem, in quo est gratia, vel ad amandum ipsam gratiam; non inquam valet si id dicas: Quia si peccatum & gratia stare secum possunt; clarè sequitur non necessitari Deum
258. ad amandum hominem, gratiâ informatum. si autem id fieri non potest; nondum necessitabitur Deus necessitate antecedenti ad amandam gratiam, sed ex suppositione consequenti. hoc est, quòd ex suppositione, quòd Deus amet, exerceatque hunc actum infusione gratiæ, non poterit non amare; item, ex suppositione, quòd velit producere gratiam, non potest illam odisse; sed non necessitabitur ad amandam gratiam, ex suppositione antecedenti, vi cujus obligaretur ad illam ponendam. Porrò sola necessitas antecedens destruit dominium Dei & libertatem. sic non destruit dominium Dei, quòd Angelus ex naturalibus suis principijs petat durare semper; non destruit, inquam, Dei 259.
dominium, quia non necessitat antecedenter ad illum ponendum, & potest tollere absolutè illam suppositionem, auferendo concursum conseruativum, quo etiam planè modo habet se Deus in ordine ad amandum gratiam; consequenter ad illam amandam non erit ita determinatus, atque determinatur ad amandum se, quia ad se amandum non ex suppositione quòd se amet determinatur tantùm, sed simul determinatur ad ponendum amorem sui.

PRÆMITTO II. *Independenter ab omni acceptatione, dari radicalem bonitatem in gratia,* vi cujus mereatur condonationem & fauorem Diuinum, extrinsecum in ordine ad expellen- 260.
dum peccatum.

RATIO I. est. Quia bonitas talis qualitatis non implicat, & dari eam vel hoc ipsum suadet, vt ita ponatur DEVS conformiter exigentijs creaturarum agere, adeoque ad exigentiam radicalem gratiæ, ponere ejusmodi fauorem & acceptationem, alias tota justificatio deberet tribui nonnisi fauori Diuino, nullo prædicato gratiæ id deposcente.

RATIO II. est. Quia si nihil obsit ita debemus discurrere de merito sicut & de principio merendi, hoc est gratiâ jam verò in materia de merito, dictum est. Dari radicalem condignitatem. 261.

RATIO III. est. Quia illud quod Deus tanquam effectum (si cætera sint paria) suæ condonationis ponit, saltim radicaliter debet esse fauor Diuinus, vt ita proportionentur inter se illa duo; fauet autem si cætera sint paria, exhibendo gratiam.

PRÆMITTO III. *Oppositionem illam gratiæ cum peccato esse Physicam,* si per ly physicum intelligas formam physicam. nam gratia est omnino forma physica. si autem accipias ly physicum per oppositionem ad aliquid physicum, sic non dicit gratia oppositionem physicam peccato, cum peccatum nihil sit physicè. sed hæc acceptio ly physici est impropria, quia etiam

262. etiam lux in communi acceptione dicit oppositionem physicam tenebris quamvis illæ nihil sint. Posset commodè appellari hæc oppositio physicomoralis, nè existimet quispiam ex solo prudentum judicio, & non ex natura rei interuenire oppositionem gratiæ cum peccato.

PRÆMITTO IV. *Pro nullo instanti reali simul posse esse peccatum & gratiam.*

RATIO I. est. Quia opposita sententia damnata est à Pio 5. & à Gregorio 13. inter propositiones Baij.

RATIO II. Quia duæ formæ substantiales nunquam sunt pro eodem instanti in eodem subjecto. Ergo neque peccatum & gratia, cum hæc
263. duo non minus sint opposita, quam dispositiones contrariæ ad diuersas formas substantiales seruientes.

RATIO III. Quia vel componitur tempus ita vt post instans sequatur, instans vel post instans sequatur tempus. si sequatur instans post instans, ergo poterit peccatum committi & absolutè non tolli gratia, quia posset in secundo instanti dolere actu contritionis, adeoque auferre peccatum, propter quod deberet tolli gratia. Si autem post instans sequitur tempus.. ergo & duratio gratiæ erit adhuc pro illo tempore, deberet enim desinere in instanti, & non esset tunc instans sed tempus; consequenter de-
264. beret peccatum & gratia plus jam quàm vno instanti secum stare. Oppositum præmisso videtur sensisse Lorca, quem aliqui excusant, sed excusatione grauiorem illi errorem impingunt, de quo vide Ripalda. cit. & Ouiedo Tra: 8. de Iust: Cont: 4. p. 1. Quomodo autem expellant se hæc duo vt intelligatur, præ oculis habendum est, quòd eo instanti in quo fit peccatum, possumus duo vt ita dicam instantia naturæ & considerabilitatis partiri, & in illo instanti peccati reali, pro priori intelligibilitatis nondum intelligitur expulsio gratiæ, sed sola positio causæ expulsionis; in secundo autem intelligibilitatis intra idem instans reale intelligitur facta expulsio gratiæ. & quia hoc secundùm instans 265.
est identificatum realiter vni illi instanti, toto illo instanti jam non est gratia, sicut in eodem instanti reali non sunt tenebræ si est positio lucis. Respici item ad hoc singulariter debet, quod terminus à quo in priuatiuis nunquam debeat esse simul cum termino ad quem, licet alia principia possint esse simul secum.

PRÆMITTO V. *Peccatum à gratia excludi formaliter & non efficienter.*

RATIO quia ex vna parte appellat Trid. gratiam nomine formæ justificantis. ex alia parte non apparet quid efficiat illa forma. ergo sequitur conditionem aliarum formarum formaliter expellentium sibi op- 266.
positas modo adsint alia prærequisita, ad eum modum quo forma bruti expellit formam herbæ, quæ est cibus animalis si adsint prærequisita. quod requisitum, An sit Condonatio. Sit

Punctum Difficultatis I.

An Condonatio Dei sit medium necessarium abolendi peccati?

DICENDVM est Affirmatiuè. hoc est, *Condonationem Diu: ex-* 267.
trinsecam, esse medium necessarium abolendi peccati. alij id ita exprimunt, Gratiam indigere vltimo compleri in ratione formæ abolitiuæ peccati per fauorē Diuinum: Est Conclusio contra Suarez Vasquez Granadum Tannerum Valentiam Ouiedo de Iust: Cont: 4. num. 5. & Esparza de Iust: qu. 9. Sed eam docent Scotistæ & Nominales Scotus, Occam. Gabriel, & alij, & ex nostris Ripalda Dis: vltima S. 16. Coninck, quibus fauet Salaz: & Lessius apud cit. Ouiedo. Habet hæc sententia fundamentum in Chrysostomo Hom: 80. ad populum. *Nè tua confidas pœnitentia tua enim pœnitentia tanta nequit peccata delere. si sola foret*

pœniten-

268. *pœnitentia, iure timeres: sed postquam in*
pœnitentia commiscetur Dei misericordia,
confide.

PROBARI solet I. quod sci-
licet peccatum & gratia possint secum
stare. ergo est necesse, vt accedat fa-
uor extrinsecus. Sed ista probatio si
vt sonat accipiatur, non conuincit;
nam Diuinitus possunt secum stare
frigus & calor, forma ignis & aquæ.
nihilominus hæ formæ, vt sint expulsi-
uæ sui ad inuicem, non indigent fa-
vore Divino extrinseco, qui duplex
cogitari potest: vnus negativus hoc
est non impediendi, & hic est quidem,
etiam formis naturalib⁹ necessarius, sed
de illo in præsenti, nõ agitur. secundo
positivus, hoc est pondus & vim su-
269. peraddendo, & de hoc in præsenti a-
gitur, sed illo formæ aliæ vt se expel-
lant non indigent. An autem indi-
geat gratia in præsenti quæritur.

PROBATVR II. Si condo-
natio Diuina, non esset medium neces-
sarium abolendi peccati, seu quod
idem est. Si gratia in ratione formæ
remissivæ peccati, vltimò non indige-
ret favore extrinseco compleri, sine
hoc favore, sine hac condonatione, &
aboleret peccatum, & non aboleret.
aboleret quidem vt supponitur, non
aboleret autem vt probatur (procedit
autem probatio de peccato mortali)
quia nulla pura creatura habet vim
abolendi peccatum, quod est infini-
270. tum in ratione offensæ vt suppono ex
materia de peccatis, illa autem aboli-
tio deberet esse involvens satisfactio-
nem, non enim est imaginabile, qui
injuria, debitum, offensa, si non po-
natur satisfactio, aboleri possint sine
condonatione. Quod autem pecca-
tum dicat infinitatem offensæ, in hoc
fundatur, quia magnitudo offensæ cre-
scit ex dignitate offensi, adeoque si
offensus sit infinitus, offensa erit infini-
ta, è contra, quia satisfactionis digni-
tas pensatur ex dignitate satisfacien-
tis, & nullum satisfaciens creatum, est
infinitæ dignitatis, vel si esset, non esset
adhuc par infinitati Dei offensi, fit vt
à nulla creatura possit poni satisfactio
sufficiens pro mortali, consequenter

nec hanc vim habebit gratia. Sed de 271.
hoc actum in materia de peccatis, &
in materia de Incarnatione.

Habeatur præ oculis parallela cum
formis naturalibus. Quando duæ
formæ possunt se expellere indepen-
denter à favore Divino extrinseco
tunc inter prædicata vtriusque debet
esse ad minimum commensuratio, im-
mo vt defacto sequatur expulsio, de-
bet aliquid semper esse in expellen-
te, quod non est in expulso, nam vi-
ctoria semper est a fortiori. Fiat er-
go hæc comparatio inter peccatum
& gratiam, peccato conuenit prædi-
catum quod sit Deo displicens; gra-
tiæ autem conuenit, quod sit placens.
peccato conuenit, quod sit constitu-
ens in esse odibilis Deo; gratiæ con- 272.
uenit vt sit constituens in esse grati
Deo. Sed peccato conuenit insuper
prædicatum offensæ infinitæ, non ha-
bet autem vim satisfaciendi infinitam
gratia. hinc pro peccato semper de-
bet stare victoria, sicut si forma ignis
haberet infinitam adhærescentiam
materiæ ignis, non posset vinci à fini-
tis viribus impugnantis hanc adhære-
scentiam v. g. aquæ. ergo ne fiet vi-
ctoria penes peccatum titulo prædica-
ti infinitæ offensæ, cui non potest gra-
tia opponere aliquid æquale, fit vt ali-
unde gratia adiuvari debeat, & hoc
non aliud est quam condonatio ex-
trinseca.

RESPONDEBIS I. Peccatum 273.
veniale esse finitæ malitiæ, & tamen
si poneretur in Deo expelleret infini-
tam illius sanctitatem, cur non ergo
etiam à gratia depelli poterit infinita
offensa.

CONTRA est. Quia minores
sunt vires necessariæ ad faciendum
malum, quam ad faciendum bonum.
& ita gressum rectum non possunt fa-
cere, nisi duo pedes recti; ad claudi-
cationem autem sufficit vnus. quia
ergo hoc quod est expellere infinitam
sanctitatem est malum, poterit benè
à finita malitia præstari, hoc autem
quod est expellere peccatum est face-
re bonum, hinc ad hoc maiores vires
erunt necessariæ. quod ipsum funda-
tur

274. tur in hoc, quod bonum debeat esse ex integra causa, adeoque ex prædicatis ita oppositis peccato, vt nullum sit, cui aliud non opponatur, vt ita bonum depulsionis sit ex integra causa; non apparet autem, quid infinitæ offensæ in gratia opponi possit. Rursus. Quamvis possit per impossibile supponi dari in Deo peccatum veniale ex objecto, nullum tamen potest esse veniale ex subjecto, siquidem illo tolleretur ipsummet esse Dei, & sicut si propter verum otiosum, interminaret Deus auferendam gratiam, ratione illius damni incurrendi, veniale esset mortale, ita & inpræsenti. vnde ex subjecto, adfert infinitatem opponibilem sanctitati infinitæ.

275. Denique peccatum veniale in Deo adferret defectum infinitatis. quod ipsum probatur. quia infinita sanctitas Dei, hoc ipso quia infinita est, includit omnem possibilem sanctitatem, adeoque includit nè aliqua desit, quia verò veniali peccato adfertur desinentia aliqua sanctitatis in Deo, fit vt à peccato veniali adferatur defectus formalis infinitatis, pulsivus infinitæ sanctitatis. tale autem nihil ostendi potest in gratia ad expellendam offensam infinitam, seclusâ condonatione.

RESPONDERI potest II. ex Ouiedo cit. nu. 18. Rationem adlatam probare quidem, quod gratia non tollat
276. peccatum per modum condignæ satisfactionis, sed non probare, quod id præstare non possit, nonnisi per incompossibilitatem formalem, quam habet cum peccato, ad eum modum, quo auctores tribuunt contritioni vim justificandi, & non vim condignè satisfaciendi.

CONTRA I. est. quia eo casu forma illa incompossibilis & esset depulsiva peccati & non esset; esset vt supponitur, non esset autem, quia nullum prædicatum adferret oppositum infinitæ offensæ, quia huic non apparet, quid sit incompossibile seclusâ satisfactione nisi condonatio; quid enim remittit debitum, nisi solueris, vel condonatum tibi fuerit. contritioni etiam tribuitur vis satisfaciendi, 277. sed non independenter a condonatione.

CONTRA II. est. quia sicut gratia est forma incompossibilis cum peccato, ita & peccatum est incompossibile cum gratia, non ergo erit ratio, cur potius ad positionem gratiæ tollatur peccatum, & non maneat, jam præhabitum peccatum. ergo incompossibilitati gratiæ debet aliquid accedere, vt pro illa stet victoria, vt vincatur peccatum ad eum modum, quo formæ succedenti debet aliquid adiacere, vt vincat præcedentem. hoc autem non apparet quid aliud sit, quam condonatio extrinseca.

CONTRA III. quia oppositi, videntur eneruare doctrinam communiorem de necessitate Incarnationis possibilis enim est gratia, quæ & sibi & 278. alijs sit principium merendi. ponatur illa in creatura pura, illa poterit mereri gratiam & sibi & alijs, quæ ipsa gratia, haberet vim abolendi peccati æquè bene ac nunc quando datur ex meritis Christi Domini, & per ordinem ad delendum peccatum, non minus illi puræ creaturæ debita fuisset quam nunc debeatur Christo Domino. quæ ergo jam esset necessitas Incarnationis, daretur enim alius modus saluandi generis humani, condistinctus à liberali condonatione, & tamen non indigens interuentu Personæ increatæ. 279.

PROBATVR III. Offensa creaturæ, si non ponatur satisfactio æqualis, non potest remitti sine accessu condonationis. ergo & offensa creatoris, si non fiat æqualis satisfactio, non potest remitti, si non accedat condonatio.

OBJICITVR I. Non implicat contradictionem, qualitas. quæ independenter ab omni condonatione extrinseca, dicat vim deletiuam peccati; & non est ratio, cur talis non sit gratia nostras, pertinebitq; hoc ad exaltandum Christum Dominum, quod meruerit nobis tam perfectam justificationem. ergo &c.

RESPONDERI potest inprimis retorsi-

280. retorsione argumenti. Non implicat contradictionem, dari qualitatem sanctificantem, quæ independenter ab omni condonatione extrinseca non sit depulsiua peccati, nec est ratio cur non sit defacto talis nostras gratia, nam sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec dignificanda; præcipue cum defacto multa prædicata non reperiantur in justificatione; quæ reperiri in ea possent, & multum omnino conducerent ad dignificationem ejusdem, vt incompossibilitas etiam cum veniali peccato, impeccabilitas, certitudo salutis, identificatio lumini gloriæ, quæ omnia si mera & sola dignitas gratiæ spectanda foret, tribuenda illi
281. essent. Gratia autem quamvis quam maximè dignificanda sit, id tamen faciendum cum fundamento in Patribus & Scriptura habito, vis autem satisfaciendi pro mortali nullibi creaturæ tribuitur. Directè autem ostenditur ejus implicantia, quia & depelleret offensam mortalem & non depelleret; depelleret quidem vt supponitur, non depelleret autem, quia nullum prædicatum haberet, quod infinitæ offensæ opponeret, vt jam supra dictum est.

OBJICIVNTVR II. paritatis aliquæ I. est. Peccatum sine vllo accessu extrinsecæ ordinationis Diuinæ est destructivum gratiæ. ergo & gratia sine
282. vllo accessu condonationis extrinsecæ, est destructiua peccati.

RESPONDETVR Negatur Consequentia. quia peccatum adfert prædicatum infinitæ offensæ sufficienter depulsivũ finitæ gratiositatis. cum autem gratia non adferat prædicatum commensurabile infinitæ offensæ si secludatur condonatio, non apparet, quomodo aboleat infinitam offensam. Deinde de natura cujuscunque offensæ est destruere gratiam, vt patet etiam in humanis offensis; de natura autem cujuscunque retractationis vel satisfactionis non est delere offensam, sed id facit nonnisi satisfactio condigna, quam pura creatura non ponit, aut condonatio.

II. PARITAS est: Conuersio sine vllo extrinseci accessu tollit auersionem. ergo & gratia delet peccatum. 283

RESPONDETVR. Si procedat antecedens de conuersione & auersione materiali, verum est. nam non est possibile, sine bilocatione, easdem partes duplicem locum, ratione duplicis situs habere, essetque hoc absurdum, si formaliter conuersio materialis non tolleret auersionem materialem, absurdum autem nullum, immo conforme rationi, vt, quod non est satisfactivum pro offensa, non deleat offensam, nisi accedat condonatio. Si autem Antecedens loquatur de conuersione & auersione morali, verùm quidem est Conuersionem personæ A, tollere auersione ejusdem per 284. sonæ A, quia duos contrarios actus non potest simul habere, saltem naturaliter; sed falsum est quod conuersio personæ A, tollat auersionem personæ offensæ B, nisi ponatur condigna satisfactio, quæ in præsenti non habetur: aut condonatio offensæ, à persona offensa B, procedens.

III. PARITAS est. Actus Charitatis independenter ab acceptatione, essentialiter opponitur inimicitiæ Dei. ergo & gratia habitualis peccato. quia, qui illum actum habet, credit etiam & sperat supernaturaliter se amari a Deo. ergo amor ille opponitur inimicitiæ Dei, actus enim fidei id exigit nè reddatur falsus. 275.

RESPONDETVR Amantem Deum supernaturaliter, credere & sperare se amari a Deo, supposita acceptatione & condonatione extrinseca offensæ, nam ex natura rei potuisset peccator amare Deum, & tamen Deus non illi reconciliari, nec condonare offensam. Quod si paritas procedat de actu, quo Deus amat peccatorem, ille cum sit virtualis condonatio, bene habebit vires remittendi peccati.

IV. PARITAS est. Independenter à fauore extrinseco, forma pellit priuationem, ergo & gratia peccatum.

RESPONDETVR. Infra videbimus, peccatum non stare formaliter in priua-

83. in priuatione gratiæ. Directè autem disparitas hæc est, quia in priuatione respectu formæ, nullum est inuenibile prædicatum, quod possit prætendere jus, ne expellatur à forma, & in quo excedat vires formæ, jam autem in peccato, inuenibilis est talis titulus, propter quem deposcat non expelli, eò quòd habeat titulum infinitæ offensæ, & gratia non habet prædicatum infinitæ satisfactionis.

V. PARITAS est. Vita expellit mortem, independenter ab omni fauore extrinseco. ergo & gratia, quæ est vita animæ, sine vllo fauore, expellit peccatum, quod est mors animæ.

RESPONSVM Jam est: eadè enim
284. aptari debet disparitas mutatis terminis quæ immediate ante adlata est. Addit Ripalda, peccatum, non esse propriè mortem animæ; nec gratiam, vitam; quia si esset propriè mors animæ, quomodo in peccato exerceri possent actus vitales supernaturales. Quando autem alij addunt, Innocentiam sine vlla acceptatione expellere peccatum, jam autem Aug. dicit gratiam justificare restitutione innocentiæ; id etiam non conuincit, nam Innocentia si sit restituta, nego quod sine vlla acceptatione opponatur peccato. sed primitus Innocentia possessa non indiget acceptatione, quia nec pro tunc est depulsiua peccati
285. præexistentis.

OBJICITVR III. Si independenter ab acceptatione Diuina, non habet vim expellendi peccatum, gratia. non esset ratio cur illud deleret, inquantum illud est contra legem naturæ. quod ipsum probatur, quia inquantum est contra legem naturæ, non dicit respectum ad Deum.

RESPONDET Ripalda. quod ad Deum, tanquam Dominum naturæ, titulo principis spectet jus condonandi etiam transgressionem factam contra legem naturæ, sicut Princeps supremus potest remittere offensam suæ Reip: Sed independenter ab hoc principio dici posset, quod gratia per non habeat vim remittendi peccatum radicalem, habet enim vim sanctificandi, quæ sanctitas est forma depulsiua peccati, si cætera sint paria. vlterius, habet vim delendi peccatum, inquantum illud est contra legem naturæ, quia hic jam non est ille titulus infinitatis, cujus intuitu, negatur, gratiam independenter ab acceptatione habere vim delendi peccatum. 286.

ADDO. Hoc argumentum nocere etiam proponentibus, quia si peccatum inquantum est contra legem naturæ, non dicit respectum ad Deum, qui ergo, qualitate, quæ dicit hunc respectum delebitur? præcipuè cum dicat respectum ad Deum tanquam finem supernaturalem, nam ista ordine sunt diuersa, nec apparet, qui tali. peccato contrarietur gratia. Denique dici potest, quod accessoria sequantur conditionem principalis, & quia in peccato Theologico habet conditionem principalis, ratio offensæ Diuinæ, si hanc exigit radicaliter delere, debebit simul & in quantum est contra legem naturæ. Ex quo etiam principio in responsione allato, solui debet, quomodo, si impossibilis esset Deus, & tamen possibilis gratia, qui inquam esset depulsiua peccati. quia videlicet inter prædicata gratiæ, est radicalis exigentia, ne fiet cum peccato; quæ prædicata supponeretur adhuc tunc habere gratia. 287.

OBJICITVR 4. ex Esparza. Aliqua dilectio Dei erga hominem, est essentialiter incompossibilis cum peccato, ea nimirum quæ est remissiva & destructiva ipsius peccati; eaque dilectio est major quavis dilectione alia non incompossibili cum summo hominis malo. ergo est aliquod Dei donum, essentialiter incompossibile cum peccato, idque est majus quovis alio dono non incompossibili cum peccato, nullum autem DEI donum, est conferibile homini viatori majus quàm gratia. ergo gratia est incompossibilis cum peccato. 288.

RESPONDETVR. Nullum donum Dei esse essentialiter incompossibile cum peccato seclusâ condonatione; Dei vero dilectio, qua incipit diligere

289. diligere creaturam, est deletiva peccati, est enim saltem virtualis condonatio. vnde hic actus vna cum condonatione, est major; gratia, sine hac condonatione accepta. Quod autem attinet ad illam propositionem. Nullum Dei donum potest conferri homini viatori majus quam gratia. si sumatur de lege ordinaria, & de dono participabili a pura Creatura per vnionem intrinsecam cum eodem, vera est propositio, sed vnio hypostatica trahens secum infinitam sanctitatem Divinam, longè est potior; & in ordine ad delendum peccatum ipsa condonatio extrinseca, quæ non dicit vnionem intrinsecam cum creatura, & si per impossibile posset ita vniri pec-
290. catori, vt vnitur gratia; longè efficacior esset ad expellendum peccatum. Dictum etiam supra, præsentem gratiam, non esse donum supremum, conferibile a Deo creaturæ, quia ea gratia, quæ nunc datur, possibilis est alia perfectior gratia.

INSTAT Idem. sequeretur vlterius, maculam peccati fore indelebilem, si gratia per se solam, non esset essentialiter deletiva ipsius, quia nullus actus Diuinæ voluntatis, solâ sui additione ad id sufficeret, quod innititur huic principio. Quia nullus actus Diuinæ vel creatæ voluntatis, differt ab aliquo actu alio, & multo minùs habet aliquam specialem sufficienti-
291. am, ad aliquem effectum positivum vel negativum, præcisè quatenùs est positio sui à parte rei.

RESPONDETVR Totam hanc difficultatem pendere ex eo, quod actus Dei liberi contingant Deo, sine vlla illius mutatione, quæ difficultas, supra, jam responsionem habuit. bene enim, quamvis vnus actus ab alio non differat re, differre potest æquivalentia denominandi, ita vt vnus æquivalenter denominet Deum condonantem, alter retinentem offensam. id autem quod dicit de Creatura non satis explicatum est. non enim, apparet. Cur ex sola sui positione, actus hic in Petro: Condono Paulo offensam, & in signum Condonationis, do illi hoc meum donum, quod de se tale est, vt mereatur nonnisi amico dari. cur inquam hic actus non habeat specialem sufficientiam ad hunc effectum, qui est condonatio injuriæ, & cum habeat radicalem exigentiam gratia condonationis, vt transeat Deus ad esse volentis huic exigentiæ satisfacere, sufficit voluntas illius (si velis mutationem extrinsecam) reuelatione manifestatâ; vel ipse ordinarius concursus conseruativus gratiæ, nam si staret cum peccato, alio genere conseruationis indigeret. 292.

Solvuntur reliquæ obiectiones.

OBJICIT V. Rosmer. Tract: de Gratia. Vnio hypostatica; seipsâ est abolitiua peccati, ergo & gratia poterit idem præstare. 293.

RESPONDETVR Negando Consequentiã. Quia vnio hypostatica adfert secum infinitam dignitatem personæ Diuinæ, adeoque pluſquam abundantissimè opponibilem infinitati offensæ, jam autem gratia, nullum tale prædicatum secum adfert. Quando autem inquirit. Cur non sit participabilis sanctitas talis qualis est Diuina, scilicet repugnans omni peccato? imprimis extra suum propositum id adfert: probaret enim, gratiam de facto nec cum veniali peccato stare posse, cum illud non patiatur sanctitas Divina. Deinde ad quæsitum respondetur: quia scilicet non est 294. communicabilis creaturæ puræ dignitas infinita, & si non est communicabilis, nec est communicabilis vis satisfaciendi pro offensa infinita. Quamvis autem concesserimus, quod gratia exigat radicaliter condonationem. id per se Rosmer trahere non potest, quia radicalis exigentia condonationis, non aliud importat, quàm quod gratia sit forma, quæ est specialis participatio naturæ Diuinæ in subiecto aliunde non impedito: condignum autem est, vt hæc impedimenta tollantur, adeoque ponatur condonatio Divina. quod totum concedendo gratiæ, non conceditur illi vlla infi-

195. nitas, qualis concedi deberet, si de se diceret vim aboléndi peccati. Quando autē dicit Rosmer, quod illa qualitas, sit vltimum complementum liberi decreti Diuini, condonantis peccatum, id quantumvis concedatur, non stat pro oppositis, non enim deberet jam vi suâ & ex intrinsecis principijs abolere peccatum, sed tantùm id haberet intuitu decreti Diuini, decernentis, nunquam se positurum gratiam nisi condonato peccato: consequenter etiam, posito quod non implicet qualitas, quæ exigat essentialiter produci per talem actionem, quæ sit complementum liberi decreti nolentis admittere vllum mortale in sensu composito illius qualitatis. posito inquam

196. quod non implicet talis qualitas, tunc consequenter dicetur non posse consistere vllum mortale cum tali qualitate, id tamen non erit propter intrinsecum prædicatum illius qualitatis, de se depulsivum peccati, sed ratione annexæ condonationis Diuinæ, quam se positurum decerneret Deus, quotiescunque futurum foret, vt poneret illam qualitatem.

INSTAT I. Idem. Etiam suppositâ infinitate peccati, non implicat qualitas, quæ habeat connexionem physicam vel moralem intrinsecam cum remissione peccati (seu quod nos dicimus, quæ habeat radicalem exigentiam condonationis) ergo neq;

197 repugnabit qualitas de se abolitiva mortalis.

RESPONSVM Jam est supra, quod scilicet radicalis exigentia condonationis, non deposcat vllum prædicatum infinitæ excellentiæ, sed solum condignitatem, vt Deus pro sua parte condignetur remittere offensam: jam autem qualitas de se abolitiva peccati, deberet vt jam dixi, adferre prædicatum aliquod infinitæ dignitatis, quæ infinita dignitas, vt jam dixi, repugnat creaturæ, præcipuè æquans dignitatem Diuinam offensam.

INSTAT II. Si homo deberet alteri infinitas pecunias & in debiti solutionem offerret illi vnum obolum, non diceretur hic obolus habere physicam vel moralem exigentiam ad 298. delendum totum debitum, ergo neque vlla qualitas erit possibilis, quæ exigat remitti infinitam offensam, si sit ipsa finitæ dignitatis: ergo si talis qualitas datur, dabitur etiam & qualitas, de se deletiva mortalis.

RESPONDETVR. disparitatē esse, quia ille obolus non est talis vt sit natus constituere in aliquo statu hominem, qui status deposcat remissionem debitorum: si autem daretur talis obolus, de quo decerneret Respublica, quod quicunq; eum haberet, deberet illi conferri immunitas à debito, adeoquè condonatio à Republica; jam tunc ille obolus haberet moralem exigentiam, nè quisquam prætendat sibi jus ad illud debitum. quod 299. etiam sit in præsenti, quia gratia est nata constituere in esse filij Dei, hic autem status exigit condonationem culpæ, quam quia non potest de se abolere gratia, fecit decretum Deus de ponenda sua condonatione, & extinguendo jure ad offensam.

INSTAT III Pone dissensum infinitum, ille tolletur etiam finito assensu. Item. Actus finitus potest condonare etiam infinitum debitum. ergo & gratia potest abolere peccatum, quantumvis illud supponatur esse infinitum in ratione offensæ.

RESPONDETVR. Disparitatem esse, quia ad tollendum dissensum infinitum. non est necesse esse assentien 300. tem infinitum, consequenter bene tolli poterit per assensum finitum, idemque mutatis terminis dic de condonatione finita debiti infiniti; jam autem ad tollendam offensam infinitam est necesse esse satisfacientem infinitum, adeoq; tolli non poterit satisfactione finitâ: jam autem gratia, non dicit titulum satisfactionis infinitæ, quodsi eum non dicit, seclusâ condonatione, non apparet, quî poterit tolli offensa, quia hæc nonnisi duobus modis tolli potest. Satisfactione vel Condonatione, quibus etiam nonnisi duob' modis tolluntur offensæ humanæ, & quidquid tertium inuenietur, erit æquiualenter alterutrum.

ex dictis

301. ex dictis duobus. Negari etiam potest, quod dissensus infinitus, sit tollendus assensu finito. Quod attinet ad debitum illud, in esse suo totali, formalisatur negatione condonationis; & quia positio etiam finitæ condonationis, contradictoriè opponitur negationi condonationis, jam auferet totalitatem debiti, adeoque debitum, seclusâ autem condonatione, & positâ solâ gratiâ, non ostenditur quid contradictorium ponatur peccato, consequenter, non ostenditur expulsivum peccati. Præcipua objectio in hac materia desumitur ab auctoritate, quam oportet hic examinare.

I. AVCTORITAS est ex illo
302. I. Ioan. 3. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ejus in eo manet & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est. cujus loci, vt docet Esparza. non est iste sensus. Gratia non potest ipsa influere in peccatum, quia etiam liberalitas, siue in nato siue, in non nato ex Deo, non potest influere in peccatum: nec item iste est sensus, quod eum qui eam habet non deceat peccare, quia hæc indecentia independenter à gratia habetur. Sensus igitur est, cum semine Dei & cum natiuitate ex Deo, id est cum gratia habituali, non potest homo componere peccatum, per vim actiuam sibi pro-
303. priam, quod si actiuâ vi hominis id fieri non potest, absolutè fieri non poterit, quia vt peccatum existat vel coexistat non potest esse opus miraculosum, esset enim miraculum intrinsecè malum.

RESPONDETVR. Scripturam non dicere, eum, qui habet semen Dei non fecisse peccatum vel si fecerit habere vim abolendi illius jam facti, de quo tamen in præsenti quæritur, sed tantum dicit; quod justus non possit peccare grauiter & mortaliter, puta in sensu formali seu quantum est ex vi illius statûs, vt pote habens gratiam tam habitualem quam actualem efficacem, quæ stat in noluntate peccandi, cum qua non stat voluntas peccandi, adeoque peccatum. Rursus 304.
indefinitè scriptura dicit, quod talis non possit peccare seu componere gratiam cum peccato, indefinitè inquam, quia non definit ex intrinsecis principijs & ex se conuenire gratiæ, vt non stet cum peccato præterito. ergo non secundum phrasim scripturæ loquitur, qui eam incompossibilitatem tribuit gratiæ secundum principia illius intrinseca, cum bene possit locus ille intelligi de incompossibilitate peccati cum gratia, ratione decreti Diuini, quo alligauit se condonationem exhibiturum, si deberet ponere gratiam; imò hæc incompossibilitas gratiæ cum peccato, quam indicare videtur hæc scriptura, poterit bene intelligi de incompossibilitate radicali jam explicata non verò de incompossibilitate formali. Ripalda citat plura loca S. August: in quibus satis intimat, eum, qui habet gratiam, non posse peccare, quia scilicet gratia, non potest esse principium peccandi, quod autem aliæ virtutes non possint esse principium peccandi, parum refert. nam in hoc genere gratia habet rationem principalis, vt pote radix aliarum virtutum, dicit item formalitatem formæ sanctificantis si cætera adsint quod nulla virtus dicit. 305.

II. AVCTORITAS est Tridentini, quod Sess: 6. ca. 7. dicit Gratiam esse vnicam formalem causam nostræ justificationis; non esset 306.
autem vnica causa formalis, si condonatio esset medium necessarium ad justificationem, & sicut non rectè diceretur vnica causa formalis naturalis illuminationis lux, si indigeret ad hoc fauore Diuino, & si posset componi cum tenebris; ita nec gratia erit vnica forma justificationis, si potest componi cum tenebris peccati.

RESPONDETVR. Vt intelligatur bene Concilium, attendendum est ad mentem illius, quia nisi attendatur ad mentem Concilij, non accipientur verba Concilij vt sonant, nam sonant secundùm mentem, & tamen ex regula S. August. verba Scripturæ & Patrum accipi debent vt sonant. verba

Augustini

307. Augustini sunt de Genesi ad literam libro 11. cap. 1. *Admonendum arbitror, quod jam me & alibi in hoc opere memini prælocutum, illud à nobis esse flagitandum, vt ad proprietatem literæ defendatur, quod gestum narrat ipse qui scripsit; si autem in verbis Dei, vel cujuspiam personæ in officium propheticum assumptæ, dicitur aliquid, quod ad literam nisi absurdè non possit intelligi, proculdubio figuratè dictum, ob aliquam significationem accipi debet.* Hæc Augustinus. Porrò mens Trid: intelligi debet & colligi per oppositionem ad errorem quem damnat, consequenter dicetur gratia esse vnica causa justificationis, per exclusionem illius, quod invehebant Hæretici, quos damnabat Concil. Jam verò hæretici, qui damnabantur eo capite à
308. Tridentino erant duplicis classis. Aliqui, quibus adhæsit Bucerus, dicebant: Duplicem esse in nobis justitiam, quandam Dei & Christi Domini nobis imputatam, quæ justitia moueat Deum, vt nobis det inhærentem iustitiam. Rursus de hac ipsa justitia dicebant nobis inhærente, quod sit immunda & commixta peccatis. Alii qui autem cum Pighio & Coloniensibus Canonicis dicebant quidem, justitiam nostram nobis inhærentem non esse immundam & peccatis commixtam, sed tamen indigentem justitiâ Dei & Christi Domini superadditâ, vt illius intuitu remittatur peccatum.
309. Itaque Tridentini mens erat, inuehere illam vnicitatem quæ opponeretur illi non vnicitati inuectæ ab Hæreticis. Consentit autem nostra sententia Concilio, nam non admittimus justitiam Dei vel Christi imputatam, non admittimus in justificatione munditiam animæ immundam, admittimus in ipsa gratia vim sanctificandi si cætera sint paria (vt pro præsenti statu semper sunt paria) qualem vim sanctificandi gratiæ soli & vni non tribuebant hæretici. De mente hæreticorum consulatur Bellar, lib. 2. de Iust. cap. 1. Et certè volebat hîc Tridentinum talem vnicitatem attribuere gratiæ, vi cujus tamen non decerneret aliquid creatum posse esse satisfactionem pro offensa infinita, qualem deberet habere gratia, si se sola aboleret peccatum, consequenter non exclusit condonationem extrinsecam. 310.

In his sensibus gratia est vnica causa formalis nostræ justificationis, non per exclusionem scilicet favoris extrinseci condonationis sed per exclusionem duplicis justitiæ, scilicet & justitiæ Dei, quâ justi deberemus reddi, & justitiæ nobis inhærentis. Rursus est vnica causa justificationis in ordine ad sanctificandum, non enim nos condonatio illa sanctificat, sed tantum remittit peccatum, quæ duo distinguit Tridentinum dum passim ait justificationem nostram, non solum esse remissionem peccati, sed & sanctificationem nostram. Deinde est vnica causa justificationis gratia, quia 311. causa formalis talis, sine addito supponit pro forma intrinsecè vnita, non vnitur autem ita nobis condonatio extrinseca, sed sola gratia. Saluatur etiam per nos phrasis Tridentini quod justitiam in nobis recipiamus, quia simplicius accipiendo hanc phrasim, dicimus gratiam esse aliquid permanens nobis vnitum, sed ex isto ly recipientes, non sequetur prædicatum, nempe, vt habeat vim Gratia abolendæ infinitatis peccati, idque seclusâ condonatione. Denique hoc sensu gratia est vnica causa justificationis, quia in ratione Filij Dei nihil aliud constituit hominem, condonatioque, 312. non est forma in hoc genere, sed prærequisitum & conditio necessaria. Quod ipsum vel per hoc defendi posset, quia ex dictis est necessaria condonatio Diuina, & cum non sit necessaria tanquam forma justitiæ, nam forma justitiæ innotescit nobis ex doctrina sacra, doctrina autem sacra dicit, hanc formam esse gratiam. Ergo si condonatio non sit necessaria per modum formæ, erit necessaria per modum circumstantiæ necessariæ, prærequisiti necessarii. &c.

III. AVCTORITAS est ex eodem Tridentino Sess: 6. ca. 3. & 7. qua vtitur Vasquez vbi docet Tridentinũ merita Christi semel tantum nobis

313. bis applicari per justificationem, bis autem nobis applicarentur, semel in remissione peccati, & iterum in infusione gratiæ.

RESPONDETVR. Legatur Tridentinum, nullo ex citatis locis habet illam particulam semel tantum, sed loquitur indefinitè, quod scilicet in infusione gratiæ applicentur nobis merita Christi, quod non negamus. Et quamvis ly semel tantùm positum illici fuisset, nobis non officeret, quia scilicet cum illa exclusiua acciperetur justificatio completè, quæ dicit gratiam, hinc completè semel nonnisi nobis applicarentur merita Christi, ad eum modum quo ex expulsione formæ oppositæ, & informatione novæ,
314. fit exhibitio vnius effectus formalis, & ad eum modum, quo actus fidei vnus, est vnum beneficium Dei, quamvis plura beneficia trahat, vt illuminationis, piæ affectionis, &c.

IV. AVCTORITAS est ex Seff. 5. Can: 5. quâ vtitur Suarez, vbi Trid. supponit gratiæ tribuendam esse remissionem peccati, dicit enim si quis negaret per gratiam Christi, quæ in baptismate confertur reatum originalis peccati remitti &c. anathema sit. legantur formalia.

RESPONDETVR. Etiam in hoc puncto spectandam esse mentem Tridentini. voluit enim illic definire, quòd non maneat in nobis reatus culpæ, qui debeat contegi justitiâ
315. Christi. vnde etiã statim subdit, quòd gratia Christi, non sit rasiua tantum peccati, nec efficiat id solum, quod nobis non imputetur peccatum. Tribuitur itaque gratiæ remissio peccati in hoc sensu, quòd qui illam habet, in illo non raduntur tantum peccata, sed non tribuit illi remissionem peccati, quasi aliquid finitum sit deletivum infinitæ offensæ vt deberet esse (ex dictis) si se solâ aboleret peccatum. Vnde etiam ita renatos nihil ab ingressu cœli remoratur, quia non manent vllæ jam reliquiæ peccatorum vt prætendebant Hæretici. nihil item damnationis est ijs qui sunt sepulti cum Christo, sed non id proficiscitur à sola gratia excludente con- 316.
donationem extrinsecam, sed potius illam deposcente. Deinde illud testimonium restat soluendum ipsi Suarez, inquantum censet gratiam, & peccatum simul secum Diuinitus posse stare. Adnotat etiam bene Ripalda. Per particulam *per* non significari inevitabilem connexionem gratiæ cum peccati remissione, sicut per merita Christi Domini, aut Beatissimæ Virginis obtinemus multa dona quæ potuisset nobis DEVS non dare etiam stantibus illis meritis, & per gratiam Christi Domini conuertimur, cui potuissemus non subdere nostrum consensum.

V. AVCTORITAS est ex eodem Tridentino Seff. 6. cap. 7. qua vtitur 317.
Meracius, vbi doce Tridentinum Infundi justitiam nobis quâ delentur peccata secundùm dispositionem nostram, quod tamen intelligi non debet de fauore Dei extrinseco, quia hic non participatur a nobis iuxta mensuram dispositionis propriæ, omnibus enim æqualiter remittuntur, nec fieri potest, vt magis remittantur ei, qui cum minori dispositione, grauiorum mortalium reus justificatur, præcipuè cùm remissionem peccatorum, tribuat tanquam causæ formali illi justitiæ, Tridentinum.

RESPONDETVR Per nos simpliciter accipi illa verba Tridentini. quia per nos favor extrinsecus non 318.
est justitia, est autem justitia ipsa gratia, qua non abolentur peccata tanquam a forma habente titulum opponibilem offensæ infinitæ, sed tanquam à forma connaturaliter, & radicaliter exigitiua condonationis. Et certè est gratia causa formalis justificationis, quia nihil aliud nos informando sanctificat per modum perfectionis permanentis, & nobis intrinsecè inhærentis. Habeatur præ oculis casus quo ponatur gratia, & non intelligatur DEVS condonare, quî tunc intelligetur remissum peccatum? non repugnat autem Deum ponere gratiam, & non condonare.

O Punctum

519. # Punctum Difficultatis II.

An seclusâ condonatione DEI, possit stare peccatum cum gratia?

FOrmari posset contra adlatam Concl: 2. tale argumentũ, si condonatio extrinseca esset necessarium medium remissionis peccati, illâ non positâ quantumvis poneretur gratia, posset non remitti peccatum, consequenter stare peccatum cum gratia, sed hoc implicat. ergo. De hac minori est tota difficultas, posse au-
520. tem stare peccatum cum gratia, negat Vasquez Dis. 104. Granado Torrez & post illos Esparza de Iust: qu. 9. Affirmat Suarez hîc Disp. 9. Sec. 3. nu. 8. & de Gratia lib. 7. ca. 19. & 20. Tannerus, Ripalda, Ariaga de Iust: Disp. 46. Sect. 4. Ouiedo de Iust: Contr: 8. pun. 3. & alij.

DICENDVM est. *De absoluta potentia posse secum stare peccatum & gratiam.*

PROBATVR I. Quia id non implicat contradictionem. Probatur 2. Possunt secum stare forma rationalis, & forma irrationalis. ergo & gratia cum peccato. Probatur 3. Quia ex vna parte seclusâ condonatione
521. gratia non est remissiva mortalis, vt probatum est supra. ex alia parte. Non implicat contradictionem vt actum illum suum liberum condonativum suspendat Deus. ergo nec implicabit stare peccatum non remissum & gratiam vnà secum. Sed accedamus ad principale fundamentum quod est solutio Objectionum.

OBJICIT I. Vasquez. Si gratia & justitia nobis inhærens possent esse simul cum peccato, etiam per potentiam Dei absolutam, sequeretur gratiam illam, non esse veram justitiam; sinit enim secum injustitiam, consequenter ex se non est, jam munditia & innocentia animi, nam munditia, & immunditia nec per absolutam potentiam Dei possunt esse simul 522.
secum. Et certè vera justitia talis esse debet, vt ipsa sit animi munditia, eò quòd suapte natura debeat reddere imaculatos, qui antea erant maculati.

RESPONDETVR. Inprimis retor: Argumentum in principijs illorum (Vasquez enim oppositum sentit) qui docent, Divinitus in eodem subjecto posse esse simul formam rationalem & irrationalem, munditiam coloris hoc est albedinem, & illi oppositam nigredinem, quî scilicet tales formæ possint secum stare? dicerem enim formam rationalem, non fore tunc veram formam rationalem, nec rationalitatem, & irrationalitatem per absolutam potentiam posse secum stare. Quod si dicas id verum esse, 523.
quod hæ formæ stare secum non possint per identitatem, quamvis stare possint per compatibilitatem, idem præsenti puncto applica. Directè autem ad Objectionem dici potest, quod munditia, justitia, &c. similia aliquando sumuntur in actu primo, quem jam habent suppositâ etiam suâ existentiâ, potentes scilicet exercere munus munditiæ, mundationis à peccato, justitiæ, &c. aliquando autem sumuntur in actu secundo, seu actu exercentes rationem munditiæ &c. sumitur in actu primo munditia, quando sumitur pro radicali exigentia acceptationis, & exigentia vt Deus intelligatur elicere actum condonatio- 324.
nis. sumitur autem in actu secundo munditia, quando sumitur vnà cum condonatione Divina, & hæc sola debet esse talis munditia, vt actu reddat immaculatos, actu carentes peccato, actu completè justificatos. Dici rursus ad eandem Objectionem potest, quod ly esse aliquid munditiam ex se, dupliciter sumi possit, vel pro eo, quod est esse munditiam non per aliud, & sic gratia est munditia & justitia ex se, omnisque forma habet ex se, vt non per aliud sit forma, consequenter & gratia quam appellat Tridentinum Causam formalem justificationis, non per aliud est forma justificans. aliud autem est esse gratiam,

325. am, justitiam ex se, hoc est non indi-
gentem ad dandam hanc denomina-
tionem vllis prærequisitis, & hæc est
falsa inter quæ prærequisita est con-
donatio Divina, & sublatio negatio-
nis remissionis. Et sicut quando vni-
tur forma subiecto inepto, non deno-
minat illud, sic & gratia si incidat in
subjectum, cui non intelligitur Deus
remisisse peccatum. In idem fermè
recidet, quod loco citato n. 61. dicit
Ouiedo, nempe gratiam habitualem,
ex se, & adæquatè esse formam san-
ctificantem, in quantum esse sanctum
significat aliquid positivum, hoc enim
totum habetur ab entitate gratiæ. quia
tamen esse sanctum, significat aliquid
etiam privativum, nempe expulsio-
326 nem peccati, hoc jam non habetur ab
ipsa simpliciter entitate gratiæ; &
quia esse sanctum ab vtroq; hoc pen-
det, hinc vlterius talem non fore de-
nominandum absolutè sanctum.

INSTAT I. Vasquez. Impo-
ssibile est absolutè, aliquem simul es-
se dignum oppositarum rerum, & qui-
dem oppositarum contradictoriè. er-
go etiam impossibile est absolutè, ali-
quem, habere simul justitiam inhæren-
tem, & peccatum. gratia enim est
quæ reddit animam, sanctam, dignam
vitâ æterna, & peccatum reddit di-
gnam pœna æterna.

RESPONDETVR inprimis retor-
quendo Arg. circa compositum con-
327. stans duabus formis, quarum vna sit
potens Deum videre, adeoq; habens
dignitatem physicam saltem remotam
visionis, qualis est anima rationalis;
& insuper alia quæ sit impotens De-
um videre, & non digna physicè eti-
am remotè visione. Retorqueri eti-
am potest argumentum in sententia,
quæ replicatum, docet in vno loco
posse mereri, in altero demereri. In-
dependenter autem à miraculis, idem
homo secundum corpus, non habet
dignitatem physicam videndi Dei, ha-
bet autem secundum animam. Quod-
si agnoscas dignitatem hanc esse ra-
tione diuersorum, idem in præsenti di-
cere poteris. Deinde jam datas re-
sponsiones applicabis. quod scilicet
possit esse aliquis dignus in actu pri- 328.
mo videre Deum, & non esse dignus
in actu secundo videre, licet non pos-
sit esse dignus videre in actu secundo,
& non esse dignus in actu secundo:
jam autem gratia seclusâ condonatio-
ne adfert dignitatem nonnisi in actu
primo ad videndum Deum, Deniq,
aptari potest responsio Ouiedi, quod
scilicet tunc daretur dignitas viden-
di Deum, secundùm id quod dicit po-
sitivum, sed non secundùm id, quod
dicit negativum, eodemquè modo
soluenda esset illa alia Obiectio, quod
ille homo posset esse in inferno, &
non. Et sicut in sententia admittente
quod homo replicatus posset in vno
loco habere contritionem in alio nō,
sicut inquam in hac sententia dicitur 329.
pertinere ad prouidentiam Diuinam,
ne id permittat, ita & in præsenti.

INSTAT II. Repugnat quid-
quam simul esse justè adæquatum ali-
cui regulæ; & inadæquatum. jam au-
tem esse justum, est adæquatum sum-
mæ regulæ. esse autem peccatorem
est esse non adæquatum.

RESPONDETVR Idem ratione
diuersorum posse esse æquale & inæ-
quale, sic palmus aureus & plumbe-
us possunt esse æquales in ratione pal-
mi, in alijs inæquales, ita & hîc ratio-
ne gratiæ posset concedi æqualitas ad
summam regulam, negari ratione pec-
cati. Sed stari insuper potest in re-
sponsione adlata, dicendo Gratiam 330.
esse æqualitatem cum prima regula in
actu primo, & secundum esse positi-
vum, sed non in actu secundo, &
quoad esse (quod dicit æqualitas cum
Deo) priuativum.

OBJICIT II. Vasquez. Si
gratia & peccatum possent secum sta-
re saltim Diuinitus, sequeretur non
esse duas mutationes invicem connе-
xas, sed solum se comitantes, alteram
remissionem culpæ, alteram infusio-
nem gratiæ, cōsequenter alterâ muta-
tione, fieret homo, de non justo justus,
alterâ fieret de peccatore non pecca-
tor, ac proinde dici non posset homi-
nem de peccatore fieri sanctum, de in-
justo & impio, fieri justum.

331. RESPONDETVR. Non esse has duas mutationes inevitabiliter connexas, nam absolutè loquendo, infusa gratiâ posset nondum remitti peccatum, sunt tamen hæ mutationes invicem connexæ ratione radicalis proportionis adeoque exigentiæ in gratia, vt si illam Deus ponere velit, simul etiam pro sua parte condonet: & sicut quamvis posit Deus impedire, nè tollatur forma plantæ, introductâ formâ bovis, quia tamen id est secundùm exigentiam formarum, bene dici possunt illæ mutationes connexæ, licet non omnia sint paria, cum vt prædictum est, major sit proportio inter formas physicas, quam inter peccatum expellendum & gratiam.

332. INSTAT Vasquez pluribus, quibus inquirit, quî fieri possit vt illud peccatum non remissum conseruetur cum gratia.

RESPONDETVR. Dupliciter id contingere posse. I°. Si ponatur homo in ante cum gratia & tamen postea peccet, & tunc Devs si vellet conseruare illa duo, non exhiberet concursum indebitum peccato, deberetur enim concursus peccato ex generali obligatione causæ primæ, & ex obligatione seruandi intactam libertatem creatam, sed solum præstaretur concursus indebitus ipsi gratiæ, quam deposcit tolli peccatum. Secundo casu quo scilicet infunde-
333. retur primo gratia, & peccatum jam deberet tolli, eo casu exhiberetur concursus indebitus gratiæ, quia non exigit gratia in præsentia peccati, vel poni primo vel conseruari. Et vniuersaliter non debet dici eo casu specialem concursum exhiberi actioni peccaminosæ, quia actioni peccaminosæ dum fit, non exhibetur concursus specialis, quia exhibetur concursus debitus titulo causæ primæ: in conseruatione etiam illius, non præstatur indebitus concursus, quia illa conseruatio est nonnisi negatiua, seu non impeditiva, quia scilicet Deus non ponit suum actum, ad quem ponendum non est obligatus, non plus enim facit, nisi quia non condonat quod posset condo- 334.
nare, cum possit præcipue rationabiliter non annullare jus ad offendi.

Solvuntur Obiectiones.

OBJICIT III. Esparza argumentum commune Impossibile est eundem ab eodem amari, & odio haberi simpliciter & absolutè, seu quod eodem recidit, Impossibile est eundem amicum esse, & inimicum pro eodem tempore, quod quidem de mutuis hominum inter se affectibus est indubitatum apud omnes, ergo etiam impossibile est eundem à Deo odio haberi & amari: jam autem omnes pecatores odio Deus habet, & omnes habentes gratiam amat- 335.
Dominus enim diligit justos.

RESPONDETVR. quod ad Antecedens attinet illud negat Ouiedo Contr. 6. An. punct. 3. docetque assensum, & dissensum de eodem posse secum stare Diuinitus. Ad quod defendendum hoc teneri potest. Vt implicet contradictionem aliqua esse secum, vnum illorum deberet esse tanquam esse, & aliud tanquam non esse, quia contradictio deberet esse, inter esse, & non esse, jam autem, assensus & dissensus, amor & odium habent se sicut esse & esse, nam assensus non est negatio dissensûs, sed positiua forma, itemque è conuerso. Quodsi dicas, Consequenter 336.
contradictoria non posse esse simul secum, ostendere debebis cur anima rationalis, non sit consequenter ita negativa animæ irrationalis vt nè Diuinitus quidem possint secum stare. Rursus vera contradictio & implicantia debet esse ejusdem de eodem, & quidem ratione ejusdem secundùm affirmationem & negationem, jam autem assensus & dissensus non esset ratione ejusdem, sed ratione diuersorum. Figi etiam posset hæc imaginatio, videat Paulus Petrum currentem, quid implicat poni prædeterminationem in Paulo, species item cursûs Petri, quibus determinetur ad dicendum vnâ horâ Petrus currit, suppo-

337. supponamus post mediam horam verum Petri cursum deficere, cur illa media hora non poterit dicere Paulus, Petrus non currit, agereq; secundum debitum suæ potentiæ, & tunc starent omnino secum hæ propositiones Petrus currit, Petrus non currit, adeoque starent secum Assensus & Dissensus. In idem fermè recidet si dicas. Tunc cum Petrus currit in loco A, si inquam dicas Petrus currit. non videat alius cursum Petri, & dicat Petrus, nō currit, cur tunc ille act⁹ (supposito quod sit qualitas realis) non poterit transferri in intellectum oppositum dicentis, licet qualitates extrinsecùs sibi addita non denominabitur intelligens is qui illum actum
338 non elicuit. sed in præsenti de hac denominatione non quæritur, sed tantùm An illi duo actus secum coexistere possint. quodsi in intellectum dicentis Petrus currit, potest transferri actus ab alio intellectu productus & dicens Petrus non currit, certè illud transferri ostendit hos duos actus stare secum posse. Major esset difficultas, An simul secum stare possint beatitudo stans in visione & amore, cum odio Dei, & cōcesso quod amor & odium stare secum possent, negari posset quod visio beata & amor, cum odio & peccato stare possint, idque non præcisè ex eo, quod ex vi actuum, incompossibilitatem insupe-
339. rabilem habeant amor & odium, sed quia illis actibus addita est formalitas possessionis omnis boni, quæ possessio omnis boni negat, quod aliquod bonum illi statui debitum non possideatur, consequenter, quod non possideatur negatio odij Diuini, quia etiam hæc est aliquod bonum, debitum illi statui. malum autem est odisse Dominum Deum nostrum.

Qui autem vellet tueri communem sententiam, scilicet quod assensus & dissensus non possint secum stare, & tamen placeret illi dicere cum Suarez, gratiam & peccatum posse se compati. is diceret quod impossibile sit eundem amari in actu secundo & odio haberi, licet possit aliquis amari in actu primo, & in actu 340
secundo odio haberi, jam autem seclusâ condonatione offensæ & remissione peccati, quantumvis posita gratia, amaretur creatura nonnisi in actu primo. Rursus in principijs cōmunis sententiæ ostendi posset disparitas. Cur scilicet assensus & dissensus sese inevitabiliter expellant. non expellat autem inevitabiliter peccatum & gratia, quia scilicet nullum est prædicatum in assensu, cui opponibile prædicatum non habeat dissensus, jam autem in peccato reperitur ratio offensæ infinitæ, cui non habet prædicatum, quod opponat gratia seclusâ condonatione. Huc etiam transferantur aliæ responsiones præcipuè illa Ouiedi supra allata. 341.

INSTAT Idem. Cui remittit Deus peccata non est amplius peccator, hinc etiam Psalmus Beatos appellat, quibus remissæ sunt iniquitates. beatus verò non est, qui subest majori malo quam sit privatio beatitudinis, subest enim miseriæ maximæ peccati, sed is cui confertur gratia, remittitur peccatum. quod ipsum Probatur. quia nullum est donum Dei distinctum a forma sanctificante, quod ratione suæ bonitatis non sit conferibile peccatori, quia conceptus formæ sanctificantis consistit in incompossibilitate bonitatis ejus cum malitia peccati.

RESPONSVM. est. seclusâ condonatione nullam formam creatam esse talem, cuius bonitas se solâ sit formaliter abolitiva peccati, adeoque incompossibilis peccato. nego item conceptum formæ sanctificantis, stare in incompossibilitate cum peccato. 342.

OBJICIT IV. Quidam si peccatum habituale & gratia possent simul secum stare Diuinitus, illâ positâ & posset non remitti, & simul non posset non remitti peccatum, quod implicat: posset quidem non remitti, vt dicis, non posset autem non remitti vt probatur. quia cum gratia Dei, sit Diuina ad nos amicitia, impossibile erit recipi aliquem in gratiam & amicti-

331. RESPONDETVR. Non esse has duas mutationes inevitabiliter connexas, nam absolutè loquendo, infusa gratiâ posset nondum remitti peccatum, sunt tamen hæ mutationes invicem connexæ ratione radicalis proportionis adeoque exigentiæ in gratia, vt si illam Deus ponere velit, simul etiam pro sua parte condonet: & sicut quamvis possit Deus impedire, nè tollatur forma plantæ, introductâ formâ bovis, quia tamen id est secundùm exigentiam formarum, bene dici possunt illæ mutationes connexæ, licet non omnia sint paria, cum vt prædictum est, major sit proportio inter formas physicas, quam inter peccatum expellendum & gratiam.

332. INSTAT Vasquez pluribus, quibus inquirit, quî fieri possit vt illud peccatum non remissum conseruetur cum gratia.

RESPONDETVR. Dupliciter id contingere posse. I°. Si ponatur homo in ante cum gratia & tamen postea peccet, & tunc Devs si vellet conseruare illa duo, non exhiberet concursum indebitum peccato, deberetur enim concursus peccato ex generali obligatione causæ primæ, & ex obligatione seruandi intactam libertatem creatam, sed solum præstaretur concursus indebitus ipsi gratiæ, quam deposcit tolli peccatum. Secundo. casu quo scilicet infunde-

333. retur primo gratia, & peccatum jam deberet tolli, eo casu exhiberetur concursus indebitus gratiæ, quia non exigit gratia in præsentia peccati, vel poni primo vel conseruari. Et vniuersaliter non debet dici eo casu specialem concursum exhiberi actioni peccaminosæ, quia actioni peccaminosæ dum fit, non exhibetur concursus specialis, quia exhibetur concursus debitus titulo causæ primæ. in conseruatione etiam illius, non præstatur indebitus concursus, quia illa conseruatio est nonnisi negatiua, seu non impeditiva, quia scilicet Deus non ponit suum actum, ad quem ponendum non est obligatus, non plus enim facit, nisi quia non condonat quod posset condo- 334.
nare, cum possit præcipue rationabiliter non annullare jus ad offendi.

Solvuntur Obiectiones.

OBJICIT III. Esparza argumentum commune Impossibile est eundem ab eodem amari, & odio haberi simpliciter & absolutè, seu quod eodem recidit, Impossibile est eundem amicum esse, & inimicum pro eodem tempore, quod quidem de mutuis hominum inter se affecti bus est indubitatum apud omnes, ergo etiam impossibile est eundem à Deo odio haberi & amari: jam autem omnes pecatores odio Deus ha-
bet, & omnes habentes gratiam amat- 335.
Dominus enim diligit justos.

RESPONDETVR. quod ad Antecedens attinet illud negat Ouiedo Contr. 6. An. punct. 3. docetque assensum, & dissensum de eodem posse secum stare Diuinitus. Ad quod defendendum hoc teneri potest. Vt implicet contradictionem aliqua esse secum, vnum illorum deberet esse tanquam esse, & aliud tanquam non esse, quia contradictio deberet esse, inter esse, & non esse, jam autem, assensus & dissensus, amor & odium habent se sicut esse & esse, nam assensus non est negatio dissensûs, sed positiua forma, itemque è con-
uerso. Quodsi dicas, Consequenter 336.
contradictoria non posse esse simul secum, ostendere debebis cur anima rationalis, non sit consequenter ita negativa animæ irrationalis vt nè Diuinitus quidem possint secum stare. Rursus vera contradictio & implicantia debet esse ejusdem de eodem, & quidem ratione ejusdem secundùm affirmationem & negationem, jam autem assensus & dissensus non esset ratione ejusdem, sed ratione diuersorum. Figi etiam posset hæc imaginatio. videat Paulus Petrum currentem, quid implicat poni prædeterminationem in Paulo, species item cursûs Petri, quibus determinetur ad dicendum vnâ horâ Petrus currit, suppo-

337. supponamus post mediam horam verum Petri cursum deficere, cur illa mediâ horâ non poterit dicere Paulus, Petrus non currit, ageretq; secundùm debitum suæ potentiæ, & tunc starent omnino secum hæ propositiones Petrus currit, Petrus non currit, adeoque starent secum Assensus & Dissensus. In idem fermè recidet si dicas. Tunc cum Petrus currit in loco A, si inquam dicas Petrus currit. non videat alius cursum Petri, & dicat Petrus, nō currit, cur tunc ille act⁹ (supposito quod sit qualitas realis) non poterit transferri in intellectum oppositum dicentis, licet qualitates extrinsecùs sibi addita non denominabitur intelligens is qui illum actum
338 non elicuit. sed in præsenti de hac denominatione non quæritur, sed tantùm An illi duo actus secum coexistere possint. quodsi in intellectum dicentis Petrus currit, potest transferri actus ab alio intellectu productus & dicens Petrus non currit, certè illud transferri ostendit hos duos actus stare secum posse. Major esset difficultas, An simul secum stare possint beatitudo stans in visione & amore, cum odio Dei, & cōcesso quod amor & odium stare secum possent, negari posset quod visio beata & amor, cum odio & peccato stare possint, idque non præcisè ex eo, quod ex vi actuum, incompossibilitatem insupe-
339. rabilem habeant amor & odium, sed quia illis actibus addita est formalitas possessionis omnis boni, quæ possessio omnis boni negat, quod aliquod bonum illi statui debitum non possideatur, consequenter, quod non possideatur negatio odij Diuini, quia etiam hæc est aliquod bonum, debitum illi statui. malum autem est odisse Dominum Deum nostrum.

Qui autem vellet tueri communem sententiam, scilicet quod assensus & dissensus non possint secum stare, & tamen placeret illi dicere cum Suarez, gratiam & peccatum posse se compati. is diceret quod impossibile sit eundem amari in actu secundo & odio haberi, licet possit aliquis amari in actu primo, & in actu 340
secundo odio haberi, jam autem seclusâ condonatione offensæ & remissione peccati, quantumvis posita gratia, amaretur creatura nonnisi in actu primo. Rursus in principijs cōmunis sententiæ ostendi posset disparitas. Cur scilicet assensus & dissensus sese inevitabiliter expellant. non expellat autem inevitabiliter peccatum & gratia, quia scilicet nullum est prædicatum in assensu, cui opponibile prædicatum non habeat dissensus, jam autem in peccato reperitur ratio offensæ infinitæ, cui non habet prædicatum, quod opponat gratia seclusâ condonatione. Huc etiam transferantur aliæ responsiones præcipuè illa Ouiedi supra allata. 341.

INSTAT Idem. Cui remittit Deus peccata non est amplius peccator, hinc etiam Psalmus Beatos appellat, quibus remissæ sunt iniquitates. beatus verò non est, qui subest majori malo quam sit privatio beatitudinis, subest enim miseriæ maximæ peccati, sed is cui confertur gratia, remittitur peccatum. quod ipsum Probatur. quia nullum est donum Dei distinctum a forma sanctificante, quod ratione suæ bonitatis non sit conferibile peccatori, quia conceptus formæ sanctificantis consistit in incompossibilitate bonitatis ejus cum malitia peccati.

RESPONSVM. est. seclusâ condonatione nullam formam creatam esse talem, cuius bonitas se solâ sit formaliter abolitiva peccati, adeoque incompossibilis peccato. nego item conceptum formæ sanctificantis, stare in incompossibilitate cum peccato. 342.

OBJICIT IV. Quidam si peccatum habituale & gratia possent simul secum stare Diuinitus, illâ positâ & posset non remitti, & simul non posset non remitti peccatum, quod implicat: posset quidem non remitti, vt dicis, non posset autem non remitti vt probatur. quia cum gratia Dei, sit Diuina ad nos amicitia, impossibile erit recipi aliquem in gratiam & amiciti-

543. amicitiam Dei, & eidem non remitti peccatum, atque impossibile est aliquem incurrere aliquam auersionem gratiæ & amicitiæ Dei, & non offendere Deum. Et certè ex terminis constat, quod placari offendenti, sit remittere offensam, & recipere offendentem in gratiam seu amicitiam est offendenti placari.

RESPONSVM jam est. gratiam, seclusâ condonatione esse amicitiam Dei erga nos in actu primo, in actu autem secundo tunc nonnisi gratia est amicitia Dei erga nos, quando est cum suis præ requisitis, hoc est cum intellecta condonatione, adeoque si ponatur tam pro eo, quod pro positivo deposcit, quàm pro eo quod pro

544. privatiuo, importat vt jam explicui.

ADDO in phrasi hoc argumentum involuere aliquod dubium, nam aliud est etiam in humanis conferre alicui gratiam, & aliud recipere aliquem in gratiam: prima phrasis non denotat offensæ condonationem, potest enim aliquis conferre alicui aliquam gratiam, nec tamen hoc ipso condonare offensam & recipere in gratiam, & certè prior illa locutio non importat præcessisse aliquam offensam illamque obliterari, quod denotat hæc locutio recipere aliquem in gratiam. vnde consequenter negatur ex supposita aduersione, quod idem sit conferri gratiam à Deo &

545. recipi in gratiam Illa etiam propositio Impossibile est, incurrere auersionem gratiæ, & non offendere Deum, examine indiget. si enim incurrere auersionem gratiæ accipiatur materialiter hoc est pro simplici priuari gratiâ, id fieri posset sine hoc quod offendatur Deus, si autem accipiatur incurrere auersionē gratiæ formaliter, hoc est pro aliquo peccato merente, tanquam pœnam priuationem gratiæ, illa non potest haberi quin offendatur Deus, Ratio prioris est, quia non implicat saltem pro alio rerum ordine auferri gratiam, & non in pœnam mortalis, vt si faceret decretum Deus, nonnisi pro hac vita conseruandæ gratiæ, & pro illa in altera substituendi lumen gloriæ identificatum vel 546.
non identificatum cum gratia, posterioris ratio est, quia pro præsenti rerum ordine decreuit Deus, secundum exigentiam præsentis gratiæ, non aliter illam tollere nisi posito peccato. Vnde vlterius sequitur. Idem quidem esse placari offenso, & desinere offensam, idem item esse recipere in gratiam, & placari offenso, sed nego quod conferre gratiam (de quo hic loquimur) sit recipere in gratiam quæ duo non distinguit præsens Objectio. Abstrahendo autem a difficultatibus fundatis in modo loquendi idem erit placari offenso, quod accipere in gratiam, non quoquo modo, sed accipere in gratiam cum suis præ requisitis, & satisfaciendo exigentiis gratiæ, qui- 547.
bus absolutè loquendo posset non satisfieri.

INSTAT II. idem. Tridentinum, appellat gratiam sanctificante causam formalem iustificationis nostræ. ergo sicut implicat causam formalem albi, poni in subjecto apto & non facere album, ita implicat poni causam formalem iusti. & non facere justum.

RESPONDETVR. Vt paritas fundata in auctoritate teneat, addi deberet si scilicet ponatur forma justi in subjecto apto, quod non est additum, negatur autem esse subjectum aptum si non antecesserit condonatio, vt jam in ante dictum est. immo paritas adlata de albedine pro nobis est. sup- 548.
pono enim albedinem & nigredinem posse simul stare Diuinitùs, quo casu dici quidem poterit illud subjectum non album, nam hæc denominatio, cum sit negatiua, potest haberi quamtumvis non de toto sit aliquid non album, sed cum difficultate dici posset nigrum, quia hæc positiua denominatio videtur excludere iuxta omnes saltem moralem albedinem. dixi moralem, quia Æthyops ratione dentium albus, potest dici absolutè niger, eo quod in moralibus parum pro nihilo reputetur.

INSTARI posset II. Non esse rationem cur condonatio peccati dicatur per nos nonnisi præ requisitum quid

349 quid & conditio justificationis.

RESPONDETVR. Rationem reddi per principium Theologicum, nempe articulum de fide, hoc est auctoritatem Tridentini, quæ soli gratiæ tribuit rationem formalem nostræ justificationis. Rursus quia forma sine addito dicta, supponit pro intrinseco, condonatio autem Diuina est nobis extrinseca.

INSTARI potest III. Non est explicabile, quî non ponatur expulsio formæ ante inductionem formæ si condonatio prærequiritur pro priori ante infusionem gratiæ, rursus non sunt explicabilia signa rationis in mente & voluntate Dei circa justificationem peccatoris.

350. RESPONDETVR. In re non antecedi a condonatione infusionem gratiæ, sed antecedi intelligibilitate. Concipitur etiam à nobis gratia, quasi munusculum Dei ipsâ condonatione beneuolentis. quamvis autem antecedat intelligibilitate non antecedet expulsio formæ (vt pote effectus) positionem formæ (vt pote causam.) condonatio enim est quasi forma quæ expellit moraliter negationem condonationis, quæ non præsupponitur tolli ante positionem condonationis. jam autem ipsa negatio condonationis ex parte objecti seu peccatoris est in re jus Dei integrum, & non cassatum ad irasci, quod

351. fundat actio peccaminosa, quod ipsum jus non intelligitur cassari, & annullari ante condonationem, sed nonnisi illa positâ. Rursus condonatio expellit etiam formalitatem non remissi peccati, in quantum non remissio peccati supponit pro seipsa, quæ remissio quà talis expulsioque non remissionis, non intelligitur ante condonationem, consequenter id quod expellitur à condonatione non intelligitur ante condonationem. Id autem quod expellit gratia est negatio sanctitatis. Item negatio principij radicaliter exigentis condonationem & vtriusque hujus negationis expulsio, non est ante, infusionem gratiæ, consequenter ex nullo capite expulsio formæ oppositæ, erit ante 352. positionem formæ. Ipsa etiam remissio peccati passiua non antecedit absolutè infusionem gratiæ, quia Deus videns effectum suæ condonationis gratiam, etiam hoc titulo remittit peccatum & condonat, quia id exigit gratia. ad eum modum, quo decreta est Incarnatio ob excellentiam mysterij, priorem intelligibilitate præ excellentia capitis, quamvis etiam propter excellentiam capitis sit decreta. *Quoad signa rationis, ea sic ordinantur. In primo signo rationis*, videt Deus varios modos remittendi peccatum, videt varias species physicas gratiæ, videt possibilitatem condonandi peccati per solam extrinsecam condonationem propugnatam, videt item pos- 353. sibilitatem expellendi peccati positâ condonatione, simulque sanctificandi creaturam, tuncq; ponitur in voluntate complacentia, & vt ita dicam inefficax appetentia illorum modorum justificandi. Secundum signum rationis potest concipi bipartitum: in prima parte aduertit in particulari, & quasi per specialem considerationem entitatem gratiæ nostratis, non importantem de se vim abolendi peccati, titulo tamen sanctitatis exigentem eandem, in altera autem parte signi rationis, præsentantur rationes Deo notæ, vt pro præsenti rerum ordine tale medium adhibeatur. subsequiturque efficax voluntas satisfaciendi exi- 354. gentiæ illius gratiæ neque connectendi gratiam cum peccato, & insuper pro præsenti rerum ordine dandi talem gratiam, hoc signum secundum distinguitur aliquo modo à priori, sicut possumus concipere distingui, vnius nonnisi particularis claram & distinctam notitiam à notitia vniuersali. In tertio signo rationis intelligitur in tempore exequens suum decretum. Diuerso respectu possumus ponere condonationem priorem infusione gratiæ, eo quòd sit signum, & connotatum condonationis Dei, pro præsenti rerum ordine: diuerso autem respectu possumus ponere condonationem posteriorem infusione gratiæ,

555. gratiæ, eò quòd gratia sit radicalis exigentia condonationis, vt pote quæ de se est quantum ex illa formalis sanctitas, quæ exigit ne stet cum defectu. Condonationis radix autem est prior radicatò.

Punctum Difficultatis III.

De Obiecto voluntatis condonandi.

DE hoc puncto pluribus agunt recentiores. post alios Lugo hîc
556. Disp. 7. Sect: 9. Ouiedo de Iustificatione Tract: 8. Cont. 4. punct: 5. Ripalda Disf. vltimâ Sect: 23. pluresq; referunt & refellunt sententias.

Sed illorum priorum duorum referenda est hic explicatio.

EXPLICAT I. Lugo cit. Quòd voluntas condonandi sit voluntas affectiva, destruendi titulum ortum ex peccato ad prudenter iudicandum peccatorem, meritò & rationabiliter haberi à Deo odio, seu esse affectum restituendi hominem in statum antiquæ libertatis, & indemnitatis. quod totum potest DEVS velle absque eo quod formaliter velit ipsam condonationem. *Hæc explicatio.*

557. NON SATISFACIT I. Quia hæc voluntas & non respiceret seipsam & respiceret, non respiceret vt concedit Lugo. & ad quod solum euitandum inquisiuit hanc explicationem, censens pro impossibili, vt voluntas habeat seipsam pro obiecto. Quod autem positâ illâ explicatione voluntas respiceret seipsam. Probatur. quia illa voluntas respiceret titulum ortum ex peccato, ad prudenter judicandum peccatorem meritò, & rationabiliter à Deo odio haberi, si respicit illum titulum prudenter judicandi, respicit fundamentaliter acceptam perseuerantiam moralem, hæc enim perseuerantia est ille titulus. Si respicit illam perseuerantiam moralem fundamentaliter acceptam, 558.
respiciet condonatio seipsam, quia illa perseuerantia moralis stat in hoc, quòd cum homo fecerit illam actionem, tamen pro illa nec satisfecit, nec illam Deus condonauit, ad eum modum, quo moralis perseuerantia voti stat in vouisse, & DEVM v. g. non remisisse votum, nec vouentem impleſſe promiſſum.

NON SATISFACIT II. Quia illi affectui non potest tribui ratio formalis condonationis. quod ipsum probat sic Ouiedo. Postquam Deus habet actum illum, quo dicit vellem quatenus est ex me vt præterita actio ex se non esset sufficiens ad maculandum hominem pro hoc instanti, & tamen adhuc addere potest. verùm tamen quia ex se sufficiens est illa 559.
actio maculare hominem, volo talem hominem propter illam odio habere, & illum punire propter maculam, quæ ex tali actione resultat. ergo prior illa pars quam solam in explicatione condonationis assumit Lugo. non est formalis condonatio. & si aliquid aliud addideris legitimum, illud ipsum potiùs objectum condonationis.

NON SATISFACIT III. Quia objectum voluntatis condonandi nō debet esse, quid omnino posterius ipso peccato v. g. habituali, illud enim indubiè est quod remittitur, jam autem hoc quod est, non esse in statu libertatis & indemnitatis, est quid consequens ad peccatum habituale, ergo velle illius remissionem, non est velle illam indemnitatem explicatam. 560.

EXPLICARI posset II. ex Ouiedò citato. Quod ille actus habeat pro objecto destructionem peccati habitualis, seu quod idem est destructionem peccati actualis vt moraliter permanentis, quod ipsum moraliter permanet, quousque obligatio pro actione præterita satisfaciendi, non destruitur. Porrò dupliciter potest destrui quæcunque obligatio. vel per illius adæquatam adimpletionē, vel per illius remissionem factam independenter ab actu, quo ipsa obligatio erat adimplen-

361. adimplenda vt patet circa destructionem obligationis soluendi 100. & si creatura poneret per impossibile condignam satisfactionem, non diceretur tunc Deus condonare, sed condonat cum non ponitur. *Hæc explicatio.* NON SATISFACIT. Quia non plus dicit, quàm quod voluntas condonandi respiciat seipsam, quod ipsum Probatur. quia illa voluntas respicit destructionem permanentiæ peccati actualis, quæ permanentia inuoluit negationem condonationis vt clarum est, ex principijs eiusdem. ergo respicit illa voluntas seipsam.

Vtraq; hæc explicatio dicit aliquid in re ad præsens punctum spectans, sed indigeret vlteriori declaratione.

362. *In hoc stat difficultas.* Nolunt dicere Auctores. quòd voluntas condonandi respiciat seipsam. Deinde difficilè est assignare, quid respiciat illa voluntas, præcipuè verò, quia per illam condonatur v. g. habituale peccatum, quod si non condonatur, manet saltem inadæquatè; si condonatur non manet: quî ergo voluntas condonandi non respicit seipsam dum vult non manere peccatum. Quid in hoc puncto sentiendùm sit, Partiri possumus per asserta.

ASSERO I. *Voluntatem condonationis transitiuè acceptam habere pro objecto voluntatem condonationis quasi in actu secundo positam,*

363. RATIO I. est. quia si non esset verum assertum, & esset voluntas illa voluntas condonationis, & non esset. esset vt supponitur, non esset autem, quia non vellet quod vellet, vellet enim condonationem, & tamen non vellet condonationem, non haberet enim pro objecto volito condonationem.

RATIO II. est. voluntas puniendi habet pro objecto punitionem, voluntas præmiandi, præmiationem, & sic de reliquis. ergo & voluntas condonandi habebit pro objecto condonationem seu voluntatem exercitam condonandi.

RATIO III. est. quia ex vna parte in Diuinis reperitur similis comparatio vnius actûs ad alium, & ita 364. comparamus intellectionem Diuinã ad volitionem, tanquam quid prius ad posterius, & tamen hi duo actus in re sunt idem. Deinde ex alia parte transferimus, seclusis imperfectionibus, ad Diuina, quæ videmus fieri in creatis; jam autem in creatis voluntas condonationis habet pro objecto volitionem condonandi, nec est vlla ratio cur voluntas condonandi transitiuè, vt dixi, accepta, non possit habere seipsã ponendã pro objecto.

ASSERO II. voluntatem condonationis, vi cujus velit Deus statuere hominem in esse filij Dei & justificati, habere pro objecto infusionem gratiæ.

RATIO. quia per nihil aliud po- 365. test constitui in esse filij Dei, nisi infusione gratiæ, vt dictum est. ergo si vult illam constitutionem in esse filij Dei, debet velle gratiam. & sicut voluntas dealbandi debet velle albedinem, sic & voluntas constituendi filium Dei adoptiuum, debet velle gratiam, quæ sola filium Dei adoptiuum constituit.

Quod si sit voluntas condonationis, vi cujus velit Deus etiam creaturam, se conuertere ad Deum, pro objecto habet actum vitalem creaturæ conuertentis sese ad DEVM. Ratio. quia hoc solum modo potest se creatura conuertere ad Deum. ergo si velit Deus illam esse ita conuer- 366. sam, debet velle illum modum & formam conuersionis. Sed quia hæc non tam sunt objectum condonationis, quàm potiùs mutatio extrinseca, quâ positâ intelligatur Deus condonare, hinc

ASSERO III. Voluntatem condonandi habere pro objecto destructionem peccati habitualis, in quantum in suo conseruari pendet à Deo, seu annullationem & cassationem juris, quod fundatur ab actione peccaminosa vt Deus maneat offensus & iratus, ita vt (breuiter loquendo) id quod condonatur, sit offensa facta, moraliter adhuc permanens, & se habens quasi non præterijsset. Vt hoc asser-

567. assertum defendatur. habendum est inprimis præ oculis. Id quod condonat condonatio Diuina, non est illa ipsa, sed peccatum præteritum moraliter permanens, ita vt peccatum illud sit tanquam terminus illius condonationis. Et ratio est. quia quod condonatur, debet esse malum, condonatio autem non est quid malum. ergo condonatio non seipsam habet pro objecto, sed malum quod condonat. vt etiam videre est in creatis condonationibus. Habendum deinde præ oculis, in peccato plures esse formalitates, inter alias esse jus Dei ad irasci, & hoc si ex parte Dei spectetur non est quid malum, sed actus justitiæ illius, sed hoc quod malum est,
568. est quod fundat illud jus. Rursus negatio condonationis Diuinæ non est peccatum, est enim negatio actûs Diuini liberi, sed id quod malum est, est illud quod indiget condonari, illaq; odibilitas quæ quasi ex consequenti consurgit ex negatione actualis condonationis: hoc fundamentum juris & hunc titulum, deniq; hanc odibilitatem ex negatione actualis condonationis pullulantem suâ condonatione cassat, abolet, annullat moraliter Deus. Habendum deniq; est præ oculis, non esse possibile explicare, Deum condonatione suâ velle destruere peccatum habituale, velle cassare fundamentum juris irascendi &c. quin
569. dicatur aliquo modo habere pro objecto seipsam, non quidem tanquam terminum & objectum condonationis, sed tanquam aliquid dictum, connotatum, importatum ab illo termino, quia peccatum v. g. habituale quod remittitur, fundamentum item fundans jus ad irasci. semper connotat (si moraliter adhuc maneat) negationem condonationis, siquidem positione illius omnino tollitur. Dixi quod respiciat seipsam aliquo modo, quia cum directè respiciat peccatum, quod ipsum non est negatio condonationis, sed id cui negatur, vel apponitur condonatio, fit, vt non respiciat seipsam directè, habetque pro objecto prius aliquid se, nempe negationem sui, quam positione sui 370.
aufert. *Hæc omnia supponant, quod aliquid absolutè loquendo, saltem quoquo modo possit respicere seipsum.* Tum quia id non implicat. Tum quia potest cognitio cognoscere seipsam & habere se pro objecto, vt cum dicitur omnis cognitio est actus vitalis. volitio item quæ vult & approbat omnes volitiones. ergo & condonatio potest habere seipsam pro objecto quoquo modo. Tum quia non apparet cur fieri non possit hæc enuntiatio. cognosco me cognoscere, quæ enuntiatio est operationis indiuisibilis vt suppono ex Animasticis, ergo etiam indiuisibili operatione voluntatis poterit velle voluntas tali v. g. volitione. volo volitionem quâ volo. ergo poterit eti- 371.
am bene dicere voluntas condonandi, volo me.

DICES I. Apprehensionem esse communem quod voluntas remittendi peccati in Deo, non sit voluntas sui ipsius.

RESPONDETVR. Apprehensionem communem non plus velle, quam id, quod condonatio non condonet seipsam, sed per hoc non excluditur, nè id quod condonatur, dicat negationem condonationis tollendam, à positione condonationis.

DICES II. Cum Lugo. Difficilè explicari quomodo illa volitio feratur ad seipsam, an scilicet feratur ad seipsam prout existentem, vel pro 372.
ut possibilem, nam si est amor suipsius prout existentis, erit gaudium de seipsa, jamque tunc Deus non tam intelligetur volens condonare, quam gaudens quod condonârit, imò si dicatur, quod volitio condonandi feratur ad seipsam prout existentem, hoc ipso prærequiretur cognitio de existentia illius volitionis condonandi, consequenter illa volitio non esset libera, quia præsupponeret ex parte principij cognitionem de existentia ipsius condonationis. solùm ergo præsupponetur cognitio de possibilitate illius volitionis, eritque illa voluntas quasi efficax, quâ Deus vult efficaciter illam volitionem, hoc au-
tem

373. tem non potest intelligi, qui enim eadem voluntas erit objectum suijpsius, præcipuè quia voluntas efficax dicit, aliquem influxum, vel quasi influxū in objectum, quem nullo modo potest habere illa voluntas in seipsam.

RESPONDETVR. Diuerso respectu esse illic gaudium de condonatione, & diuerso respectu esse efficacem voluntatem ponendæ condonationis, nam inquantū omnes actus Diuini sunt ab æterno & in entitate necessarij, habetur de illis gaudium sicut & de omnibus alijs actibus liberis, diuerso autem respectu illa volitio non est gaudium, sed voluntas efficax ponendæ condonationis, accipiendo condonationem transitiuè,
374. per ordinem scilicet ad seipsam ponendam. vel sumendo condonationem in actu primo ad seipsam in actu secundo. Quod autem assumitur non posse intelligi. quomodo condonatio possit esse quodammodo objectum ad seipsam, jam supra explicatum est. Licet verò voluntas efficax creata dicat aliquem influxum verum & physicum, in alium actum, non tamen id reperitur in voluntate increata, & sicut dicit aliquam causalitatem intellectio creata respectu volitionis creatæ, quod non reperitur in Diuinis, ita & in præsenti.

DIFFICVLTAS IV.

375.

Applicatio dictorum ad remissionem venialium.

IN antecedentibus actum est vel maximè de medijs remissionis mortalium, nunc agendum de remissione venialium; de qua, qui voluerit fusiorem tractationem, legat Suarez D. 11. & 12. Lugo Dis. 9. quæst. totâ, Dicastillo Dis: 2. à Dub. 16. vsque ad 21. Ariaga de Iustif: D. 47. totâ. Ouiedo de Iustif: Contr. 5. totâ. Tannerum D. 6. qu. 4. Vasquez & alios.

Quod attinet ad remissionem venialium, per aliquid pendens à peccatore gratiâ Dei adiuto.

ASSERO I. Cum communi, 376.
venialia posse remitti, per actum attritionis de ijsdem, nec requiri contritionem. Est communis cum Suario contra Vasquez.

RATIO I. Est auctoritas Tridentini, quod Sess: 14. cap. 5. cum dixisset venialia posse taceri citra culpam, subjicit, illa posse multis alijs remedijs expiari, ergo non vnâ sola condonatione. Et Aug. in Ench. cap. 71. refertur in Concilio Tole: 4. cap. 5. & habetur capite. Quod de pœnitentia. Dist. 3. quod venialia etiam Oratione Dominicâ tollantur. ergo nō sola condonatione.

RATIO II. Quia plus requiritur ad remissionem mortalis quàm venialis. ergo si ad remissionem mor- 377.
talis requiritur contritio, vel attritio, cum Sacramento, pro veniali sufficiet, vel sola attritio extra Sacramentum.

RATIO III. quia attritio in non habente peccatum mortale, elicita ex motiuo supernaturali, est inprimis retractatio quantum est ex parte peccatoris, auertens eius voluntatem à veniali. Rursus illi actui respondet infusio gratiæ, quia hæc in præmium datur iustis ad positionem singularum actionum meritoriarum, cur ergo etiam non respondebit condonatio Diuina, quam Deus nunquam negat in hac vita quantum est ex parte illius. Quando autem S. Tho. dicit, 378.
Peccatum tolli per suum oppositum adeoque peccata venialia cum sint opposita feruori charitatis debere tolli per charitatem, id non conuincit. quia si peccata tolluntur per sibi opposita, cum retractatio sit quid oppositum, & habeatur in attritione, attritione tolli debebunt venialia, in hocq; ipso intelligetur feruor charitatis, quia sine feruore amandi nemo facit id ad quod non obligatur grauiter, nemo autem obligatur grauiter ad dolendum de venialibus.

DICES Si sufficit attritio ad delenda venialia, non apparet ratio quomodo venialia remittantur in Confessione, jam enim inuenirentur

 remissa

579. remissa per attritionem, & tamen Tridentinum Sess: 14. cap. 5. asserens venialia in confessione vtiliter dici, quantumvis multis alijs modis expiari possint, supponit etiam confessione illa expiari, siquidem ly alijs, iuxta regulam iuris est implicativum similium.

RESPONDET aliquis Particulã *alijs* non semper esse implicatiuã similium nam Lu: 23. dicitur: Ducebantur autẽ & alij duo nequam cum eo, & tamen Christus cum quo illi ducebantur non erat nequam. Sed hæc Responsio contradicit sensui communi fidelium, qui per prædictam particulam censent importari Confessionem, cum teneant illa expiari venialia. Directè

580. ad obiectionem dici potest, quod non dicat Tridentinum, ea venialia quæ in Confessione dicuntur, quod non debeant supponi aliunde remissa, sed tantùm quod vtiliter in Confessione dicantur. jam autem peccata mortalia etiam remissa, vtiliter nihilominùs in Confessione dici possunt. Sed reperiri insuper possunt casus in quibus venialia primùm, nonnisi à Confessione deleantur, vt si in instanti (vt alij volunt) terminatiuo absolutionis ponatur actus instantaneæ attritionis. Item positâ attritione, non delebuntur venialia ante Confessionem, sed primum in Confessione, si supponatur homo habere simul mortale quod

581. confiteri debet, & de eo non est contritus: Item si putet se non habere mortale, & de facto habeat, à quo tamen nusquam indirectè sit absolutus, eo casu etiam positâ attritione non remittetur veniale ante Confessionem. Sed examinandæ sunt in hac materia aliorum Responsiones.

RESPONDENT quidam apud Rosmer quòd si aliquis dolens de vno veniali confiteatur idem, & nec formaliter, nec virtualiter doleat de alijs, quòd illi sint remittenda illa reliqua venialia. Impugnat hanc responsionem Rosmer, quod eodem jure dici posset Sacramentum pœnitentiæ delere omnia mortalia, modo adsit dolor de vno tantum. Hæc impugnatio non conuincit. Quia re- 582.
missio venialium & mortalium, non debet inter se proportionari, nisi aliquid per proportionẽ vrgeat, in multis enim venialium remissio dissimilis est remissioni mortalium. hinc non potest vnum mortale remitti sine alio, & tamen potest veniale vnum remitti, & non reliqua. *Cæterùm dicta Responsio.*

NON SATISFACIT. Tum quia, In re magni momenti recedit a persuasione communi fidelium, qui ad delenda peccata indiscriminatim requirunt formalem vel virtualem pœnitentiam. Tum quia illa peccata vel remittuntur vi Sacramenti, vel vi doloris. non vi doloris, quia ille dolor ad reliqua peccata nec formali- 583.
ter nec virtualiter extenditur. Non etiam vi Sacramenti, quia Sacramentum requirit suas partes cum nihil sit præter suas partes, inter quas est dolor, qui tunc supponitur pro alijs peccatis non poni. Tum quia hæc sententia ex parte fauet sententiæ, quæ à doctis censuratur, quod Confessio venialium non egeat vllo dolore ad remissionem.

Neque valet. Si pro hac responsione adferas, quod scilicet multi censeant, semper aliqua venialia remitti quando augetur gratia, etiam non positâ vllâ retractatione; & Suarez docet, quod baptismus tollat omnia venialia in quibus baptizandus non 584.
habet complacentiam, quod etiam de Eucharistia docet Pius 5. in suo Catechismo. & S. Th. qu. 87. art. 1. dicit per Martyrium deleri etiam mortalia, nisi inveniat voluntatem actualiter peccato inhærentem. Non inquam valet, si id adferas pro dicta responsione. nam quamvis sint Auctores, qui in Confessione venialium, non requirunt attritionem vel formalem vel virtualem, dicuntq; sufficere, vt non habeatur complacentia in venialib⁹, pro qua sententia sunt Filliucius, Azor, Granado, Suarez etiam hîc Disp. 12. Sect: 1. nu. 9. Citat pro hac sententia, Soto & Ledesma, qui requirunt voluntatem, & desiderium

recipien-

385. recipiendi Sacramentum & effectum
eius. Sed Soto & Ledesma illam vo-
luntatem censent esse virtualem pœ-
nitentiam : vt non placet ægroto vir-
tualiter morbus, cum ejus medicinam
vult assumere. Cæterùm etiam hæc
sententia meretur censuram apud Do-
ctos, & est contra dicenda inferius,
& insuper non opitulatur intentioni
respondentium, quia illius Auctores,
voluntatem suscipiendi Sacramen-
tum, esse virtualem pœnitentiam cen-
sent, jam autem responsio nullam
pœnitentiam requirit de reliquis ve-
nialibus. Quod attinet ad remissio-
nem venialium, quam ad defenden-
dam responsionem assumere posset
aliquis, quod scilicet toties fiat quo-
386. ties augetur gratia ; id falsum est, &
inferius dicetur, &, etiam concesso,
quod verùm esset, adhuc pro præ-
senti disparitas est, quia gratia habi-
tualis definitiuè non importat dolo-
rem. si ergo aliunde habeat vim tol-
lendi venialia, bene poterit illa tol-
lere, jam autem includit Sacramen-
tum pœnitentiæ definitiuè hunc do-
lorem. Vnde consequenter dicetur,
etiam baptismum quantum est ex
illo, præcisè non auferre dicta pec-
cata ; immo & ipsum Martyrium re-
quirit dolorem, sed quia illud suppo-
nitur subire Martyr ex affectu Chari-
tatis, quæ charitas est virtualis pecca-
torum dolor, hinc fit vt S. Tho. Mar-
387. tyrio tribuat remissionem peccato-
rum, nihil agendo de dolore.

RESPPONDENT II. Aliqui, di-
scriminantque inter attritionem &
attritionem, talis est inprimis Lugo
cit. num: 29. qui dicit aliquam attri-
tionem extra Sacramentum esse de-
letiuam venialium, aliquam non de-
letiuam. Deletiua erit, quæ ponitur
in eo gradu, in quo sufficit ad tale
peccatum, cujus taxatio spectat ad
Deum. *Hæc Responsio.*

NON SATISFACIT Quia eà-
dem libertate dici poterit, non o-
mnem attritionem etiam cum Sacra-
mento posse sufficere ad tollenda sal-
tem venialia, sed nonnisi eam, quæ
ponitur in certo gradu. & sicut lici-
tum tibi est hoc medium, quod est at- 388.
tritio adstringere in ordine ad tollen-
da venialia ad certum gradum, &
cum supponit Ecclesia attritionem
delere venialia, interpretari id, de cer-
to gradu attritionis, ita interpretari
posset aliquis, quod attritio, nonnisi
in certo gradu accepto, sufficiat cum
Sacramento. Tum quia non est ne-
cessaria gradualis certa intensio con-
tritionis ad mortale remittendum. er-
go nec requiretur ad tollenda venia-
lia. Tum quia daretur ansa nimis
anxiè confitendi venialia, timendo
scilicet ne non pertingatur ad taxa-
tum illum gradum doloris. *Eodem
referri debet* sententia aliorũ apud Me-
ratium tomo 3. Dup. 8. Se. 4. quod
scilicet illa sola attritio sit destructi- 389.
ua venialis, quæ concipitur ex moti-
uo intrinsecè opposito peccato, de
quo concipitur, vt dolere de menda-
cio propter inhonesta em oppositio-
nis cum veracitate, quodsi fiat attri-
tio propter motiuum extrinsecum,
non erit deletiua venialis, quale esset
dolere de mendacio propter pœnam
à Deo infligendam. Sed neque hic
sensus satisfacit. Tum quia est hoc
arbitrarium inventũ. Tum quia man-
cam nobis Tridentinum, aut saltem
dubiam doctrinam tradidisset de at-
tritione, non præmonendo nos, ne
ex extrinseco motiuo eliciatur. Tum
quia eadem libertate, vt iam dictum
est, dici posset, non omnem attritio- 390.
nem cum Sacramento sufficere.

RESPONDERI posset III. ex
Ouiedo citato a num: 22. docet ille :
Attritionem elicitam ab homine iusto
habere sufficientem valorem & con-
dignitatem, vt si Deus voluerit illam
acceptare in satisfactionem debitam
pro veniali, eam possit acceptare vt
condignam satisfactionem, ita vt hac
acceptatione supposita per seipsam
jam extinguat debitum. rationem dat,
quia magis est bona & magis placens
Deo, quàm displicuerit veniale. nam
attritio est digna præmio æterno, non
est autem digna pœnâ æterna culpa
venialis. Et sicut accedente non-
nisi extrinsecâ acceptatione passio

 Christi

591. Christi Domini, ex se dignissima & sufficientissima, est satisfactiua, pro peccatis nostris, & sicut pro aureo vase sublato, si loco illius offeras gemmam longè pretiosiorem, potest in humanis non acceptari satisfactio, sed indigebit acceptatione, sic etiam in præsenti necessaria erit acceptatio. Docet rursus, independenter ab hac acceptatione non esse attritionem condignam satisfactionem per seipsam extinguentem veniale, ex qua jam doctrina explicat mentem Trident: quòd scilicet extra Sacramentum, attritione infallibiter non deleantur venialia, adeoque vtiliter confitenda esse, eò quòd remissio eorundem ex lege & promissione infal-
592. libili à Sacramento proueniat. *Hæc Responsio.*

NON SATISFACIT I. Quia posito, quod attritio sit quantum est ex vi illius condigna satisfactio pro veniali, & tamen egeat acceptatione vt rationem illius exerceat, vel desumitur inde, quia absolutè loquendo potest illam Deus non acceptare, vel quia decreuit eandem non acceptare extra Sacramentum, vel quia vniuersaliter ad omnes offensas præcipuè verò honoris, est necessaria acceptatio & condonatio offensi. ex nullo horum capite sequitur intentum Ouiedi, non ex primo, quia etiam absolutè loquendo, posset Deus
593. non acceptare Contritionem pro mortali præcipuè extra Sacramentũ, & tamen nemo exinde colligit, quod Contritio extra Sacramentum non sit sufficienter deletiva mortalis. ex secundo etiam cap. nihil concluditur, quia non constat de tali decreto, immo colligitur ex doctrina Tridentini, illud decretum Deum non formasse, non dixisset enim indefinitè Tridentinum: quod venialia extra Confessionem deleri possint. ex tertio etiam cap. nihil colligitur, quia acceptatio duplex potest in præsenti cogitari. I. quæ inuoluat pondus accedens & perficiens imperfectionem satisfactionis, vel quæ sit condescendentia quædam, & talis condonatio saltem in creatis non est semper ne- 594.
cessaria, si enim ponatur satisfactio æqualis, bene dici poterit, non vis acceptare quod tibi sufficienter satisfactivum est, per te stat, Ego exoluo meum, talis etiam modus satisfaciendi inter Deum & creaturam si ponatur, posset etiam dici (nisi adsit alius titulus) quod condonatione non indigeat tanquam addente pondus. II. Potest intelligi satisfactio quæ sit remissio offensæ, depositio inaffecti animi & ratio formalis reconciliationis, & hæc semper debet intercedere, sed hoc concesso, non sequitur intentum Ouiedi.

NON SATISFACIT II. Quia rationes eius in oppositum non conuincunt. 595.

I. RATIO ejus est, quod scilicet durum sit dicere, nunquam venialia sine mortalibus in Confessione remitti. Sed æquè forte durum est dicere, quod pura creatura pro veniali satisfacere condignè non possit. Manet etiam explicatum, quî remittantur venialia in Confessione? Deniq; negatur durum id esse, quod dicimus & contra communem sensum, cum pro opposito citentur à Suarez & Dicastillo, Durandus, Azor, Henriquez, Coninck &c.

II. RATIO ejusdem est. quia difficilè omnibus videbitur, quod actus attritionis vniuersaliter de venialibus elicitus auferat omnia venialia. Sed 596.
id non conuincit, manet enim eadem difficultas, quî remittantur per attritionem cum Sacramento.

III. RATIO ejusdem est. quia per veniale aliquo modo homo auertitur à Deo & veram illius offensam committit, necesse igitur erit ad condignam satisfactionem ex sua natura hominem ad Deum conuerti, quæ conuersio non habetur per attritionem. Respondetur. sicut aliquomodo auertitur creatura à Deo veniali peccato, ita etiam aliquo modo per attritionem conuertitur ad Deum, non quidem formaliter sed æquiualenter, non formaliter quidem, quia actus attritionis non ha-
bet

397. bet prædicata formaliter prælatiua Dei supra creaturas, æquiualenter tamen conuertit ad Deum, quia retractat actum illum venialis culpæ.

ASSERO II. cum communi extra Confessionem non sufficere ad tollendum veniale quodcunque, opus bonum etiam factum sine intentione satisfaciendi pro veniali, est tamen in opposita sententia Tostatus, Medina, Gabriel, Major.

RATIO est Auct: August: qui citatur cap. neminem 43. de Pœnitentia Dist. 1. vbi dicitur generaliter voluntatem non recedere à peccato, nisi voluntas doleat de peccato, loqui autem illum etiam de veniali ex contextu colligitur. Ratio se-
398. cunda est, quia rationabile est, vtcum homo voluntate sua recesserit vt cunque à Deo, nonnisi voluntate suâ conuertatur ad eundem. Cæterùm si aliquis poneret opus bonum v. g. Orationem, petens sibi à Deo dimitti venialia, talis remissionem consequeretur eorundem, vt docet Dicastillo num. 416. cum Suarez.

Neque valet si dicas si quodcunque opus bonum non est sufficienter delectivum venialis. ergo nec Martyrium. ergo pro Martyre aliquis orare potest saltem sub conditione, si fortè pro veniali non doluerit, non inquam valet, si id dicas. Quia soluendum id tibi erit, si fortè teneas non
399. remitti venialia per hoc solum, quòd aliquis actu sibi in illis non complaceat, posset enim fieri vt Martyr in veniali sibi complaceat. Quodsi dicas. Non posse id prudenter præsumi, quia cum exerceat actum externum, qui est indicium evidentissimum magnæ charitatis, & cum talis affectus sufficiens sit ad mouendum Martyrem ad detestationem omnium venialium, præsumendum erit Martyrem quodcunque veniale detestari, hinc inconcussa manet Augustini regula dicentis, Martyri injuriam fieri, siquis pro illo oret.

ASSERO III. cum communi. Ad tollenda venialia sufficere dolorem virtualem, Ratio. quia etiam ad Sacramenta conficienda sufficit in- 400
tentio virtualis, de quo vide in materia de Sacramentis. Consulatur Lugo cit. à num 23. vbi etiam addit. Non debere esse propositum vniuersale vitandi quæcunque venialia, immo respectu jam commissi potest esse propositum limitatum, vt si mentitus sis sine causa, fortassis non sit necessarium propositum non mentiendi, sed tantùm non mentiendi sine causa.

Hucusque dictum est de remissione venialium habenda per aliquid pendens à peccatore gratiâ Dei adiuto. nunc videndum est de abolitione venialis per infusionem gratiæ pendentem à Deo. Concomitanter se habere, ad deletionem venialis, infusio- 401.
nem gratiæ, certum est apud omnes, nam infunditur gratia in præmium cujuscunque operis boni adeoq; actûs retractatiui venialium. sed est tantum difficultas in hoc, An gratia habeat formalem quandam oppositionem cum veniali, vi cujus illa infusa expellat peccatum ab homine.

EXPLICANT I. Aliqui hanc oppositionem per hoc, quod gratia habitualis considerata secundùm differentiam suam numericam & gradus heterogeneos quos includit, opponatur venialibus. hanc sententiam tuentur aliqui, quorum suppresso nomine meminit Rosmer, & Ouiedo cit. num. 41. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT I. Quia 402.
admittit intra differentiam numericam, heterogeneitatem graduum, quod est admittere differentiam specificam vt suppono ex Philosophia.

NON SATISFACIT II. Quia quando committitur novum veniale, vel illi opponitur gratia præinfusa ad delendum simile veniale vel non opponitur. si opponitur, ergo peccatum veniale formaliter expellit aliquem gradum gratiæ, si non opponitur, ergo nec priori opponebatur, nam si nigrum non opponitur albo A, quomodo opponetur albo B.

NON SATISFACIT III. Quia vt arguit Ouiedo si licitum est pone-

re gra-

403. re gratiam oppositam nonnisi huic veniali, cur etiam non licebit ponere gratiam huic nonnisi speciei venialium opponibilem, & aliam opponibilem alteri speciei, idemque transferri posset ad mortalia, quæ omnia essent arbitraria, & vltimum, contra communem sensum fidelium.

EXPLICAT II. Herize & cum eo Rosmer, quod peccatum veniale deleatur per gratiam habitualem vt productam per talem actionem quæ sit complementum liberi decreti condonantis Dei. Idem explicat sic Rosmer. Liberum decretum Diuinum essentialiter completur per aliquid extrinsecum, iuxta quam sententiam dicit gratiam habitualem produci pos-
404. se per varias actiones quæ sint complementum variorum decretorum Diuinorum, eamque secundum suam entitatem non oppponi physicè peccato veniali, sed vt est producta per talem actionem. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT I. vt bene in simili arguit Lugo. Gratia ex vi suæ entitatis non est formaliter expulsiua peccati venialis. ergo neq; vt est complementum decreti Diuini etiam sumpta cum actione quâ producitur potest esse formaliter expulsiua peccati. Probatur Consequentia, si album non est ex vi suæ entitatis expulsivum nigri etiam albedo producta ex vi talis actionis complentis ta-
405. le liberum decretum Diuinum non posset esse expulsiua. quod ipsum vlterius ex eo Probatur. quia effectus formalis primarius est ipsa entitas formæ vnitæ & subjectum capax, si ergo ex vi entitatis suæ non est expulsiva, nec erit expulsiua prout producta tali vel tali actione.

NON SATISFACIT II. quia si gratia prout producta per talem actionem est venialis formaliter expulsiua. ergo illâ positâ sic producta inimpedibiliter etiam à Deo sequetur expulsio venialis, nam effectus primarij posita vnione formæ & subjecto apto sunt inimpedibiles. Sed hoc in præsenti non potest dici. Quia primarius formalis effectus actionis est, agere, adeoque producere illam 406
gratiam. ergo non erit illius effectus formalis primarius, expulsio peccati, adeoque erit quid impedibile, consequenter & erit ille effectus inimpedibilis & non erit.

NON SATISFACIT III. Quia sequeretur quod si aliquis committat peccatum veniale simile priori, propter formalem oppositionem sit auferenda actio conseruatiua illius gratiæ, adeoque & gratia. Et sicut si albedo ex vi hujus actionis esset destructiua nigredinis antecedentis, esset destructiua & sequentis, sic etiam in præsenti.

EXPLICARI solet III. cum Vasquez & Meratio, quod peccatum expellatur formaliter per gratiam pro- 407.
ut hac intentione à Deo datam, vt expellat hoc vel illud veniale. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Quia hæc ipsa gratia permanens potest compati secum veniale simile repetitum, aliàs veniale esset sublatiuum gratiæ, ergo apparet illam gratiam ex natura sua incompossibilem non esse nec incompatibilem cum illo veniali, hic autem quæritur de expulsiuo incompatibili cum veniali. Quodsi recurras ad id, scilicet illam gratiam non vtcunque esse incompatibilem cum veniali, sed prout datam tali intuitu. Contra erit, quia nulla intentio Diuina potest facere, vt quod de- 408.
se formaliter non potest præstare aliquem effectum, præstet illum vi intentionis Diuinæ, sicuti si albedo non potest formaliter denigrare, eâ intentione data vt denigret non denigrabit. Et licet vna eademque entitas possit esse sufficiens mutatio, ratione cujus intelligatur Deus hoc vel illud velle, non tamen intentio Diuina addita huic formæ potest facere vt aliquid tribuat formaliter, quod non est nata tribuere formaliter, funnaturque id vlterius in hoc principio, quod effectus formales sint indistincti à forma vnita subjecto apto, intentio autem Diuina addita alicui formæ, non mutat illius entitatem.

DICES

409. DICES cum Mæratio. Non repugnat gratiam de se insufficientem, vt expellat veniale formaliter illud expellere per aliquid prorsus extrinsecum. Probatur Assertum, quia potest aliquis fidelis credere vniuersaliter omnia quæ reuelata sunt, & non credere Christum esse in Eucharistia, ignorans inuincibiliter id esse reuelatum, hi duo actus posita ignorantiâ inuincibili secundi mysterij non repugnant inter se. si autem sufficienter proponatur, quod verè Christus Dominus sit in Eucharistia, primus actus incipit habere oppositionem formalem cum secundo, & tamen hæc oppositio habetur ratione extrinseci, hoc est aduertentiæ de nouo positæ.

410. RESPONDETVR. Positâ aduertentiâ prior actus incipit habere formalem oppositionem non cum actu in ante posito adæquatè sumpto, sed cum actu nouo qui tunc ponitur, quia tunc supponitur poni iste actus, Iudico esse reuelatum, hancque reuelationem mihi evidenter moraliter proponi, quod Christus Dominus sit in Eucharistia, & huic actui incipit opponi actus, qui dicebat. Iudico non esse reuelatum nec esse euidens moraliter, quod Christus Dominus sit in Euchatistia. Tota ergo oppositio quæ tunc fit non est inter actus in ante positos, nec ratione eorum præcisè, sed oppositio tota est ad actum

411. tertium nouum, non tamque oppositio primi actûs vniuersalis ad hunc nouum tertium, quam secundi ad tertium: non est autem infrequens quod aliqua quæ possent dicere oppositionem formalem actualem ad aliud, non illam dicant actu ob defectum eius entitatis actu extra causas positæ, cui deberet fieri oppositio, quo etiam modo saluari debet, quomodo voluntas incipiat habere actu oppositionem ad voluntatem committendi iocosum mendacium, voluntas inquam quæ vniuersaliter abhorret ab omni peccato veniali, non abhorret tamen à mendacio iocoso, putans illud non esse peccatum. Hanc

Q

difficultatem quomodo soluat Ouiedo, videatur loco citato. num. 15. 412. Omnibus pensatis non potest remitti veniale nisi per actum proprium retractatiuum, & condonationem extrinsecam, nec enim apparet quî aliter tollatur.

DIFFICVLTAS V.

De aliis modis remissionis venialium.

DE tribus hic inquiretur Quomodo scilicet remittantur per Sacramenta, Sacramentalia, & si aliquis moriatur saluandus, & nolit dolere de veniali. 413.

ASSSERO I. Cum communi. Singulis Sacramentis inesse vim remittendi venialia.

RATIO quia de fide est per baptismum susceptum sine obice tolli tam mortalia quam venialia. Rursùs de fide est, per Sacramentum pœnitentiæ remitti venialia, quî enim juxta Tridentinum vtiliter illa confitemur. Idem dicitur de Eucharistia. quia Tridentinũ Sess. 13. cap. 2. dicit hoc Sacramentum esse constitutum vt illo liberemur à culpis quotidianis, & probat congruentia, quia hoc Sacrãmẽtum institutum est per modum cibi spiritualis, cibus autem reparat deperdita & confortat in sanitate, qui 414. autem repararet & confortaret, si nullam omnino haberet vim remittendi venialia quæ comparantur ægritudini, sicut mortalia morti. S. etiam Iacobus eandem vim remittendi tribuit extremæ vnctioni illis verbis. *si* inquit, *in peccatis fuerit dimittentur ei* Iacob. 5. Confirmatur. Ordinem & Matri: habere eandem vim communior fert Theologia, auctores citat & sequitur Dicastillo D.2. nu. 438. Congruentiam adfert Suarez, quia ista Sacramenta sunt Sacramenta, viuorum & amicorum. debent ergo esse talia, vt ex vi illorum non tantum sequatur argumentum amicitiæ sed etiam abolitio leuiorum offensarum.

ASSE

415. ASSERO II. Cum communi. Ex opere operato à Sacr: auferri venialia.

Quia si simul tollantur mortalia, non apparet, quî tunc ex opere operantis tollerentur venialia, quando autem acceditur cum venialibus solis, cum illa supponantur remissa ante Confessionem, idque ob præmissum dolorem, tunc in Confessione ex opere operato nouo titulo remittuntur. Ratio. quia si mortalia ex opere operato remittuntur, quî non remittentur venialia? Et sicut adhuc ex opere operato remittitur mortale, quantumvis prædeletum contritione, ita & in præsenti. Nec obest quominus dicantur deleri ex opere operato,
416. quantumvis debeat Deus intelligi pro sua parte condonans peccata venialia, quia ex opere operato delentur in Confessione mortalia, & tamen tunc debet intelligi DEUS ponens condonationem.

Quod attinet ad Sacramẽtalia.

SAcramẽtalium nomine Antonomastice veniunt Cerimoniæ adhiberi solitæ in vsu & collatione Sacramentorum in præsenti tamen largiori nomine intelliguntur actiones quædam, quæ quidem non pertingunt ad causandam seipsis gratiam, nihilominùs tamen conducunt & disponunt
417. ad eandem. Numerantur hæc Sacramentalia sex, Oratio Dominica, & quæcunque facta in Ecclesia consecrata, tunsio pectoris &c. Vsus aquæ benedictæ, vel vnctiones Regum vel Episcoporum, Comestio rerum solenniter benedictarum, Confessio Generalis, Eleemosyna & Benedictiones Episcoporum, Abbatum Consecratorum, Id indicat vulgatus ille versiculus.

Orans Tinctus Edens Confessus Dans Benedicens.

ASSERO cum communi I. Sacramentalibus inesse vim remittendi venialia, ita enim sensus communis Ecclesiæ.

ASSERO II. Sacramentalia non operari gratiam ex opere operato. Ita 418.
comuniter alij TT. contra Sotum & Ledesma. & ex nostris Reiff. in Priuil: Agoni Priu: 75. citans pro se Valentia d. 7. q. 4. p. 1. Henriquez lib. 4. cap. 15. Azor. Bonac.

RATIO quia Sacramentalia sola Ecclesia instituit, quæ non habet potestatem instituendi, aliqua vt ex opere operato causent gratiam, immo Sacramentalia hoc ipso essent Sacramenta si causarent gratiam ex opere operato.

DICES Potest Ecclesia conferre indulgentias, quæ ex opere operato operantur, ergo si instituit Sacramentalia poterunt etiam illa ex opere operato operari.

RESPONDETVR. distincta hæc 419.
esse quod aliqua possit instituere Ecclesia, quæ ex opere operato auferant pœnam & tales sunt indulgentiæ, Et talem potestatem agnoscit Ecclesia in Papa, & aliud est quod aliquid ex opere operato auferat culpam, quantumvis venialem, priorem potestatem agnoscit in Ecclesia sensus communis fidelium, sed non hanc posteriorem. Rursus aliud est dicere quod Ecclesia possit habere hanc facultatem, & aliud An habeat. an possit habere non est disputatio. & hoc posse concedunt Doctores, post alios cit: Dicastillo num. 430. & Perez loco citato. Quod autem facultatem habeat actu pro illo priori, 420.
docet consensus & praxis Ecclesiæ.

INSTABIS. Ad significandam efficaciam Sacramentorum & efficaciam Sacramentalium, ijsdem verbis vtitur Ecclesia. nam in jure Canonico dicitur aqua benedici vt ea cuncti sanctificentur & purificentur, quæ similes phrases reperiuntur cum sermo est de baptismo vel aliis Sacramentis.

RESPONDETVR. Et Sacramentalia & Sacramenta veteris legis & Sacramenta nouæ legis conueniunt in hoc generali quod est Sacrare, Sanctificare &c. sed tota est difficultas An hoc præstent eodem modo, nunquam autem Ecclesia significat eodem modo Sacrati homines à Sacramentis

421. mentis & Sacramentalibus. Accipienda itaque verba sunt Ecclesiæ secundum suppositam materiam, scilicet modo sanctificandi sibi proportionato. Et sicuti ex eo quod dicatur aqua benedicta nos purificare & sanctificare, non sequitur quod nos à mortalibus purificet & sanctificet, ita nec accipiendum est quod remittat seipsa & ex opere operato venialia.

ASSERO III. Cum communi Sacramentalia conferre ad remissionem venialium inquantum conducunt ad motus animi natos expellere venialia. Ita post alios Lugo Dicastillo Perez.

RATIO est. quia si non causant remissionem venialium ex opere ope-
422. rato vt dictum est. si item non causant ex opere operantis, quia jam tunc non sacramentalia, sed ipsi actus conferrent ad remissionem venialium. ergo debent hoc tertio modo causare remissionem venialium.

DICES. ergo Sacramentalia non plus prosunt ad remissionem quam imagines v. g.

RESPONDETVR. In hoc imagines & Sacramentalia sunt paria, quia vtrumque objectum natum est excitare motus pios, sed in hoc sunt disparia quia imaginibus non est promissa ista excitatio vt est promissa Sacramentalibus, propter quam promissionem dicitur eléemosyna extingue-
423 re peccatum &c. Rursus Ecclesia se impetrantem adjungit Sacramentalibus, non adjungit imaginibus, licet non omnes impetrationes vel potius deprecationes Ecclesiæ semper effectum sortiantur.

Neq; valet si dicas. quod Aug. in Ench. independenter ab excitatione motus pii, tribuat orationi Dominicæ venialium remissionem, non inquam valet si id Objicias, nam si Oratio est, & fiat vt debet, hoc ipso dicit annexionem motus pij.

ADDO hic ex Mæratio & Perez quod Tinctus, Orans, supponendo scilicet pro Oratione in Ecclesia, & Edens, sint rigorosè Sacramentalia, quia hæc sola sunt quid permanens, Ecclesiæ orationibus præsanctifica- 424.
tum, & ab illa institutum; alia verò per modum objecti vt imagines, exhortationes, conciones, vel per modum suffragij, vt orationes aliorum, vel ex Connexione ad aliquid institutum à Christo Domino, vt auditio Missæ. Oratio autem Dominica, Confessio Generalis &c. ex natura rei sunt apta media ad illos motus. Benedictio item Episcopi per illos cum non habeat vim ex Ecclesiæ precibus sed ex precibus ipsius Episcopi non est quid Sacramentale rigorosè. Alij autem liberalius censent esse infinita propè Sacramentalia, accipiendo hoc nomen pro quibuscunque conducentib⁹ ad motū contra venialia.

Quod attinet ad remissionem venia- 425.
lium post hanc vitam.

Status quæstionis in hoc est. Fieri potest vt aliquis extempló vel occidatur vel moriatur, & non doleat de venialibus. Item procedere potest difficultas de martyre, vel de baptizato immediatè post moriente, & tamen posset fieri vt vterque affectum habeat ad veniale, immo quis dicat casum hunc Metaphysicum & nunquam in praxim deductum, cum hoc veniali non potest videre Deum, quia nihil coinquinatum intrabit in regnum cœlorum; quî ergo eo casu remittetur veniale? & quidem non procedit difficultas de sola Condonatione ponibili à Deo, quâ Deus re- 426.
mittat veniale, sed procedit difficultas de remissione, vi cujus ipse venialiter peccans auertatur ab illo veniali.

EXPLICAT I. hanc difficultatem Dicastillo. Ad prouidentiam Dei pertinere, ne vnquam talis casus permittatur, ad eum modum quo pertinet ad eandem non permittere, vt aliquis adultus cum solo originali & veniali decedat ex hoc mundo, eò quod non determinârit Deus locum & modum puniendi talem: non enim iret in infernum quia hic locus est actuale mortale habentium; non ad lymbum, quia non est locus ille pro habente culpam, idque multò magis procedi

427. procedit de Martyre, qui secundùm sensum DD. immediatè post vitam videt DEVM, quem quî coinquinatus videre potest, ne ergo hoc absurdum sequatur, pertinet ad prouidentiam Diuinam, non permittere casum prædictum. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT quia certè non debet reputari casus Metaphysicus vt aliquis vir probus subitò apoplexiâ tangatur & non retractet venialia. Deinde. Ponamus hunc casum esse Metaphysicum adhuc ejus resolutio inquiri potest qualiter scilicet stantibus principijs fidei & phrasi Conciliorum, remitti possint venialia de quibus hic agitur.

EXPLICAT II. Jdem. Quòd in
428. primo instanti beatitudinis eluatur peccatum modis remissioni competentibus. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. quia in primo instanti verum est dicere Est beatus alias & esset primum instans beatitudinis & non esset, esset vt supponitur, non esset autem quia de illo non esset verum dicere Est beatus & videns Deum. Quodsi verum est in illo instanti dicere Est beatus ergo non erit verum dicere Non est emundatus à culpa veniali. quod ipsum Probatur. quia si de beato verum esset dicere Non est emũdatus à culpa veniali: verum esset dicere Aliquid cõ-
429. inquinatum intrat in regnum cœlorum quod est falsum. Deinde illi dolori retractatiuo, qui fieri deberet in primo instãti beatitudinis, vel prælucebit fides, vel visio, vel alius actus supernaturalis cognitionis. Non fides, quia hanc pro nullo instanti secum compatitur visio. non visio, quia hæc non est coinquinatorum Et certè videret illa visio se esse, & simul peccatum esse, ergo posset non esse principium doloris sed permittere sûi coexistentiam peccato veniali, diceretq; stetimus primo instanti simul, poterimus stare & reliquis. Quodsi illi dolori dicas prælucere debere non fidē non visionem, sed aliam cognitionem supernaturalem. Contra erit. quia ordinarijè Auth: non agnoscunt, quod cognitio quæ non est fides vel visio 430.
possit esse principiũ actuum supernaturalium. sed quidquid sit de hac doctrina, saltim esset nouum, coniũgere visioni actum doloris.

EXPLICATVR III. communiter. Quòd remissio illa fiat in instanti separationis. Jta Suarez Vasquez Valetia Coninck Dicastillo Perez & Oviedo de Just: Cont: 8. n. 56. Hoc instans separationis aliqui clarè dicũt esse instans quo iam anima supponitur esse separata, & hoc modo loquuntur Dic: Pe: Alij autem illud instans separationis non exprimunt quale sit & ita Lugo cit. D. num. 35. non appellat illud instans post separationem nec post exitum à corpore sed in ipso exitu. Suarez etiam D. 11 S. 4. n. 10. 431.
non dicit id fieri post instans separationis animæ sed in primo instanti separationis. Jlle prior modus loquendi qui scilicet dicit remitti peccata iam separatâ animâ.

NON SATISFACIT. quia non satis se accommodat sensui cõmuni qui fundatus est in Scriptura, censetq; quod post mortem homo sit in termino & cadat iam nonnisi in vnam partem vt arbor succisa. Deinde vrgeri potest difficultas quam vrget Dic: si post instans separationis elicitur actus retractationis. ergo vel martyr, vel immediatè baptizatus, si forte habeant affectum ad venialia, decedantq; & 432.
nonnisi post illud instans separationis auferatur ab illis veniale, non videbunt immediatè post separationem Deum. & tamen hoc est contra sensũ communem, & præsumptionem fidelium, & contra Trid, quod in baptizato dicit nihil remanere quod illum ab ingressu cœli remoueat.

RESPONDEBIS. Trid. ex sensu cõmuni procedere & ex præsũptione quod talis nullum habeat veniale. Rursus expresse dicit S. Paulus statutũ est omnibus hominibus semel mori & post hoc iudicium, en instans interpolans visionē, quod non negaret Tridentinum. *Contra est.* Sicut licitum est tibi dicere. quod Ecclesia præsumat nulla illum habere venialia, ita etiam

dicam

433. dicam Ecclesiam præsumere, nullo veniali illum pro illo instanti ligari adeoq; quærendum esse tempus aliud quo remittantur. Deinde quando dicit S. PAVLVS, Statutum est omnibus hominibus semel mori, & post hoc iudicium. Ly post hoc, non significat aliquid succedēs ipsi Termino à Quo, sed tanquam quid complens terminum à quo, adeoq; non admittit instans, interpolans terminum ad Quē, & Terminum à Quo, quam interpolationē dicta doctrina, si vt sonat accipiatur, admittit.

Vt difficultati satisfiat. Dici poterit, Postq uā iam sunt turbata phantasmata, ante quorū turbationem intelligitur habere affectum aliquis ad venia-
434. le, in ipso instanti separationis, in quo intelligibilitate verum sit dicere separatur anima & nondum intelligitur separata esse, datur efficax gratia retractandi venialis, Deusq; alligat suam condonationem. si quæ sit necessaria, & hoc casu dicetur peccatum remitti in altera vita moraliter, quia exitus ex hac vita moraliter spectat ad aliā vitā & non præsentē, cōsequenter talem, si v. g. sit martyr vel baptizatus, nihil post hanc vitam ab ingressu cæli moratur, quia immediatè post hoc instans separationis incipit physicè alia vita & visio Dei. Et hæc responsio coincidit cum illis qui non exprimunt, quod post instans separa-
435 tionis vel animâ iam separatâ, remittatur veniale. Qui autem vellet defendere responsionem Dicast: diceret quod in primo instanti visionis, sit primum non esse peccati & desitio, cui in instanti immediatè antecedente poterit prælucere fides, iamq; tunc simul erunt non quidem visio & peccatum, sed visio & desitio peccati: non dicit autem scriptura, quòd id quod desinit esse coinquinatum non intret in regnum cœlorum.

Quod si nolis concedere, animam operari in corpore humano modo, perturbatis phantasmatibus, pones similem gratiā efficacem ante ipsum instans perturbationis phantasmatū, dicesq; eo casu in altera vita moraliter peccata remitti; nam morituri, di- 436.
cuntur moraliter esse iam homines alterius vitæ.

QVÆSTIO II.

De Termino remissionis seu de eo quod remittitur.

Jn hac quæstione explicabimus Quid sit illud quod remittitur, attenderurq; tam ad remissionem habitualis, quàm ad remissionem actualis peccati. & quidem quod attinet ad remissionem habitualis peccati, in hoc est punctus Difficultatis. Transacto peccato si non iustificetur homo docet nos fides manere peccatū habitu- 437.
ale. restat quærere. Quid est hoc peccatū illud habituale quod manere dicitur, non enim illud est sola præteritio peccati, quia hæc manet etiam iustificato homini, semper enim vera est hæc propositio, Peccatum fuit. Adferendum ergo est Quid sit illud peccatum habituale. Plures explicationes numerat & reiicit Ouiedo De vitijs & peccatis, Cont. 8. totâ, Ariaga ibidem D. 49. Lugo D. 7. Dicastillo D. 1. Dub. 9.

DIFFICVLTAS I.

Quid sit peccatum Habituale apud alios? 438.

EXPLICAT I. Esparza q. 5. de Iust. cum Bell. Valen. Tol. & alijs quod peccatum habituale non aliud sit quàm actuale præteritum & præsens gratiæ priuatio, ita vt tota malitia peccati habitualis non aliud sit secundùm quod imputari potest peccatori, quàm ipsa malitia peccati actualis, habitualitas vero seu habitualis ac virtualis permanentia eiusdē malitiæ sit priuatio gratiæ inducta per peccatum actuale & cōseruata per vim demeritoriam eiusdem, multaq; adfert præcipue Esparza in explicationem huius

439 huius sententiæ, quæ longum esset transcribere, legatur ipse.

JMPUGNAT I. hanc sententiam cit: Ouiedo n: 8. tum quia commisso secundo mortali permanet nouum habituale & non datur noua priuatio gratiæ. tum quia omnis priuatio gratiæ est eiusdem speciei, peccata autē habitualia sunt specie distincta. Nec sufficit esse à principijs specie distinctis, quia principia non distinguunt priuationes eiusdem habitûs. tum quia in omnibus peccatoribus est æqualis priuatio gratiæ & tamen peccata habitualia non sunt æqualia.

RESPONDERI potest. commisso nouo peccato dari nouam priuationem gratiæ, hoc est nouo titulo de-
440 perditam, & sicut obligatio satisfactionis quæ in principijs Ouie: formalizat habituale potest haberi nouo titulo, sic etiam in præsenti. Et licet priuatio gratiæ sit eiusdem speciei, nihilominus quia tituli illam perdendi fundare possunt distinctionem specificam, adeoq; tribuere specificationem peccatis. Et sicut id quod generatur potest esse idem cum illo quod educitur à solo Deo, ratione quorum titulorum differt à seipso, sic & differet illa priuatio ratione titulorum. Et licet principia effectiua non possint distinguere priuationes, nam eadem erit priuatio luminis siue Angelus extinguat candelam siue ventus, principia
441 tame si simul sūt ingredientia aliquod totum possent illud distinguere, actus autem & tituli perdēndæ gratiæ diuersi specie ingrediuntur habituale, consequenter nec erit æquale in singulis peccatum habituale, ratione non æqualium titulorum.

JMPVGNAT II. Card. Lugo. Quia hæc priuatio gratiæ esset peccatum habituale non vtcūq; sumpta sed vt orta ex peccato actuali, hoc autem dici non potest, quia alias habituale non staret tantum in aliquo præsenti, hoc est priuatione gratiæ, sed etiam in præterito, hoc est actione præterita. Quod si illud præsens hoc est priuatio gratiæ vt sit peccatum formaliter habet ab aliquo extrinseco, hoc est actu præterito etiam seclusâ priuatione 442
gratiæ, posset nunc homo esse peccator ab actu præterito.

RESPONDERI posset quod quādo duo ad aliquid requiruntur etiamsi vnum ab altero in aliqua denominatione pendeat, si sit illud cōnotatiuum, haberi non poterit nec saluari in vno extremo, quia etiam ratio cœnæ sumitur à vespertino tempore, numquidne iam solus vesper potest esse cœna? ita etiam quamuis priuatio gratiæ vt constituat peccatum habituale depēdeat ab actu præterito, non sequetur ipsum actum præteritum se solo formalizare posse peccatum habituale cuius etiā ratio potest dari ex Esparza, quia sola actio præterita quà talis non habet permanentiam, quàm 443
tamen infert peccatum habituale, vt ergo distinguatur habituale à mere præterito, non stabit sola præteritione actûs.

JMPVGNAT & alijs medijs eandem explicationem Lugo, *sed non conuincunt*, quia vel supponunt in sola priuatione gratiæ stare peccatum habituale excludēdo actum, vel rigorosè insistunt huic termino priuatio; cum tamen siue ex peccato sequeretur priuatio siue negatio gratiæ, bene formalizare poterit vtrumq; rationem peccati habitualîs.

JMPVGNARI solet III. communiter. quia scilicet peccatū habituale in pura natura non stat in priuatione gra- 444
tiæ. Resp: potest, vel qualitatem illā naturalem quam aliqui admittunt, tolli, vel dici posset, nomine priuationis latiori modo accipi posse, quodcunq; non esse gratiæ causabile ab actione mala, expelleret autem peccatum gratiam si pro illo statu positum, fuisset. *Nihilominus hæc explicatio.*

NON SATISFACIT I. quia vt legenti patebit non videtur distinctè loqui an in sola priuatione & an etiam in actu præterito stet peccatum. Rursus vt legenti patebit discursus illius ostendunt bene, quid non sit peccatum habituale, vt cum ostēdit effectus positiuos, priuationes extrinsecas, aut etiam aliquas intrinsecas. non tamen explicat

445. explicat quid sit ipsum peccatum habituale. & vt ad multa quæ adfert responderi possit, inter cætera id præ oculis habendũ quod quã vis omne peccatum mortale contemnat bonitatẽ Dei vt est in se realiter loquendo, potest tamen contemnere directe veritatem Dei prout est in se, peccato videlicet infidelitatis. Et licet omnia expellant caritatem, non omnia tamen sunt nonnisi contra præceptum & obligationem Caritatis, cur ergo potius illud peccatum, quod vg: infidelitate stat contemnitq; veritatem Dei prout est in se, non censebitur habitualiter manere potius in contemptu veritatis, quàm in priuatione gratiæ.

NON SATISFACIT II. Quia
446. prius est ratione nostrà peccatum habituale quàm priuatio gratiæ. ergo priuatio gratiæ non est de formali constitutiuo peccati habitualîs. Ant. Prob. Prius est ratione nostrâ peccatum actuale, quam sit priuatio gratiæ actualîs. ergo etiam prius est ratione nostra peccatũ habituale, quàm habitualis priuatio gratiæ & certe sicut pro ratione reddi potest cur actu priuetur peccator gratiâ, quia actu est peccatum, ita pro ratione cur habitualiter priuatus sit gratia, reddi poterit quia est habituale peccatũ. Neque valet si dicas quod priuatio gratiæ sit effectus actualis non autem habitualis peccati, nam inprimis redit paritas. Rursus
447. priuatio gratiæ pro primo instanti non est diuersa à priuatione pro sequenti tempore. ergo si pro illo priori est pœna actualis, etiam pro sequenti erit pœna, quia habituale peccatum non est pœna actualis sed ipsum actuale nonnisi habitualiter durans. Quãdo autem ad 4. dicet Esparza quod Priuatio gratiæ in quantum est à Deo puniente non sit habituale peccatum, sed quantum est ab homine illã inducente demeritoriè; quando inquam hoc dicit non conuincit, quia de hoc ipso quæritur, Cur ita sumpta priuatio non sit effectus. Rursus peccatum actuale supponitur prius esse demeritiuum & postea subsequi priuatio gratiæ. ergo & habitu ale prius habitualiter erit demeritiuum quàm priuatio 448.
gratiæ.

NON SATISFACIT III. quia in superioribus ostensum est posse secumstare peccatũ habituale & gratiã. ergo habituale non est priuatio gratiæ, quia priuationẽ gratiæ, cum esse gratiæ impossibile est stare. *Cõfirmatur* quia veniale habituale non stat in priuatione gratiæ. ergo neq; mortale, quia vtrumq; conuenit in ratione habitualîs. & differunt in ratione talis habitualîs quæritur aute quodnam sit illud genus. vnde concedo quod veniale non inducat maculam animæ sed tantùm maculam obscuratiuam pulchritudinis, restabit tamen quærere quid cõmune pro genere dicat habitualitas vtriusq;. 449.

EXPLICAT II. Lugo cit. à n. 44. cum alijs qui eum sequũtur, post alios Ou: cit. p. 4. & pro explicatione supponit aliqua, sed vis tota in hoc est.

Dicit quod peccatum habituale, non aliud sit quam peccatum actuale moraliter perseuerans in ordine ad reddendum hominem rationabiliter auersum à Deo. Fundamentum autem huius perseuerantiæ moralis est. Peccasse hominem nec satisfecisse condigne, nec Deum offensam condonasse, iam autem omnis offensa tollitur aut condonatione aut satisfactione. Addit etiam cùm peccatum habituale dicat tria. Actionem præteritam, negationem satisfactionis ne- 450.
gationemq; condonationis, nihilominus quamuis peccatum habituale displiceat Deo, non displicet ratione omnium quæ includit, nam negatio condonationis quæ est in manu ipsius Dei non displicet Deo. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT Quia peccatũ actuale & habituale non distinguũtur in ratione peccati, sed nonnisi in formalitatibus habitualitatis & actualitatis, habet enim se ita, sicut ens productum & conseruatum, quæ non in ratione entis sed in ratione primò producti & conseruati differunt. quod si peccatum habituale & actuale sunt idem. ergo & ea quæ respectũ actualîs peccati habent rationem posterioris

451. sterioris pro instanti illo quo illud est etiam respectu habitualis, habet rationem posterioris, quia iam etiam in alijs formalitatibus differrent & non tantum in formalitatibus actualitatis & habitualitatis. Et certe pone quod v.g. decretum puniendi inferno, sit quid posterius peccato actuali, quomodo decretum puniendi pro habituali non erit posterius habituali. sed negatio condonationis, negatio satisfactionis, est quid posterius actuali peccato. quod ipsum Prob: quia supponitur intelligibilitate, quod condonari & pro quo satisfieri debeat. ergo etiam negatio condonationis & negatio satisfactionis erunt formalitates posteriores peccato habituali

452.

DIFFICVLTAS II.

Quid sit peccatum habituale in nostra sententia?

PRÆMITTO I. *Ly habituale dupliciter accipi posse.* 1. Pro facilitatiuo, deriuando habituale ab habitu acquisito vel frequentatis actibus, vel vno intenso. 2. Accipi potest pro præterito adhuc suo modo permanente, adeoq; quod habitum, adhuc est quasi haberetur, & in hoc sensu accipitur hic Habituale peccatum.

453. PRÆM: II. *Impossibile esse concipere peccatum habituale hujus secundæ cõsiderationis sine actione transacta* cuius ratio est, quia si conciperetur in ratione habituali, & tamen non conciperetur ratio transacta, & esset peccatũ habituale, & non esset, esset quidem vt supponitur, non esset autem, quia non esset habitum, à quo habito dicitur habituale, quod vlterius sic explanatur. Peccatũ habituale non importat id quod factum est vt dicis, rursus cum peccatum habituale incipit habere denominationẽ habitualis, tunc nihil fit de nouo. ergo simpliciter non erit habituale, non enim erit vnde dicatur habere rationem habitualis.

PRÆM. III. *Peccatum habituale dicens actionem transactam non potest in illa sola sistere.* Ratio quia de habituali abdito potest dici, Iam non est habituale peccatum, iam vero de præterito non potest dici, Præteritum iam modo non est præteritum, ergo apparet quod habituale non stet solâ præteritione peccati, quamuis eam supponat, sed insuper peccatum habituale præter illud quod præteriit, dicit æquiualentiam quandam moraliter ad non præteriisse, consequenter conseruationẽ quandam, in statu quodam præsentis. hoc vt explicetur. 454.

PRÆM: IV. *Cõseruationem primo. & per se conuenire nonnisi præsentibus.* Tum quia conseruatum esse, est ipsummet illud primo esse cum certis cõnotatis. & quia primo esse in actu conuenit primò per se nonnisi præsentibus, fit vt etiam conseruari primò & per se nonnisi præsentibus conueniat. Tum quia cõseruationi tam passiuæ quam actiuæ adnexa est sequela durationis, duratio autem primo & per se est præsentium Tum quia præterita dicuntur primo & per se conseruata, non vero dicuntur primo & per se conseruari. si enim non dicerentur conseruata sed conseruari, hoc ipso essent iam non præterita sed præsentia, per hoc enim solum condistingui inter se possunt quia scilicet præteritum conseruabatur, præsens conseruatur. 455

PRÆM: V. *Quamuis conseruari primo & per se competat nonnisi præsenti, nihilominus etiam respectu & præteriti & futuri potest dari conseruatio.* seu præsentia accommodatè proportionaliter, & saltem secundum diminutam similitudinem & sicut præsens potest supponere pro seipso, potest etiam supponere pro præsenti in futuro, sic enim dicuntur futura cognosci in sua præsentialitate ad æternitatem ponenda, ita etiam præteritum dicitur esse quodam modo præsens, potestquè accipi præsens pro præterito, reuoluendo v.g. mentem ad illud quod transiit & pro illa differentia, cum nondum intelligebatur transiisse, sed transitum fuisse erat præsẽs 456.

& tunc

457. & tunc considerabitur, sicut præsens præteritum in præsentialitate illa quam habuit. Quodsi præsens potest accommodari ad præteritum, & futurum, potest etiam bene accommodari Ly conseruari ad præsens & ad præteritum.

PRÆMITTO VI. Conseruatio, quæ possit haberi pro præterito. est Conseruatio, vi cujus id quod præterijt, ita se habet, acsi non præterijsset, ita vt illius esse præteritum, in ordine ad aliqua æquiualeat præsentiæ. Præmissum hoc aliunde commodius non probatur, quam inductione in omnibus, quæ dicuntur permanere habitualiter, vt obligatio Matrimonialis, obligatio voti, offen-
458. sa non reconciliata humana, & cætera similia, quæ ita sunt inducta, & ita obligant; acsi modo inducerentur, & inciperent obligare actu. Illustrari idem potest instantiâ deductâ, ex tertia parte, vbi dicitur Iustificatos antiquos Patres, vi futurorum meritorum Christi Domini, dicimusque illa merita futura, operata fuisse, acsi fuissent præsentia, Deo scilicet acceptante illa merita ad effectum anticipate ponendum, noscens præuisa merita, certo sibi ponenda fuisse à Christo Domino, illis videlicet meritis futuris, ita operantibus, acsi essent præsentia. Hæc Instantia ad præsens ita applicatur, quod
459. scilicet præteritum possit ita se habere, acsi esset præsens.

PRÆMITTO VII. Præteritum, non potest ita se habere, acsi non præterijsset, acsi præsens esset &c. præcisè ratione suæ entitatis. Nam contradictorium est, præteritum non præterijsse, & quod præteritum est, ex præteritione habere, quasi non præterierit, & quod quia præterijt, est de facto, ac illud quod præterijt, hoc esse, ac est illud quod non præterijt, sed id debet habere, nõnisi ratione alicuj' sui, nam omnis denominatio, aut formalitas debet competere rei, aut ratione illius ipsius, aut ratione alicujus ad illam spectantis. Si ergo præterito habere se, acsi non transijsset, non conuenit ratione illius ipsius', 460.
conuenire illi debet, ratione alicujus sui. Porrò quod entibus conuenit ratione alicujus sui, supponit vel pro Causa, vel pro effectu, vel pro aliquo illi adnexo. Nam hi tantum sunt tres modi ratione quorum aliquid est alicujus. Quodsi illis tribus modis aliquid euadit alicujus, etiam peccatum præteritum manens', ac si esset præsens ratione alicujus sui, debebit manere præsens, vel ratione Causæ, vel ratione effectus, vel ratione alicujus adnexi, scilicet ex aliquo horum trium titulorum deriuata in se permanentia, & illo prædicato, quasi non præteriti.

PRÆMITTO VIII. Comparando interse tres illos modos, peccatum non potest dici esse præsens, 461.
& manere ratione alicujus adjuncti. Quia, quodcunq; adjunctum cogitabitur, vel erit impertinens, vel æquè detrusum ad rationem præteriti, ac ipsum præteritum; potest tamen dici præsens, vel ratione Causæ, vel ratione effectus. effectus peccati est priuatio gratiæ, meritum pœnæ æternæ, meritum denegationis efficacium auxiliorum, &c. similia. Et hæc non possunt esse talia, quæ assumi possint ad explicandam rationem peccati habitualis. Et ratio est, quia hæc explicatio debet tradi per conceptum definitiuum, aut ad illum maximè accedentem, conceptus autem definitiui, debent tradi per prima, effectis autem non competit ratio primorum, videturque quod sicut ad actionem peccaminosam consequitur priuatio gratiæ, ita quod ad habituale peccatum, jam in suo esse constitutum, consequatur habitualis priuatio gratiæ. 462.

PRÆMITTO IX. Causas ratione quarum peccatum præteritum potest conseruari, quasi non præterijsset, duplicis esse principij, nempè creati, & Increati. Ratio est. Quia vt supra explicui, Offensa præter actionem offensiuam, profectam à Persona offendente, importat etiam personam offensam habentem jus, vt ob

463. illam actionem indignetur, quod jus si actu exerceat, erit actualis offensa. si autem posset exercere, & non exercet, erit nonnisi offensa in potentia. sicut ergo offensa duas illas personas dicit, ita & conseruatio offensæ, duo illa principia importabit.

PRÆMITTO X. Quid ex parte Creaturæ, sit causa conseruatiua peccati præteriti, & redditiua, vt peccatum quod præterijt, sit moraliter præsens, adeoque quasi non præterijsset, quid item sit, similis Causa conseruationis eiusdem ex parte Dei. Ex parte creaturæ, est voluntas mala moraliter, auertens à Creatore, & conuertens ad creaturam, quæ moraliter durans auersio, stat in morali disor-
464. dinatione voluntatis, contracta ex peccato præterito, ad quam sequitur negatio retractationis, & sicut voluntas mala erat causa peccati, ita etiam est causa conseruatiua ejusdem.

Ex parte autem Dei conseruatiua Causa illius præteritionis, & redditiua, vt peccatum quod præterijt, sit, quasi non prætererit, est moralis fundatio Iuris quod Deus habet ad indignari ob peccatum, cui morali fundationi innititur ipsa offensa, quâ positâ, exit quodam modo ex dispositione offendentis illa actio, & transit in dispositionem offensi, cui fundationi Iuris adnectit Deus negationem condonationis, quam condonatio-
465. nem si poneret, fundationem illius Iuris cassaret, seque possessione illius exueret. Porrò, hæ Causæ tunc censentur, non jam conseruare peccatum, quando voluntas quæ est Causa auersionis, incipit se conuertere, sicut oportet ad Deum, & quando fundatio iuris Diuini ad indignari non continuatur, Deo subnectente suam condonationem.

PRÆMITTO XI. Conseruationem esse, quasi actionem condistinctam, cui debet respondere conseruatum, vt quidam effectus, vt notum est ex natura conseruationis, hinc etiam in præsenti imaginandum est, causis illis duabus conseruatiuis peccati habitualis respondere ipsum peccatum permanens, seu habens 466. se cum præterierit, ac si non præterijsset.

PRÆMITTO XII. In peccato habituali, quid rationem prioris, quid rationem posterioris habeat. In peccato habituali rationem primi, habet ipsa moralis permanentia actionis præteritæ, conseruata à voluntate, dicit enim ipsam actionem peccaminosam, moraliter durantem, sicut ergo in peccato actuali, rationem primi habet ipsa actio peccaminosa, ita in habituali, primi rationem habebit permanentia moralis ejusdem. Rationem posterioris habet fundatio Iuris Diuini ad offendi, quæ posterior quidem est actione peccaminosâ, quia non ideo ali- 467.
quid est malum primo, quia Deus illo offenditur, sed ideo offenditur, quia est malum. Nihilominus, quamuis hæc fundatio juris sit, quid posterius actione malâ, non tamen aduenit realiter post completam rationem omnium formalitatum ad peccatum requisitarum; nam etiam in peccato esse offensam Dei, pertinet ad completum esse peccati, quâ fundatione positâ, intelligitur primum Deus manu capiens illam fundationem, exireque in actum offensæ. Vt intelligatur & ista fundatio juris, & fundata supra illam offensa imaginari debemus, offensas creatas, in quibus prima est actio mala. 468.
Secunda, fundatio Iuris ad irasci, Tertia, possessio illius fundationis facta ab offenso, quâ possessione interueniente, (nisi ponatur satisfactio) erit offensa ex dispositione offendentis, sed subest arbitrio offensi. Vbi vlterius colligi potest. Negationis præcisè condonationis, esse quid posterius. & adjunctum inoffensis.

His præmissis. Explicatur jam peccatum habituale. Peccatum habituale necessario dicit Actionem præteritam vt dixi Præmit: 1. & Præm: 2. sed non ita illam dicit, vt eâ solâ formalizetur, vt dixi Præm: 3 hinc insuper requirit conseruationem quandam præteriti, vi cujus se habeat,

469. at, acsi non præterijsset, vt dixi Præmit: 4. 5. & 6. quæ conseruatio præteriti, non potest esse præcisè ratione formalitatis præteriti, vt dixi Præmit: 7. Sed debet esse ratione alicujus, ob quod tanquam aliquid sui dicatur conseruari peccatum, hoc autem non potest esse aliquod adjunctum peccati, nec aliquis illius effectus, sed nonnisi Causæ illius conseruatiuæ vt dixi Præm: 7. & 8. Causæ autem hæ conseruatiuæ, non possunt esse tantum ex parte offendentis, sed debent esse etiam ratione offensi Dei, vt dixi Præm: 9. Porrò, hæ Causæ conseruatiuæ sunt, voluntas disordinata, & fundatio juris ad irasci Diuinum moraliter permanens, à
470. Deoque quodam modo possessum, vt explicui reliquis præmissis, quibus Causis sublatis, jam non erit, ratione cujus dicatur conseruari peccatum, adeoque esse præteritum, ac si non præterijsset, sed destituetur suâ præsentiâ, mereque transibit in conditionem ejus tantum quod præterijt, quod tunc fit, quando voluntas ex conuersa ad creaturam, fit debite conuersa ad Creatorem, & quando Moralis fundatio juris ad offendi cassatur. Definitiuè itaq; peccatum habituale, Est actio peccaminosa, præterita, habens rationem præsentis, adeoque ejus, quod quasi non præterierit; seu. Est actio præterita
471. manens per modum præsentis, ratione principiorum suæ conseruationis.

PROBATVR I. Bonitas explicationis, quia conuenit omni soli & semper peccato habituali, proceditque per prima, & quidem quod conueniat & mortali, & veniali peccato, facilè deduci potest, quod autem conueniat Originali, non operosè deducitur, quia non aliud est, nisi peccatum commissum in capite, habens permanentiam suam moralem, seu ita se habens, ad hoc v. g. indiuiduum subjectum quasi non præterijsset.

PROBATVR II. Quia etiam offensa humana habitualis stat in similibus, quæ dicta sunt de peccato 472.
habituali contra Deum commisso.

PROBATVR III. Communi apprehensione & Phrasibus, quibus solet explicari peccatum habituale. nam dicitur habitualis peccator iacere in peccato, obduruisse in malo &c. dicitur Deo non reconciliatus esse is, cui Deus irascitur, quæ omnia non plus, nec aliud important, quam quæ nos diximus.

Ex dictis colligi potest. Per nos non definiri peccatum habituale assumendo in definitionem formalitatem peccati non retractati. tum quia verè & rigorosè datur habitualitas peccati Originalis, & tamen verè & rigorosè, non potest retractari. tum quia hæc formalitas, negatio retra- 473.
ctationis, est formalitas negatiua, consequenter fundari debet, in aliquo positiuo, priori se, præcipuè vero, quia ipsum peccatum habituale, in ratione habitualis, concipimus quasi aliquid positiuum. tum quia si attendatur ad conceptus nostros, prioritatesque in illis inclusas, prius apparebit peccatum habituale conseruari, & posterius dicere negationem retractationis, quamuis ad negationem retractationis in explicatione recurratur tanquam ad aliquid vsitatius inter discurrentes. non etiam assumimus in definitione peccati habitualis formalitatē, quæ est carētia Iustitiæ, quia hæc est quid realiter 474.
cōsequens ad peccatum. Deniq; non definimus peccatum habituale, per negationem condonationis Diuinæ, quia hæc est nonnisi adjunctum peccati.

Soluuntur Obiectiones.

OBJIC: I. Hanc nostram explicationem omnino esse eandem cum explicationibus quæ traduntur per negationes retractationis, satisfactionis, condonationis. Responsum jam est, non esse eandem, & assignatæ rationes, cur prædictæ negationes, in definitione habitualis poni non debeant. Rursus aliorum explica-

475. explicationes nihil agunt de eo, ratione cujus dicatur conseruari peccatum, recurrunt item ad moralitates, & Iudicium prudentum, ad quæ non recurrit nostra.

OB: II. Nõ satis explicari, quî secũdùm principia adlata De' nõ sit author saltẽ habitualîs peccati, cùm dicam' illũ esse causã cõseruationis peccati.

RESPONDETVR. hanc difficultatem, in quacunque sententia, non tantum in nostra solui debere, nam si negatione condonationis stat habituale, cum negatio hæc à Deo ponatur, constituatque habituale peccatum, cur non dicetur Deus, auctor habitualîs peccati. Rursus etiam peccatum actuale, non haberet rationem offensæ, nisi Deus haberet jus

476. ad non offendi, & tamen ex hoc non rectè infertur, Deum esse auctorem peccati, ergò neq; ex dictis rectè inferetur, Deum esse auctorem peccati. Quod si dicas Deum concurrere tanquam causam vniuersalem, & ad exigentiam causarum secundarum, id etiam in præsenti dici poterit, quia Deus ad exigentiam offensæ infinitæ à creatura positæ incipit irasci, nec iram tenetur deponere, cùm nulla Causa secunda depositionem illius vrgeat, retentionem autem deposcit ratio infinitæ offensæ. Directè ad hanc difficultatem responderi posset, ex Lugo,

477. quod scilicet Deus, non dicatur simpliciter, & absolutè velle, & causare, ea, quæ solum vult voluntate consequenti, & ex suppositione alicujus antecedentis, & ita non dicitur Deus velle absolutè condemnationem hominis, quia illam vult nonnisi ex suppositione peccati. Est & alia via satisfaciendi directè eidem objectioni. Causare aliquid, dupliciter accipi potest, inprimis influendo in effectum & determinando vt existat determinatione, quæ sit orta, tanquam à Causa particulari, & hoc causare est rigorosum, & absolutum. Secundo Causare, potest accipi laxo modo impropriè, & per accommodationem, vt accipitur, quando aliquid aliud circumstantionat, termi- 478.
nat, & dat illi speciem extrinsecam. Vterquè hic modus concurrendi exprimitur in hoc exemplo. Si detrahat Petrus Paulo, Causa detractionis particularis influens in detractionem, & eandem determinans ad existendum, est voluntas Petri: jam autem quod detractio fiat Paulo, & quod offendatur illa, est ipsum jus Pauli, terminantis illam detractionem, circumstantionantis cum jure quod habet, ne illi detrahatur deniquè specificatiui extrinseci. quod enim illa detractio, habeat speciem detractionis factæ non Andreæ sed Paulo, Paulus ipse facit, & eo casu solus Petrus dicitur esse auctor detractionis, Paulus autem cum Iure suo 479.
dicitur, illam nonnisi circumstantionare, & terminare, & esse principium, cui offensa maneat in ratione offensæ. Cum itaq; actionem peccaminosam, & ejus habitualitatem per se causet voluntas mala peccatoris, & Deus habeat se, nonnisi per modum circumstantionantis, fit vt solus peccator dicatur esse auctor habitualis illius malitiæ, Deus autem illam nonnisi circumstantionare, & specificare. Dici etiam posset, distinguenda hæc duo esse. Est causa actionis, quæ est offensa, & Est causa denominationis offensæ, in ratione formali offensæ item aliud est Esse causam & principium con- 480.
seruandæ actionis, quæ est offensa, & esse principiũ & Causam conseruandæ denominationis offensæ, in ratione offensæ, prius illud competit creaturæ infertquè quod creatura sit auctor peccati, posterius illud competit Deo, sed non apparet vt jam explicui instantia adlata de offensa Pauli facta à Petro, non apparet inquam, quî inferat Deum esse auctorem peccati. Habet etiam locum hic communis Phrasis, illum, qui se mere, nonnisi negatiuè, idquè adhuc titulo Causæ primæ habet, non esse causam peccati, sed solum eum, qui se habet positiuè, vel est Causa particularis. Deus autem non condonando,

481. nando, habet se negatiuè ad peccatum, peccator autem positiuè ratione actionis peccaminosæ quam posuit.

OBJIC: III. Explicationem datam non attendere ad significationem vocis Habituale, nam dicitur v. g. Habitualis intentio non valere ad consecrationem, quæ ipsa habitualitas explicatur per intentionem, non retractatam, ex nostra autem explicatione sequeretur habitualem Intentionem valere ad consecrationem, quis enim diceret illam intentionem non valere, quæ cum præterierit, habet se ita, acsi non prætetijsset.

RESPONDETVR. Ly habi-
482. tuale interdum vsurpari, nonnisi pro non retractato, & hanc vsurpationem ad explicandum habituale non assumpsimus, sed etiam interdum habituale accipitur pro eo, quod cum præterierit, habet se acsi non prætetijsset, & ita appellatur aliquis lector habitualis, quia scilicet legebat, & quamuis pro nunc non legat, in ordine ad æstimationem, &c. ita se habet, acsi nunc legeret. Non est autem mirum eandem vocem diuersè aptari, si enim, quæ æquiuoce conueniunt, possunt ex placito humano, idem nomen habere, poterit etiam diuersimode accipi habitualitas.

OBJIC: IV. Ex Lugo.
483. Quia illæ Causæ conseruatiuæ peccati habitualis vel ingrediuntur tanquam connotata rationem peccati habitualis, vel tanquam partes; si tanquam partes, recedimus à Sententia connotatorum, si autem tanquam connotata. Contra erit. tum quia non est ratio, cur potius ingrediantur rationem habitualis tanquam connotata & non tanquam partes. tum quia peccatum habituale est totum illud, quod homines concipiunt ex parte objecti, cum concipiunt peccatum habituale. Iam autem ex parte objecti, dum concipitur habituale peccatum, concipiuntur etiam Causæ illius conseruatiuæ tum quia si disordinatio voluntatis ingreditur rationem peccati ha- 484.
bitualis, illâ sublatâ deberet tolli habituale.

RESPONDETVR. Quantumuis Causas conseruatiuas diceremus esse partes habitualis habito fundamento, non per hoc recederetur à Sententia connotatorum, quæ tunc tenenda est, cum ratio vrget, quæ si non vrgeat, non tenere connotata, est potius consequenter inferre, quā recedere à Sententia. Cæterùm Causæ conseruatiuæ à peccato habituali importantur vt mera connotata, tum quia Causæ præcipue verò quodam modo effectiuæ, non sunt partes sui effectus, sed prærequisita, causæ autem quasi conseruatiuæ, sunt quasi causæ efficientes. tum quia 485
in offensa Pauli, jus Pauli, possessio fundationis juris ad irasci, & cætera similia non sunt pars, sed vel objectum, vel circumstantia offensæ. Sed de his & de regula dignoscendi, Quidnam sit pars alicujus, infra agetur, vbi quæretur An peccatum sit pars Pœnitentiæ Sacramenti, & actū in materia de Sacramentis in communi. tum quia rationes in oppositum non conuincunt, nam etiam tempus vespertinum & Creator concipi debent, quando concipitur Cœna & creatura, neque tamen tempus vespertinum est pars cœnæ, vel creaturæ creator. hinc quamuis illæ Causæ conseruatiuæ concipi debeant, 486.
quando concipitur peccatum habituale, non sequitur ex hoc ipso causas illas habere rationem partium in peccato habituali. Quare autem sublatâ disordinatione voluntatis, non hoc ipso intelligatur tolli adæquatè peccatum habituale, ex supra dictis colligi potest, vbi diximus sublatâ disordinatione voluntatis tolli conuersionem peccatoris ad creaturam, & auersionem à Deo, sed non poni hoc ipso per necessariam semper sequelam conuersionem Dei ad creaturam, & è conuerso.

OBJIC: V. Totâ hac explicatione positâ, necdum constare, an illa permanentia peccati, sit moralis,

487 ralis, an Physica, nec constare quid dicat in recto, quid in obliquo.

RESPONDETVR. Esse illam permanentiam Physico moralem, est enim Physicum id, quod creatura, quæ est conuersa ad creaturam non se conuerterit ad creatorem, est etiam aliquid morale, quia Physice illa conuersio ad creaturam, jam non existit, sed subest æstimationi prudentum, pertinetq; ad mores & actiones humanas, censeturque quasi non præterierit. Ad aliam autem difficultatis partem, ex dictis colligitur Actionem præteritam, hoc est auersionem à Deo, & conuersionem ad creaturam; &c. non esse connotatum peccati, sed ipsum quod dicit in
488. recto peccatum, hinc etiam in recto eandem habitualitas peccati importabit.

DIFFICVLTAS III.

De remissione peccati Actualis.

Titulus, duo inuoluit. inprimis. An peccatum in instanti, quo fit, vel antequam fiat remitti possit, sed ex prioris resolutione pendet resolutio posterioris, vt reflexio ostendit. Non posse peccatum in instanti quo fit remitti, docet Suarez lib. 7. de Gratia, cap. 21. num. 5. Dicastillo Dis: 1. num. 310. Perez D. 9. S. 5.
489. Posse autem remitti affirmat Lugo hic Dis: 7. num. 126. tandemque inclinat Rosmer. Ouiedo autem tra: 8. cont. 4. pun: 6. cum distinctione procedit, quod etiam fecit Rip. Dis: vltima Se: 29. Procedit autem quæstio, maximè in principijs eorum, qui condonationem Diuinam requirunt, tanquam aliquid Speciale ad iustificationem, & eà solà censent perfici posse Iustificationem, sine infusione gratiæ.

DICENDVM est cum Suarez, *Probabilius scilicet esse, quod in instanti, in quo fit peccatum, remitti non possit, in eodem & pro eodem instanti.*

PROBATVR I. Peccatum in instanti quo fit, pro eo instanti remissum, & esset remissum & non esset esset, vt supponitur, non esset 490
autem remissum vt probatur. Peccatum, quod nec est nec fuit, non potest dici remissum, sed peccatum in instanti, quo fit, pro eo instanti remissum, nec est nec fuit. ergo peccatum pro illo instanti, non potest esse remissũ. Maior probatur comuni apprehẽsione terminorũ quid sit peccatũ remitti, quomodo enim remittitur, quod non erat, vt remitteretur, alias posset dici S. Petro remissum quod occiderit Iudam. Minor probatur, quia peccatum ante illud instans, quo fit, non fuit. supponitur enim primo, pro illo instanti fieri, non etiam est in illo instanti quo fit, quod ipsum probatur. quia condonatio, pro quo instanti est, destruit 491.
peccatum, sed condonatio est pro illo instanti, ergo pro illo instanti non est peccatum. Hæc omnia in hoc Syllogismo colliguntur. 1. Pro quo instanti peccatum non est, pro illo instanti implicat peccatum esse. sed pro quo instanti perficitur condonatio pro eo instanti peccatũ non est. Ergo pro illo instãti pro quo perficitur cõdonatio impossibile est peccatũ esse. 2. Condonatio peccati, est factio ne sit peccatum. Ergo condonatio peccati, pro instanti v. g. A est non esse peccati pro instanti A Ergo pro illo instanti, non est peccatum, quod habeat rationem offensæ. ergo nec pro illo instanti condo- 492.
natur, quia sola offensa condonatur.

PROBATVR II. Ad probationem commodius formandam, appellemus illud instans in quo fit peccatum, quod remittitur, habetque rationem offensæ quæ remittitur, instans A. quo posito, sic formatur argumentum. Si in instanti A facta fuisset conuersio ad Deum, & auersio à creatura, pro illo instanti A non fuisset peccatum, nam illud stat auersione à Deo, & conuersione ad creaturam, ergo etiam si pro illo instanti ponatur condonatio, pro illo instanti non potest jam fieri peccatum quod remittatur, habereque rationem offensæ, quæ condonetur.

Conse-

493. Consequentia probatur, quia sicut ex parte actûs conuersio ad Deum est destructiua auersionis à Deo, ita etiam ineuitabiliter tollitur offensa, seu est factio, non esse offensæ, condonatio offensi. In idem recidet, si dicas. In eo instanti in quo res existit, non potest in eodem, non existere, ergo nec peccatum habens rationem offensæ, in eo instanti, in quo habet rationem offensæ, potest pro eodem instanti remitti. Probatur Consequentia. Quia sicut se habet, non existentia rei, ad existentiam rei, ita se habet condonatio peccati, ad peccatum remissum, quod ipsum Probatur, quia sicut negatio existentiæ, tollit & aufert exi-
494. stentiam, ita condonatio peccati, in quantum est offensa, tollit peccatum in ratione offensæ, est enim condonatio ratio formalis, & vltima, propter quam, esse peccati, in ratione offensæ, transit in non esse offensæ. Ergo si non existentia, non stat cum existentia, nec stabit cum condonatione offensa.

PROBATVR III. Argumento Dicastillo. Illud quod condonatur, vel est offensa, vel non. si est, hoc non potest dici, quia offensa condonata & remissa non potest existere, quando jam condonatur, si autem non est offensa, ergo nequé est condonatio culpæ & offensæ.

495. NOTANDVM est Vt Commodius hæc omnia intelligantur, & objectiones soluantur, esse necesse condistinguere, hæc duo. An in instanti, quo peccatum fit comittiturq́; offensa possit remitti. & aliud. An possit fieri peccatum, quod cum fit, careat ratione offensæ. Primum illud supponit offensam, ejusqué remissionem poni. Secundùm hoc supponit, non esse offensam, adeoq́; nec remissionem rigorosam de qua hic agimus, nam hæc est nonnisi offensæ positæ. Exinde etiam probatur. quod hæc secunda propositio, habeat condistinctam difficultatem, quia in illa est eadem ratio, & quæstio, atqué in hac quæ adfertur, nempe, an possibile sit peccatum, quod 496. fiat cum aduertentia ad offensam Dei, saltem, putatam, & tamen non habeat rationem offensæ, quantum est ex parte Dei, Deo scilicet cedente iure ad irasci, quo casu illud peccatum esset offensiuum, quantum est ex parte illius, sed non esset offensa actualis, quia non esset, qui actu illo offenderetur, nullusq́; esset, qui jus haberet ad offendi, sed potius esset tantum offensa in potentia. Comparando ergo has duas Propositiones inter se, prior est falsa, deq́; illa processit Conclusio, Posterior vera, quia ad illam negandam, nulla vrget implicantia, & ad id defendendum præ oculis habendum esset, quod aliud sit, Deum cedere iure ad 497.
offendi, & aliud amare, vel approbare actionem, quæ quantùm est ex illa, offendit jus Dei. posterius hoc repugnat Deo, & ejus Sanctitati, sed prius non apparet, quare repugnet, præcipue verò, quia non est de perfectione Iustitiæ semper retinere jus illudqué prosequi, cùm justitia, det etiam locum clementiæ, imò si esset de Iustitiæ ratione, semper prosequi jus, non esset illa Iustitia Diuina, quia non compateretur misericordiam, jam autem est de ratione sanctitatis semper detestari malum, & si non pro semper detestaretur malum, hoc ipso non esset Sanctitas Dei.

OBJIC: I. Probabile est, 498.
assensum & dissensum, amorem & odium, conuersionem ad DEVM, cum conuersione ad creaturam, peccatum cum gratia posse stare simul. Ergo etiam poterunt simul stare, offensa quæ remittitur, & remissio seu condonatio.

RESPONDETVR. Negatur Consequ: disp· conficitur ex adlatis, quia si simul esset condonatio & offensa, & condonaret illa condonatio, & non condonaret, condonaret quidem, vt supponitur, non condonaret autem, quia adhuc esset offensa vt dicitur, jam autem si simul essent assensus cum dissensu, amor cum odio, &c. nihil simile contingeret, imò

499. imò hæc paritas pro nobis est, quia sicut amor & odium, si Diuinitus componerentur, pro eodem instanti, omninò jam deberent esse simul, & vnum, non pelleret aliud, ita etiam condonatio, si simul deberet esse cum offensa, deberet non pellere offensam, consequenter nec condonare pro illo instanti.

INST: Cur non possit esse offensa in desinere pro priori intelligibilitatis signo, & pro posteriori condonatio.

RESPONDETVR. pro priori signo, potius deberet poni condonatio, & pro posteriori desitio, quia Causa prior est intelligibilitate, effectu, condonatio autem est causa de-

500. sitionis, sed quantumuis corrigas antecedens, & ponas prius, intelligibilitate condonationem, necdum euinces intentum, quia illa desitio peccati remissi, vel erit per vltimum esse, vel per primum non esse, si per vltimum esse, ergo simul erit offensa, quoad vltimum esse & condonatio, hoc autem non potest esse, quia condonatio, est factio, ex parte offensi, factio inquam non esse offensæ. si autem tunc est primum non esse offensæ, ergo debuit supponere quod habuerit esse, quomodo enim primo non est, de quo non fuit verificatum. *est.* Ergo vlterius non potest intelligi, quod simul sint de-

501. sitio offensæ & condonatio.

OBJICIT II. Ripalda. Potest Deus videre peccatum, in hoc instanti existens, & pro illo instanti cedere iure suo, ad puniendum peccatorem, & deposcendam ab illo satisfactionem, & non habere indignationem aduersus peccatorem, sed cum illo se gerere planè, atquè si nunquam peccasset, nam si id potest Deus post visum peccatum, jam præteritum, cur non poterit, cum actu illud videt. siquidem tantùm auertit à Deo hunc affectum scientia peccati præteriti, quantùm scientia peccati præsentis, cum eadem sit, tum ex parte Dei, tum etiam ex parte objecti, sed hac ratione condonatur peccatum præsens, ergo illud 502.
condonari non implicat.

RESPONDETVR I. Concedendo totum, artificium autem respondendi (quod meritò in similibus induci deberet) in hoc stat. Conclusio est, implicare peccatum condonari pro eo instanti, pro quo fit, implicantia stat duobus, nempe quod possit hoc fieri, & quod non possit, cum ergo argumentum oppositi probet id posse fieri, probat primam partem assumpti Conclusionis, adeoque concedi deberet. secundam autem partem, hoc est aliud contradictionis extremum, necesse erit probare, objiciendo argumenta facta in contrarium. Neque valet si dicas, quod qui tuetur implicantiam con- 503.
tradictionis, nunquam admittere debeat, quod extremum aduersarij possit fieri, non inquam valet, si id dicas. quia nō debet quidem admitti, quod extremum aduersarij fieri possit, si simul non probes fieri illud non posse, debet tamen admitti, quod fieri possit, si simul probes non posse fieri, vt ita contradictio formetur ex posse fieri, non posse fieri.

RESPONDETVR II. Negando Minorem; quia condonare, non est cedere iuri ad puniendum, potest enim Deus condonare iniuriam, & non condonare jus ad puniendum. Rursùs condonare non est nolle exigere satisfactionem, nam potest De- 504.
us dicere. Ego iudico impossibilem esse satisfactionem hominis, nec habeo jus ad illam exigendam tanquam ponendam ab offendente, judico tamen possibilem esse condonationem peccati, & habeo jus illius actu ponendæ. ex quo actu constat, quod condonatio non sit abolitio Iuris præcisè ad satisfactionem, solidius autem hæc ipsa objectio soluitur attendendo ad Prænotatum, quod scilicet aliud sit cedere jure, ne sit offensa, & aliud condonare offensam.

INSTAT Idem, quæstionem à nobis formari de sola voce, idquè probat aliquot medijs, quod autem in quæstione de voce commodius

pro

505. pro nostra Sententia loquatur, rationem dat. tum quia in humanis etiam talis cessio juris solet appellari condonatio Iuris. tum quia condonatio non est voluntas destruens existentiam Physicam, sed nonnisi moralem.

RESPONDETVR. Non esse de voce quæstionem, quia non est quæstio de voce: An condonatio Diuina sit talis naturæ, vt inferat non esse offensæ. nec est quæstio de voce: An quod non est offensa possit condonari, sed dato, etiam, quòd esset quæstio de voce, nostram Sententiam commodiùs loqui probat id quod dictum est in Notato. negatur item, quòd qui cedit Iure, ne aliquid

506. fit, & habeat rationem injuriæ, quòd inquam id appelletur condonatio injuriæ. Et quamuis condonatione tollatur, nonnisi existentia moralis peccati, non sequetur id posse condonari, quod condonabile non est, vtpote non habens rationem offensæ.

OBJIC: III. Lugo. Potest homo, antequam ab hoste lædatur condonare illi injuriam, ergo poterit & Deus.

RESPONDETVR. etiam hominem non posse remittere iniuriam contra ipsum factam in instanti, in quo fit, sed poterit tantùm apponere circumstantias, quibus positis,

507. actio quæ fuisset injuria, potuisletq; condonari, fiat jam non injuria condonabilis, quæ responsio est ad mentem Ouied. In idem recidet doctrina Dic: quando homo potest, damno sibi inferendo cedere cum tota ratio injuriæ sit in operando, contra jus alterius, si aliquis antecedenter, vel prò eodem instanti cedat, id nō erit propriè condonare injuriam, vt si aliquis cedat jure ad decerpendum fructus ex suo horto. sed id erit tantùm tollere materiam injuriæ, ita vt opus quando fit non sit injuria.

INSTARI potest I. Ex Ros: Potest remitti votum, quando actu fit & antequam factum sit. Ergo & peccatum potest remitti, antequam fiat, vel in instanti quo fit.

RESPONDETUR Conformiter ad Not: Non posse votum remitti antequam fiat, vel cum fit, quia hæc remissio cogitabilis esset, ex eo quòd Deus nollet acceptare votum, hoc autem non est remitti votum, sed impedire ne vsquam fuerit. 508.

INSTARI potest II. Ex eodem. Posita gratia vt faciat justum absolutè & pellat peccatum, indiget condonatione extrinseca. Ergo etiam potest Deus condonare peccatum cùm actu fit.

RESPONDETUR. Negatur Consequentia, quæ non probatur.

INSTARI potest III. In peccato considerari inprimis potest odibilitas, quâ ipsum peccatum est odibile, & quâ reddit peccatorem odi- 509.
bilem. primum illud, nō potest condonare Deus pro eo instanti, pro quo fit, secundùm autem, cur non potest, præcipue verò quia hæc odibitas peccatoris, præter actionem peccaminosam, solam negationem condonationis Diuinæ importat.

RESPONDETVR. hanc Instantiam recedere à titulo, qui quærit de remissione peccati. sed non attendendo tanto rigore, ad intentum tituli, necdum conuincit Instantia. nam propter adlatas rationes conuincitur in eodem instanti quo peccator est odibilis, non posse illum reddi non odibilem ratione ejusdem.

INSTATUR IV. Peccatum non 510.
est formá reddens odibilem peccatorem, nisi prout includit partialiter negationem condonationis, & prout hanc non includit, non potest hunc effectum præstare. Ergo si pro instanti hoc, quo fit, condonetur, non poterit hunc effectum præstare.

RESPONDETVR. Hoc ipsum negari, quod supponitur, nempè quòd pro illo instanti condonari possit, & si condonaretur, propter rationes adlatas, sequeretur non condonari, quia nihil haberet, quod condonaret.

INSTATUR V. ex eodem. Condonari peccatum actuale, non est illud tolli, & destrui pro eo instanti,

S quo

511. quo existit, sed impedire, ne ex existentia actuali illius oriatur jus ad justam indignationem contra peccatorem.

RESPONDETVR. Secundùm not: quòd scilicet tàlis impeditio per nos concedatur, sed non conceditur, posse tunc haberi, actum condonationis ob dicta.

Ouiedo citatus ostendit modum, quo ex vi destructionis exercitæ in instanti antecedenti, seu in instanti, in quo committitur peccatum, desinat esse peccatum in instanti sequenti. sed illius doctrina inuoluit aliqua dubia, quia inprimis non saluat condonationem, sed potius cessionem jure. non saluat item, quî, si antici-
512. patiuè peccatum habituale remitti possit, non possit etiam remitti actuale; potiùs itaquè saluari debet remissio peccati, ita vt saluetur desitio esse peccati, quæ necessariò præsupponere debet, suum esse saltem pro vno instanti, ànte sui desitionem, & quando hîc saluari non potest, non poterit saluari condonatio. vnde peccatum habituale desinit condonatum, desinit autem per primo non esse, cum immediatè ante fuerit, de peccato autem actuali dici non potest, quod cùm condonatur primò non sit, & immediatè ante fuit.

QVÆSTIO III.

513.

De oppositis peccati remissibilis.

OPpositum peccati remissibilis, est peccatum irremissibile, de quo duo hic attingi debent. 1. An detur peccatum defacto irremissibile. 2. An sit possibile peccatum, quod naturâ suâ exigat, ne sit remissibile.

QVOAD I. Certum est omnia peccata verè pœnitentibus remitti, pro quo plurima loca Scripturæ citari possent, suffecerit ille vnus locus Ezech. 18. Vbi pœnitentiam acturo dicitur. Omnium inquit iniquitatum ejus non recordabor ampliùs. Sed potest esse difficultas, inter Catholicos. An detur aliquis certus cumulus peccatorum, post quem non possint jam peccatores sufficientem pœnitentiam agere. hanc Sententiam tractat Suar. D. 8. S. 2. Lugo D. 8, S. 1. Dic: D. 2. D. 1. Matt. Pe: D. 9. S. 2. & alij. Non dari talem cumulum communis est sententia, sed oppositum sentit Henricus, Abulensis, Catharinus, Rophesis & satis inclinat Caietanus, nam illum locum Io: 12. Propterea non poterāt credere, quia dixit Esaias Excæca cor. locum inquam illum interpretatur quod non potuerint credere defectu gratiæ præuenientis. Sensus autem horum Auth. est non is, quod Deus adimat libertatem ad conuerti, hæc enim est propositio pri- 514.
dem Hæretica, sed quod illis non det sufficientia auxilia. Sententiam suam fundant in Sacra Scriptura. Ps: 8. *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis.* Ecclesi: 7. *Considera opera Dei quia nullus potest corrigere, quem ipse despexerit.* 2. Ma: 9. Vbi de Antiocho dicitur. *Orabat scelestus Dominum, à quo non erat misericordiam consecuturus.* Et S. Paulus dicit de Esau. *Non inuenit Pœnitentiæ locum, licet cum lacrymis quæsijsset illam.* Ad Hæb. 12. & paulò sup. ca: 6. v. 4. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cœleste, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam,* & postea 516.
ibid. c: 10. v. 26. Illò etiam seruit. ille locus ad Rom: 9. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat.* Videatur Ecclesiastici c: 7. v. 14. Psal. 80. v. 13. Hier. 6. v. 8. 51. v. 9. Iosue 11. v. 20. Eò etiam referri possunt auctoritates PP. Isidorus l. 2. de summo Bono c. 15. *Nonnulli ità despiciuntur à Deo vt non possint mala plangere etiamsi velint,* & Eusebius l. 8. de Demonstra: c. 2. Vbi dicit Deum expectare aliquos vsque ad certum terminum peccatorum & postea omnino illos deserere. Aug. in inchoata expositione epistolæ ad Rom. Prop. 62. dicit. Ita fuisse desertum Pharaonem vt jam impœnitentia non imputa-

517. imputaretur ei ad culpam sed ad pœnam. Bernardus Ser. de Nimia fallacia hujus sæculi. Gregorius Morali: li. ca: 5. & 13. c: 11. Fundatur vlterius in rationibus, quarum meminit Suarez. Tum quia id spectat ad rigorem justitiæ & terrorem aliquorum. Tum quia majus est, quòd Deus viuos demerserit in infernum. Tum quia dantur Confirmati in gratia vt cadere non possint ergo dantur etiam ita deserti vt surgere non possint.

Sed in Oppositum sunt Scripturæ Sacræ. suffecerint duæ. Paulus loquens ad Rom. 2. de eo qui *secundùm duritiam cordis & impœnitens cor, thesaurizat sibi iram Dei* immediatè ante dicit: *Ignoras quia benigni-*
518. *tas Dei ad pœnitentiam te adducit*. Et illud Ezech. *Nolo mortem peccatoris sed magis &c.* Ex PP. suffecerit Aug. qui epistola 59. ait. *Voluntas* inquit *Dei, nunquam in hac vita defuit justitia pietatiq; mortalium*, & lib. de Præd. & gratia c: 14. sub nomine Aug. dicitur *Si piè de Deo sentiamus etiam Pharaoni non denegauit misericordiam suam.* Consulantur citati Auctores.

Suarez cum soluisset argumenta in oppositum, subdit tamen vir verborum parcus sect. 2. *Moraliter dicuntur esse in statu in quo non possunt saluari.* Perez cit: Se: 3. docet. Nonnullos valdè obduratos & obcæcatos in peccatis suis peruenire ad ta-
519. lem statum vt sint moraliter impotentes ad agendam pœnitentiam. Eò referri debet doctrina Lugo, quòd non omnes & non pro semper peccatores habeant, post peccatum potentiam proximam ad pœnitentiam consequendam. Verba sunt Lugonis: Quia multi in actu peccati vel in somno vel subitanea morte intereunt, potestque id etiam ex distractione provenire, quam potest Deus in pœnam peccatorum immittere.

Hæc omnia tamen debent cum moderatione accipi, inprimis propter illud principium: Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam. Attendendum rursus post aliorum Pontificum sancita ad Bullam Innocentij, contra Iansenistas conantibus 520.
videlicet fidelib' dari gratiã. Pontifex enim damnat hanc Propositionem. *Aliqua Dei præcepta, hominibus iustis volentibus, & conantibus secundùm præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoq; gratia, quà possibilia fiant.* Illud addiderim dari numerum peccatorum post quem videt Deus se non daturum gratiam efficacem, cùm qua de facto sit actu peccator conuertendus. Ratio, quia interrogatus Deus, quoties & post quot, & quæ peccata sit daturus gratiam efficacem, vel quod sit vltimum finale peccatum, non responderet: Nescio. est enim hoc scibile objectum. Ergo datur numerus, post quem videt Deus, non daturum se gratiam 521.
efficacem cum qua defacto sit actu peccator conuertendus. Hoc additum certum est, & si prudenter concipiatur, potest retardare multum omnem deliberantem de mortali, potest enim cogitare: An non sit hoc tale vltimum peccatum.

QVOAD II. Affirmat Lugo D. 8. num. 4. & cum eo Rosmer. in negatiuam inclinat Ouiedo, de Iust: c: 3. p. 8. & Dic. d. 2. num. 4. pensandum est robur argumentorum affirmantium.

I. Arg. est Lugonis. Potuisset Deus saltem de potentia absoluta nolle remittere peccatum hominis, etiam pœnitentis, & potuisset hoc 522.
Decretum alicui reuelare, ita vt homo esset obligatus ad illud credendum, quo casu si homo culpabiliter, nollet credere illi reuelationi sufficiẽter propositæ, peccaret grauiter contra fidem, & illud quidem, peccatum ex suis principijs intrinsecis esset irremissibile per pœnitentiam, nam si posset remitti, posset esse falsa reuelatio DEI de non remittendo vllo peccato homini pœnitenti, si enim remitteretur, falsum esset, quòd nunquam esset remittendum.

RESPONDETVR. quòd aliud sit peccatum, ex vi connexionis, cum reuelatione, non posse remitti, & aliud quòd ex vi, & intrinsecis suis princi-

523 principijs, adeoq; ex natura sua non possint remitti. hypothesis adlata probat primam nō secundam propositionem, de qua sola erat difficultas. Rursus distinctæ hæ sunt reuelationes. Reuelo me non posse remittere peccatum, eò quòd naturâ suâ, non cadat sub meam remissionem; & alia est hæc: Reuelo, me non remissurum peccatum. Illa prima versabitur directè circa potentiam Dei, eximetque illud à vi Diuina remissiua. Secunda autem directè versatur circa ipsum peccatum, cui adnectitur non remissio, & sicut alia est reuelatio, quòd Abel natura sua non possit generare Adamum, & alia quòd de facto non sit generaturus, ita
524 etiam in præsenti. Supposito autem duas esse illas reuelationes distinctas. Vrgetur. quòd non valeat argumentum. Reuelauit Deus se non remissurum peccatum, ergo reuelauit se non potuisse remittere, quod tamen facit dictum argumentum. Nego enim inprimis illud peccatum ex suis intrinsecis principijs esse irremissibile, nego item si posset remitti, falsam fore reuelationem, sed tantum si remitteretur actu, tunc falsa foret reuelatio.

Neq; valet si dicas, si actu remitteretur peccatum, de quo non remittendo facta est reuelatio, eò casu actu fuisset falsificata reuelatio; ergo eti-
525 amsi posset remitti, posset falsificari reuelatio. non inquam valet. quia inprimis.

RESPONDERI posset, distinctas has esse propositiones. Non potest ex suppositione remitti actu peccatum. & alia. Non potest remitti peccatum. seu quod idem est, est ex natura sua non contentum intra potentiam remissiuam. priorem illam solam importat reuelatio, sed non hanc posteriorem.

RESPONDERI posset II. Aliud esse ex adjuncto aliquod peccatum eximi à potentia Dei remissiua, aliud (vt jam dictum est) ex natura sua & principijs suis intrinsecis non subdi remissioni. Illustrari potest instantiâ. Reuelauit Deus, alicui ex Pro- 526.
phetis Filium Beatissimæ terminandum Personâ Verbi, vi hujus reuelationis sequitur hanc naturam actu terminandam, & non posse ex adjuncto, actu aliam terminari, sed non reuelauit illam ex natura sua, & ex intrinsecis principijs esse assumendam, nec revelauit quod aliæ assumi non potuerint hâc non assumptâ.

RESPONDERI posset III. hoc arg. multùm probare, quia probaret, quòd Deus revelaret, se non daturum concursum ad volitionem, rursùs esse ex natura sua inamissibilem visionem, ita vt ne per absolutam quidem potentiam, vel in alio rèrum ordine esset amissibilis, eò quòd sit actus supernaturalis, & videat se æter- 527.
nùm duraturam.

INSTA: I. Deo revelante peccatum non remittendum, vltima actualis determinatio actus essentialiter veri, est, peccatum futurum non remittendum. ergo essentialiter debet esse irremissibile. nam si non esset essentialiter irremissibile, qui esset actualis determinatio actûs essentialiter veri? quod si illud peccatum esset essentialiter irremissibile, ex principijs suis intrinsecis erit irremissibile.

RESPONDETVR. Negando Consequentiam. quia potest actus essentialiter veri de non remittendo peccato esse complementum, peccatum actu non remittendum vnquam, 528.
nec ad illum verificandum necesse est inferre ex essentia sua, adeoq; independenter à quocunque adjuncto esse illud irremissibile.

INSTAB: II. Posito decreto de non remittendo peccato illud decretum habebit vltimum sui complementum, quod ex essentia sua excludet omne decretum condonativum peccati. ergo cum hoc ipsum peccatum sit complementum, essentialiter erit irremissibile.

RESPONSVM jam est. illius decreti complementum fore peccatum actu non remittendum, sed non peccatum ex natura sua subtractum potentiæ Dei remissivæ, quantum quidem

529. dem attinet ad intrinsecam illius exigentiam.

II. Arg. est. Rosmer. Deus potest habere hoc positiuum decretum Volo permittere hoc peccatum ex fine nō condonandi vllum omnino peccatum, hujus decreti permissivi potest esse vltimum complementum peccatum. ergo hoc peccatum ex essentia sua erit irremissibile. Probatur Conseq. Complementa liberorum decretorum sunt essentialiter connexa, cùm finibus & motivis propter quæ suscipiuntur hæc decreta.

RESPONSVM jam est vltimum complementum esse essentialiter cōnexum cum decreto ex adjuncto, peccatumquè illud esse irremissibile
530. ex adjuncto, sed non dicere quidquam irremissibilitatis ex intrinsecis principijs peccati. & certè vnio modalis, quæ etiam dicitur esse vltimum complementum decreti Diuini volentis vniri materiam & formam, est tale vt secluso quocunque adjuncto & vt ita dicam independenter à quocunquè decreto redderet vnita, quia id habet ex natura & intrinsecis suis principijs & non ex solo adjuncto. Secerne autem à peccato, de quo hîc, decretum Diuinum, nunquidne jam irremissibile manebit?

INSTAT I. Actio qua producitur Petrus, propter Christum Dominum, essentialiter est connexa cum
531. Christo Domino, à quo non minus specificatur quàm quilibet actus creatus specificatur à suo objecto formali. ergo cum illud peccatum sit vltimum complementum liberi decreti permittentis peccatum, & eò fine formati vt non condonetur vllum peccatum, erit essentialiter connexum cum negatione omnis peccati. ergo vlterius dabitur tunc peccatum naturâ suâ irremissibile.

RESPONDETVR. quærendo An etiam entitas Petri, & entitas hujus mundi producta propter Christum Dominum, sit essentialiter connexa cum Christo Domino, ita vt ex essentia sua non potuerit esse nisi propter Christum Dominum. non puto tamen dicturum arguentem, quòd 532.
idem mundus produci non potuerit ordinando illius productionem purè in gloriam Dei. Deinde jam responsum est. Complementum illud decreti ordinantis non remissionem peccati non plùs exigere quàm ne remittatur peccatum, sed non exigere vt independenter à quocunque adjuncto extrinseco seu ex natura sua maneat irremissibile.

INSTAT II. Tali peccato posito quod sit hujusmodi complementum, necessario, & ex principijs intrinsecis hujus complementi, debet sequi decretum non condonatiuum, cum sit vltima actualis determinatio ad hoc decretum ponendum, à quo tanquàm à fine re ipsa 533.
ponendo specificatur. si autem posset condonari non sequeretur necessariò hoc secundum decretum ex principiis intrinsecis hujus complementi, quod tamen implicat.

RESPONSVM est jam, quòd illud decretum tantùm importat actu non ponendam condonationem, sed non infert peccatum ex natura sua, & secluso adjuncto irremissibile.

DICENDVM est. *Nullum esse peccatum naturâ suâ irremissibile.*

PROBATVR. Falsa est hæc vniuersalis: Omne peccatum est naturâ suâ irremissibile. Ergo non potest esse peccatum aliquod naturâ suâ irrremissibile. Probr. Consequentia, quia si posset esse peccatum ali- 534.
quod naturâ suâ irremissibile, etiam omne peccatum posset esse natura sua irremissibile. ergo si omne peccatum non potest esse naturâ suâ irremissibile, nec potest esse aliquod peccatum naturâ suâ irremissibile, quia non est major ratio vnius quàm aliùs.

RESPONDERI potest. Majorē illam vniuersalem esse veram.

CONTRA erit. quia extrinsecum DEI decretum naturas rerum, nō adfert consequenter nec facit aliquid ex illius natura irremissibile, quod ex sua natura non est tale. Rursùs ideò vnum potest esse naturâ suâ irremis-

535. irremissibile peccatum, quia potest de illo vno revelari, quód non sit remittendum. Sed potest etiam de omnibus reuelari, quia si potest Deus revelare, Iudas non saluabitur, nec illi remittetur venditio Christi Domini, potest etiam de omnibus revelare, nec vnum illis mortale remittetur.

CONF: Probatio. Ex esset illud peccatum naturâ suâ irremissibile & non esset. esset quidem vt supponitur, non esset autem, tum quia quod est irremissibile nonnisi ex vi decreti Diuini, non est naturâ suâ irremissibile. Tum quia decretum Diuinum non potest immutare naturas rerum, naturæ enim rerum sunt necessariæ,
536. decreta autem Dei sunt libera, nec potest adferre denominationem aliam decretum, quàm denominationem voliti & decretati. Tum quia vel ante decretum Diuinum potuisset esse remissibile vel non potuisset. si potuisset esse remissibile. ergo ex natura sua non est irremissibile, cùm potuerit esse remissibile secluso decreto. Si autem ex natura sua ante decretum est irremissibile, cur defensores hujus sententiæ sine necessitate recurrunt ad decretum de non condonando?

Rursus quia hoc est indigna restrictio infinitæ misericordiæ Diuinæ, perfectiorque posset cogitari misericordia condonativa, respectu scilicet cujus, nihil esset quod condonari non posset. & sicut nulla est crea- 537.
tura, quæ eximatur ab omnipotentia, ita nullum debet esse peccatum quod eximatur à misericordia condonativa. Rursus in peccato vel potest spectari ratio præcisa offensæ, vel potest spectari ratio malitiæ orta ex tali vel tali aduertentia, ex tali vel tali oppositione ad bonum. in quantum peccata dicunt rationẽ offensæ, sunt omnia in hoc æqualia, quia omnia æqué dignam personam offendunt, & non datur infinitum vnum majus altero. Si autem secundo modo spectentur, implicat aduertentia infinita, implicat oppositio infinita bono creato æqualis infinitati offensæ. ergo si intra idem genus, quód est peccatum, potest defacto, quod est ma- 538.
jus, condonare misericordia Diuina, multò magis poterit condonare id quod est finitum vel non participans ejusdem ordinis infinitatem. Deniqué implicat, vt si semel aliquid naturâ suâ fuit remissibile, euadat naturâ suâ irremissibile, quia implicat ex dicente connexionem essentialem cum Diuina misericordia condonativa, transire in non dicens connexionem essentialem cum Diuina misericordia condonativa. Si autem dixeris illud peccatum nunquam dixisse connexionem cum misericordia Dei remissiva, obstant argumenta jam facta.

DISPV-

1. DISPVTATIO IV. 4.

De Actibus Pœnitentiæ.

ACtus Pœnitentiæ duplices cogitari possunt, quidam sunt imperati, quidam eliciti. nomine Imperatorum veniunt actus principiati ab alijs virtutib⁹ in bonum pœnitentiæ, quæ illos imperat: nomine autem elicitorum, vt aliunde scitur, veniunt actus quos principiat ipse habitus, sub formali sibi proportionato. De vtrisque hic agendum erit. Sed quia ad complementum dictorum de peccato habituali, & de medijs re-
2 missionis peccati multum deseruiet notitia naturæ Contritionis, & Attritionis, hinc priùs de istis actibus imperatis, quàm de elicitis agendum erit. Sit

QVÆSTIO I.

De actu Pœnitentiæ Imperato, qui est Contritio.

SI quæstio præsens in tota sua latitudine tractari deberet, esset agendum, de omnibus fermè virtutibus, quia nulla fermè est, quæ à pœnitentia imperari non posset. Sed at-
3. tendendum præcipuè ad actus dolendi dolore perfecto, qui appellatur Contritio, & dolore imperfecto, qui appellatur Attritio. Contritio vt pote dignior præponenda erit, & vt tractatio subseruiat antecedentibus, priùs de ea agendum erit per ordinem ad iustificationem, & postea de intrinseca ejus ratione, illâque secundùm se spectatâ.

DIFFICVLTAS I.

De Contritione per ordinem ad Iustificationem.

DIfficultas principalis in hoc est. An Contritioni insit vis sanctificandi hominem, ita vt Sanctitas, non à sola gratia desumatur, sed etiam à Contritione, tanquam forma. Negat Suarez d. 8. hîc S. 3. idemquè docet de Inc: eum sequuntur Coninck. Tannerus, Lugó d. 8. a. Se: 3 Ov. de Iust: tr. 8. c. 1. p. 7. & post alios Esparza de Iust: q. 12. Affirmat Vasquez d. 203. Alarcon. Gaspar Hurtado, Mæratius & cum aliqua limitatione Ripal: d. 99. à S: 3.

Punctum Difficultatis I. 5.

Proponuntur argumenta Sententiæ negantis.

I. Argumentum est, quo vtitur Suarez Lugo. Ovi: & alij, estquè petitum ab authoritate Trid. quod cùm Seff: 6. c. 6. numerasset dispositiones ad iustificationem, inter quas ponuntur, fides, spes dilectio. cap. 7. inquit: *Hanc dispositionem iustificatio ipsa consequitur.* ergo ex mente Concilij Contritio non est forma 6.
iustificans, sed mera dispositio ad iustificationem.

RESPONDET I. Vasquez, quód hic agat Trid. de Contritione imperfecta, & de dispositionibus etiam remotis, numerat enim illic Trid. timorem, spem veniæ, dilectionem Dei, tanquam Iustitiæ fontis, quod indicat Deum ab illis amari non amore amicitiæ, sed concupiscentiæ; appellaturquè illa Contritio odium aliquod. Tum quia agitur hic de Contritione, quam agere oportet, ante baptismum. quod ipsum probatur. quia illic agitur de Iustificatione impij. impius autem apud Aug. est infidelis. Deinde Iustifica-

7. stificationem Trid. definit, quòd sit translatio, à statu filij Adæ, in statum gratiæ, hanc autem ipsam translationem, dicit post promulgatum Euangelium non fieri sine lauacro regenerationis. ostendit item Tridentinum non loqui de Contritione perfecta ex collatione cap. 6. & 7. inter se. & in hac interpretatione loci illius concordant Corduba & Vega, qui proximè tempora Tridentini scripserunt, quibus consentiunt Mol. Bell: & alij. Vnde jam concedet Vasquez, Contritionem quæ est imperfecta, & quæ saltem, de necessitate requiritur ad baptismum, esse dispositionem ad iustificationem, sed negat, Contritioni perfectæ conuenire
8. rationem tantùm dispositionis. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT I. Concedo Tri. loqui hîc de Contritione imperfecta, sed nego quòd loquatur de illa sola. quod ipsum probatur. quia Trid. loquitur de Contritione Sess: 14. cap. 4. dicitque ibi se loqui de eadem, in quantum illa primum locum obtinet inter pœnitentis actus. & inferiùs subdit. *Fuit autem quouis tempore, ad impetrandam veniam peccatorum hic Contritionis motus necessarius.* Quod non potest intelligi de attritione sola, hæc enim ante legem gratiæ, non causabat remissionem mortalium. & si dicas
9. quòd ad remissionem eorundem profuerit, vnà cum Sacramentis antiquæ legis, quia tamen iustificatio obtineri poterat etiam extra Sacramentum: non poterat Trid. in ea amplitudine loqui, quòd scilicet quouis tempore fuerit necessaria. Vnde debebat illic subintelligere Contritionem non Attritionem præcisè. Ex alio etiam capite non poterat loqui Trid. de sola Attritione præcisè, quia aliàs esset de fide, Attritionem cum Sacramento esse sufficientem ad iustificationem, quod quamuis probabilius sit, non est tamen de fide. quodsi loquitur illic Trid. de Contritione per accommodam distributionem, quædam intelligēdo de Contritione perfecta, de imperfecta redibit quæstio. 10.
Cur, cùm contritis dicitur esse dispositio ad Iustificationem, non intelligendum id sit de Contritione perfecta? Ex alia parte verba Conciliorum sunt sumenda vt sonant, nisi obstet aliquod absurdum, quod in præsenti ostendi non potest.

NON SATISFACIT II. Quia quamuis Trid. concederemus loqui hîc de Iustificatione, quæ fit per Baptismum, nihilominùs permitti non potest, quòd de illa sola, quæ fit per Baptismum loquatur, quia de facto eadem Sess. 6. c. 4. dicit, Iustificationem esse translationem a statu filij Adæ ad statum gratiæ. subdit: quæ quidem translatio post Euangelium promulgatum, sine lauacro regene- 11.
rationis, aut ejus voto fieri non potest. qui locus duo ostendit 1. non loqui Concilium de Iustificatione solùm per Baptismum, nam adhibet iustificationis, vt sic restrictionem acquirendæ, scilicet pro statu gratiæ per Baptismum. Deinde idem locus ostendit, quòd cum solo voto baptismi, quem vult esse medium acquirendæ iustificationis, possit haberi Iustificatio: jam autem votum Baptismi, potest esse ipsa Contritio; in quo ipso agnoscit Trid. quod amor sit medium, seu dispositio acquirendæ Iustificationis. Ex alio etiam capite colligitur Trid. non loqui de Iustificatione per Baptismum nonnisi 12.
habenda, quia si illic loqueretur Trid. tantum de Iustificatione per Baptismum, & non de Iustificatione vt sic, ergo tantum de Iustificatione per Baptismum definit, quòd non iustificemur per imputationem, vel Iustitiam Dei, aut Christi Domini extrinsecam.

Quod si dicas, non nisi à pari id deduci posse.

Contra erit, quia præcisa deductio à pari non fundat articulum fidei, immo oppositum potest esse de fide. nam hæc argumentatio: Sancto Petro est data gratia post peccatum, & finalis pœnitentia, ergo & Iudæ: non tantum, non tenet, sed & oppositum

est

13. est articulus de fide, credentibus nobis, damnatum esse Iudam. Neq; vlterius valet si dicas Tridentinum loqui per accommodatam distributionem, aut exemplificando. iustificationem in medio, quod est baptismus, tanquam tutiori, quia redibit argumentatio. Cur non loquatur Trid. de Iustificatione vt sic. Deinde cum vel semel (ex jam adlatis) elici possit quod Contritio sit dispositio ad Iustificationem, redibit argumentum, cur non sit semper Contritio, per modum dispositionis.

NON SATISFACIT III. Quia inter dispositiones numeratur etiam ipsa Dei dilectio, quæ in principijs Vasquez impossibilis est cum pecca-
14. to nec requirit vllam intensionem determinatam, ergo jam non poterit dari dilectio imperfecta, quæ scilicet disponat ad Iustificationem, cum per Vasquez illa dilectio sit ipsamet Iustificatio. Deinde si Trid. loquatur hîc de Contritione imperfecta, ergo non loquitur de contritione caritate formata, quia hæc per Trid. est perfecta contritio vt habetur Sess: 14 cap. 4. & tamen hanc Contritionem appellat Tridentinum nomine dispositionis ad Iustificationem.

Nequé valet, si dicas, quod Aug. imperfectam charitatem agnoscat, quia etiam ille agnoscit imperfectam iustitiam, quæ tamen veré iustitia
15. est, sicut imperfectum lumen, est adhuc lumen. Quod autem dicunt alij. Attritionem esse imperfectam dilectionem vt pote quæ est amor Concupiscentiæ, id etiam non conuincit, nam Trid. Sess. 14 cap 4. distinguit inter contritionem imperfectam, loco autem citato loquitur de contritione perfecta, quæ non stat amore concupiscentiæ, sed amore amicitiæ. *Cæterum adlata auctoritas non conuincit. Hinc*

RESPONDETUR. II. quod scilicet iustificatio dupliciter sumi possit. 1. secundùm quod est participatio naturæ Diuinæ. 2. Prout iustificatio dicit formam continentem prædicata incompatibilia & opposita turpitudini peccati, auersioniqué à 16.
Deo, opponentia conuersionem ad Deum, diciqué poterit Amorem, Contritionem perfectam &c. esse dispositionem ad iustificationem priori modo sumptam, sed non ad sumptam posteriori modo.

INSTAT I. ex Trid. Lugo, Contritio semper fuit necessaria ad impetrandam veniam peccatorum, vt ait Trid. Sess: 14. c: 4. ergo apparet quod etiam Contritio non sit forma iustificans sed illā impetrans, nulla enim forma impetrat effectum suum formalem.

RESPONDET Vasquez. Concil: loqui de contritione abstrahente à perfecta & imperfecta. Addit etiam Eo sensu à Contritione impetra- 17.
ri iustificationem, eò quòd regulariter extra Sacramentum Contritione non acquiratur iustificatio.

CONTRA hanc responsionē est. Tum quia arbitrarium est dicere de sola imperfecta contritione verificari illam necessitatem. Tum quia extortum est dicere, quod ly omni tempore supponat pro ordinariè.

RESPONDERI potest III. Impetrari scilicet à contritione veniam peccatorum propter exigentiam radicalem, quam habet vt a Deo acceptetur moueaturqué illâ Deus ad liberalem condonationem. Ex immediatius autem adlatis, Responderi potest. quod scilicet si accipia- 18.
tur iustificatio pro participatione Diuinæ naturæ, eam sic sumptam impetrat de congruo Contritio vel amor elicitus à peccatore, sed si accipiatur pro forma habente opposita prædicata peccato, & auersioni opponentia conuersionem, sic sumpta iustificatio, non impetratur, sed perficitur contritione & amore.

INSTAT II. Idem. ex illo Trid. Sess: 6. can: 3. vbi docet Trid. dicitq; anathema ei qui dixerit quod sine præuenienti inspiratione Spiritus S. possit aliquis diligere aut pœnitere sicut oportet vt ei iustificationis gratia conferatur. vbi Trid. supponit dilectionem esse aliquid antecessiuum iustificationis. RE-

19. RESPONDET, Vasquez. quod hic agat Trid. contra reliquias Pelagianorum, qui ad iustificationem opera nonnisi naturalia censebant sufficere. cæterùm Dicastillo dicit non haberi fundamentum quod hic Canon editus fuerit contra reliquias Pelagianorum.

Nihilominùs in gratiam P. Vasquez posset defendi responsio, nam Trid. referens hunc canonem citat simul Araus. 2. quod tamen institutũ erat ad damnandos tales errores.

ADDIT Vasquez, quod ante Concil. nulla præcesserit de hoc difficultas. An scilicet Contritio esset forma iustificans, sed id habet aliquid arbitrariè dicti, posset enim affirmari,
20. quod dirigente Spiritu S, etiam non ex præmota lite determinauerit id Trid. sed & hæc ipsa responsio adfert aliquid sola suspicione fultum. *Hinc aliter conformiter ad dicta supra.*

RESPONDETUR. huic Instantiæ, secundùm jam dicta quod scilicet dilectio sit dispositio, vt Iustificationis gratia conferatur accepta pro participatione naturæ Diuinæ.

INSTAT III. ex Trid: quod Sess: 6. c. 7. Non verò vt citari solet, can. 7. dicit. Iustitiam per quam iustificamur, dari vnicuiqué secundùm propriam, vniuscujusqué dispositionem, cùm tamen Contritio non detur, secundùm mensuram dispositionis.

21. RESPONDETUR. ex dictis, loqui hîc Trid. de Iustificatione sumpta pro participatione naturæ Diuinæ, non verò prout dicit formam adferentem prædicata formaliter contraria peccato, adeoqué ejus expulsiua.

INSTAT IV. Ouiedo ex Sess: 6. can. 9. in quo Conciliũ requirit, tanquam dispositionẽ, motũ voluntatis. Sed ante Contritionẽ talis mot⁹ simpliciter nõ requiritur, quia licet ante Contritione præcedat timor Dei, tamen id nõ est simpliciter necessariũ.

RESPONDERI potest I. quod mens fuerit Trid. declarare quod Iustificatio nostra non sit sola fides, quâ credatur remitti peccata Christiano, sed quod præter fidem requirantur etiam actus voluntatis, quod 22.
totum verificabitur, etiam posito quod peccator Contritione iustificetur, cùm ipsa Contritio sit actus voluntatis. Mentem autem illam fuisse Trid. probat: quia ille Canon refert se ad cap. 9. Sess: in quo de illo errore hæreticorum, hoc est sola fide Iustificante agitur, quod ipsum etiam fecit. cap. 8. 7. & 6. ad quæ omnia sese reuocat Trid. & quia Iustificatio vltimo completur gratiæ infusione, fit vt Contritio antecedens hoc complementum, vocari possit præparatio & dispositio ad illud, sicut ante Dialogum, si necdùm omnes Actores conuenerint, dicitur esse tantum præparatio & dispositio ad Dialogum; crepusculumque dicitur 23.
moraliter præparatio ad noctem, eò quod sit adhuc imperfecta nox.

RESPONDETUR II. ex jam dictis. motum voluntatis antecedenter esse per modum dispositionis ad Iustificationem sumptam pro speciali participatione naturæ Diuinæ.

INSTAT. Ultimo Lugo & adfert auth. Scripturæ & SS. PP. qui iustificationem & remissionem peccati, dicunt esse distinctum beneficium Dei etiam post Contritionem.

RESPONDET Dica: cit. n 284 duplicis generis esse illa testimonia, nam in aliquibus promittitur alicui seriei bonorum operum, remissio peccati & Iustificatio, sed in ijs agitur de 24.
Contritione imperfecta, in quibus autem agitur de Contritione perfecta, in illis promittitur quidem remissio peccati, sed non quoad rem, nouum quid, sed figurate, & per declarationem ejusdem. quod non infrequens est in scriptura, vt cum dicit vita viuet, & non morietur: & sicut præceptum datur quorum vnum explicat aliud, nec tamen est nouum præceptũ vt cum dicitur. Audite Sapientiam & estote sapientes, & nolite abijcere eam, ita etiam quamuis modo significandi diuersum dicatur; habere contritionem, & obtinere remissionem peccati, poterunt tamen hæc duo in idem recidere.

RESPON-

25. RESPONDETUR II. cum per nos etiam posita gratia, sit necesse intelligere condonationẽ Diuinam, ita, vt gratia nonnisi radicalem exigẽtiam dicat istius condonationis, ita etiam idem proportionaliter dici poterit de cõtritione, quod scilicet nonnisi radicaliter exigat condonationem Diuinam, ita vt condonatio illa & remissio peccati possit per modum beneficij specialis ad Contritionem comparari.

Neque illud conuincit, quod dicit Lugo ex dictis sequi. quod non solus Deus peccata deleat, nam si attendatur ad prærequisitã condonationem explicatam, quæ à solo Deo ponitur, bene dicitur, deleri peccata à solo
26. Deo. Rursus principaliter delentur à solo Deo, quia ille ipse primus est auctor dandi auxilij contritionis, quanquam in legitimo sensu potest dici Peccatorem adiutum gratia, delere in se peccata, simile enim quid 1. Ioan: 3. dicitur. Omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. cujus loci meminit etiam Dicastillo.

Soluuntur argumenta à ratione petita.

Relatis arg. ab auth. petitis, sequuntur proposita à ratione.

27. II. est ejusdem Lugonis desumptum ex natura Contritionis, quæ cum sit actus transiens, non potest esse propriè forma iustificans, nam forma iustificans, eò ipso formaliter facit filium Dei adoptiuum, & per consequens similem Deo in natura, hoc autem habet sola gratia habitualis. Hoc argumentum trahit secum & aliud principium nempè quod sit de fide iustificari hominem per aliquid intrinsecum. Hæc ratio quantumvis appellatur arg. à priori fundatur etiam in authoritate.

RESPONDET Dicast. cit n. 291 & 303. quod cum denominationes possint haberi ab actu vitali transacto permanereq; moraliter, etiam denominatio sancti, poterit haberi ab actu amoris transacto. 28.

ADDIT. hominem habere specialem participationẽ naturæ Diuinæ, cum est similis Deo in operatione amandi, præcipuè cum per Dionysium denominatio sanctitatis etiam actui competere possit, dicit enim Dionysi⁹. Sanctitas est ab omni scelere libera perfectaqué ac ex omni parte incontaminata puritas, quæ verba verificari possunt etiam de actua-li sanctitate. *Hæc Responsio.*

NON SATISFACIT I. Concedo interdum denominationes prouenientes à formis vitalibus etiam ipsis transactis denominare subjectum, sed id tamen vniuersaliter verùm non est, nam visio beata, item 29.
ocularis, est actus vitalis. numquidne tamen transactæ denominarent suum subjectum de præsenti videns, id ergo tunc tantùm verum est quando denominatio ipsum exercitium act⁹ & præsentialitatem Physicam non importat, & tamen doctrina Dicastillo vniuersaliter assumebat posse haberi denominationes vitales transacto actu.

NON SATISFACIT II. Quia esse similem Deo in operatione non est esse similem Deo in natura, consequenter nec est habere participationem seu consortium naturæ Diuinæ, idq; ideo, quia nos apprehendimus nomine naturæ radicem & 30.
principium reliquorum. nam definitiuè natura est principium motus & quietis, nulla autem operatio est talis radix, sed sola gratia ad quam omnia contenta in ordine supernaturali referuntur, vel tanquam comprincipia, vel tanquam passiones, vel tanquam effectus, præmia, priuilegia &c. similia.

NON SATISFACIT III. Concedo rationem sanctitatis ejusq; definitionem competere etiam sanctitati actuali, sed nego per ordinem ad nostras intentiones, operationibus Diuinis competere rationem naturæ, consequenter negatur, quòd esse similem in operatione Deo sit esse similem in natura. Hinc RE-

31. RESPONDETVR II. ad eandem diff: Contritionem scilicet, cùm sit actus transiens non posse esse formam iustificantem quæ supponat pro speciali participatione naturæ Diuinæ, poterit tamen contritio esse forma iustificans, accipiendo iustificationem pro forma adferente prædicata formaliter opposita peccato, & auersioni à Deo eaque habitualiter manente.

III. arg. est Ouiedo. si actus contritionis esset forma sanctificans, videtur magis fore sanctum illum qui habet habitum & actum, quàm qui haberet tantùm alterutrum eorum, consequenter si quis haberet sanctitatem habitualem vt duo & eliceret
32. actum, qui sit sanctitas vt duo, euaderet sanctus vt 4.

RESPONDET Vasquez & illustrat eandem responsionem Alarcon in manu scriptis apud Ouiedo. Eundem gradum sanctitatis posse procedere diuerso modo à duplici forma, adæquatè ab illarum qualibet, ab habitu scilicet gratiæ tanquam à forma, dante jus hæreditatis ad gloriam, & ab actu dilectionis tanquam à forma digna gloriâ tanquam præmio. quòd sic exemplificat Alarcon. Moriatur puer cum tribus gradibus gratiæ dabitur ei visio vt 3. habet enim habitum sanctitatis vt 3. & tamen puer non est sanctus vt sex, sed bis vt tria
33. seu sanctus vt 3. per duplicem formam. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT I. Quia ex vi adlatæ responsionis non satis constat, qui tunc non habeatur sanctitas vt 6. quòd ipsum Prob. quia ex diuersis tunc titulis habebitur sanctitas & vnaquæque erit diuersa. ergo erunt tunc duæ sanctitates, per quas subjectum non erit bis vt 3. sanctum, sed reuera vt bis tria adeoque vt 6. Et certe quamuis vna eademq; res, adeoque vnum denominabile possit denominari tria vel bis tria & ita vnus grossus continens tres solidos est vnum vt tria, & tria vt vnum, cæterùm tres separati solidi & vnus grossus, non sunt bis vt tria, sed omnino sunt bis tria. cùm ergo non idem denominabile sit sanctitas ab actu & sanctitas ab habitu, non erit vtraque bis vt tria, sed bis tria adeoque sex. 34.

NON SATISFACIT II. Quia quamuis concederetur jus ad gloriam, & esse dignum gloria, non facere nisi bis vt tria, hoc ipsum tamen inquiritur, quî hæc duo habitualis & actualis sanctitas non distinguantur, & non se habeant sicut B & A. non videtur quidem in sensu morali plus inferri & aliud, ab jure cœli, quòd non inferatur à dignitate cœli, sanctitas tamen à gratia & sanctitas ab actu maiorem diuersitatem inferunt.

NON SATISFACIT III. Illa sanctitas desumibilis ab habitu & 35.
actu vel est eadem vel diuersa. si eadem. ergo illæ duæ sanctitates habebunt se vt duo gradus albedinis, qui semper faciunt magis intensam albedinem. si autem sunt diuersæ illæ sanctitates. ergo vnaquæque tribuet suam diuersam denominationem, & tunc cum vna sit vt tria, & alia vt tria facient & denominabunt sanctum vt 6. Neq; valet si dicas, quòd effectum formalem sanctitatis, quem deberet tribuere actus, inveniat tributum ab habitu, non inquam valet, quia præexistens forma aduenientem miraculosè seu connaturaliter aliam formam, non impedit à tribuendo effectu formali primario. vt patet in 36.
duabus formis miraculosè idem subjectum informantibus. ergo nec prior sanctitas impedit quominus effectum hunc tribuat posterior sanctitas. immo potiùs deberet à gratia non tribui sanctitas, prius enim est actus contritionis & postea infusio gratiæ. *Hinc aliter.*

RESPONDETVR. ad Ob: inprimis concedendo interim, quòd habens actum & habitum, magis sit futurus sanctus quam qui haberet solum habitum, neq; enim in hoc vllius absurdi conuinci potest responsio. si enim fecisset decretum Deus de non danda gratia, nunquid non potuisset facere decretum de dando cœlo

37. cœlo omnibus se vt oportet amaturis, quo casu jam esset sanctior ille qui haberet talem actum. è contra si Deus daret gratiam vnusque exerceret primùm actum amoris, & alter nullum omnino eliceret actum supernaturalem, numquidne tunc pluribus titulis, hic secundus non esset instructus ad depellendum peccatum quod fortè præextitit. Stando autem in hactenus dictis.

Dici posset eum qui habet actum & habitum, magis esse sanctum. hoc est pluribus titulis incompossibilibus peccato, sed non fore magis sanctum, hoc est distinctim pro actibus, distinctim pro habitibus præmiandum cœlo, eò quòd hoc præmium

38. Deus sit pactus se daturum nonnisi secundum gradum specialis participationis naturæ Diuinæ, quæ habetur in sola gratia, præcipuè verò quia fieri & ipse terminus seu factum esse, habent se per modum vnius; jam autem sanctitas actualis quæ est ex vi actûs animæ, & ipsa gratia habitualis habent se per modum fieri & facti esse vt ait S. Tho: 1. 2. q. 113. a: 5.

INSTAT I. Idem Ouie. sequi ex opposita sententia quod animæ in purgatorio dum se exercent actibus dilectionis Dei, quamuis non crescant in merito quia sunt extra viam, crescere in sanctitate. est enim ille actus ex suâ naturâ sanctitas.

39. RESPONSVM jam est. Crescere animas purgatorij in sanctitate hoc est in titulis incompossibilibus cum peccato, licet non crescant in sanctitate, hoc est speciali participatione naturæ Diuinæ iureque cœli.

INSTAT II. affertquè varias paritates.

I. Paritas est. Actus contritionis si ponatur necessarius non sanctificat sanctitate permanenti moraliter, quia permanentia moralis debetur soli actui morali & libero. ergo nequè actus contritionis liber sanctificabit.

II. Paritas. Actus contritionis naturalis non sanctificat. ergo nec sanctificabit actus contritionis supernaturalis.

III. Actus contritionis non potest mereri primam gratiam de condigno. ergo neque sanctificare. 40.

RESPONDETVR. Quod ad primam paritatem attinet. quamuis actus necessarius non sanctificaret permanenter, nondum probatur, quòd non possit sanctificare, quamuis non permanenter. Rursus quamuis sanctificatio permanens moraliter non possit haberi ab actu necessario petendo permanentiam moralem ab ipso actu morali, potest tamen adferre sanctitatem permanentem moraliter ratione effectûs à se positi, qui est abolitio peccati habitualis, quòd erat permanens moraliter, independenter autem ab hoc principio ex eo actu non sanctificat 41. completè actus necessarius, quia constat à Deo acceptari solos actus liberos vt illis subjungat acceptationem & infusionem gratiæ.

Nec valet, quod gratia sanctificans hominem sanctificet sine vlla bonitate morali, nam illa non est in se capax bonitatis moralis vt est capax actus vitalis contritionis, & ex alia parte aliunde habet bonitatem moralem ratione scilicet antecedentium actuum in adulto bonorum moraliter. Cæterùm si Deus alligaret condonationem à se ponendam etiam actui necessario, non videtur, quî tunc ille in circumstantia condonationis non esset simpliciter de- 42. letiuus peccati, præcipuè cum adferat (exclusa libertate) actus necessarius contritionis prædicata formaliter opposita auersioni à Deo, qua stetit peccatum.

Quod attinet ad secundam paritatem dici poterit naturalem conuersionem ad Deum & auersionem à creatura habere quidem prædicata vtcunque opposita auersioni à Deo, non tamen sanctificare ex pluribus capitibus. inprimis quia sanctitas ex vi & essentia sua dicit aliquid Diuini. hinc in materia de Incarn. deducitur humanitatem Christi Domini, sãctificari à Persona Verbi, quia Persona Verbi est quid Diuinum. Porrò hoc

43. hoc ipsum esse Diuinum non debet accipi pro qualicunque esse Diuino, alias etiam bruta essent sancta, nam etiam suo modo sunt imitationes & participationes esse Dei, sed hoc esse Diuinũ debet sumi pro. Esse Diuino superexcedenti, quòd esse superexcedens non competit, nisi actui supernaturali. Rursus actus naturalis eò titulo non sanctificat, quia non potest in illo ostendi vlla radicalis dignitas èxigendæ condonationis à Deo, quia hæc condonatio est excessiua virium naturæ.

Quod attinet ad tertiam paritatem: si antecedens procedat de gratia habituali, negatur consequentia, estque dispar: in hoc, quia meritum
44. de condigno vt traditur in materia de merito, supponit ex Dei ordinatione constitutionem in esse filij Dei per gratiam, quòd esse quia non supponitur cum primum conteritur homo de mortali, fit, vt non possit homo dici promerens tunc primam gratiam de condigno. sanctificatio autem in sensu adlato non indiget nec probari potest quod indigeat informatione per gratiam. Quodsi nomine primæ gratiæ intelligatur auxilium supernaturale ad ipsam contritionem requisitum, facilè ex absurdo colligitur, quòd non possit contritio vt pote effectus esse causa meritoria suæ causæ hoc est ipsius auxi-
45. lij ex quo fit contritio, tale autem absurdum non ostenditur si sanctificatio tribuatur contritioni.

Ponunt aliqui robur in eo, quia Trid. dicit vnicam causam formalem nostræ iustificationis esse gratiam. Sed id jam supra explicatum est, immo aliqui notant ex S. Tho: 1. 2. q. 13. a. 1. & ex Trid. Sess. 6. cap. 7. quòd tota collectio habituum ad iustificationem deseruientium possit dici iustificatio, dicit enim Trid. Iustificationem nõ esse solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem & renouationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum. Justificationem per collectionem quandam donorum explicat etiam Vega, Soto, & alij. 46.

IV. Argumentum est. Forma positiua, quæ aliquid excludit formaliter debet ad illud comparari, vel tanquam ad priuationem sui sicut lux ad tenebras, vel tanquam ad formam sub eodem genere contrariam, puta sicut calor ad frigus, contritio autem non comparatur ad peccatum habituale tanquam ad priuationẽ sui, alias quoties in priuatione contritionis essemus, toties in peccato habituali essemus, neq; comparatur contritio tanquam forma contraria ad habituale, cum habituale non sit ratio positiua.

RESPONDETUR Jnquirendo, quî in moralibus conuersio ad Petrum opponatur auersioni à Petro, 47.
consimili enim modo peccato habituali opponitur contritio, & sicut durat habituale peccatum Physico moraliter, ita & contritio opponitur peccato Physico moraliter. Potest etiam dici quod conuersio inclusa in contritione, & auersio inclusa in peccato sint tanquam formæ sub eodem genere contrariæ, genus autem erit actio versandi circa bonum.

INSTATVR. Positâ in subiecto formâ tenetur Deus ponere formalem ejus effectum, non tenetur autem ponere remissionem peccati & veniam, quia hæc dicitur à Tridentino nonnisi impetrari à contritione. 48.

RESPONSVM jam est supra.

V. Argumentum ex Esparza, quod desumitur ex S. Tho: hic q. 87 a: 2. vbi dicit peccatum lethale opponi & quidem essentialiter gratiæ habituali & non soli actui caritatis. ergo peccatum lethale, ita tollitur per gratiam habitualem, vt tolli nullatenùs possit absque ejus positione.

RESPONDETUR retorq;. arg. Peccatum lethale non solum opponitur gratiæ habituali, sed etiam conuersioni ad Deum vitali, vel actuali, vel moraliter permanenti. ergo peccatum lethale ita tollitur, vt tolli nullatenùs possit absque vitali actuali vel moraliter permanenti conuersione ad

49. ne ad Deum. Ex alio capite non conuincit idem argumentum, quia non apparet, cur non posset committi peccatum mortale stans in auersione à DEO, & conuersione ad Creaturam, quamuis nulla tolleretur gratia, imò quantumuis foret impossibilis. Denique ex eo capite argumentum non concludit, quia quamuis impossibile esset, peccatum remitti sine infusione gratiæ, nondum apparet cur sanctificatio partialis tribui non possit contritioni, sicut quantumuis impossibile sit constitui hominem pro statu Physico completo sine forma, tamen etiam materia partialiter constituit hominem.

50. Ad alia quæ adfert idem Author solueuda.

NOTO I. Quod peccatum non solum opponatur Caritati quæ est gratia, sed etiam ei, quæ est actus. Deinde quod sicut gratia habet inamissibilitatem suam, quantum est ex parte Dei, modo illam non expellat homo, sic etiam & actus quantumuis præteritus, dicit inamissibilitatem Physico moralem, modo illum actū non retractet creatura. tunc enim primum posset creaturam odisse Deus.

NOTO II. Quod in amenti lucidum interuallum tollatur opposito nempe dementia inuadente, &
51. actus qui præterijt lucidi interualli, non tribuit illis denominationem sibi præsentis, quia tollitur opposito: iam autem quando aliquis actu proprio conuertitur ad Deum, manet in illo denominatio conuersi, nec supponitur illam amittere, nisi retractando per peccatum. Quando autem inferius vrget quod iustificatio tribuatur in Scriptura Deo, quatenus manenti & habitanti in nobis, id etiam non conuincit, id enim intelligi potest de sanctitate, inquantum dicit specialem participationem naturæ Diuinæ.

NOTO III. Duplici titulo indignitatem æternæ vitæ induci à pecto. Primo. per auersionem à Deo. Secundo, per obligationem satisfactionis, quæ à pura creatura pro mortali non potest poni. prima illa indignitas tollitur contritione, secunda non tollitur, sed id non destruit rationem formæ sanctificantis, quia nec gratiæ quidem id competit vt dictum est, & tamen gratia est forma sanctificans. Et certe si intelligatur per dignitatem vltimi finis consequendi solum esse conuersum ad Deum, id habetur plenè à contritione, sed si nomine dignitatis intelligatur etiam participatio naturæ Diuinæ, hæc non habetur præcisè per contritionem, sed nego id esse de ratione sanctitatis vt sic, posletque dici quod contritio habeat etiam dignitatem defacto consequendi vltimi finis in circumstantia condonationis Diuinæ quam radicaliter deposcit. Dixi de facto quia non est de ratione sanctitatis vt sic, conferre eam dignitatem. quod ipsum Probatur. quia sine vlla injuria potuisset Deus fecisse decretum de non danda cuiquam gloria cœlesti, & tamen tunc potuissemus esse verè sancti. 52. 53.

NOTO IV. Quod quamuis contritio defacto quando primo post peccatum elicitur, non habeat vim condigni meriti ad consecutionem vltimi finis, nego tamen quod non potuisset habere, si à Deo acceptata fuisset.

NOTO V. Quomodo per modum Causæ formalis conferat condignitatem ad vitam æternam, eò quod quantumuis sit contritio quid transiens, est tamen inclusiua habitualis moralis permanentiæ, etiam transacta actione, & si nunquam retractetur habitualiter moraliter in æternum manebit. 54.

Punctum Difficultatis II.

Proponuntur Argumenta Sententiæ Affirmantis.

J. argu-

55. J. Argumentum est ex Vasquez quod format ab auctoritate, Eò quòd Scriptura & PP. sæpè tribuant caritati sanctificationē animæ vt Ioan. 4 Si quis diligit me mandata mea seruabit, &c. ad Colos: 1. dicitur esse vinculum perfectionis. 1. ad Tim. Finis præcepti & consumatio. ad Rom. 13. Plenitudo legis. Prou. 1. vniuersa peccata operiens. Similia habet. Aug. lib. de natura & gratia c: 42. l. de mo: Ec: c. 11. 12. 13. Ser: 11. ad FF. Tra. q. in epist. Ioan: ante medium, quæ omnia loca recitat Vasquez Idem docet Greg. ho: 38. in Euan. & 31. Chrys. h. 7. in 2. ad Ti. Hier. ep. 27. Bern. l: de modo bene viuendi ad sororem. c. 10. Ser.
56. 83. in cantica. quod autem his locis, præcipuè Aug. agat de dilectione pro actu, non pro habitu sumpta.

Ratio est, quia in primo loco Aug. seipsum explicās de qua caritate agat, dicit se agere de caritate ex corde puro, & de caritate contemnente vitam, & secundo loco ait de caritate qua reditur ad Deum &c. Vnde etiam colligitur Aug. itemque Scripturam non loqui de caritate tanquam disponente ad sanctitatem. quia verba scripturæ sunt accipienda vt sonant, nisi sit absurdum, non obstat autem accipere illa vt sonant. si autem sic accipiantur simpliciter illi debet tribui sanctificatio. quia effectus
57. simpliciter non tribuitur dispositioni, sicut nec vstio tribuitur rigorosè approximationi. Sanctificationē autem Aug. tribuit ipsi caritati. nam cum dixisset loco apud Vasquez cit. *Dilectione credit in Deum* (supple anima) subjungit, *sed rursus cauere debet, ne ab ipsius Dei caritate qua sanctificatur, vt beatissimus maneat. alterius creatura, id est hujus sensibilis mundi amore separetur.* Cap. autem ejusdem loc: 13. Huic (hoc est Deo Patri) *haremus per sanctificationem, sanctificati enim plena & integra caritate flagramus*, agere autem hic Aug. de actuali caritate ipsa Phrasis flagrandi indicat, & simul quod subdit. *quia* inquit, *hac sola efficitur, vt à Deo non auertamur, eiq; potius, quàm mundo huic conformemur*, non auerti autem à 58.
Deo, & illi conformari actum nostrum indicat. Quamuis autem dicatur, quòd Eleëmosyna extinguat peccatum, & Christus Dominus appelletur nostra Iustitia, non sequitur eodem modo hæc verba accipi debere, quo accipiuntur in nostra sententia prædictæ August. & Scripturæ Phrases, nam esset absurdum dicere quod Eleëmosyna sit forma sanctificans cum possit stare cum actuali voluntate peccandi, nullum autem simile absurdum est si sanctificatio quæ attribuitur à scriptura amori ipsi, tribuatur ei vt formæ sanctificanti non verò tanquam dispositioni.

RESPONDERI potest, argumento quod & Scriptura & Aug. 59.
tribuant caritati vim sanctificandi accipiendo sanctitatem pro conuersione ad Deum, & auersione à creatura, idq; expresè innuunt verba Aug. citati, nam illi Caritati tribuit rationem sanctificantis quæ redit ad Deum, & qua à Deo non auertimur, sed non tribuit sanctitatem inquantum sanctitas dicit participationem specialem naturæ Diuinæ.

INSTAT Vasquez, si quis existēs in mortali antequam in hac vita iustificaretur, assumeretur ad videndū clare Deum & diligendum absque vllo habitu gratiæ & caritatis, nemo negaret fore eundem beatum. ergo 60.
etiam erit iustus & sanctus, & eo ipso à macula peccati mundatus. ergo etiam caritas in via iustificat, caritas enim viæ & patriæ est eadem. Plures responsiones huic argumento adducit & dissoluit Lugo cit: nu. 130.

RESPONDETUR, qui videt Deum, vel supponitur amare illum, vel non supponitur. si supponitur poterit sanctificari illo amore, nec obest quod ille amor non sit liber, peccatum sit liberum, quia ad rationem sanctitatis, vt sic libertas non requiritur, non enim libere Deus sanctus est & tamen sanctus est. si autem non amabit Deum nec erit complete beatus, consequenter nec debebit esse in statu

61. in statu omnes miserias excludente, adeoque posset Diuinitus stare illa visio sine voluntate retractante, eò autem casu quo sanctificaretur per amorem. beatum, redderetur quidem sanctus sanctitate necessariæ auersionis à peccato, sed non sanctitate quæ esset participatio naturæ Diuinæ. Si autem putas te adferre implicantiam, quòd non possit stare visio Dei & peccatum habituale, dices hoc ipso determinandum illum peccatorem antecedenter ad ponendum actum retractationis. *Ad reliqua soluenda.*

NOTO. Eum qui sine habitu diligeret Deum, fore vnum spiritum cum eo, non per participationem na-
62. turæ Diuinæ, adeoque non per vnitatem radicalis sanctitatis, sed fore vnum spiritum per affectum, habebitque talis & Deum in se manentem, & semen Dei intra se. non per participationem naturæ Diuinæ specialem, sed per affectum qui transfert amantem in amatum, diligeretque illum Deus tanquam bene affectum suæ bonitati, sed non diligeret tanquam habentem specialem participationem naturæ Diuinæ. Deinde diuerso respectu est potentior contritio quam fuerit peccatum originale, quia contritio formaliter conuertit, peccatum autem originale, vt dicit Vasquez, nonnisi virtualiter auertit à
63. Deo, alio tamen respectu non est potentior Contritio peccato, siue originali siue actuali, quia vtrumque hoc importat infinitatem quàm non importat contritio, quamuis autem suo modo contritio sit potentior originali, non inde sequetur quod adferat se solâ specialem participationem naturæ Diuinæ.

II Argumentum est Dicastillo. Habitus caritatis formaliter sanctificat hominem, ergo & actus. Consequentia Probatur, si habitus caritatis sanctificat, id solum habet, quia est forma elicitiua actus caritatis. ergò idem longè magis faciet ipse actus.

RESPONDERI potest in principijs eorum qui habitum caritatis à 64. gratia non distinguunt, cum quibus sentiendum est: & in ista sententia negabitur, ideo sanctificari hominem ab habitu Caritatis, quia est principium elicitiuum actus, sed ideo quia est intrinseca participatio eaque specialis naturæ Diuinæ. Rursus in sententia non identificante gratiæ habitum caritatis, dici poterit, non ideo sanctificari hominem, quia caritas est principium elicitiuum actuum, sed quia datur gratia quæ est radix ipsius habitûs caritatis. Independenter autem ab hoc principio dici potest, sanctificare quidem actum, hoc est ponere aliquid incompossibile cum peccato, sed non sanctificare inducendo seipso specialem participa- 65. tionem naturæ Diuinæ. Et sicut actus ratiocinandi non constituit hominem in ratione hominis, sed supponit aliunde constitutum per radicem ipsius intellectus, sic etiam in præsenti per radicem horum omnium constituitur homo in esse participantis naturam Diuinam, quæ radix est gratia.

INSTAT Dica: Beatitudo Dei consistit in eo quod Deus seipsum summum bonum agnoscat & amet, consequenter participatio ejusdem Deitatis consistet in actuali conjunctione cum summo bono per operationes intellectus & voluntatis, ipsæque operationes erunt conjunctio 66. formalis. ergo & participatio summi boni in hac vita, in operatione potiùs, quam in habitu consistet.

RESPONDETUR. Independenter ab actione videndi, non potest saluari possessio intentionalis summi boni, sola enim visio ex genere cognitionis Intellectualis habet possidere objectum. & si non potest sine operatione saluari possessio summi boni, non potest sine operatione saluari beatitudo quæ stat in illa possessione. Jam autem participatio specialis naturæ Diuinæ, saluari potest immo & debet per aliquid quod non sit operatio, quia nulla operatio creata est per modum naturæ & radicis

85 re transacto & conuersione ad Deum transacta, si ponatur actualis auersio, erit illa incompossibilis cum conuersione quæ præterijt. ergo etiam posita conuersio ad Deum erit incompossibilis cum auersione à Deo, adeoque ejus depulsiua. Antecedens concedunt omnes qui censent Amorem & odium secum non stare, & quidem tenent omnes Amorem & odium esse secum formas incompossibiles, naturaliter. Alij ponunt esse incompossibiles etiam supernaturaliter. Consequentia probatur. Ideo non potest stare cum conuersione præterita ad Deum actualis auersio, quia peccatum est illi amori forma incompossibilis.
86. ergo & amor peccato erit forma incompossibilis, nam esse incompossibile est aliquid relatiuum, si enim homo non potest esse Chimera nec Chimera poterit esse homo. Denique hic ipse medius terminus sic aliter proponi posset. Conuersiones & auersiones tam intentionales, quàm materiales sunt formæ incompossibiles in alijs materijs, suntquè sui ad inuicem depulsiuæ, ergo idem sentiendum erit de conuersione ad Deum & auersione ab eodem.

NOTO nihilominùs quod hæc nostra Conclusio supponat independenter à condonatione non esse satisfactiuam illam conuersionem, vel
78. habentem vim totaliter abolendi peccati, sed quod de se sit radix exigitiua condonationis Diuinæ : idq; ob eam formalitatem quod adferat prædicata formaliter opposita peccato eaque ordinis Diuini.

RESPONDET Lugo, quod etiam attritione, itemque actu naturali tollatur auersio a Deo, & tamen hi actus non sunt depulsiui peccati.

CONTRA est ex Dica: quantumuis attritio sit sufficienter auersiua à creatura, non tamen est conuersiua ad Deum, jam autem Contritio & amor, sunt & auersiua à creatura & conuersiua ad Deum, quòd ipsum Probat, quia peccatum non tam dicit præcisam rationem conuersionis ad creaturam, quàm potius auersionem à Deo. hinc præcipuè attendi deberet ad Conuersionē ad Deū, quam non dicit attritio, quod ipsum clarè docet S. Aug. lib. de vera & falsa pœn: c: 17. explicans illa verba. Quacunq; hora peccator conuersus fuerit vitâ viuet. *Dixit*, inquit, *Conuersum, non tantum versum vita viuere. vertitur à peccato, qui jam vult dimittere peccatum, conuertitur qui jam totus & omnino vertitur, qui jam non tantum pœnas timet, sed ad bonum Deum contendere festinat.* Explicat id idem Dicast: exemplo ejus cui mandatur ne se conuertat ad Occidentem, sed ad orientem, tunc si ille conuersus ad occidentem conuertat se ad meridiem, verum erit quod nō erit conuersus ad occidentem, falsum tamen quod sit conuersus ad orientem, sic etiam peccator conuersus ad creaturam, & auersus à Deo, attritione auertitur a creatura, sed non conuertitur formaliter ad Deum, conuersio enim amantis est. 88.
89.

Deinde quod adfert Lugo de actu naturali & attritione id nō conuincit ex alio etiā principio. Inprimis, non conuincit in principijs istorum, qui negāt, quod actus naturalis possit super omnia ferri in Deum, sed id competere virtutibus Theologicis, quam excellentiam vocat Esparza Prælationem super omnia. sed quia hanc doctrinam puto non esse veram ex alio principio soluitur eadem difficultas, ostenditurque præter jam dicta quare actus naturalis non sit depulsiuus peccati, quia inprimis actus auersionis a Deo, & conuersionis ad creaturam, dicebat boni supernaturalis desitionem, hoc est gratiæ & DEI finis superexcedentis contemptum, consequenter non poterit resarciri nisi actu supernaturali & excedenti, tanquam proportionato & commensurabili. Rursus quia actus supernaturalis ita dicit auersionem à creatura & conuersionem ad Deum, vt simul dicat titulo prædicatorum formaliter oppositorum prædicatis peccati, vt inquam dicat exigentiam 90.

73. næ, nec tamen sunt formæ sanctificantes.

IV. Argumentum est Mæratij apud Ouie: cit: arguit ille ab auctoritate Trid. quod Sess: 6. c. 7. agens de Iustificatione per communicationem meritorum Christi Domini, quãdo scilicet diffunditur caritas Dei in cordibus nostris per Spiritum S. addit, quod sola fides & spes, nisi accedat charitas, non sit perfectè vnitiua.

RESPONDETUR. Cum hic non agatur de actu caritatis, sed de habitu qui identificatur gratiæ, non plus dicitur quàm quod sine gratia non habeatur perfecta vnio cum Deo.

74. INSTAT Pœnitentiæ specialis virtutis proprius est actus intentio satisfaciendi pro peccato. ergo & objectum hujus intentionis debet esse aliqua forma, quâ Deo satisfaciat homo pro macula peccati, hæc autem non est habitus gratiæ, quia satisfactio importat actionem, ergo debet esse actus Charitatis.

RESPONDETUR. Cum pro mortali nulla creatura satisfacere possit, quando illic est intentio satisfaciendi, non plus habetur quàm intentio ponendi requisiti ex parte creaturæ vt sequatur applicatio satisfactionis ex vi meritorum Christi Domini & positio gratiæ.

75. V. Argumentum est ejusdem. Si non ponatur contritioni competere vis sanctificandi formaliter, posset Deus odio habere illum qui ipsum diligit super omnia, & posset esse beatus aliquis, etiam integraliter & tamen habere summam peccati miseriam. Sequela probatur, quia si amor Dei nõ est forma sanctificans, nulla est ratio cur non possit cum peccato componi, ipsumque peccatum cum visione & amore.

RESPONDETUR. Non posse stare peccatum cum amore, quia non potest stare auersio cum conuersione. absolutè tamen sicut peccatum & gratia, per nos, ita Diuinitus etiam conuersio cum auersione stare secum possent, diligitque Deus de facto ipsam dilectionem tanquam medium conuersionis ad se, sed non diligit tanquam specialem participationem suæ naturæ. De visione supra responsum est. ad alia autem quæ adfert soluenda. Notandum est quod quando homo Deum & Deus amat hominem, habeatur tunc amicitia hoc est dilectio, sed non habetur amicitia stans in communione bonorum, quam ex instituto per modum signi exercet Deus infusione gratiæ, & hoc habetur tunc quando Deus dat, creatura accipit gratiam. 76.

Punctum Difficultatis III. 77.

Quid sit sentiendum de tota Difficultate.

DICENDVM est I. *Accipiendo sanctitatem pro forma supernaturali, formaliter depulsiua peccati, contritio & amor Dei sunt sanctitas formalis.*

PROBATUR I. Auct: ijs quæ adlatæ sunt pro sententia Vasquez. Insuper. Stat pro hac sententia locus ille Euangelij. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. ex quo loco sic formatur argumentum: Quòd pro ratione depulsionis peccati adferri potest, illud est forma depulsiua peccati, sed contritio & amor Dei pro ratione depulsionis adferri possunt vt adferuntur in loco cit. Euang. ergo contritio & amor sunt formæ depulsiuæ peccati. Et certè Posito quod dubitaretur de mente alicujus an tenuerit quod gratia sit ratio depulsionis peccati, & quòd sit forma depulsiua ejusdem, si talia verba inuenirentur. Remittuntur peccata, quia infunditur gratia, rectè argueretur, illum tenuisse quòd ratio depulsionis peccati sit forma depulsiua peccati, immo quòd gratia illa sit forma depulsiua pec- 78.

97. tentiæ oppositæ ostendit non debere id credi. Addo ex isto credere non posse hic & nunc firmum argumentum desumi, sequitur enim contritionem non esse formam sanctificantem, casu quo quis credat solam gratiam esse sanctificantem, ne enim reddatur hic actus falsus, debet esse contritio non sanctificativa.

DICENDVM II. *Sanctitatē formalem accipiendo pro speciali participatione naturæ Diuinæ, illa non poterit haberi nisi à sola gratia*, nec habebitur à solo amore & contritione.

PROBATUR I. Quia ad saluandas phrases locutionesque Trid. & PP. est necesse inuenire acceptionem sancticatis, respectu cujus con-
98 tritio sit per modum dispositionis, hoc autem habebitur si prædicta Conclusio teneatur.

PROBATUR II. Accipiendo sanctitatem vt describitur, si posset competere contritioni esse talē sanctitatē, & esset contritio specialis participatio naturæ Diuinæ: & nō esset. esset vt supponitur, non esset autem quia specialis participatio naturæ Diuinæ, est specialis participatio radicis reliquarum omnium perfectionum in ordine supernaturali, nomine enim naturæ venit principium motûs & quietis, quale principium non est contritio vel amor, quia hæc comparantur in ordine supernatura-
99. li ad statum supernaturalem, sicut Intellectio in ordine naturali ad statum naturalem quæ non est natura.

PROBATUR III. Quia nisi ita vt Conclusio describit sumatur sanctitas & nisi ita sumpta tribuatur soli gratiæ, non poterit saluari doctrina Trid. quod decernit Sess: 6. c: 7. vnumquemq; in se recipere iustitiam suam, & ibidem can: 11. anathematizat eos qui censent non iustificari nos caritate & gratia inhærente, fundaturq; in illo ad Rom: 8. vbi dicitur viuificari nos per inhabitantem Spiritum Dei in nobis.

Soluuntur Obiectiones.

OBIJC: I. ex Lugo. Si contritio est forma depulsiua peccati, 100.
partialiter nos iustificaret. hoc dici non potest. Tum quia jam ante aduentum gratiæ homo verè non esset peccator. Tum quia à Trid. Contritio appellatur nonnisi dispositio ad iustificationem, id autem quod est pars, non est dispositio. Tum quia sequeretur transacta contritione non manere physicè formam integram à qua homo denominetur iustus, sed partim physicè partim moraliter, dum non retractatur, consequenter adultus non esset tam complete iustificatus atque infans, qui complete iustificatur per habitum gratiæ.

RESPONDETUR. Quod neget quidem Vasquez & Turrianus, Con- 101.
tritione de facto expelli peccatum, eò quòd supponatur expulsum à gratia de facto tamen expelli à contritione peccatum docuit Dic: d. 2. num: 332. quamuis cum aliqua explicatione, quia contritioni tribuit solam vim formaliter satisfaciendi, vim autem expulsiuam soli gratiæ. Ripalda autem D. 99. num. 72. docet partialiter iustificare contritionem. Et certè immeritò dicit Vasquez quod Contritio supponat peccatum remissum, nam contritio & gratia simul sunt tempore, imò prius natura supponitur contritio quam gratia vt dictum supra, cum autem cōtritio habeat vires depulsiuas pec- 102.
cati, non apparet cur de facto ea depulsio contritioni tribui non possit. Et cum etiam contritio sit in suo genere sanctitas, deposcatq; depulsionem peccati completam, eò quòd deposcat poni à Deo condonationem, non apparet cur de facto non dicatur expellere peccatum. Oppositum non suadent rationes de Lugo, nam quod dicit sequi inde quod ante aduentum gratiæ homo verè non esset peccator, id non conuincit, quia si agatur de antequam reali & physico, falsum est, nam simul physicè ponuntur contritio & gratia, si autem ly antequam procedat de antequam ratione, non esset

quidem

103. quidem peccator in illo priori rationis quo ponitur contritio, accipiendo peccatorem pro auerso à Deo, sed in quantum peccator sumitur pro eo qui dicit priuationem gratiæ in pœnam peccati commissi, tunc ante infusionem gratiæ nondum intelligeretu dicto in sensu non esse peccator. In alijs autem quæ adfert non multum est roboris, dictum enim est supra, quo respectu contritio sit dispositio, quo forma. & sicut formæ partiales in sententia eorum qui eas tenent diuerso respectu sunt dispositio ad animam rationalem, diuerso respectu sunt forma, ita & in præsenti. Immeritò etiam assumit quod omne illud cui potest tribui ra-
104. tio iustificantis debeat esse nonnisi permanens, quod autem dicit sequi exinde nullum adultum esse complete iustificatum, in re non habet difficultatem. quia si complete iustificatus dicitur paruulus, quia habet gratiam, hanc habet etiam adultus. Quodsi ideo dicatur complete iustificatus paruulus quia non habet actum transeuntem incompossibilé cum peccato, id verùm est, sed quis propterea dicet paruulum complete iustificatum.

INSTAT I. de Lugo. Peccatum habituale includit in suo conceptu actum præteritum non condonatum, nec sufficienter retractatum,
105. ad extinguendam auersionem Dei, per contritionem autem nihil horum formaliter tollitur. ergo nec tollitur peccatum habituale.

RESPONDETUR Hoc argumentum non esse conforme principijs ipsius Lugo, quia n: 125. dicebat Contritionem tollere auersionem à Deo quæ est constitutiva peccati. Deinde nego Contritionem in circumstantia condonationis quam deposcit non esse extinctiuam auersionis Diuinæ, quamuis autem extra circumstantiam condonationis non sit extinctiva, id non obest, vt in simili repetito dictum est de gratia.

INSTAT II. Ad hoc vt vna forma dicatur alteri opposita, non necesse est vt opponatur alteri secundùm omnia prædicata vt patet in omnibus oppositis formis, quæ sub eodem genere continentur. Deinde cum essentia in indiuisibili consistat, & metaphysicè loquendo, cum vno prædicato ablato tota essentia destruatur, satis est quod forma vni prædicato opponatur, consequenter contritio non partialiter iustificabit si iustificat, sed totum peccatum auferet. 106.

RESPONDETUR. quamuis ad hoc vt vna forma dicatur alteri opposita & incompossibilis non sit necesse eam alteri opponi secundùm omnia prædicata generica, est tamen necesse opponi omnibus prædicatis differentialib⁹, sicut frigus opponitur prædicatis differentialibus caloris. 107.
quia verò differentialiter peccatum non tantum dicit conuersionem ad creaturam, & auersionem à Deo, sed simul etiam dicit rationem offensæ & arguitiue carentiam gratiæ, fit, vt contritio si deberet hæc omnia tollere, deberet omnibus opponi, quod non habet. sed cum sit sanctitas poscit à Deo condonationem, gratia etiam cum sit sanctitas poscit eandem, & intuitu vtriusq; pro præsenti rerum ordine decreuit Deus subnectere suam condonationē. Quod autem adfertur essentiam in indiuisibili consistere, ad hoc supra responsum est, accipiendumque est dicta- 108.
men illud cæteris paribus, nam si ponatur anima non hoc ipso ponitur homo, quantumuis illius essentia in indiuisibili consistat. sic etiam quantumuis ponatur conuersio ad Deum non hoc ipso ponetur tota complete iustificatio, quod ipsum vt ante dictum in hoc fundatur, quod bonum sit ex integra causa, malum autem ex singulis defectibus: Quia ergo destructio peccati & constitutio in esse iustificati est bonum quoddam, debet esse ex integra causa. & si integra causa non ponatur, dicetur poni non nisi partialis causa adeoquè partialis iustificatio. Idem principium hac etiam limitatione indiget,

quod

109. quod scilicet, quantumuis verùm sit essentias in indivisibili consistere, quando essentia ita est vna essentia, vt dicat vnam combinationem prædicatorum, atquè adeo vnum constitutum Metaph: per ordinem ad nostram rationem. Cæterùm si sit aggregatum ex pluribus Metaphy. constitutis, debebit etiam ex pluribus indiuisibilibus constare, cum ergo alia essentia sit auersionis & alia offensæ, alia negationis gratiæ, fit vt singulæ non vnum indiuisibile essentiæ, sed singulæ singula indiuisibilia essentiæ sibi determinent. quantumvis aggregatum omnium illarum trium quasi per quandam accommodatam attributionem, cō-
110. stituant vnum totale, justificationē tollendum, consequenter poterit conuersio tollere, vnum indiuisibile auersionis, & non tollere v. g. indiuisibile offensæ &c.

Deniq; dictum hoc, Essentiæ rerū in indiuisibili consistunt, non excludit, vel partes Physicas, si sit essentia physica; vel morales, si sit moralis; sed nonnisi importat, quod, vt formetur conceptus essentiæ, debeat ex vtraquè parte simul sumpta confici, sicut v. g. animal non dicit solam materiam, nec solam formam, sed vtrumque, idemque de rationali dixi in materia de vniuersalibus. Quodsi essentia in indiuisibili consistens ad-
111. mittit pluralitatem partium, bene poterit vnam partem auferre contritio, quin auferat aliam adeoq; partialiter iustificare.

INSTARI potest III. ex illa auth. Trid. quod vnica sit formalis causa justificationis nostræ, sed ad hoc jam.

RESPONSUM est supra. Adde quod Vega & Corduba qui proximè post Trid. scripserunt, censuerunt quod justificatio per infusionem omnium trium habituum Theol. fiat, ergo non per infusionem solius gratiæ vt volunt oppositi. Ex adlatis etiam principijs ostenditur, vnicam esse formalem causam nostræ justificationis gratiam, accipiendo justificationem pro esse participatio- 112.
nis specialis naturæ Diuinæ, quam negabant Hæretici, & quam adstruere curabat Trid.

OBJIC: II. Arbitrarium est dicere, quod sit sanctitas formalis id, quod est forma depulsiva peccati, vel saltem jam tota quæstio deducetur ad quæstionem de voce. An scilicet formaliter depellere peccatum, sit, esse sanctitatem formalem.

RESPONDETUR. quod sanctitas formalis sit id quod est forma depulsiva peccati, non est hoc arbitrarium, immo dum inquiritur. An cōtritio sit sanctitas formalis? in hoc nonnisi sensu inquiritur, vt notat Rip. cit: num. 1. probatque auth. Trid. quod sæpè sed præcipuè Sess. 6. c. 7 113.
describit justificationem per innovationem interiorem animæ, quæ fit in remissione peccati. & S. Dionys: c: 12. de Diu: Nom: talem format definitionem sanctitatis quæ infert expulsionem peccati, dicit enim *sanctitas est ab omni immunditia libera & incontaminata mundities*, quodsi concedas Contritionem esse formam depulsivam peccati, neges autem esse sanctitatem formalem recedes à statu quæstionis, instituesquè quæstionem de voce, quod nos non facimus, sed supposito quòd vox sanctitas formalis supponat pro forma depulsiva peccati, probamus hoc prædicatum formæ depulsivæ peccati, 114.
competere contritioni.

OBJIC: III. Impossibile est naturaliter, quod idem numero album primo & per se procedat à duplici albedine. ergo etiam impossibile est quod negatio albi, primo, & per se formaliter procedat à duplici nigredine. ergo idem erit dicendum de expulsione peccati, quomodo ergo contritio & gratia dicentur esse formæ depulsivæ peccati. Rursus si tribuatur, contritioni vis depulsiva peccati, debet illi tribui tanquam satisfactioni & merito, gratiæ autem tanquam formæ incompossibili. hoc autem esse non potest, quia si prædestinatio repugnat vt fiat ex libera-

 litate

115. litate & ex meritis, repugnabit etiam duplex ejusmodi ablatio peccati.

RESPONDET pluribus huic argumento Dicast. à num. 346. quod proximius ad rem facit, est instantia, quâ ostendit, per multiplicem formam sanctitatis posse eandem numero maculam peccati auferri, & pro explicando adfert exemplum tenebrarum, quæ definitivè sunt carentia lucis, tolluntúrque à pluribus etiam gradibus lucis. Ut verum fatear hæc instantia bona est, sed vt proponitur à Dicastillo habet suas difficultates. nam Inprimis non explicat, quòd sint futuræ infinitæ negationes lucis in tenebris, si dicantur tenebræ Carentia lucis
116. determinatæ; cùm potius si tenebræ sint carentia lucis collectiue acceptæ, potius sequatur infinitas esse privationes lucis in tenebris, quia potius collectio lucis est infinita, quam vna lux determinata. cujus privationem dicant tenebræ. quod si alio sensu illa determinatio sumatur, explicandum fuisset. Deinde non esset fortè absurdum dicere, quod tenebræ dicant privationes infinitas lucis. vel saltem, in infinitum lucis, imò hoc sequitur ex doctrina Dicastilli, nam per illum tenebræ sunt, nullam habere lucem. ly autem nullum vt pote signum vniuersale, erit explicabile per singula indiuidua,
117. cùm ergò singula indiuidua lucis sint infinita, etiam terminus supponens pro singulis individuis, pro infinitis supponet. nec inde sequitur fore infinitam intensionem tenebrarum, nam etiam appetitus materiæ ad formas, est ad formas infinitas, & tamen appetitus ille non dicitur infinitus.

Jam ergo accedendum est, quomodo sit formandus cõceptus tenebrarum, & quidem Cõmodissimum est dicere, quod tenebræ sint carentia lucis, nam ita facilè ostenditur, quî vel vna lux tollat tenebras. quia tamen lux potest supponere vel pro determinata luce vel vage, accipienda erit lux vagè & non determinatè. Ratio quia alias non quæcunq; 118. lux, sed nonnisi hæc & non alia determinata expelleret tenebras. Ulterius non debent dici tenebræ Carentia alicujus lucis, quia verùm est dicere etiam posita luce, negatisq; tenebris, esse carentiam alicujus lucis. nisi fortè ly alicujus supponeret negando etiam vnicam tantum lucem, non etiam debent dici tenebræ carentia omnis lucis, quia alias non possent tolli vno solo lumine. quod ipsum Probatur. quia ly omnis, sumptum pro ijs quæ importat sumitur, & pro hoc, & pro illo, & pro isto lumine, & breuiter pro singulis indiuiduis. quod si ita explicetur ly omnis; tenebræ vnâ candelâ non poterunt dispelli, quia vna candela 119. tollit carentiam lucis suæ, sed non alias carentias. Quod si dicas ly omnis aliter explicari debere, hæc ipsa ambiguitas damnat hunc explicandi & loquendi modum. Posset tertium hoc Syncategorema addi. Tenebræ sunt nulla lux. sed præter hoc, quod iste modus explicandi non sit vsitatus, insuper adhuc est quod possit habere suas diuersas acceptiones. Commodissimum itaq; erit explicare tenebras sine addito, scilicet quod sint Carentia lucis. hinc jam prædicta instantia ad præsens applicatur. Quod sicut determinata luce tollitur negatio lucis, potestque duplici luce tolli si duplex 120. lux ponatur, ita & si ponantur duæ sanctitates. poterunt tollere negationem sanctitatis, quam dicit peccatum. sed independenter ab hoc principio.

RESPONDETUR eidem difficultati. Negando Consequentiam Disp. in hoc est, quia quem effectum formalem tribuit vna albedo, eundem tribuit & altera, hinc actum ageret, jam autem eum effectum formalem quam præstat sanctitas actus, non præstat sanctitas gratiæ, sit vt vtraque possit in suo genere concurrere ad tollendum habituale & ejus maculam. Illa autem Instantia ex materia de Prædestinatione non convincit, quia graues DD. censent quod

121. quod ipsa intentio saluandi sit gratuita, exercita tamen saluatio sit dependens à meritis, ita vt dependentia à meritis & ly gratuito, pro diuersis supponant. & absolutè oppositum est probatum in materia de Prædestinatione.

OBJIC: contra II. Conclus. Non est necesse dicere, quod sanctitas formalis supponat pro speciali participatione naturæ Diuinæ permanenti in nobis, idque ideo quia peccatum Adæ comparat S. Paulus ad Rom. 5. Iustitiæ per Christum. Peccatum autem Adæ nonnisi extrinsecum est ejus posteris.

RESPONDETUR. Cum Trid. & S. Petrus expresse meminerint
122. sanctitatis per quam consortes simus naturæ Diuinæ, non immerito sanctitas formalis accipitur pro speciali participatione naturæ Diuinæ. Ad locum S. Pauli quod attinet, ille non plus vult, quam ostẽdere, quod sicut peccatum originale in nos pertransit, ita quoque gratia per Christum in omnes nos derivetur. In hoc etiam proportio aliqua inter peccatum Adæ & justitiam per Christum Dominum salvari posset, quod licet actus ille Adami sit nobis extrinsecus, nihilominùs ipsum habere peccati vnicuiq; nostrum est intrinsecum, dicitque Trid. peccatum originale esse in vnoquoque nostrum
123. proprium, ita etiam justitia Christi Domini, quâ ille se submisit Patri est nobis intrinseca, nihilominùs debet aliquid nobis esse intrinsecum, idque proprium per permanentiam & hoc erit ipsa gratia.

DIFFICVLTAS II.

De Cõtritione secundùm se. Ad prænoscendum dicenda, præmittenda sunt aliqua.

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur aliqua. 124.

PRÆMITTO I. *Contritionem interdum sumi genericè interdum specifice.* Contritio genericè definitur à Trid. S. 14. c: 4. quod sit animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero, & licet quidem hæc contritio appelletur ea quæ primum locum inter alios actus obtinet, illic tamen loquitur Trid. non comparative ad dolores qui de peccato haberi possunt, sed ad alios actus vt fidei timoris, &c. qui non possunt appellari primus actus pœnitentiæ quâ talis, adeoque sub nomine pœnitentiæ. quamvis autem hunc motum ad justificationem di- 125.
cat esse necessarium, non sequitur, quod hic non definierit contritionem genericè, jam enim in simili supra dixi, vage & indefinitè & secundùm suppositam materiam locutum esse Trid. præcipue verò, quia data definitio omni omnino dolori convenit, quod ipsum signum est, generice de dolore loqui Trid. vnde etiam inferius, dividit contritionem, in illam quæ est caritate perfecta, & quæ est imperfecta.

PRÆMITTO II. *Quid sit Contritio specifice accepta?* Censuerunt aliqui sufficere ad contritionem veram, dolere de peccato ex quocunque motivo, etiamsi non sit do- 126.
lor ex motivo caritatis modo non sit præcisè ex motivo timoris inferni vel spe præmij. Hæc sententia placuerat Suarez vt ipse fatetur, pro ipsa citant aliqui. Sotum, Gabrielem, Vegam, sed forte immeritò vt videre est in Dicast: d. 2. num. 111. habuitque hæc sententia fundamentum in scriptura, quæ meminit sæpe pœnitentiæ remissivæ peccati, non exprimendo motivum amoris vt videre est Ezech. 8. v. 21. & à Dauide 2. Reg. 12. translatum peccatum post hunc dolorem, Peccavi Domino. vbi nulla mentio amoris. Similia verba habentur Is: 55. v. 7. sed oppositum suadet sensus communior

127. munior fidelium. Rationes autem adlatæ, quamvis probabilitatem adferant & euasionem à censuris, nihilominùs non convincunt, quia non erat necesse in omnibus locis exprimi motivum doloris, cum per se scriptura vellet significare nonnisi effectum doloris, qui est remissio peccati.

PRÆMITTO III. *Contritionem specificè acceptam dicere pro motiuo Deum summe bonum offensum.*

RATIO I. Auct. Scripturæ. & ita dicitur Lu. 7. *Dimittuntur ei peccata multa quia dilexit multum.* Similia habentur 1. Ioann. 3. 1. ad Cor. 13. Rursus supposito quod in Sacra Scriptura & in vsu communi,
128. fieri aliquid ex toto corde significet amoris affectum, cujus illud censetur esse sedes. Clarus erit locus ille ex Deut: 4. *Cumq; quæsieris ibi Dominum Deum, invenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & totâ tribulatione animæ tuæ.* vbi ly si tamen, modum & motivum præscribit pœnitenti.

RATIO II. est auth. Trid. quod Sess: 14. c. 4. cum in genere definijsset cõtritionem, dividens eandem, dicit. quod hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemqué Deo reconciliare, vbi ly aliquando, non sumitur quasi sit aliqua contritio quæ tamen non sit
129. charitate perfecta, sed loquitur de contritione generice, quod scilicet illud genus aliquando contingat esse conjunctum cum differentia, quæ est caritas, ad eum modum, quo aliquando contingit animal esse rationale, non quod contingat homini esse rationale, sed quod id contingat animali, sic & in præsenti.

Post Trid. sequitur auth. PP. pro quo puncto citat Suarez d. 4. S. 2. Gregorium Ho: vlti. in Ezech. circa finem lib. 3. Dialo. c: 34. li. 6. *Reistr*: epist: 23. alias c: 197. Bernardum 116. serm. in Cantica, quibus adde Aug. lib. de vera & falsa pœn: c: 9. & 17. *Sine amore Dei nemo vnquam gratiam invenit nec veniam consecutus est.* Similia habet lib. 2. 130.
contra Cresc: c: 12. Serm. 7. de Temp. lib. 14. de Ciu: c. vltimo & lib. 12. cap. 27. Accedit auth. S. Tho: hic q. 85. a. 6. vbi ait In Iustificatione poni actum fidei caritate formatum. Similia habet 1. 2. q. 113. a: 4. ad 1.

RATIO III. ex probabilitatibus. Tum quia Peccatum est auersio à Deo & conuersio ad creaturam, ergo tolli debuit per conuersionem ad Deum, & auersionem à creatura. Tum quia Peccatum est summum malum. ergo expelli debuit per aliquid specificatum à bono super omnia, vt ita inter se expulsivum & expulsum proportionentur. Tum quia in Iustificatione 131.
infunditur Charitas. ergo debuit dispositio præcedere quæ sit act⁹ Charitatis, sicut actus fidei præcedit habitum fidei, & quamuis non sit necesse ad recuperandum habitum Castitatis, elicere actum Castitatis, nihilominùs erit necesse elicere actum caritatis, vt alicui extra Sacr: infundatur habitus Castitatis, quia non elicito actu castitatis habetur principium recuperandi habitum castitatis, quod est ipsa gratia, quæ est radix deposcens infusos alios habitus.

Punctum Difficultatis II. 132.

Ad Contritio debeat esse super omnia?

NOn agitur hic de Detestatione ponenda per contritionem quæ sit super omnia intensive, quasi scilicet ipse actus debeat habere tot gradus intensionis, vt nullus alius actus debeat illi æquari circa alia objecta, vt voluerunt Adrianus, Petrus de Soto, Durandus, Richardus, quamuis inter illorum opiniones sit aliqua diuersitas. quod autem

tem

133. tem id non sit necessarium. Ratio est. Tum quia summus dolor intensive est impossibilis, deberet enim esse infinitus. Quod si dicas non debere esse summum absolute, sed summum ratione hic & nunc talis & tantæ datæ gratiæ, non inquam valet si id dicas, quia non apparet, Cur cum auxilio, quod se habet per modum potentiæ non possit intensior; & intensior actus fieri, sicut eadem potentia voluntatis intensiorem & intensiorem actum elicit, & si illuminatio & inflammatio voluntatis non indiget esse summa, nec debebit esse summe intensa contritio. Et certe si eliceret aliquis actum intensum vt 6. & haberet gra-
134. tiam vt 8. non posset per *respondentem* justificari & tamen si haberet gratiam vt vnum, haberetq; multa peccata, eliciendo actum intensum vt vnum, deleret omnia. quod videtur arbitrarium. Tum quia mortale non requirit certum gradum vt expellat gratiam. ergo nec requiret contritio vt ab illa pellatur peccatum. Tum quia quando PP. loqvuntur de Contritione non indicant talem excessum gradualem. & si qui in oppositum citantur, bene explicari possunt, quod id requiratur ad melius esse. vel ly intensive, accipiunt modo latiori, scilicet non pro excessu graduali, sed pro excessu sub-
135. stantiali quomodo dicitur intensior esse perfectio rationalitas quam rugibilitas, qua etiam ratione explicari debet S. Tho. si sit alicubi oppositus.

Tota difficultas in hoc est An Contritio debeat esse super omnia. & quid sit illam esse super omnia.

EXPLICAT I. quid sit esse Contritionem super omnia, Suarez Vasquez, Valentia. & post illos Dical: d. 2. num. 167. dicitque Contritionem in tantum esse super omnia appretiative, in quantum oritur ex tali motiuo vt non admittat affectum in voluntate ad oppositum, nec admittat fugam efficacem alterius mali, quod magis timeatur quam peccatum.

Impugnat hanc explicationem Lugo. 136.
Sed ejus impugnatio supponit aliqua non satis clara, comparat enim motivum scientificum cum motivo detestationis, & tamen nullum absurdum est moveri aliquem motivo scientifico, & tamen non esse scientificum, repugnat autem moveri actu detestationis super omnia, & non elicere actum contritionis, qui definitive est dolor super omnia. hinc quamuis non eo ipso aliquis dicatur esse scientificus, quia movetur motivo scientifico, poterit bene dici contritus, si moueatur dolore super omnia, qui dolor idem est cum contritione. Deinde quamuis absurdum sit dicere, quod Creatura amans creaturam apprehendat in illa ma- 137.
jorem excellentiam bonitatis quam in Deo, eo quod exinde sequatur omnem peccantem amittere fidem, nullum tamen est absurdum dicere desumi ab excellentia motiui rationem contritionis, quæ appretiet Deum super omnia, quæ duo si præ oculis habeantur, poterunt infringi non incommode rationes adlatæ à Lugone contra hanc responsionem.
Cæterùm Hac explicatio.

NON SATISFACIT Quia non distinguit inter summam appretiationem objectiuam & subjectiuam, & tamen si hæc distinctio valet qua distinguimus summam certitudinem Subjectivam & objectivam, cur eti- 138.
am distingui non poterit eodem modo appretiatio. præsens autem explicatio hæc non distinguit, quia nec distinctionis hujus meminit, nec dat fundamentum ejusdem eruendæ.

EXPLICAT II. Lugo. tunc voluntas fertur super omnia appretiative, quando fertur eo modo firmitatis & efficaciæ, quo Intellectus fertur adhærendo magis vel minus firme suo objecto, semper tamen firme, & hæc firma adhæsio, vocatur Certitudo. quam firmitatem non habet assensus probabilis, qui semper præcedit cum formidine, licet in illa sua firmitate non seruet semper æqualitatem, firmius enim adhæret

 certis

139. certis metaph: quam certis physice, & adhuc certius, Certis per fidem. eodem modo voluntas interdum adhæret absolutâ quidem sed infirma adhæsione, ita vt ex ipso modo adhærendi ostendat promptitudinẽ deserendi objecti si se offerret occasio. quando autem voluntas adhæret summo gradu adhæsionis, respondente adhæsioni qua adhæremus objectis fidei, tunc in ipso modo adhærendi ostendit implicite, se immobiliter adhærere illi objecto. *Hæc explicatio*,

NON SATISFACIT plene. quia præter alias difficultates quæ in ipso antecedente involvuntur, id etiam diminute explicat, quænam

140. scilicet sit conditio firmæ adhæsionis scientificæ, nam multi sunt qui pertinaciter adhærent suo errori, & tamen non ostenditur, quî hæc adhærescentia differat ab adhærescentia scientifica. nec apparet, cur etiam voluntas firmè adhærere non possit, & tamen ex objecto loquendo non super omnia.

EXPLICATVR aliter adhærescentia illa, dividendo eandem in adhærescentiam objectiuam, & subjectiuam, & ex vtraquè formalitate complendo totam & adæquatam rationem adhæsionis, ita vt adhæsio requirat & ex parte objecti seu motivi formalitatem, vi cujus me-

141. reatur adhæsionem summam, & simul etiam ex parte subjecti exhibitionem adhæsionis secundùm meritum objecti : ita vt sicut in certitudine intellectuali, ne illa in re sit error, necesse est poni & meritum objecti & simul exhibitionem assensus firmi, ne sit probabilis assensus. sic etiam in præsenti detestatio peccati super omnia, requirit & meritum adhærendi ratione motivi, & simul etiam exhibitionem adhæsionis, vi cujus prompta sit voluntas quodlibet objectum & motivum deserere à DEO abstrahens. Ex vi ejusdem affectus afficitur creatura non solùm bonis Dei intrinsecis, sed etiam extrinsecis, quale est bonum extrinsecum non peccare, quia ille 142.
affectus conjungit affective cum Deo. hinc non vult omnia incompossibilia cum illo amore. quia verò cum illo amore incompossibile est peccatum, fit vt vi illius determinetur ad nolendum peccatum. His positis.

DICENDVM est. *Contritionem esse super omnia appretiative* detestarique peccatum plus appretiative quam reliqua omnia.

PROB: Si Contritio non detestaretur peccatum super omnia, & esset contritio & non esset, esset vt supponitur, non esset autem, quia si amor super omnia non amaret super omnia, hoc ipso non esset amor super omnia. ergo etiam si contri- 143.
tio non detestaretur peccatum super omnia, hoc ipso non esset contritio. Probatur Consequentia, quia ideo verùm est antecedens, eo quod motivum illius amoris sit inductivum ad amare super omnia, consequenter non amare super omnia erit illo motivo non moueri. sed etiam motivum, quo moueretur contritio, est motivum, quod est inductivum ad detestandum peccatum super omnia, quod ipsum probatur. quia mensura detestandi mali est prosecutio boni, & sic quo quis magis amat sanitatem magis detestatur morbum, ergo cum ex motivo amoris fiat contritio, & amor amet su- 144.
per omnia etiam oppositum malum quod est peccatum debet detestari super omnia. Et sicut accessus ad vnum extremum mensurat recessum ab alio extremo, ita & accessus per amorem, mensurat recessum à peccato per contritionem. Cæterùm ly super omnia non ita accipi debet, vt denotet explicatam prælationem omnium supra quæ sit, quia alias esset impossibilis hæc prælatio, quis enim potest singula noscere, illisque præferre.

OBJIC: Excogitabilem esse casum, in quo peccatum non debeat esse detestabile super omnia, ponatur enim hæc conditionalis si non pecca-

145. peccaveris patietur DEVS aliquid malum intrinsecum. eo casu homo deberet magis detestari non esse Dei, quam peccatum. Item ponamus apprehendere hominem quod peccatum manens peccatum, placeat Deo, eo casu videtur etiam peccatum non esse detestabile super omnia.

RESPONDETUR Hanc suppositionem primam esse impossibilem. impossibile enim est vt peccatum fiat necessarium ad vitandum malum intrinsecum Dei, seu seruandum bonum intrinsecum Dei. Rursus, hæc suppositio non tantùm est impossibilis, sed etiam tollens seipsam, quia hoc ipsum quod sub eadē formalitate negabatur in illa, hoc
146. ipsum sub eadem formalitate affirmatur. si enim quæratur Cur detestaris peccatum. respondebis quia dicit oppositionem cum bono conjunctionis ad bona Diuina intrinseca. quodsi quæras cur velis peccatum, respondebis, quia dicit connexionem cum bono coujunctionis ad bona Diuina intrinseca. ergo sub eadem formalitate idem affirmatur & negatur. quodsi est suppositio tollens seipsam, ex tollente seipsam sequitur vtraque pars absurdi. scilicet, & eligendum tunc esse peccatum & non eligendum.

ADDI posset. quoad suppositionem præcipue secundam, quod con-
147. tritio detestetur peccatum super omnia in suppositione omni possibili, non verò in suppositione impossibili, sicut homo debet supponi esse animal risibile in omni suppositione possibili, non verò impossibili, quia v. g. si homo esset animal & rationale non tamen admirativum, esset homo, nec tamen risibile. Et sicut si Deus revelaret fideli se falsò revelare, sequeretur tunc esse suppositionem impossibilem, & Deo tunc debere credi & non debere credi, nam & revelaret sibi esse credendum, & revelaret sibi non esse credendum. sic etiam in præsenti.

RESPONDET huic Objectioni Lugo. Peccatum in ea occasione iam 148.
non futurum peccatum, quia eo ipso, quòd esset necessarium ad vitandum malum intrinsecum Dei, redderetur licitum propter summam præponderātiam illius boni. hinc detestaretur peccatum contritio super omnia mala, sed non super mala quæ tanti fieri debent vt redderentur licita illa quæ alias sunt peccata. Quod si putaret aliquis peccatum manens in ratione peccati adhuc esse necessarium ad vitandum malum intrinsecum Dei, deberet potius permittere malum intrinsecum Dei, hoc ipso enim, quia supponitur manere in ratione peccati, supponitur manere cum oppositione ad aliquod bonum superius, quam esset bonum in- 149.
trinsecum Dei. *Hac responsio.*

NON SATISFACIT Quia si aliquis putaret peccatum minus manens in ratione peccati, necessario eligendum esse ad evitandum majus, teneretur homo eligere minu, ergo etiam teneretur potius eligere peccatum, quam malum intrinsecum Dei, quod ipsum Probatur. quia malum extrinsecum manens in ratione extrinseci (quale est peccatum) non debet anteponi malo intrinseco Diuino, nec apparet quodnam id esset bonum superius bono intrinseco Dei, cui tunc opponeretur peccatum. Et certe propter quod vnumquodquè tale, & 150.
ipsum magis, cum ergo conjunctio cum bonis intrinsecis Dei sit motiva ad detestandum peccatum super omnia, illa debent magis æstimari quam peccata.

Nequè valet si dicas. Quod veritas prima sit propter quam assentimur articulis, neq; tamen illi magis assentimur quam articulis, non inquam valet quia in exhibendo fidem vtrobique respondet veritas prima, quæ comparata ad se non habet rationem majoris. jam autem in præsenti non idem nec æque primo respondet bonum, nam vnum bonum est extrinsecum Deo & aliud intrinsecum.

INSTA-

151. INSTABIS Contritio non debet esse super omnia, quia non debet detestari peccatum supra malum pœnæ.

RESPONSIO Communis est. Contritionem debere detestari peccatum supra malum pœnæ spectatum præcisè à culpa, licet non supra malum pœnæ conjunctum culpæ, meritivumq; illius pœnæ, nam tunc includeretur jam peccatum quod est nata detestari contritio. Sed est grauior difficultas An sit possibilis casus, in quo potius malum pœnæ æternæ depuratum etiam à ratione meritivi inferni, sit præeligibile peccato.

152. Punctum Difficultatis III.

An sit possibilis casus, in quo eligi debeant potius pœnæ inferni quàm peccatum?

NEgat Durandus cujus mentem explicat Lugo, sed hanc explicationem non esse legitimam ostendit Dic: di: 2. num. 226. Et certè Durandus dicit clare aliud esse velle sustinere pœnas inferni ne culpa incurratur, hocque approbat, &
153. aliud velle eligere pœnas inferni ne culpa incurratur, & hoc negat. distincta autem hæc esse vel hæc ipsa instantia probat, quia aliud est velle sustinere, si aliquis me velit occidere, & aliud est velle occidi hoc enim posterius malum est, & prius bonum. Favet neganti Dica: n. 236. favent eidem omnes illi, qui censent impossibile esse vt Deus innocentem puniat pœna inferni. vt Scotus Massilius & ante omnes S. Aug. lib. 3. contra Iul: quos sequitur & citat Arriaga de vitijs d. 52.

Affirmat possibilitatem hujus Lugo hîc D. 5. num. 30. *Pone* inquit, *hominem existentem in peccato mortali, incidere in mortis periculum, à quo non possit evadere, nisi committat novum* 154.
mortale v. g. negationem fidei. pone item eundem invincibiliter errare, quod à priori peccato sine Confessione justificari non possit, ei homini occurret necessitas eligendi damnationem æternam ne committat novum mortale. Impugnat hæc multis Dic: non satis feliciter, Cæterùm casus formatus à Lugo format possibilitatem valdè accidentariam, quia fundatam in particulari errore, quæ autem fundantur in errore, non merentur nomen absolutè possibilis, sicut nec meretur nomen possibilis, si aliquis putaret non esse alium modum euadendi peccatum, quam vt fiat pœnitens Chymera.

DICENDVM est. *Possibilem* 155.
esse talem casum.

I. Quia non implicat contradictionem vt Deus revelet Paulo, si non elegeris potius pœnas inferni quam peccatum, vt ita ostendas amorem tuum erga me, peccabis. & hoc videtur innuere celebre dictum Anselmi. Prius me in infernum mergerem, quam peccatum in me immitterem.

II. Quia quamvis eligere pœnas inferni vt pœnas peccato debitas, sit vt vocant impossibili incōpossibile, eo quod suppositio videatur tollere seipsam, qui enim sub hac formalitate, quia sunt pœna peccati nō vitati, possunt esse medium vitandi peccati. 156.
quidquid inquam sit de hoc, dabilis est formalitas nō sumēdi inferni sub formalitate pœnæ, sed præcisè sub ratione dissoni parti sensitiuæ v. g. nec enim in hoc casu vellet aliquis infernum cum suppositione impossibili tollente se ipsam.

III. Quia quamvis D. Deus non possit innocentem addicere pœnis inferni sub formalitate pœnarum, si enim innocens est, qui punibilis est. nihilominùs potest innocentem addicere inferno. alias si id non posset, non haberet supremam potestatem disponendi de suis creaturis vt ei libuerit, adeoque nec supremum dominium, cogitabileq; esset dominium

157. um præsenti perfectius, per quod scilicet disponi posset innocens vt sustineat malum. Et si Deus potest annihilare creaturã ad demonstrandum suum dominium, cur non & irrogare infernum, cum annihilatio sit majus malum quam infernus. Et sicut non tenetur Deus iustificare creaturam, cur tenebitur eandem eximere à malo inferni jam justificatam.

OBJIC: I. Deum eo casu fore crudelem, sicut esset crudelitas in homine, assare vivum caniculum, ad ostensionem supremi dominij.

RESPONDETUR. eo casu non fore Deum crudelem. Nam S. Tho. 2. 2dæ q. 157. a. 1. ad 3. dicit,
158. crudelitatem importare excessum in puniendo, citatque inibi Senecam idem sentientem. cum itaque non in pœnam irrogaretur tunc infernus innocentis, eo facto, non esset Deus crudelis. *Quia tamen* S. Tho. meminit ibidem delectationis in pœnis propter illasmet ipsas, & hoc vitium appellat Feritatem seu sævitiam, adhuc Deus addicendo innocentem inferno, nondum diceretur sævus, quia posset id agere non ex delectatione in pœnis, possetq; Deus ob rationabiles causas addicere inferno innocentẽ, v. g. si vellet creaturis revelare se id posse facere, nec id excedere dominiũ suum. Item ad
159. ostendendam misericordiam quam facit eximendo pœnitentes à pœnis inferni. Rursus ad ostendendam vim gratiæ confortando eundem, ne in eo statu avertatur à Deo. Denique si accipiantur pœnæ illæ pro Solis pœnis sensûs, posset illi tribuere simul visionem, & amorem, ostendereque potentiam eorundem confortantem in tantis alioqui pœnis.

ADDO. Cum homo non habeat supremum dominium in creaturas, fit vt illius dominiũ sit alligatum certis conditionibus quas iudicium prudens taxat, fundaturque in hoc, vt scilicet judicet illum vsum esse irrationabilem, qui non spectat ad satisfaciendum necessitati, commodo, honestæ oblectationi; nihil autem 160.
horum trium reperiretur in illa assatione caniculi, importaretque illa actio delectationem in pœnalitatibus: è contra D. Deus habet supremum dominium, & ob rationes adlatas posset illo vti.

OBJIC: II. Arriaga. Illam creaturam habituram occasionem odiendi Dei, immo necessitandam ad odium.

RESPONDETVR, Non necessitandam, licet haberet fortassis occasionem. & sicut si imperfectus, si ea pateretur, quæ martyres haberet occasionem odiendi DEI, attendendo ad ejus imperfectionem, quod martyribus non erat ansa odiendi sed amandi. sic etiam in præ- 161
senti.

OBJIC: III. Magis dedecet principem quam plebeium vt sit carnifex. Ergo etiam irrogatio illa mali magis dedecebit Deum quam creaturam, dedecet autem creaturam.

RESPONDETVR. Multa sunt quæ dedecent causam secundam quæ non dedecent primam, sic dedecorum esset Principi cooperari bobus iuga trahentibus, quod tamen Deus facit, præcipue quia hoc posset agere Deus ex causis rationabilibus. Neque tunc sequeretur Deum à seipso esse crudelem, cum simpliciter non esset crudelis, licet non vteretur ea dignatione qua posset 162.
vti. Sacra etiam Scriptura prædicat quidem misericordiam DEI sed etiam prædicat dominium ita vt testa non possit dicere figulo, Quare ita me fecisti.

Addendum tamen est, non esse necesse distincte cogitare de tali prælatione & detestatione peccati super omnia, quia hoc esset onus intolerabile, sed sufficit id agere virtualiter, & quasi ex vi actus habiti sub conditione esse paratum ad patiendum potius pœnas inferni, quàm committendum peccatum. Nec item contritio debet esse de omnibus peccatis explicite, quidquid docuerit Ludolphus Raymundus Angelus

163. gelus & cum aliqua distinctione Sotus Medina, quos refert Suarez hîc d. 4. S: 6. & Dicast: d. 2. n. 171. & ratio est. quia hujus obligationis nullum extat fundamentum, & si ponatur contritio extra Sacramentum, hæc de se non minus opponitur vni quam alteri peccato. attritio etiam cum Sacramēto facit produci gratiam, quæ omnibus peccatis mortalibus opponitur, hinc nec attritio requiretur explicita de singulis mortalibus, licet requiratur vniuersalis, de quo infra.

ADDI deniq; potest. Extra Sacramentum sufficere ipsum amorem Dei super omnia, quia hic cum sit formalis access⁹ ad Deum, æquivalet
164. recessui à creatura, qui fit per contritionem, & qui amat, hoc ipso detestatur odium amati. dixi *extra Sacramentum* quia ad Sacr: est necesse dolere, eò quod intentio instituentis talem actum requisierit.

DIFFICVLTAS III.

De Contritione comparativè ad varia peccata.

DIctum est supra, Contritionem detestari peccatum super omnia, dictum item est contritionem esse dolorem de omnibus mortali-
165. bus, quia tamen mortalia inter se immo & cum venialibus comparari possunt, determinandum erit, quomodo contritio gerere se debeat in tali comparatione. Agit de hac materia Suarez hic d. 3. S. 10. Lu o d. 5. S. 4. Dic: d. 2. Dub. 10. & alij.

Punctum Difficultatis I.

Quid sit sentiendum de Detestatione circa peccata inter se comparata?

ASSERO I. *Si comparentur* 166.
mortalia inter se in ratione offensæ, non est magis vnum detestabile præ alio.

RATIO. quia omnia mortalia in ratione offensæ sunt infinita, adeoque æqualia. ergo in ratione offensæ æqualiter detestabilia, alias non secundùm meritum objecti procederet detestatio. quod mortalia in ratione offensæ sint infinita, supponitur ex materia de peccatis. Quod autem in ratione offensæ sint æqualia probatur. Tum quia vnum infinitum non est majus alio vt supponitur ex materia de Infinito. Tum quia vnus actus fidei, non est certior certitudine objectiva præ alio, item vna actio Christi Domini non est dignior præ alia. ergo nec vnum pec- 167.
catum in ratione offensæ est majus alio, Consequentia Probatur. Ideò Antecedens verum, quia vna eademque veritas circumstantionat, singulos actus fidei, & eadem persona dignificat omnes actiones, sed etiam vna eademque dignitas circumstantionat in ratione offensæ singula peccata. ergo. Tum quia horum omnium hoc potest dari fundamentum. Quando ratio formalis plurium est eadem, nec apparet cur æqualiter non se communicet singulis. tunc si se communicet, communicat se totam & necessariò illa communicantia erunt æqualia, hoc enim ipso conuinceretur si forent 168.
inæqualia non habere eandem rationem formalem, vel non totaliter communicatam. quod ad præsens applica. quia scilicet eadem dignitas Diuina circumstantionat se totâ singulas offensas.

ASSERO II. *Si comparentur mortalia inter se in ratione malitiæ, majus, est magis detestabile minori,* supponit assertum dari peccatum majus & minus in ratione malitiæ, idque ex eo quia vnum præ alio potest dicere majorem dissonantiam ad naturam intellectualem, fieri præcisè ex malitia & ex præcisè intento odio Dei, item si fiat cum majori aduertentia & feruore malitiæ. Sit

RATIO

169. RATIO vnica asserti, ex qua plures formari possent. Quia peccatum ideò est detestabile, quia est malum. ergo quo erit majus malum, magis erit detestabile, sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita majus ad majus.

Nequé valet si dicas. Omnia mortalia sunt detestabilia summe, summo autem non datur majus, non inquam valet, quia peccata detestamur super omnia quæ non sunt peccata, sed non super omnia, vnum comparando ad aliud.

ASSERO. III. *Majorem detestationẽ vnius peccati præ alio non commode explicari per hanc conditionalem, quia si committendum esset alterutrum ex illis potius admittendũ esset minus mortale.*

170. RATIO Tum quia hoc quod de facto & per se in moralibus in praxim venit, non debet explicari quantum fieri potest per hoc, quod in praxim per se non venit. sed non venit per se in praxim illa conditionalis, quando enim homo per se est in talibus circumstantijs vt teneatur alterutro mortali peccare! Tum quia eo casu non jam detestaretur magis majus peccatum quàm minus: in necessitate enim eligendi illud minus peccatum non esset jam minus peccatum, quia nec absolute peccatum, vt inferius dicetur. Tum quia dari potest vnum peccatum proprium levius, & peccatum alienum gravius, nequé tamen leuitas vel minoritas illa debet ita explicari, quod si daretur mihi optio, vellem potius proprium levius quàm alienum gravius. Non nego quidem in alijs materijs excessus appretiationum per similes conditionales exprimi, sed in præsenti id non est ita commodum, propter rationes adlatas.

171. Majoritas hæc detestandi, fortè sic commodius explicari posset: vtrumqué hoc peccatum est & vtrumqué detestor, sed simul judico non esse æqualem malitiam singulorum, vtrumq; tamen malum, & ego vtrumqué detestor, hoc tamen magis quia objectum in se deterius est; proportionoque meam detestationem prælucenti Intellectui in ostendenda majoritate malitiæ. Et certè ipse modus detestandi seclusa etiam graduali intensione, arguit majoritatem quandam, vi cujus magis ab vno quam ab alio objecto malo retunditur voluntas. 172.

Punctum Difficultatis II.

Quid sit sentiendum de Detestatione maioris & minoris peccati mortalis?

POnitur casus, qui inter scrupulosos & rudes accidere posset. Berta solicitata à Caio non vult consentire, Cajus dicit quod velit se mactare, apprehendit Berta majus esse peccatum mortale si sese occiderit Cajus. quæritur? An possit eligere minus, hoc est consensum & an peccet illa electione commissioneq; peccati vt pote sciens consensum esse mortalem, licet apprehendat illum esse minus mortalem? 173.

ASSERO I. *Ex duobus peccatis debere eligi minus mortale.*

RATIO Tum quia pro asserto stat illa regula Ex duobus malis minus est eligendum. Tum quia præ peccato eligendum est non peccatum. ergo & pro majori minus. Tum quia Intellectus majus peccatum judicat majus, adeoque dictat magis detestandum. ergo & voluntas magis illud detestari debet. ergo & magis fugere majus, non magis autem fugeret si potius gravius eligeret. 174.

ASSERO II. *Eligendo minus peccatum non peccat illo minori peccato, quamvis habeat conscientiam quod illud agendo peccet.* Ita Lugo cit. num. 40. idemqué tractauit de Incar: d. 26. S. 10. Dic: num. 198 Perez, & alij. sed rationem asserti invenire non est ita obvium. Ut soluantur

175. tur eæ rationes quibus vtitur Lugo Perez Dic: & alij in manuscriptis quas referre non vacat.

TENENDVM I. Quod in præsenti distingui debeant hæ duæ formalitates, Electio minoris peccati, comparata ad aliud gravius, &. Electio, non iam comparate ad aliud gravius, sed comparate ad objectum electum. rationes autem illorum probant quidem illam electionem minoris comparative ad gravius non esse peccaminosam, sed non probant electionem ipsius illius objecti non esse peccaminosam, nam si pensetur illa electio præcise sub hac formalitate, quia est electio minoris mali, non est peccaminosa, sed quare non est peccaminosa

176. siquidem adhuc est electio mali. Consulere etiam potius minus malum. quia stat præcisè in consulenda electione potius minoris non est peccaminosum, licet sit peccatum ipsum illud malum quod consulitur.

TENENDUM II. Talem quoad electionem minoris peccati, non agere contra debitum operandi modum, immo interrogatum Cur eligat minus, posse respondere. quia fugio majoritatem offensæ, appretioque amicitiam. Sed probandum restat Cur non agat contra debitum operandi modum, ipso illo quod facit, & sicut miles vulneratus in

177. prælio gratias habet hosti quod illi non amputarit caput, sed præcidit digitos, nihilominus illum male habet etiam præcisio digitorum, sic & in præsenti.

TENENDUM. III. In hoc esse totam difficultatem vt ostendatur cur non tantum electio illa, sed ipsum factum non dicat malitiam, cum tamen in se sit actio dissona naturæ intellectuali, non est autem dissonum naturæ intellectuali, eligere potius minus. Ut ratio pro asserto formetur.

SVPPONO I. Ex tribus colligi quod aliqua actio non sit peccaminosa. I. Si objectum non sit prohibitum. II. Si adsit ignorantia prohibitionis. III. Si desit libertas sufficiens, possent & alia cogitari quæ ad præsens non faciunt. 178.

Porrò consensus de quo procedit casus ex primis duobus capitibus non excusatur, videndum erit de tertio.

SVPPONO II. Omnem libertatem mensurari per indifferentiam, ita vt quot modi sint indifferentiæ, tot etiam modi libertatis.

SVPPONO III. Omnem indifferentiam primitus in duo membra diuidi posse. In indifferentiam Contrarietis & Indifferentiam Contradictionis, qui termini alibi fusius explicantur. Ad præsens sic applica. In illa perplexitate habetur indifferentia contrarietatis, quæ ver- 179.

satur inter esse & esse, nam liberum est eligere vel minus malum, vel majus. ita tamen vt alterutrum eligi debeat, sed non est indifferentia Contradictionis, quæ versatur inter esse & non esse, quia non est liberum in illa perplexitate nullum absolute ex illis duobus malis eligere. *His Suppositis.*

RATIO pro asserto sic formatur. Quia si tunc peccatur post electionem minoris mali, peccaretur sine libertate. Sed impossibile est peccare sine libertate vt suppono ex materia de peccatis. Sequ. probatur, quia talis habet libertatem contrarietatis ad eligendum minus, & hæc 180.

supponitur esse bene vsus, eligendo minus, sed non habet libertatem contradictionis vt scilicet possit nō agere quidquam. ergo si tunc peccaret, post electionem minoris mali, peccaret sine libertate. *Ad soluendas Objectiones.*

NOTO I. Qui habet erroneam conscientiam pro vtraque parte, peccat. quia supponitur adhuc habere libertatem.

NOTO II. Necessitatem ex suppositione consequenti nō auferre libertatem, hic autem est in illa perplexitate necessitas antecedens de qua alibi.

Neq; valet si dicas. Liberum esse illi

181 illi perplexitatem deponere ; nam liberum quidem est sed remote,quia scilicet posset informari si consuleret vel se reflecteret, sed non est illi liberum proximè, quia in illis circumstantijs ita se habet ac ille qui ignorat.

NOTO III. Si eligeret gravius,in illa perplexitate peccaret, quia abuteretur libertate contrarietatis, eligendo autem minus illudq; operando non peccat, quia & bene vititur libertate contrarietatis, & non habet libertatem contradictionis scilicet ad simpliciter non agendum.

ASSERO III. *Si in illa perplexitate vnum peccatum præ alio non appareret majus, quæcunq; pars licite*
182 *eligi posset.*

RATIO quia non appareret, motivum præeligendi rationabiliter vnum, & de cætero supponitur necessitatus ad alterutrum. Cæterùm si vnum peccatum ita appareret majus vt excessus in seipso non sit fundativus culpæ gravioris, majus eligere esset nonnisi veniale. Ita Dicast. num. 195. Rosmer de Actibus Pœn: Bertholdus de Efficacia ejusdem n. 31. contra Lugonem. Ratio quia inter illa peccata datur coæquatio in aliquibus, excessus autem erit in se nonnisi venialis. Hinc etiam furtum vno grosso majus, si compararetur ad aliud furtum vno grosso mi-
183 nus, si comparetur præcisè in ratione excessus non constituet mortale, licet si simul sumatur cum alijs vnus grossus, & comparetur ad longè levius furtum constituere possit peccatum mortale.

ADDO. si sit excessus grauis sive in perplexitate sive extra illam est licitum sub conditione velle majus si conditio sit depurativa objecti à malitia. Ratio est. quia reuera tunc non esset jam peccatum consequenter nec majus peccatum, nam suppositio depurat malitiam. Cæterùm si conditio non depuraret malitiam, non esset licitum eligere majus, quia illa conditio haberet se acsi non esset, relinqueretque peccatum in eodem statu.

Punctum Difficul- 184
tatis III.

De Detestatione peccati leuis proprij comparative ad gravius alienum.

ASSERO I. *Si spectetur præcisè exigentia motiui specificantis contritionem & meritum objecti, magis est detestabile peccatum grau[e] quantumuis alienum, quàm verbum o[t]iosum proprium.*

RATIO Tum quia meum peccatum gravius magis detestor, ex
exigentia motivi specificantis con- 185
tritionem, quia gravius est. ergo & alienum si sit gravius meo, magis detestabor, ex exigentia ejusdem motiui : & quæcunq; disparitas adferetur, illa petetur non ex formalitate motivi, sed ex alijs formalitatibus ad quas non attendit assertum. Tum quia Contritio secundùm præcisè motivum spectata, non respicit formalitatem mei vel alieni, sic enim spectata procedit ex amore amicitiæ; consequenter, non debet respicere bonum amantis & contriti. ergo nec respicere formalitatem mei vel non mei. Tum quia hoc ipso quia dicitur ex vi motivi magis esse dete-
stabile gravius alienum quàm pro 186
prium levius, hoc ipso habebit se illud, quod est esse meum vel alienum omnino materialiter, adeoque quasi non esset, consequenter præcisè illæ formalitates non possunt diuersitatem in detestando fundare.

RESPONDET Suarez. Si comparetur peccatum ad simplicem affectum vt objectum quoddam odio prosequendum, sic magis est detestabile peccatum proprium levius quam alienum gravius, quia quantum in me est,plus conari debeo vt illud non sit in rerum natura, quàm ne sit alienum.

CONTRA est. quia de hoc ipso quæritur. si respondetur præcisè

187. ex vi motivi, quare deberet esse magis detestabile peccatum proprium levius, quàm alienum grave.

RESPONDENT II. alij. Peccatum alienum licet in se sit majus Dei malum, non tamen relate ad me.

CONTRA est. quia responsio non opponit sese asserto quod procedit de detestatione, in quantum oriunda præcisè ex vi motivi, præcipue verò, quia præcisè ex vi motivi non respicit differentias mei vel alieni. *Ad Soluendas rationes Suarij.*

TENENDVM I. Falsum esse quod ex præcisa exigentia motivi magis debeat se quisquam diligere in spiritualibus quam alium, sed ex

188. alijs rationibus, nam vt repetij, motivum præcisè non respicit differentiam mei vel tui, consequenter negatur magis glorificare Deum, Caritatem, præferendo bonum proprium minus, alieno majori, idque præcisè ex vi motivi caritatis, quia de facto beati magis diligunt gloriam Christi Domini quam propriam, etiamsi propria gloria magis sit illis conjuncta: Quamvis autem Charitas debeat inprimus subjectum, cui inest, inclinare ad diligendum Deum, nego quod hanc inclinationem non sic factura detestando magis alienum gravius quam proprium levius.

189. TENENDVM II. Quamuis non liceat eligere proprium leve vt non committatur alienum graue, non sequitur jam non esse magis detestabile ex vi motivi alienum gravius, quia supra notaueram, quod major detestatio non commode semper explicetur per ordinem ad electionem. Independenter autem ab hoc principio nondum convincit argumentum, quia quod non possit eligi tanquam medium, sub alia id formalitate convenit amori, nempe in quantum est principium proximè conjungendi amantis cum amato, nec id habet præcisè ex vi motivi. Et certe sicut ad conditionem veræ amicitiæ spectat non eligere offensam tanquam medium 190. amicitiæ, ita etiam spectat de malis amici proportionate ad malum ejus dolere, quæ enim est amicitia, flere ob capillum vnicum evulsum a se amico, & non dolere tantum, cum, videt illum lethaliter esse vulneratum ab alio.

ASSERO II. *Accipiendo Caritatem pro principio conjungendi amantis cum amato, magis debeo detestari proprium levius quam alienum gravius*, adeoque quod ad impediendum peccatum grave alius, non sit licitum committere peccatum proprium levius. Est assertum apud omnes certum, sed rationem ejus invenire non est ita obuium. Ad soluendas has rationes quibus vtitur 191. Suarez Lugo Dicast. habeatur præ oculis intentum quod quæritur. Cur scilicet si eligatur minus peccatum ad evitandum majus alienum, hoc ipso illud minus non sit eximendum à conditione peccati, ita vt sit nonnisi materialiter malum & peccatum, sæpe enim peccata quæ alias sunt formaliter mala ex circumstantijs euadunt nonnisi materialiter mala. Cæterùm.

RATIO pro asserto sit. Si posset committi veniale proprium ad vitandum mortale alienum, fierent mala vt eveniant bona. Sed hoc nō potest fieri vt dicit Scriptura. Sequ. probatur, quia si commisso veniali 192. proprio vt impediatur alienum mortale non fierent mala, id ideò non fieret, quia desineret illud veniale in tali circumstantia esse veniale, Sed falsum est desiturum, quod ipsum Probatur. Circumstantia euenturi boni non deijcit malum a rat one mali, alias in omni euentu falleret hoc principium, non sunt facienda mala vt eueniant bona, siquidem hoc ipso desinerent esse mala.

CONFIRM: Quia caritas prout est principium conjungendi amantis cum amato, est eo ipso principium impediendi ea, quæ possunt officere illi vnioni, vnioni autem huic nonnisi proprium peccatum officit, siue

193. ue illa vnio sit per visionem beatam, vel vnionem hypostaticam vel particularem obseruantiã arctæ amicitiæ, quæ habetur ex suppositione status gratiæ, vitatque etiam leuissimas offensas. *Ad soluendas Objectiones.*

NOTO I. Quod quamvis Caritas præcisè ex vi motivi non attendat ad formalitatem proprij vel alieni peccati, attendit tamen prout est principium conjungendi amantis cum amato.

NOTO II. In humanis ex indigentia ea quam habemus bonorum nobis etiam invitis adimibilium, præsumitur esse non invitos quod amicus faciat nobis parvum potius malum, vt impediatur ma-
194. lum gravius imminens ab alio; jam autem cum Deo invito nihil adimi possit etiam ex bonis illius extrinsecis, (quamuis adimatur illo permittente) hinc non est fundamentum asserendi, Deum non esse invitum, vt illud leuius committatur, & si constaret illum esse non invitum, revera etiam admitti posset.

NOTO III. Quando Deus revelaret mihi quod certo sim venialiter peccaturus, si iuero ad locum, A, licet si ivero non sit alius peccaturus mortaliter, possem adhuc bene ad eundem locum ire, quia suppono illud periculum de se non esse proximè peccaminosum, sed im-
195. portare actum indifferentem, consequenter volitio illa erit volitio causæ periculi occasionis &c. de se indifferentis, adeoq; de se nullo modo peccaminosa: jam autem vi revelationis sequitur quidem in me obligatio credendi quod non sim futurus sine veniali, sed non sequitur obligatio, quâ obliger, vt non ponam dissensum peccato. & ex alia parte occasio est indifferens. Quamuis autem non sit bonum facere mala vt eveniant bona, laudabile tamen erit furioso v. g. non reddere proprium gladium, quia hoc potius est non facere mala vt non fiant mala, & ex objecto redditio gladii furioso est mala, consequenter non redditio bona, mendacium autem 196.
v. g. ex objecto est malum, consequenter nunquam cõmittendum, vt eveniant bona.

Quæ autem in præsenti dicta sunt applicari debent. Quidnam sit potius detestabile v. g. Virgini Beatissimæ, peccatumne proprium leve an originale?

Quæri hic posset. *An sit possibilis casus in quo Caius vel peccare deberet venialiter, vel incurrere peccatum graue in aliena voluntate?* Affirmat Lugo hic num. 66. posset enim Deus alligare meam voluntatem voluntati Petri in ordine ad aliquod implendum præceptum, posset autem ille dicere: Ego volo violare præceptum nisi tu mentiaris. en tunc esset 197.
necessitas aut incurrendi mortale aut eligendi veniale. Neque valet si dicas cum Dicast: non posse esse vt illud mortale sit originale, quia supponor jam existens & compos meæ voluntatis, nam non esset originale hoc est non existentium actu, esset tamen originale, hoc est, fons & radix maculæ non propriâ actuali voluntate incurrendæ. Hinc etiam Dicast· num. 220. negat possibilitatem hujus casus, sed videtur possibilis esse. Tum quia non implicat macula peccati, quæ sit qualitas quædam denigratiua animæ & constitutiua in esse odibilis Deo, in sententia autem horum, qui admit- 198.
tunt habitum vitij vel erroris, posse à Deo infundi, non apparet cur stante voluntate affecta Deo & nolente venialiter peccare, cur inquam talis macula infundi non posset. Deinde posito quod peccatum & gratia stare simul secum possent, non apparet cur stante voluntate affecta Deo non posset contrahi macula voluntate alienâ. Cæterùm casus à Lugone propositus indiget aliquâ moderatione. nam si procedat in eo sensu, quod eo modo in ordine ad reatum aliquem ad pœnas se cum illo haberet Deus, atque si peccasset in illo tanquam in capite, in hoc non apparet vlla implicantia, quæ enim

199. enim est in hoc implicantia, vt dicat Deus, libere gratiam meam do vel non do, conseruo vel non conseruo, hinc etiam volo vt si hic homo vnum peccatum commiserit, volo omnes alios spoliare gratia, & nascituris nunquam illam conferre. Si autem casus procedat in hoc sensu, quod Deus ita in illo casu sit iudicaturus de voluntate illa alligata vt supponitur, atque iudicat nunc de nostratibus, per ordinem ad peccatum originale vt scilicet dicat. Hic peccauit in capite, videtur id eo in sensu fieri non posse. Ratio, quia ad hoc vt dicatur aliquis peccasse quoquo modo debet illud peccatum vel Physice vel moraliter pen-
200. dere ab eodem, in tali autem circumstantia physice non peccaret quispiam in illo capite vt supponitur. non etiam peccaret moraliter, vt probatur, quia impossibile est vt moraliter aliquid imputetur alicui, quod ipse sui compos non vult, & principia illius ponendi quantum est ex eo tollit, quomodo ergo peccatum illud deriuari poterit in ita affectum eumque denominare.

Ad multa hic soluenda, tenenda est doctrina ipsius Lugo: num. 67. quod affectus dilectionis tendat ad conjungendum affectiue physice voluntatem pœnitentis cum Deo, vt pote physice etiam profectus à
201. voluntate, cui vnioni affectiuæ officit peccatum nonnisi proprium, quia peccatum in capite posset voluntati propriæ displicere, seruareq; conjunctionem cum Deo, quidquid sit an Deus tunc temporis maneret adhuc affectus illi creaturæ.

QVÆSTIO II.

De Actu imperato qui est Attritio.

DEcurro hanc materiam, plura de hoc scire volens legat Suarez hîc d. 5. totâ & d. 20. per plures Sect. Lugo d. 5. S. 9. Perez d. 14. totâ, Dicast. d. 2. dub. 11. & 202. d. 6. per plures *dub.* & alios.

Punctum Difficultatis I.

Quid, quotuplex, & quî se habeat ad Iustificationem Attritio?

ATtritionem varij varie definiunt. pleræque definitiones, non satisfaciunt. Explicat 1. Suar: Disp. 5. sect. 1. num. 1. Quod sit illa detestatio peccati, quæ hominem ad gratiã suscipiendam disponit ex se insuffi- 203. cienter, cum Sacramento sufficienter. *Hæc Explicatio.*

NON SATISFACIT. assumit enim ad definiendum id quod dari est de fide, ea quæ non sunt de fide, dari enim attritionem est de fide, esse sufficientem cum Sacramento non est de fide, quod tamen assumit inibi Suarez. Deinde disponere ad gratiam est omnino extrinsecum attritioni, posset enim tota ejus ratio saluari quantumuis non disponeret ad gratiam. Explicat 2. Lugo tit. 59. Quod attritio sit dolor qui perfectionem contritionis non habet. *Hæc Explicatio.*

NON SATISFACIT. quia si quis 204. definiret ita contritionem. Est dolor qui perfectione superat attritionem, non recte definiret contritionem. ergo & describere attritionem per hoc, quod non accedat ad perfectam contritionem, non est recte illam describere, cum tamen eo modo attritionem definiat Lugo. Et certe talis modus describendi quantum fieri potest vsurpari non debet, quia non tam explicat, Quid res sit, sed quid non sit. Deniq; impossibili contritione possibilis adhuc esset Attritio, in qua suppositione quærerem quomodo definienda esset.

ASSERO I. *Definitiuè attritio est dolor de peccato ob metum gehennæ vel*

205. *vel pœnarum, vel turpitudinem peccati conceptus*. Quia Trid. Sess. 14. c. 4. his verbis illam circumscribit, estq; hic modus proportionatus alijs definitionibus, actus enim virtutum motiuo & objecto definiuntur, & mala quidem esset hæc definitio naturæ intellectualis quod illa sit vel Deus, vel Angelus, vel homo, quia contineret solam numerationem definitorum, hic autem non est numeratio definitorum sed motiuorum, per quæ aliàs describuntur actus. *Si quis* rationem communem omnibus illis motiuis vellet assignare, & aliquantulum à phrasi Trid. declinare, diceret quod sit. *Dolor de peccatis propter motiuū conuertens ad Deū*
206. *imperfecte, vel dolor ex motiuo non præferente Deum tanquam summum bonum reliquis*. vnde hæc definitio non procedit ostendendo excessum merum attritionis per contritionem, sed procedit ostendendo motivum cui innititur attritionis actus, actus autem specificantur à motiuo adeoq; & definiuntur per illud.

ASSERO II. *Triplicem esse attritionem secundum motiuum*. I. Quando concipitur ex metu gehennæ. II. ex metu pœnarum. III. ex turpitudine peccati. Ratio quia ita docet Trid. cit. aliaque motiua huc revocari possunt, & ita dolor ob spem præmij reuocatur ad do-
207. lorem ex metu gehennæ, opposita enim ejusdem sunt considerabilitatis, dolor item v. g. ex turpitudine inobedientiæ erga Deum &c. revocatur ad tertiam classem.

ASSERO III. *Cum Sacramento esse sufficientem solam attritionem ad Iustificationem*. Est assertum certum sed non de fide, non inquam de fide, quia id expresse dicit Ouiedo de Iust: Cont: 1. num. 109. censetq; oppositam sententiam etiam post Trid. obtinere suam probabilitatem. Perez d. 14 Sect: 6. num. 3. Lugo etiam dicit certius esse, quod Attritio sufficiat cum Sacramento, non diceret autem esse certius, si hoc esset de fide. Recenset Suarez d. 20. num. 3. & Dic: d. 6. dub. 2. 208.
Auctores qui oppositum asserto tenuerunt, hi autē sunt: Magister Sent. S. Bonauen: Hugo, Richardus de S. victore, Alensis, Gabriel, Major. Medina, Adrianus, Petrus Soto. Marsilius. Fauent eidem sententiæ, qui dicunt necessariam esse saltem existimatam Contritionem. Vict. So. Led: Nau: Fauent item ij qui docent quod in Confessione perficiatur attritio siue perficiendo eundem actum vt transeat in contritionem, siue efficiendo vt homo ex actu imperfecto transeat ad perfectum vt sensit Henricus.

Pondus addit huic sententiæ, quod grauissimi Auctores in art: mortis censent debere cum Sacra- 209.
mento nonnisi contritionem poni, talis est Suarez, Nug: San: Gran: Val: Zambranus, omnes apud Dic: d. 6. num. 136. rationemq; dant, quia quamuis certum sit quod Attritio sufficiat, nihilominùs quia graues DD. oppositum etiam post, Trident. docent, ideò ex caritate quâ vnusquisque tenetur sibi prouidere, debet conari ad contritionem vt suam salutem in tuto collocet.

RATIO I. Asserti est. auct: Trid. Sess: 14. cap. 4. verba illius sunt: Quamuis (supple attritio) sine Sacramento pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccato- 210.
rem nequeat, tamen eum ad DEI gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit, loquitur autem Trid. de dispositione vltima, quia loquitur de ratione disponendi, qualem non habet extra Sacramentum.

RATIO II. Quia aliàs non haberet Sacerdos vnquam potestatem remittendi peccata sed supponeret remissa, quod dicere est contra excellentiam Sacramenti pœnitentiæ, quod est medicina pro peccatis. quæ autem hæc esset medicina, quæ non posset adferre sanitatem, nisi supponat aliunde adlatam.

211. RATIO III. Quia difficilior nobis redderetur salus & remissio peccati quàm in veteri lege, nam in veteri lege sine confessione auriculari vel publica, remittebantur peccata beneficio solius contritionis, modo autem insuper accederet obligatio fatendi alteri homini peccatum.

Punctum Difficultatis II.

Quid sentiendum de Motiuis Attritionis?

212. ASSERO I. *Attritionem factam ex motiuo pœnarum temporalium posse esse sufficientem cum Sacramento ad delenda mortalia, quando pœnæ temporales referuntur ad Deum*, consequenter dolor ob timorem pestis, belli, famis, &c. Sufficiens erit. Est contra Vasquez. Sed est Suarij & aliorum.

RATIO Quia si attritio ob metum pœnarum temporalium non sufficeret, vel non sufficeret ex ratione vt sic pœnarum temporalium; & hoc non, quia aliàs attritio ob metum purgatorij, non esset sufficiens, quod forte oppositi non con-
213. cederent: vel ob metum nonnisi talium pœnarum; & hoc non, quia nullum est fundamentum asserendi quod etiam pœnæ temporales non possint mentem auertere à peccato, præcipuè cùm pœna temporalis sensu percepta apprehendi à nobis efficacius possit. Et certe Trid. videtur id voluisse innuere, dum agens de motiuis pœnas condistinguit à gehenna, vt videre est loco cit. adducitque in exemplum pœnitentiam Niniuitarum, quos pænituit metu pœnæ temporalis, hoc est subuersionis verbis. Deniq; vt nos Deus auertat à peccando, minitatur nobis pœnas temporales, cur ergo in motivum attritionis etiam à creatura assumi nō poterunt, vt ita cum 214.
Sacramento perficiatur iustificatio ex dolore orto ab illis motiuis.

ASSERO II. *Dolorem de peccato ob metum pœnæ temporalis nullo modo relatæ ad Deum, probabilius est non esse sufficientem.* Est Suarij D. 2. S. 4. n. 10. Lugo d. 9. sect. 9. n. 140. Dica: d. 6. d. 1. num. 6. Est autem post Sotum, & Canum fauentes contra Rosmer. Rationes pro asserto plures formantur non paucæ inefficaces. ad quas soluendas.

TENENDVM est I. Quod supernaturalitas non desumatur ex motiuo. hinc formari bene poterit actus supernaturalis ob metum pœnarum temporalium, quamuis non relatarum ad Deum. 215.

TENENDVM II. Quod interdum eiusmodi dolor non sit auersivus à peccato, id præcise solùm non probat alias talem dolorem esse insufficientem, nam etiam metus inferni non semper reuocat à peccato. Addit etiam Rosmer. Posse esse actum supernaturalem & meritivum vitæ æternæ sine relatione formali ad Deum, quia si quis eliciat actum iustitiæ propter solam honestatem illius, eliciet actum supernaturalem sine vllo expresso respectu ad Deum, immo si v. g. foret ex relatione ad Deum tanquam mandantem v. g. talem actum, iam non erit solus actus iustitiæ sed eti- 216.
am obedientiæ.

TENENDVM III. Immerito supponi talem dolorem esse mundanum, cur enim non poterit esse supernaturalis. cum etiam supernaturailtas nō describatur per nos per ordinem ad esse aliquod Diuinum, vel relatum ad Deum.

TENENDVM IV. Sicut quando dolemus ob metum inferni non semper nobis relucet hæc formalitas, quia Deus reuelat illum esse & tamen sufficienter dolemus, sic etiam quamuis non reluceat vt doleamus ob metum pœnarum temporalium, quas fides docet irrogari à Deo, poterimus adhuc bene de illis sufficienter dolere. Cæterùm. RA-

217. RATIO I. Asserti est. communis persuasio DD. requirentium dolorem relatum ad Deum: & in oppositum nullum vrget fundamentum.

RATIO II. Quia PP. in omni iustificatione requirunt conuersionem ad Deum, quæ non potest haberi nisi in motiuo reluceat quoquo modo Deus.

RATIO III. Quia forma depulsiua peccati debet esse proportionata formæ depellendæ, cum ergo fuerit peccatum non philosophicum, etiam forma depulsiua debet esse non philosophica, sed Theologica.

Ad soluendas rationes quas adfert
218. *Rosmer.*

NOTO I. Non negari per nos possibilem esse dolorem supernaturalem ex dictis motiuis, sed negari a nobis sufficientem illum propter iam adlata.

NOTO II. Negatur quod sufficiat ad confessionem venialium attritio, naturalis & quamuis sufficeret, adhuc non sufficiet talis qualem adstruit Rosmer propter easdem rationes. præcipue primam & secundam.

NOTO III. Quod assumit dolorem ex particulari motiuo sufficere ad confessionem, id verùm quidem est si de facto alia mortalia non habeat, non sufficiet autem si alia
219. mortalia habeat vt docet Dic: d. 6. num. 36. alias remitteretur peccatum, nec actu nec virtualiter retractatum: posito autem quod in aliquo casu sufficiat iste dolor, non sequitur etiam dolorem, qualem adstruit Rosmer suffecturum, obstantibus rationibus allatis.

Punctum Difficultatis III.

Quid sentiendum de Honestate Vniuersalitate & Permanentia Attritionis?

ASSERO I. *Attritionem elicitam propter metum inferni esse actum honestum.* 220.

RATIO. Tum quia honestum est propter illud auerti à peccatis, quod Deus intimat vt auertamur à peccatis, non enim aliquid inhonestum intimaret. jam autem intimat metum v. g. gehennæ, Timete eum qui habet potestatem mittere in gehennam. Tum quia nulla in honestas in hoc actu ostendi potest. Tum quia actus iste est actus elicitus à virtute spei, nam sicut ad illam spectat amor beatitudinis, ita spectare debet odium non beatitudinis, adeoque metus gehennæ. His omnibus accedit auctoritas Trid. quod pluribus locis laudat attritio- 221.
nem præcipue S. 14. cap. 4.

DICES cum Luthero. Iste actus est inhonest'. Nollem detestari peccatum si non esset infernus, est enim actus inordinatus præferens pœnam offensæ Dei, attritio autem est talis actus. quod ipsum Probatur, quia propter quod vnum quodq; tale & ipsum magis. ergo cum propter inferni metum detestetur contritio mortale, magis detestatur infernum quam mortale.

RESPONDETUR. Argumentum duo involuere. I. An ille actus quo detestor peccatum propter infernum inuoluat hanc conditionalem, si non esset infernus non 222.
dolerem. II. An tunc magis detestemur infernum. quod ad primum attinet, Dico, quod illa conditionalis duplicem sensum habeat. I. Si non esset infernus non dolerem de peccato, quantum est ex vi hujus actus, & hic sensus nullam inuoluit inhonestatem, hancque conditionalem involuit actus attritionis, quia omnis actus absolutus inuoluit proportionatam conditionalem vt inductio probat. & ita hunc actum Amo Deum, quia est summe bonus, resoluimus in hunc sensum Non amarem illum, quantum est ex vi hujus actus, si non esset bonus. quod autem non noceat honestati hujus

223. hujus actûs, dictus sensus, hac inter alias instantia ostendi posset. Dicat aliquis honestus si biberem, noceret mihi numquidne jam vellet honestus hoc ipso esse helluo si non noceret illi? & sicut poterat Deus velle salutem nostram & ipsam Incarn: propter nostram salutem, nosque interdum opera supernaturalia facimus vt impetremus naturalia. & si Deus potest excellentius aliquid velle salute, nosqué aliquid excellentius offerre pro ignobiliori fine vlla disordinatione, etiam bene poterimus aliquid ignobilius adhibere pro motiuo vt consequamur, aliquid nobilius adhibendo scilicet metum pœnarum vt euadamus cul-
224. pam. II. Prædicti actûs potest esse iste sensus, si non adesset infernus, nullo modo dolerem de peccato, & hic sensus est malus nec infertur ab attritione, quia importat tacitam adhæsionem, & non auersionem a peccato, quam si infert, hoc ipso ille actus censendus erit malus. Quod attinet autem ad secundum, An assumendo infernum pro motiuo peccati, debeamus dici magis detestantes infernum, id pendet ex explicatione hujus principij Propter quod vnum quodque &c. fallit enim in pluribus, & inter alia fallit in materia de fide, quia articulis fidei credimus propter revela-
225. tionem, nec tamen reuelationem magis credimus, quam articulos fidei. Quidquid sit de veritate principij ejusq; explicatione. hoc ipsum principium probat in prædicto actu magis esse detestabile peccatum, quam infernum quia detestabilitas moralis pœnarum inferni desumitur ex malitia peccati, quod est causa irrogationis inferni. Unde propter quod vnumquodque tale & ipsum magis. propter peccatum enim detestandum assumo infernum, & ipse infernus irrogatur tanquam malum, quia peccamus.

ADDO pro præsenti dictum principium, Explicari sic potest: Propter quod vnumquodque tale & ipsum magis, si aliunde in eo ad 226. quod mouemur non includatur excessus etsi ipsum motivum ab ipso illo ad quod movet in suo genere, non accipiat vim. accipit autem infernus vim destabilitatis a peccato vt dictum est, & sicut non magis Deus vult nostram salutem quam Incarnationem, quantumvis velit Incarnationem propter nostram salutem, quia magnus excessus excellentiæ est inclusus in Incarnatione, quâ excellentia superat excellentiam salutis, ita quia magnus excessus turpitudinis est inclusus in peccato præ inferno, potest detestans peccatum propter infernum magis detestari peccatum, cum ipsam præcipuam rationem detestabilis acci- 227. piat infernus a malitia peccati. Ad plures Script: auth:. & SS. PP. soluendas.

NOTANDUM erit, quod attritio sit quid imperfectum negativè, hoc est, non ita perfectum vt contritio, sed non est quid imperfectum positiue hoc est dicens & involuens aliquid mali, tribuiturqué illi imperfectio, quia seipsa nihil est, hoc est, non perducens ad iustificationem sola, potestque bene fieri ex corde quamvis non fiat ex caritate, eo. quod ex corde timemus insidias & tamen illas non amamus, perfectaque Charitas foras mittit timorem, hoc est eleuando animam vt 228. non propter timorem doleat, vel vt nihil timeat facere in gratiam amati, non autem quasi charitas auferat salutarem pœnarum timorem.

ASSERO II. Motivum attritionis licet pro præsenti ordine sit vniuersale, proquia præsenti nullũ est mortale actuale saltem quod non sit detestabile ne incurratur infernus aut ob veniale aliæ pœnæ, non tamen est vniuersale pro omni euentu, vt non esset, si Deus decerneret non punire vnquam mortale gehennâ, vel si decerneret nullam pœnam irrogare pro venialibus.

DICES ex Bertholdo. Potest aliquis elicere hunc actum Mallem pecca-

229 peccare mortaliter, quam pati pœnas inferni, quia non apparet, quî de hoc peccato in præsenti statu doleri possit propter metum inferni, ponerentur enim tunc duo contradictoria, nam & diceret volo omne peccatum vitare, & inter alia peccatum, quo elegi potius peccatum quam infernum, & dicere volo potius peccatum quam infernum pati.

RESPONDETUR. In dicto casu non admittendam contradictoriam, quia & pro diuerso tempore & diuerso affectu illæ duæ propositiones ponerentur; prima enim approbatiue poneretur, secunda reprobando eandem, nec terminaretur jam tunc ad vtrumque volitio

230. volens, sed ad primum actum volitio, ad secundum nolitio, consimilis, ei quæ alias fit in quocunq; actu retractandi.

ASSERO III. Diuerso respectu attritioni ante Confessionem elicitæ conuenire permanentiam moralem, diuerso respectu non conuenire. durabit moraliter etiam elicita nonnisi ex particulari motiuo, si committatur immediatè ante absolutionem aliûs rationis veniale, quia v. g. bene stant secum detestatio specialis mendacij, quâ talis cum amore v. g. vanæ gloriæ, neq; enim eadem est particularis turpitudo vtriusque. Cæterùm si post illum

231. dolorem de mendacio iterato committetur mendacium, non habebit ille prior dolor moralem permanentiam, quia voluntas non mentiendi non habet moralem permanentiam posita voluntate mentiendi. Casu autem quo quis doleret ex motiuo vniuersali extendente sese ad mortalia & venialia, si vel vnum veniale committatur, difficile est saluare pro tunc permanentiam doloris. & ratio est quia voluntas ne veniali quidem peccato offendendi Deum, tollitur voluntate peccandi venialiter, consequenter prior ille dolor non apparet, quomodo sit habiturus permanentiam moralem. Docet tamen Lugo d. 14 n. 145. quod licet Con- 232.
tritio sit vniuersalis, nihilominus non terminetur æqualiter ad omnia, sed magis detestatur vnum quam aliud, consequenter post dolorem illum vniuersalem habita voluntate peccandi venialiter, poterit adhuc manere dolor de mortalibus, quia voluntas peccandi venialiter retractat, quidem voluntatem non peccandi venialiter, sed non retractat voluntatem non peccandi mortaliter. Esset & alius modus obviandi anxietatibus conscientiæ, quæ possent oriri ex hac doctrina, nempe quod etiam commisso illo veniali si eatur ad Confessionem, adhibeanturque media illa humano modo ad finem primo intentum, tunc inter- 233.
cedit quasi virtualis reiteratio peracti doloris. Recito hic notanda verba Lugonis, Optimum consilium est, ad maiorem securitatem, quod pœnitens doleet seorsim de mortalibus propter grauitatem offensæ mortalis, qui dolor ex tali motiuo nullo modo reuocatur per peccatum veniale subsequens. Item quod doleat seorsim de peccatis venialibus vel de aliquibus propter specialem illorum grauitem &c. cui dolori non opponetur aliud peccatum veniale nouum, quod non participat illam specialem turpitudinem, quam, per priorem dolorem pœnitens detestatus est. 234.

QVÆSTIO III.

De actibus Pœnitentiæ elicitis.

INprimis agendum hic esset An dentur actus meræ fugæ in pœnitentia, sed quia id pendet inde, An voluntas possit exercere actus meræ fugæ, quam suppono traditam in Animasticis. Vnusquisque conformiter ad illa principia in præsenti discurrat. Consulatur Lugo hîc d. 1. S. 2. Quod attinet ad alios actus, illi communes sunt pœnitentiæ cum alijs virtutibus, diuiduntur que in actus

235. actus fugæ & actus prosecutionis. Actus fugæ sunt Displicentia simplex. Odium efficax Detestatio. Dolor, Propositum vitandi. Actus autem prosecutionis sunt, simplex Complacentia, Amor efficax. Desiderium, Intentio, Electio Gaudium, qui horum actuum notiones habere velit, consulat Lugo d. 4. à n. 2. Mart. Perez d. 3. S. 1. & 2. Nos etiam explicuimus in Ethicis. Restat disputandum contra Rosmer dicentem: Non improbabile esse quod pœnitentia non doleat de peccatis.

DICENDVM est Pœnitentiam elicere dolorem de peccatis.

PROB: I. auth. SS. PP. qui per-
236. petuo asserunt, quod pœnitentiæ sit plangere peccata commissa, dolereque de illis. Quodsi dicas ad pœnitentiam id spectare non formaliter sed causaliter, jam non accipies verba PP. vt sonant. similique ratione dici poterit, quod nec alios actus principiet in sensu formali.

PROB: II. Si pœnitentia non doleret de peccato, ideò non doleret, quia procedit ex suppositione peccati, Sed hoc non probat pœnitentiam non dolere de peccato, quia iustitia restitutiua, vindicatiua, medicina, item volitio Dei de puniendo peccato sunt omnes volitiones & habitus ex suppositione mali,
237. & tamen detestantur illud malum, immo habitus cum solicitudine & anxietate, refugiunt illud malum, taliter autem refugere est dolere. ergo idem in præsenti dicendum. Hoc totum fundatur vlterius in hoc principio. Quia quotiescunque aliquis habitus tendit in destructionem alicujus termini illumque vult non esse, non est perceptibile quod præsentiam illius cum anxietate non refugiat, adeoque quod non doleat de illo.

PROB: III. Quia ex quocunq; fundamento aliæ virtutes dicentur dolere de oppositis malis, ex eodem fundamento dici poterit talem dolorem etiam pœnitentiæ competere. & sicut non possunt aliæ virtutes 238.
dolere de opposito nisi ex suppositione oppositi, nec hoc obstat quominus doleant. sic nec obstabit pœnitentiæ quominus doleat de peccatis, quamuis ex suppositione peccatorum doleat.

OBJIC: I. auth. multorum DD. & S. Tho: docentium quod Pœnitentia versetur necessario circa peccatum commissum.

RESPONDETVR. Concedendo totum, sed ex illis auth. potius inferendum est, quod pænitentia circa doleat de peccato, vel maximè enim illud versabitur dolendo S. etiam Tho. hoc ipso quia objectum pœnitentiæ vult esse peccatum expiabile, censendus est voluisse po 239.
nere quod etiam dolor sit actus pœnitentiæ, nam censendus est agnouisse & attribuisse pœnitentiæ media expiandi peccati tanquam finis intenti, inter quæ media est ipse dolor. Agnosci item potest quod sicut gratitudo non procedit nisi ex suppositione beneficij, actio tamen gratiarum spectat ad illam, ita quod etiam actum suum non possit facere, præcipue absolutum pœnitentia, nisi ex suppositione peccati. Sed Nego quod inde inferri possit exclusio doloris a pœnitentia, estque nonnisi in hoc diuersitas, quod Grates sint actus prosecutionis, dolor tem actus fugæ. 240.

OBJIC: II. Bonum compensationis respicitur a pœnitentia. hoc autem bonum compensationis essentialiter includit peccatum. si essentialiter includit non poterit amari bonum compensationis quin ametur bonitas, quæ illam constituit formaliter in esse boni, hoc autem est peccatum.

RESPONDERI potest huic argumento, quod probet multum. probat enim quod Deus decernens Christum Redemptorem curatiuum, amet peccatum. Item Iustitia ejus vindicativa &c. similia: Directe autem Responderi potest quod bonum compensationis essentialiter inclu-

241. includat peccatum tanquam, quid à se destruendum, consequenter includet illud tanquam objectum actuum fugæ, non autem includet illud tanquam objectum prosecutionis.

OBJIC: III. Dolor de peccato non potest habere pro motivo formali bonum compensationis, peccata enim præterita non opponuntur compensationi futuræ, imò necessaria sunt. quare, si hæc virtus deberet de illis decernere potius debuisset velle quod fuissent, vt ita habeat occasionem ponendæ compensationis, quam solam vult.

RESPONDETVR. Etiam concesso quod pœnitentia respiciat bonum compensationis, hoc enim su-
242. pra negatum est, necdum concludet argumentum, non tantum, quia retorqueri potest, vt retorsimus prius, sed etiam quia probaret, quod pœnitentia ne quidem imperare possit alijs virtutibus dolorem de peccato. quia si de peccato decernere deberet, deberet potius velle quod fuisset, vt ita sit occasio imperandi dolorem. quod si contradictorium est, vt imperet pœnitentia dolorem de peccato, & velit peccatum esse, sic etiam contradictorium est velle honestatem promanantem ex non esse. seu detestatione peccati & tamen velle peccatum.
243. Directè autem ad Objectionem dici potest, si Pœnitentia decernere debeat de peccatis, decernet vt non sint, si enim ipsam compensationem vult vt destruat peccata, certè si de 244.
illis decernere debet, decernet vt non sint, cum sint Terminus ad quem destruendum nata est pœnitentia, consequenter peccatum est necessarium vt ponatur compensatio, necessarium inquam per modum Termini destruendi, sed non alio modo necessitatis. Quando autem inferius dicit Impossibilem esse compensationem vbi non adest peccatum, dictum est supra, actum absolutum compensationis non dari, nisi supposito absolute peccato, licet actus ejusdem conditionatus possit dari ad conditionate ponendum peccatum. sed inde non sequitur, quod de illo dolere non possit, nam & compensationem vult ex 245.
suppositione peccati, & circa illud non actu prosecutionis, sed fugæ versatur, intendendo illius destructionem. Quando autem Trid. dicat pœnitentiam esse necessariam ad justificationem id intelligi potest non tantum de Actibus imperatis quales sunt, contritio, attritio item ob metum pœnarum & gehennæ, sed etiam est necessaria si ponatur attritio ob turpitudinem peccati, qui dolor erit actus elicitus pœnitentiæ necessariusque dolor, si supponatur alius dolor non elici.

Vnde Tridentinum dicit Pœnitentiam esse necessariam, vel hanc, vel 246.
illam, aliquam tamen.

DISPV-

247. DISPVTATIO V. 250.

De Effectis & Subiecto Pœnitentiæ Virtutis.

MAgna pars difficultatum de effectu pœnitentiæ, qui est remissio peccati, expedita à nobis est in materia de Obiecto remoto pœnitentiæ, restabunt tamen aliqua discutienda.

QVÆSTIO I.

De Effectis Pœnitentiæ, circa
248. *reuiuiscentiam demeritorum & meritorum.*

DE hoc quæretur, an commisso peccato redeant peccata jam ante commissa, sed præabolita, item si justificetur homo post peccatum, an redeat illi gratia ante peccatum habita.

DIFFICVLTAS I.

De Effectu qui est Irreuocabilitas peccati.

NOn est difficultas quod de fa-
149. cto dimissa culpa nunquam redeat, quamuis fuerint DD. qui oppositum senserunt, hoc est Hugo de S. Victore, Guilielmus Paris: & alij apud S. Bonauenturam, quibus fauet Magister, in quantum non audet damnare sententiam hanc cum Medina soluente in contra argumentum. citaturque Aug. in Psal. 118. & lib. 1. de Bap Par. c. 12. & 13: Ser. 15. de verbis D. Beda. Gregorius, Chrys: Abul. Theoph: & alij, Numerantur autem 4. peccata quæ faciunt redire omnia ante acta. Odium fratris, Apostasia, Contemptus Confessionis, & cum aliquem pœnitet quod pœnituerit. Sed oppositum tenendum est propter communem jam Ecclesiæ sensum fundatum in Trid. & multis locis Sacræ Scripturæ, in quibus promittit Deus se non memoraturum amplius iniquitatum, cōparatq; remotionem peccati à nobis, distantiæ ortus & occasus vt videre est Psal. 102. Seruit ad hoc ille locus Pelagij Papæ vt habetur cap: vltimo de Pœnitentia Dist: 4. Diuina, inquit, Clementia
peccata semel remissa in vltionem 251.
iterum redire non patitur. Lugo & Coninck nominant hunc Papam Gelasium. Dicastillo Pelagium.

Auth. PP. quæ adferuntur, non plus volunt, quam quod redeant peccata in hoc sensu, quia scilicet meremur vt Deus permittat nos in similia labi, vel quia redeunt quoad pœnam æternam quæ merebantur post dimissionem nonnisi temporalem, loquendo secundum sensum vulgatiorem. Solet etiam vrgeri illa parabola in qua punitur servus exigiturq; ab illo debitum jam condonatum, eo quod noluerit dimittere conseruo suo, quia tamen para-
bolas nō est necesse in omnibus veri 252.
ficari sed nonnisi in principali intento, videndum restat quodnā fuerit illic principale Christi Dñi intentū quod non aliud erat, nisi ostendere, quòd immisericordes sint puniendi.

Restat discutiendum. An de absoluta potentia redire possint peccata.

DICENDVM I. *Accipiendo reditum peccatorum pro reassumptione juris ad offensam, potest fieri vt Deus condonet peccatum sub certa conditione, ita vt si illa non impleatur, reassumat Deus jus offensæ.* Est Conclusio Scoti in 4. Dist: 22. Gabri. Valen: d. 7. qu. 2. pun: 1. Coninck d. 2. d. 18.

253. d. 18. Medina. Granado, & post illos Perez d. 11. S. 3. contra Dicastillo d. 2. d. 23. Suarez, Vasquez, Lugo d. 10. & Ouiedo Tract. 9. Con. 6. p. 4.

PROB: I. Quia id non implicat contradictionem, vt patebit solutione argumentorum.

PROB: II. Quia contritio, attritio cum Sacramento, Gratia &c. non sunt abolitiva peccati, nisi interveniat condonatio Diuina. Ex quo sic vrgetur. Prædicta nō habent vim vt omninò acceptentur, ergo possent non acceptari, ergo & acceptari sub conditione, quod scilicet Deus sit resumpturus offensam, si vel semel repetito peccet creatura.

254. PROB: III. Quia etiam in humanis potest condonatio fieri offensæ sub conditione. Tum quia similis potest fieri etiam dimissio debiti iustitialis vel culpæ à Legislatore, scilicet sub pœna reincidentiæ. Tum quia concedunt multi posse peccatum mortale redire quoad pœnam, consequenter dabitur condonatio pœnæ conditionata. ergo poterit dari conditionata condonatio culpæ.

Vt. Intelligatur vis illius condonationis Diuinæ conditionatæ, explicari illa debet, per ordinem ad donationes humanas conditionatas,

255. porrò in humanis illæ dupliciter fieri possunt. I. Ut non intercedat vllus actus absolutus quantum est ex parte actus, sed sit præcisè suspensio actus cum sola manifestatione ponendi illum sub conditione. hæc donatio nullum beneficium actu confert sed conferet, & ita nullum est beneficium dicere, Soluerem te vinculis si dares pecuniam: sic etiamsi Deus diceret, Condonarem tibi peccata si non faceres aliud, eo casu non condonat peccata, nec manet ille homo solutus vinculis, sed tantùm solueretur, si poneretur conditio. II. Potest fieri in creatis condonatio vel donatio, quæ sit absoluta ex parte actus, & ex parte objecti conditionem importet. vt 256

si v. g. dicat, Solvo te vinculo, sed si iterato non obedires, redires ad carcerem. dico potius redires, quam redibis, vt magis phrasis proportionet sese conditionato statui. Talis modus condonandi pro præsenti confert beneficium, licet adstrictum aliqua conditióne: ita etiam in præsenti intelligi debet Deus eodem modo condonans peccatum, sub conditione reassumendi odij.

DICENDVM II. *Sumendo reditum peccatorum pro eo, quod peccator quoad se, ita se habeat formaliter, ac se habuit antequam non retractasset peccatum, seu antequam non fuisset sublatum peccatum. in hoc sensu, posito vno peccato non possunt redire alia.* 257.

PROB: Posito illo nouo peccato causante reditum peccatorum, & haberet se, quoad se peccator, ita ac se habuit, antequam sublata fuissent illa peccata, & non se haberet quoad se ita. haberet se quoad se ita, supponit enim hoc contradicens Conclusioni; & non se haberet ita quoad se vt probatur. quia posito nouo peccato causante reditum anteactorum peccatorum, non haberet se homo tunc ita ac se habuit cum peccaret actu, vel cum erat in habituali peccato. quod ipsū Probatur, quoad primam partem, quia illud novum peccatum potest esse blasphemia, & pristinum potest 258.

esse Occisio, quî ergo tunc habebit se quoad se peccator vt actu occidens, cum blasphemat & actu non occidit. quod si novum illud peccatum & occasio descriptæ reincidentiæ sit etiam v. g. occisio, cum hæc distincta sit realiter à priori, quomodo tunc actu ita se quoad se habebit actu (& quidem vt supponitur formalissime) si novum homicidium committat. quoad secundam partem, nempe quod eo casu non sit se habiturus peccator quoad se ita habitualiter vt ante. Probatur. quia quantum est ex parte peccatoris, tunc manet habitualiter homicidium, cum manet nullo modo debite

259. bite retractatum. ergo cum supponatur retractatũ, non poterit dici manere habitualiter. & sicut is qui sedet quamuis postea stet, impossibile est, vt non verificetur de illo quod sederit: ita si semel retractauit, impossibile est de illo non verificari quod retractarit. si autem retractauit, hoc ipso sustulit habitualitatem quæ importabat negationem retractationis.

RESPONDEBIS Non implicare vt idem actus vitalis iterato reproducatur, & tunc rediret peccatum idem.

CONTRA est. quia hic non quæritur de hoc, An possit Deus facere vt eadem numero actio pecca-
260. minosa redeat, sed vt redeant peccata quamuis actu tunc non supponantur committi.

DICENDVM III. *Imaginabilem esse casum, quo omnia peccata commissa, commisso nonnisi vno redeant æquivalenter, etiam quoad modum æquiualenter se habitura voluntatis, ac se habuit cum nondũ sublata fuissent peccata.*

PROB. Posset Deus edictum tale facere. sciant omnes homines, quod quicunq; peccatum commiserit post iustificationem, sit rem mihi ita displicentem facturus, vt erant omnia peccata in ante commissa. quod tale præceptum sit possibile. Probatur, quia non implicat. Tum
261. quia sunt aliqua ideo mala quia sunt prohibita, ergo etiam possunt esse aliqua grauius mala, quia sunt grauius prohibita. ergo si prohibeantur sub grauitate æquiualentiæ tribus v. g. grauitatibus, habebunt malitiam æquiualentiæ trium grauitatum. Tum quia etiam in humanis formantur tales prohibitiones. nam v. g. Actio quæ non est læsiua Maiestatis appellatur crimen læsæ Maiestatis. Tum quia vt recte aduertit Coninck. Potest homo per votum aut similes modos obligare se sub dupla culpa, cur ergo idem non poterit facere Deus. Tum quia quæ contra possibilitatem hujus præcepti opponi possent, facile solui poterunt ex his principiis, quod scilicet 262.
non dicamus malitiam formalem seu objectiuam externa prohibitione indi posse, nam non dicimus quod v. g. possit Deus prohibitione sua facere, vt blasphemia sit formaliter homicidium, sed tantum dicimus, quod blasphemia possit reddi ratione extrinsecæ prohibitionis æquiualens moraliter homicidio, ad eum modum, quo aliquæ actiones legibus humanis possunt reddi crimina læsæ Maiestatis, non physice sed moraliter. Deinde argumenta in oppositum formanda probabunt, quod nihil Deus prohibere possit sub peccato quod de se non sit peccatum. Quod autem eo casu reditura sint peccata æquiualenter. 263.

RATIO est. quia malitia illa æquiualebit omnibus comissis, hinc qui committet illam malitiam, ponet aliquid æquiualens omnibus cõmissis. Neq; valet si dicas. Qui vellet peccare peccatis Antichristi vel peccatis mille, non hoc ipso committeret prædicta peccata, quomodo ergo peccabitur peccato æquiualente illis, quæ in ante commissa sunt. Quia quod aliquis non peccet mille peccatis, vel peccatis Antichristi, desumitur inde, quia peccatum non potest esse nisi volitum, volitum autem non est nisi cognitum, & quia supponuntur, nec peccata Antichristi, nec peccata mille repræsentari, ideo 264.
nec censeri poterit voluntas prædicta velle. casus autem in quo procedit Conclusio, præsupponit præceptum illud prohibens peccatum sub reincidentia præcognitum esse, & contra illud niti voluntatem. In hoc etiam est disparitas, quia in nostro casu intercedit præceptum superioris, quod aggrauare potest malitiam constituereq; in serie æquiualentis moraliter pluribus, quod in casu objectionis non adfertur: & sicut in humanis cum vult malus aliquis ciuis agere vt committat crimen læsæ Maiestatis, non hoc ipso committit illud, quia illa actio, nec in se est crimen tale, nec sub tali intermi-

265. terminatione prohibetur· ita in præ-
senti.

Posset adhuc inquiri. *An non sit
possibilis modus reincidendi in peccata
commissa, stans in hoc, quod scilicet Deus
prohiberet aliquod peccatum sub pœna
non statim assumendi odij, sed suspen-
dendi vsq; ad certum tempus, quo ela-
pso deberet tum primum incipere irasci
Deus.* Occasionem quæsiti dat Ouie-
do, numero 65. Sed probabilius est
tali modo non posse redire peccata.
Tum quia reditus peccatorum non
debet ostendi ratione præcisè reas-
sumpti odij a Deo, vidimus enim,
Peccatum habituale non stare in so-
la auersione Diuina. Tum quia
actum suum necessarium non po-
266. test Deus suspendere, necessario au-
tem Deus odit peccatum, necessa-
rioq; auertitur à peccatore nisi con-
donet, non intelligitur autem con-
donare. Nisi forte id procedat de
pœna, cujus executionem, potest
Deus ad tempus differre. Tum quia
posita illa suspensione odij in tem-
pore intercepto inter illud princi-
pium suspensionis & inter principi-
um reassumendi odij, vel manet pec-
cator sine macula peccati, vel non
manet. si manet, quomodo postea
intelligi poterit Deus non detestari
illud peccatum si autem non ma-
net quomodo postea redit macula,
neque enim subest imperio Diuino
217. quoad redire. Quodsi dicas Dete-
stari quidem Deum peccatum etiam
in illo intermedio tempore, sed si-
mul intermittere jus offensæ, rece-
des à principali puncto, quod est
ostendere, illo intermedio tempore
non esse illam creaturam objectum
odij Diuini, de hoc enim solo pun-
cto hic controuertitur.

In hac materia Urget Koninck
arg. à pari. Non repugnat dari
peccatum, quod non inficiat subje-
ctum donec ponatur conditio, & sic
v. g. si Crearetur anima & non vni-
retur corpori, quantum est ex vi O-
riginalis, esset illud maculativum
animæ, non tamen macularet ani-
mam, donec vniretur corpori, quia
tunc primum denominatur anima 268.
esse ex animabus posterorum Adæ·
ergo etiam fieri potest vt Deus re-
mittat peccatum sub conditione, &
tamen illud ante impletionem con-
ditionis non inficiat. Pluribus hoc
argumentum soluit Lugo à nu. 14.
illicq; pro vtraq; parte disputat, An
scilicet illa anima dicenda esset in-
fecta originali ante vnionem, & qui-
dem probabile est, illam pro illo
priori non infici, quia adhuc est in-
differens vt sit anima posterorum
Adæ. Deinde Patres & Doctores
supponunt maculari animam de-
pendenter ab vnione ad corpus. Et
quamuis verum esset dicere Quod
peccauerit peccato originali se-
cundum inclusionem in volunta- 269.
te Adami, in qua supponitur fuisse
inclusa, non tamen dicenda est pec-
casse habitualiter ante vnionem
cum corpore. Sed instat Lugo. si
tunc fuisset anima creata extra cor-
pus quando actu peccabat Adam,
verum fuisset dicere, nunc peccant
omnes posteri Adæ, ita verum erat
dicere, nunc peccat Petrus & Ioan-
nes, futuri posteri Adæ; consequen-
ter idem verum fuisset dicere de illa
anima, quantumuis nondum vnita
corpori. Hæc tamen Instantia non
conuincit. Quia si tunc creata fuis-
set anima aliqua & non vnita cor-
pori visaque fuisset vnienda cor-
pori, vnius ex posteris Adæ, verum 270.
fuisset tunc de illa dicere, quod pec-
cet, in voluntate Adami, sed non
verum fuisset dicere quod peccet
habitualiter. Quare autem possit di-
ci illa anima Peccans originaliter
ante infusionem in corpus, & non
peccans habitualiter, Ratio ex di-
ctis colligi potest. quia peccare ori-
ginaliter illam animam, est peccas-
se in Adamo, cujus voluntati erat
alligata illa anima, hoc autem to-
tum est completum ante vnionem
ad corpus, sed peccare habitualiter
est contraxisse maculam, quæ non
contrahitur ex sensu SS. PP. nisi vni-
one ad corpus. Et quia tunc quam-
uis præuideatur futura anima poste-
ri Adæ

271. ri Adæ nondum de facto est anima posteri Adæ, hinc nec defacto incurrit habituale originale peccatum filiorum Adæ, nec refundi debet in animam illa macula, nisi ratione habitualis originalis, quod tunc vt dixi nondum contrahitur.

Hoc tamen argumento Koninck non vtor. quia inprimis in antecedenti manet peccatum originale nullo modo condonatum, hinc ipsa non condonatio est radix redeundi. cum autem in nostro casu supponatur condonatum, non apparet vnde oriatur radix redeundi. Ex alio etiam principio, non vtor hoc argumento, quia sumit difficilè principium, quod eo casu non debeat dici

272. maculata anima non est enim explicabile, quomodo hoc quod est illam peccasse in Adamo, non refundatur in eandem, pendetq; hoc à Dei determinatione, An scilicet illi tales animas voluerit includi in dicto pacto, vel non. de quo nihil clarè SS. Patres: si enim Deus dixisset nolo vt includantur animæ in hoc pacto ante vnionem ad corpus, non poterit dici ante vnionem inclusa illa anima in dicto pacto, maneretque maculata, sed si est inclusa vt concedit Koninck. quomodo non manet maculata. Quod autem supponunt Patres non maculari animam, nisi dum vnita est cor-

273. pori, supponunt ex eo, quia non loquebantur in suppositionibus miraculosis, & non secundum præsentem statum currentibus, in præsenti enim statu nuquam anima creatur, quin simul vniatur corpori, si autem non loquebantur in suppositionibus miraculosis, non loquebantur hoc ipso de creatione animæ, quæ præexistat suæ vnioni ad corpus.

DIFFICVLTAS II.

Notantur aliqua ad soluendas Obiectiones.

Ad soluendas Objectiones Lugonis.

NOTO I. Quis sit sensus hujus propositionis quod in conditionata 274.
remisso peccato, non remittatur absolutè peccatū. ly enim nō remittitur absolute prolatum, duplicem sensum habere potest. I. Quod non remittatur sine conditione sed dependenter ab eadem, & in isto sensu, casu dicto, non remittitur absolute peccatum. II. ly non remittitur absolute, supponit. quod nulla tunc intercedat condonatio, quod actu exerceatur jus offensæ vel saltem actu possideatur. & hoc falsum est evenire, quando condonatur offensa sub conditione, siquidem nonnisi illa conditione posita reassumi potest jus offensæ. Hinc vlterius negari debet, quod condonatione conditionata non euellatur quantum 275.
pro præsenti radix offensæ, & quod reseruet sibi Deus jus offensæ actu pro præsenti possessum, cum reseruet sibi jus nonnisi in potentia & pro futuro, casu implendæ conditionis. Et licet quantum ad statum præsentem reducatur peccator ad statum æqualitatis; Deusque quantum ad statum præsentem eo se modo ad illum habebit, quo se habuit priusquam peccasset, non eodem tamen modo se habebit relate ad futurum tempus, si ponatur peccatum sub pœna reincidentiæ prohibitum, nam ante positionem absolutam illius peccati, quod interminabatur sub pœna reincidentiæ, non haberet jus reassu- 276.
mendæ offensæ; & nisi præsupponeretur aliquod peccatum, non haberet Deus potestatem prohibendi aliquid sub pœna reincidentiæ, cum supponatur creatura in ante nihil omnino cecidisse. Illustrari potest hoc Notatum, conditionatâ condonatione iniuriæ facta in humanis, in qua non intelligitur homo in actu secundo habere jus ad offendi quousque non ponatur conditio. Hinc vlterius.

NOTO II. Ius, quod est radix exercendæ offensæ aliud est in actu primo & aliud in actu secundo. jus pro radice acceptum & in actu primo habet Deus, ante impletam condi-

277. conditionem, sed jus in actu secundo non habet Deus nisi post impletam, in actu secundo conditionem. Ius autem illud in actu primo ad offendi non impedit quominus homo dicatur iustus, quia etiam ante omne peccatum habet Deus jus sub conditione irascendi homini, casu quo excidat è gratia, id tamen non obest, quominus dicatur iustus, sic etiam in præsenti, & cum conditio nihil ponat in rebus, non debet tunc aliquid peccator, sed debebit impletâ conditione. Illa autem propositio quod in illo casu non sit omninò condonatum & sopitum jus, illa inquam propositio distingui debet ex dictis, si enim sumatur ly
278. omninò cum exclusione cuiuscunq; conditionis, sic omninò non est sopitum, cum sit condonatum sub conditione. si autem ly omninò sopitum infert pro præsenti non esse actum secundum offensæ, hoc in sensu est omnino sopitum. Habet hæc condonatio similitudinem aliquam cum meritis mortificatis in hoc, quod sicut illa reuiuiscere possunt, ita & Deus reassumere offensam, sed in hoc disp: est, quia ex communi sententia Theologorum cognoscitur in ipsis meritis aliqua intrinseca exigentia, ad reuiuiscere, & simul jus, secundùm quòd deposcunt à Deo semel illa acceptante restitui: jam autem
279. in ipsis peccatis, non est exigentia vt redeant. Modus hic conditionatæ condonationis Illustrari posset hac instantia. si Deus diceret per impossibile, sciam hoc si hæc fuerit cōditio impleta, ante impletionem conditionis non sciret illam Deus, essetque jam non omniscius; ita etiam cum Deus dicit se velle irasci, si hæc ponatur conditio, non poterit dici. quod Deus ante illius conditionis positionem irascatur.

NOTO III. Dubitari posse An natura humana cui conditionate remitteretur peccatum posset à Persona Verbi terminari? In quo dubio triplici via incedunt Auctores, nam inprimis aliqui facillime se expediunt eò, quod teneant naturam quæ 280.
in ante peccauit assumi non posse, vt videre est apud Amicum, docetq; Esparza. Aliqui dicunt quod talis humanitas cum tali condonatione assumi posset, expresseq; id docet Perez cit. num. 12. In hac sententia esset necesse dicere, quod solutâ vnione posset Deus reassumere jus offensæ, sed non præcisè titulo dissolutæ vnionis, vt enim supra vidimus, conditio sub qua posset Deus reassumere jus offensæ, debet esse peccatum prohibitum sub pœna reassumendæ offensæ; jam autem dissolutio mera vnionis non est peccatum. Et si præcisè ex vi dissolutæ vnionis reassumere posset Deus offensam, videretur aliquid latere in 281.
ipsa creatura fundans pro præsenti offensam, sed impeditam vnione. Quodsi quæras, An humanitas illa cum est terminata Personâ Diuinâ, posset rogare Deum pro peccatis suis futuris dissolutâ vnione, non habet specialem difficultatem contra præsens punctum, proponi enim eadem difficultas potest, An si poneretur vnio hyp. amissibilis, an in[...]quam posset adhuc orare pro peccatis suis futuris dissolutâ vnione.

Est insuper modus eidem dubitationi satisfaciendi, per negationem Cōsequentiæ. dispar. aliquis assignaret, quia scilicet est aliqua specialis indecentia, vt humanitas Deificata 282.
habeat sibi interminatum odium Dei, quæ indecentia non est, si puræ creaturæ remittatur sub conditione peccatum.

DICES Peccatum habituale nihil aliud est quam peccatum actuale præteritum à Deo non condonatum, si autem est semel à Deo condonatum, perinde implicabit esse illius habituale redire, atque implicat peccatum actuale, quod est & fuit condonatum, non esse condonatum: & sicut implicat vt semel visum redeat ad esse non visi, ita implicat semel condonatum redire ad esse non condonati.

RESPONDETUR. Peccatum absq-

283. absolutè & seclusâ quacunque conditione remissum, implicare vt quandoque redeat, sed redire poterit sub conditione remissum, præcipuè cum aliunde non probatur impossibilitas cōditionatæ remissionis. Illa instātia de viso, probat tantùm, quod remissum absolute non possit non esse remissum absolutè, & quod remissum sub conditione non possit non esse remissum sub conditione, sed non probat quod non possit remitti sub conditione. nam sensus non eliciunt actus sub conditione. potest autem voluntas elicere actus sub conditione etiam Diuina, cur non ergo & condonare sub conditione.

284 *Ad soluendas Obiect. Dicastillo.*

NOTO I. Quod quamuis denominationes relatiuæ resultent etiam ex aliqua antecedente actione, quamuis item macula peccati sit denominatio relatiua, non resultabit tamen illa denominatio reincidentis sine actione antecedente, scilicet sine commissione peccati prohibiti, sub pœna reincidentiæ.

NOTO II. Supposito quod concedat Dicastillo eandem numero redire posse peccaminosam actionē, dici deberet, quod eadem etiam macula redire possit, quia macula in re nihil aliud est, nisi actio peccami-
285. nosa. Et licet ea quæ indiuiduantur à duratione, non redeant formaliter, vt dies hesterna; bene tamen redire potest Deus ad offendi, & ipsa voluntas ad æquiualenter peccatis præteritis peccandum. nam macula peccati non dependet essentialiter à duratione, & quamuis ob durationem peccatum reddatur maius hoc est ex accidenti, nec ex principio quod sit tempus. Illud autem accidens & illud extrinsecum, ratione cujus duratio major peccati, facit peccatum majus, stat in hoc, quia intelligitur homo per illud tempus plures inspirationes Spiritûs S. contempsisse, vel quia vrgebat v. g. præceptum confitendi, vel annuum vel periculi vitæ; vel quia intensius 286
operata voluntas; quæ omnia si post peccatum immediatè completa fuissent, creuisset malitia peccati. ergo apparet incrementum illud præcisè ratione temporis non accipi.

NOTO III. Quamuis perficeretur nonnisi infusione gratiæ condonatio, nondum conuinceretur sub conditione remitti non posse peccatum, quia licet sanctitas absoluta, & de facto posita non possit remittere peccatum sub conditione, nullam scilicet pro nunc abolendo offensam, potest tamen remittere offensam nunc, sub conditione reassumendæ offensæ. Neq; tunc Deus erit causa maculæ peccati, vt jam in simili supra dictum est. 287.

Ad soluendas Obiectiones alias.

NOTO I. Falsum esse eo casu non remittendum, sed tegendum nonnisi peccatum, quia tectio peccati supponit actualem maculam, quæ tunc non habetur.

NOTO II. Falsam esse hanc propositionem, quod scilicet gratia sit suâ naturâ absoluta peccati remissio, sed ad maximum est vera, quod sit remissio absoluta pro hic & nunc; Inde tamen nō sequitur quod pro præsenti ordine aboleat peccata sub conditione reincidentiæ.

NOTO III. Positâ condigna 288.
satisfactione non posse reassumi jus offensæ, quia â condigna satisfactione (quæ creaturæ puræ est impossibilis) extinguitur independenter à condonatione jus offensæ, gratia autem destruit peccatum cum condonatione. quomodo autem in ista condonatione requisita fundetur postea jus remittendi sub conditione, ex probatione Conclusionis colligitur. Et sicut in humanis potest remitti debitum non solutum, remitti inquam sub conditione, & tamen non potest fieri extinctio debiti sub conditione; si fiat satisfactio plena, sic & in præsenti.

DIFFI-

289. # DIFFICVLTAS III.

De effectu qui est Reuiuiscentia meritorum.

NOn est hic difficultas de actionibus, quæ in peccato mortali erant factæ, hæ enim cum nunquam vitam habuerint, quæ pendet ab influxu gratiæ, quæ est vita nostra supernaturalis, non possunt dici reuiuiscere. Non est item difficultas quæ disputãdo inualuerit, An quando meretur peccator fidelis augmentum habitus fidei vt 5. si postea perdat fidem, an illud augmentum redeat, Censet enim Perez d.
290. 12. S. 6. citatq; pro se Granado, quod illud augmentum non redeat, sed redeunt nonnisi merita gratiæ & gloriæ. Nec item est de hoc difficultas, An de facto redeant merita gratiæ & gloriæ, communis enim est sententia de facto redire. & quamuis Perez, Suarez, Granado, & alij, non censeant id esse de fide, Oppositum tamen omnes censurâ afficiunt. licet id docuerit Nunnus Porrò, quod redeant merita

RATIO est Auth. Scripturæ. Ad Gal. 3. v. 3. & 4. Sic stulti estis, inquit S. Paulus, vt cum Spiritu cœperitis, nunc carne consummemini. Tanta passi estis sine causa, si tamen
291. sine causa. quem locum sic interpretatur Anselmus, *Sine causa passi estis, si in hoc errore perseueretis, non sine causa si resipiscatis.* Item Ambrosius. *Quia adiecit, si tamen sine causa, ostendit sperare se posse reformari illos.* haud dubie non solùm ad statum gratiæ, sed etiam ad prius meritum, quod perdiderant. Eodem modo hunc locum interpretantur Chrys: Hiero: Theophyl. Theodoretus & S. Tho. l. 2. in c. 3. epist. ad Galathás. Loca hæc post Suarez & Vasquez & alios refert citatus Perez. Præter auctoritatem scripturæ. est Auth. Triden: Se. 6. cap. 16. Textus capitis sic habet. *Hac igitur ratione iustificatis hominibus siue acceptam gratiam perpetuò conseruauerint, siue amissam recuperauerint, proponenda sunt Apostoli verba. Abundate in omni opere bono, scientes, quod labor vester non est inanis in Domino, non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri.* Infer. Obliuisceretur autem si non redirent merita, fuisset item hic inanis labor, & si amissa gratia recuperatur, recuperabuntur & merita. ad quod postea alludit can: 32. in quo Tridentinum ad rationem meriti hæc requirit vt aliquod sit opus justi, vt fiat ex auxilio supernaturali, & vt operans in gratia decedat. vtrumque autem illud prius habetur in obtenta justificatione post peccatum. 292.

Tota difficultas est. An possibile sit vt condonata culpa non reuiuiscant merita. Aliqui vt Scotus. Occam. Bonauentura, affirmant. Sed Vasqnez & Dicastil. censent nec de potentia absoluta fieri posse, vt non reviviscant, quoad dignitatem & rationem meriti, vt videre est apud illum d. 2. num. 593. Lugo hac in parte habet suam specialem sententiam d. 11. a. num. 13. Specialem item Ripalda. d. 91. vtramq; sententiam breui compendio dat Perez d. 12. S. 3. num. 3. & 4. Tractat. eandem materiam Ouiedo de merito Tra: 9. Con: 6. Mens horum Auth. aliorumq; sufficienter intelligetur 294.
ex ratione quam assignant, quarenam redire possint merita, non peccata. 293.

Aliorum rationes, Cur redeant merita, non peccata?

RATIO I. Thom: est. Quia merita, quamuis posito peccato mortificentur, & in seipsis non perseuerent, perseuerant tamen in acceptatione Diuina, jam autem quando homo iustificatur, peccata non manent in se, nec in acceptatione Diuina, quia eorum perseuerantiæ causa Deus esse non potest. *Hæc ratio.*

NON SATISFACIT. Quia nego.

195. nego meritis inesse vim ratione cujus mereantur acceptari à Deo in ordine ad reuiuiscendum, vel si tu agnoscis talem vim, ostende in quo sit sita, præcipue quia id non potest reuocari per te in meram libertatem Dei.

RATIO II. est Lugo num. 14. Talis est natura gratiæ habitualis, quæ ex se & connaturaliter est semen gloriæ, quare licet de potentia absoluta potuisset Iustificato non condonari pœna æterna, connaturaliter tamen gratia habitualis exigit illam condonationem, quia connaturaliter exigit gloriam, cum qua non potest stare pœna æterna, staret autem, si priuaretur augmento
196. dicto in pœnam peccati, videreturq; Deus contra suum promissum recordari peccati, & punire illud. Nihilominus Hæc ratio.

NON SATISFACIT. Tum quia In pœnam violatæ Virginitatis, etiam Sanctissimi in cœlo laureola virginitatis carebunt, numquidne tunc censebuntur puniri à Deo pœna æterna in cœlo. Rursus Potuisset Deus decernere, si hic homo non peccarit venialiter, dabo ei vnionem hypostaticam; peccet, careat vnione, salvetur, numquidne punietur in æternum. ergo etiam saluatus, quamuis illi non redeant merita non censebitur illo non reditu puniri in cœlo.
297. Tum quia instantia illa deducta ex hoc quod gratia, sit abolitiua pœnæ æternæ probat esse illam abolitivam pœnæ sensus vel damni. Sed non est abolitiua effectuũ peccati omniũ, & quæ non sunt pœnæ proprie dictæ. & ita vt arguit Rip. in pœnam venialis denegantur auxilia aliqua gratiæ & consequenter gloriæ augmentum, & tamen illa denegatio tota æternitate durabit. & si hoc non vocas pœnam nec irreuiuiscentia merita voca pœnam. Tum quia assumit hæc ratio hoc ipsum, de quo quærendum esset Cur scilicet non reviviscẽtia esset pœna, & nõ potius effectus consequens peccatum, qualis est priuatio laureolæ Virginitatis.

RATIO III. est Ripaldæ cit. S. 4. eiq; adstipulatur Perez cit. Sect. 2. Multa præmittit Ripalda ante quam formet rationem, Legatur in fonte. tandemque sic format rationem. Pristina opera ad promerendam collationem gratiæ & gloriæ peccato possunt impediri in genere causæ efficientis moralis, & nõ in genere causæ formalis, nam merita & demerita non habent causalitatem formalem, hinc causant cum non existunt, quod non competit causæ formali, non possunt autem merita à peccato impediri in genere causæ efficientis moralis, quia Deus sicut potest remittere culpam, ita & dignitatem pœnæ, quæ pœna esset si non daretur reviviscentia. Hæc ra- 199.
tio aliquantulum coincidit cum ratione Lugonis. Sed præter jam dicta insuper.

NON SATISFACIT. Tum quia multa supponit probanda, sicut quod meritum, & demeritum sint duo agentia contraria, & quod meritum petat reuiuiscere, cum meritum petat facere ne reviviscat: de quo ipso quæritur vnde sit ista vis petendi reviviscere. Rursus si non haberent merita vim vt pro sequenti tempore causent præmium, non possent ad id acceptari a superiore, nec causare medio affectu superioris præmium. ergo debet ostendi vis ista in ipsis meritis. alias nonnisi ex 300.
liberalitate Dei redibunt, in quo autẽ fundatur ista vis reviviscendi? Tum quia posito, quod meritis non conueniat vis meritoria in genere causæ formalis moralis, sed efficientis, de hoc ipso quæritur, Cur hæc vis non restringatur ad efficere moraliter, nonnisi casu quo non incidatur in peccatum. Tum quia quamuis merita Parentum prosint ex sensu Doctorum filijs, restabit quærere, An prosint & cur ea merita, quæ erant posita ante peccatum. Agnosci nihilominus posset in actionibus Theandricis, quamuis sublata vnione peccaret illa humanitas, posset inquam agnosci vis Satisfactiua, nam meri-

301. merita Theandrica habent vim merendi infinitam, illimitatam, & dignam omni excogitabili possibili præmio, modò ad illud ordinentur. consequenter poterunt habere vim agendi, vt casu quo illa humanitas peccaret, permaneant præcipuè permanente semper principio dignificatiuo, nempe persona Diuina, jam autem merita nostra non habent infinitam vim, nec illis peccato sublatis permanet quidquam de facto dignificatiuum eorundem, consequenter carebunt consimili vi ei, quæ conueniret in dicta suppositione Theandricis operibus.

RATIO IV. Desumi potest ex Rosmer, quam etiam innuit. Ber-
302. tholdus hîc num. 63. Merita antecedentia retinent totam vim suam meritoriam post commissum peccatum, sed impediuntur peccato, hinc illo ablato tanquā obice reuiuiscent. Et sicut posito baptismo valido & informi, Baptismus quantum est ex se habet virtutem sufficientem ad delendum originale, & actualia ante Baptismum commissa, tamen si reperiat obicem, nō producit gratiam, & producit, sublato obice, sic & in præsenti, obice peccati sublato reviviscent merita *Hæc ratio.*

NON SATISFACIT. Tum quia de hoc ipso quæritur vnde retineant totam vim, & quod peccatum habe-
303. at se nonnisi per modum obicis ne effectum suum habeant merita. Tum quia potest retorqueri argumentum. Non redeunt peccata, nec gratia est solum obex non reditûs eorundem, ergo etiam merita non reuiuiscent, nec peccata erunt tantùm obex ne redeant. Tum quia quod Baptismus sublato obice causet gratiam referri id debet in characterem, qui est tanquam causa instrumentalis, non ostendetur autem aliquid tale quod maneat cùm committitur peccatum, ratione cuius manentis redeant merita. Commodius ergo.

FORMATUR ratio infundata ipsissimet principijs fidei, quæ supponat non esse impossibilia merita ha- bentia vim reviviscendi. ex hoc sup- 304.
posito sic vlterius proceditur. Datur in meritis condignitas radicalis, vi cujus petant à Deo acceptari, etiam ad reditum & reviviscentiam. ergo reviviscere debent. Antecedens probatur. Si non daretur in illis talis condignitas, de facto non reviviscerent, quia jam nonnisi ex liberalitate Divina redirent. cùm ergo reviviscant, vt docet fides, hoc ipso datur in illis radicalis exigentia reviviscendi. Hic modus probandi habet se ita, atque si aliquis diceret. Habet albedo vim disgregandi visum, si enim non haberet, de facto non disgregaret. & sicut hæc ratio innititur experientiæ, ita prior illa, fidei. & insuper principio illi nega- 305.
tivo, non implicat contradictionē. Posset hoc idem sic vlterius illustrari. Quando fiunt merita, prævisa futura peccata non possunt facere, vt non acceptentur. si autem sunt acceptata, verificatur de illis propositio etiam quando homo est in peccato, *sunt acceptata.* quia verò simul sunt bonum quoddam extrinsecum Dei, sublatâ offensâ & ex titulo positæ jam acceptationis reassumuntur à Deo. Quando autem reciditur in peccatum, cum illud sit malum Dei extrinsecum, & Deus hoc malo extrinseco priuauit sese condonando, non invenit in se fundamentum restituendi peccata in pristinum sta- 306.
tum. Non incommoda est instantia Dicastillo hic num. 586. Quantumvis aliqua difficilia secum trahat. Si creditor aliquis debitori suo damnum aliquod inferat, interim debitor retinere potest debiti solutionem, nempe ad compensationem damni sibi illati. Si verò creditor integre satisfaciat pro damno, vel si ipse debitor damnum remittat gratis, eo ipso redit obligatio prioris debiti. Deus etiam est quidem debitor præmij & augmenti gratiæ respondentis meritis, casu ergo quo remittantur peccata, eo ipso redit quasi debitum illud præmij per augmentum gratiæ & gloriæ.

307. INFERES I. Ut de facto revivifcant merita neceffariam effe acceptationem Dei, quæ acceptatio omnia merita in ratione meriti, adeoq; reviviſcentiæ complet, licet præhabito fundamento radicalis excellentiæ.

INFERES II. An ex miſericordia Dei, an ex natura rei reviviſcant merita, actu enim reviviſcunt ex miſericordia ſub formalitate hac, quod abſolute à Deo poſſent non acceptari. ex natura autem rei habent radicalem exigentiam reviviſcendi

INFERES III. Ad totum præmium gratiæ & gloriæ redire peccatorem poſita iuſtificatione. Eſt il-
308. latum contra Scotum, Capr. Dur. Valen. Gran. Vas. Hur. & alios quamuis diuerſimodè ſuam ſententiam explicantes. Pro nobis ſunt Suarez Koninck, Lugo, Rip. qu. 91. n. 51. S. Hieron. non eſt nobis contrarius, quamuis in oppoſitum à Gratiano citetur. quia non plus vult quam quod poſt peccatum, in Eccleſiam non redeat homo ad eandem dignitatem Eccleſiaſticam. De mente S. Th: dubium eſt, videtur enim in 3. d. 31. q. 1. ar. 4. q. 3. ad 4. cenſere oppoſitum. Sed pro noſtra ſententia eſt, hîc q. 89. ar. 5. Explicariq; poſſunt priora loca, quod ſcilicet non redeamus in priſtinum
309. ſtatum, quoad multas facilitates operandi ſupernaturalia, & quoad habilitatem plurium gratiarum Dei recipiendarum, cùm hoc tamen ſtant, quòd gratia in ante acquiſita redeat poſt peccatum.

RATIO Horum omnium. Tum quia indefinitè reviviſcentiam hanc docet Scriptura, Concilia, PP. Tum quia non eſt maior ratio pro vno gratiæ gradu quàm pro alio. Tum quia in his meritis totum hoc ſaluatur (de quo ſupra) quod requiſiuit Trid. ad reviviſcentiam, & quidem de gratia Sacramentis quæſita, hæc adhuc poteſt adferri cōgruitas, quòd ſcilicet congruum ſit reviviſcentiam (quæ eſt quædam excellentia) non tantùm meritis proprijs, ſed etiam 310.
meritis Chriſti in peccatore mortificatis, quàm excellentiam non haberent, ſi gratiæ meritis Chriſti in Sacramento collatæ nō reviviſcerent.

OBIJC: I. Ezech: 18. ad. v. 1. vſq; ad 24. æquè comparantur inter ſe peccatum & merita in ordine ad redire. Reſpondetur, Quamvis inibi comparentur inter ſe remiſſio & commiſſio peccati, non ſequetur redire peccata ſicut redeunt merita; quia illo loco non plus vult Propheta, quam quòd ita cum eſt aliquis in peccato nulla ſunt eius merita, ſicut nulla ſunt demerita, cùm eſt in gratia.

OBIJC: II. Non redeunt peccata, Ergò neq; redibunt merita. 311.
Reſpondetur Quamuis in ordine ad tollenda merita non minus ſint potētia peccata quàm gratia ad tollendum peccatum, immo magis; nihilominus, quia non datur vlla talis malitia in peccato quæ poſita condonatione, ſemel eaque abſoluta exigat redire amiſſa gratia, quia huius radicalis exigentiæ in peccatis nullum datur a poſteriori fundamentum, datur autem fundamentū talis radicalis excellentiæ in meritis, quæ ineſſe illis arguitur à poſteriori ex reviviſcentia eorundem, quam dari docet fides, aut ad maximum conſenſus Doctorum. Hinc quamuis non redeant peccata, reviviſcent 312.
merita. Quod autem attinet ad illud, quòd poſt finalem impœnitententiam non redeant merita, id referri debet non in naturam illorum quòd redire non poſſent, ſed in decretum Diuinum de non reditu eorundem, in aliquo enim poſſibili euentu potuiſſent reviviſcere, caſu enim quo rediturus fuiſſet ad vitam & iuſtificandus aliquis damnatus, non eſſet ratio cur non deberent priſtina eiuſdem merita redire, vt etiam docet Lugo d. 11. n. 21. ſimile autem decretum de non reditu meritorum ante mortem nullum eſt.

OBIJC: III. Non redit iuſtitia Originalis. Ergo neque redeunt meti-

313. merita & gratia ante peccatum habita. Respondetur. Si intelligatur nomine gratiæ originalis gratia primum data Adamo, eum constituens in esse filij Dei adoptivi, hæc est restituta Adamo & nobis similis datur. si autem intelligatur nomine gratiæ originalis, vis faciendi vt obediat caro, & appetitus sensitivus rationi, hoc donum non redit, quia vel est distinctum à gratia iustificante, vel si non est distinctum, non sequitur, quòd gratia quoad omnes suos effectus, pendentes præcipuè à libero Dei decreto, restitui debuerit. Et certè potuisset Deus ferre decretum, Volo a gratia causari vt iustificato obediat pars inferi-
314. or, non obediat peccatori. quia verò in præsenti statu non datur decretum impeditivum revivilcentiæ, immo datur complens illorum reviviscentiam, propterea pro præsenti statu reviviscunt merita, præcipuè cum Trid. loquatur de reviviscentia meritorum in ordine ad gradus gratiæ gratum facientis & gloriæ, non verò de reditu quorumcunq; bonorum spiritualium.

Instabis non redit virtus Virginitatis si amittatur. Ergo nec redibit gratia ante peccatum habita.

RESPONDETUR. Quod attinet ad virtutem Virginitatis, dupliciter de illa discurrere possumus,
315. quia vel Virginitatis virtus identificatur (quod probabilius est) dono castitatis nonnisi cum certo respectu ad integritatem etiam materialem voluntariè non violatam, sic redibit hæc virtus, sed ob defectum materialis, quàm connotat integritatis, redibit sine Formalitate Virginitatis. si autem sumatur Virginitatis donum pro condistincta qualitate, negabitur consequentia, quia hæc qualitas non potest haberi sine connotata necessariò materiali integritate corporis, quæ peccato amissa. nihil autem simile habetur ne reviviscant merita. Deinde quòd non redeat Virginitas, Doctrina est communis, quæ est non pro non reditu, sed est pro reditu 316.
meritorum.

QVÆSTIO II.

De effectu Pænitentiæ qui est Satisfactio pro pœna.

De duplici pœna quæri posset, Aeterna scilicet & Temporali. & quidem non est difficultas de hoc. An de facto dimissâ culpâ remittatur pœna æterna, cùm enim de facto remittatur peccatum infusione gratiæ habitualis, quæ de facto non stat cum condignitate pœnæ æternæ, remittitur cum culpa pœna æterna. Non est item difficultas, quæ Scholasticè inualuerit, an sola opera pœnalia sint satisfa- 317.
ctiua pro pœna, de quo vide Ripal. Q. 92. num. 44. affirmatiua ratio est. auth. Trid. quod agens S. 14. c: 8. de Necessitate Satisfactionis pro pœna, loquitur de illa tanquam per quam homo patitur, castigatur, & quasi freno coërcetur, quæ omnia nonnisi de pœnalibus vt sonant intelligi possunt. Innuit idem Cath. Rom. de Sacramento pœnitentiæ num. 74. Addit nihilominùs, & bene, Ripalda. Quod de facto omne opus bonum meritorium, sit etiam Satisfactiuum strictè pro pœna, quia nullum est quod non sit aliqua ratione pœnale.

Non est item difficultas in eo, An 318.
possit pura creatura de facto satisfacere pro pœna æterna, quia cùm hæc sit defacto annexa culpæ mortali, sicut non potest satisfacere pro culpa, sic nec pro pœna æterna. Cæterùm ex objecto loquendo posset accedente Dei ordinatione satisfacere homo pro pœna æterna, idque ex condigno, quia si potest ex condigno promereri præmium vitæ æternæ, cur non & remissionem pœnæ. Quod verò pro nunc iustus non mereatur remissionem totius pœnæ temporalis, semper id provenit, quia exhauritur hæc vis alio præmio, quale est augmentum gratiæ & gloriæ. Quomodo autem

319. autem Iustus satisfaciat pro pœna temporali, lege Rip. cit. a. nu. 18,

Duo hic difficiliora expendenda sunt. I. An possit Deus de absoluta potentia remittere culpam & non remittere pœnam æternam. Deinde, An de facto redeat debitum pœnæ æternæ?

DICENDVM est. *Posse remitti de potentia absoluta culpam, & non remitti pœnam æternam.* Ita post alios Ripal: cum Suarez d. 13. S. 2. Koninck, & alij contra Dicastillo d. 2. d. 24. & ante illum, contra Vasquez, & alios.

PROB I. quia id non implicat contradictionem.

PROB. II. Quia ratio culpæ &
320. reatus pœnæ sunt. quid condistinctum & in ordine ad condonationem Diuinam & in ordine ad condonationem humanam, ergo poterit condonari saltem de absoluta potentia vnum, quin condonetur aliud. Antecedens probatur. quia inprimis de facto condonat Deus culpas veniales non condonando pœnas temporales. in humanis etiam positâ reconciliatione, adhuc manet jus exigendæ pœnæ,

PROB. III. Quia quamuis Deus actu necessario detestetur culpam, nihilominus ex libertate illius est taxatio pœnæ & irrogatio, quid enim implicat cur Deus pro mor-
321. tali non constitueret nisi pœnam temporalem, quodsi pœna sub liberam Dei dispositionem cadat, supposito peccato, cur illâ punire non poterit etiam condonatâ offensâ. *Ad soluendas Objectiones.*

NOTO I. Quamuis dignitas pœnæ fundetur in culpa, nec sola Dei voluntas possit constituere aliquem dignum pæna qua tali, negatur tamen quòd aliquis ratione peccati præteriti non possit etiam dimissâ culpâ manere dignus pœnâ æternâ, ita vt fundamentum illius pœnæ sit culpa commissa sub titulo solo culpæ condonata, præcipuè cum non probetur, quòd titulo solo culpæ condonari non possit.

Et licet peccato absolutè tam quo- 322.
ad culpam quam quoad pœnam remisso, non possit manere aliquis dignus pœna, potest tamen manere dignus pœna absolutè quoad solam culpam remisso peccato, cujus remissionis non ostenditur implicantia, habeturq; simile exemplum in remissione venialium.

NOTO II. Dignitatem ad pœnam & ad culpam duplicem, spectari posse, primam, immediatam, formalem, completam &c. & sic indiget compleri negatione condonationis. Secunda dignitas est remota & in potentia non proxima, & hæc hoc ipso non est dignitas, nam in sermone comuni, dignitas in potentia remota, nō appullatur di- 323.
gnitas, quis enim dicat dignificatum esse Colonum regalitate quia posset esse rex. Prima illa dignitas & culpæ & pœnæ absoluta condonatione tollitur, secunda autem hæc impropriè dignitas non tollitur, fundatur enim in sola actione præterita, cui non fieret præiudicium si remitteretur non remissa pœna. Nec id obest Iustificationi, erunt enim adhuc Iustificati puri ab omni labe & debito actuali, licet in eis possit concedi debitum remotum adeoq; vt dixi non debitum. ita vt etiam in cælo dicant SS. Misericordiæ eius fuisse quod non fuerint consumpti, sūtq; in cælo absolute digni gloria, 324.
sed non in hoc sensu, quòd non potuerint aliquid, quod potuisset pœna æterna puniri dimissa etiam culpâ, nec sequetur fore nos iustos tantum iustitiâ imputatâ, quia hæc hæretica doctrina dicit vt sæpe innui actu manere totam culpam, quod nos non dicimus. Et sicut non obest quidquam iustificationi veritas huius propositionis. Peccauit, poterat non iustificari, sic nec oberit iustificationi veritas huius propositionis. Poterat illi non dimitti pœna, dimissa culpâ.

Aliud Difficultatis membrum in hoc est. Ponamus Caium commisisse tria mortalia, postea iustificatum

325. tum esse, in iustificatione æterna pœna remittitur illi; decernitur temporalis. peccet, moriatur in peccato, quomodo illa priora tria punientur? Si æternum punientur, redibit pœna, si non punientur dabitur in inferno redemptio. Ex qua occasione Idem proponi potest de veniali cui debetur pœna nonnisi temporalis, æternumne in inferno, an temporaliter venialia punientur, vtrumque hunc casum tractat Dic: d. 2. num. 519. attingit de solo veniali Lugo d. 10. S. 2.

EXPLICAT I. Scotus Gabriel, Major, Almainus, quod post aliquod tempus cessent pœnæ inferni debitæ illis venialibus, quod
326. proportionaliter applicari potest ad mortalia dimissa. Ex nostris docet eam Rolmer de Remissione venialium sub his terminis, Non videtur vllum inconueniens, quod in damnatis, pœna venialibus debita extinguatur per satispassionem, remanente culpa; quia verò in inferno nulla redemptio id ita intelligendum, quia nunquam fit mitior indulgentia iudicis, vel, quia non redimuntur à pœna quæ omni titulo æterna esse debet. Illustrat Dic: tali instantia. si quis esset damnatus ad perpetuum carcerem simul etiam propter aliquid minus ad sustinenda centum verbera, eaque in ipso
327. carcere infligerentur, non diceretur decreta pœna mitigari transacta verberatione. Arriaga etiam Disp. 53. de Pec: num. 1. Censet pœnam per satisfactionem in inferno tandem finiri. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia per fidem vniuersalis hæc verà est. Nulla est redemptio in inferno, & tamen per oppositos esset aliqua. Tum quia nihil obest, quominus simpliciter & vt sonant illa verba accipiantur. Tum quia instantia Dic: non valet, quia illa supponit expressè excepisse Principem, ne fustigetur semper, non constat autem de Diuina exceptione, qua exceperit æternitatem in aliquibus pœnis. Adscribere hic iuvat locum August. in 328
Psal. 105. Nisi fortè quis (inquit) audeat dicere. In his qui damnabuntur cum Diabolo & Angelis ejus aliquam misericordiam Dei minime defuturam, non quia ex illa damnatione liberantur, sed vt eis aliquatenùs mitigetur. mitigaretur autem in sententia oppositorum.

EXPLICAT II. Lugo & supponit, quod sit de ratione Status illius vniformitas in pœnis, hæc autem vt fiat sine injuria damnati, ita Deus attemperat pœnam æternam venialis, vt re ipsa non excedat in morali æstimatione pœnam temporalem, quam alias pateretur; potest enim esse adeo remissa pœna æterna vt æquiualeat temporali in- 329.
tensissimæ, non enim ex terminis videtur repugnare, quod in ordine ad æstimationem moralem, possit adæquari aliquid æternum per aliquid temporale, sicut in materia præmij magis appetibilis videtur visio Dei per vnum annum, quam visio prati amæni per æternitatem. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia non explicat an redeant de facto pœnæ æternæ vel non redeant, idq; in formalitate æternitatis. Si non redeunt, quomodo æternùm punientur in ante remissa. Si redeunt, redit & argumentum. Non redit culpa, ergo neq; pœna. 340.

Neque dicas non redire pœnam, quia non tanta infligenda fuisset, si dimissum non fuisset, non inquam dicas, quia quamuis non redeat eadem pœna, redit tamen æternitas, & tamen nõ redit culpa. Tum quia vel illa acerbitas pœnarum temporaria mutata in æternã, est eiusdem acerbitatis entitatiue cum priori, sed tantum remissior & remissior vel simpliciter diuersæ rationis, v. g. quòd non sit irroganda igne, sed pœna diuersæ rationis. si primum, recurritur ad diuisibilitatem in infinitum eiusdem intensionis, quæ diuisibilitas in principijs nostris locum non habet. si secundùm, videtur arbitra-

 riè

341. rie dici, quòd scilicet pro peccato
dimisso non patiantur ignem animæ
damnatorum. Instantia quam ad-
fert Lugo de illis visionibus non
conuincit. Sunt enim illæ visiones
diuersæ rationis, adeoq; non æqua-
biles, sed cum pœnæ illæ suppo-
nantur esse per ignem, adeoq; eius-
dem rationis, probari debuisset quod
certæ pœnæ exq; temporali tantum
æquiualeat illa æterna, immo pœ-
na æterna, ob sui prolatationem in-
tolerabilior est, inde tolerabilius est
cito comburi reis, quàm lentè vstu-
lari. Est & alia pars eiusdem expli-
cationis a Lugo adlatæ, quod scilicet
continuatio illa pœnarum sine fine
referenda sit in perseuerantiam cul-
342. pæ, perseuerantiam inquam non tan-
tum habitualem, sed etiam perseue-
rantiam in affectu, quatenus damna-
tus, non solùm non dolet de pecca-
to præterito, siue veniali, siue mor-
tali, sed vellet si posset iterum illud
committere, quæ perseuerantia affe-
ctus impedit solutionem totalem
pœnæ, pœna enim temporalis or-
dinatur ad correctionem delin-
quentis vt dolor ipse aperiat oculos
quos clauserat culpa. Illustrat hoc
instantia. Iubeat princeps flagella-
ri reum, non solùm ad exemplum
aliorum, sed etiam ad correctionem
rei, quodsi reus clamet inter flagel-
la, & approbet quod fecit, conti-
343. nuabuntur verbera & vltra multipli-
cabuntur, quia lex præscribens nu-
merum verberationum, attendit ad
pœnitentiam rei. Hoc additum.
NON SATISFACIT. Tum
quia approbatio peccatorum facta
post hanc vitam non apparet quî
causet pœnam æternam, & hoc ad-
ditum non facit satis difficultati, quæ
hîc est, nempe an redeat pœna æ-
terna. si redit pœna, redibit & cul-
pa. si non redit pœna æterna, ergo
temporaneè patientur in inferno
pro illis, adeoq; dabitur redemptio
in inferno. Tum quia non osten-
dit hoc additum radicem æternita-
tis pœnæ, ponamus enim quod ho-
mo non clamet, non approbet præ-
terita peccata, numquidne iam in- 344.
dignus erit pœnâ æterna; & si indi-
gnus, dabitur in inferno redemptio.
EXPLICARI potest III. se-
cundum communiorem apprehen-
sionem, dicique ad punctum Diffi-
cultatis, quòd scilicet pœnæ illæ sint
æternæ, tam dimissi mortalis, quam
venialis, propter rationes adlatas
contra primam explicationem. ni-
hilominùs non redeunt pœnæ.
RATIO est. Quia vel intellige-
rentur redire quoad eandem inten-
sionem, & hoc non, quia spectat ad
Div: iustitiam non punire æqualiter
delicta, quæ in se æqualia non sunt.
nec redeunt quoad æternitatem,
quia illa æternitas si rediret, rediret
tanquam debita, dimisso autem 345.
mortali, vel veniali, tota illa æter-
nitas non est debita, sed est tan-
tum per accidens æterna. Quodsi
quæras Cur illa sit per accidens æ-
terna. Ratio est quia non ratione
illius demeriti, sed ratione aliûs, æ-
ternitatem habet. quæ autem sunt
alicui non propter ipsum illud sed
propter aliud, bene dici possunt per
accidens illi & ratione aliûs conue-
nire. Illustrari hoc potest tali in-
stantia Fertur decretum vt aliquis
plectatur capite, est causa primaria
nonnisi vna, nihilominùs in decre-
to numerantur etiam alia minora
delicta, additurq; vniuersaliter. Ea
propter plectatur capite, alioqui 346.
non plectendus propter illa mino-
ra. In hoc etiam sensu potest dici
per accidens puniri pœna æterna
dimissum mortale vel venialia,
quia si supponeretur sola præcisè ma-
litia finalis dimissa, non superesset
jam titulus vi cujus nono debito ad-
stringi deberet ad æternitatem pœ-
narum. Quando autem dixi non
redire easdem pœnas quoad inten-
sionem, non ita hoc accipiendum
est, quasi illas, ita diuidat Deus per
totam æternitatè ac diuideretur tota
æternitate vnus quadrans, sed ita at-
temperabit, vt hic & nunc tanta, non
sit quanta hic & nunc fuisset tem-
poraria, per hoc tamen nego redire
mate-

347. materialiter pœnam inferni æternam, quia de facto mortale dimissum quoad culpam & veniale punientur æternitate. Quodsi quæras vnde hoc ipsum iustè fieri possit, responsio plena peti debet. Cur pœnâ æternâ puniatur impænitentia finalis. Facilius se expediunt qui dicunt. Redire æternitatem pœnarum, Deumque fecisse decretum ad deterrendum à culpa quod sit puniturus æternum, quodcunq; invenerit post finalem impœnitentiã. Non redire tamen culpam, quia non reditum illius suadent adlata & euincunt.

QVÆSTIO III.

348. *De Subiecto Pœnitentiæ.*

NOn est difficultas nisi de Subjecto remoto seu denominationis, hoc est quibus personis competat habere habitum pœnitentiæ. Difficultas præcipue est. An in voluntate Christi, Beatissimæ, Beatorum. In statu Innocentiæ, in voluntate Ang: fuerit dictus habitus. & quidem de Angelis divisi sunt Auth. non enim ponunt in illis habitum pœnitentiæ, qui censent voluntatem illorum esse inflexibilem. Negat Vasquez habitum pœnitentiæ in voluntate Christi, Beatissimæ, Beatorum, saltem qui
349. nunquam peccârunt. admittit in Adamo, supposito, quod peccare potuisset primo peccato nonnisi veniali. quia si non potuit nisi mortali, censet idem in hac suppositione non concedendum esse habitum pœnitentiæ Adamo, sicut nec alijs jam numeratis, quia dantur frustra. nam in eo statu manens non posset habere actum pœnitentiæ. Præter Vasquez in Christo Domino negauit habitum pœnitentiæ Pal: Sotus, & alij concessit Suarez d. 2. S. 1. Lugo. d. 6. Dic: d. 1. Perez d. 5. ex ijs quæ dicentur de Christo D. colligi poterit, quid sentiendum de reliquis. Et quidem quod attinet ad Christum D.

DICENDVM I. *Accipiendo pœnitentiam sub nomine pœnitentiæ, &* 350.
prout dicit respectum ad peccatum proprium, sic non fuit in Christo habitus pœnitentiæ. Est Conclusio communis fere omnium.

PROB: Quia pœnitentia sic spectata connotat peccatum proprium, & inclinat ad ipsius peccati proprij retractationem, jam autem in Christo Domino impossibile fuit proprium peccatum. ergo in illo non debet concedi pœnitentiæ habitus sub hac denominatione.

DICENDVM II. *Accipiendo pœnitentiam pro habitu omnino consimili ei quem nos habemus, talis habitus non fuit in Christo Domino.*

PROB. I. Auth. S. Th. in 4. d. 14. q. 1. a. 3.

PROB: II. impugnatione fundamenti oppositorum. Si daretur 351.
pœnitentiæ habitus in Christo Domino consimilis nostro, ideò daretur, quia potest aliquos actus exercere pœnitentiæ consimiles nostris v. g. detestationem peccati ab alijs commissi, dolorem de illis, sed id non probat dari habitum pœnitentiæ in Christo Domino. Tum quia Dantur aliqui actus in Deo consimiles nostris actibus pœnitentiæ, nam etiam Deus detestatur peccatum commissum à nobis, vult illud non esse, neque tamen in Deo ponitur virtus pœnitentiæ. ergò ex hoc præcisè quod in aliquo subjecto dentur 352.
actus pœnitentiæ consimiles nostris, non sequitur legitime, dandum jam esse habitum nostratem. Antecedens Suppono cum DD. non omnes enim virtutes ponuntur in Deo à nobis, quis enim Deo tribuat virtutem castitatis coniugalis, virtutem Compassionis &c. Sed nonnisi eæ virtutes quæ circumscriptis omnibus imperfectionibus adhuc retinent suum proprium conceptum non importantem imperfectionem, talis autem conceptus non potest ostendi in pœnitentia, quæ debet esse secundùm suppositionem peccati proprij, hinc non poterit tribui Deo. Tum quia etiam in Beatis dantur aliqui actus

353. actus spei v. g. sperandi Beatitudinē alijs, auxilia gratiæ, & tamen inde non sequitur manere habitum spei nostratis in Beatis vt communius docetur. Tum quia etiam in Beatis dantur aliqui actus fidei consimiles nostris, cur enim Deus non possit aliquid euidenter reuelare Angelo superiori A, qui dicat Angelo B, hoc vel illud dixit mihi Deus, quo casu quamuis ille Angelus B videat intuitivè Deum, non tamen videt intuitivè id attestantem, consequenter poterit credere Angelus B. nam quod noscat certò illum Angelum A non mentiri, hoc non obest quia evidentia prædicta stat cum inevidentia fidei, & fortassis etiam posset Ange-
354. lus B vtcunque cogitare, quod fortassis Angelus A æquivocationem committat, & ex alijs principijs evidentibus moraliter concludere, quod æquivocationem non committat, prodireque postea in actum assensus certissimi propter veritatem à se quidem quoad alia, sed non quoad hoc attestandum visa. Et sicut si absolutè non videret veritatem dicentem, absolutè posset credere; ita cum non videat hoc dicentem poterit hoc credere, & tamen hi vel similes actus consimiles fidei nostrati, non arguunt habitum fidei, omninò consimilis nostrati in Beatis. ergo præcisè ex hoc solo quod eli-
355. ciantur actus aliqui consimiles actibus alicujus habitus, non rectè infertur dari jam illum habitum. Totum autem in hoc fundatur. quia tunc nonnisi posse elicere actus aliquos arguit ponendum esse habitum consimilem nostrati, quando inter illos actus potest elici actus primarius primo & principaliter in illo habitu intentus, & qui sit actus quasi attributionis ad quem reliqui omnes attribuantur, & in comparatione illius sint & vocentur minus principales. In fide est non videre vllo modo intuitive veritatem primam attestantem & tamen ei assentiri certissimò talis actus in spe, est sperare beatitudinem vel Deum bonum nobis. Porrò in pœnitentia non 356.
potest esse aliquis actus primarius & attributionis quodam modo nisi fuga peccati proprij, quod impossibile erat Christo D. consequenter & actus versans circa illud peccatum impossibilis erat Christo Domino, nam cujus actus objectum est impossibile, etiam actus est impossibilis.

PROB: III. Assumendo paritates aliquas. I. sit, In Deo non datur virtus pœnitentiæ, ergo neq; in Christo Domino, dari potest habitus pœnitentiæ, eò quod ratio adscribilis prò antecedenti, militet pro consequenti.

RESPONDEBIS ex Lugo cum actus pœnitentiæ detestativus proprij etiam peccati nec ex parte humanitis, nec ex parte suppositi repugnet, 357.
dabitur in Christo Domino, non in Deo. Et certè non repugnabat quod assumpta fuisset humanitas ad suppositum verbi post commissum peccatum, & tunc ille Homo-Deus potuisset elicere perfectam detestationem illius peccati commissi in ante ab illa humanite sibi vnita.

CONTRA I. est quia in ponendis habitibus, non est attendendum simpliciter ad hoc solùm, quid extra has circumstantias desumibiles à persona operante, vel diuisimà principio superaddito fieri possit, sed quid de facto fieri possit. ergo neque attendendum est, quod peccare potuisset illa humanitas in circumstantia si non 358.
terminata fuisset personâ Verbi. Antecedens Probatur. quia extra circumstantiam superadditi luminis gloriæ, & visionis elicitæ potuisset esse in Sancto Petro fides & spes &c. & tamen quia in his circumstantijs positi luminis & visionis non est capax fidei actûs, non datur in illo habitus fidei, ergò in ponendis habitibus non est attendendum præcisè, quid extra has circumstantias desumibiles à persona, vel principio superaddito conuenire posset subjecto; sed quid illi conueniat intra has circumstantias, intra hanc autem circumstantiam repugnat æquè Deo ac Christo peccatum, ergo ex quo fundamento colligitur

359. gitur, Deo, cui repugnat peccatũ, repugnare habitum pœnitentiæ, colligetur etiam repugnare illum Christo Domino. Deinde, vel ponis in Deo talem actum, Vellem retractare meum peccatum si illud committerem, vel non ponis talem actum; si ponis talem actum in Deo, & tamen hic actus non fundat in Deo virtutem pœnitentiæ, ergo nec fundabit in Christo Domino hic actus quo dicere poterat si peccassem doluissem. Si autem non ponis talem actum in Deo. ergo nec debes ponere in Christo Domino. Vtrumque hoc argumentum est tantum inquisitio vlterioris rationis. quid autem contra responsionem legi-
360. time adferri possit, mox dicetur.

II. PARITAS est. Non datur in Beatis habitus fidei. ergò neque in Christo D. habitus pœnitentiæ, quæcunque enim ratio suadet primum suadet & secundum.

RESPONDET Lugo, disparitatẽ esse, quia in Beatis datur status intrinsece repugnans cum actu fidei, in Christo Dño autem non datur status intrinsece repugnans, quia vnio hypostatica posset bene esse cum eiusmodi actu, Si præcessisset peccatum, doluissem de illo. quod autem non præcesserit per accidens est.

CONTRA est I. Quo etiam
361. argumento vti possumus contra primam disp. In eo non potest poni habitus aliquis, in quo non potest poni actus primarius & principalis illius habitûs. nam habitus ordinatur ad actus, sicut actus ad objecta, & sicut non dato objecto non datur actus, ita non dato actu, dari non poterit habitus. Sed in Christo D. quantum est ex parte suppositi non potest poni actus, qui sit displicentiæ de peccato proprio, nam quantumuis illa humanitas in ante peccasset, non potuisset dicere Christus D. Doleo quod peccauerim, quòd ipsum Probatur. quia non potuisset mentiri, ly enim ego doleo, & ly pro peccato quod feci, non potest verificari de Persona Verbi 362.
quæ non complebat tunc substantialiter principium elicitivum actionis peccaminosæ, consequenter nec potuisset dicere. Quia peccavi doleo. Et sicut falsus esset hìc expositorius. Hìc homo peccavit, Hic homo est Deus, ergo DEUS peccavit. ita falsum esset, quod posset tunc dicere. Doleo, quia peccavi.

CONTRA II. Quia hæc disp. nõ assignat regulam ex qua discerni posset. quod per accidens fuerit humanitati illi, quòd nõ elicuerit nec potuerit elicere illum actum, & cur dici non possit, quòd etiam ex accidenti Beati non eliciant actum fidei. Item Status Beatorum quo potuissent non gaudere homines cur 363.
intrinsece repugnet actui fidei, non repugnet autem pœnitentiæ status in quo est Christus D. & quòd per accidens se habeat in Christo Dño, quòd non peccarit, non per accidens autem se habeat in Beatis quod non credant.

CONTRA III. Tum quia quamvis in Christo Dño, non detur status extra omnes circumstantias excludens actum detestationis peccati proprij, sufficit, quod detur pro præsenti ad eum modum quo poterant Beati non habere statum beatitudinis, & tamen eo habito non possunt habere actum fidei. Tum quia etiam actus fidei non repu- 364.
gnat homini Beato secundum se, immo si possibilis est visio naturæ non visis Personis, cur tunc fides non posset esse de Personis, & tamen ad hoc quòd posset absolutè loquendo fieri, non attenditur, sed tantùm ad hoc, quid de facto fiat. ita etiam non debet attendi, quòd potuerit humanitas actum detestationis elicere, sed insuper est necesse attendere ad aliquid aliud.

FVNDAMENTUM *totius assertionis in hoc stat*. Non apparet quomodo Christus Dñus, de facto eliciat actum principalem detestationis. Ut autem colligatur, quòd non ex accidenti sit, ne illum eliciat, assumitur

1. TRACTATVS II. 4

De Pœnitentiæ Sacramento.

In hac Materia agendum est inprimis de ijs quæ speculative adeoq; magis disputabiliter nosci debent, ea autem quæ spectant ad mores & praxim, inferius attingentur.

DISPVTATIO VI.

De ijs quæ Speculative magis in hac materia scienda.

PRÆMITTO I. *Dari Sacramentũ Pœnitentiæ idq; esse articulum fidei.* Definitum post alia Concilia in Trid. S. 14. c. 1. Doctrina 2. Tridentini fundatur in illo Ioann. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis;* quo loco datam esse potestatem Sacerdotibus absolvendi, intelligunt plures Patres, definitq; Trid. cit: c: 3. Alijs autem locis vt cum dixit Christus Dñus, Tibi dabo claves, promissa est potius quam collata. Quamvis autem abfuerit S. Tho: Christo Dño dicente verba Accipite, non sequetur illi datam non fuisse potestatem absoluendi, quia vt dicit Cyril: Alex. lib. 12. in Ioann: cap. 26. Non indigebat Christus præsentia corporali S. Thomæ vt ei hanc potestatem con-
3. ferret.

PRÆMITTO II. *Dupliciter spectari posse Sacramentũ pœnitentiæ.* I. Metaphysice, & sic importat genus & differentiam. II. Physice, Et sic dicit partes suas materiam & formam. Sacramentũ pœnitentiæ Metaph: spectatum, Est signum causativum gratiæ, peccatorum post baptismum commissorum remissivæ. physice autem spectatum est Sacramentum nouæ legis constans ex actibus pœnitentis & absolutione Sacerdotis. Ut autem intelligatur quomodo conveniat Sacramento pœnitentiæ habere partes. hinc

PRÆMITTO III. *Pœnitentiam constare essentialiter materia & forma.*

RATIO Solet adferri, quia omnia Sacramenta cõstant materia & forma Hæc ratio non convincit, quia id quod a libera institutione pendet, 5. si vnum ita instituatur, nõ est necesse aliud eodem modo institui. Potius itaque ad id probandum assumi debet auct: Trid. Sess: 14. c: 3. assignantis pro materia hujus Sacramenti, actus pœnitentis, Contritionem, Confessionem, Satisfactionẽ, & pro forma, absolutionem. Quod si hoc Sacramentum constat materia & forma, hoc ipso constat partibus, materia enim & forma habent rationem partium. ex quo etiam præmisso explicari debet dictum illud Aug. quod dicit Omne Sacr: constare Verbo & elemento, nam per ly elementum non intelligit aliquod 6. ex primis corporibus, alias etiam Eucharistia non esset Sacr. panis enim non est elementum, accipi itaque debet ly elementum pro materia.

PRÆMITTO IV. *Quæ sit materia pœnitentiæ Sacr: & quæ forma.* Et ad hoc jam immediate responsum est ex Trid. Quando autem Scotus essentiam hujus Sacr. nonnisi in sola absolutione constituit, nomine essentiæ accipit ipsam formam, quo sensu antiqui Philosophi solam formam appellabant rei essentiam.

Neq; valet si dicas. Illud solum est Sacramentum pœnitentiæ, quo

371. Verbo exercere nō potest, nec posset dicere, Doleo quòd peccauerim sed quia peccavit mea humanitas. qui actus indicat dolorem non proprij, sed alieni peccati, & in quod ad illud sibi appropriandum nullo modo influxit, Verùm est quidem quod ad conseruationem habitus non sit necesse, vt ille, omnes actus elicere possit, est tamen necesse elicere actum primarium & quodammodo Attributionis. Quod autem dicitur Manere Charitatem, quamvis non possit elicere actum contritionis, id firmat regulam adlatam. Quandonam scilicet maneant habitus ex eo quia Charitas potest elicere actum primarium & quasi attri-
372. butionis, hoc est amorem Dei & prosecutionem affectiuam summi boni qua talis, licet non possit elicere dolorem de offensa summi boni, quantumvis adhuc eliciat detestationem offensæ summi boni, Quamvis autem gratia sit radix omnium habituū supernaturalium, est tamen radix proportionate & contemperate ad subjectum quod constituit, & sicut nata est adferre denominationem & eleuationem ad statum filij Dei adoptivi, quam tamen non adfert Christo Dño, quia illud subjectum gratiosum est filius Naturalis, sic quia non indiget illo habitu subjectum quod est Deus,
373. non producit illum habitum, ne sit otiosus, cum actûs illius primarius, sit impossibilis.

INSTABIS I. Cum Lugo. Quamuis aliæ virtutes non possint principiare dolorem de peccatis ex suis motivis, manent nihilominus in patria. ergo & pœnitentiæ habitus manebit in Christo.

RESPONSVM Iam est, disparitatē esse, quia primarius & quasi attributionis actus v. g. in religione est voluntas exhibendi cultûs Deo, dolere autem de disculta non est talis actus, hinc cum illum primarium facere possit, manebit adhuc in cælo sine hoc secundo.

INSTABIS II. cum eodem. Licet voluntas non possit nunc elicere aliquos actus quos ante eli- 374
cuit, eo quòd non habeat vim illos reproducendi, vel quia non potest proponi iterum ide objectū præsens v. g. vt fiat gaudiū de præsenti pueritia. nihilominus nō debet potentia volitiva mutari in aliam, sufficit enim quod secundum se fuerit aliquando possibilis ille actus. ergo idem de potentia dicendum.

RESPONDETUR. Nego Consequentiā, disp. est, quia æquale est bonum voluntati elicere actus alios, essetq; dedecus ejusdem nonnisi vnum actum semper elicere, provenitquè hoc ex vi & titulo potentiæ, quæ determinat sibi actus æqua-
liter sive hos sive illos, immo ad- 375.
uarietatem vniuersi semper alios & alios. Et insuper, quia manet in voluntate possibilitas ponendi ejusdem actus attributionis, nempè prosecutio volibilis objecti. quia verò non æqualiter determinat sibi habitus, adeoque & pœnitentia actus eliciendos, magisque immo primò per se attendit ad proprium peccatum, hinc si hunc actum ex tali suppositione procedentem non possit elicere, non eliciet aliquid, quod primario & per modum attributionis elicere deposcit.

OBJIC: III. Datur in Beatissima Angelis, Adamo, Beatis, habitus pœnitentiæ. ergo & in Christo D. 376.

RESPONDETUR. Verum esse Antecedens. & quasi per modum Conclusionis tenendum propter principia adlata, nempè quia omnia illa subjecta poterant elicere & possunt actum primarium pœnitentiæ, nempè, Detestor peccatum quod feci. si autem aliqua ex numeratis subjectis non eliciat hunc actum, qualis est Beatissima, Angeli, id est nonnisi ex accidenti, quia nec illa, nec Angeli, habent vllum principium superadditum inferens impossibilitatem illius actus. sed id est ex accidenti, nempe ex defectu objecti hoc est peccati proprij, sicut ex accidenti est quod aliquis Polonus

 non

13. contractibus humanis sensibilibus, quamvis consensus internus non sit in se sensibilis, sufficit illum per aliud quid sensibilem reddi.

DICES III. Actus suscipientis in aliis Sacramentũ non sunt materia. ergo neque in præsenti.

RESPONDETVR. Disp. esse diversitatem institutionis Christi Domini. Antecedens, etiam falsum est in susceptione ordinum, aliud est de Sacramento Eucharistiæ, quia cum hoc sit Sacramentũ permanens & extra usum, id ipsum quod usus est seu actio suscipientis pro sui materia Eucharistia dicere non debet, alias esset Eucharistia antequam sua materia esset.

14. PRÆMITTO V. *Quod Contritio & Confessio sint partes essentiales, jam autem satisfactio est nonnisi pars integralis.*

RATIO prioris partis est, quia illis duobus nihil deest quominus dicantur partes essentiales & ex alia parte appellantur absolutè materia hujus Sacramenti, deest autem aliquid satisfactioni, quod illam statuat in conditione partis essentialis. hinc jam secunda pars præmissi, Probatur. quia non posito essentiali non ponitur totum compositum, & tamen non posita satisfactione potest poni totum Sacramentum, quod ipsum probatur sensu

15. Ecclesiæ, quæ censet eum qui moreretur in gratia, non absoluta pœnitentia vere percepisse Sacramentũ, & evasisse justificatum per illud.

DICES I. Materia debet antecedere formam. ergo si satisfactio est materia, debet antecedere formam hoc est absolutionem. sed non antecedit. ergo non est materia ejusdem.

RESPONDETVR. Materiam integrantem non debere antecedere formam, ut videre est etiam in partibus aggeneratis. & quamvis id verum foret de forma physica, falsum est de materia Sacramentali tota pendente ab institutoris voluntate. Porrò materia Sacramentalis, non est necesse ut semper præcedat, & sic formam baptismalem potest sequi ablutio. 16.

DICES II. Satisfactio non causat gratiam, sed supponit factam, ergo non est pars Sacramenti pœnitentiæ.

RESPONDETUR. Partem quæ non est essentialis posse non esse causativam gratiæ, quia etiam verba formam integrantia non causant eandem, satisfactio autem est pars integrans.

DICES III. Quod advenit enti jam completo non est pars illius, sed est illi per accidens, satisfactio autem advenit Sacramento quod absolutione completur 17.

RESPONDEUTR. Primam propositionem restrictè accipiendam esse, quia partes aggeneratæ nutritione adveniunt enti jam completo, & tamen sunt partes compositi. quod si partes illas excuses a conditione partium per accidens, quia uniuntur substantialiter, & quia non supponitur integraliter esse completum illud totum, idem in præsenti dices, quia etiam hic intercedit unio quædam Sacramentalis, & ex institutione, & quia seclusa satisfactione non censetur Sacramentum esse completum integraliter.

INSTABIS Quod est pars integralis perficit totum, in ea ratione in qua primo constituitur, ut patet in albedine addlata præexistenti albedini, satisfactioni autem id non competit, quia Sacramentũ pœnitentiæ primò constituitur per rationem signi causativi remissionis culpæ, Satisfactio autem non causat remissionem sed supponit. 18.

RESPONDETUR. Quamvis partes homogeneæ perficiant totum in eo genere in quo primò constituitur, quia si in eodem genere non perficerent, hoc ipso non essent partes homogeneæ, partes autem heterogeneæ ex hoc ipso, quia heterogeneæ sunt non in eodem genere perficiunt, Satisfactio autem est

19. est pars heterogenea, & concedi posset quod Sacramentum pœnitentiæ, non tantum primo sit significativum remissionis culpæ, sed etiam remissionis pœnæ, & tunc satisfactio perficiet hoc Sacram: æque primo in ratione remissivi pœnæ atq; est primo remissivum culpæ.

ADDO In satisfactione Sacramentali duo esse. I. Obligationem ponendi operis & hæc habetur ex determinatione Sacerdotis. II. vim & efficaciam operandi ex opere operato, adeoq; Sacramentaliter, & ad hanc vim determinatur proximè satisfactio per formam absolutionis, quibus duobus concurrentibus, internoscitur, quod illa satisfactio
20. non sit qualiscunque sed satisfactio Sacramentalis. Quamvis autem poni possit satisfactio etiam in statu peccati, per hoc non deijcietur à ratione partis Sacramentalis, quia si ponatur obex, ablutio & forma baptismi non causabunt gratiam & tamen erunt verè partes Sacramenti, ergo nec impedietur satisfactio, quominus sit satisfactio Sacramentalis, de quo puncto dictum est alibi. His præmissis ad difficiliora accedendo, sit.

QVÆSTIO I.

De Partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

21.

NVmerauimus supra partes hujus Sacramenti. de Confessione agitur in materijs moralibus, & etiam de dolore, de quo etiam dicta sunt aliqua in materia de pœnitentia virtute. Inpræsenti duo quærenda restant. I. An peccata sint pars intrinseca Sacramenti pœnitentiæ. II. De forma pœnitentiæ Sacramenti.

DIFFICVLTAS I.

An Peccata sint pars compositiva Sacramenti Pœnitentiæ?

AFFirmat Lugo d. 12. num. 13. & sequ. Negat Sua: d. 18. S. 1. n. 22.
2. Vas: Kon: Hurt: Tan: & Dic. d. 4. d. 5. Perez d. 17. S. 7. ante illos S. Th. q. 84. ar: 2 vbi dicit Peccatum esse materiam remotam hujus Sacramenti, materia autem remota non ingreditur tanquam pars intrinseca, sed est ex qua vel circa quam, & quæst: 90. Ar. 1. ad. 3. vbi formalia hæc habet. Peccata sunt Materia remota Pœnitentiæ, inquantum scilicet sunt materia, vel objectum humanorum actuum, qui sunt propria materia pœnitentiæ, Vbi aduerte, cum partes sint velut propria Materia Rei componendæ, si peccata non sunt propria materia pœnitentiæ, nec erunt partes. 23.
Deinde si in tantum sunt peccata requisita ad pœnitentiam, in quantum sunt objectum actuum humanorum, sicut actus humani nō componuntur tanquam parte objecto, ita nec componetur Pœnitentiæ Sacramentū peccato tanquam parte, Ratio quæ induxit Lugo ad id docendum est hæc. Confessio etiam cum dolore & absolutione non sufficit ad constituendum Sacramentum, nisi re ipsa præcesserint illa peccata, consequenter Confessio & dolor non constituunt hoc Sacramentū, nisi quatenus sunt de peccato quod reuera extitit, quæ denominatio habetur formaliter ab ipso 24.
peccato præterito, neque enim est alia forma à qua habeatur denominatio Confessionis & doloris de peccato vero. ergo si Confessio & dolor nō componunt Sacramentū, nisi prout habent denominationem Confessionis & doloris de peccato verò, oportet quod forma denominans hoc est ipsum peccatum præteritū intret partialiter ad componendum hoc Sacramentum, hoc autem totum fundatur in hoc principio. Quia illud debet esse intrinsecum & per modum partis compositivæ, quo ablato & manentibus alijs omnibus non manet tale compositum, & quo posito, cum reliquis omnibus ponitur. DI-

25\. DICENDUM est. *Peccata non esse partem intrinsecam compositivam Sacramenti pœnitentiæ.*

PROBATUR I. Rationibus Dicastillo. Tum quia peccata tunc & essent materia remota & non essent. essent, vt supponit Lugo sub finem num 23. & non essent, quia nihil magis est proxima materia alicujus, quam id ex quo aliquid componitur. Deinde, cum dicat, Peccata præterita includi in materia illa, hoc est, in ipsis actibus Confessionis & doloris, si illi actus componunt poximè Sacramentum, etiam in illis inclusa peccata component proximè. Idem alio medio termino sic probari potest. Si pec-
26\. cata essent materia remota, essent ex eo quia se haberent sicut lignum, quod dicitur materia remota ignis. hæc autem ratio non subsistit, quia hoc ipso probat, peccata non esse partem pœnitentiæ Sacramenti, sicut lignum non componit intrinsecè ignem. Tum quia ex vi argumenti adlati pro ratione dubitandi, sequeretur, quod peccata sint forma hujus Sacramenti, quod sic Probatur. Ideò peccata sunt materia, quia quando Concilia assignant pro materia actus pœnitentis, in illis includuntur peccata in obliquo. idq; ex eo, quod intelligatur v. g. Confessio fieri de peccatis veris, Con-
27\. fessio autem de peccatis veris includit in obliquo ipsa peccata. Sed etiam quando Concilia assignant pro forma absolutionem in illa includuntur peccata in obliquo, quia hæc absolutio est absolutio à peccatis veris, absolutio autem de peccatis veris, includit in obliquo ipsa peccata, ergo absolutionem intrant peccata. ergo sicut absolutio est forma, ita & peccata erunt forma.

PROBATUR II. Quia accipiendo prædictum fundamentum. Illud debet esse intrinsecum & per modum partis compositivæ, quo ablato & manentibus omnib⁹ alijs, nō manet tale totum; aut est falsum, aut ad præsens applicari non potest. Prioris partis ratio est. quia multa sunt sine quibus aliquid intelligi non potest, & tamen illa non sunt pars componens: & vt omittantur instantiæ, quas oppositi concedere non verentur; vt; quod pars cœnæ seu refectionis Vespertinæ, sit tempus vespertinum. quod Sacerdos obambulans sit pars Sacramenti &c. Assumuntur aliæ quas illi non concedent. 1. Actus Dei liber productivus intelligi non potest sine creatura, & tamen creatura non est pars actus liberi, est enim actus Dei liber; Deus; qui non habet partes: Deinde, effectus referibilis transcendentaliter ad causam & è conuerso intelligi sine se adinuicem non possunt, nec tamen sunt
29\. sibi partes. Creatio non potest intelligi sine nihilo, est enim productio ex nihilo, & tamen pars creationis non est nihilum. Lectio dictata Discipulis non potest intelligi sine Discipulis, & tamen Discipuli non sunt pars dictationis &c.

Totum autem hoc fundatur in hoc principio, quia potest aliquid non posse intelligi sine alio, vel tanquam termino, vel tanquam objecto, vel tanquam circumstantia necessaria &c. ergo non præcisè ex eo, quod aliquid non possit intelligi sine alio, jam illud aliud erit pars componens illud. Sed de hoc fusius, vbi Actum in materia de Sacra- 30.
mentis in Communi, de constitutione rerum vt sic

RESPONDEBIS I. Nullam aliam posse meliorem dari definitionem partis.

CONTRA. Tum quia demus nullam aliam posse dari, ex Cōclusione jam sequitur, suam definitionem esse bonam, si, cum accipitur vt sonat, sit principium errandi. Tum quia posset, bene retineri hæc definitio, si illi exclusivas addas. Illud est pars sine quo non potest aliud intelligi manentibus reliquis, modò, illud aliud non se habeat per modum objecti, termini, circumstantiæ necessariæ, causæ, effectus &c. Tum quia

51. quia, potest alia assignari definitio partis, nempe, quod sit illud quod componit aliquod totum, seu ratio Ex quo totius: quæ definitio ex eo saluari potest, quia relatiua debent definiri per ordinem ad suos terminos distinctè importatos, totum autem est terminus ad quem se habet pars.

Quodsi Quæras, vnde aliquid nosci debeat, quid sit per modum partis componentis: id duplici methodo ostendi potest. inprimis negativâ, vt ita procedatur sicut proceditur in definitione materiæ, quæ dicitur. Id, quod neq; est quid, neque quantum &c. nec quidquam eorum quibus ens determinatur. ita
52. etiam in præsenti (quòd etiam solenne est in alijs quæ magis sunt nota, quam si incipias illa explicare) dici potest: Illud est pars quod neque est objectum, neque terminus, neque causa, neque effectus, neque circumstantia necessaria, & tamen est tale, vt sine illo res esse nō possit. Potest idem declarari positivè per proportionem scilicet ad ea quæ sunt manifestè partes, & per proportionem ad ea, quæ sunt manifestè objectum, terminus, effectus, &c. hanc autem methodum bonam esse; Probatur vsu in alijs materijs recepto. nam cum volumus v. g. explicare, quid sit viuere, accipimus
53. pro idea, manifestè viventia, & ex illis arguimus de alijs an viuant. sic etiam in præsenti incipiendum est, à manifestè partibus vt procedatur ad indagandum de quo nescitur an sit pars. manifestè sunt partes compositi, materia & forma, item partes totius homogenei, vel artificialis. Videamus ergo in quo conveniant istæ partes: conveniunt in hoc omnes manifestè partes, quod nihil componatur eo quod non existit. Rursùs conveniunt in hoc, quod nihil sit pars alterius ad cujus destructionem primò per se ordinatur, : & sic quando aliquis movetur post quietem, quies non est pars illius motûs, quamuis non possit concipi motus post quietem, quin concipiatur quies. Quia tamen non est 54.
tunc quies quando est motus, & quia motus natus est destruere quietem, fit vt quies non sit pars dicti motus, quamuis non possit concipi motus post quietem, quin concipiatur quies, sed erit quies nonnisi terminus A quo. Quia verò peccata non sunt, & Sacramentum pœnitentiæ natum est destruere peccata, fit vt peccata non participent conditionem manifestè partium, adeoque nec possint intelligi partes Sacramenti pænitentiæ.

RESPONDEBIS II. Quando aliquid est pars, illa sublata, & manentibus reliquis formaliter tollitur totum, arguitivè autem in alijs. 35.

CONTRA est. Quia assumendo ipsam majorem, vnde de hoc, quod arguat rationem partis aliquid, si illo sublato, & reliquis manentibus tollitur aliquid formaliter. Tum quia posita veritate majoris; in minori est difficultas. Cur sublatâ possibilitate effectûs arguitive non formaliter tollitur causa, & cur sublata entitate filij non arguitiue sed formaliter tollitur paternitas, cur item sublato tecto non arguitivè sed formaliter tollitur domus; & cur non possim ego concipere tanquam medium tollendæ paternitatis, sublationem entitatis filij, sicut est medium tollendæ causæ sublatio possibilitatis effectûs, præcipuè 36.
cum illa sublatio paternitatis sit sublatio formalitatis. Tum quia hoc quod est habere se per modum partis est independens a nostris conceptibus, si ergo tam bene tollitur sublatâ entitate filij paternitas, quàm sublata possibilitate effectûs causa; cur vtrobique aut negari non debebunt, aut poni debebunt rationes partium. Hoc autem, quod est formaliter vel arguitivè tolli, sunt termini ad Intentiones spectantes.

SECVNDA Pars ejusdem Majoris Probatur. quod scilicet ad præsens applicari nō possit dicta regula. Illud est pars, quo sublato & manentibus

37. nentibus omnibus alijs non manet compositum, sed peccata non sunt talia, quia illis sublatis nihil jam manet reliquum, nec posset supponi manere; & sic verum est, tectum esse partem domus, quia illo ablato possunt manere partes, & tamen non esset domus: ablatis autem peccatis, impossibile est manere absolutionem à peccatis, aut dolorem vel confessionem peccatorum, & quæcunque fiet suppositio etiam impossibilis, erit impossibilis tollens seipsam, adeoque nulla, vel ex qua vtrumlibet sequitur. ergo apparet peccata respectu Sacramenti, non habere rationem partis, etiam positâ veritate proportionis as-
38. sumptæ.

RESPONDEBIS. vi huius arguendi modi, magis connecti peccata cum Sacramento, cum dicatur illis sublatis etiam partes Sacramenti non manere.

CONTRA est. Concedi potest magis adnecti, sed non eodem genere adnexionis, nihil enim plus volumus, quàm ostendere, quod se non habeant peccata per modum partis.

PROBATVR 3. Relatio non componitur termino tanquam parte, ergo neque Confessio peccatorum componitur peccatis tanquam parte. Antecedens in nostris princi-
39. pijs procedit, non de relatione physicè spectata, sic enim est in re, duo absoluta; sed de relatione Metaphysicè spectata, quæ sic spectata non est nisi fundamentum in recto & terminus in obliquo. quod ipsum significat ordinem ad nostrum Intellectum: quid enim rectum quid obliquum est nemine cogitante, & quid est illud, prout, quid illud, inquantum connotat terminum nemine cogitante? vnde Durandus dicit in 1. d. 3. q. 2. relatus à Dicastillo, ad quæstionem rerum secundùm suam realitatem non est respondendum per rectum vel obliquum. Antecedens probatum est in materia de Distinctione Connotativa, & in materia de Relatione. 40.
hic non accipio quidquam nisi solennes illas duas responsiones easque impugno. scilicet, Relatio est ad aliud inadæquatè. Item. Relatio non est ad aliud extra se, sed ad aliud intra se. Contra has phrases

CONTRA 1 est. Si relatio inadæquatè accepta est ad aliud, sequitur relationem non esse relationem. Sequela sic ostenditur. Relatio est fundamentum & terminus, vt est Conclusio oppositorum. Relatio inadæquatè accepta non est fundamentum & terminus. ergo relatio inadæquatè accepta non est relatio. ergo neque inadæquatè accepta est ad aliud, quia hoc est relationis esse. Eadem arguendi for- 41.
ma vsurpanda est contra illam secundam phrasim, nempe: Relatio est ad aliud intra se non extra se. Relatio est fundamentum & terminus. Relatio quæ refertur ad aliud intra se, non est fundamentum, & terminus. ergo relatio quæ refertur ad aliud intra se, non est relatio. Minor explicatione indiget. nam si relatio inadæquatè accepta est fundamentum & terminus, ergo accepta adæquatè est aliud quam fundamentum & terminus. ergo relatio adæquatè accepta, non est relatio, quia per te definitiuè adeoque adæquatè accepta relatio, est fundamentum & terminus, & tamen 42.
per te etiam adæquatè accepta, est aliud, quam fundamentum & terminus.

Pro secunda etiam phrasi explicatur Minor. quia relatio quæ refertur ad aliud intra se. non est fundamentum & terminus, terminus enim quà talis, & de quo hic loquimur, non refertur. Et certè verificatâ hac propositione, quòd Relatio sit ad aliud intra se, si verificatur tunc etiam terminum esse ad aliud, ergo erit ad seipsum. ergo non erit ad aliud quod definitio exposcit. benè quidem concipi potest, quî fundamentum cum sit ad terminum, sit ad aliud; sed terminus

43. nus si sit ad seipsum, quî erit ad aliud? hinc terminus vel respicit se, vel aliud à se. si se, non est ad aliud; si aliud à se, ergò præter fundamentum & terminum, debet dari illud aliud, quod respicit terminus.

Hoc ipsum sic aliter proponitur. ly inadæquatè, vel construi debet cum ly Relatio, vt sensus sit: Accepta inadæquatè Relatio; est ad aliud; vel construi debet, cum ly ad aliud, vt sensus sit: Relationi terminus est aliud inadæquatè. si dicatur primùm, sequitur relationem non esse nisi fundamentum, hoc enim solùm potest tunc accipi tanquam inadæquatum, quod se habeat ad aliud, adeoq; solùm fundamentum
44. ita circumstantionatum, esse relationem, quia solùm illud ita acceptum, est ad aliud. Si autem dicatur secundum.

CONTRA est. Tum quia malè ex oppositione relatiua argueretur distinctio realis adæquata, quod tamen supponimus in ordine ad mysterium Trinitatis, & ad ostendendū quod Pater neq; inadæquatè generet seipsum. Tum quia male definita fuisset Relatio, sed deberet dici, Cuius totum esse est ad aliud, & ad se habere se; non est enim ratio cur dum relatio ex parte fundamēti est ad aliud, & ex parte termini, nō est ad aliud, debeat ex parta termini
45. non definiri quòd sit ad se, & definiri ex parte fundamenti quòd sit ad aliud. Tum quia si terminus fundamento non esset aliud, non posset dici quòd participet rationem relationis, quæ est ad aliud: ergo etiam cum terminus inclusus in relatione, tanquam pars non sit ad aliud, hoc ipso non potest illi conuenire ratio relationis. Argumenta hæc procedunt vel de Relatione non mutua, vel in mutuis nonnisi de vna.

CONTRA II. est. Cùm dico, Relatio est cuius totum esse est ad aliud se habere, sub ly totum esse vel respondet etiam terminus, vel solùm fundamentum. si secundum, ergò solùm fundamentum est esse 46.
relationis, quia solum est totum ad aliud. si primum, ergo etiam terminus debet esse ad aliud, ergo præter fundamentum & terminum est illud aliud ad quod est terminus.

NEQ; valet, si recurras ad compositum cui anima est aliud inadæquatè. concedo enim hoc, sed nego in præsenti parem esse rationem, quia cum non dicatur totum compositum componi ex alio à se, poterit benè componi ex alio à se inadæquatè. & si diceretur componi ex alio à se, deberet distingui realiter adæquatè à suis partibus. Sed quia Relatio dicitur talis cuius totum esse est ad aliud, dicitur ab illo toto esse, aliud simpliciter & adæ- 47.
quatè esse terminus.

CONTRA III. est. Si hominis totum esse, esset esse spirituale, nulla illius pars esset, quæ non esset spiritualis. ergo etiamsi totum esse relationis est ad aliud se habere, nulla pars illius erit, quæ non sit ad aliud; terminus autem non est ad aliud. si enim esset ad aliud, esset ad terminum, adeoq; ad seipsum, consequenter non ad aliud. Fundantur hæc omnia in hoc Syllog. Relatio est ad aliud, solum fundamentum cum ratione fundandi est ad aliud, ergo solum fundamentum cum ratione fundandi est relatio. Hoc ipsum argumentum redit positis 48.
quibuscunque distinctionibus, v. g. Relatio est cuius totum esse est ad aliud inadæquatè, vel ad aliud intra se, se habere, solùm fundamentum cùm ratione fundandi est ad aliud inadæquatè, ad aliud intra se. ergo solum fundamentum est relatio. vbi ly solum, supponit pro particula, nulla alia res, formaturq; Syllogismus secundæ figuræ. Plura de Natura partis per se tractata videantur in materia de Sacramentis in communi. vbi tractatur de Constitutiuo intrinseco vt sic.

DIFFI.

49. # DIFFICVLTAS II.

De Parte Sacramenti Pœnitentiæ quæ est Forma.

REquiri ad Sacramentum pœnitentiæ verba propriè dicta, docet Ecclesia. Cur autem ad matrimonium non requirantur verba formaliter, & cur per nutus aliquis confiteri possit, & non possit absolutio dari per nutum, optima disparitas est ex diuersitate institutionis factæ à Christo Domino. Hæc etiam congruitas assignari solet ex Lugo d. 13. num. 6. quia verba in matrimonio requiruntur, vt significent
50. suum sensum vnus conjunx alteri, & vt pœnitens communicet notitiam suorum peccatorum Confessario, quod fieri potest aliter quàm voce; jam autem in absolutione non requiritur vt suam mentem pœnitenti notificet Confessarius: hinc valet absolutio quamuis nec audiat nec intelligat verba absolutionis pœnitens: sed adhibentur ad notificandam mentem nostram DEO, qui eam voluit sibi notificari verbis formalibus. Quamuis autem sententia judicis manifestari possit scripto, non potest sic conferri absolutio, quia non in omnibus debet sequi conditionem judicij forum
51. pœnitentiale, aliàs non posset idem esse & reus, & accusator, & testis. consequenter poterit nec in hoc sequi. Sit

Punctum Difficultatis I.

Quibus verbis essentialiter stet forma absolutionis?

SAnctus Bonauentura in 4. d. 18. 1. p. d. a: 2. q. 1. Alexander & alius cuius suppresso nomine méminit S. Tho: censuerunt gratiam Sacramentalem conferri ante absolutionem, formam autem tantum declarare pœnitentem jam absolutum, consequenter per illos, sensus formæ erat, Declaro te absolutum esse. Sed id non potest sustineri post Trid. S. 14. c: 6. c: 9. Erant qui sentirent de essentia absolutionis esse inuocationem Trinitatis, qualis Dur. Gers: Ioannes de Neap: Angelus, & alij. De baptismo aliud est, nam inuocationem Trin: in illo requirit institutio Christi Domini, cùm tamen Christus Dñus instituens pœnitentiam post resurrectionem, non meminit illius inuocationis. Communiter etiam censetur, quód ly Ego, non sit de essentia formæ. Duæ sunt sententiæ magis celebres. I. quæ docet 53.
de Essentia formæ esse: Absoluo te à peccatis docet id Palud. Per. Soto. Viguerius quibus accessit noster Perez d. 18. S. 2. II. Sententia docet, verba essentialia: esse Absolvo te. Ita plures ex antiquis & ex nostris Sua: Vas: Lugo, Dic. Citari quidem solet S. Th. q. 84. a: 3. Sed hæc auctoritas explicari posset, quód non agat de verbis essentialibus formæ, sed de conuenientia.

Tota difficultas in hac materia petitur à ratione à pari, quod scilicet non sufficiat verbum solum absolvo, sed debet addi, te. ergo nec sufficit solum absolvo te, sed debet addi, à peccatis. Antecedens ad- 54.
mittitur ordinariè, excepto solo Dominico Soto apud Lugo.

DICENDVM est I. *Si præcisè spectentur ea quæ ordinariè adferuntur pro disparitate ad dictum argumentum, æquè ad essentiam formæ spectabit ly à peccatis, sicut spectat ly te.*

PROBATVR Conclusio, vrgendo argumentum jam factum.

RESPONDEBIS. Disparitatem esse. quia ly te, siquidem implicitè includitur in verbo Absoluo, non enim minus se habet ad vos, illos, me, quàm ad te. particulæ autem à peccatis, implicitè continentur in verbis Absoluo te. Et sicut ideò ly ego continetur in Absoluo, quia nemo

55. nemo debitè apprehendit significationem verbi Absoluo, quin intelligat absolutionem fieri à prima persona, & quin excitetur species non tantum ad intelligendum Absolvo, sed etiam ad intelligendum Ego. ita ly à peccatis includitur in Absolvo, quia nemo apprehendit significationem verbi Absoluo, quin intelligatur fieri absolutio à vinculis. Hæc Responsio & aliæ quæ ex eadem trahuntur, petitur ex Lugo.

RESTITVITUR sic argumentum. Ex quo fundamento colligitur implicite includi in Verbo Absolvo, ly à peccatis, ex eodem colligitur includi implicitè te. ergo si
56. male colligitur, includi te in Verbo Absoluo, nec colligetur includi ly à peccatis. Rursus sicut non potest concipi Absoluo, quin concipiatur & detur intelligi, qui absoluitur. absolutio enim absoluit aliquem, & tamen ly te requiritur explicitè positum. ergo etiam licet non possit concipi ly absolvo, quin detur intelligi Absolutio à vinculis, quibus ligatur absoluendus, adhuc requiretur vt illud explicitè ponatur. In idem recidit quod communiter sic proponitur. Quamvis aliquomodo includatur ly à peccatis in Absoluo, includitur tamen indeterminatè, ergo addi debet. Probatur
57. Consequentia. significatio istius qui absoluitur (absolutio enim aliquem absoluit) includitur indeterminatè in Verbo Absolvo, & tamen necesse est addere te. ergo etiam quamuis indeterminatè ly à peccatis significetur à ly absolvo adhuc ly peccatis addi debebit. Et sicut indifferentia verbi Absoluo ad significandum peccata, debita, injuriam, censuram, tollitur ex circumstantijs, ità dicam tolli ex circumstantijs indifferentiam verbi Absoluo, ad me, te, illum, vos.

RESPONDETUR: Indifferentiam Verbi Absolvo tolli quidem ratione circumstantiarum non tamen ipsum verbum Absoluo significat illud te, sed circumstantiæ, 58.
jam autem verbum Absolvo habet vim significandi peccata, licet non ita clarè. Porrò Christus Dominus instituit formam hujus Sacramenti, ita, vt ipsa Sacerdotis verba voluerit habere de se vim significandi sententiæ peccatorum remissivæ, aliàs dici deberet, quòd si pœnitens peteret post Confessionem à Sacerdote Absoluisne me? & ille responderet, Ita: hoc ipso maneret absolutus.

RESTITVITVR Argumentum. Sublatâ per circumstantias indifferentiâ ad significandum te, addendum tamen est ly te, quia ly absoluo non habet vim significandi saltem confusè particulam te. ergo etiam sublatâ per circumstantias indifferentiâ ad significandum 59.
peccata, addendum erit ly a peccatis, quia non est major ratio, cur peccata significentur implicitè licet non ita clarè à verbo Absoluo, non significetur autem particula Te. ergo si ly te non significatur implicitè, nec significabitur ly à peccatis.

RESPONDETUR Disparitatem esse, quia verbum Absoluo significat peccata seu absolutionem à peccatis perfectè & categorematicè, esto minus clarè, verbum autem Absoluo significat personam suspensè & Syncategorematicè.

RESTITVITVR sic argumentum. Ex quo fundamento 60.
colligitur quòd verbum Absoluo non significet personam categorematicè, ex eodem colligitur quod neque significet peccata categorematicè.

RESPONDETVR. Quia ea quæ non perfectè significantur ad perspicuam sui significationem solùm requirunt suppositionis declarationem, & non noui termini appositionem; quæ autem significantur suspensè, indigent ad perfectam sui significationem appositione saltem æquivalenti noui termini. sic quando dico vidisse me taurum, vel similes propositiones æquiuocas profero

61. fero, illæ propositiones habent sensum perfectum, sed non clarum, & declarata suppositione nequidquam aliud amplius requiritur ad perspicuam significationem. è contra cum dico, vidisse me omnem vel aliquem, profero propositiones suspensas, & quæ intelligi non possunt sine noui termini, formali vel æquivalenti significatione. priorem ex his significandi modum dici perfectum, & perspicuum supponunt Iuris Consulti, quorum auctoritates recitat Lugo.

RESTITVITVR argumentum. Ex quo fundamento colligitur, quòd cum dicitur verbum Absolvo, ly à peccatis non indigere plus;
62. quam declaratione suppositionis & non appositióne noui termini; ex eodem fundamento dici potest ly te, non indigere plus quam suppositionis declaratione. Deinde, concesso dari aliquas propositiones quæ indigeant æquivalenti saltem appositione noui termini, redit argumentum, Cur ly à peccatis significatum à pœnitentia non sit intra seriem talium terminorum indigentium æquivalenti noui termini appositione, cum ly te indigeat. Rursus si quis mihi dicat videsne Petrum, quamuis non apponam Petrum, sufficit vt dicam video; ad eum modum, quo si quæratur ex me Ab-
63. soluistine vincula Petri. & ego dicam Absolvi, sufficienter significantur vincula illa Petri. Sed etiam casu quo quærat aliquis ex me, Absoluistine Petrum? & respondeam, Absolui, sufficienter significatur Petrus absolvi, hoc tamen non obstante in significatióne Sacramentali est necesse addere te: ergo etiam erit necesse addere ly à peccatis. Breuiter in hoc est retorsio: verbum Absoluo si dicatur, indiget novi termini appositione ad significandum te. ergo & indigebit noui termini, æquiualenti saltem additione vt significet ly à peccatis. Ad idem propositum obseruat Dic: d. 5. n. 75. quòd immerito supponat Æquivocorum esse sensum obscurum, 64.
non suspensum, oppositum enim, sentit D. Augustin. L. de Princi: Dial. c: 8. Inter ambiguum, inquit, & obscurum hoc interest, quod in ambiguo plura se ostendunt, quorum quid potius accipiendum, sit ignoratur, in obscuro autem nihil aut parum, quod attendatur apparet. Quod attinet ad illa jura, intelligi debent quòd ambiguitas tollatur per circumstantias.

RESPONDETVR Denique, & ante responsionem supponitur, Latius patere significationem vocis quam suppositionem, voces enim Do, Dono, Dico significāt dare, donare, dicare alicui, nec tamen supponunt pro persona cui datur, si- 65.
gnum autem, quod vox quæpiam, non solum aliquid significet sed etiam pro eo supponat, est, si in communi sermone vsurpetur ad id designandum pro quo supponit sine appositione noui termini, & ita curro, condono, existo, supponunt pro cursu, condonatione &c. signum autem, quòd dictio aliqua aliquid significet & pro eo non supponat, illud esse videtur, si non vsurpetur ad illud designandum absque termino speciali, & ita Adjungo, vnio, Cognosco, non supponit pro re quæ adjungitur, vnitur &c. Hoc posito, formatur, ita Responsio
quia ita significantur vincula seu 66.
peccata per verbum Absoluo, vt simul absoluo supponat pro vinculis, non supponit autem extra circumstantias pro aliquo qui absoluitur, & ille qui absoluitur indiget designari speciali termino, vsurpari autem verbum Absolvo ad designanda vincula sine speciali termino designatiuo vinculorum, vel illa vox Christi Domini de Lazaro probat, Soluite illum, nec addit à ligaturis.

RESTITVITVR argumentum, ly do, dono, dico, significat, dare donare &c. nec tamen supponunt pro persona cuidant, & pro re data. ergo & absoluo licet significet absolutionem, nec pro re, nec pro persona

67. sona supponet. vel si non supponit pro persona, cur supponet pro vinculis. Rursus è contra. Condono, Existo, & significant & supponunt pro existentia, condonatione. ergo & absolvo quod supponit pro absolutione, poterit supponere etiam pro persona sicut pro vinculis.

Neque valet si recurras ad vsum communem. quia hîc si vsurpat ly absoluo, non addendo vincula, ita etiam vsurpat absoluo non addendo personam; & quidem si dum actu absoluo quærat aliquis ex me quid facis, possum respondere sine addito, Absoluo, nullam mentionem personæ faciens. immo &

68. Romani in suis tabulis & calculis sine addito dicebant, Absolvo vel Absolvitur. Rursùs attendi ad hoc debet in formis Sacramentorum ne circumstantiæ sint tanquam partialis consignificatio, non ostenditur autem, quomodo tunc peccata non habeant partialem consignificationem.

SECVNDVS modus respondendi est Suarez, quod scilicet verbum illud Absolvo modificatum, significet peccata. Rationem dat. cum enim in Confessione petatur absolutio & non à vinculis corporis, sed à vinculis peccatorum, ideò cum dicit Sacerdos Ego te absolvo,

69. significat absolutionem à peccatis, ex vi enim hujus judicij non fit absolutio nisi à peccatis.

RESTITVITVR argumentum. Non modificatur ly absoluo vt significet te, quamvis in hac Cõfessione non petat absolutionem nisi designabilis particulà Tu, & absolutio debet esse alicujus. ergò etiam ly absoluo non modificatur, ita vt significet ly à peccatis quamvis in Confessione non petatur absolutio à vinculis corporalibus. Quod autem cum Vasquez dicit Kon: Absolutionem in ijs circumstantijs datam aperte cadere super pœnitentis peccata, id non convincit. Quia si aperte in illis circumstantijs ly te non intelligitur, cur aperte intelligetur à peccatis. 70.

TERTIVS modus respondendi coincidit cum hoc secundo, & est talis. quia tametsi verbum vnicum Absolvo modificatum a persona pœnitentis petentis absolutionem, significet implicitè absolvi personam pœnitentis, non æquè tamen perfecte significat absolutionem talis personæ, ac perfecte significat idem absoluo ly à peccatis. vnde ob minorem illam perfectionem significationis debet addi particula Te, non autem à peccatis.

RESTITVITVR argumentum, non minus perfecte in circumstantia modificationis per Confessionem hujus significatur à verbo Absolvo persona, quam significentur 71. peccata. ergo si nihilominus est insuper necessarium addere ly te, erit etiam necessarium addere ly a peccatis.

RESPONDETUR. Verbum vnicum Absolvo ob solam modificationem, quâ modificatur a personâ pœnitentis, designat personam, quam alias non designabat, cum in prolatione hujus verbi Absolvo, non minùs significetur & intelligatur absolvi secunda, tertia, vna, plures personæ, at verò verba Absolvo te, & ob modificationem habitam à Confessione, & ob modifica- 72. tionem a particula Te, designant pœnitentem absolui à peccatis, nam eo ipso, quod dicitur Absolvó te, intelligitur ex vi talium verborum, quod pœnitens seu ille cui dicitur Te, absolvatur ab illis vinculis à quibus indiget & postulat absolvi, puta à peccatis.

RESTITVITVR argumentum. Non minùs verbo Absolvo significantur vincula corporis, censurarũ, debitorum, peccatorum &c. quam persona, secunda, tertia, prima, vna, plures, ergo si est necesse addere ly Te, erit etiam necesse addere ly à peccatis. Rursus, quamuis modificetur verbum Absolvo, ita vt non-

73. nonnisi hîc & nunc designetur persona pronomine Te, designetur, inquam, à verbo Absolvo, modificato ad hanc significationem, & per Confessionem hujus nonnisi, & per præsentiam hujus nonnisi, & tamen debet addi particula Te. ergo licet absolvo modificetur ad significanda peccata. & per particulam Te, & per Personam, addi nihilominùs debebit A peccatis. Deniq; non perfectè significatur in Verbo Absoluo persona Te, & modificationes quæcunque non sunt respectu Te perfectæ, ergo idem dicendum de A peccatis.

DICENDVM est II. *Non convincere absolutè loquendo paritatem*
74. *adlatam.*

RATIO. Quia ly absolvo, quantum est ex vi verbi importat, vt communiter dicitur, solutionem à vinculo vel reatu, jam autem non importat personam Te. quod ipsum Probatur. quia si per impossibile nulla esset secunda persona, & adessent vincula vel reatus, verificaretur hoc verbum Absolvo. ergo apparet quod non significet personam Te, significet autem reatum & vincula, siquidem impossibili personâ Te, adhuc significat significatio verbi Absolvo; impossibilibus autem vinculis vel reatu non esset possibilis significatio verbi Ab-
75. solvo, religo, dissoluo &c. ad eum modum, quo si impossibilis esset, lectio non esset possibilis significatio verbi Lego, quantumvis impossibili personâ Tu, posset esse adhuc significatio verbi Lego. Fundatur hæc Minor in hac Maiori: sunt aliqua verba per quæ licet aliquid non exprimatur, significant tamen illud, & si ita cum illo significando connectantur, vt illo impossibili reddito redderetur impossibilis significatio illius verbi, hoc ipso illud verbum seipso sine vllo addito significat illud. tale est Lego respectu lectionis &c. ita etiam se habet, vt dixi suprà in minori, verbum Absoluo respectu reatûs & vinculorum, non se autem habet respectu 76.
personæ, consequenter sine vllo addito potest significare vincula, & non potest significare personam, Te. Hoc ipsum vlterius sic declarari potest. A circumstantijs dupliter potest dependere significatio. I. Vt circumstantiæ tribuant vim etiam significandi, & ita circumstantiæ possunt particulis etiam, Ita, Placet, volo, tribuere significationē verbi Absolvo. nam si pœnitens quærat; Placetné me absolvere, & respondeat Sacerdos, Ita. ly ita significabit Absolvo, sed significatione quam in se non habet, sed totam accipit significandi vim à circumstantijs. II. Circumstantiæ ita ingrediuntur significationem vt nō 77.
tribuant verbo vim significandi, sed tantùm declarent suppositionem, ita verbum Lego significat & lectionem Ciceronis, & lectionem Virgilij, & ad hanc potius significandam indigent, non nisi suppositionis declaratione. Prior ille modus non sufficit ad Sacramentū. aliàs aliquis nutu posset absolvere, quia etiam nutus totam vim significandi potest habere à circumstantijs, vt significet scilicet Absolvo. Secundus autem modus sufficiens est, quia nihil illi deest ad perfectam significationem Sacramentalem.

Porrò verbum Absolvo accipit quidem vim significandi etiam per- 78.
sonam Te hîc & nunc, sed illam in se non præhabet, sed totam accipit à circumstantijs, præhabet autem significationem à reatu seu vinculis. quod ipsum Probatur, quia impossibili significatione Te, adhuc esset possibilis significatio absolvo. ergo apparet quod verbo Absolvo non significetur Te, quia illud non significat, cujus significatione impossibili, adhuc significat. immo cum vniuersalia nihil sint in re quàm particularia, fit vt significet absolvo solutionem à vinculis, & hanc & illam indigebitq; solùm suppositionis declaratione. Nec obest quòd extra illas circumstantias verbum Absolvo

79. solvo, non habeat vim supponendi pro solis peccatis. quia quamuis Christus Dominus voluerit verba significare seipsis illud quod fit in Sacramento, non tamen voluit vt verba seipsis supponerent pro illa significatione sola: cum enim Christus Dominus noluerit mutare impositiones humanas & acceptiones verborum, & cùm multa verba, non habeant vim supponendi pro hoc certo, fit vt Christus Dominus hoc non exegerit. Et quia vt jam dictum est, verbum Absolvo præhabet in se vim significandi peccata, sed solùm non habet vim nonnisi pro illis supponendi, fit vt à circumstantijs nec partialem quidem
80. significationem habeat Absolvo, sed solam suppositionis declarationem, quod non est dare vim significandi, sed illâ suppositâ declarare suppositionem.

DICENDVM III. *Pracisè loquendo, verba essentialia forma, sunt Absolvo te.*

PROBATUR I. Quia Flor: in decreto de Sacramento pœnit. dum meminit formæ absolutionis solùm ponit hæc verba, Ego te Absolvo. supponitur autem Ego non esse de essentia, cùm ipsum Absoluo sit ego, hoc est prima persona. Rursùs Theologi Pij 5. in Catech: composito pro tota Ecclesia idque pro-
81. ximè post tempora Tridentini, cujus mentem nosse poterant, ponunt nonnisi hæc verba, Ego te absolvo. Idem fecit Tridentinum, quamuis addiderit particulam &c. voluit enim per hoc significare ly à peccatis, non esse essentialia formæ, sed solùm integralia. Ratio est, quia aliàs etiam inuocatio Trinitatis esset de essentia. Vnde illud ly &c. debet accommodatè accipi ad mentem scilicet antecedentis Concilij, quod sola illa verba posuit Ego te absolvo, solumque voluit innuere reliqua etiam in forma vsurpanda esse.

PROBATUR II. Quia in illis quæ sunt de essentia Sacramenti, standum est pro potiori parte Do- 82.
ctorum, præsumendum enim est, quod in rebus Sacramentum concernentibus, non sit permissurus Deus Doctores altioris præcipuè classis & plures errare, quos vtpote Magistros Ecclesiæ in tali materia specialiùs dirigit Deus. jam autem stare his verbis absolutionem grauissimi Doctores tenent, & ex nostris omnes impressi, quos legere contigit, excepto cit: Perez.

PROBATUR III. Quia ad id asserendum, non potest ducere nisi paritas adlata, cui assignata jam est disparitas, & quantumuis à ratione non assignaretur disparitas, sufficeret dicere, quod non exigatur ly à peccatis essentialiter in for- 83.
ma, ex vi intentionis Christi Domini, quæ institutio colligitur ex tot Doctorum consensu, phrasibus Florentini, & Catechismi; præcipue cùm probabilius sit hoc, quod circa rem à voluntate instituentis pendentem, loquuntur potiùs plures & grauiores quàm pauciores.

Soluuntur obiectiones.

OBjicit I. Perez. Verba absolutionis illum effectum causant quem se solis & seclusâ omni circumstãtia significant. ergo si solùm significant effectum indeterminatum, solùm causabunt effectum in- 84.
determinatum. Sed hæc verba se solis, & seorsim ab omni circumstantia, solùm significant indeterminatum, scilicet liberationem ab aliquo vinculo, cum indeterminatione & indifferentia quodnam sit illud. ergo debet determinari per aliquid aliud, nempe per ly à peccatis tuis.

RESPONDETUR retorquendo argumentum subsumptum. sed hæc verba à Peccatis, seclusâ omni circumstantiâ significant indeterminata peccata, possunt enim significare peccata absoluta, non absoluta, mortalia vel venialia, indirectè nonnisi absolubilia, vel per modum materiæ necessariæ &c. ergo debet

ly

85. ly à peccatis determinari per aliud, atque adeò per enumerationem à quibus fiat absolutio, quod nemo concedet. Et certè sicut ly à peccatis, est quid genericum ad hæc & illa peccata; ita etiam solutio à vinculis est quid genericum. quodsi absolvo faciat sensum infra adferendum, multò minùs genericitas apparebit verbi Absolvo. Directè ad Objectionem Respondetur Distinguendo subsumptum. Sed hæc verba se solis & seorsim ab omni circumstantia, solùm significant effectum indeterminatum quoad suppositionem, Concedo. significant indeterminatum quid quoad significationem, & vim significandi, & in
86. ipsa impositione humana ad significandum, Nego. distinctoq; similiter consequenti negatur consequentia.

INSTAT Perez. Verbum absolvo non habet secundùm se vim significandi absolutionem peccatorum, sed nonnisi in circumstantijs, consequenter illis & non verbis formæ tribuetur significatio, quod circumstantijs tribui non potest, aliàs illæ partialiter concurrerent ad significationem, cum tamen Christus Dominus voluerit formas Sacramentales seipsis esse sufficienter significativas. Et certè videtur quod ly Absolvo æquivocè se habeat ad significanda peccata.

87. RESPONDETUR. Retorquendo argumentum vt suprà. quod scilicet ly à peccatis indeterminatè & æquivocè significet peccata, à quibus fit absolutio, si ipsum absolvo æquiuocè significat peccata. Directè autem applicentur responsioni dicta suprà, negando scilicet à circumstantijs accipi significationem peccatorũ, sed solam determinationem suppositionis, videturq; nomẽ Absolvo, esse potiùs nomen analogum analogiâ proportionis, in qua ad absolutionem vinculorum corporaliũ reliqua proportionantur.

OBJIC: II. In Matrimonio sufficit dicere volo. ergò & in pœnitentia sufficiet dicere Absolvo.

RESPONDETVR, disparitatem esse. quia ex institutione Sacramenti matrimonij sufficiunt verba nonnisi æquivalentia, qualis est v. g. etiam nutus. Vnde verbo volo, quod est verbum formaliter, adjunguntur alia, quæ sunt nonnisi verba æquivalenter. id autem non procedit de Sacramento pœnitentiæ cujus alia est institutio. 88.

OBJIC: II. Christus Dominus non est vsus in sua absolutione verbo Absoluo, sed verbo Remitto, ergo verbum Absoluo essentialiter non constituit formam.

RESPONDETVR. Christum Dominum etiam vsum esse verbo solvo, dixit enim Petro: quodcunq; solueris super terram, erit solutum 89. & in cœlis. Et licet in institutione illius vtatur potius verbo remittendi, censendum est commisisse Ecclesiæ alterutrius verbi vsurpationem, aut aliùs æquivalentis. nam istæ differentiæ sunt materiales in ordine ad præsens punctum. & sicut tenet verbum Abluo suppositum pro verbo Baptizo, ita tenet prædicta in præsenti suppositio vnius verbi pro alio. præcipue quia auctori Sacramentorum licitum erat, vt vellet quoad se vti verbis certis, & nihilominùs determinationem æquiualentem eorundem Ecclesiæ relinquere. Mota autem est Ecclesia, vt potius assumeret ver- 90. bum Absoluo, quia ex vna parte est vsurpatum à Christo Domino, ex alia commodiùs significat modum hujus Sacramenti, quod institutum est per modum judicij, ly autem absolvo magis est judiciale, quàm ly remitto.

QVÆRES I.

An sola verba Absolvo te concurrant ad effectum Sacramenti, ita vt ly à peccatis, quamvis apponatur, non causet gratiam?

 Affirma-

91. Affirmat causare Vasquez, Dicast: d: 5. num. 46. Dissentit Lugo d: 3. num. 28. Probalius omninò. sed examinandæ sunt Lugonis rationes.

RATIO I. Lugo. Ly à peccatis implicitè inclusum in Absolvo potest sufficienter concurrere. ergo antequam exprimatur, ponet effectum, quia ad hoc per Vasquez sufficit implicita continentia.

RESPONDETUR. Nego Consequentiam, quia licet sufficiens sit ad hoc implicita continentia, quando ponitur intentio non ponendi effectum, per ly à peccatis, non est tamen sufficiens, quando ponitur intentio non ponendi
92. aliter effectum, quàm per expressam significationem.

INSTAT Lugo. Falsum est principium assumptum à Vasquez, quòd ea Sola verba, quæ includuntur in verbis necessarijs concurrant ad effectum Sacramentalem, non verò ea quæ non includuntur: quia si quis diceret: Hoc est corpus meum áëreum, non consecraret validè, & tamen illud áëreum non continebatur implicitè in verbis præcedentibus. ergò falsum est, quod ea concurrant ad effectum Sacramentalem, quæ non includuntur in necessarijs.

RESPONDETUR. Regulam à
93. Vasquez vsurpatam dicunt aliqui veram esse quando additum non destruit sensum à Christo Domino intentum, ly autem áëreum destruit hunc sensum. Cæterùm Dic: videtur aliud principium sequi, quia (suppositâ legitimâ intentione) non apparet vnde impediatur effectus, quia ille per hanc causam impeditur, quæ adest tempore impedimenti. illa autem additio, non adest tempore impedimenti, quia non adest, quando finiuntur verba necessaria. Sed hujus plenior resolutio spectat ad materiam de Sacramentis in Communi. Regula à Vasquez assumpta, per hoc defendi posset, quia scilicet Ly áëreum additum ad Formã Eucharistiæ, non tantùm non includitur in verbis necessarijs, sed nullo modo spectat ad Formam. Regula autem à Vasquez assumpta, procedit de verbis vtique spectantibus ad Formam. 94.

RATIO II. Lugo est. quia si verum esset oppositum sequeretur, quòd si aliquis diceret Absolvo te à peccatis, & omitteret, Tuis, vel per inaduertentiã, vel per impedimentum mortis secutum in pœnitente, quòd eo casu non impenderetur absolutio. Hanc rationem aliter & aliter proponit Lugo. Sed

RESPONDET Dicast: Casu quo aliquis intenderet absoluere, nonnisi addendo ly tuis, & postea non adderet, non fore absoluendum 95.
Hinc fit.

RATIO III. Ejusdem Responsionis. quia ex vna parte forma vt probatum est potest producere suũ effectum, cum dicitur ly Absolvo te, vt pote forma essentialis, si autem illa verba possunt producere effectum. ergò producunt quia causæ necessariæ qualia sunt Sacramenta ponunt effectum, cùm primùm possunt. ex alia parte nullum est fundamentum tribuendi ministro vim, quòd possit suspendere effectum Sacramentalem vltra essentialiter requisita, quia de hac illius potestate nec per auctoriattem, nec per rationem constat, per quod restituitur ratio primo loco posita à Lu- 96.
gone, præcipuè autem, quia absoluens supponitur habere intentionem efficacem faciendi quod facit Ecclesia.

DICES I. Quando dico Ego te absolvo, non solùm absoluo te, producit effectum Sacramentalem, sed etiam ego. ergò etiam saltem quando præponeretur ly à peccatis tuis verbo Absolvo te, produceretur effectus Sacramentalis per illa, ergò non producitur, per sola verba Absolvo te.

RESPONDETVR. In suppositione duplicis sententiæ, si enim moraliter à forma producitur gratia

97. tia, benè poteſt dici in ipſo inſtanti terminativo prolationis formæ nō moveri Deum ab Ego, nec à ly à peccatis, ſed ſolùm à ly Abſolvo te; non moveri inquam ad producendam gratiam: ſi autem Sacramenta phyſicè producunt gratiam, id adhuc dupliciter fieri poteſt vel ſcilicet ita, vt ſingulæ voces producant qualitatem vicariam, quæ illis jam prolatis maneat, & in inſtanti terminativo formæ ſimul cùm illo producat gratiam. vel certè ipſa vltima prolatio elevatur ad producendam qualitatem vicariam, locò omnium verborum concurrentem ad producendam gratiam &c. in vtraque hac ſuppoſitione nec à ly
98. A peccatis, quamuis poſito ante Abſolvo, produci qualitatem illam, aut intuitu illorum produci ab vltima ſyllaba, eò quòd Dominus Deus decreverit de non concurrendo cum illis ad productionem gratiæ, quæ nonniſi integrant formam. quia ex vnâ parte non conſtat nobis de decreto tali pro integrantibus, ex alia parte ſpectatâ proportione ad agentia naturalia debebat hæc vis concedi nonniſi verbis eſſentialibus formæ, eò quod effectus à cauſis neceſſarijs dependentes producantur nonniſi poſitâ causâ neceſſariâ, verba autem integrantia quocunque loco ponantur, non ſunt cauſa ne-
99. ceſſaria, & tamen Sacramenta ſunt cauſa neceſſaria. ſi autem ipſum non niſi complementum formæ immediatè producit gratiam, multò minùs tribuenda erit hæc productio verbis nonniſi integrantibus, quocunque loco ponantùr.

DICES II. Cum Dicaſt: Quamuis in poteſtate Sacerdotis non ſit differre effectum Sacremental, eſt tamen in ejuſdem poteſtate, ſignificationem neceſſariam pònere per plures vel pauciores voces, conſequenter tunc faciet, vt effectus Sacramentalis nō ſequatur, niſi poſitis illis quibus vult ſignificare, cùm ſignificatio cauſet effectum.

RESPONDETUR. Inprimis retorquendo argumentum, & quærendo, ſi aliquis ita diceret: Re- 100. mitto Perilluſtri & Magnificæ Dominationi Tuæ ea, quæ in Dei Ter Optimi Maximi Maieſtatem hactenùs perpetrare non dubitauit, & ab illis omnibus abſolvo eandem, numquidnè & illa Dominatio, & illa Perilluſtris, & illud Dei Ter Optimi &c. cauſabunt omnia gratiam. Cantet item aliquis formam abſolutionis, & producat vltimam ſyllabam variatâ voce tremoreque ſoni, numquidnè omnia illa cauſaſabunt gratiam? & ſi id concedere velis, concedis aliquid arbitrariè. Ad punctum autem difficultatis dici poteſt. Quod ſit quidem in poteſtate abſoluentis pluribus verbis ſigni- 101. ficare formam Sacramentalem, ſicut & plures partes aquæ integerrimaque vaſa affundere in Baptiſmo, hoc enim ſpectat ad libertatem creatam, cui Deus impedimentum ordinariè, non ponit ex obligatione cauſæ primæ; ſed non eſt in libertate humana tribuere iiſdem vim cauſandæ gratiæ, ſed nonniſi ijs, quæ neceſſariò in cauſa hac neceſſaria, quæ eſt Sacramentum, requiſiuit Chriſtus Dominus. quæ etiam ſola ſignificatio neceſſaria cauſat gratiam. quod ipſum probatur. quia nec ex Dei ordinatione, nec ex ratione conſtat de hac vi miniſtris conceſſa, conſtat autem hanc vim indubiè 102. contineri verbis neceſſarijs.

DICES III. Ex Lugo, Voces non faciunt ſenſum perfectum donec abſoluatur tota propoſitio, manentque in antè ſuſpenſæ. quod ipſum Probatur. quia verba non habent vim ſignificandi niſi quatenùs faciunt, quod audientes concipiant rem prout in mente eſt loquentis: quouſque autem non abſoluatur propoſitio, nondum poteſt concipi mens loquentis.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare. probabit enim quod etiam prolatis verbis A peccatis tuis, immò & inuocatione Trinitatis, nondum ponatura bſolu-

 tio,

103. tio, illis enim enuntiatis, adhuc potest aliquid addi de nouo, destrueréque fortassis vim & robur formæ. sicut ergo in casu hoc attenderetur ad intentionem proferentis, & an jam ea verba ponantur, quæ aliàs supponitur requisisse Christus Dominus, ita & in præsenti. Directè itaq;, illa propositio, Voces non faciunt sensum perfectum donec absoluatur propositio, distinguitur; concedendo scilicet illam si aliunde non sint posita verba sufficientia ad significandum, & si non adsit circumstantia intentionis volentis adferre aliquid destructivum formæ requisitæ; negando autem, quòd voces non faciant sensum perfe-
104. ctum, donec absoluatur prositio, si adsit debita intentio & verba sufficientia.

QVÆRES II.

An forma Pænitentialis debeat deprecatòrio sensu proferri?

Negat S. Tho: Tum quia aliàs, Orationes, quæ petunt, vt Dominus IESVS absolvat, absolverent, contra Tridentinum. Tum quia Christus Dominus non dixit: pro quorum peccatis oraveritis, remittentur eis, sed absolutè, Quorum remiseritis, Tum quia hoc Sacramentum insti-
105. tutum est per modum judicij, judex autem absolutionem deprecatoriè non profert. Græci ita absolvunt, Habeo te absolutum, quod in græco idem est ac Absolvo, hinc falsum est illos deprecatoriè absolvere, Nec obest quod forma extremæ vnctionis sit deprecatoria, quia pro vnctione alia est institutio Christi Domini, quam nos docuit Ecclesia. Nec obest quod deprecatoria sit absolutio à censuris, defacto enim absolute dicitur: Absolvo te inprimis à vinculo &c. Parumque referret si deprecatoriè proferretur. quia mens instituentis alia fuit pro absolutione à peccatis, vnde absolutio à censura absenti scripto &c. conferri etiam potest. Est tamen forma ab- 106.
solutionis Oratio, non quidem Orationem accipiendo pro deprecatione, sunt enim multæ Orationes, quæ non sunt deprecatio, sed est absolutio Oratio æquivalenter, quia in illa est repræsentatio meritorum Christi Domini, quibus movetur Deus ad effectum Sacramdntalem.

QVÆRES III.

Cum de Lugo d; 13. num. 106.

An sit valida Absolutio prolata in sensu imperativo?

Respondet Idem, quod modus imperativus possit inprimis respicere expresè nonnisi absoluen- 107.
tem, vt cum diceretur, Absoluaris à me. talis forma est valida, quia sufficienter significat actionem Ministri. Rursùs potest modus imperativus respicere Deum dicendo, Absolvat te Deus, & si sensum haberet, qui novam sententiam imperaret à Deo ponendam, esset absolute invalida forma, quia tunc Sacerdos nullo modo absolveret, sicut nec absolvit Papa dum dicit Absolvat te meus Legatus. si autem imperium faciat hunc sensum, qui sit præcisè & merè intimatio executionis sententiæ à se latæ, dubium esset an esset valida.

Punctum Difficul- 108.
tatis II.

Quis sensus Formæ Absolutionis?

Sensum hujus formæ dat vnusquisq; competenter ad sua principia per quæ talem vel non talem potestatem tribuit Sacerdoti in foro pœnitentiali. S. Th: hunc sensum videtur assignare, Ego tibi Sacrametum absolutionis impendo. de quo ipso quæritur, Quid sit illud ly absolutionis. Duæ sunt magis celebres explicationes,

EXPLI-

109. EXPLICAT I. Lugo d: 13. num. 72. Ego te solvo à vinculis. vel, Tibi remitto offensam Diuinam. Hæc explicatio Lugo, vt verùm fatear, in re bona est, tamen quoad modum loquendi.

NON SATISFACIT. Quia licet absolvo judiciale, quale est hîc, possit coincidere cum Vincula solvo, omninò tamen in vsu humano in idem non coincidunt. hinc Omnis Iudex dicitur absolvere, non tamen dicitur solvere vinculis nisi incarceratos. Quodsi recurras quod omnes culpæ sint vincula moralia, in re id verum est, sed diceret aliquis Figuratam esse hanc locutionem, ly autem absolvo in foro pœni-

110. tentiali non est figuratum, quia nec figuratum judicium, sed verum Sacramentale, sicut est verus contract⁹ matrimonium. Deinde sensus formæ est talis assignandus, qui in rigore valeat etiam pro Confessione venialium, in rigore autem per multos DD. veniale peccatum non est offensa, quomodo ergo sensus Formæ erit, ego tibi remitto offensam.

EXPLICAT II. Suarez d. 19: Se: 2. Dicast: d. 5 num. 100. Perez d: 18. S. 5. dicuntque sensum formæ esse. Confero tibi gratiam, quæ quantum est ex se est remissio peccatorum tuorum. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT I. Quia

111. oppositi admittunt vt plurimum Sacramentum validum, sed informe, ergo debent admittere formam validam, si enim non sit forma valida, quî erit Sacramentum validum? si autem est valida, ergo & sensus illius validus esse debet & verificatus. Et sicut si non verificaretur forma Ego te baptizo, non esset valida, ita nec valida forma absolutionis erit, si non verificetur. non verificaretur autem in Sacramento illo informi, quia non potest verificari collatio gratiæ seu datio, cum non confertur gratia, vt non confertur in Sacramento informi. hinc etiam aliud est in communi vsu, Offero, & aliud, Do. Et sicut non potest aliquis esse Pater 112.
quantum est ex illo & non habere filium, sic nec rigorosè loquendo potest aliquis conferre gratiam quantum ex illo, si nec tunc producatur nec recipiatur Rursùs verba formæ debent habere verificationem & sensum illis competentem, & non alijs, jam autem productio gratiæ etiam ad pœnitentis actus spectat.

NON SATISFACIT II. Quia in alijs Sacramentis, verba formæ, non significant gratiam Sacramentalem, nequé enim sensus illorum verborum Ego te baptizo, est: Confero tibi gratiam baptismalem, ergò nec in præsenti significabunt gratiam remissivam peccati. quod ipsum 113.
vlterius in hoc fundatur, quia hîc quæritur de significatione verborum accommodatè ad hominum institutionem, non verò ad significationem Sacramentalem, sic enim significant & producunt gratiam.

RESPONDET Dicast. Etiam ex hominum institutione verbum Absolvo significare gratiam, cum enim significet remissionem peccati, & gratia ipsa est ex se remissio peccati, si significat verbum Absolvo remissionem peccati, significat gratiam.

CONTRA. Quia vidimus suprà, gratiam ex se formaliter non esse remissionem peccati. Deinde 114.
verbum Absolvo significat gratiam significatione Sacramentali, nam significatione humanâ non significat, remissio enim humana perficitur sine infusione vllius gratiæ. Quando autem in gratiam hujus responsionis addit Perez cit: quod qui dicit se facere aliquid, eo ipso dicat modum quo id facit, si vnicus tantum est vel ex natura rei, vel ex voluntate ejus, qui habet ad id potestatem, peccata autem ex ordinatione Diuina non possunt remitti in hac vita nisi collatione gratiæ, quando inquam id addit. Non convincit, quia qui dicit se facere aliquid, significando id verbis secun-

dum

115. dùm placitum significantibus, eò ipso dicit modum, si vnicus est, dicit inquam modum, sed significatum, ex humana institutione significatione que in ipsis verbis inclusa, jam autem collatio gratiæ ex humana impositione, non significatur in verbo Absolvo.

NON SATISFACIT III. Quia verba formæ absolutionis debent habere hunc sensum, qui verificetur, dum est Confessio præcisè venialium, qualis esset v. g. Confessio confirmatorum in gratia & tamen non datur vlla gratia, quæ quantum est ex illa sit remissiva venialium, cùm tamen verè absoluantur venialia, adeoque respectu absolutionis illo
116. rum debet esse rigorosè verificata forma.

EXPLICANTUR III. Verba formæ, vt faciant hunc sensum, Ego sententiam fero, quâ te libero quantum est ex me, à reatu culpæ.

Probatur bonitas explicationis, quia hoc Sacramentum est judicium, consequenter & ly absolvo est in illo judiciale, habetque sensum judicialis Absolvo, judiciale autem Absolvo stat sententiâ latâ, vi cujus evadit reus liber sui sceleris. Additum autem est, quantum est ex me, quia Deus communicauit potestatem Sacerdoti absoluendi à culpa, cujus potestatis vsum requirit Deus,
117. vt etiam ipse pro sua parte condonet fiatque præiudicata sententia in cœlis, Sacerdote pro isto foro sententiante. Hinc vlterius, Hæc forma vi sensus traditi verificaretur etiam casu quo Deus per impossibile non infunderet gratiam, sed solà condonatione extrinsecâ justificaret, adhuc enim tunc Sacerdos, quantum est ex illo liberaret eundem à culpa. verificaretur item hæc forma casu, si daretur Sacramentum validum, sed informe.

Restat hic aliquid explicandum. Pone aliquem nonnisi vnum veniale commisisse, pone illum confiteri illud peccatum, & ipsum etiam Confessarium per reuelationem habere, quod nonnisi vnius venialis sit reus, quomodo tunc verificabitur ly à peccatis? & tamen ly à peccatis plura significat non vnum. 118.

Primus modus esset, quòd qui committit vnum veniale, supponatur, jam in ante habuisse originale, quod infusione gratiæ in Sacramento, quasi novo titulo deletur, verificabitur ergo ly à peccatis, sumendo veniale cum originali. Hic modus patitur difficult: quia nullo modo originale subditur clauibus, consequenter nec novo titulo deletur, & si faceret Deus decretum ne Sacramento pœnitentiæ peccatum A deleatur, nullo modo sese extenderet ad illud absolutio, neque respectu illius verificaretur, quamuis gratia saltem connaturaliter non pos- 119.
set stare cum illo peccato, sed illud expelleret. ergo cum originale sit irremissibile pœnitentiæ Sacramento, respectu illius non poterit salvari verificatio formæ.

Secundus modus est iste, quia nullum est tale veniale, quod non habeat venialia plura quamvis pertinentia ad idem, & vnum moraliter veniale, nam non vitasse occasionem, tentationem negligenter rejecisse, antecedunt ipsum consensum ad veniale. Hic modus habet etiam suam difficultatem. pone enim fuisse veniale nonnisi in sola non vitata occasione commissum, illud clauibus subdi posset, sed quâ 120.
verificatione formæ? Duo adferri possent, formam in sensu morali accipi debere, in quo non distinguitur vnum à pluribus. sic dicimus, Reges Poloniæ liberè eliguntur, quamuis vnus ita nonnisi hic & nunc eligatur. Sed hic etiam modus patitur suam difficultatem, quamuis probabilior sit, quia rigorosè non saluat verba formæ. Rursùs quamuis pluralitas Regum moraliter sumi possit pro vno Rege, sed non apparet, qui vnum peccatum sit moraliter plura.

Alius etiam modus idem saluandi esset. quod per nos verba essentialia sint solùm Absolvo Te, quod ipsum

116. ipsum absolvo te, toto rigore, vel
de vno peccato verificatur, & vel
propter hoc probabilis redditur no-
stra sententia, excludens ly à pecca-
tis, vt in dicto casu verificetur rigo-
rosè forma, eoq; vlteriùs casu, tunc
non dicendum esset ly à peccatis,
quia verba integrantia possunt ex ra-
tionabili causâ omitti, vt si videas
in fine prolationis verborum essen-
tialium mori pœnitentem. non mi-
nus autem est rationabile, non di-
cere, à peccatis tuis, cùm iam est mor-
tuus, atquè est rationabile non dice-
re, à peccatis, cùm nonnisi vnum ha-
betur. ad quod etiam reflectendo, nō
dictum est Verbi Absolvo te sensum
esse, Libero te à culpis, sed à culpa,
117. quod commune est vni & pluribus.

Punctum Difficultatis. III

An verificetur forma circa peccata remissa?

DICENDVM est. Verificari.
Probatur, quia est vsus timoratorum
subdendi peccata jam remissa itera-
tò clauibus, idque ex vsu Ecclesiæ:
non possent autem subdi, si respectu
illorum non possent verificari ver-
ba formæ. Et sicut si Sacerdotem
118. in prolatione Absolvo, reperiat
mors pœnitentis, non potest perge-
re in absolutione, eò quòd tunc jam
non verificaretur absolutio, ita nec
posset absoluere jam remissa, si su-
per illis non verificaretur absolutio.
Tota difficultas est in solvendis,
Obiectionibus.

OBIJC: I. Argumentum à pa-
ritatibus aliquibus.

I. PARITAS est. Peccata
nunquam commissa non possunt
subdi clauibus nec de illis verificatur
forma. ergo nec verificabitur de pec-
catis remissis, quia remissa æquè
se habent ac ea quæ non fuerunt.

RESPONDETVR. Remis-
sa peccata in ordine ad maculan-
dam animam æquè se habent ac si 119.
non fuissent, sed non æquè se habent
in ordine ad terminandum actus
pœnitentiæ, ijsque mediantibus in
ordine ad verificandam formam.
Et sicut benè potest retractari pec-
catum transactum, nec tamen potest
retractari peccatum quod non fuit,
sic nec absolui, illo priori absolubili
manente. Deinde quia respectu
peccati dimissi possunt verificari ver-
ba formæ, non possunt autem verifi-
cari respectu peccati nunquam
commissi. quod ipsum Probatur,
quia verba illa important non plus
quàm condonationem peccati com-
missi, sine quo ille non maneret li-
berabilis, consequenter nec absolu-
bilis; jamautem peccatum commis- 120.
sum genericè prædicatur verifica-
turque & de dimisso jam peccato, &
de nondum dimisso, ly autem con-
donatio peccati cōmissi, nō verifica-
tur de peccato quod nunquam fuit.

II. PARITAS. Non potest ve-
rificari de jam soluto vinculis cor-
poralibus Ego te solvo. ergo neque
potest verificari Solvo te vinculis
pecccati, si jam sit remissum pecca-
tum.

RESPONDET Dic: d: 5. n: 113.
Quando aliquis antecedenter vin-
culis corporalibus est ligatus, si po-
stea dicatur Ego te absoluo, ex vi
talium verborum non significatur
aliquid quod re ipsâ exhibeatur & 121.
sit tale, vt ex vi illius quantum est
ex se solui possit vinculis corpora-
libus talis homo, jam autem in no-
stro casu significatur aliquid & con-
fertur nempe gratia remissionis
peccatorum, quæ est talis, vt ex se
liberet hominem si fortè inueniat li-
gatum. *Hæc disparitas*

NON SATISFACIT ple-
nè. Pone enim qualitatem Diuini-
tus productam in entitate materia-
lem solutivam omnis vinculi cor-
porei, si ponatur, cur si ponatur in
non ligato, cur, inquam, non verifi-
cabitur Ego te soluo vinculo quan-
tum est ex me, licet si non sit vincu-
latus corporaliter. Pone nisum cor-
poris

122. poris & virium sufficientem ad dissoluendum vincula, tunc videretur ex vi responsionis sequi, quòd tunc ex vi nisus illius vincula soluantur, adeoque verificetur Ego te solvo quantum est ex me; quod fortè non concederet Dicast:.

RESPONDET II. De Lugo d. 12. num. 82. disparitatemq; assignat. quia propositio prolata de solutione vinculi corporei, habet pro objecto immediato solutionem eiusdem quam solam affirmat, hinc si illa solutio in præsenti non ponatur, propositio non erit vera, quia respectu solius vinculi soluti actu immediatè verificari potest. Quando autem affirmatur Solutio vincu-
123. li spiritualis, objectum immediatum quod affirmatur, non est ipsa absolutio externa vinculi, sed actus meæ voluntatis, quo cedo meo jure ad offendi, quem ipsum actum affirmo & pono, idemque fit quando dico Absolvo. *Hæc etiam disparitas.*

NON SATISFACIT. quia quærendum restaret Cur sicut Objectum immediatum in absolvo corporaliter sunt vincula corporea, cur in absolvo morali non sint vincula moralia, quæ tamen non supponuntur manere cum superuenit absolutio peccato remisso.

Commodiùs hæc disparitas assignabitur. quia verbum Absolvo
124. circa vincula corporalia ex vsu humano & morali non verificatur nisi de præsentibus & actu stringentibus vinculis; jam autem verbum Absolvo in vsu itidem morali de vinculis moralibus verificatur, modo supponatur in antè vnquam ligatus fuisse. Et ita interrogatus & reinterrogatus offensus An sibi condonet, potest respondere, Condono. & in judicio repetitâ causâ & innouatâ actione semper potest judex dicere Libero te. Cum ergo peccata & ipsum Absoluo Sacramentale sequãtur vinculorum moralium rationem & absolutionis judicialis condonationisq; cuiusdam, fit vt repeti possint saluâ verificatione. In idem recidet ferme si dicas. Cum in prin- 125.
cipali non proportionentur secum solutio vinculi corporei & solutio à peccatis, nec in accessorijs & consequentibus proportionari debent. quòd autem non proportionentur in principali, hoc inde est, quia solutio vinculi corporei importat necessariò vincula præsentia, non enim quis potest ligari vinculis absentibus. Hinc & solutio ab illis vinculis verificatioque verbi Absolvo importabit vincula præsentia. ligatur autem aliquis vinculo offensæ quæ quamvis moraliter sit præsens, si non sit remissa, physicissimè tamen est præterita, transacta, & non est: cùm ergo in hôc principali non concordent secum, nec debent in 126.
consequentibus concordare, ac proinde quamvis consequi non possit solutionem vinculorum corporalium alia solutio, poterit tamen subsequi solutio vinculorum moralium. Sed in his recurrendum potissimùm erit ad vsum & vsurpationem verbi Absoluo pro significanda repetita liberatione à reatu. Ex quo Vlterius.

Colligitur. Quamuis iteratò conjuges ratificent consensum, illa obligatio non erit matrimonium, quia contractus matrimonij non est quæcunque promissio, sed simul traditio actualis significans moraliter introductionem actualem in possessionem ejusque inceptionem, quæ tunc 127.
non habentur.

III. PARITAS est. Nemo potest restituere quod jam restituit. ergo nec potest absolui, quod jam absolutum est.

RESPONDETVR. Negando Consequentiam. Disparitas est: quia restitutio est actus justitiæ, adeoque virtutis intendentis æqualitatem, quæ æqualitas stat in medio rei, medium autem hoc non seruaretur iteratò dando quod dedisti, nec jam esset medium sed excessus; & propter hoc absurdum non potest iteratò restitui, quod jam restitutum est. tale autem absurdum nullum sequeretur, si iteratò instituta

tutâ

128 tutâ causâ iteratò solvatur reus.

OBIJC: II. Immeritò explicari verba formæ per ordinem ad peccatum commissum. quod ipsum Probatur: quia verba formæ Extremæ Vnctionis possunt benè verificari, quantumuis non positum fuerit vnquam peccatum actuale, conferrique potuit etiam Beatissimæ Virgini, & conferri potest cæco nato etiam pronunriando illam formam, Indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti.

RESPONDET Dicast: d. 5. n. 106. concedendo id de extrema vnctione. Disparitatem datq;: quia in Sacr: pœnitentiæ materia remota sunt peccata dolorque v. g. vero-
129. rum peccatorum, & ipsa forma est verorum peccatorum absolutio, consequenter debent esse illæ partes absolutè existentes, & materia remota quæ absolutè extitit; neque enim compositũ actu existens potest constare partibus actu non existentibus, nec supponere possunt materiam remotam quæ nunquam fuit. Et sicut potest conferri Baptisinus sine suppositione peccati, vt collatus est Beatissimæ, quia peccata neq; remota sunt materia hujus Sacramenti, sic etiam poterit conferri Vnctio quæ formalissimè attendit ad confortandum mentem & corpus, satisque erit quòd quantum est ex vi verbo-
130. rum conferatur gratia, & auxilia quæ illam consequuntur. Neque inde sequetur debere dari Vnctionem extremam infantibus, quia hoc Sacramentum est institutum ad confortandum moribundum contra pericula & anxietates animæ, quibus non sunt obnoxij parvuli, repeti tamen poterit secundùm varias occasiones moriendi. Hinc etiàm dari potest perpetuò amenti, quia nescitur, An ante instans mortis non sit habiturus lucidum intervallum. Huic doctrinæ ad cõplementũ probandum restaret, quod Vnctio respiciat peccata sub conditione, & cur illa tanquam materiam remotam non respiciat peccata. hinc Lugo num: 81. oppositum censet cum Syl- 131.
vio, Nunno, Ledesma. Quamuis autem conferri possit Baptismus ijs qui nunquam peccârunt, nõ tamen poterit conferri Extrema Vnctio, quia ex forma Baptismi non colligitur suppositio peccati, colligitur autem ex forma illa, Indulgeat tibi Dominus quidquid &c. deliquisti. & quamuis dicatur à S. Iacobo, si in peccatis fuerit, dimittentur ei, illo loco non supponit intentum Dicastillo, sed hoc solùm docet, quòd vi huius Sacramenti possint tolli reliquiæ peccati, & per accidens etiã aliæ culpæ: nam doctrina S. Iacobi conformis debet esse & est verbis formæ Extremæ Vnctionis, quæ tamen verba important peccatum. Sed 132.
quidquid sit de Extrema vnctione, indubiè Sacramentum pœnitentiæ, non potest esse nisi ex suppositione peccati, est nim hoc Sacramentum institutum per modum judicij & quidem judicij non declaratiui quod non peccarit, quia tale judicium nonnisi inter homines statui debuit, inter quos est cavillandi locus, sed est institutum ad soluendum & liberandum à culpa commissa, quale judicium etiam in humanis requirit culpam. An autem cæco nato v. g. danda sit Extrema vnctio ad auferenda peccata visus, dictum in Materia Morali. Hinc in sententia quæ dicit cæco nato non dandam extre- 133.
mam vnctionem quoad illam corporis partem, negabitur Antecedens. In sententia autem concedente disparitas erit, quia datâ Extremâ vnctione, alius effectus principalior habebitur, nempè confortatio in articulo mortis; jam autem primarius effectus pœnitentiæ est condonatio culpæ. Hinc si dimissum peccatum non condonaretur repetitò, non posset subijci clauibus.

OBIJC: III. Verba absolutionis sunt vera, ergo præsupponunt veritatem adeoque remissionem peccati quam significant.

RESPONDETVR Formam absolutionis esse veram practicè, verba autem

134. autem vera practicè non supponunt hoc quod significant, sed causant.

QVÆSTIO II.

De ipso toto Sacramenti Pœnitentiæ.

INquirendum foret, An Sacramentũ inquantum est quoddam totum, importet in recto omnes partes, & quare, sed id proportionaliter decidendum erit ex ijs quæ vniuersaliter docentur ad præsens punctum difficultatis de Sacramentis in communi. De toto hoc quod est Sacramentum id in præsenti disputandum venit. An dabile sit Sacramentum

135. pœnitentiæ validum sed informe. cujus difficultatis iste sensus est. An possit dari Sacramentũ pœnitentiæ cum debita Confessione Dolore ex parte pœnitentis & cum debita absolutione ex parte Confessarij, ita vt nihilominùs ex aliquo obice sit illud informe Sacramentum, hoc est non conferens gratiam quæ est forma quædam. Affirmat Sua: d. 20. S. 5. Valentia. Filli: Henr: Lugo d. 14. S. 6. Dic: d. 6. d. 5. Perez 19. S. 10. Negat Vasq. q. 92. art. 2. d. vnico. Kon: d. 4. d. 5. & 11. Layman. Fagun: Tur: & ex antiquis plures, qui fauent ei potiùs quam eandem docent, nam id defendunt ex

136. diuersis principijs. Durandus in 4. d. 17. q. 3. ar. 4. quæstiun: 1. docet. Fore Sacramentum validum sed informe, casu quo aliquis deliberatè omitteret aliqua mortalia confiteri, nec deberet iteratò illa repetere, sed postea nonnisi fictionem confiteri. Kon· etiam suffulcit aliquantulùm hanc sententiam, vt meminit Rosmer sub initium De integritate Confessionis, docens hanc formalis integritatis necessitatem non posse probari. & locum Tridentini determinantis, necessariam esse integram peccatorum Confessionem, explicat de necessitate requisita ad effectum Sacramenti, & non ad valorem; præcipuè cùm Tridentinum, quoties loquitur de 137. integritate Confessionis, loquatur de illa per ordinem ad remissionem peccati, adeoque per ordinem ad effectum Sacramenti participandum. Durando fauent Thom: vt Sotus, Canus, Cajeta. & alij apud eundem Rosmer, qui censent fore validum sed informe Sacramentum, quamvis aliquis confiteatur cum negligentia mortaliter peccaminosa in examinanda conscientia, hancq; sententiam docet Dian: in praxi esse probabilem. Sed hic modus defendendi Sacramenti validi sed informis opponit sese communiori apprehensioni fidelium, integritatem formalem confessionis de essentia Sacramenti ponentium, & a doctis grauiter censuratur. Vniuersaliter au- 138. tem.

DICENDVM est. *Non posse dari Sacramentum pœnitentiæ validum sed informe.*

Probatur argumento negativo, quia nullus casus est reperibilis in quo Sacramentũ pœnitentiæ habeat omnia sua essentialia requisita, adeo, que sit validum, & nihilominùs non producat gratiam. Solennis casus est quo vtitur Suarez, Lugo, Perez. dum scilicet pœnitens oblitus alterius mortalis quod habet, dolet de vno, idque dolore qui sit ex speciali motivo nullo modo referibili ad illud aliud mortale. Sed hic Casus in- 139. tentum non convincit, nego enim illum dolorem esse sufficientem ad valorem Sacramenti, ob infra adferenda. Propositio autem illa, Sufficit dolor eorum mortalium quorum sit confessio, in hoc sensu est vera, si non supponantur alia esse mortalia non dimissa, si autem supponantur, nego quòd ille dolor futurus sit sufficiens. Sed est necesse adferre rationes quæ probent Dolorem illum non fore sufficientem, quamvis fortè sufficeret negare illum esse sufficientem, imponendo onus probandi affirmantibus.

RATIO sit inualiditatis illius doloris ex Trid. S. 14. c: 43. *Sunt* inquit

140. *loquitur, quasi materia hujus Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio, qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur.* ex qua auth. sic formari potest argumentum. Datur tunc sacramentum informe. ergo tunc datur invalidum. quia omne Sacramentum informe pœnitentiæ est etiam invalidum. quod ipsum Probatur. Sacramentũ pœnitentiæ, non habens partes requisitas est Sacramentũ invalidum, Sacramentum informe est Sacramentũ non habens partes requisitas. quod ipsum Pro-
141. batur: quia partes pœnitentiæ hac ratione dicuntur esse partes, quatenus requiruntur ad plenam & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione, quæ tamen tunc non habetur.

RESPONDET I. Dic: illum dolorem esse sufficientem etiam ad effectum Sacramentalem, quod si hîc & nunc non sequatur effectus id non est propter defectum illius doloris, sed quia ex alio cap. ponitur obex & impedimentum ex parte pœnitentis, scilicet aliud peccatum cuius non habet dolorem. quod peccatum si non haberet, ille ipse dolor sufficeret ad effectum Sacramenti.

142. CONTRA. Quia quamvis ille dolor aliàs esset sufficiens ad remissionem peccati, sufficit quòd hîc & nunc non sit sufficiens, consequenter hîc & nunc non est ille dolor requisitus & qui sit pars Sacramenti, quia talis dolor per Tridentinum est requisitus ad remissionem peccati. Deinde in tantùm illud peccatum est obex, inquantùm de illo non doletur. ergo negatio doloris est impedimentum contra quod assumebat responsio.

RESPONDET II. Idem. Falsò assumi, quòd idem dolor qui est requisitus ad effectum Sacramenti, sit etiam requisitus ad valorem Sacramenti. *Inprimis,* quia si quis ex iusta causa aut obliuione reticeret ali- 143.
quod mortale de quo tamen doluit propter speciem illius turpitudinem, dolendo etiam de alio peccato, quod confitetur, in hoc casu reciperet gratiam; & tamen dolor prioris peccati, quamuis foret dispositio ad gratiam, non foret tamen pars illius Sacramenti, non esset enim dolor sensibilis, quia non explicatus per confessionem. *Deinde,* sit adultus qui suscipiat Baptismum informem quia non habuit veram attritionem pro commissis ante Baptismum, confiteatur mortalia cum vera attritione, etiam de commissis ante Baptismum, doleat tamen attritione, quæ sit propter speciale motivum, hoc casu, dolor pro peccatis 144.
ante baptismum commissis esset dispositio necessaria vt gratia recipiatur, non tamen esset pars Sacramenti. ergo apparet quòd non idem dolor, qui est requisitus ad effectum Sacramenti, sit etiam requisitus ad valorem eiusdem.

CONTRA. Quantum ad primum casum, ille dolor si esset (vt non supponit casus) ex motivo vniuersali, sufficienter redderetur sensibilis etiam confessione aliorum peccatorum, sed quamvis sit ex motivo speciali adhuc sufficienter manifestabitur, quia ita confitens ostendit implicite se velle absolutionem plenam a suis peccatis, nec se velle 145.
ex parte sua omittere quidquam eorum, quæ sunt requisita ad Sacramentum, quam voluntatem ostendit illo actu externo confessionis formaliter integræ. & sicut nutus est virtualis confessio peccatorum, ita & vnum peccatum est virtualis confessio reliquorum. Casus etiam secundus rem non convincit, procedit enim argumentum de peccatis vi Sacramenti Pœnitentiæ remittendis, in quo definit Tridenti: Omne illud quod sufficit ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, sufficere etiam ad hoc, vt Sacramentum sit formatum: quia verò originale non remittitur vi Sacramenti Pœnitentiæ,

 tiæ,

146. tiæ, fit, vt hoc quod est necessarium ad remissionem illius & effectũ, possit non esse pars illius Sacramenti.

RESPONDERI potest III. Illo loco Tridentinum agere de dolore per ordinem ad effectum Sacramentalem, de quo solo ibi Tridentinum solicitum fuit.

CONTRA. Quidquid sit an de hoc solo fuerit solicitum, nihilominus eam doctrinam quam tradebat complecti debuit ea propositione, quæ vera foret, si accipiatur vt sonat, non obstante absurdo. si autem dicta propositio vt sonat accipiatur, dicit dolorem esse partem pœnitentiæ, inquantum requiritur & ponitur in ordine ad remissionem pec-

147. cati, adeoq; firmitatem Sacramenti.

Quare autem possint dari alia Sacramenta valida sed informia, inde ratio disparitatis peti debet, quia nullius est definitio Concilij, quòd idem sit necessarium ad valorem & ad effectum Sacramenti.

QVÆSTIO III.

Quid Res & Sacramentum in Sacramento Pœnitentiæ.

PRÆMITTO I. *Quid sit Sacramentũ tantùm, quid res tantùm, quid res simul & Sacramentum in Sacramen-*

148. *to pœnitentiæ?* Putant aliqui hos terminos vsurpatos primùm à quodam Algero lib. 1. de Euch: c. 5. & 11. horum verborum meminit Gratianus sub nomine S. August. & Algerus dicto loco, non sensu Scholastico, sed nomine rei & Sacramenti vsurpat aliquid ad præsens institutũ non conueniens. Sed primùm in sensu Scholastico vsurpauit hos terminos Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacramentis p. 8. cap. 7. jam autem sensus trium illorum terminorum hic est. Nomine *Sacramenti tantùm* venit signum tantùm seu quod significat & non significatur. significare autem sacramentaliter, est producere Sanctitatem. *Res tantùm*, est id quod significatur & producitur in Sacramentis & non significat. 149.

Res & Sacramentum est, quod & significat & significatur. sed de hoc actum in materia de Sacramentis in cōmuni.

PRÆMITTO II. *Res tantùm Sacramenti pœnitentiæ non est difficultas quòd sit gratia. Sacramentum tantùm sunt actus pœnitentis externi, & forma absolutionis, vt etiam expressè docet S. Th:* & quia hæc tantum significant & non significantur. Sed tota difficultas est quid in Sacramento pœnitentiæ sit res & Sacramentum.

PRÆMITTO III. *Immeritò posse aliquem negare, quòd in alijs Sacramentis non detur aliquid quod sit res & Sacramentũ*, nam inprimis in Sacramentis imprimentibus chara- 150.

cterem, res & Sacramentum est character, in Sacramento Extremæ Vnctionis statuunt aliqui rem & Sacramentum sanitatem corporalem, sed hoc falsum est: quia hæc non omnibus contingit. potiùs itaque assignatur vnctio interna, seu corroboratio aduersus morbos corporales. In Sacramento autē matrimonij res & Sacramentũ censetur esse vinculum matrimoniale, significans vnionem Christi D. cum Ecclesia, & Verbi cum natura humana, significaturq; manifestatione consensus. In Eucharistia autem res & Sacramentum est corpus & sanguis Christi Domini, nam & significat gratiam nutriti- 151.

vam, & significatur à speciebus. Nunc videndum quid sit res & Sacramentum in Sacramento pœnitentiæ.

EXPLICAT I. Lugo d. 2. de Sacramentis num. 166. quod sit pax & serenitas conscientiæ. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia Tridentinũ, quod pro se adducit, nō agit de hac serenitate conscientiæ quasi de re & Sacramento, sed nonnisi sicut de aliquo consequenti, idq; interdum. Tum quia si nihil obsit. necesse est assignare tale Sacramentum & rem, quod non sumpto cum obice Sacramento, infallibiliter conjun-

152. conjungatur positioni Sacramenti, sicut etiam infallibiliter coniungitur res Sacramenti, cùm Sacramentum, vt pote causa necessaria, æque ponere natum sit rem Sacramenti, atque rem & Sacramentum. jam autem serenitas illa in sumentibus, etiam sine obice, non reperitur. Tum quia rem & Sacramentum volunt inuenire Theologi vel in ipsis partibus intrinsecis Sacramenti, vel in ipsis quæ simul cum Sacramentis sunt, talis autem non est serenitas quæ nec est pars Sacramenti, nec semper sed interdum consequitur Sacramentum pœnitentiæ.

EXPLICAT II. Dic: quòd
153. res & Sacramentum, sit dolor quatenus significat & significatur. significat quidem gratiam, quæ in Sacramento confertur, significatur verò per confessionem, quia confessio debet esse dolorosa. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia ille dolor non significatur Sacramentaliter, sic enim significari est significari & causari, & sic cum gratia significatur ab absolutione & confessione significatur & causatur, sed ille dolor non significatur simul; ita vt causetur, supponitur enim jam in ante præcessisse & causâsse confessionem dolorosam. Tum quia hanc significationem Sacramentalem ac-
154. cipit dolor ab institutione Christi Domini, vt dicit Dic: sed nō ostendit quomodo mediante aliquâ parte Sacramenti ad eam causandam instituta, significetur, quod tamen ostendi debuisset: sicut gratia quæ est res Sacramenti, propter institutionem Christi Domini significatur à partibus Sacramenti, sed & causatur. Tum quia circa ignota optimè discurritur proportionaliter ad notiora, cùm ergo notissimus sit character quòd sit res & Sacramentum in Baptismo v. g. & cùm ita significetur character vt producatur, idem in præsenti dicendum erit, aliàs dabitur ansa arbitrariè statuendi rem & Sacramentum.

EXPLICAT III. Caj: Pet: 155.
Soto & alij, Dolorem, inquantum augetur beneficio confessionis & absolutionis, esse rem & Sacramentum.

NON SATISFACIT. Quia non necessariò id connectitur Sacramento pœnitentiæ, sæpè enim etiam in sumentibus sine obice non augetur hic dolor, nec sufficit quòd augeri possit quantum est ex Sacramento, quia in alijs Sacramentis, non sufficit vt res & Sacramentum, quantum est ex vi Sacramenti, poni possit, sed est necesse vt ponatur. Quod autem dicit Suarez, Contritionem inquantum fit meritoria de condigno, esse rem & Sacramentum, id non convincit: quia formalitatem meritoriæ de condigno habet ex 156.
statu gratiæ, & non à partibus Sacramenti, quæ deberent & significare & causare rem & Sacramentum.

EXPLICATVR aliter. quòd scilicet res & Sacramentum pœnitentiæ, sit Contritio, seu vt loquitur S. Thom: q. 84. art: 1 ad 3. Pœnitentia interior peccatoris, quæ inquantum significat gratiam Sacramentalem, fit Sacramentū, in quantum autem accipit vim causandi gratiam ex opere operato ponibilem, ab alijs partibus pœnitentiæ Sacramenti, erit res. Est sententia Valentiæ, & sic vlteriùs enodatur. Omne illud quod est pars Sacramenti, necessariò debet habere vim causan- 157.
di gratiam ex opere operato neque enim in oppositum est ratio vel authoritas. quia verò pœnitentia interior per se sensibilis non est, consequenter nec per se est Sacramentū, quod debet esse signum sensibile. si per se Sacramentum non est, debet per aliud constitui & reddi sensibile. si per aliud redditur sensibile, per aliud redditur Sacramentum. si per aliud redditur Sacramentum, per aliud redditur causativum gratiæ ex opere operato: nam Sacramenta in lege noua sunt causativa gratiæ, loquendo de ijs quæ simul habent rationem partium; nam character legaliter non causat gratiam. si pœ-

nitentia

158. nitentia interior per aliud redditur causativa gratiæ, ratione huius erit res & simul Sacramentum, res, propter acceptam vim causandi gratiam ex opere operato: & Sacramentum, quia significat gratiam; Hæc sententia in hoc concordat cum sententia Dicast: quia vtraque recurrit ad dolorem; sed differt in modo explicandi, quî illi dolori competat esse rem.

PROBATVR I. Bonitas explic: auth: S. Thom. cit: quorum primum (supple Sacramentum tantum scilicet actus externi pœnitentis & Ministri) totum simul sumptum, est causa secundi (supple eius quod est res & Sacramentum,
159. hoc est, pœnitentia interior peccatoris) primum autem & secundùm sunt quodammodo causa tertij (supple remissionis peccati) vbi vt vides S. Thom. agnoscit causari dolorem internum à Sacramento tantum.

PROBATVR II. Quia hæc explicatio saluat id quod in alijs sententijs difficultatem habet, saluat enim quomodo infallibiliter Sacramento res & Sacramentum annectatur: si enim non potest esse Sacramentum pœnitentiæ sine dolore, hoc ipso non potest esse sine re & Sacramento. salvat item quî ab actibus externis pœnitentis & Ministri
160. significetur Sacramentaliter dolor internus, quia ita significatur vt simul causetur, accipiendo vim causandi gratiam ex opere operato.

PROBATVR III. Quia si Lugo demas, omnes in statuendo eò quod sit res & Sacramentum Sacramenti pœnitentiæ, recurrunt ad pœnitentiam internam, cùm S. Thom. ergo cùm sub alijs formalitatibus non sit res & Sacramentum, sub explicata formalitate erit.

OBIJC: I. Dic: Ille dolor est materia Sacramenti, ergo non est res & Sacramentum.

RESPONDETVR. Jn re idem esse & materiã Sacramenti & rem & Sacramentum. distingui tamen formaliter, nam inquantum sumitur 161. cum formalitate indifferentiæ vt sit in hoc vel illo cõposito, & inquantum exercet rationem subiecti, habet formalitatem materiæ, inquantum autem significatur & causat ex opere operato, habet formalitatem rei & Sacramenti.

INSTAT. Ablutio in Baptismo non est res & Sacramentum, ergo etiam in præsenti pœnitentia interior.

RESPONDETVR. Negatur Consequentia, quia ablutio est sensibilis nec indiget fieri per aliud sensibilis; hinc nõ potest significari, sed significat, adeoq; jam non potest habere rationem rei & Sacramenti, cùm non possit habere rationem rei. 162.
Quodsi nõ significatur Sacramentaliter, non poterit causari, quia significare Sacramentaliter est causare: & sic de similibus. pœnitentia autem interior, cùm non sit sensibilis, poterit fieri sensibilis per aliud, adeoque significari, & quidem significatione Sacramentali, consequenter & habere formalitatẽ rei & Sacramenti.

NOTO Condistincta hæc esse, vna pars Sacramenti ab alia accipit vim causandi gratiam, &, vna pars sine alia non potest causare gratiam. nam vna præmissa sine alia nõ potest inferre Conclusionem, materia sine forma constituere compositum, & tamen vna præmissa ab alia non accipit vim causandi Conclusionem, 163. nec materia vim causandi compositum: quorum omnium hæc vlterior ratio est. quia accipere ab alio vim, notat influxum vnius in aliud, non posse autem causare sine alio, non plus importat, quàm quòd illud non sit causa totalis saltem in omni genere. Porrò v. g. absolutio non accipit vim producendæ gratiæ à Confessione externa, sed solùm non potest illam causare sola, & è contra. jam verò contritio accipit vim causandi Sacramentaliter gratiam ex opere operato, quia sic causare est causare per modum signi sensibilis, & cùm contritio reddatur sensibilis

ab

164. ab actibus confitentis & pœniten-
tis, ab ijsdem etiam accipit vim cau-
sandi.
OBIJC: II. Lugo. Per dicta
non causatur propriè contritio ab
alijs partibus, sed solùm ex conjun-
ctione aliarum partium accipit de-
nominationem partis actualis.
RESPONDETVR. Omninò
contritionem accipere vim causan-
di à prædictis, quia ab illis redditur
sensibilis, & nisi redderetur sensibi-
lis non causaret gratiam.
INSTAT. Eodem jure appel-
lari posse attritionem in Sacramen-
to Baptismi rem & Sacramentum.
RESPONDETVR. Ne-
gando. quia attritio quæ est per
165. omnes nonnisi dispositio in Sacra-
mento baptismi non est productiva
gratiæ baptismalis, cùm non constet
de illa eleuatione. jam autem con-
stat de eleuatione interioris pœni-
tentiæ ad causandam gratiam pœni-
tentialem; cùm constet diuerso re-
spectu illam esse partem, & non sit
ratio, cur vna potiùs pars Sacramen-
ti causet gratiam & non alia. Rur-
sus cùm constet characterem esse
rem & Sacramentum, non est quæ-
rendum quidquam aliud; in præsen-
ti autem pro re & Sacramento, ne-
quidquam commodius adferri po-
test.
INSTAT II. idem. Pœnitentia in-
166. terior nō significatur Sacramentaliter
& ex Christi Dñi institutione per
confessionem, sed potiùs ex natura
rei & ex hominum institutione, &
sicut consensus internus in matrimo-
nio, intentio item suscipiendi, non
sunt res & Sacramentum; ita nec in
præsenti erit pœnitententia interior,
præcipuè cùm significatio Sacra-
mentalis sit significatio per quam
Christus Dominus aliquid occultū
vult nobis significare; Christus Do-
minus autem per Confessionem,
non significat nobis contritionē, sed
ipse pœnitens est qui eam significat.
RESPONDET Dic: retorquēdo
argumentum, nam ly absoluo te à
peccatis significat Sacramentaliter,

& tamen ex institutione hominum 167.
illa ipsa verba significant peccato-
rum remissionem; & ly hoc est cor-
pus, & ex Christi Domini, & ex ho-
minum institutione significat cor-
pus*.
Neque valet si recurras, quòd ijs
formis significetur aliquid occul-
tum, nam etiam pœnitentia interior
& ipsa est occulta & significat ali-
quid occultum, nempe gratiam Sa-
cramentalem. Ad idem argumen-
tum dici potest, quòd non obsit vt
aliquid significet ex natura rei, & ta-
men idem assumatur ad significan-
dum Sacramentaliter, vt patuit in-
stantijs adlatis: tunc autem signifi-
cans ex natura rei significabit Sa-
cramentaliter, quando assumetur ab 168.
institutore Deo ad significandum, &
simul producendum ex opere ope-
rato id quod significatur, aut ad mi-
nimum ad causandam vtcunq; san-
ctitatem, ad causandam inquam vt-
cunq; quia v. g. character legaliter
non producit gratiam, confert ta-
men aliquam sanctitatem, adeoque
causat in genere causæ formalis*.
Quod autem dicit inde sequi, consen-
sum in matrimonio, esse rem & Sa-
cramentū, id concedunt non pauci,
non incommodè se tuentur, qui
dicunt vinculum indissolubile esse
rem & Sacramentum, quia res & Sa-
cramentum, debent significare con-
junctionem cum Christo Domino 169.
& Ecclesia, item conjunctionem
personæ verbi cum natura humana,
quæ conjunctio commodius signifi-
catur vinculo indissolubili. intentio
etiam (quod vrgeri solet) non est
res & Sacramentum, quia ad nihil
aliud requiritur, nisi vt suscipiens di-
catur humano modo operari, nec
apparet quam de se sanctitatem cau-
set, adeoquè non habebit rationem
significantis Sacramenta, quia nec
rationem causantis, si autem inten-
tio non habebit rationem signifi-
cantis, nec habebit rationem Sacra-
menti, consequenter nec erit res &
Sacramentum.
INSTABIS III. Immeritò
assumi

170. assumi, quòd significare Sacramentaliter sit causare, quia à verbis & speciebus significatur corpus Christi Domini, nec tamen causatur.

RESPONDETVR. Causari corpus Christi Domini à verbis, nam vi verborum reproducitur, aut saltem ponitur Sacramentaliter. Maior est difficultas de speciebus, sed illis saltem hoc debetur, quòd pendeat ab illorum conseruatione conseruatio corporis Christi Domini Sacramentalis, causantq; vt dicatur esse Christi corpus per modum cibi in Eucharistia.

OBIJC: III. Non apparet quî illa contritio accipiat vim causandi gratiam Sacramentalem, potest enim non durare tunc jam, cùm producitur gratia.

RESPONDETVR. Qui dicunt in Sacramento pœnitentiæ à partibus eiusdem non produci gratiam physicè, sed moraliter, nullam habent difficultatem; poterit enim causare gratiam illa pœnitentia interior, etiam cùm non est. qui autem admittunt causalitatem physicam, dicent ægrè fieri posse, vt sit confessio, & non maneat dolor physicè, quamuis leuiusculus, cùm confessio, quæ tunc fit, non sit sola Historica narratiuncula, & tandem recurri deberet ad qualitatem spiritualem, ad quam DEVS producendam eleuat contritionem, præuisâ securitione absolutionis, & confessionis, aut alijs modis quæ explicantur, vbi de causalitate Sacramentorum. 171.

Ad M. D. G. B. V. M. H.

Et hæc de Pœnitentia dixisse suffecerit, cuius faciendæ in hac vita nullus finis.

B. M.

INDEX

INDEX PRIMVS TITVLORVM TRACTATVS I.

TRA

INDEX PRIMVS.

TRACTATVS II.

DE POENITENTIÆ SACRAMENTO.

INDEX SECVNDVS CONCLVSIONVM.

DISPVTATIONE III.

De Obiecto remoto Pœnitentiæ, seu peccato remissibili.

Aliud

Aliud medium remiſſionis peccati eſt infuſio gratiæ. Diſp: 3. n. 159. quæ quidem remiſſio peccati & iuſtificatio accepta pro conſtitutione intrinſeca in eſſe filij adoptiui, impoſſibile eſt vt perficiatur ſine infuſione gratiæ, ibid. n. 160. Licèt prout ſupponit pro ſe ipſa, hoc eſt pro mera condonatione offenſæ, infuſionem gratiæ non requirat, ibid. n. 164.

Deniq; medium abolendi peccati eſt fauor Dei, Diſp. 3. n 256. Et licèt connaturaliter pugnent inter ſe gratia & peccatũ, ibid. licet item gratia independenter ab omni acceptatione dicat radicalẽ bonitatẽ vi cuius meretur condonationem peccati, ibid. n. 259. cum quo dicit oppoſitionẽ ſuo modo Phyſicã, ibid. n. 261 ita vt pro nullo inſtanti reali ſtare ſecum poſſint, ibid. n. 262. nihilominùs gratia indiget vltimò compleri in ratione formæ abolitiuæ peccati, per fauorem Diuinum, conſequenter condonatio Diuina extrinſeca eſt medium neceſſarium abolendi peccati, num. 277. quâ ſecluſâ poſſent de potentia abſoluta ſecum ſtare peccatum & gratia, ibid. n. 320.

Voluntas condonandi, non eſt voluntas affectiua deſtruendi titulum, ortum ex peccato, vt peccatorem Deus odio habeat, ibid. n. 356. quæ ipſa voluntas condonandi tranſitiuè accepta habet pro obiecto voluntatem condonationis, quaſi in actu ſecundo poſitam, num. 362. licèt inquantum eſt voluntas ſtatuendi hominem in eſſe Filij Dei, habeat pro obiecto infuſionem gratiæ, ibid. n. 365. Inquantùm autem habet pro obiecto deſtructionem peccati, habet aliquomodo ſeipſam pro obiectò, ibid. n. 366.

De remiſſione venialium loquendo, poteſt illud remitti per ſolam attritionem. Diſp: 3. n. 376. Sed extra confeſſionem non aufertur veniale, per quodcunq; opus bonum, ſi fiat ſine intentione ſatisfaciendi pro veniali, n. 397. ad illud tamen tollendum ſufficit dolor virtualis, n. 399. Gratia non habet formalem oppoſitionem cum veniali n. 401. Singulis Sacramentis ineſt vis remittendi venialia, N. 413. & per illud ex opere operato auferuntur n. 415. qui remittuntur venialia poſt hanc vitam? n. 425.

Terminus remiſſionis, ſeu id quod remittitur pœnitenti ſicut oportet, eſt peccatum, ſiue illud ſit habituale, ſiue actuale, per alios, Diſp: 3. n. 437. Quod ipſum habituale non rectè per hoc explicetur, quod ſit ipſum actuale præteritum, & præſens priuatio gratiæ, ibid. nu. 438. Nec eſt ipſum actuale moraliter perſeuerans, in ordine ad reddendum Deum rationabiliter auerſum ab homine, ibid. n. 449. Accipiendo habituale peccatum pro præterito, adhuc ſuo modo permanente, hoc ſenſu impoſſibile erit concipere peccatum habituale, ſine actione tranſacta, ibid. n. 453. Licèt nõ dicat ſol actionẽ tranſactã, ibid. n. 454. ſed in ſe importabit conſeruationem ſui, quæ conſeruatio, licèt primò per ſe conueniat præſentibus, ibid. n. 455. tamen per accomodationem conuenit etiam præterito. ibid. num. 456. quæ conſeruatio in hoc ſtat, vt vi illius id quod præterit, ita ſe habeat, acſi non præterijſſet, ibid. n. 457. Sed illud acſi non præterijſſet, non habet peccatum præteritum ratione ſuæ entitatis, ſed ratione alicuius ſui, ibid. n. 459. nempè cauſarum ſui conſeruatiuarum, ibid. num. 461. quæ cauſa conſeruatiua à parte creaturæ eſt voluntas mala, moraliter adhuc auertens à creatore, quæ moraliter durans auerſio, ſtat in morali diſordinatione voluntatis contracta ex peccato præterito, ad quam ſequitur negatio retractationis, ibid. n. 463. ex parte autem Dei conſeruatiua cauſa illius præteritionis, eſt moralis fundatio iuris, quod Deus habet, ad indignari ob peccatum, cui fundationi iuris, adnectit poſtea Deus negationem condonationis, ibid. n. 464. ad quam conſeruationem reſpondet conſeruatum, vt quidam effectus, nempe ipſum habituale peccatum, ibid. n. 465. quod definitiuè eſt actio peccaminoſa præterita, habens rationem præſentis, adeoq; eius, quod cùm præterierit, habet ſe, quaſi non præterierit, ibid. n. 470.

Probabilius eſt quod peccatum actuale in inſtanti, in quo fit, remitti non poſſit in & pro eodem inſtanti, Diſput: 3. num. 489. Licèt poſſit fieri peccatum, quod cum fit, careat ratione offenſæ, ibid. n. 495. non datur certus cumulus peccatorum, quo impleto, non poſſit iam peccator pœnitentiam agere, ibid. num. 513. Nec eſt poſſibile peccatum,

quod

si illa non impleatur, reassumat DEVS jus offensæ, ibid. num. 252. Sumendo reditum peccatorum pro eo, quod peccator quoad se, ita se habeat formaliter, ac se habuit, antequam non retractasset peccatum, seu antequam non fuisset sublatum peccatum, in hoc sensu, posito vno peccato, non possunt redire alia, Ibidem num. 256.

Probabilius est, quòd si Deus prohiberet aliquod peccatum, sub pœna non statim assumendi odij, sed suspendendi vsq; ad certum tempus, quo elapso, deberet tum primum incipere irasci DEVS, tali modo non posse redire peccata, ibidem num. 265.

Possentnè redire peccata Deo prohibente illa, sed suspendendo odium, vsq; ad certum tempus, ibid. num. 265.

In materia de reuiuiscentia meritorum, quis status quæstionis? Disp: 5. nu. 291. Non peccata, ibid. num. 294.

Effectus Pœnitentiæ, satisfactio pro pœna, Disp: 5. num. 316. solanè opera pœnalia sunt satisfactiua, ibid. num. 317. Pura creatura possetne satisfacere pro pœna æterna, ibid. n. 318. Potest remitti de potentia absoluta culpa, & non remitti pœna æterna, ibid. n. 319.

Datur subiectum Pœnitentiæ & remotum & proximum Disp: 115. n. 348. Accipiendo Pœnitentiam sub nomine Pœnitentiæ, & prout dicit respectum ad peccatum proprium, sic sumptæ pœnitentiæ, non datur Habitus in Christo, ibid. num. 350. nec datur habitus Pœnitentiæ, absolutè consimilis nostro, licet detur aliquomodo similis.

DISPVTATIONE VI.

De Pœnitentia Sacramento.

Datur Sacramentum Pœnitentiæ, Disp: 6. num. 2. Dupliciter spectari potest, ibidem num. 3. stat essentialiter materiâ & formâ, Ibidem. Partes eius essentiales materiales, sunt Contritio, & Confessio, sed non satisfactio, ibidem num. 14.

Peccata non sunt pars compositiua Sacramenti Pœnitentiæ, ibidem nu. 21.

Requiruntur ad Sacramentum Pœnitentiæ verba propriè dicta, ibid. n. 49. Forma absolutionis, essentialiter stat istis verbis, Absoluo te, ibid. num. 51. Paritas tamen ducta ex eo, quòd non sit necesse in forma Absolutionis ponere ly à peccatis, consequenter quòd non sit necesse ponere ly Te, difficultatem facessit, ibid. n. 54. solui tamen potest ibid. 74. ly à peccatis, quamuis apponatur, non causat gratiam 91. Tenetnè forma prolata deprecatorio, sensu 104. aut imperatiuo 107. Quis sensus Formæ absolutionis 108. Quomodo verificatur ly à peccatis, casu quo fiat absolutio ab vno, nonnisi veniali, 117.

E R R A T A

DISPVTATIONE I.

Num: 4. aersu 1. habebis Lege habebit.
Num. 10. v. 10. æq; L. æquè.
N. 25. v. 8. perdeductionem L. per deductionem.
N. 28. v. 12. explicata L. explicita.
N. 29. v. 7. explicata L. explicita.
N. 32 v. 5. ratio 1. quia L. ratio. Quia
N. 37. v. 11. præcisse L. præcisè.
Ibid. v. 14. determinat L. determinat.
N. 38. v. 4. deberet L. debet.
N. 39. v. 3. aratione L. à ratione.
N. 122. v. 5. offenditur l. offendatur.
N. 141. v. 1. respiceret L respicit

DISPVTATIONE II.

N. 3. v. 13. assignant L. assignat.
N. 20. v. 2. accipitur L. acceptatur.
N. 34. v. 15. complacentia L. complacentiæ.
N. 42 v. 14. docet. L. agat.
n: 44 v. 15 excogitandi; modos, L: excogitandi modos.
N. 50. v. 15. significat L. significat
N. 64. v. 14. admiratiuitate L. admirativitatem.
N. 70. v. 4. præmisis L. præmissis. (um,
N. 73. v. 13. resolurorium L. resolutorium.
N. 74. v. 17. iude L. vide. ✠ (uam.
N. 78. v. 2. remeditatiuam L. remediatiuam.
N. 88. v. 2. tormalitarem l. formalitatem
n. 103 v. 6 particluari L. particulari
N. 103. v. 16. sententitiam L. sententiam
N. 111. v. 5. Possum L. Possem.
N. 117. v. 3. Non positiui Actus perfectiones L. Non positi Actus perfectioris
N. 122. v. 9. Fiiosophica L. Philosophica
N. 127. v. 5. Cumpletio L. Completio.
N. 143. v. 12. Penitentia L. Pœnitentiam
N. 159. v. 15. Theologicè L. Theologicæ
Ibidem v. 16. secundum L. secundum.

DISPVTATIONE III.

N. 2. v. 13 Procedet L. Præcedet.
N. 7. v. 10. Nunc L. Tunc.
N. 14. v. 8. Sortior L. Fortior.
Ibidem v. 8. Nolet L. Nollet.
n. 22. v. 17. imperfectum l. importatum
n. 23. v. 16. Post Ly Ad Deum Dele ly & sic importat Negaonemretractationis. ✠
n. 31. v. 16. Alia L. Aliud
Ibid. v. 18. origlis L. originali peccato (amissæ,
n. 49. v. 2. vilo L. vllo.
n. 50. v. 9. tantum L. tamen.
n 64. v. 14. Virtualis L. Habitualis
n. 78. v. 11 Qnæsiit L. quæsijt

Ibidem v. 13 fenestram L fenestram
n. 81 v 8 Conueriionem L. Conuersionem
n. 83 v. 4 Ezech L. Zachar.
n. 87 v. 4 Possiblie L. Possibile
n. 92 v. 9 A se L. A te.
n. 202 v. 11. Peccundo L peccando
n. 109 v. 7 intrinseco L. intrinseco
Ibid. Denominaone l. denominatione
n. 114 v. 17 iolo L. solo
n. 115. v. 16 Post Ly Moralis dele ly omnibus.
Ibidem v. 17 Ratieapta L. rationibus,
Ibid. v. 18. illisquAno L. illisq; apta.
n. 119 v. 10 Prætereriti L. Præteriti.
Ibid. v. 11 inpeditiua l: impeditiua.
n. 127 v. 17 sicnt L. sicut,
n. 129 v. 17 pro L. præ
n. 148 v. 7 habituali L: habituali.
n: 151 v: 17 impo-ssibile L. Impos-sibile.
n: 156 v: 12 impertines. L. impertinens.
n: 165 v: 6 habet L: habes.
Ibid. v: 7 aqud L: apud.
n: 168 v: 11 &go l: ergo.
n: 169 v: 17 rationem L: rationem.
n: 172. v: 7. exigentiam L: exigitum.
n: 180. v. 4. istanti l: instanti.
n: 188 v. 9 simillli L: simili.
n: 192 v: 1. ne scessitate L: ne-cessitate
n: 187. vel potius 197 v. 14. exigerent L: exigant.
n: 199. v: 10. poterit L: poterat
n: 206. v: 4 proimo l: primo
n: 107 v: 6 incrementum l: increatum.
n: 208 v: 14. circumstantionalis L: circumstantionatis.
n: 213 v: 6. imperfpctio l: imperfectio
n: 242 v: 7. est in L: est
Ibid. v: 12 ex ea l: ex eo.
n: 252 v: 3. est. L: sunt.
n: 274 v: 13. verum l: verbum.
n: 275 v: 2 adfetre L: adferret.
ibid. v. 3. psum L: ipsum.
Ibidem v. 14. condonaione L: condonatione.
n: 277. v. 14. adiacere L: inesse.
n. 284 v. 1. auersione L: auersionem
n. 285. v: 20 son L. nos.
n: 287 v: 7. debebit L: delebit.
n: 313 v: 12 illici L: inibi
n: 315. v: 9. tribuit illi remissionem L: tribuitur illi remissio.
n: 326 v. 6 impo-ssibile L: impossibile.
n. 337. v: 16. qualitates L. qualitate
n: 339 v: 9. autem L. enim.

ERRATA.

n: 145. v: 8. auersione L: auersionem.
n: 147 v: 5 sanctificante L. sanctificantem
Ibidem v. 17 a-dlata L. adlata.
n: 351. v: 12. condonacionem L: condonationem.
n: 352 v. 3 passua l: passiua.
n: 388 v: 8 accepto l: accepta.
n: 405 v: 16. su biecto l: sub-iecto.
n: 410. v: 5 iiante. l: in ante.
n: 414 v: 9 confirmatur l: confirmationem.
n: 418 v: 4. citans l: citantem.
n. 426 v: 17 lymbum l: limbum.
n: 429 v: 19 ordinariiè l: ordinariè.
n: 437 v: 6 Homini l: homine
Ibid. v: 9. explicaoitnes l: explicationes
n: 438 v: 12 eiusde l: eiusdem.
n: 440. v: 6 nihilominus quia tituli L: nilominus totali.
n. 447 v: 8. dicet l: dicit
Ibidem nabitu alc l: habituale
n: 449. v: 8. Hominem rationabiliter auersum à Deo L: Deum rationabiliter auersum ab homine.
n: 451 v: 2. habet l. habent.
n: 453. v: 6. ratio l: actio
n: 454. v: 4 abdito l: abolito
n: 454 v: 14 quandam l: quadam
n: 468 v: 5. etit. l: exit.
Ibid. v: 8: negationis l: negationem
n: 472 v: 9 reconciliatus esse is, l: reconciliatus, esse is
n: 473 v: 7 formalitate. l: formalitatem
n: 479. v: 4 cui l: cur
n: 486 v: 14 dele: Et è conuerso
n: 515 v: 14 Hæb: l: Heb.
n: 523 v: 2 possint l: possit

DISPVTATIONE IV.

n: 5. v: 12. ispa l: ipsa
n: 10 v: 2 contritis l: contritio
n: 28 v: 4. participatione l: participationem.
n: 46 v: 11. priuatione. l: priuationem
n: 85 v: 2 transacta l: transacta.
n: 86. v: 4 & 5 chymæra l: chimæra
n: 95. v: 4 remi-ssionis l: remis-sionis
n: 123. v: 3 Intrinseca l: Extrinseca.
n: 133 v. 16 certe l: certè
n: 138. v. 15 præcedit l: procedit
n: 144 v: 10 explicatam l: explicitam
n: 145 v: 1. aliquid l: aliquod
n. 165 v: 6. Luo l. Lugo
n. 168 v: 14 disso nantiam l: dissonantiam
n: 184 v: 3. obie cti l: obiecti.
Ibid: v: 4 grav l: graue
Ibid: v: 5. o iosum l: otiosum
n: 185 v 13. respice re l: respicere.
n: 191. v: 17. se qu. l: sequ.
n: 205. v: 11. desinitorum l: definitorum.
n: 209. v: 8 post, Trident: l: post Trident:
n: 213. v. 15 verbis l. vrbis
n: 214 v. 2 Sacrament o l: Sacramento
n: 222 v: 1. condtionalem l: conditionalem.
n: 226. v. 6 destabilitatis l: detestabilitatis
n: 227. v: 15 amaamus l: amamus.
n: 228 v: 5. pænatuui l: pænatum.
n: 228 v: 8 pro quia l: quia pro
n: 232 v: 1 lice t l: licet.
Ibid. v: 10 retractat. quidem l: retractat (quidem
n: 233 v. 6. doleet l: doleat
n: 236 v: 10 dolere t l: doleret
n: 238 v. 14. pœnitentia circa doleat l: pœnitentia doleat.
n: 240. v: 1 dolor tem l: dolor autem
n: 245 v: 9 dicat l: dicit

DISPVTATIONE V.

Errores marginales malè collocati.

n: 251 v: 13 vrger l: vrgeri
n: 252 v: 2 inten,to l: intento
n: 255 v: 8. conferet l: conferret.
n: 222 v. 16 probibere l: prohibere.
n: 272 v: 6: illi l: ille
n: 273 v: 5. nuuquam l: nunquam.
n: 285 v: 2. re deant. l: redeant
n. 286 v: 8 insusione l: infusione
n. 290. v: 11. Nunnus Porro, l: Nunnus. Porro
n: 298 v: 1 c it l: cit
n: 299. v. 9. pctat l: petat
n: 311. v: 8 redire amissa gratia l: non redire amissam gratiam.
n: 316. v: 7 aterna l: æterna
n: 317 v: 2. affirmatiua ratio l: affirmatiuè. Ratio est
n: 220. v: 6. absoiuta l: absoluta.
n: 323. v. 1. appulatur l: appellatur
n: 324 v: 2. Iensu l: sensu.
Ibid. v: 11. peceauit l: peccauit
Ibid: v: 18. iustisicatum l: iustificatum.
n: 328 v: 2. Nisi fortè *imprimi debuit cursiuâ.*
Ibidem v: 3. dicere. In his l: dicere, in his
n: 341 v: 15. Est & alia. *debuit imprimi à capite.*
n: 349. v: 16. tanta, non sit l: tanta non sit.
n: 367 v. 9. respondetur l: Respondetur
Ibidem v: 14. dici l: dicere.
n: 368 v: 1. quæ l: quod

n: 367 v: 9 Respondetur l: RESPONDETVR
Ibid. v: 14 dici l: dicere.
n: 368. v: 1 quæ l. quod

TRACTATV II.

DISPVTATIONE VI.

num: 1. In hac materia &c. *debuit imprimi cursiuâ*
Ibidem v: 5. inferius l: alibi
n: 10 v: 8. producit l: producat
Ibid. v. 9. quid l: quod
Ibid. v: 12. cum vterq; l: vterq;
n: 18 v: 3 addlata l: addita
n: 22. v: 11. Peccata sunt. *debuit imprimi cursiuâ.*
n: 24 v: 8. verò. l: vero
n: 30. v: 8. conclusione l: eo ne
n: 44. v. 17. parta l: parte
n: 52. v. 15. meminit l: meminerit
n: 84. v. 8. debet l: debent
n: 101 v: 11. necesiario l: necessario
n: 102 v: 18. ponatura l: ponatur absoluo
n: 104 v. 1. prositio l: propositio
n: 105 v. 18. absenti scripto l: absenti, scripto
n: 106 v: 9 Sacramdntalem l: Sacramentalem.
n: 120 v: 7. ita non nisi l: non nisi, liberè

OMISSA.

DISPVTATIONE I.

Numero 24. versu 17. post ly duo. Omissum noto
num: 35 ver: 4. post ly methodus. O: inprimis adhibetur
n: 113. v: 15. post ly deberet O: non.

DISPVTATIONE II.

n: 15. v: 18. post ly alterius. O: sed non est necesse vt virtus ad alterum, quoquo modo attendat primò & per se ad æqualitatem quæ sit ad Ius alterius.
N: 61. v. 4. vel potius 91 post ly peccatum o: est membrum.
n. 92. v. 10. post ly rationi, o: & eius dictaminibus.
n: 123. v. 3. post ly ad turpitudinem o: Peccati.
n. 148. v. 8. post ly in Petro o. Et eadem.

DISPVTATIONE III.

num. 27. v. 16. post ly vbi o. Et ad formalitatem Vnionis.
n. 175. v. 7 post ly potest o. aliquis.
n. 303. v. 8 post ly extrinseci o: &
n. 314. v. 6 post ly ex o: ly Trident.
n. 329. v. 7. post ly est o: esse (præsenti
n. 331 v: 14 post ly connexe o: ita & in-
n. 351 v. 7. post ly se ipsa o: seu inquantum non supponit pro sanctificatione.
n. 354 v. 13. post ly Decretum o: Ex quo iam
n. 359 v. 11. post ly condonationis o. Est.
n. 376 v. 11. post ly 71. o. auctoritate vt
n. 415. v. 6. post ly operantis o. non.
n. 526 v. 12. post ly probaret o: ex natura sua possibilem esse intellectum boni, cui impossibile esset subnecti volitionem boni, idq; ex intrinsecis principijs, & ex natura intellectionis, casu quo Deus.

DISPVTATIONE IV.

n. 34. v. 9. post ly vt tria o: sanctum.
n. 71. v. 16. post ly quia o. dicit
n. 238 v. 16. post ly enim o. circa.

DISPVTATIONE V.

n. 310 v. 3. post ly mortificatis o. tribue- (re
n. 355. v. 4. post ly autem o. id
n. 371 v. 1. post ly potest o. hinc

DISPVTATIONE VI.

n. 14. v. 3. post ly essentiales. o: materiales. (test
n. 97 v. 18 post ly suppositione o. dici po-
Ibidem post à ly o. Ego, nec à ly.